

R. 49. 853

FA 1173

FERRER, Vicente (O.P.)

Epitome cursus theologici ad mentem
D. Thomae completens controversias
omnes -- Opera Fr. Vincentii Ferrer,
S. Ord. Praed., tomus IV
Valentiae: apud Josephum Garcia,

1759

[147] 485 p. : 8°

[*] A-29^s, 2H^y

Falls de port.

CCPB000221554

BIBLI

NA

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI
REGIBUS PROGNATO,

D. D. JOANNI A DEO,

MENDOZA , HARO , GUZMAN , SANDO-
val de la Vega , Roxas , Aragon , & Luna , Duci
Infantanûs , Lermæ , Pastranæ , Extremerę , & Fran-
ca-Vilæ : Marchioni Santillanæ , Zeneti , Almena-
ræ , & Cææ : Comiti Saldañæ del Cid , & Regalis
Manzanarenfis : Magno Principi Meliti , & Eboli:
Domino Provinciæ de Liebana , & de las Herman-
dades in Alva , & Oppidorum de Torrelavega,
Ita , Xadraque , Arenas , San Martin , Mentrída , et
Prado , & annexorum : Baroni de Ayora , & Albe-
rique in Regno Valentino : Patrono Insignium
Collegialium Pastranæ , Lermæ , &
Ampudię , &c.

IX dùm ad metam extremus hic
Lucubrationum mearum Tomus
pervenerat (EXCELLENTISSIME
PRINCEPS) cùm ea animis stetit
sententia , nulli nisi Tibi illum sa-
crandum , ut in fronte ipsius,
Celsiora Religionis Mysteria com-
plectentis , Nominis Tui splendor affulgeat .
illa unicè cordi est. Extollant alii , ut Tu
biant Patrocinium , præclarissima illa , &c.

R
BII
animi, ingenii, virtutis, generis, fortunæ, ornamenta, quibus cunctorum, aures, oculos, mentesque tenes, & vel ipsos malignos rerum æstimatorum Tibi devincis. At nos ista (longissimam factura orationem, si vel delibare liberet singula) ultrò omittimus: quid enim ea commemoremus, quæ una voce Populi Hispani, unô Orbis terræ testimoniô in Cœlum laudibus efferuntur? Ea solùm appingam, quibus meum Tibi placendi votum, non modò gratitudinis, sed & justitiæ dignoscatur officium, plurima, inquam, & maxima in Ordinem nostrum collata beneficia. Tu quidem communis reliquorum Mecœnas jurè audis; at nostri adeò proprius, ut in ejus solatium, & auxilium, totum Te propensissimè fundens, munificentiam ipsam superasse videaris, non qualemcumque, sed Tuam. Agnoscis sanè illum Tibi necessitudine conjunctissimum, vel ab ipso Parente Maximo Dominico, Consanguineo Tuo. Cujus rei tot sunt locupletissimi Testes, quot Conventus (sunt autem plures) sub Tuo auspiciatissimo degentes Patrociniô. Sed potissimè Magnus iste Conventus noster, verè Tuus, cui singulis annis quinque, & viginti supra quingentos aureos lubentissimè elargiris: Amplissimarum perinde hæres fortunarum, ac pietatis in Nos, Celsissimæ illius Cognatæ Tuæ Mencię Mendocię, Zenetanę, Nassaviæ, & Calabriae Principis. Cui, lectissimæ foeminae, Piisque Parentibus, superbum ex marmore pario extruxit Mausoleum Ludovicus Requesentius, Militiæ Jacobæ Commendatarius Maximus, in Regio Augusto illô Tuô Sa-

cellô , cui Panteon cederet , & quod ab Alfonso
Magno Aragonio erectum , potentia , & artis mi-
raculum stupent omnes , & ubi laudatis Clarissi-
mis Tuis jugiter parentamus. Tot igitur , tantis-
que obstricti nominibus , levidense hoc munuscu-
lum Excelso nomini Tuo sacramus in obsequi-
debiti , ac demissæ observantiæ monumentum , &
pignus. Suscipe igitur illud , EXCELLENTISSIME
PRINCEPS , ea fronte , qua Tibi addictissimos bea-
re soles. Deus O. M. Te , in Patriæ Ornamen-
tum , Ordinis nostri , Reique Publicæ salutem
diù servet incolumem. Valentia è Regio Prædi-
catorum Conventu , duodecimô Kal. Augusti , an-
nô à Partu Virginis M.DCC.XXX.

Tibi devotissimus , & obsequentissimus

Fr. VINCENTIUS FERRER.

FACULTAS ORDINIS.

NOs Fr. Philippus Sanchez, Sacræ Theologiæ Professor, in Cæsar-Augustana Academia Vespertinæ Cathedræ perpetuus Moderator, Provinciæ Aragoniæ Ordinis Prædicatorum humilis Vicarius Generalis, & Provincialis electus, & Servus. Harum serie nostrique autoritate officii, licentiam concedimus, & facultatem R. A. P. M. Fr. Vincentio Ferrer, Sacræ Theologiæ Doctori, & Professori Valentino, ac S. Officii Qualificatori, Typis mandandi *Tomum quartum Epitomes Cursus Theologici*; dummodò recognitus, & approbatus fuerit à RR. A. PP. MM. Fr. Thoma Francisco Martin, & Fr. Vincentio Insa. Servatis aliis de jure servandis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Datum Valentie in nostro Regio Conventu Prædicatorum, die 30. Maji 1730.

*Fr. Philippus Sanchez, Vic. Gen.
& Prov. electus.*

Registrata fol. 2.

*Fr. Laurentius Sanchez,
Mag. pro Socius.*

CENSURA RR. A. PP. MM. Fr. FRANCISCI THOMÆ Martin, Regii Præd. Conventus jam Prioris, & secundum Studiorum Regentis, & Fr. Vincentii Insa, ejusdem Conventus quondam Prioris, Collegii, & Universitatis Orzelit. secundo Rectoris, & Cancellari, &c.

DE mandato R. A. P. N. Fr. Philippi Sanchez, Sac. Theolog. Mag. Vespertinæ Cathedræ in Universitate Cæsaraug. Moderatoris perpetui, ac Provinciæ Aragoniæ Provincialis, conspeximus hunc *Tom. 4. Epitomes Cursus Theologici*, à R. A. P. M. Fr. Vincentio Ferrer, in Academia Valentina Philosophiæ Mag. Theol. Doct. utriusque Facultatis Censore, ac Ethicis Professore, S. Officii Qualificatore. Ac
sta-

statim comperimus, summam eloquentiæ Auctorem attigisse, multa paucis, seu omnia potiùs vel minorum Theologorum scrupula, expectatissimo labore sinu brevi complectentem; in *juvamen* equidem *studiosa juventutis*: quæ enim prolixioris paginæ spatiò, nodis questionum intricatissimis, ac gracilis styli fastidiò à sanctissimæ disciplinæ cursu detinebatur; in hoc medulato Opere ferventis genii laxabit habenas: in eo quippè invenitur stylus brevis qui non deterreat, grata facundia quæ delectet, ac demùm clara, firma, celsa sententià, quæ mentem alliciat. Porro cùm Divi Th. vestigia ubique præmat, & Magiltrum fidissimus Interpres docentem inducat; ab omni nævo contra fidem, aut bonos mores, alienissimus est, nec à veritatis tramite, in aliquo invenietur deviasse. Datum Valentia, in Regio Prædicat. Conventu quinto Kal. Junias 1730.

Fr. Thomas Franciscus Martin,
Mag. & Reg.

Fr. Vincentius Insa, Mag.

APPROBATIO DOCTORIS PETRI ALIAGA, PRESBYTERI,
in Academia Valentina Phil. Magistri, ac secundò Professoris,
Sac. Theol. Dect. &c.

DUm imperiò Perillustris D.D. Josephi de Rius Canonici Barchinonensis, & Archiepiscopatus Valentini Vicarii Gen. ac Gubernatoris, &c. diligenter perlegerem Tomum hunc quartum, qui *Epitomen Cursus Theologiæ* feliciter absolvit; solidè, & eruditè compactum à Rmo. & Sap. P. M. Fr. Vincentio Ferrer, Inclyti Prædicatorum Ordinis, in celebri Valentinarum Academia Philosophiæ Mag. Sac. Theologiæ Doctore, utriusque Facultatis Censore, Ethices perpetuo Professore, S. Officii Qualificatore, atque Almi Valentini Cænobii jam Studiorum Præfectò: non modò probandum (ut par est) verumetiam extollendum duxi: Est enim opus verè aureum, & gemmeum, in quo

eximia elegantia styli, & venustas brevitati conjuncta, mirabilis perspicuitas, dexteritas in abstrusa quæque explicando, puritas doctrinæ, firmitas sententiarum, sublimitas sapientiæ, ac eruditionis profunditas, ceu pretiosæ gemmæ, certatim micant. Quid multis moror? Deo Optimo Maximo immortales gratias rependo, qui opus hoc Theologis tam necessarium, tamque fructuosum in lucem prodire disposuit. Hęc non assentandi cupiditate (scio enim quantum Modestissimo Auctori, quem in Sacra Theologia Præceptorem nactum me fuisse in Domino gloriabor, displiceat adulatio) sed animi mei gratitudinem testandi gratiã dixerim. Cumque nihil in toto hoc volumine deprehenderim, quod Fidei puritatem, aut motum honestatem, offendere possit, prælô, & cedrô dignissimum judico.

Petrus Aliaga, Presbyter.

Imprimatur.

De Riis, Vic. Gen.

JUDICIUM D. FRANCISCI ORTI, ET FIGUEROLA, IN Scholis Valentinis Doctoris Theologi, ad Sanctum Inquisitionis Tribunal Qualificatoris, Valentinae Metropolitanæ Ecclesiæ Canonici, & Universitatis Valentinae Rectoris.

JUSSU Regii Supremi Senatûs legi perquamlibenter Partem hanc IV. *Epitomes Cursus Theologici*, Authore R. P. Mag. Fr. Vincentio Ferrer, Ord. Præd. in Scholis nostris Valentinus Lib. Art. Mag. Sac. Theol. Doct. pro utraque Facultate Censore, Ethices Cathedræ Moderatore perpetuo, & in regio sui Ordinis Valentinô Cœnobio Studiorum Præfecto. Utile opus istud Theologis omnibus futurum esse, nemo, me judice, jurè ambiget. Abundè id comprobant priores Compendii ejusdem partes ingenti plausu, nec minore fructu evulgatæ, & exceptæ. Itaque mira in toto hoc Opere splendet brevitatis, non quæ abrupto dicen-

cendi genere Legentem transvolet, sed quæ multa paucis dilucidè complectens, plenè instruat. Res est olei, atque Opere, cognitioni, aut utilitati cùm nihil detrahas, breviter agere, aut potius circumcisè. Mitto allia benè multa, quæ hanc Epitomen apprimè commendant. Ego sanè brevitati ut consulam, qua Author mirificè delectatur, & injuncto muneri fatifaciam, illud tandem subjungam, Regiis juribus consona omnia esse, & ut ajunt, ex perpendicularo. Sic sentio. Valentia, prid. Kal. Jan. Anno ab O. R. M.DCC.XXIX.

*Dr. D. Franciscus Ortì,
& Figuerola.*

FIDES CORRECTIONIS.

Pag. 6. lin. 14. *unione*, lege *unione*. Pag. 7. lin. 28. & 29. *communicare*, lege *communicare*. Pag. 10. lin. 12. & 13. *satisfacientiam*, lege *satisfacientem*. Pag. 11. lin. 23. *quaudam*, lege *quandam*. Pag. 13. lin. 28. *disparem*, lege *disparata*. Pag. 14. lin. 21. *si*, lege *sit*. Pag. 17. lin. 12. *satisfac^oio*, lege *satisfactio*. Pag. 18. lin. 31. *jejuuium*, lege *jejunium*. Pag. 21. lin. 5. *idempicate*, lege *identitate*; & lin. 28. *alverum*, lege *alterum*. Pag. 22. lin. 14. *eedit*, lege *cedit*. Pag. 23. lin. 14. *reedentes*, lege *recedentes*; & lin. 24. *peæter*, lege *prater*. Pag. 34. lin. 34. *persena*, lege *persona*. Pag. 46. lin. 24. *disposierat*, lege *disposuerat*. Pag. 47. lin. 17. *introduceum*, lege *introduc eum*. Pag. 56. lin. 25. *potuir*, lege *potuit*. Pag. 59. lin. penult. *eomuni*, lege *communi*. Pag. 83. lin. 21. *docen*, lege *docent*. Pag. 87. lin. 18. *earo*, lege *caro*. Pag. 90. lin. 1. *eadem*, lege *eandem*; & lin. 4. *eadem*, lege *eandem*; & lin. 35. *radicaliter*, lege *radicaliter*. Pag. 94. lin. 29. *habitualis*, lege *habitualis*. Pag. 105. lin. 14. *specierum*, lege *specierum*. Pag. 107. lin. 29. *et doni*, lege *et doni*. Pag. 111. lin. 23. *Beatiff*. lege *Beatiff*. Pag. 145. lin. ultima, *senfibns*, lege *sensibus*. Pag. 147. lin. 9. *prropriis*, lege *propriis*. Pag. 149. lin. 18. *ordinctur*, lege *ordinetur*; & lin. 25. *speccierum*, lege *specierum*; & lin. penult. *dafsibilem*, lege *passibilem*. Pag. 150. lin. 23. *in hanc*, lege *in hac*. Pag. 153. lin. 23. *cujns*, lege *cujus*; & lin. 29. *secus*, lege *secus*. Pag. 154. lin. 13. *instrimienfum*, lege *instrumentum*. Pag. 158. lin. 28. *stagellis*, lege *flagellis*. Pag. 159. lin. 23. *mei*, lege *meus*. Pag. 164. lin. 9. *spacies*, lege *species*. Pag. 165. lin. ult. *vireutem*, lege *virtutem*. Pag. 167. lin. 8. *perpetuo*, lege *perpetuo*. Pag. 168. lin. 19. *assentioni*, lege *assertioni*. Pag. 169. lin. 6. *in peccatum*, lege *ei peccatum*, e *imperfecta*; & lin. 14. *humanita*, lege *humanitate*. Pag. 170. lin. 15. *ejut*, lege *eius*. Pag. 175. lin. 15. *peccari*, lege *peccati*. Pag. 176. lin. 6. *natum: est*, lege *natum est*. Pag. 177. lin. 20. *fornitis*, lege *fornititis*. Pag. 184. lin. 23. *Ptima*, lege *Prima*. Pag. 185. lin. 21. *peccatis*, lege *peccati*. Pag. 186. lin. 1. *mutuum*, lege *mutuam*; & lin. 4. *pescha*, lege *pascha*. Pag. 187. lin. 19. *adimam*, lege *animam*. Pag. 188. lin. ult. *movure*, lege *movere*.

Pag. 194. lin. ult. *est*, lege *est*. Pag. 202. lin. 7. *sed*, lege *seu*. Pag. 203. lin. 3. *eum si*, lege *cum sit*. Pag. 204. lin. 26. *creatura*, lege *creatura*. Pag. 209. lin. 14. *humauitatem*, lege *humanitatem*. Pag. 213. lin. 8. *gencrica*, lege *generica*; & lin. 15. *solē*, lege *solent*. Pag. 219. lin. 19. *binc*, lege *hinc*. Pag. 220. lin. 6. *numero*, lege *numero*. Pag. 223. lin. 9. *adeoque*, lege *adeoque*. Pag. 226. lin. 5. *quoad*, lege *quoad*. Pag. 229. lin. 22. *fontalis*, lege *formalis*. Pag. 231. lin. 15. *imapsibilitas*, lege *impafsibilitas*. Pag. 237. lin. 20. *christnm*, lege *Christum*. Pag. 239. lin. 17. & 18. *adoprius*, lege *adoptivus*. Pag. 247. lin. 6. *stcut*, lege *sicut*. Pag. 256. lin. penult. *telationum*, lege *relationum*. Pag. 259. lin. antep. *nasura*, lege *natura*. Pag. 260. lin. 5. *innocentia*, lege *innocentia*. Pag. 265. lin. 16. *circunfionis*, lege *circuncisionis*; & lin. 34. *figuum*, lege *signum*; & lin. ult. *ob*, lege *ab*. Pag. 276. lin. 3. *Sacramenra*, lege *Sacramenta*. Pag. 279. lin. 16. *uude*, lege *unde*; & lin. 22. *Sacramentali*, lege *Sacramentalis*. Pag. 291. lin. ult. *diuerit*, lege *dixerit*. Pag. 294. lin. 12. *accedit*, lege *accedit*; & lin. 23. *habituelis*, lege *habitualis*. Pag. 302. lin. 10. *hereoicis*, lege *hereticis*. Pag. 320. lin. 8. *multas*, lege *multis*. Pag. 322. lin. 4. *eclesia*, lege *eclesia*. Pag. 328. lin. 15. *nundatur*, lege *mundatur*. Pag. 334. lin. 34. *pto*, lege *pro*. Pag. 333. lin. 7. *sine*, lege *sine*. Pag. 338. lin. 9. *manum*, lege *manuum*. Pag. 338. lin. 21. *sonfigno*, lege *configno*. Pag. 341. lin. 14. *engeddi*, lege *engaddi*. Pag. 344. lin. 17. *conclndit*, lege *concludit*, Pag. 347. lin. 25. *hereti*, lege *heretici*. Pag. 350. lin. penult. *ipse*, lege *ipse*. Pag. 352. lin. 26. *sir*, lege *sit*. Pag. 355. lin. 23. *amen*, lege *tamen*; & lin. 26. *omuium*, lege *omnium*. Pag. 357. lin. 11. *liblto*, lege *libito*; & lin. 22. *ccertius*, lege *certius*. Pag. 358. lin. 8. *eouersione*, lege *conuersione*; & lin. 11. *seutentiam*, lege *sententiam*. Pag. 360. lin. 16. *vitge*, lege *Virga*. Pag. 363. lin. 31. *manentibus*, lege *manentibus*. Pag. 365. lin. 18. *manducaverunt*, lege *manducaverunt*. Pag. 367. lin. 1. *sanctificatiptnem*, lege *sanctificationem*. Pag. 368. lin. 11. *diuinitas*, lege *diuinitatis*. Pag. 369. lin. 7. *menm*, lege *meum*. Pag. 370. lin. 12. *profer*, lege *profert*. Pag. 371. lin. 30. *pto*, lege *pro*; & lin. 32. *effendetur*, lege *effundetur*. Pag. 373. lin. 19. *peadicta*, lege *pra-*

dicta. Pag. 374. lin. penult. *ejusque*, lege *ejusque*. Pag. 380.
 lin. 13. *licet*, lege *licet*; & lin 16. *Christum*, lege *Christum*. Pag.
 381. lin. 29. *illa*, leg. *illa*. Pag. 385. lin. 20. *liberit*, lege *bi-*
berit. Pag. 387. lin. 7. *deficit verbum* = *peccaret*. Pag. 389.
 lin. 3. *incenta*, lege *inruenta*; & lin 26. *incentum*, lege *in-*
ruentum. Pag. 390. lin. 5. *penitioem*, lege *peritioem*. Pag.
 394. lin. 9. *vere*, lege *vera*. Pag. 401. lin. 29. & 30. *disposi-*
tionis, lege *dispositiones*. Pag. 405. lin. 9. *accusatorio*, lege
accusatorio. Pag. 406. lin. 32. *invenicibilis*, lege *invencibilis*.
 Pag. 414. lin. 1. *occessitate*, lege *necessitate*; & lin. 22. *confite-*
ri, lege *confiteri*. Pag. 416. lin. 10. *consideratur*, lege *conside-*
rantur; & lin 21. *exigiur*, lege *exigitur*. Pag. 418. lin. 17.
fartum, lege *furtum*. Pag. 424. lin. 25. *quod*, lege *quod*. Pag.
 429. lin. 20. *moralirer*, lege *moraliter*. Pag. 432. lin. 19. *Sa-*
cerdes, lege *Sacerdos*. Pag. 446. lin. 14. *cacns*, lege *cacns*. Pag.
 454. lin. 20. *contnctus*, lege *contractus*. Pag. 458. lin. 11. *qui*,
 lege *quia*. Pag. 470. lin. 20. *particulrris*, lege *particularis*.

Cùm accuratè perlegissem Tomum quartum *Epitomes*
Cursus Theologici à R. P. Fr. Vincentio Ferrer elaboratum,
 inveni esse conformem cum exemplari pro Originali exhi-
 bito, si salventur menda hujus fidei, & sic testificor Martii
 die vigesima secunda Martii anno Dñi millesimo septingen-
 tesimo quinquagesimo nono.

D r. Don Emmanuel Gonzalez Ollero,
 A. C. M. Generalis Corrector.

DON

DON JUAN DE PEÑUELAS , SECRETARIO
de Camara del Rey N. Señor , y de Gobierno del
Consejo , por lo tocante à los Reynos de la Co-
rona de Aragon.

Certifico ; que por los Señores de èl se ha con-
cedido Licencia al Prior , y Religiosos del Orden
de Predicadores de la Ciudad de Valencia , para que
por una vez pueda reimprimir , y vender el libro inti-
tulado : *Epitome Cursus Theologici ad mentem Divi Thomæ
Doctõris Angelici , complectens controversias omnes , quæ hac
tempestate exagitari solent in Scholis , in gratiam , & juva-
men studiosæ juventutis ;* compuesto por Fr. VICENTE FER-
RER , de dicho Orden , è hijo de su Convento de la
Ciudad de Valencia : con tal de que la reimpresion
se haga en papel fino por el impresso , que sirve de
Original , que està firmado , y rubricado de mi mano ;
y antes que se venda , se trayga al Consejo , junto con
èl , y certificacion del Corrector de hallarse conforme,
para que se tassè el precio à que se ha de vender , guar-
dando en su reimpresion lo dispuesto por Leyes , y
Pragmaticas de estos Reynos. Y para que conste doy
esta Certificacion en Madrid à diez y siete de Noviem-
bre de mil setecientos cinquenta y ocho. = Don Juan de
Peñuelas.

DON JUAN DE PEÑUELAS, SECRETARIO
de Camara del Rey N. Señor, y de Gobierno
del Consejo, por lo tocante à los Reynos de la
Corona de Aragon.

Certifico, que haviendose visto por los Señores de
èl, el libro intitulado: *Epitome Coursus Theologici complectens controversias omnes, qua hac tempestate exagitari solent in Scholis in gratiam, & juvamen studiosae juventutis; Opera Fr. VINCENTII FERRER, S. Ordin. Prædic. Phil. & Theol. Magistri, Doctoris, & Professoris Valentini*: que con licencia concedida al Prior, y Religiosos del Orden de Predicadores de la Ciudad de Valencia, ha sido reimpresso, le taslaron à seis maravedis cada pliego, el qual parece tiene treinta, que à dicho respecto importa ciento y ochenta maravedis de vellon, à cuyo precio, y no à mas mandaron se vendiesse, y que esta Certificacion se ponga al principio de cada libro, para que se sepa el à que se ha de vender. Y para que conste la doy en Madrid à tres de Abril de mil setecientos cinquenta y nueve.

Don Juan de Peñuelas,

PRÆFATIO.

CONSIDERATIS ultimô fine humanę vitæ, virtutibus, ac vitiis, quibus ad illum sternitur, vel occluditur iter: de ipso omnium Salvatore Christo Jesu, viam veritatis nobis in se ipso demonstrante, ac de beneficiis ejus humano generi præstitis, opus est ut disseramus cum Ang. nostro Doctore III. P. Quam in tres præcipuas subsecaverat partes,

ut ex operis fronte liquet. Prima quidem de D. N. Jesu Christo, usque ad q. 60. protenditur. Secunda verò de Sacramentis, inde inchoans, imperfecta relicta est, ob immaturam Sanctissimi D. mortem. Tertia demùm de immortalis vita resurgentium, omninò deficit. Prima pars subdividitur in 6. Prima de Incarnatione, seu Unione hypostaticâ, & concomitantibus ipsam, usque ad 15. quæst. Secunda de consequentibus unionem, à 16. usque ad 26. Tertia de ingressu Salvatoris in mundum, à 27. ad 39. Quarta de progressu ejusdem in hoc mundo, à 40. ad 45. Quinta de exitu illius ex hoc mundo, à 46. ad 52. Sexta demùm de exaltatione ipsius post hanc vitam, à 53. ad 59. Secunda deinde principalis pars de Sacramentis, in octo subdividitur partes, quarum prima de Sacramentis in communi, reliquæ de singulis septem sigillatim tractant. Nos autem ut scholæ morigeremur, omisissis quæ ad vitam, mortem, resurrectionem, & ascensionem Domini pertinent, de quibus Theologia expositiva disserit, reliqua omnia sequentibus Tractatibus perlustrabimus. Sit igitur

TRACTUS I.

DE DIVINI VERBI Incarnatione.

AUSTISSIMUM hunc Dominicæ Incarnationis Tractatû sex prioribus quæstionibus feliciter absolvit Ang. D. Quæst. 1. differit de concernentibus Incarnationis existentiam, nempe, de illius convenientia, necessitate, & motivo. Deinde quidditatem ejusdem, seu Unionem hypostaticam extemplo rimatur, à toto ad partes ordinatè procedens. Quæstione igitur 2. contemplatur Unionem ipsam in se, ostendens, quid & qualis sit, & quomodò facta. Quæst. 3. considerat extremum assumens, seu Personam divinam. Quæst. 4. extremum assumptum, seu Naturam humanam. Quæst. 5. de illius partibus. Quæst. demùm. 6. de ordine, quò fuerunt assumptæ. Quæ omnia sequentibus Disp. elucidabimus. Sit igitur.

DISPUTATIO I.

De convenientia & necessitate Incarnationis.

Magnum illud pietatis Sacramentum, seu ineffabilis Assumptio humanitatis ad Verbum, *Incarnationis* nomine jurè significant PP. & Theologi, ab ipso Joanne Evangelista edocti, his verbis illud exprimente: *Et Verbum caro factum est.* Noc novum nomi-

mine *carnis* totum hominem significari, nam Gen. 6. dicitur: *Omnis caro corruerat viam suam.* Psal. 144. *Benedicat omnis caro nomini sancto ejus.* Exprimitur insuper hęc loquendi modõ immensa Dei bonitas, qui aded exinaniri voluit, ut etiam carnem ad nos redimendos assumere non horruerit. Confunditur demum hęc vocabulõ perfida Manichæorum aliorumque hæreticorum infania, blasphemantium, Verbum carnem non assumpsisse.

DUBIUM I.

Utrum conveniens fuerit Deum incarnari?

I **C**ONCLUS. est affirm. Et prob. rat. D. Th. a. 1. Quod rei competit secundum propriã naturam, est illi conveniens; sed incarnari competit Deo secundum suam naturam: ergo. Prob. min. De natura Dei est summa bonitas, cujus est summè communicari, quod maximè fit per Incarnationem, quã itã se creaturæ communicat, ut una persona fiat ex tribus, scilicèt, ex Verbo, anima, & carne, ut ait Aug. 13. de Trinit. cap. 17. ergo. *Præterea*: Conveniens est Deo ut per visibiles effectus sua invisibilia ostendat attributa, ad hoc enim totus mundus factus est, ut habetur Rom. 1. sed per incarnationem demonstravit Deus *bonitatem*, non despiciendo infirmitatem nostram: *justitiam*, quia homine victõ, per hominem vicit tyrannum: *sapientiam*: quia difficillimi pretii decentissimam invenit solutionem: *Omnipotentiam* demum, quia nihil est majus, quàm Deum fieri hominem: ergo. Hęc ratione (quæ est argumentum in oppositum, & quam fusè expendit opusc. 60. a. 1.) ostenditur congruitas, & decencia incarnationis; primã autem, convenientia Incarnationis ab intrinseco, ex essentia divinæ bonitatis: Vide Joann. à S. Th. & Illust. Marinis.

2 Cùm autem possibilitas Incarnationis in ejusdem convenientia includatur, superfluum visum fuit S. Doctõri de illa disceptare, ut Cajet. appositè notat. Nec modò Deo

ipſi fuit conveniens incarnatio, ſed etiam humanitati, & univerſo. Humanitati quidem, *Tum* quia ad eò hòc myſterio ſublevata eſt, ut quò altiùs attollatur non habeat, ut Aug. loquitur. *Tum* ob immenſas utilitates inde nobis provenientes, quas referre longum eſſet, ſed aſiduè meditari, valdè conveniens. *Fuit* inde toti univerſo conveniens incarnatio, quia omnibus creaturis in homine, ut in epilo-go totius univerſi collectis, nova dignitas & excellentia ex unione hypoſtaticâ acceſſit: Ideòque Ephes. I. omnia in Chriſto inſtaurata eſſe dicuntur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

3 Opp. I. Impoſſibile eſt Deum intrinſecè mutari; ſed per incarnationem intrinſecè mutaretur: ergo impoſſibile eſt, ad eòque non conveniens, Deum incarnari. Prob. min. *Tum* quia mutatio eſt tranſitus de non eſſe ad eſſe; ſed per incarnationem tranſiret de non eſſe hominem ad eſſe hominem: ergo. *Tum* quia mutari eſt aliter ſe habere intrinſecè nunc, quàm priùs; ſed per incarnationē aliter ſe haberet Deus intrinſecè, ac prius: ergo. *N. min.* Ad I. prob. omiſſis variis ſolut. Diſt. maj. ex D. Th. hìc a. I. ad I. & q. 16. a. 6. ad 2. & alibi. Eſt tranſitus per potentiam paſſivam, ſeu receptivam novi alicujus eſſe, C. per potentiam activam, vel purè terminativam, quæ nullius novi eſſe ſit receptiva, N. & ſic diſt. m. N. conſ. *Ad 2.* prob, Diſt. paritèr maj. Eſt aliter ſe habere intrinſecè, per hoc, quòd reducat ad actum potentiâ aliquâ paſſivâ, C. Activâ, ſeu terminativâ, N. & diſt. ſic min. N. conſ. *Itaque* ad mutationem requiritur, quòd ſubjectum tranſeat de potentia paſſiva ad activam: Unde ut denominatio de novo adveniens arguat mutationem, concernere debet potentiam re verâ paſſivam, quam non concernit denominatio hominis in Deo, licèt intrinſeca.

4 Dùm autem D. Th. infrà q. 16. a. 6. ad 2. ait. *predicata absoluta non dici de novo, sine intrinseca mutatione subjecti*, loquitur de prædicatis, tam quòd rectum, quàm quòd connotatum abſolutis: Prædicatum autem *homo* dictum de Deo, eſt quidem abſolutum quòd rectum, ſed con-

notat essentialitèr unionem, quæ est relatio quædam, ut inquit S.D. ideòque, infert ibidem, quòd *esse hominem prædicatur de novo de Deo absque ejus mutatione*. Sed benè nota, ut instantias præcludas, quòd sicut non omnia prædicata relativa dicuntur de novo sine mutatione subiecti: ita nec omnia absoluta relationem connotantia; sed ea dumtaxat, quæ versantur erga subiectum incapax recipiendi novum esse. Et sic intelligendus est S.D. locò laudatò.

5 Dices nihilominùs cont. princip. solut. Ad mutationem sufficit transitus de non esse ad esse per potentiam purè terminativam: ergo. Prob. ant. 1. Si Angelus per suam subsistentiam terminaret naturam humanam, verè mutaretur; sed transiret ad esse hominem per potentiam purè terminativam: ergo. *Secundò*: Si subsistentia naturæ creatæ produceretur à Deo separata ab ipsa natura, & deinde uniretur illi, utraque mutaretur; sed in subsistentia solùm potest esse transitus per potentiam terminativam: ergo. *N.ant.* Ad 1. prob. N. min. Quia ultra transitum de non terminando ad terminandum humanitatem, transiret de non esse ad esse per potentiam passivam, transiret enim de non recipiendo ad recipiendum unionem cum humanitate: Unde per hunc transitum mutaretur, licèt non per primum. Quòd si secundum falsò neges; dicemus, non mutari. *Ad 2.* Dist. min. In subsistentia divina, C. In creata, N. Hæc enim cùm recipiat esse à natura quam terminat, & unionem sui cum natura in se recipiat; ex duplici capite habet potentiam passivam.

6 Opp. 2. Si Deus posset incarnari, posset habere rationem formæ respectu humanitatis; quod repugnat, ob impræscindibilem formæ imperfectionem. *Esset* insuper habens humanitatem: ergo esset subiectum receptivum illius, quod implicat. *Ad 1.* N. ant. nam Deum incarnari, est uniri humanitati per modum actuantis & terminantis per intimam adhæsiorem, absque ullo inhæsiõis, dependentiæ, aut informationis defectu: Sicut de unione divinæ essentiæ per modum speciei cum intellectu beati, diximus tom. 1. N. 199. quippè nec adhuc species, &

stantia creatæ afferunt dictas imperfectiones ex formali conceptu speciei, aut subsistentiæ; sunt enim perfectiones simpliciter simplices, de quibus tom. 1. à N. 147. *Ad 2. N. conf.* Nec enim esset, nec revera est habens humanitatem receptivè, sed purè terminativè: Forma enim totalis, qualis est humanitas, non respicit subjectum in quo recipiatur, sed suppositum in quo subsistat.

7 *Opp. 3. & instabis cont. dicta*: Paries terminans visionem, non dicitur illam habere: ergo ut Deus dicatur habere humanitatem, non sufficit illam terminare, *N. conf.* Paries enim terminans visionem, neutiquàm visioni unitur; Deus autem intimè uniri potest, & de facto unitus est humanitati. *Dices 1.* Si Verbum solum terminaret humanitatem, hæc (non obstante unione) foret illi extrinseca, sicut visio parietis; denominaret quippè Verbum, in quo non esset: ergo. *Præter.* Nihil alteri unitur, quin perficiatur: ergo si Deus uniri possit humanitati, perfici posset, adeòque mutari. *Ad 1. Dist. ant.* foret illi intrinseca, id est, non in ipso recepta, *C. omninò extrinseca, N. Quod enim intimè alteri unitur, nequit dici omninò extrinsecum, quantumvis in eo non recipiatur: Unde & humanitas, in aliquo vero sensu dicitur intrinseca Verbo divino, & vicissim Verbum dicitur intrinsecè homo. Ad 2. Dist. ant. si quod unitur, sit finitum & ulterius perfectibile, C. si infinitum, N. Hinc habes, quòd solum unibile per potentiam passivam, est mutabile. Et quòd uniri non est pati, nam Deum uniri humanitati, nihil est aliud, quàm illi dare suam subsistentiam.*

8 *Opp. 4. directè cont. concl.* Conveniens & bonum idem sunt; sed incarnari non fuit Deo bonum, *Tum* quia nullam ei attulit perfectionem: *Tum* quia quod est Deo bonum, est illi necessarium, quale non fuit Deo incarnari, sed liberum: ergo. *R. cum Cipullo, permiscâ maj. & concessâ min. N. conf.* Quandoquidem virtualiter arguitur in quatuor terminis. *Datò enim, conveniens & bonum esse in re idem; non continuò omne alicui conveniens, est illi bonum, aut perfectio respectu illius: Bifariam enim*
di-

dicitur aliquid conveniens alicui : Vel quia illi *commodum*, vel quia *consentaneum* & juxta propriam inclinationem; quamvis inde nulla ei commoditas, vel perfectio nascatur: qualiter calefacere est igni conveniens. Et hōc secundō modō est Deo conveniens & maximē consentaneum incarnari, & quælibet alia communicatio ad extra, ob primam rat. conclusionis. Et fanè si creaturæ propendent non solūm in bonum proprium, sed etiam ad suam perfectionem aliis communicandam, ut expressè docet D. Th. 1. p. q. 19. a. 2. ad 1. & 1. cont. Gen. c. 75. adeòque id illis conveniens seu consentaneum est: quid de summo bono censendum erit?

9 Opp. 5. cont. 1. rat. Falsum enim est, quòd communicare se aliis, pertineat ad rationem boni: ergo. Prob. ant. *Tum* quia pertinens ad rationem boni, perfectio quædam est; sed communicare se aliis, nullam dicit perfectionem, aliàs aliqua perfectio defuisset Deo ab æterno: ergo. *Tum* quia quod pertinet ad rat. boni, competit Deo necessariò; adeòque necessarium foret Deo se creaturis communicare. *Præterea*. Ex quo Deus sit summum bonum, solūm sequitur, esse aliis communicabilem per modum finis, ut contingit in visione beata; etenim bonum & finis idem sunt, imò bonum solūm per modum finis est sui diffusivum, ut docet D. Th. 1. p. q. 5. a. 4. ad 2. & q. 2. de veritate, a. 1. ad 4. *Tandem* Adamō non peccante, summa Dei bonitas immobilis permaneret: ergo in ea hypothefi adhuc Deus fuisset incarnatus, vel ratio non subsistit.

10 Ad 1. N. ant. Ad 1. prob. N. min. Nam communicare se aliis, dicit perfectionem, quamvis non diversam ab ea quam dicit potentia se communicandi; cui proinde non perfectionem aliquam, sed meram creaturæ connotationem addit actualis communicatio: quemadmodum creatio solam connotationem addit decreto, seu æternæ voluntati creandi: Unde non sequitur inconveniens inductum. *Ad 2. prob.* Dist. ant. Competit Deo necessariò, si habeat rationem actūs primi, C. si habeat rationem actūs secundi, ut contingit in prælenti, N. Tunc enim abstrahit

à libero, & necessario : Deus enim se communicat, & necessario ad intrà, & liberè ad extra; & hæc libera communicatio convenit Deo ratione suæ bonitatis, quia huic valdè consona.

11 Ad 2. N. ant. Cùm enim Deus secundum suam naturam sit omne bonum, potest se aliis communicare omnibus modis nullam includentibus imperfectionem; adeòque communicabilis est aliis, non solùm finaliter, sed etiam efficientèr, & terminativè. D. autem Th. loquitur ibi de bono sumpto pro appetibili, non verò secundum se, ut optimè respondet Ferrar. 1. cont. Gen. c. 37. in fin. *Ad ult.* N. conf. Quia Deum incarnari, est liberum Deo; Solùm ergo infertur, quòd si tunc fuisset incarnatus, fuisset incarnatio illa conveniens Deo ratione suæ bonitatis. Vide alia argumenta apud Greg. Cippullum.

DUBIUM II.

Utrum purus homo, seu qui non sit personaliter Deus, possit de condigno satisfacere pro sua, vel aliena lethali offensa?

12 **S**tabilità a. 1. Dominicæ Incarnationis convenientià, inquit D. Th. a. 2. de illius necessitate, non quidem absolutè, sed ad certum finem, scilicèt ad humani generis reparationem; & resolvit, non fuisse simpliciter necessariam, cùm nos multis aliis modis reparare potuerit; benè tamen secundum quid, quia, ut Aug. ait, *sananda miseriæ nostræ convenientior alius modus non fuit*, Tum ad promotionem hominis in bonum quintuplex, scilicèt, fidei, spei; charitatis, operis recti, & divini consortii; Tum ad remotionem mali, etiam quintuplicis, nempè servitutis diabolicæ, dejectionis propriæ, præsumptionis, superbix, & servitutis peccati, ut multis explicat S. D. in Corp. adjiciens in fine, quòd sunt & aliæ plurimæ incomprehensibiles homini utilitates. *Ostendit*

autem maximam Dominicæ Incarnationis utilitatem ad liberandum nos à servitute peccati : quia purus homo exhibere non potest condignam pro peccatis humani generis satisfactionem , quæ est utiquè convenientior modus illud reparandi. Ad cujus rationis penetrationem & propositi dubii resolutionem.

13 Concl. est neg. Et quidem quoad 1. p. (quam eò solùm hîc stabilimus , ut Scholasticis Recentioribus morem geramus , tametsi impertinentem ad præsentem disp. de Incarnationis necessitate ad humanam redemptionem.) Est com. PP. & Theol. si Alensem , Ricardum , Paludanum , & Ruardum excipias, quibus oppositum tribuitur. Prob. autem à Vazquez, & quibusdam aliis: Quia nequit purus homo condignè satisfacere pro debito carendi auxiliô , ad actum contritionis exactô. Hæc tamen ratio est nulla, *Tum* quia tale debitum , non peccatum aut offensa est , sed solùm pœna. *Tum* quia aliàs nec Christus pro peccatis hominum satisfecisset , cùm satisfacere non potuerit pro contracto per peccatum debito carendi Redemptore, quod supponi debet dimissum antequam donetur Redemptor; adeoque ad omnem Redemptoris operationem. *Hæc* igitur ratione rejectâ, Prob. *Tum* rat. D. Th. N. 15. adducendâ, quæ hanc p. pariter convincit. *Tum* quia satisfactio essentialiter supponens gratis remissionem offensam , nequit esse pro hujus remissione condigna , ut ex terminis liquet ; sed quælibet puri hominis satisfactio est hujusmodi, nec enim æquare potest in valore gravitatem offensæ, quin ab homine justo, seu existente in gratia, offensam remittente, procedat : ergo.

14 Quoad 2. verò p. (quæ est hujus loci propria) etiam est com. PP. & Theol. Et quidem si offensa mortalis supponatur simpliciter infinita in aliquo saltem determinatô genere, juxta valdè probabilem Thomist. sent. facile ostenditur : Cùm enim nulla satisfactio puri hominis esse possit valoris simpliciter infiniti , nulla æquare poterit lethalis offensæ gravitatem. Quòd si offensa lethalis solùm secundum quid infinita asseratur (id quod pluribus, nobisque magis arri-

arridet) Convincitur imprimis loquendo de originali, à posteriori: Si enim pura creatura potuisset ad æqualitatem pro illo satisfacere, gratis, & sine urgente necessitate assumpisset Verbum naturam humanam, & pro nobis mori voluisset. Quò argumentò videtur usus Apost. dùm ad Gal. 2. ad ostendendam invaliditatem Mosaicæ legis ad justificandos & ad vitam æternam perducendos homines, ait: *Si enim per legem justitiam: ergo gratis Christus mortus est.*

15 A priori autem prob. universaliter de quolibet alieno peccato rat. D. Th. ad quam hïc ad 2. ubique recurrit S. D. cujus vis in eo consistit, quòd offensa contra personam infinitam, necessariò requirit personam satisfaciendam infinitam. Et sic proponitur: Æqualitas inter satisfactionem & injuriam, exigit æqualitatem inter personas, ità ut satisfaciens tantæ sit dignitatis, quantæ persona injuriata, seu offensa; sed talis æqualitas dari nequit inter purum hominem & Deum: ergo. Prob. maj. Nam injuria, sicut & satisfactio, non est major, vel minor ex ratione specifica actionis, sed ex majori, vel minori dignitate personæ offensæ, vel satisfaciens; utraque enim illa, quæ talis, crescit aut decrescit, invariatis specificè actionibus, variatis tamen personis: ut igitur tantum honoris tribuatur alicui, quantum injuriæ fuit illatum (quod condigna satisfactio exigit) æqualitas inter personas desideratur: Quòd vulgari patet exemplò: rulticus enim, qui contumeliâ Regem affecerit, nunquàm sanè honoris tantum ei deferret, quantum injuriæ intulit, quantumcùmque illi postea humiliaretur.

16 Hæc profectò est ratio D. Th. in qualibet sententia Thomistarum circa qualitatem infinitatis offensæ, valitura, quam his verbis tradit hïc a. 2. ad 2. *Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet* (seu absolutè, seu secundum quid talem) *ex infinitate divinæ majestatis: tantò enim offensa est major, quantò major est ille in quem delinquitur: unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpotè & Dei, & hominis existens.* Eadem habet alibi sæpè, sed præcipuè in

3.d.20. q.1. a.2. ubi asserit, peccatum originale habere infinitatem quandam ex tribus, nempe, ex infinitate majestatis divinæ, ex bono quod per illud aufertur, & ex ipsa natura quæ corrupta erat : cujus capitis etiam hîc meminit.

17 Hinc omninò vitanda est inadvertentia cujusdam Sapientissimi ex nostris, in M. S. qui, ut probet conclusionem, suppositâ absolutâ finitate offensæ (omisâ hâc rat. D.Th. imò rejectâ tanquàm alienâ) unicè innitur impossibilitati puri hominis ad condignè promerendum alteri primam gratiam peccati remissivam. Vitanda inquam est: *Tum* quia ratio D. Th. omnibus aliis præferenda est. *Tum* quia principium illud, cui unicè ficit, est valdè controversum inter Thomistas, & rejicitur ut falsum à Soto, Araujo, Serra, Joanne à S. Th. Cippullo, Godoy, pluribusque aliis Thomist. adeòque prorsùs inutile (quidquid sit de veritate illius) ad communem conclusionem roborandam. *Tum* demùm, quia datò illò, adhuc consequentia reputatur nulla ab aliquibus, ut videre est apud Cippulum hîc, a.2. dub.3. N.60. & Joan. à S. Th. disp.1.a.2. §. Ad 6.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

18 Opp.1. cont.1.p. D.Th. in 4.d.15. q.1. a.2. ad 1. dicentem, *quod sicut offensa habet quaudam infinitatem ex infinitate divinæ majestatis, ita & satisfactio accipit quaudam infinitatem, ex infinitate divinæ misericordie, prout est gratiâ informata*: ergo satisfactio puræ creaturæ æquat gravitatem peccati proprii: N. *conseq.* vel Dilt. *conf.* æquat secundum quantitatem (prout requirit satisfactio perfecta & condigna) N. secundum proportionem, quod sufficit ad satisfactionem imperfectam, & ad quod desideratur quædam extrinseca infinitas, ex divina misericordia acceptante, C. Solutio constat ex corp. illius a. quod his verbis absolvitur: *Unde non potest homo satisfacere, si ly satis æqualitatem quantitatis importet; contingit autem, si importet æqualitatem proportionis. Et hoc, sicut sufficit ad rationem justitiæ, ita sufficit ad rationem satisfactionis, imperfectæ scilicet: nam ut docet hîc, a.2. ad 2. satisfactio potest dici dupliciter sufficiens. Unò modo*

dò perfectè, quia est condigna per quandam adæquationem ad recompensationem culpæ commissæ. . . Aliò modò imperfectè, scilicet secundùm acceptationem ejus, qui est eâ contentus, quamvis non sit condigna.

19 Opp. 2. & instabis cont. sol. Nam D. Th. ibidem ad ult. expressè docet, quòd peccatum originale per unius hominis puri satisfactionem expiari non potuit, sicut actuale: ergo pro isto potest purus homo condignè satisfacere; nam imperfectè, potest & pro originali. N. conf. & prob. Loquitur enim S. D. de satisfactione æquali, non quidè secundùm quantitatem, sed solùm secundùm proportionem, quam dicit impossibilem respectu peccati originalis, secùs actualis, seu personalis; quia nimirum, non est proportio inter debitum Deo à tota natura ratione culpæ originalis, & id quod potest pura creatura præstare; bene tamen inter id quod quis ratione propriæ culpæ debet Deo, & id quod ille præstare potest per gratiam. Æqualitas enim proportionalis (quam S. D. quantitativæ contraponit) in eo consistit, ut ex corp. liquet, quòd sicut se habet quod Deo est debitum ad Deum; ita se habet ad hominem, quod homo reddere potest.

20 Opp. 3. cont. eandem p. Actus charitatis est essentialiter incompatibilis cum peccato lethali: ergo illum eliciens, satisfacit condignè pro peccato. *Prat.* Ad satisfactionem de congruo non requiritur in satisfaciente status gratiæ: ergo neque ad condignam; adeòque ruit 2. rat. hujus p. Prob. conf. Quia ad meritum de condigno requiritur in merente status gratiæ; etiam requiritur, juxta plures, ad meritum congruum: ergo idem de satisfactione: ergo si ad congruam non requiritur, nec ad condignam. *Ad 1.* omisiss variis solut. datò ant. N. conf. Quamvis enim actus charitatis asseratur essentialiter impossibile cum lethali offensa; non tamen ratione valoris, prout exigitur ad condignam satisfactionem; sed aliunde, ratione scilicet physicæ entitatis. Sic D. Godoy. *Ad 2.* N. conf. Ad prob. N. causalem; omnes enim asserunt, requiri statum gratiæ ad meritum condignum, quantumvis ad congruum non re-

requiratur: Non igitur requiritur ad illud, quia ad illud desideratur; sed quia requiritur ad meritum ut sic, vel quia eadem currit de utroque ratio.

21 Opp. 4. cont. 2. p. Eò satisfactio puri hominis nequit esse condigna pro peccato proprio, quia non est à subiecto iustificato per gratiam, ut N. 13. arguebamus: ergo poterit iustus pro alieno peccato condignè satisfacere. *Prat.* Actus charitatis habet etiam quandam infinitatem extrinsecam ex ipso Deo dilecto: ergo. *Affectivè* insuper restituit Deo rationem ultimi finis, affectivè per peccatum ablatam: ergo. *Demùm*: Quia juxta Thomist. N. 16. laudatos, potest purus homo iustus de potentia absoluta mereri aliis de condigno gratiam iustificantem: ergo & pro illorum peccatis condignè satisfacere. Tenet cons. *Tum* quia Christus non aliter pro peccatis nostris satisfecit, quàm nobis condignè merendo gratiam iustificantem. *Tum* quia tale meritum extinguit debitum ex offensa contractum, quod est condignè pro illa satisfacere. *Tum* demùm, quia solâ condignâ satisfactione ablatâ, obligari potest creditor ex iustitia ad remissionem offensæ; sed meritum condignum gratiæ remissivæ peccati obligat Deum ex iustitia ad offensæ remissionem: ergo est condigna pro offensa satisfactio.

22 Ad 1. Dist. ant. ly *quia* dicente causam sufficientem, C. adæquatam, seu necessariam, N. Nam illa deficiente, semper subsistit ratio D. Th. de inæqualitate satisfactionis cum offensæ gravitate. *Ad 2.* N. cons. sunt enim infinitates dispararæ, neque una adæquat, quod altera tollit; infinitas enim charitatis solùm est ex parte objecti infiniti, supponendo finitatem ex parte Personæ. quæ subijcitur Deo; ideòque non facit æqualitatem cum infinitate injuriæ, consistente in eo quòd persona infinita subijcitur, & postponitur creaturæ: Valor autem satisfactionis non sumitur ex infinitate ejus cui offertur, sed ex parte ejus quod offertur; Injuria igitur Deo illata, lædens divinum jus, non resarcitur per hoc quòd habeatur pro fine ultimo ab illo, qui læsit tale jus; hoc enim debebat facere, etiam si non læserit; sed
per

per hoc, quòd sicut persona divina per peccatum est offensa, & humiliata in jure suo, seu diminuta: ita detur aliqua persona divina, quæ in natura assumpta diminuatur in jure suo, & se humiliet ipsi Deo offenso. Et per hoc fit æqualitas, non autem per actum charitatis, quò habeatur pro ultimo fine, quantumcùmque intensissimè. Hinc.

23 Ad 3. N.conf. Cùm enim actus charitatis in ratione satisfactionis, & obsequii, non adæquet gravitatem offensæ, nec tantum honoris Deo tribuat, quantum per peccatum ablatum est (gravius quippè, & atrocius est, Deum subicere creaturæ, quàm sit honorificum Deo, creaturam ei subicere) quamvis fortè dici possit sufficiens restitutio, ad quam sufficit redditio æquivalentis; nequit tamen esse condigna satisfactio, ad quam requiritur æqualitas valoris obsequii ad gravitatem injuriæ, ut liquet exemplò adductò N. 15. *Ad ult.* Datò ant. N. conf. ob longè diversam rationem meriti, & satisfactionis: Ratio enim meriti respicit retributionem, pertinetque ad justitiam distributivam; ratio autem satisfactionis respicit recompensationem æqualitatis, pertinetque ad justitiam commutativam, si si perfecta, quâ læsum jus alterius refarcitur, & adæquatur. Datò igitur quòd possit quis condignè mereri alteri gratiam justificantem, & facere debitam ex justitia distributiva; non infertur, quòd possit pro illius peccato perfectè satisfacere, & debitam reddere offensæ remissionem ex vi justitiæ commutativæ.

24 Ad 1. conf. prob. Dist. ant. quàm nobis condignè merendo, &c. per obsequia adæquantia, imò excedentia gravitatem offensæ, C. per opera inferioris valoris ad offensæ gravitatem, qualia sunt quælibet puræ creaturæ, N. *Ad 2.* Dist. ant. Extinguit debitum, &c. ratione physicæ oppositionis termini meritorie causati per ipsum cum offensâ, C. ratione valoris æqualis cum gravitate offensæ, quod requiritur ad condignam satisfactionem, N. *Ad ult.* Dist. maj. Solâ, &c. per viam satisfactionis, & solutionis, C. per viam impossibilitatis, N. Per hanc enim potest creditor ex justitia obligari ad remissionem offensæ à non satisfaci-

te condignè pro illa. Itaque licèt condignè merens alteri gratiam justificantem, offert pro offensæ remissionem condignum valorem, condignitate meriti; non tamen condignitate satisfactionis; nec enim offerret valorem condignum recompensativum, cui respondeat evacuatio debiti: Unde tunc Deus non tolleret culpam ut satisfactus ex vi compensationis sibi factæ; sed potiùs ipse vellet recompensare actum meritorium sibi exhibitum, per condonationem, & remissionem offensæ. Vide Joan. à S. Th. ubi suprà. Et D. Godoy disp. 2. §. 9.

25 Ex dictis infertur cont. Ven. Petrum de Soto, & M. Cippullum, hominem justum posse condignè satisfacere pro peccato veniali. *Tum* quia istud, ad differentiam mortalis, est ab intrinseco reparabile, quia relinquit in homine principium intrinsecum reparationis, ut docet D. Th. 1. 2. q. 88. ergo & relinquit principium intrinsecum satisfactionis, ad illius reparationem exactæ. *Tum* quia justus habet jus ad gloriam: ergo & ad removenda venialia, impediencia gloriæ consecutionem: ergo & potest pro illis satisfacere, quia sine satisfatione non est jus, ut removeantur. *Nec* obstant dicta suprà; quia tunc solum requiritur æqualitas inter personam satisfacientem, & offensam, quando offensa est gravis, quia per levem non tollitur amicitia, quâ permanente, potest amicus, hoc ipso quod est persona grata, resarcire levem injuriam. *Nec* peccatò veniali violatur simpliciter jus divinum, privando affectivè Deum dignitate ultimi finis; sed solum secundum quid, retardando extensionem talis juris ad omnia opera peccantis venialitèr.

DUBIUM III.

Utrum satisfactio Christi fuerit ex se, & ab intrinseco valoris simpliciter infiniti, condigna, & superabundans?

26 **C**ONCL. est affirm. & com. contra Scotum, & quosdam Nominales, quorum sent. malè apud plures audit. Et quoad 1. p. traditur à D. Th. hîc ad 2. & infra q. 48. a. 2. & alibi sæpè. Et prob. Tum ex Extravag. *Unigenitus, de Pœnit. & remiss.* ubi Clemens VI. docet, thesaurum satisfactionum Christi, Ecclesiæ relictum, exhauriri non posse, quia (inquit) *infinita sunt Christi merita*. Et paulò superius ait: quòd modica sanguinis Christi gutta, propter unionem ad Verbum, pro redemptione totius generis humani suffecisset. Ubi non ad extrinsecam Dei acceptionem, sed ad intrinsecam unionem ad Verbum recurrit Pont. ad ostendendum infinitum valorem satisfactionum Christi. Tum rat. fund. Dignitas enim personæ Christi satisfaciens est simpliciter infinita: ergo & valor satisfactionum ejus, qui ex satisfaciens dignitate pensatur. Nec limitari potest ex humanitate, hujusque potentiis, unione, gratiâ, & operationibus; quia licèt physicè finitæ sint (sicut & valor ipse) infinitè tamen pariter dignificantur in genere moris ex conjunctione ad Verbum, ut docet D. Th. infra q. 48. a. 2.

27 Quoàd reliquas verò pp. constat ex illo Rom. 5. *Si enim unius delictò multi mortui sunt: multò magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. Et paucis interpositis, concludit: Ubi autem abundavit malitia, superabundavit & gratia. Quæ verba exponens Chrysoft. ait: Multò plura quàm debebamus, Christus pro nobis solvit; tantòque plura, quantò guttulam exiguam excedit pelagus immensum.* Prob. deinde rat. Tum quia satisfactio Christi adæquat, imò superat gravitatem injuriæ irrogatæ Deo,

Deo, five utraque simpliciter finita, five infinita astruatur in genere moris: nam hæc respicit personam offensam ut *objectum*, vel ut *subjectum solùm extrinsecum*; illa verò respicit personam satisfaciendam, ut principium *quod intrinsecum*: Offensa affectivè solùm postponit creaturæ Deum; satisfactio verò Christi effectivè submisit Deo personam Verbi in naturâ assumpta. Tum quia aliàs Incarnatio non fuisset necessaria ad redemptionem humanam; potuisset enim purus homo pro nobis exhibere satisfactionem, ex divina acceptatione condignam, cùm posset Deus satisfactionem, ex se inæqualem acceptare, ut æqualem. Tum demùm, quia aliàs Christi satisfactio fuisset imperfecta, quod Scripturæ illam *copiosam* prædicanti adversatur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

28. Opp. I. cont. I. p. Objectum infinitum non infinitat actum elicited mediò principiò finitò, aliàs visio beata, actus charitatis, ac reliqui theologici, essent infiniti: ergo nec personâ infinita Christi, satisfactionem elicited mediò principiò *quo* finitò, scilicet humanitate donis gratuitis exornatâ. *Præter.* Valor satisfactorius operationum Christi consequitur earum bonitatem moralem; sed hæc est simpliciter finita, vel ob finitatem objecti in aliquibus, vel saltem modi tendendi: ergo. *Tandem:* Valor satisfactorius non crescit semper juxta incrementum personæ satisfaciendæ, actus enim charitatis ejusdem intensiõis, à viris sanctitate inæqualibus procedens, perfectione æqualis est: ergo.

29. Ad I. N. conf. A nullo enim negari potest, plus ad satisfactiõis dignitatem, personam satisfaciendam, quàm objectum, conducere; operationes enim Regis, & Christi *D. regia, & theandrica*, seu *Dei viriles* dicuntur; secùs habentes pro objecto Regem, aut Christum. Disparitas ergo est, quòd objectum, cùm sit mensura extrinseca operationis, non præbet huic esse nisi dependenter à causa efficiente; unde si hæc finita sit, operatio infinita esse non potest. Persona autem satisfaciens se ipsâ est forma valorans, & principium *quod effectivum*, & receptivum satisfactiõis à se elicite, in quam proinde infinitatem moralem refundit, si illa infinitæ digni-

tatis sit. *Potest* etiam negari supp. consequentis : Nam licet humanitas Christi, ejusque potentiae operativae, & gratia habitualis, finitae physice sint; moraliter tamen censendae sunt infinitae: Docet enim D.Th. infra q.48. a.2. ad 3. carnem Christi ex conjunctione ad Verbum, & quatenus est caro Dei, habere dignitatem infinitam. Paritas ergo undequaque corrui.

30 Ad 2. Dist. maj. Consequitur earum bonitatem moralem inadaequatè, C. adaequatè, N. Duplex enim erat valor in operationibus Christi; alter *essentialis*, seu *objectivus*, ab objecto desumptus, adeoque finitus, & inaequalis juxta majorem, vel minorem objecti dignitatem: Alter *personalis*, qui licet requirat bonitatem objectivam, ut conditionem, à sola tamen persona satisfaciente desumitur, tanquam à principio formali, & effectivò *quod*; ac proinde infinitus evadit, & in omnibus operationibus prorsus aequalis. Unde satisfactio Christi duplici gaudet bonitate morali; altera finitâ, desumptâ ex regulis morum, quam valor personalis excedit: altera infinitâ, desumptâ ex dignitate Personae, & ab ipso valore personali indistincta. Vide Godoy disp. 3. n. 46. *Ad ult.* N.conf. Quia gratia, cum sit habitus, subditur voluntati iusti quoad usum, adeoque non dignificat opera juxta suam intensiorem, sed juxta influxum, quem ex libito iusti praestat in illa: Persona autem Christi necessariò informat moraliter, ac dignificat ejus operationes, quantum potest, adeoque infinitè.

31 Opp. 2. cont. eandem. Quia aliàs sequeretur 1. Christum unicâ operatione sufficienter pro peccatis nostris satisfecisse, ac redemptionem consummasse, adeoque reliquas superfuisset. *Secundò* omnes Christi operationes simul sumptas, non fuisse magis satisfactorias, quam solum jejuium, cum non possit dari unum infinitum majus aliò in eodem genere. *Tertiò* majorem fuisse exactam à Christo satisfactiorem, quam fuerat debitum; cum offensa sit probabiliter finita. *Ad 1.* N.ant. Licet enim quaelibet Christi operatio, & passio, sufficeret ad nostram redemptionem, liberè tamen voluit omnes illas ad hunc finem ordinare & applicare.

re. *Ad 2.* Dist. ant. Non fuisse magis satisfactorias, &c. intensivè, C. extensivè, qualiter non repugnat unum infinitum majus aliò, N. *Ad 3.* C. ant. Justè tamen exigitur excessus, ubi æqualitas sine excessu repugnat, & maximè ab eo, qui voluntariè se obtulit ad satisfactionem, qualiter in præsententi contingit.

32 *Opp. 3.* cont. reliquas partes: Christus non satisfecit pro morte, aliisque pœnis, quibus post ejus passionem sumus obnoxii; nec pro pœna carendi Redemptore: ergo. *Prat.* Christus satisfecit ut homo: ergo ejus satisfactio æquare non potest gravitatem offensæ, Deo quâ tali irrogatæ: *Tandem*, quia aliàs satisfactiones nostræ essent superflue, & Christo injuriosæ, quod est hæreticum, & proscriptum à Trident. less. 6. cap. 14. ergo. *Ad 1.* N. ant. quoad 1. p. pro quolibet enim reatu pœnæ abundè satisfecit Christus: sed ut ejus satisfactio habeat effectum in nobis, oportet, nos ei configurari, qui per passionem ad gloriam immortalitatis pervenit; ac proinde corpus passibile & mortale habere, ut passionibus & morti Christi configurati, in gloriam immortalem perducamur. Sic. D. Th. infrà, q. 49. a. 3. ad 3. *Pro* pœna autem carendi Redemptore non satisfecit Christus, quia supponi debuit condonata, non autem ob defectum valoris; potuit enim condignè mereri Incarnationem Patris, aut Spiritûs Sancti.

33 *Ad 2.* Dist. ant. satisfecit ut homo *elicitivè*, C. *dignificativè*, N. Vel aliter: satisfecit ut homo, *ly ut*, reduplicante supra principium *quo*, C. supra principium *quod*, N. Sic enim satisfecit ut Deus. Itaque Christus satisfecit, ut Deus homo, humanitate ut *quò* eliciente substantiam operationis, & Deitate ut *quod*, & ut formâ, se ipsâ illam valorante. *Ad ult.* N. seq. Quamvis enim Christi satisfactio fuerit condigna, & superabundans; ut suum tamen sortiatur effectum, vult, eam nobis applicari per Sacramenta, aut per contritionem, & dilectionem Dei super omnia; vel per indulgentias, aut opera nostra pœnalis. Cujus rationem assignat D. Th. ubi suprâ, a. 1. ad 4. dicens, quòd Christi passio est causa universalis remissionis peccatorum; unde necesse est quòd singu-

lis applicetur, ad deletionem propriorum peccatorum, per Sacramenta, quæ habent virtutem ex passione Christi: Causa enim universalis non fortitur effectum, nisi applicetur per particulares, per quas illius virtus descendit in effectum.

DUBIUM IV.

Utrum Christi satisfactio fuerit ex toto rigore justitiæ?

34 **C**oncl. est affirm. com. Thomist. & frequentior in Scholis cont. negantes satisfactioni Christi condignitatem, nonnullosque illam asserentes, ut Vaz. Les. Mol. quibus novissimè adhæret Platel. Prob. autem 1. ex Script. in quibus Christi satisfactio sæpè vocatur *emptio*, *pretii solutio*, atque *redemptio*; quæ sanè designant actum strictæ, & rigorosæ justitiæ. Dicitur etiam frequenter *justitia*. Nec ullum sequitur inconveniens, imò maxima satisfactionis Christi commendatio, quòd locutiones istæ propriè accipiantur: ergo. Accedit PP. consensus, asserentium illam *debitum nostrum adamusim justitiæ exæquasse*.

35 Prob. deinde rat. & ostenditur inconsequentia Vazquez, & sequacium: Satisfactio Christi ita fuit perfecta, ut nullò indiguerit creditoris seu offensi favore, illam pro sufficienti acceptantis, ut contra Scotistas suprà ostensum est, nec dissentit Vazquez: ergo fuit ex toto rigore justitiæ: Ubi enim omnes conditiones ad rigorosam justitiam exactæ non servantur, recurrendum est ad creditoris favorem, ut suppleat, ipse enim illas omnes de rigore juris exigere potest: ergo. *Prat.* Omnes strictæ, ac rigorosæ justitiæ conditiones in Christi satisfactione sunt servatæ; fuit enim ad alterum, nec fundata in creditoris gratiâ valorem supplente, ex propriis, & ex non debitis: ergo. Conseq. tenet, & ant. constabit ex argumentorum solutione.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

36 Opp. 1. Satisfactio Christi non fuit ad alterum; *fatis-*
tif-

tisfecit enim Deo, à quo Christus non est alius. *Dist. ant.* Non fuit ad alterum, a lietate suppositi, C. a lietate naturæ, N. Verbum enim ut subsistens in natura humana, satisfecit sibi ipsi ut subsistenti in natura divina. Hæc enim a lietas (etiãmsi cum idemptitate suppositi) sufficit ad strictam justitiam; sicut sufficit ad strictam religionem, & obedientiam, quas exercuisse Mediatorem nostrum, fides docet. *Dùm* autem D.Th. 2.2. q.58. a.2. requirit ad justitiam *diversitatem suppositorum*, loquitur (ut ex contextu liquet) juxta legem naturæ, juxta quam diversæ naturæ diversa secum ferunt supposita: ideòque docet, quòd in uno eodemque supposito unius dumtaxat naturæ, salvari nequit vera justitia, penès diversas potentias, vel actiones, quarum una alteri obediat, vel ab ea dirigatur.

37 Opp.2. Satisfactio Christi in Dei creditoris gratia fundatur, scilicet unionis hypostaticæ, & auxiliis, gratis à Deo humanitati collatis: ergo. *Dist. ant.* Fundatur in creditoris gratia, supplente defectum valoris, & ultra illum acceptante, N. dignificante & valorante satisfactionem, C. & N. conseq. Rigor quippè justitiæ in satisfactione, excludit quidè m creditoris favorem; supplementem dignitatis defectum in actu satisfactorio; non autem gratiam, tribuentem illi valorem adæquantem offensæ gravitatem; sicut condignitas meriti non tollitur per dependentiam operis meritorii à gratia habituali tanquam à radice, vel forma valorante.

38 Opp.3. Operationes Christi satisfactoriæ, quia creatæ, erant sub Dei creditoris supremo dominio: ergo Christi satisfactio non fuit ex propriis, nec ad aliterum alteritate juris & domini, prout ad strictam requiritur justitiam. *Dist. ant.* Erant sub Dei supremo dominio, excludente particulare satisfaciens, N. istud permittente & compatiens, C. & N. conseq. Sicut enim Deus est prima & universalissima causa omnis effectûs creati, quin strictum secundarum influxum in eundem excludat: sic etiam est supremus creaturarum dominus, permittens proprium & rigorosum creatum dominium: aliàs homines non possent de bonis suis primitias & sacrificia Deo offerre, nec strictam invicem

exercere justitiam. Operationes igitur Christi satisfactoriæ, erant bona ipsius, utpotè actiones humanæ, liberè ab illo elicitæ; quibus proinde potuit de rigore justitiæ satisfacere.

39 Opp. 4. Ex bonis aliò titulò debitis fieri nequit satisfactio ex rigore justitiæ, ut expressè docet D. Th. communiter receptus in 4. d. 15. q. 1. a. 2. sed omnes Christi actiones erant Deo creditori pluribus titulis debitiæ: ergo. *Omissis* variis solutionibus, explico majorem: fieri nequit satisfactio ex rigore justitiæ, obligans creditorem (seclusò pactò) ad illam acceptandam, C. secus, N. & concessâ min. N. conseq. Vel Dist. conf. dist. maj. Salvatur quippè rigor justitiæ in satisfactione modò adæquet gravitatem offensæ, & pro illa acceptetur; tunc enim nihil creditor supplet in satisfactione, quò eam reddat æqualem, sed spontè eedit juri suo, quò poterat rem sibi aliò titulò vendicare. Hinc si operatio in qua stat satisfactio de rigore justitiæ, sit aliis titulis creditori debita, nequit illum (seclusò pactò) ad debiti remissionem obligare, cum possit aliis titulis eam exigere.

40 Ex dictis inferes, satisfactionem Christi pertinere ad justitiam commutativam: hujus quippè est debitum solvere, redimere, & ablatum honorem restituere; quæ utique Christi satisfactio conveniunt. Hoc autem non tollit quòd operationes Christi quasi materialiter ad alias virtutes, à quibus eliciuntur, non pertineant; formaliter tamen ut *satisfactoriæ*, ad justitiam commutativam pertinebant. Et per hæc facilè Doctorum sententiæ conciliantur. Quamvis autem Christus non teneretur Deo pro offensa satisfacere per modum principalis debitoris; benè tamen per modum fidejussoris, sponsoris, seu vadis.

DISPUTATIO II.

De motivo Incarnationis.

DUBIUM I.

Utrum , si homo non peccasset , Deus incarnatus fuisset?

41 **C**oncl. est negativa D. Th. hîc a. 3. & ferè comm. cont. Scotist. Cather. Pigiûm. Suarez, & quosdam Societ. quorum opinionem probabilem judicavit D. Th. in 3. d. 1. q. 1. a. 3. Supponit autem ut certum, potuisse Deum incarnari in ea hypothesi. Et loquitur in vi præsentis decreti. Quid verò facturus esset Deus in vi alterius decreti, nemo, nisi temerè divinando, determinare potest. Quis enim novit consilium Domini, aut quis consiliarius ejus unquam fuit, aut quid tunc Deus faceret, noscat? Prob. autem concl. rat. D. Th. Ea, quæ ex sola Dei voluntate proveniunt supra omne debitum creaturæ (cujusmodi est incarnatio) nobis innotescere non possunt, nisi per Scripturas, & Ecclesiæ Catholicæ traditionem; sed in Scrip. & PP. (incorruptis traditionis testibus) ubique incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignatur: ergo peccatô non existente, incarnatio non fuisset. Prob. min. apertiss. Scrip. & PP. testim. Nam ipse Redemptor (quem utiquè motivum sui adventûs non latebat) ait Lucæ 15. *Non egent, qui sani sunt, medicô, sed qui malè habent: Non veni vocare justos, sed peccatores.* Et c. 19. *Venit filius hominis querere, & salvum facere quod perierat.* Paulus etiam, cui divina consilla revelata sunt, testatur I. ad Timot. I. *Venit filius hominis in hunc mundû peccatores salvos facere.* Quin, non aliâ ratione promittebatur olim Mefsias venturus, quàm *ut mederetur contritis corde, ut consummaretur prævaricatio, ut sinem acciperet peccatum, & dele-*

leretur iniquitas, ut patet Isai. 61. & Dan. 9.

42 Accedit totius Ecclesiæ sensus dum publicè canit in symbolo: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de Cælis, & incarnatus est.* Et in benedictione Cerei Pasch. *O certè necessarium Adæ peccatum!* nimirum ad hoc ut veniret filius Dei. *Aspulantur universi PP. quorum innumera testim. adducunt Theolog. Iren. l. 5. adv. hæreses c. 14. Si non haberet caro salvari, nequaquam Verbum caro factum esset.* Athan. ser. 3. cont. Arrian. *Ut Verbum fieret homo, numquam destinatum fuisset, nisi hominis necessitas id postulasset.* Amb. l. de Incar. c. 6. *Quæ erat causa incarnationis, nisi ut caro quæ peccaverat, redimeretur?* Cyrill. dial. 5. de Trin. *Si non peccassemus, non esset factus similis nobis.* Aug. ser. 8. de verb. Apost. *Si homo non periisset, filius hominis non venisset.* Chrysost. hom. 5. in Epist. ad Hebr. *Propter hoc carnem assumpsit nostram, propter misericordiam solam, ut misereretur nostri: non est enim alia quæpiam causa dispensationis, quàm hæc sola.* Bern. demùm ser. 1. Adv. *Nec sanè (inquit) laborandum est in hac parte, cum manifestè adventus ejus causam, & verba ipsius, & opera clament: Ad quærendam quippè ovem centesimam, quæ erraverat de montibus, properavit, &c.*

43 Ex quibus rectè perpensis, penitùs corrui omnis adversariorum evasio. Si enim Verbum, non existente peccatò, adhuc venisset, vel in carne impassibili, ut Scotistæ volunt, vel ob excellentiam unionis hypostaticæ, ut Suarez aliique docent, falsa esset absolutè illa communis PP. locutio, absolutè, sine restrictione, & tantâ asseverantiâ affirmantium, *Verbum, Adamò non peccante, non venturum.* Istæ enim propositiones sibi invicem apertè contradicunt. *Adamò non peccante, Verbum non venisset: Adamò non peccante, Verbum venisset in carne impassibili, vel ob excellentiam hypostaticæ unionis; non secùs ac istæ: Petrus non currit: Petrus currit in platea:: Christus non est in Cælo: Christus est in Cælo in carne impassibili: ergo si eorum opinio esset vera, communis PP. locutio esset absolutè falsa, quod nefas est dicere.* Prat. Decretum illud ad solam incarnationis substantiam terminatum, & præscindens à circumstantiis carnis pas-

passibilis, vel impassibilis, non foret efficax, quale est decretum incarnationis, sed inefficax; sicut voluntas illa antecedens salutis omnium: ergo implicat quòd ex vi illius Verbum venisset. *Talis* insuper decreti nulla est in Script. aut PP. vel levis mentio: ergo sine fundamento astruitur.

44 Ut autem omnis tollatur æquivocatio, adverte, nos defendere, motivum unicum primum decreti Incarnationis esse nostram redemptionem; ipsam verò incarnationem, seu unionem hypostaticam, esse rem volitam per hoc decretum, & in ordine ad illum finem. Ex quo rectè deducitur, quòd incarnatio non fuisset ex vi hujus decreti, non stante fine redemptionis nostræ. Recentiores autem, qui Scoto subscribunt, ab illius tamen doctrina quadantenus reeedentes, asserunt, decretum incarnationis duplex habuisse motivum adæquatum, nempe, dignitatem unionis hypostaticæ, & redemptionem nostram, confundentes motivum rei volitæ cum re ipsa volita ex tali motivo: Quod videtur implicatorium, nam redemptio nostra nunquam esset motivum adæquatum incarnationis, siquidem eâ solâ subsistente, & non stante dignitate hypostaticæ unionis, implicat quòd decernatur incarnatio; hæc quippè essentialiter stat in tali unione.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

45 Opp. 1. Peæter redemptionem nostram, alia assignantur in Scrip. Incarnationis motiva, scilicet, nimia Dei charitas, & ostensio gloriæ suæ, & divitiarum: ergo cessante fine redemptionis nostræ, adhuc fieret incarnatio. *Prat.* Juxta D. Th. 2.2. q. 2. a. 7. incarnatio fuit revelata Adæ in statu innocentia, qui sui casus præsciis esse non potuit, sicut nec Angelus, ut docet August. super Gen. ad lit. ergo. *Ad 1. resp. ex D. Th. hic a. 3. ad 1.* omnia alia Incarnationis motiva nobis manifestata, pertinere quodammodò ad remedium peccati. Nec ostensio gloriæ & charitatis Dei, aliorumque attributorum, est incarnationis motivum proximum, seu finis effectus illius, de quo hic est sermo; sed talis manifestatio est quasi finis ultimus, & primarius, finis causa, seu *cujus gratiâ* in omni opere Dei ad extrâ: Redemptio

tio autem nostra est proxima, & formalis, seu finis effectus incarnationis, quasi determinans & particularizans ipsum motivum decreti divini, ita ut sine illo non fieret incarnatio: vult enim Deus ostendere gloriam & charitatem suam, non utcumquè, sed in tali effectu, scilicet redemptione nostra, & non sine illo.

46 Et sic Scriptura loquitur de ostensione gloriæ & charitatis Dei, ordinatâ, & determinatâ ad talem redemptionis effectum, & non aliter. Ideòque Apost. Ephes. I. postquam dixit: *Prædestinavit nos per Jesum Christum in laudem gloriæ gratiæ suæ*, adjecit: *In quo habemus redemptionem*, &c. Ad 2. resp. ex D. Th. hîc ad 5. nihil prohibere, revelari alicui effectum, cui non reveletur adæquata causa illius: ideòque potuisse revelari Adæ incarnationem, quin esset præsciis sui casûs. Post factam autem explicitè revelationem Christi in carne passibili, & ut Redemptoris, inconveniens est dicere, occultasse Deum causam principalem sui adventûs, propter quam veniret, & sine qua non veniret: revelavit siquidem omnes circumstantias incarnationis, & passibilitatem ac mortem, munusque Redemptoris.

47 Opp. 2. Prædestinatio Christi fuit prior decretò producendi creaturas intra ordinem naturæ, vel gratiæ, ut frequenter dicitur, & habetur ex illo ad Colos. I. *Primogenitus omnis creature*: ergo etiam fuit prior decretò permissivò peccati: ergo non stante peccatò, Christus venisset; prius enim, quàm tale, non dependet à posteriori. En præcipuum Scoti fundamentum, sed ab ipso æquè solvendum. Nam prædestinatio Christi in carne passibili fuit prior decretò permissivò peccati, juxta sententiam cui innitur: ergo non stante peccatò, Christus venisset in carne passibili. Resp. autem N. ant. juxta sententiam Cajet. pluriumque Thomist. asserentium, Deum prius decrevisse omnia pertinentia ad ordinem naturæ, quàm quæ sunt de ordine gratiæ; adeòque prius voluisse permittere Adæ peccatum, quàm Verbi Incarnationem. Et ad locum Pauli dicunt, non intelligi de prioritate futuritionis aut existentiæ, sed dignitatis, & excellentiæ respectivè ad omnia creata, à Deo volita.

48 Juxta aliam opinionem (valdè etiam frequentem inter nostrates) N. 2. conseq. Quamoptimè enim potest Deus velle decretò efficaci intentivò aliquid, ad cujus completam futuritionem, vel existentiam, aliquid aliud requiratur, postea volendum, vel permittendum; ut sequentibus patet exemplis: Decretò enim efficaci intentivò vult Deus dare gloriam per modum coronæ, antequàm velit aut prævideat merita, propter quæ danda est in executione gloria per modum coronæ; adeòque decretum divinum verlatum erga merita, sub aliquo signo posterius est decretò intentivò gloriæ per modum coronæ. Similiter Deus vult efficaciter pœnitentiam in his quos prædèstinat ad gloriam per pœnitentiam, antequàm permittat, aut futurum prævideat peccatum; ac proinde decretum permissivum peccati pro aliquo signo posterius est decretò pœnitentiæ.

49 Ut plures importunas instantias & objectiones præcludas, benè nota, quod Deus voluit incarnationem Verbi *propter nostram salutem* tanquàm *propter finem effectum*; non autem *cujus gratiâ*. Finis enim causa, seu *cujus gratiâ* decreti incarnationis, fuit gloria ipsius Dei, salus quippè nostra ad Christi exaltationem, & utraque ad Dei gloriam ordinatur, juxta illud 1. Cor. 5. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei*. Eòdem igitur decretò indivisibiliter voluit Deus redemptionem nostram, incarnationem Verbi, & gloriam suam; illam quidem ut *finem effectum*, has autem ut *finem causam*, seu *cujus gratiâ*. Cùm igitur incarnatio Verbi, non solùm fuerit medium, sed etiam finis salutis aut redemptionis nostræ, non sequitur, quòd salus præstet incarnationi, aut quòd Deus plùs illam, quàm istam amâret. Nec salus nostra est finis *cujus gratiâ* incarnationis, quamvis sit finis *propter quem* illius; nam finis *propter quem*, & finis *cujus gratiâ* sunt idem, si ly *propter* dicat præcipuum motivum, scècùs si solùm dicat præcipuum effectum.

50 Nota præter, quòd cùm medicina nullum alium respiciat finem, quàm sanitatem egroto præstandam; hæc est finis *cujus gratiâ* respectu illius. Deus autem in decernenda incarnatione, præter nostram salutem, alium habuit finem,

& quidem præcipuum, suam videlicet, & Christi Redemptoris gloriam. Unde hæc est finis *cujus gratiâ*; salus, seu redemptio nostra, finis effectus; & homo redimendus finis *cui*. Nota demùm quòd Authores oppositi dùm asserunt, *omnia esse volita à Deo propter Christi dignitatem, & gloriam*, considerant gloriam Christi in ipsa dignitate hominis Dei, & unione hypostatica præcisè; ideòque dicunt, Christum fuisse volitum propter hanc dignitatem, adeòque venturum fore, seclusâ necessitate redimendi. Nos autem dicimus, finem decreti incarnationis non fuisse nudam unionis hypostaticæ dignitatem, sed gloriam Christi ut Redemptoris, juxta nobis revelata: cumque *gloria Redemptoris* stare non possit sine interventu peccati, ideò inferimus, Christum non fore venturum, Adamò non peccante.

DUBIUM II.

Utrum solo existente peccato originali, vel solis existentibus actualibus, futura esset Incarnatio ex vi præsentis decreti?

51 **C**ONCL. Solò existente peccatò originali, Christus venisset ex vi præsentis decreti; secùs solis existentibus actualibus. Prima p. est contra Cabreram, Nazarium, & Godoy. Secunda verò cont. P. Granad. adducentem pro se Medinam, & Suarez; qui tamen non loquuntur in vi præsentis decreti. Utraque autem est comm. à qua solus quem viderim recedit, præter laudatos, Illust. Marinis hîc a.4.cap. unicò versus finem. *Ante prob. supp. cum D. Th. hîc a. 4.* quòd quamvis Christus venerit ad auferenda omnia peccata, cum pro omnium deletione sanguinem fuderit; principaliùs nihilominùs venit propter originale delendum; cum illud fuerit extensivè majus, utpotè inficiens totam naturam, cui Deus per opus incarnationis succurrere voluit.

52 Prob. autem concl. quoad utramque p. rat. fund. ex dictis: De ratione motivi primarii, seu principalioris alicujus

jus decreti, est, quòd illò deficiente, deficiat ab executione decretum, & quòd illò permanente, executioni mandetur decretum; sed motivum primum, seu principalius decreti incarnationis, fuit remedium solius peccati originalis, cum in Sacra Scriptura ubiquè incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, ut loquitur D. Th. hinc a. 3. ergo. *Præter.* illud Ecclesiæ: O certè necessarium Adæ peccatum! ne utiquàm verificatur, si illò non existente, adhuc Christus venisset. Deindè si illò existente, deficiente tamen quòlibet actuali, non venisset (ut asserit Godoy, satis consequenter) pronuntiatum illud æquè verum esset de quòlibet actuali, quod Ecclesiæ menti adversatur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

53 Opp. I. contra I. p. fundamentum Illust. Marinis, & Godoy. Motivum totale, & adæquatum decreti incarnationis fuit remedium peccati, tam originalis, quàm actualis, seu personalis; fuit enim tale motivum perfectæ hominum salus, & plena redemptio: ergo alterò deficiente, motivum non subsisteret. *Dist.* ant. si motivum adæquatum intelligatur prout coalescit ex primario, & secundario, C. si intelligatur de motivo primario, seu principali dumtaxat, N. Itaque dum motivum primum, seu principalius coalescit ex duplici parte, deficiat necesse est, alterâ deficiente. Motivum autem principalius decreti incarnationis est remedium solius originalis, ut expressè docet D. Th. hinc a. 4. deletio autem personalium, motivum quidem fuit, sed secundarium; quò proinde deficiente, subsistente primariò, decretum foret executioni mandandum, ut patet in deletionem venialium, quæ etiam fuit motivum talis decreti; quod tamen certum est, exequendum fore, illis deficientibus. In quo evidenter instatur argumentum.

54 Sed instabis: Motivum principale, & primum decreti incarnationis fuit perfectissima hominum redemptio à captivitate diaboli; sed hæc non subsisteret, si homines non redimerentur etiam à peccatis actualibus lethalibus, quibus æquè captivi tenentur à diabolo, ac originali: ergo. N. maj. Quamvis enim redemptio perfectissima à servitute dia-

boli, contracta per quodvis peccatum, fuerit motivum decreti incarnationis; non tamen primarium, & principalius; sed hoc solùm fuit hominum salus universalis, seu liberatio totius naturæ humanæ, per peccatum originale corruptæ, ut docet D. Th. a. 2. ad 2. & a. 4. & 5. in corp. *Datâ* autem maj. adhuc minor esset falsa in hypothefi quæst. nempè, existentia solius originalis. Ecquid enim derogat redemptionis plenitudini, quòd non redimantur peccata, quia non existunt, & quæ, si existerent, redimerentur? Nunquid plenior esset redemptio, si plura forent actu peccata?

55 Opp. 2. contra 2. p. illud Chrysoft. Hom. 3. in Acta: *Unius animæ salus tanti est, ut ob hanc Filius Dei fieret homo*: ergo veniret Christus ob delendum unius hominis peccatum, etsi alia non forent. Id quod deduci potest ex illo ad Gal. 2. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Resp.* his, & similibus testim. commendari ineffabilem charitatis Christi fervorem erga nos, quò ità erat comparatus, ut vitam pro uno solo peccato expiando libenter impendisset, si Deus ità voluisset, & decrevisset: hoc tamen de factò Deum non decrevisse, constat ex dictis.

DISPUTATIO III.

De unione Verbi incarnati, seu de quidditate Incarnationis.

EXpositis quæstione 1. Incarnationis convenientiâ, necessitate, & motivis (ad illius *an est*, seu existentiam pertinentibus) ejusdem *quod quid est*, seu essentiam aggreditur explicandam S. D. q. 2. differens de unione duarum naturarum, divinæ, & humanæ, in una Persona, in quo tota Incarnationis ratio consistit. Ad cujus elucidationem, fit

DUBIUM I.

Utrum Persona, vel Hypostasis Christi post Incarnationem sit verè composita?

56 **A**Nte resolut. supp. ut fide certum id quod D. Th. docet tribus primis art. nimirum, unionem Verbi incarnati non fuisse factam in natura, sed in persona, supposito, vel hypostasi. Quibus extremi Nestorii, & Eutichetis exploduntur errores. Ille siquidem duas in Christo personas accidentaliter unitas commentitus est: Hic verò, declinandę Nestorianę impietatis pretextu, ambas Christi naturas ita confundit, ut in unicam mutuâ commixtione coaluisse dixerit. Uterque autem error pluriès ab Ecclesia proscribitur, sed præcipuè in III. & IV. Synod. Gen. quarum prima contra Nest. secunda verò adversus Eutichetem congregata est, juxta dicta tom. 3. N. 839. Uterque simul damnatur in Symbolo Athan. his verbis: *Qui licet Deus sit, & homo, non duo tamen, sed unus est Christus: unus omninò, non confusione substantiæ, sed unitate persone.* Hòc suppositò,

57 **C**oncl. est affirm. & quidè, Christum esse personam compositam, à nullo negari potest. Tum quia id expressè asserunt CC. & PP. Tum quia ex terminis patet: Est enim Christus unum per se, & non per simplicitatem: ergo per compositionem. Quòd verò sit persona verè, & propriè composita, est D. Th. hìc a. 4. communis Thomist. & reliquorum Theologorum, adversus Scotistas, D. Bonav. Duran. Ricardum, & nonnullos alios veteres, quibus favet D. Th. in 3. d. 6. q. 1. Prob. autem primò ex CC. & PP. absolutè affirmantibus, *Christum esse personam compositam*, ut videre est in V. Synodo Gen. coll. 8. can. 4. ubi relatà extremâ Nestorii, & Eutichetis hæresi, ait: *Sancta verò Dei Ecclesia, utriusque perfidiæ impietatem rejiciens, unionem Verbi ad carnem secundum compositionem confitetur.* Et can. 7. *Christus habet duas naturas, ex quibus est compositus.* In C. Lateran. frequen-

quentissimo (non tamen OEcumenico) sub Martino I. can. 8. & in VI. Synodo Gen. act. 4. 11. & 13. Idem videre est apud Dion. Athan. Aug. Greg. Damasc. Bern. aliosque PP. apud Cippull. & Godoy; sed præfata Conciliorum, & PP. locutio propriè, & ltrictè accipienda est, nam in laudato Lateran. C. can. 17. anathematizantur negantes, propriè, & secundùm veritatem dicta esse ea, quæ de Christo in his CC. diffinita sunt: ergo.

58 Prob. deinde rat. Quidquid verè constat ex pluribus, verè, & propriè distinctis, & unitis, est verè, & propriè compositum ex illis; compositio enim nihil est aliud, quàm distinctorum positio, sive unio; sed persona Christi verè constat ex pluribus, verè, & propriè distinctis inter se, & unitis, nempè, personâ Verbi, & humanitate, naturâ Divinâ, & humanâ: ergo. *Relationes* autem divinæ (ut evasionem præcludamus) nullam, nè impropriam quidem, efficiunt compositionem realem in Deo, quia non uniuntur inter se ad constituendum aliquod unum tertium, à quo realiter distinguantur, sed potius idemptificantur in tertio, scilicet in essentia Divina.

59 Hinc propositio ista, *Persona Christi est composita*, absolutè, & sine ulla expositione, vel addito, concedenda est; non secùs ac ista, *Christus est compositus*, quidquid dicat Tiphanius. Illam enim absolutè pronuntiant CC. & PP. ut memoratos extremos errores excludant: Modò enim Christum, modò personam dicunt esse compositam, sine ulla distinctione. Imò Damasc. dicit, quòd *Christus* est nomen personæ. Cajet. autem hìc, ad vitandum imperitorum scandalum, addendum iudicavit, esse compositionem *inesabilem*; sed id nimis scrupulosum iudicatur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

60 Opp. I. cont. rat. quâ D. Th. a. I. probat I. sup. nempè, unionem Verbi incarnati non fuisse factam in natura: Humanitas enim potest in divinitatem converti absque hujus mutatione: quemadmodùm corpus Christi absque sui intrinseca mutatione terminat conversionem in ipsum: ergo ex immutabilitate divinitatis, non rectè probat

S. D. non posse humanitatem in illam converti. *Resp. D.* Th. non loqui de conversione totali, & transubstantiatiuâ, qualis est adducta in exemplum; sed de formali, de cujus essentiali conceptu est mutatio intrinseca termini. Sic Cajet. Naz. Godoy, alique plures. *Nec Eutychetis error erat de conversione totali, nec enim dixit, humanitatem esse in diuinitatem conuersam; sed unam esse in Christo naturam; ita quod quamuis ante unionem essent duæ naturæ distinctæ, diuina, & humana; in unione tamen coierunt in unam naturam, ut refert D. Th. 4. Cont. Gen. c. 45. cui potius standum, quàm aliis eruditionem affectantibus.*

61 Opp. 2. cont. concl. D. Th. in 3. d. 6. q. 2. a. 3. in corp. & ad 5. apertè docentem, Personam Christi *non esse simpliciter compositam quantum ad perfectam compositionis rationem.* *Præf. 1. p. q. 3. a. 8.* ait, Deum in nullius rei compositionem posse venire: quod non staret, si Christus esset persona composita. *Ad 1. R.* loqui ibi S. D. de compositione secundum leges quas exigit in creatis, non autem excludere essentialia compositionis ut sic, seu veram unionem plurium distinctorum in aliquo esse. *Ad 2. R.* repugnare quidem, venire Deum in compositionem alterius *sicut principium formale, aut materiale*, ut S. D. ait ibidem; secùs per modum termini, aut actûs trahentis ad suum esse aliud extremum. Videtis dicta t. 1. N. 200.

62 Opp. 3. Omne compositum, cùm sit totum, constat ex partibus, quarum singulis est perfectius, & quæ simul sumptæ, de ipso verè prædicantur; sed Verbo, & diuinitati repugnat ratio partis, ob impræscindibilem hujus imperfectionem incompletionis, & subordinationis; & Christus non est Verbo, aut Diuinitate perfectior, nec humanitas, & diuinitas, simul sumptæ, prædicantur verè de Christo, hæc enim propositio, *Christus est humanitas, & diuinitas*, damnatur inter errores Joannis Hûs sess. 15. C. Constantinensis: ergo. *N. maj.* Ad rationem enim compositi verè, & realiter talis, nõ requiritur quòd sit totum, sed sufficit quòd sit unum ex multis, realiter distinctis, & unitis, habentibus rationem extremi. In illa igitur ineffabili compositione Per-

sonæ Christi, nec compositum est totum, nisi negativè, quatenus scilicèt, non est partiale, aut incompletum; nec extrema componentia sunt partes; nec compositum est singulis componentibus perfectius, aut majus; quia alterum ex his est infinitum, eminenter continens totam perfectionem alterius: qua de causâ totum universum cum Deo, non est perfectius aut majus, ne extensivè quidem, Deo solò, ut diximus tom. I. à N. 150.

63 Nota autem, quod dum PP. usurpant propositionem illam à C. Constant. proscripam, loquuntur in sensu causali, & contra Eutychianos, confundentes naturas in Christo. Vide omninò M. Medinam hìc a. 4. Nec omittendum est, Joannem Uvicleph. & Joann. Hùs docuissè, Christum esse naturam divinam, & humanam divisim, & in hoc sensu fuit damnata propositio illa à C. Const. ut author est Thom. Uvald. t. 1. l. 1. a. 3. c. 24. Nihilominùs propositio illa falsa est absolutè, quia Christus nò solùm includit divinitatem, & humanitatem, sed etiam subsistentiam, quæ excluditur in illa propositione, propter sensum formalem quem faciunt prædicta illa abstracta *humanitas*, & *divinitas*; unde neque idempiticè est vera. Si autem ex parte prædicati importetur subsistentia, erit vera formaliter; unde vel in utroque sensu est vera, vel in neutro, quidquid Cippullus cum aliis dicat.

64 Opp. 4. Prædicatum de se natum convenire naturæ & supposito, si repugnet supposito, non dicitur absolutè de Christo, juxta regulam D. Th. communiter receptam; & propterea negamus, *Christum esse factum, esse creaturam, incipere esse*, & similia; sed esse *compositum*, est prædicatum hujusmodi: ergo. *Præter.* Quidquid dicitur absolutè de Christo, potest etiam absolutè dici de Deo, ob communicationem idiomatum: ergo, & Verbum divinum esset persona composita, quod est hæreticum. *Tandem.* Hæc consequens est bona. *Verbum divinum est Christus; Christus est persona composita: ergo Verbum divinum est persona composita*; sed consequens est hæreticum: ergo aliqua ex præmissis est falsa; non major, quæ est catholica: ergo minor, quæ est nostra
con-

concl. *Ad 1.* R. sensum illius regulæ esse, quòd prædicatum de se natum convenire naturæ, & supposito ratione subsistentiæ quâ constituitur, si repugnet supposito, non dicitur absolutè de Christo. Compositio autem non est prædicatum natum convenire supposito ratione subsistentiæ, (quæ semper est simplex,) sed tantùm convenire potest supposito ratione naturæ humanæ, realiter distinctæ à subsistentia, per quam completur. *Creari autem, fieri, incipere, & id genus, ex se convenire possunt supposito ratione subsistentiæ.*

65 *Ad 2.* R. majorem esse veram, quando id quod dicitur absolutè de Christo, non determinat, ex modo significandi, Christum ad stādum pro toto composito ex humanitate, & divinitate, cujusmodi sunt *esse passum, mortuum, & similia*: secus si determinet ipsum ad stādum pro toto composito, cujusmodi sunt, *esse compositum, & collocari in predicamentum.* *Ad ult.* N. maj: variatur enim appellatio, vel quasi appellatio, seu applicatio termini; nam significatum formale adæquatum hujus termini *Persona Christi*, est *Verbum ut subsistens in duabus naturis*; formale autem significatum hujus, *Persona Verbi*, est *personalitas ut subsistens in natura Divina*. *Ly autem compositum* in minori applicat compositionem supra significatum formale adæquatum *persona Christi*, in consequenti verò, supra significatum formale *persona Verbi*.

66 Pro facili solut. aliorum argum. nota 1. compositum distingui realiter à quolibet componentium, tanquam includens ab incluso, non tanquàm rem à re. Et ideò *Persona Christi* ut composita, distinguitur à *persona Verbi* ut sic, quia includit humanitatem, quam non includit *Persona Verbi* ut sic. *Secundò.* Quòd dùm D. Th. hîc probat compositionem personæ Christi, quia est in illo alia, & alia ratio subsistendi; non intendit, quòd diversæ rationes subsistendi sint extrema illius compositionis; sed ex illis infert distinctionem naturum in quibus Verbum subsistit, & quæ sunt extrema compositionis; ac si ita argueret: *Ubi est alia & alia ratio subsistendi, sunt diversæ naturæ subsistentes; & consequenter ex illis in eodem supposito, realis compositio resultat.*

Tandem, quòd dùm ibidem ait, quòd persona Christi secundum rationem personæ vel hypostasis est composita; non sumit ly rationem pro quidditate aut essentia, sed pro officio aut ministerio personæ in terminando. Vide J. à S. Th.

DUBIUM II.

Quinam sit terminus formalis unionis
hypostaticæ?

67 UNIO hypostaticâ tripliciter sumi potest, nempe, & activè pro unitione seu actione uniente extrema, & passivè pro ipsa conjunctione extremorum, tandem relativè pro relatione inter extrema unita resultante. De illa secundò modò accepta differit S. D. a. 6. diffiniens contra Nestorianos, non esse accidentalem, & contra Eutychianos, non esse substantialem, prout *substantia* significat naturam, essentiam, seu quidditatem; sed esse substantialem, sumptâ *substantia* pro hypostasi, suppositò, aut persona, ut Ecclesia in CC. diffinivit. Deinde a. 9. docet, illam esse maximam unionum ex parte personæ in qua duæ naturæ conjunguntur, non autem ex parte conjunctorum. De illa etiam sic accepta, tenent Illust. Herrera, Araujo, & Godoy, esse modum ab extremis distinctum; sed oppositum est dogma Thomisticum, de quo 1. Phisic. ex professo. De unione verò relativè acceptâ, docet D. Th. a. 7. esse aliquid creatum, cùm relatio illa sit realiter in humanitate, in divinitate verò non nisi secundum rationem.

68 Dubium autè procedit de unione hypostaticâ activè sumptâ, & *supponit* cont. Cabreram, & Contens. illam esse actionem realiter distinctam à creatione animæ, & productione humanitatis Christi; non quidem ex parte Dei, operantis per actionem formaliter immanentem, atque adeò simplicissimam; sed ex parte terminorum, & quatenus tales actiones habent veluti rationem passionis. Et constat, Tum quia creatio animæ, & productio humanitatis, sunt actio-

actiones naturales ; unio verò hypostaticâ , supernaturalis. Tum quia sunt realiter separabiles , potuit enim produci humanitas , & Verbo non uniri. Tum quia Beatissima Deipara concurret ut causa principalis ad productionem humanitatis , secùs ad unionem hypostaticam ; ad creationem autem animæ , neutiquàm.

69 Dùm autem Mag. Leo , aliique PP. oppositum insinuare videntur , solùm volunt , humanitatem Christi non præcessisse tempore incarnationem : Nec plus requiritur , ut Beatissima Virgo genuerit hominem Deum , sitque verè *Deipara* , ad quod sufficit , ut ejus actio generativa (quâ univit animam corpori) terminata fuerit ad humanitatem , eòdem instanti assumptam , seu hypostaticè unitam : Etenim concipi , & generari , est proprium subsistentis in humanitate ; subsistens autem in illa humanitate , erat ipse Deus ; adeòque Deus verè fuit genitus per illam generationem. *Supponit* præter terminum *qui* , seu totalem , unionis hypostaticæ , esse ipsum Christum , seu personam compositam. His supp. fit

70 *Concl. Terminus formalis seu quo unionis hypostaticæ , activè sumptæ , est humanitas unita Verbo.* Sic J. à S. Th. Araujo , Godoy , aliique cont. Alvarez , Gonet , & alios. Et prob. Constitutum totale resultans ex ista actione , est Christus , seu Deus homo , id enim est , quod de novo factum est in rerum natura , scilicèt , Verbum caro : ergo forma constituens hoc totale constitutum , erit terminus formalis seu *quo* talis actionis ; sed hoc solùm est humanitas , non autem persona , aut unio : ergo. Prob. min. nam in hac ineffabili unione , Persona divina se habet , ut subjectum , seu ut suppositum , cui de novo advenit humanitas , ut in eo subsistat : *Sicut si homini advenirent pedes aut manus quas antè non haberet* , ut loquitur D. Th. infra q. 17. a. 2. non autem humanitas se habet ut subjectum cui advenit divinitas : *In unione enim Dei ad animam , non trahitur Deitas ad humanam naturam , sed humana natura à Deo assumitur* , ut ait S. D. opus. 30. c. 6. cont. Græcos , & Armenos : ergo persona nequit esse forma , &c. & multò minus unio , quæ potius est applicatio formæ constituentis ad subjectum , ut resultet totum constitutum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

71 Opp. 1. cont. 1. supp. Nam aliàs Beatissima Virgo non esset verè Mater Dei, cum nullum concursum habuerit in unionem humanitatis ad Verbum, sed in solam productionem humanitatis: ergo. *Resp.* ex D. Th. infra q. 35. a. 4. N. sequelam. Ad prob. nego conf. Quamvis enim Beatiss. Virgo neutiquàm unionem effecerit, Deum nihilominus verè concepit & genuit, quia verè genuit humanitatem, assumptam in eodem instanti à Verbo. Nec Christus fuit formatus & productus per solam unionem hypotasticam, ut argumentum supponere videtur; sed etiam per actionem productivam humanitatis, assumptæ à Verbo in eodem instanti productionis. Adeòque Beatiss. Virgo est verè *Mater Dei*, non quia sit Mater divinitatis, sed quia personæ habentis divinitatem & humanitatem est Mater secundum humanitatem, ut loquitur S. D. ibidem ad 2.

72 Ut autem instantias præcludas, nota, quòd productio humanitatis pro aliquo tempore antecedente unionem, non esset productio humanitatis Dei; productio autem humanitatis, assumptæ à Verbo in eodem conceptionis instanti, verè fuit productio humanitatis Dei. *Nota* præter quòd Beatiss. Virgo produxit humanitatem per actionem generativam, de se unitivam illius cum propria subsistentia; unde quamvis hæc fuerit à Deo impedita, substitutò vice illius suppositò Verbi; dicitur nihilominus ipsa verè causa concreti illius substantialis, resultantis ex humanitate & Verbo unitis, quamvis hujus unionis causa non fuerit. Recole dicta N. 69.

73 Opp. 2. cont. concl. Personalitas Verbi habet rationem actus terminantis & completis humanitatem: ergo est terminus formalis, &c. *Præter.* Humanitatem subsistere in Deo (quod à Verbo provenit) perfectius ac principalius est, quam esse hominis, ab humanitate proveniens: ergo illud potius quàm istud, est terminus formalis incarnationis. Tandem D. Th. hïc a. 8. docet, quòd humanitas est terminus à quo assumptionis: ergo. *Ad 1.* Dist. ant. Habet rationem actus terminantis *suppositaliter*, & *personaliter*, C. Ter-
mi-

minantis *formaliter*, N. Hanc enim non habet actualitas, resultans in natura ex suppositante; sed actualitas illa quæ informat & constituit per modum actûs primi in esse talis, ut hominem humanitas, & album ipsa albedo. Sic autem, non personalitas Verbi, sed humanitas, constituit Verbum hominem, adeòque est formalis terminus actionis incarnationis.

74 Ad 2. N. conf. aliud enim est, quòd subsistere in Deo, sit perfectius in esse rei, & aliud quòd principalius & primariò intendatur per actionem: quemadmodum pars quantitatis est terminus augmentationis, primariò intentus, non autem pars substantiæ, entitativè illâ perfectior. *Ad ult.* N. conseq. vel Dist. conf. ergo humanitas non est terminus ad quem actionis unitivæ, ut assumptivæ, C. ut incarnationis, N. Itaque actio illa unitiva est *assumptio*, & *incarnatio*, solâ ratione differens, ut explicat S. D. hîc a. 8. ad 3. Cæterum directè & simpliciter, non est *assumptio*, sed *incarnatio*; quia primò & per se facit Verbum hominem, & ex consequenti assumit naturam ad esse Verbi: quemadmodum dealbatio primò & per se facit album, & ex consequenti trahit albedinem ad esse subjecti.

75 Unde sicut sola albedo est terminus formalis dealbationis, ita unus est terminus formalis directus & primarius unionis humanitatis ad Verbum; & cum non supponatur humanitas ut ei adveniat divinitas, sed Verbum ut fiat homo, sicut explicat Scriptura; proptereà dicimus, terminum formalem esse humanitatem, & sic actionem illam esse *incarnationem*, seu *humanationem*, & in connotato *assumptionem*. Et hîc modò accipiendus est Illus. Marinis dùm sententias Thomist. conciliare conatur hîc a. 7. cap. 1. *Ut* reliqua argumenta facilè solvas, nota, quòd terminus totalis actionis productivæ, debet esse productus; *formalis* verò, satis est quòd uniatur, ut patet in generatione hominis.

DUBIUM III.

Utrum Christus Dominus mereri potuerit de condigno, aut de congruo, suam Incarnationem, seu unionem hypostaticam?

76 **C**onsideratâ unione hypostaticâ in se, resolvit S. D. a. 10. & 11. nullam illius præcessisse causam dispositivam, aut meritoriam. Primum ostendit a. 1. *Tum* quia unio hypostaticâ fit per elevationem humanitatis ad esse personale divini Verbi, ad quod nulla requiritur dispositio, aut habitus: sicut non requiritur, ut humanitas habeat esse in proprio supposito; implicat enim, præintelligi in humanitate esse accidentale dispositionis, ante esse simpliciter, præstandum per hypostasim. *Mens* autem beati (ut instantia præcludatur) supponitur habens esse, & elevatur ad esse beatificum, seu accidentale, scilicet operari.

77 *Tum* ad 2. quia nè gratia quidem habitualis potuit esse medium disponens ad unionem hypostaticam, cùm illa fiat in sola anima; unio autem pertinet ad totam humanitatem. Facta est autem unio *per gratiam*, sumptâ gratiâ pro Dei voluntate, gratis aliquid faciente; secus si sumatur pro gratuito Dei dono, tametsi ipsa unio sit maxima gratia. *Secundum* autem probat a. 11. Quia nec Christus illam de facto meruit, omnis siquidem Christi operatio subsequuta est incarnationem: Nec alius quisquam homo, *Tum* quia incarnatio est principium gratiæ, quæ sub merito non cadit, cùm sit principium meriti. *Tum* propter alias rat. môx expendendas. Hôc igitur suppositô,

78 **Concl.** est neg. Et supponit 1. humanitatem Christi non potuisse mereri ejus assumptionem, cùm non præcesserit tempore, nè quoâd animam quidem, ut fide certum est cont. Originem, Photinum, & Nestorium: Nec priori ad unionem mereri potuit, cùm actiones sint suppo-

ditorum. *Supp.* 2. potuisse Christum condignè mereri incarnationem Patris, aut Spiritûs S. ejus quippè meritum erat simpliciter infinitum. *Intellecta* autem concl. de operibus præcedentibus unionem, est comm. constatque ex dictis, implicat enim humanitatè Christi operari ante assumptionem. *Intellecta* autem etiam de operibus Christi unionem subsequenter, est etiam comm. cont. P. Suarez, & paucos alios. Probaturque duplici ratione D. Th. q. 29. de verit. a. 6. Prima est, quia si quis posset mereri id quod jam habet, rueret ratio Augustini, *quâ contra Pelagianos probat, gratiam sub merito cadere non posse, quia ante gratiam nulla sunt merita nisi mala, cum ante gratiam homo sit impius, & meritis impii, non gratia, sed pœna debetur.* Rueret, inquam, hæc ratio, siquidem posset dici, quòd gratiam quis meretur per opera, quæ post acceptam gratiam facit: nemo igitur mereri potest id quod jam habet: adeoque nec Christus unionem.

79 Secunda ratio procedit ex ipsa quidditate meriti, prorsus immutabili, quam sic proponit: *Nam meritum (inquit) est causa præmii, non quidem per modum finalis cause (sic enim magis præmium est causa meriti) sed magis secundum reductionem ad causam efficientem. . . Id autem quod est causa per modum efficientis, nullò modò potest esse posterius tempore eò cujus est causa; unde non potest esse, quòd aliquis mereatur, quod jam habet.* Quali dicat: Nulla causa efficiens potest esse aliquò modò posterior tempore suò effectu; sed omne meritum est causa efficiens præmii: ergo nullum meritum potest esse aliquò modò posterior tempore præmiò: ergo implicat quòd aliquis mereatur quod jam habet. *Nota* autem, ut evasionem præcludas, quòd incarnatio est causa efficiens, non modò phyfica, sed etiam moralis meritorum ejusdem: implicat ergo quòd merita Christi sint causa efficiens moralis incarnationis. *Prob.* tandem concl. Datò enim quòd principium effectivum meriti posset cadere sub merito; secùs principium formale meriti, seu istud valorans; aliàs posset meritum se ipsum mereri, forma enim valorans meritum, est ipsa quidditas meriti; sed incarnatio est forma

valorans omnia Christi merita : ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

80 Opp. 1. illud Psalm. 44. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus oleo latitiæ*, id est, *Divinitatis*, juxta Nazian. Aug. aliosque PP. ergo unctionem humanitatis per divinitatem, promeruit Christus per amorem justitiæ, & peccati odium. *Præf. Apocalyp. 5. Agnus qui occisus est, dicitur dignus accipere virtutem, & divinitatem*, utique in præmium exceptæ mortis: ergo. *Ad 1, R.* quòd *ly propterea* non meritoriam, sed finalem causam denotat, juxta laudatos PP. Sensus ergo non est, *quia dilexisti justitiam, &c. idèd unxit te Deus, &c.* sed: ut diligeres justitiam, &c. propterea *unxit te Deus, &c.* Hieron. autem, & alii PP. volentes, quòd *ly propterea* significet causam meritoriam, asserunt, per *ly oleo latitiæ*, non intelligi divinitatem, sed gloriã corporis, exaltationem nominis, & id genus alia, quæ Christus sibi promeruit. *Ad 2. R.* *ly accipere divinitatem*, non significare divinitatis acquisitionem, sed manifestationem, & ostensionem, quam beatus ille Cætus Agno occiso optabat, ut posteriores gloriæ abjectionem anteriorem compensarent, & qui se humiliaverat, exaltaretur, ut exponit Hieron.

81 Opp. 2. Causa efficiens potest esse posterior tempore suò effectu: ergo corrumpit rat. D. Th. Prob. ant. Incarnatio Verbi ut posita in executione, fuit posterior tempore gratiã, & meritò antiquorum PP. sed incarnatio Verbi ut posita in executione, fuit causa meritoria adèdque efficiens gratiæ, & meriti antiquorum PP. ergo. *N. ant.* *Ad prob. omisissis variis solut. R.* cum Medina, Alvarez, J. à S. Th. Araujo, Marinis, Labat, aliisque, *Dist. maj.* Fuit posterior gratiã & meritò antiquorum PP. quòd talis gratiæ collationem, C. quòd illius cõsummationem, N. & *dist. min.* Fuit causã meritoria & efficiens gratiæ PP. quòd illius collationem, N. quòd consummationem, C. & N. *conf.* Itaque gratia non fuit collata antiquis PP. ex vi meritorum Christi ut causæ efficientis; sed solùm ut causæ finalis, quatenus Deus intuitu meritorum Christi futurorum largitus est ipsis gratiam, juxta illud Rom. 10. *Finis enim legis Christus*

stus ad justitiam omni credenti. Causa autem finalis, quia causat prout in mente operantis, non requirit existentiam ut causet, secus efficiens.

82 Verum postquam unio hypostatica facta est, fuit causa gratiæ antiquorum PP. in genere causæ efficientis, influendo, & conservando illam, eamque reducendo ad ultimum actum, introducendo Sanctos in beatitudinem: Ideoque incarnatio postquam semel facta est, fuit causa meritoria illius gratiæ, quæ collata fuit PP. sub fideiussione Messiae venturi, & propter merita Christi futura. Et hinc solutæ manent instantiæ, quibus hanc solutionem evertere conatur M. Cippullus: Quia juxta illam optimè salvatur, Christum verè meruisse gratiam antiquorum PP. *Nec verum est, quòd causa efficiens moralis non requirat existentiam in re, ut causet; quantumvis moveat, & causet ut existens in apprehensione: Aliàs rueret principium illud D. Th. quod est causa per modum efficientis, nullò modò potest esse posterius tempore eò, cujus est causa.* Loquitur enim de omni causa efficienti, etiam morali, seu meritoria, aliàs non probaret intentum, nimirum, esse impossibile quòd aliquis mereatur, quod jam habet.

83 Opp. 3. Exemplum de Rege dante militi arma in stipendium futuri laboris, quòd meriturus est ipsamet arma: *Quod exemplum, inquit Suarez, licet multis viis vitetur à contrariis, nunquam tamen plenè satisfaciunt.* R. ex D. Th. 1. p. q. 23. a. 5. & 1. 2. q. 114. art. 5. ad 3. disp. esse evidentem, quia meritum militis, seu bonus usus armorum, non dependet efficienter ab ipsis armis mutuatis, seu anticipatâ donatione collatis in premium futurorum laborum; sed à virtute, & industria propria militis: undè non repugnat, quòd arma prius data, propriis laboribus mereatur. Gratia autem unionis est primum principium effectivum cujuscumque meriti Christi D. & ideo non potuit esse terminus, sive effectus, aut premium ejusdem meriti. Vide tom. 3. N. 587.

84 Ex dictis colliges 1. nec potuisse Christum mereri continuationem incarnationis quoad entitatem; est enim entitativè idem cum ipsa incarnatione; cum hæc mensu-

retur æternitate participatâ, litque prorsùs invariabilis, ejus quippè duratio est tota simul, simplicior, ac permanentior duratione visionis beatificæ, & Angelicâ, utpotè superioris ordinis, ut colligitur ex D. Th. infrâ q. 50. a. 2. *Quia* tamen potuit absolutè Deus decernere, quòd illa existeret unicò instanti, qualiter extitit visio beatifica Pauli in raptu; posset tunc Christus mereri illius continuationem operatione elicitâ in illo instanti. De factò autem neutiquàm illam meruit, quia unicum fuit decretum intentivum, & executivum incarnationis quoad hujus substantiam, & continuationem, sic exigente illius naturâ, juxta quam loquendum est de divinis decretis, nisi oppositum sit revelatum. Ex quibus rectè perpensis, facilè conciliantur plurimum Thomistarum placita, in speciem opposita.

85 Sed dices: Poterat Christus mereri, nè humanitas dimitteretur à Verbo, aut nè anihilaretur: Poterat etiam mereri reunionem factam humanitati in resurrectione: Extensionem deniquè unionis ad omnes partes materiæ, quas per nutritionem acquirebat: ergo. *Ad 1. N. ant.* Quòd enim Deus non anihilet, aut dimittat humanitatem, nihil importat præter continuationem incarnationis in duratione, & actionem sustentantem illam: & sic non addit aliquid novum, quod cadere possit sub merito. *Ad 2. & 3. N. conseq.* Uniones enim illæ non sunt ipsa unio incarnationis simpliciter, sicut est continuatio illius; sed sunt aliquid novum affectum ex priori unione, adeòque mereri illas potuit Christus, & de factò meruit, sicut ipsam resurrectionem: ex eo enim quòd Verbum assumpsit humanitatem in statu passibili, ex consequenti voluit partes assumere nutrimentales, secundùm quas humanum corpus est in continuo fluxu.

86 Ex eo etiam quòd divinitas in morte non est separata à partibus, consequens erat, quòd si iterum invicèm unirentur, maneret unio facta humanitati: & sic mereri talem unionem, non est mereri ipsam incarnationem, sed aliquid consecutum ad ipsam. Unde & meruit Christus continuationem reunionis, utpotè ab ista indistinctam. Vide Nazar.

J. à S. Th. & Cippullum. Et benè nota, ut instantias præcludas, quòd licèt unio, ut facta in resurrectione, consequatur connaturaliter unionem, ut primò gratis factam; quia tamen hæc definit esse in morte, deficiente humanitate; potuit illa sub merito cadere. Et quamvis eadem fuerit unio, ut primò, & secundò facta, interrupta tamen, & discontinuata. *Nota* insuper, quòd extensio unionis hypostaticæ ad partes nutrimentales, non erat perfectè, & immediatè necessaria ad continuationem unionis, sed solùm remotè, & materialiter, quatenùs scilicèt, nutritio erat necessaria ad conservationem vitæ Christi. Unde ex quo talem extensionem meruerit, minimè infertur, quòd unionis continuationem meruerit, aut mereri potuerit. Auxilia autem gratiæ per se, & immediatè requiruntur ad gratiæ habitualis conservationem: unde merens illa, meretur & istam.

87 Ad pleniorè intelligentiam, iterùm nota ex D. Th. in 3. d. 21. q. 1. art. 1. qq. 2. ad 5. quòd unio hypostatica facta fuit, ut esset una in actu, & duæ in potentia, & ut existente humanitate, unio Verbi cum ipsa secundùm se perseveraret: humanitate verò non existente, unio Verbi maneret cum ejus partibus, cum anima scilicèt, & corpore, separatis, ut contigit in triduo mortis. Quod quidem unionis hypostaticæ immutabilitatem non tollit, nec minuit, cum hoc non ex natura unionis proveniat, sed ex defectu subjecti: sicut etiam esse animæ rationalis, de se est immutabile, & æviternum, licèt aliquandò communicetur corpori, & aliquandò subtrahatur; quia hoc non provenit ex defectu ipsius, sed ex defectu corporis.

88 Colliges 2. non potuisse Christum mereri circumstantias per se præcedentes, aut concomitantes incarnationem; sicut enim principium meriti non potest cadere sub merito, ita neque id quod se tenet ex parte ipsius principii: quaproptèr nullus potest mereri circumstantias antecedentes, & concomitantes primam gratiam. Meruit tamen Christus circumstantias subsequentes, ut Pastorum, & Magorum adorationem, apparitionem stellæ, curam, & sollicitudinem Sacratissimæ Virg. Beatissimi Joseph, &c.

DUBIUM IV.

Utrum SS. Patres veteres meruerint de congruo Verbi incarnationem, ejusque circumstantias?

89 **S**upp. 1. cum D. Th. hîc a. 11. antiquos PP. ne-
tquam mereri potuisse de condigno Incarna-
tionis substantiam: *Tum* quia hæc est infinitæ æstimabilitatis, adedque inæquabilis quibusvis puræ creaturæ operibus, quàmlibet eximiis. *Tum* quia superat unionem beatitudinis, ad quam ordinatur omne meritum tanquàm ad finem, & terminum. *Tum* demùm, quia est origo gratiæ, quæ sub merito cadere non potest. *Hinc* supp. 2. nec mereri potuisse PP. de condigno incarnationis circumstantias intrinsecas; istæ siquidem sunt ejusdem ordinis hypostatici cum illa, superant proinde omne meritum ex gratia habituali proveniens.

90 Extrinsecas verò incarnationis circumstantias, ut temporis, & loci, v.g. de factò condignè meruerunt PP. ut cum pluribus docet Cippull. hîc dub. 3. & videtur sententia expressa D. Th. in 3. ad Anib. dist. 4. q. un. a. 4. dicentis: *Sancti autem PP. Incarnationem meruerunt meritò congrui, scilicet, se ad suscipiendum tantùm beneficium præparando, & non meritò condigni; quia non eam per meritum hõc modò debitam sibi fecerunt: quamvis sic potuerunt mereri ejus ACCELERATIONEM: Deus enim disposuerat, ut eorum precibus, & meritis fieret acceleratio.* Quibus loquitur de factò, quidquid dicat Gonet, omittens ultima verba. Constat insuper, quia hujusmodi circumstantiæ, quæ tales, non sunt infinitæ æstimabilitatis, nec superant Patrum merita. His suppositis,

91 Concl. est affirm. expressa D. Th. hîc a. 11. & locò ad Anibal. môx laudatò. Et quoad 1. p. est comm. Thomist. cont. Scotistas, Vazquez, Raynaudum, & quosdam alios. Prob. autem rat. D. Th. Antiqui PP. instantibus precibus petebant incarnationis executionem, ut patet ex illo Itiaæ

45. *Rorate Cali desuper, & nubes pluant Justum.* Et cap. 46. *Utinam disrumperes Celos, & descenderes;* sed preces illæ habebant rationem meriti de congruo respectu Incarnationis, Tum quia congruum erat ut Deus amicos suos sibi obedientes exaudiret, Tum quia disponebant PP. ad recipiendum Christum: ergo. Atque ita factum esse, constat ex illo Psal.

11. *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.* Et ex illo Isaiaë 19. *Clamabunt ad Dominum à facie tribulantis, & emittet eis Salvatorem, & propugnatorem, qui liberet eos.*

92 Secunda pars etiam est D.Th.com. contt Lorcam, & nonnullos RR. & eâdem rat. constat: Nam Sancti PP. meruerunt Incarnationem eô modô, quô eam postulabant; at non postulabant eam nudè, sed cum omnibus circumstantiis: ergo. Prob. min.nam quòd petierint, illam fieri ex tali carne, & in tali loco, constat ex illo Deut. 33. *Audi Domine vocem Judæ, & ad populum suum introduceum.* Petierunt insuper Incarnationis accelerationem, ut liquet ex illo Psal. 78. *Citò anticipent nos misericordia tuæ.* Et Dan. 9. ubi apertè dicitur abbreviatum fuisse tempus Messiaë, ob Danielis preces. Ubi nota nomine *accelerationis*, non intelligi quòd Christus venerit ob merita PP. ante tempus ab æterno prædiffinitum: id enim immutabilitati divinæ repugnat; sed quòd Deus, qui licèt ante prævisa PP. merita decreverit Incarnationem cum omnibus circumstantiis loci, & temporis, in executione tamen ab æterno efficaciter decreverit Incarnationem exequendam tali tempore, non modò propter beneplacitum suæ voluntatis, sed etiam secundo ob merita Patrum prævisa.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

53 Opp.1. cont.2. p.2. præsuppositi: Acceleratio, seu circumstantia temporis Incarnationis, per se pertinet ad incarnationis substantiam; pertinet siquidem per se ad individuationem humanitatis Christi, sicut, & cujuslibet rei creatæ: ergo. *Pertinet* insuper ad bonum commune totius naturæ, quod utiquè nullus præter illum qui caput est omnium,

nium, mereri potest de condigno, ut author est D. Th. in 3. d. 18. q. 1. a. 6. qq. 2. ergo. *Præf.* Beatitudo æterna est præmium condignum meriti Patrum, sicut & nostri: ergo PP. ulterius præmium non meruerunt de condigno, adeoque nec circumstantias temporis & loci Dominicæ Incarnationis; sicut nec Iusti novi Testamenti. *Demum*: Quia nullum apparet in Script. pactum seu promissio Dei, dandi tale præmium, quod sanè ad præmium condignum desideratur: ergo.

94 Resp. ad 1. N. ant. & prob. Substantia enim est omnino independens à tempore, non modò quòd suam entitatem absolute sumptam, sed etiam ut individuum, ut nunc ex Philosophia supponimus. *Ad 2. R.* Patres non meruisse Incarnationis accelerationem, secundum quòd erat commune omnium bonum, seu secundum quòd inde redundabant plura bona illis. *Ad formam ergo Dist. maj.* Pertinet ad bonum commune, si accipiatur secundum se, C. Quatenus erat præmium meriti PP. N. *Ad 3. N. concl.* Eidem quippè merito correspondere possunt diversa præmia digna, modò ordinata sint, & unum ad aliud conducatur, ut patet in gratiæ & charitatis augmento, quod est præmium dignum meriti, quò condignè vitam meremur æternam. Acceleratio autem conducebat ad beatitudinem citiùs à PP. habendam, sicut & loci circumstantia, ad maiorem eorum gloriam. Nos autem ad beatitudinis assecutionem, præfatis circumstantiis non indigemus, cum Incarnatio jam sit facta. *Ad ult. Resp.* tale pactum facile colligi ex illis Script. locis, quibus docemur, disposuisse Deum, quòd præcibus PP. acceleraretur incarnatio, atque nasceretur Christus in Bethleem.

95 *Opp. 2. cont. 1. p. concl.* Principium meriti non cadit sub merito; sed incarnatio est principium omnis meriti veterum PP: ergo. *Præf.* Res superioris ordinis nequit cadere sub merito, adhuc de cògruo, respectu actus inferioris ordinis, ideòque nihil ordinis naturæ mereri potest, vel de congruo, quidquam ordinis gratiæ; sed Incarnatio est superioris ordinis ad omnes actus Sanctorum PP. utpotè illa est ordinis hypostatici, isti verò, gratiæ: ergo. *Tandem*: Inter me-

meritum de congruo, & præmium, aliqua saltèm proportio esse debet; at nulla proportio esse potest inter opera PP. & incarnationem, utpotè illa finiti sunt valoris, hæc vero infinitæ æstimabilitatis: ergo.

96 Ad 1. patet solnt. ex dictis suprâ à N. 81. Juxta quæ, Dist. mai. sub ea ratione, quâ est principium meriti, C. sub alia, N. & Dist. min. Incarnatio fuit principium omnis meriti Patrum, ut à Deo prævisa, & intenta, C. ut executâ, N. Itaque Christus D. non fuit causâ moralis efficiens gratiæ, & meriti Patrum, sed finalis, ut ibi dictum est: *Quam solut. multis confirmat ex D. Th. M. Labat hîc dub. 5. §. 5. sed maximè, quia infrâ q. 61. a. 3. contra necessitatem Sacramentorum, sic primò objicit: Per Sacramenta Passio Christi hominibus applicatur, & sic passio Christi comparatur ad Sacramenta sicut causa ad effectum; sed effectus non præcedit causam: ergo Sacramenta non debuerunt esse ante Christi adventum. Cui respondet: Quòd passio Christi est causa finalis veterum Sacramentorum. . . causa autem finalis non præcedit tempore, sed solùm in intentione agentis; & idè non est inconveniens, aliqua Sacramenta fuisse ante Christi passionem.* Si autem passio Christi esset etiam causâ efficiens meritoria veterum Sacramentorum, & gratiæ, per illam Patribus collatæ; argumentum maneret insolutum, ut patet, nam solutio solùm loquitur de causâ finali. Censet ergo D. Th. quòd causâ efficiens, quantumvis moralis, præcedere debet tempore suum effectum. *Sanè* dùm conferebatur gratia antiquis PP. in actu exercito, non erat causalitas effectiva meritoria Christi in actu exercito, nec in se, nec in virtute aliqua relicta, cùm Christus nondùm extiterit.

97 Sed dices 1. D. Th. hîc a. 11. negat meruisse veteres PP. de condigno incarnationem, quia ipsa incarnatio est principium meriti illorum; sed hæc ratio est nulla, si intelligatur de principio meriti in genere causæ finalis; finis enim cadere potest sub merito condigno, ut patet in visione beata: ergo. *Secundò*: Christus eodè modò fuit causâ meriti PP. ac nostri; sed nostri meriti est causâ efficiens: ergo. *Tandem*: Causâ finalis non videtur sufficiens, ut constituat,

Christum antiquorum PP. Redemptorem: ergo eatenus eos suâ morte redemit, quatenus ipsis gratiam, & peccati remissionem, efficienter meruit.

98 Ad 1. inst. R. D. Th. ostendere ibi tribus rationibus, purum hominem non posse condignè mereri Incarnationem; quarum 1. & 3. indifferenter convincunt de omni homine, in quacumque lege constitutô. Secunda verò (quæ est objecta) probat de illis solùm, quibus data est gratia ex meritis Christi in genere causæ efficientis. Potest nihilominus omnibus indifferenter aptari, sic efformata: Principium meriti in toto genere humano, non potest cadere sub meritum condignum puri hominis; sed Incarnatio est hujusmodi, vel quantum ad omnia (ut in Justis novæ legis) vel quantum ad aliquid, scilicet in intentione, & in genere causæ finalis; ut in Patribus antiquæ legis: ergo. Ad 2. N. maj. Ad 3. R. ex dictis suprâ, quòd licet Christus antequàm existeret, esset dumtaxat causâ finalis gratiæ, & meritorum Patrum; nihilominus post suum adventum, fuit causâ efficienter influens in talis gratiæ conservationem, & illius reductionem in actum ultimum, seu felicitatem æternam; adeoque verè fuit illorum Redemptor, atque Salvator. Ex dictis apparet, quàm immeritò, & audacter traducatur à quibusdam doctrina solutionis nostræ, ut jam appositè notavit D. Godoy disp. 13. num. 52.

99 Ad 2. principale, R. cum Cippullo dist. min. superioris ordinis absolutè, N. intra eundem ordinem supernaturalem, C. & N. conf. Itaque licet ordo hypostaticus, & ordo gratiæ, maximè distent entitativè; sunt tamen absolutè ejusdem ordinis supernaturalis, quia tam unio, quàm gratia habitualis, præbent jus ad supernaturalem beatitudinem. Ordo autem naturalis est omninò diversus à supernaturali, & istò inferior: Unde non est eadem ratio de actu naturali bono respectu doni supernaturalis, & de actu supernaturali respectu unionis hypostaticæ. Ad ult. N. min. & prob. Proportio enim meriti congrui ad præmium, non est æqualitatis, sed habitudinis: sicut quæ versatur inter cognitionem, & objectum. Hæc autem habitudo, verè datur
inter

inter actus ex gratia habituali procedentes, & unionem hypostaticam.

100 Opp. 3. cont. eandem p. Beatissima Virgo Deipara non meruit de congruo Incarnationis substantiam: ergo multò minus Antiqui PP. Prob. ant. ex D. Th. hîc ad 3. ubi meritum, quod negat B. Virgini respectu Incarnationis, concedit ipsi respectu Maternitatis; sed respectu Maternitatis solùm illi asserit meritum congrui: ergo. *Prat. SS. PP.* non postulabant Incarnationem, quam indubitanter credebant futuram, sed illius dumtaxat accelerationem; ut docet D. Th. in 3. d. 4. q. 3. a. 1. ad 4. ergo. *Ad 1. N. ant. Ad prob. R. S. Doctorem non facere comparationem ad meritum Maternitatis (quam solò meritò congrui, quàmlibet eximîo, meruit) sed illius excellentissimi sanctitatis gradûs, quò disposita fuit ad Maternitatem præ omnibus; quem quidem condignè promeruit Sacratissima Virgo. Ad 2. R. S. Doctorem illud dixisse quasi in aliena sententia, aliam enim extemplò adjécit solutionem, quâ oppositum admittit, & quam solam adhibet eidem argumento in 3. ad Anibal. ead. d. q. un. art. 4. Mens ergo D. Th. est, quòd dici posset ad arg. SS. PP. non petiisse Incarnationem, quam futuram credebant; sed ejus solùm accelerationem: sed meliùs Resp. concedendo petiisse ipsam Incarnationem. Et ad arg. dicitur, &c.*

101 Opp. tandem. Quia alioquin sequeretur, Veteres PP. meruisse primam gratiam, suam prædestinationem, imò gratiam, & gloriam Christi: Incarnatio enim est origo, & principium gratiæ, Christus est causa prædestinationis PP. gratia demùm, & gloria Christi, consequuntur ejus Incarnationem: Quod autem est causa causæ, est causa causati per ipsam; sed consequens est fallum: ergo. *N. sequel. Ad prob. omiſſis aliis solut. videndis apud Godoy, ubi suprâ n. 25. Dist. ant. Quod est causa causæ, sub ea ratione, & statu in quo causat, est causa causati per ipsam, omitto ant. Quod est causa causæ in diverso statu ab illo in quo causat, N. ant. & conf. Incarnatio enim, non ut executâ, sed solùm ut prævisa, fuit principium, & causa prædestinationis, & gratiæ PP. Itaque Deus intuitu futurorum meritorum Christi,*

sti, prædestinavit, & dedit gratiam Patribus, qui postea per bona opera se disponendo, Incarnationem ipsius Christi ut exequendam, de congruo meruerunt. Gratia autem, & gloria Christi, non consequuntur necessariò ejus Incarnationem.

DISPUTATIO IV.

De modo unionis ex parte Personæ assumentis.

Postquam D.Th. explicuit q.2. Unionis hypostaticæ seu Incarnationis essentiam, differit q. 3. & 4. de illius extremis, nimirum, de Persona assumente, & natura assumpta. Cujus doctrinam hæc, & seq. disp. comprehendemus. Sit igitur

DUBIUM I.

Utrum Verbum Divinum per se primò, & immediatè terminaverit humanitatem ratione subsistentiæ absolutæ, & communis, vel potius relative, & personalis?

102 **S**uppositis his, quæ de subsistentia absolutâ, & relativis diximus to. 1. à N. 719. Supp. iterum 1. cum D.Th. hic q.3. a. 1. & 2. primò, & propriissimè convenire Personæ Divinæ assumere humanitatem; naturæ autem Divinæ, solùm secundariò. Ratio est, quia *assumere* importat principium, & terminum actûs; dicitur enim *assumere*, quasi *ad se sumere*; persona autem Divina est propriè assumptionis principium, quia actiones sunt suppositorum: est etiam propriè terminus, quia unio facta est in persona. Natura verò divina, est quidem secundum se ipsam,

fam, assumptionis principium, quia ejus virtute assumptio facta est; sed non est terminus assumptionis, nisi ratione personæ: adeòque secundariò solùm dici potest, quòd *natura assumpsit naturam ad sui personam*, quò etiam modò dicitur *incarnata* (juxta Athanas. & Cyrill. à S. Anselmo laudatos) quia carnem assumpsit.

103 Supp. 2. cont. Scot. & quosdam Nominales ex eodem S. Doct. a. 1. ad 2. ita proprium esse Divinæ Personæ, uniri hypostaticè alienæ naturæ, ut neutiquàm id alicui personalitati creatæ aut creabili convenire possit: Quælibet enim subsistentia creata limitatur ab illa natura, cujus est terminus, & ex qua resultat, ita ut extra illam naturam non possit terminare: sicut implicat aliquod totum inveniri, & communicari extra suas partes, quia ab illis resultat, specificatur, & limitatur. Sic explicat mentem S. D. J. à S. Th. Unde semel datò, quòd subsistentia creata non sit formaliter limitata ad hanc naturam, ita ut extra illam possit suum effectum communicare, induet modum subsistentiæ infinitæ, & infinitas naturas terminare poterit, ut discurret Cajet. Et in idem pariter redit solut. M. Cipulli (quidquid ipse autumet) dum ait: solam subsistentiam irreceptam, per se subsistentem, adeòque infinitam, (qualis est sola Divina) alienam posse terminare naturam. Id, inquam, solis vocibus differt, ut liquet, à communi Thomist. doctrina, quam rejicit. Vide Marinis hïc c. unicò. Supp. demùm, fide certum esse, solam Personam Verbi incarnatam esse, adeòque solam illam terminare *ut quod* humanitatem Christi. His suppositis, sit

104 Concl. *Verbum Divinum terminat formaliter, per se primò, immediatè, & proximè humanitatem, per solam suam proprietatem, seu subsistentiam relativam.* Est D. Th. hïc a. 1. & 2. alibique, & com. cont. Dur. ponentem in Christo duas uniones ad Verbum, alteram primariam ad subsistentiam absolutam, alteram secundariam ad Personalitatem Verbi. Quæ opinatio variis censuris inuritur à Theol. ut videre est apud Godoy in præsent. Prob. 1. concl. ex Concilio Tolet. VI. & XI. ubi in confessione fidei dicitur: *Solus Filius sus-*

cepit humanitatem in singularitate personæ; non in unitate Divinæ naturæ, id est, in eo quod est proprium Filii, non quod commune est Trinitati. Item ex VI. Syn. act. 8. ubi dicitur: Solum Verbum esse incarnatum, quia Pater, & Spiritus S. nihil habent in Incarnatione commune, nisi benignissimam voluntatem, quâ nimirum, tota Trinitas Incarnationem operata est.

105 Prob. deinde rat. *Tum* quia Verbum formaliter & immediatè terminat Divinitatem per subsistentiam relativam: ergo, & humanitatem, cùm utraque natura uniatur in Christo in eodem termino. *Tum* quia aliàs, & Pater, & Sp.S. essent incarnati, quod est hæreticum. Patet sequela: Id enim quod per se 1. convenit uni Personæ, ratione alicujus attributi essentialis, & communis, necessariò convenit tribus Personis. *Respondet Durandus*, inde solùm sequi, Patrem, quâ Deum, fuisse incarnatum, secùs quâ Patrem: Filius autem, etiam quâ Filius, incarnatus est. *Sed cont. Tum*, quia nullus Patrum aut Theologorum ausus est dicere, Patrem, quâ Deum, esse hominem, aut incarnatum: ergo temerarium est ita loqui. *Tum* quia quod convenit Patri v.g. quâ Deo, potest de illo absolutè, & sine addito enuntiarì, ut patet in his propositionibus, *Pater creat, Pater sanctificat*: ergo & dici posset absolutè, & sine addito, *Pater est incarnatus, & homo.*

106 Ex his rejecta manet sententia Marfilii, aliorumque assententium, Verbum immediatè terminasse humanitatem ratione subsistentiæ absolutæ, non absolutè sumptæ, sed ut modificatæ proprietate relativâ Filii. *Tum* quia, cùm subsistentia absoluta sit communis tribus Personis, sicut virtus creandi; non posset Filius per illam, etiam ut sibi appropriatam, & filiatione modificatam, terminare humanitatem, quin istam aliæ Personæ pariter terminarent: sicut non potest creare per virtutem creativam, etiam ut filiatione modificatam, nisi Pater, & Spiritus S. simul creent; consequens autem est hæreticum: ergo. *Tum* quia aliàs posset dici, Patrem v.g. distingui à Filio per essentialiam, non absolutè sumptam, sed ut sibi appropriatam; prout sic enim est prin-

principium generandi, secùs prout in Filio. Tandem iè-
 queretur, quòd sicut Pater non communicat Filio paterni-
 tatem, sed solùm Deitatem, quia nimirùm tota vis gene-
 randi est Deitas, Paternitas verò conditio modificans: ita
 Filius non communicaret humanitati propriam personalita-
 tem, sed tantùm Deitatem, cùm sola hæc foret in Filio to-
 ta vis formalis & primaria terminandi humanitatem, per-
 sonalitas autem Filii, mera conditio; sed consequens est
 contra fidem: ergo.

107 Ex dictis inferes, quàm immeritò ausi sunt non-
 nulli confundere cum modò rejectis opinionibus commu-
 nem illam Thomistarum sententiam, asserentium, unum
 tantùm esse existentiam absolutum dari in Deo, & humani-
 tatem Christi habere existentiam increatam, non propriam.
 Hæc enim sententia est expressa D. Th. sed minimè asserit,
 existentiam Divinam, aut aliquid absolutum, terminasse
 formaliter immediatè humanitatem, sed mediatè
 solùm, quatenùs eadem unio, quæ immediatè est ad
 personam, ex consequenti & mediatè est ad ipsum esse, sive
 existentiam Personæ; eo quòd in sententia D. Th. existen-
 tia est ultimus actus ipsius suppositi, redens ipsum existens.
Verbò dicam, nullus Thomistarum dixit, existentiam divi-
 nam immediatè terminasse aut assumpsisse humanitatem, sed
 assumptam à Persona, reddere existentem. Quod quidem
 totò cælò distare à Durandi & Marfilii opinionibus, nemo
 non videt. Imò potiùs, ex opinione tribuente humanitati
 propriam existentiam, aliqua sequi videntur absurda, in qui-
 bus urgendis non vacat immorari. Videri possunt Gonet, &
 Labat.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

108 Opp. I. cont. I. supp. *Assumere* importat princi-
 pium, & terminus actûs; sed quamvis esse terminum as-
 sumptionis, conveniat divinitati ratione personæ, esse ta-
 men principium illius, convenit personæ ratione divinita-
 tis: ergo, omnibus pensatis, assumere humanitatem, tam
 proprium est Deitatis, quàm Personæ. *Resp.* disp. esse,
 nam supposita, etsi operentur virtute & ratione naturæ, per

modum principii quo; proprie nihilominus operantur ut quod. Natura autem divina non terminat formaliter humanitatem, sed idempiticè tantum, & materialiter, quatenus scilicèt, non distinguitur supposititaliter à persona, ratione sui formaliter terminante; adeoque assumere humanitatem, proprius personæ divinæ, quàm divinitati, convenit.

109 Opp. 2. cont. 2. supp. Tum quia Origenes, & Tertull. opinati sunt, plures Angelos fuisse, incarnatos, potuisse proinde eorum subsistentiam alienam terminare naturam. Imò Hieron. idem sensisse videtur in cap. 1. Aggæi, ubi postquam retulit, plures existimasse, Malachiam, Aggæum, & Joannem Bap. fuisse Angelos in assumptis corporibus, subdit: *Non mirum, hoc de Angelis credi, cum pro salute nostra corpus humanum Filius Dei assumpserit. Prat.* Terminatio alienæ naturæ non est effectus infinitus: ergo non exigit infinitam virtutem in subsistentia, illum præstante. *Prat.* Potest idem corpus esse divinitus in diversis locis, idem accidens in diversis subjectis, & eadem forma in diversis materiis: ergo. Tandem: Quamvis subsistentia terminare valens de potentia ordinaria plures naturas, foret infinita, secus id potens solum de potentia absolutâ: ergo.

110 Resp. ad 1. Tertullianum inclinasse quidem in illam opinionem, sed in ea astruenda non fuisse constantem, sed valdè ancipitem, ut plures observant. De Origene verò nihil curandum, potuit enim in hoc, sicut in plurimis aliis, errare. Hieron. autem, in aliena, quam refert, locutus est sententia, ut liquet ex contextu. Ad 2. Dist. ant. Non est effectus infinitus entitativè, C. In ratione effectus formaliter, N. ut autem ex effectu infinitas arguatur in causa, non sufficit finitas entitativa effectus, ut patet in termino creationis. Ad 2. R. permissio ant. disp. esse, quòd adducta in ant. sunt formæ aut naturæ, habentes suam speciem & determinationem ex se ipsis, quam proinde non amittunt dum ad alia extenduntur, sed variantur solum termini sibi naturaliter, non essentialiter, præfixi: Subsistentia verò est essentialiter terminus naturæ, adeoque, si ad aliam naturam extenderetur, suam specificationem amitteret, quòd planè
re-

repugnat. *Ad ult.* N. ant. quia juxta communem Philosoph. doctrinam, in causa formali, & quasi formali (qualis est subsistentia) non valet distinctio potentiae ordinariae, & extraordinariae; effectus enim formalis est ipsa forma communicata; adeoque quantumcumque à superiori causa applicetur, nihil efficiet, nisi dare se ipsam: in quo differt à causa efficiente, effectum à se distinctum producente: unde si mutetur, vel augeatur, non erit ipsa, sed alia.

III Opp. 3. cont. concl. Ex quo ratio formalis, quâ Pater generat Filium, sit quid absolutum, nempe Deitas, non sequitur quòd *generare* sit commune tribus Personis; quia Deitas non est principium generationis, nisi ut modificata per Paternitatem: ergo licet ratio formalis terminandi humanitatem sit quid absolutum, hoc ipsò tamen, quòd modificetur per filiationem, non sequitur, omnes tres Personas fuisse incarnates, sed solùm Filium. *Prat.* Deitas communicatur Filio, non communicatâ eidem Paternitate: ergo & poterit subsistentia absoluta & communis immediatè uniri humanitati, eidem non unitis Personalitatibus Patris, & Spiritûs S. adeoque ruit præcipua ratio nostræ sententiæ. *Ad I. R.* disp. esse duplicem. Prima, quia *generatio* non supponit tres personas Trinitatis, cum sit productio unius; unde nequit competere tribus Personis, sed soli ingenitæ: *Terminare* autem naturam creatam, supponit tres personas, cum sit opus ad extra; unde si fiat per se primò ratione alicujus absoluti, erit commune Tribus Personis: non secus ac creatio, & reliquæ actiones ad extrâ.

II 2 Secunda disp. est, quia generatio est actio, relatio autem nõ potest esse activa; unde nequit per se primò competere Patri ratione Paternitatis, quæ solùm potest esse conditio modificans Deitatem, quæ est principium quo Pater generat & producit sibi simile. Atverò terminatio nature non est actio, unde per se primò convenire debet ratione subsistentiæ relativæ, quæ de se habet rationem puri termini. *Ad 2. R.* disp. esse, quia inter personalitates Divinas datur oppositio relativa, ratione cujus communicari non possunt personæ sibi oppositæ, quamvis ei natura Divina com-

Communicetur; Atverò inter humanitatem & Personalitatem Patris, vel Spiritûs S. nulla est oppositio relativa, quæ impediât, quominùs unitâ & communicatâ humanitati subsistentiâ absolutâ, Personalitates Patris & Spiritûs S. cum ea realiter identificatę, ei communicentur & uniantur, mediâtè saltem, & secundariò. *Aliud* Durandi argumentum, quò probare nititur, subsistentiam relativam non posse creatam supplere, quia hæc importat perfectionem, secùs illa; solum habes tom. I. N. 702. Reliqua verò, quibus excludere conatur subsistentias relativas, ex ibidem dictis à N. 719. confutata manent.

113 Opp. tandem cont. sent. Thomist. asserentium, existentiam absolutam terminasse secundariò & mediâtè humanitatem Christi, inde enim sequeretur, Patrem & Spiritum S. mediâtè pariter illam terminasse, & incarnatos esse; quod est absurdum. Prob. sequela: Deitas dicitur secundariò incarnata, quia identificatur cum Filio, qui est incarnatus, sed Pater & Sp. S. identificantur cum existentia absoluta, quam dicimus secundariò incarnatam: ergo. *N. sequel.* Ad prob. N. conf. idè enim dicitur Deitas secundariò terminans humanitatem, & incarnata; quia identificatur cum termino primario immediato & formali Incarnationis, scilicet Filio, à quo Pater & Spir. S. realiter distinguuntur: unde quamvis realiter identificentur cum essentia & existentia Dei, non possunt dici, nè secundariò & mediâtè quidem, terminare humanitatem, & incarnati; nec enim essentia, aut existentia terminat immediâtè, aut per se primò humanitatem.

114 Inquires: An potuerit humanitas assumi ad subsistentiam absolutam & communem tribus Personis? Ante resol. supp. cum D. Th. hîc a. 3. quòd Deus in hypothesi impossibili, quòd esset sine personalitatibus, posset alienam assumere naturam, & illam constituere personam: quia tunc subsistentia absoluta, & esset infinita, & personalitas: in quo omnes conveniunt. An autem in hoc solo sensu loquatur S. D. in laudato articulo? Affirmant Cajet. Marinis, aliique. Alii autem negant. Hòc supp. R. communiter affir-
ma-

mativè cont. Henricum, Capreol. Lorcam, Beccanum, & Vazquez. Et ratio est manifesta, nam subsistentia absoluta, quia infinita, habet illimitatam vim in terminando; non secùs ac relativæ: In eo autem casu (ut objectionibus occurramus) natura assumpta ad subsistentiam absolutam, non esset per hoc formaliter *persona*, cùm adhuc posset communicari tribus Personis: ex consequenti tamen redderetur *incommunicabilis*, & *Persona*, beneficiò triplicis subsistentiæ relativæ, cui mediatè & secundariò conjuncta esset, ob identitatem subsistentiæ absolutæ cum relativis. Et sic intelligendum est id quod diximus tom. 1, N. 726.

DUBIUM II.

Utrum plures Personæ Divinæ eandem possint assumere humanitatem, & eadem plures? Et an unus esset & diceretur simpliciter seu absolutè homo in utraque hypothesis?

115 **S**UPP. I. ut certum apud omnes, id quod docet S. D. Th. a. 5. nimirum, quamlibet Personam Divinam potuisse humanitatem assumere, sicut assumpsit Filius. Cuilibet enim convenit omnipotentia, quæ est principium assumptionis, & quælibet est Persona, quæ est assumptionis terminus. Nec ulla sequeretur divinarum confusio Personarum, si incarnatò Patre, vel Sp. S. transferretur ad illos nomen filiationis temporalis; hæc enim in Christo non constituit Personam ipsius, sed consequitur natiuitatem temporalem, ut ait S. D. ad 1. Nec tunc Pater esset aut dici posset Filius Dei naturalis per gratiã unionis; Christus enim ut subsistens in humanitate, est Filius naturalis Dei ratione filiationis æternæ, unitæ in tempore humanitati.

116 Patre autem incarnatò, reciperemus filiationem adoptivam ab eo, ut à principio filiationis naturalis, & à Spiritu S. ut à nexu communi Patris, & Filii: *Filiatio enim adoptiva est quædam participata similitudo filiationis naturalis,*
sed

sed fit in nobis appropriatè à Patre, qui est principium naturalis filiationis: & per donum Spiritus S. qui est amor Patris, & Filii, secundū illud ad Gal. 4. Misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem, Abba Pater, ut ait S. D. ad 2. Pater demum non diceretur tunc missus, quia non est ab alio; diceretur tamen genitus nativitate temporali, quod non excluderet ejus innascibilitatem, quæ nempe competit illi secundum nativitatem æternam, ut D. Th. docet ad 3. Supp. 2. ex dub. præced. posse tres divinas Personas eandem simul terminare mediatè humanitatem ratione subsistentiæ absolutæ, casu quò hæc illam immediatè terminaret. His supp.

117 Concl. est affirm. Et quoad 1. & 2. p. expressa D. Th. hic a. 6. & 7. & comm. cont. Scotist. & Card. de Lugo. Quoad ad 3. verò est etiam D. Th. a. 6. ad 1. & a. 7. ad 2. Et quidem in prima hypothesi, est ferè com. cont. Durandum, asserentem, nec fore tunc plures homines, nec unum simpliciter; sed utrumque secundum quid, & cont. Cajet. & Medinam tenentes, non fore tunc unum simpliciter hominem, sed plures. In 2. verò est comm. Thomist. quibus plures Societatis, & nonnulli Scotistæ subscribunt. Prob. autè concl. quoad 1. p. quia talis assumptio nullam involvit contradictionem, ut constabit ex solut. argum. & constat insuper rat. D. Th. a. 6. nec enim repugnat ex parte Personarum assumptionum, in quibus æqualis est virtus assumendi, & composibilitas subsistendi in eadem natura, cum de facto subsistant in divina: neque ex parte naturæ assumptibilis, in qua est potentia obedientialis quæ est æquè capax trium Personarum, ac unius: ergo.

118 Prob. 2. p. rat. D. Th. a. 7. quia Persona Divina est infinita tam ratione omnipotentiae, quæ est principium assumptionis, quàm ratione personalitatis, quæ est assumptionis terminus: ergo à nulla natura ita coarctari aut limitari potest, quin possit alias, & alias in infinitum assumere. Prob. 3. p. & quidem in prima hypothesi, ex D. Th. a. 6. ad 1. dicente: quòd tunc verum esset dicere, quòd tres Personæ essent unus homo, propter eandem naturam humanam. Sicut. nunc verum est dicere, quòd tres Personæ sunt unus Deus, prop-

ter eandem Divinam naturam: ergo sicut nunc tres Personæ sunt unus simpliciter, & absolutè Deus, propter unam Deitatem; foret tunc unus absolutè homo, propter unam humanitatem: Corruit ergo expositio Cajet. & Medinæ. Nec obstat, quòd D. Th. extemplò subjungat, neutiquàm inde sequi, quòd *essent tunc unus simpliciter*. Id enim verissimum est, sed minimè præcedentibus verbis contradicit.

119 Quia ut docet. 1.p.q.3 1. a.2. ad 4. *Licet tres Personæ dicantur unum in genere neutro, non tamen dicuntur unus masculinè simpliciter, sed solùm cum addito: sicut quòd sint unus Deus, & sic simpliciter unus Deus dicuntur, licet non dicantur unus, remotò ly Deus*. Eòdem modò hîc docet, quòd tres Personæ, assumptâ unâ humanitate, non dicerentur *unus simpliciter*, sed cum addito optimè dicerentur *unus homo simpliciter*. Itaque dùm dicit, quòd *tres Personæ non essent tunc unus simpliciter*, verùm dicit, quia *ly unus* additur personis solitariè, & appellat super ipsas, quæ sunt tres. Quando verò *ly unus* additur termino substantivo significanti naturam, dùm dicitur, *essent unus homo*, propositio est vera, quia applicat supra naturam, seu humanitatem, quæ est una. Ideòque nunquàm docet D. Th. quòd *tunc non essent unus homo simpliciter*, sed solùm, quòd *non essent unus simpliciter*. Sic Naz. J. à S. Th. Marinis, Godoy, & alii frequenter. Vide tom. 1. N. 738.

120 In secunda etiam hypothefi, traditur à D. Th. a.7. ad 2. dicente: *Si Persona divina assumeret duas naturas humanas, propter unitatem suppositi, diceretur unus homo habens duas naturas humanas: sicut homo duabus indutus vestibus, non dicitur duo vestiti, sed unus vestitus duobus indumentis*. Unde apertè corrigit id quod dixerat in 3.d. 1.q.2. a.5. ad 2. cuius hîc etiam meminit. Prob. eadem 3. p. concl. in utraque hypothefi, ex regula illa, traditâ t. 1. N. 733. quòd *unitatem concreti substantivi (quale est homo) sufficit, vel unitas suppositi, vel formæ, quam significat: ut autem pluraliter prædicetur, requiritur multiplicatio utriusque*; sed in primo casu esset unica forma, seu natura, licet forent plura supposita; & in secundo esset unicum suppositum, licet forent plures for-

mæ feu naturæ: ergo in utroque unus esset homo absolutè, & simpliciter, prout *simpliciter* contraponitur ad *secundum quid*, non autem prout idem valet, ac *omnibus modis*.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

121 Opp. 1. cont. 1. concl. illud Anselmi lib. 2. *cur Deus homo* c. 9. *Impossibile est, Deò incarnatò secundum unamquamlibet personarum, illum secundum aliam quoque personam incarnari*; sed non loquitur de incarnatione alterius personæ per unionem cum alia humanitate, id enim est planè possibile, juxta omnes: ergo. *Resp.* ex D. Th. hîc a. 6. in corp. Anselmum solùm velle, non posse plures Personas divinas unam naturam assumere in unius personæ unitatem, ita nimirum, quòd ex illis simul cum natura unitis, una resultaret persona: non autem, quòd absolutè non possint eandem simul assumere naturam. Solutio colligitur evidenter:

122 Tum ex ratione, quâ Ansel. dictum suum firmat. *Quia (inquit) hic Deus assumpsit hominem, non ita, quòd natura Dei, & hominis una sit; sed ut Persona Dei, & hominis una sit, quòd non nisi in una Persona Dei esse potest: nam diversas personas, unam & eandem personam esse cum uno eodemque homine, nequit intelligi.* Tum ex ejus scopo, qui erat probare, Patrem, & Spiritum S. non assumpsisse humanitatem, eò quòd in Christo fit unica persona, & una persona non possit resultare ex natura, pluribus personalitatibus terminatâ. Abeat ergo Lorca, laudatus ab Henno, dicens: *Quamvis Anselmus à diversis diversò modò exponatur, mihi videtur nullam admittere explicationem; & planè id docere.*

123 Opp. 2. cont. eandem. Assumptio terminatur ad unitatem personæ, ut dictum est: ergo cum tres Personæ non sint una, non possunt eandem humanitatem assumere. *Præter.* In illa hypothesi daretur confusio personarum: cum enim tunc hic homo esse Pater, Filius, & Spiritus S. quidquid diceretur de hoc homine, diceretur de tribus Personis, & e conversò: sicut modò quidquid dicitur de Filio Dei, dicitur de Filio hominis, & e contra: ergo & Filius diceretur Pater, generans, ingenuus, & e conversò; nam benè sequitur: *Hic homo est Pater, & hic homo est Filius: ergo Filius est Pater.*

124 Ad 1. Resp. ex D. Th. a. 6. ad 2. quòd tunc humanitas non esset assumpta in unitatem unius Personæ, sed in unitatem singularem Personarum, sicut natura divina habet naturalem unitatem cum singulis Personis. Ad 2. R. cum eodem ibidem ad 3. N. ant. Ad Prob. Diff. ant. quidquid diceretur de hoc homine, ratione naturæ divinæ, vel humanæ, C. Ratione propriæ personalitatis, N. In illa igitur hypothefi, de qualibet persona possent prædicari ea, quæ sunt naturæ humanæ, & ea, quæ sunt divinæ: non autem, ea, quæ uni personæ conveniunt ratione propriæ personalitatis, possent alteri tribui, ob remanentem personarum distinctionem. Syllogismus verò ille expositivus est fallax, non secus ac ille; *Hic Deus est Pater; Hic Deus est Filius: ergo Filius est Pater*: Quia medium utriusque non est singulare, ut erat necessarium, sed æquivalet termino communi; nec distribuitur, cum non omne quod est *hic homo*, vel *hic Deus*, sit Pater. Et in majori supponit determinatè pro una Persona, in minori pro altera: adeoque est fallacia figuræ dictionis, vel accidentis; & proceditur à non distributo, seu ex puris particularibus, & in quatuor terminis. Videtis Cippullum; & tom. 1. N. 678.

125 Opp. 3. ad idem, præcipuum Scoti fund. Implicat unum, & idem à pluribus ejusdem generis adæquatè pendere, quia à quolibet penderet, & non penderet: ergo & quòd humanitas, adæquatè terminata, & pendens ab una Persona divina, ab alia terminetur, aut pendeat. *Prat.* Humanitas terminata per propriam subsistentiam, nequit aliâ subsistentiâ, nè quidèdivinâ, terminari, juxta D. Th. q. seq. a. 2. ergo à fortiori humanitas semel terminata unâ personalitate divinâ, nequibit ab aliis terminari; potiùs enim subsistentia divina, quàm creata, explet humanitatis capacitatem. *Tandem*: Personalitas creata nequit diversas simul terminare naturas, juxta dicta N. 103. ergo nequit pariter eadem natura creata diversis simul personalitatibus terminari; sic enim se habet natura creata ad terminari, sicut subsistentia creata ad terminare.

126 Ad 1. omisiss variis solut. R. cum Capr. Cajet. Me-
di

dina, & pluribus aliis, Dist. ant. dependentiâ causali, & strictâ, C. purè terminativâ, & latâ, N. ant. & conf. Hâc enim dependentiâ potest unum, & idem à pluribus adæquatè adæquatione intensivâ pendere, licèt non adæquatione extensivâ: Eadem enim relatio paternitatis adæquatè intensivè terminata à primo filio, terminatur ad alios, si adveniant: adeòque non terminatur à primo filio adæquatè extensivè. Et idem est in aliis relationibus, ut æqualitate, similitudine, &c. ibi enim non est dependentia stricta, & causalis, sed lata, & in ratione termini. Natura autem creata, ab alieno supposito terminata, non pendet ab illo dependentiâ causali, sed purè terminativâ. Quapropter licèt unita uni ex diversis personis, terminetur ab illa adæquatè intensivè, non tamen extensivè; adeòque potest ab aliis, eandem virtutem habentibus, adæquatè intensivè terminari: quemadmodum una personalitas divina simul cum aliis terminat naturam infinitam, in qua illa finita continetur.

127 Discrimen autem inter dependentiam causalem, & purè terminativam, consistit, in eo, juxta Cajet. quòd dependentia causalis ponit in causato imperfectionem, & indigentiam, quæ si semel ablata est ab una causâ, implicat quòd remaneat indigens aliâ causâ. Cæterum dependentia non causalis potest sine imperfectione, & indigentia inveniri, ut patet in relativis, quæ in divinis sine omni imperfectione, & indigentia inveniuntur: Quòd ergo possit Pater, v.g. assumere humanitatem, assumptam à Filio, non provenit ex eo quòd humanitas remaneat imperfecta personaliter, sed ex conditione Personæ Patris, hoc est, ex infinitate suæ sufficientiæ. Ad 2. respondebimus infra N. 141. Ad ult. R. disp. esse, quia requiritur infinita perfectio in personalitate, ut alienam possit terminare naturam, ut ibidem ostensum est; secùs in natura, ut possit à pluribus personalitatibus terminari, imò potiùs inde arguitur in illa imperfectio, & potentialitas, cum nullam personalitatibus tribuat perfectionem, sed illam ab eis recipiat.

128 Opp. 4. cont. 2. p. concl. quia ex illa sequeretur primò, eandem personam esse simul rationalem, & irrationalem,

lem, si nimirum tales naturas assumeret. *Secundò*, quòd natura priùs assumpta, assumeret mediatè posteriùs advenientem, sicut de facto divinitas assumpsit mediatè Christi humanitatem, immediatè à Verbo terminatam; atque adeò inter duas illas naturas daretur communicatio idiomatum prædicatione per se, sicut de facto datur inter duas Christi naturas, quia invicem uniuntur. *Sequeretur* demùm, plures illas naturas sese compenetrari, non secùs ac duo corpora, in eodem loco existentia. *Præt.* Pater Æternus non potest generare nisi unicum Filium, licèt habeat vim generandi infinitam: ergo ex quo Persona divina habeat vim terminandi infinitam, non sequitur, quòd possit terminare plures naturas. *Quòd si* dicas, vim generandi adæquatè compleri per unicum filium infinitum, secùs vim terminandi per unicam naturam creatam finitam; *contra est*: Inde enim sequitur, Personam divinam, nè unam quidem posse terminare naturam creatam, quia ejus vis infinita terminandi, adæquatè completur per terminationem naturæ divinæ, pariter infinitæ.

127 Ad 1. R. nullum esse inconveniens, eandem personam esse simul rationalem, & irrationalem, ratione diversarum naturarum. Ad 2. N. sequel. natura enim divina idèò assumpsit mediatè humanitatem Christi, quia identificatur cum Persona Verbi, terminante immediatè humanitatem: nulla autem natura creata potest cum Verbo identificari, adeòque nec cum alia creata invicem mediatè uniri; quod tamen necessarium foret, ut inter eas in concreto significatas daretur communicatio idiomatum prædicatione per se, qualis datur inter duas Christi naturas, quia invicem mediatè & secundariò uniuntur, ob identitatem deitatis cum Verbo. Solùm ergo daretur inter illas naturas communicatio idiomatum prædicatione per accidens, ad quam sufficit convenientia in uno eodemque supposito; verè etenim dicitur prædicatione per accidens *album est dulce*, quia albedo, & dulcedo in eodem subjecto, v.g. lacte, vel saccharo, per accidens uniuntur.

130 Suppositò ergo, quòd Verbum assumeret naturam

humanam, & Angelicam, verum esset dicere prædicatione per accidens: *Homo est Angelus*, & e conversò *Angelus est homo*, & hæc est mens D. Th. in 3. d. 1. q. 2. a. 5. ad 2. ubi ait, quòd si Filius Dei assumeret duas humanitates, & secundum unam vocaretur Jesus, & secundum alteram Petrus, hæc esset vera propositio: *Petrus est Jesus*. Vide Naz. & Cippullum. Ad 3. N. sequel. Persona enim divina ratione suæ immensitatis, posset assumere naturam creatam existentem Romæ, & alteram existentem Valentia. Ad ult. R. solutionem datam esse optimam. Ad replicam N. sequel. Ad prob. R. compleri quidem adæquatè ad intrà, propter naturæ infinitatem; non tamen ad extrà propter naturæ creatæ limitationem, quemadmodum licèt Dei amor adæquatè fatietur ad intrà per objectum infinitè amabile, non tamen ad extrà, ob finitam bonitatem cujuslibet objecti creati.

131 Opp. 5. cont. 3. p. in prima hypothefi ex M. Medina: *Homo* idem est ac *habens humanitatem*; sed in ea hypothefi essent tres habentes humanitatem simpliciter: ergo simpliciter essent tres homines. *Prat.* Si essent unus homo simpliciter: ergo vel iste, demonstratò Patre, & tunc Filius esset Pater; vel iste, demonstratò Filiò, & tunc Pater esset Filius; quorum utrumque est hæreticum. *Deinde:* *Homo* idem est ac *suppositum humanum*, vel subsistens in natura humana; sed tunc non esset unum simpliciter humanum suppositum, nec unum subsistens in humanitate, sed plura supposita humana, &c. ergo. *Postremo:* Si per impossibile Angelus, & Deus in eadem subsisterent humanitate, non essent simpliciter unus homo, cùm Angelus sit creatura: ergo.

132 Ad 1. Dist. maj. sunt idem in supponendo, C. in modo significandi, N. *Homo* enim significat substantivè ad eòque ad ejus pluralitatem requiritur pluralitas tam formæ, quàm suppositi. Ly autem *habens humanitatem* significat adjectivè, ad cujus proinde pluralitatem sola suppositi pluralitas desideratur juxta regulam traditam t. 1. N. 733. & instatur apertè arg. in hoc syllog. *Deus est idem quòd habens dei-*

deitatem; sed tres Personæ sunt tres habentes Deitatem: ergo sunt tres Dii. Cui sic occurrit S.D. 1.p. q.39. a. 3. ad 1. Dicendum (inquit) quòd licet Deus significet habentem deitatem; est tamen alius modus significandi; nam Deus dicitur substantive, sed habens deitatem, dicitur adjectivè: unde licet sint tres habentes deitatem, non tamen sequitur quòd sint tres Dii. Ad 2. R. consequentiam esse nullam, non secus ac istam: Pater, & Filius sunt unus Deus: ergo vel iste, demonstratò Patre, vel iste demonstratò Filiò: Arguitur enim utrobiquè à superiori ad inferius affirmativè, quia Deus, etsi unus, est realiter communis per identitatem tribus Personis, quibus, & homo esset realiter communis per assumptionem in ea hypothefi.

133 Ad 3. R. Dist. maj. sicut ad 1. & quidem *Persona divina*, & *Deus* pro eodem possunt supponere; quia tamen *Persona divina* personalitatem significat de formali, & dantur tres personalitates, ideò dantur in Deo tres Personæ, secus plures Dii, quia una est Deitas, quam *Deus* de formali significat, ut docet D. T. locò laudatò ad 4. Pariter ergo, quamvis *homo*, & *suppositum humanum* sint idem in supponendo; quia tamen significatum formale *suppositi humani* est personalitas, significatum verò *hominis* est humanitas; & in ea hypothefi essent plures personalitates, & una humanitas, tria essent supposita humana, sed unus homo. Ad ult. N. ant. Tunc enim esset pariter unus simpliciter homo propter naturæ unitatem, quam de formali significat *homo*. Unde nihil refert quòd Angelus, in humanitate subsistens, foret creatura.

134 Opp. tandem cont. eandem p. in 2. hypothefi. Sequeretur enim ex illa, quòd si *Persona divina* assumeret simul cum humanitate naturam Leonis, v.g. unicum foret animal; sed hoc est falsum, unum enim, & idem animal nequit ad diversas species pertinere, cum istæ per oppositas constituentur differentias: ergo. N. min. Ad prob. Dist. ant. si sit unum, tam unitate naturæ, quàm suppositi, C. si solius unitate suppositi, N. Quando enim animal, quod est unum unitate suppositi, habet diversas naturas, tunc ratione unius constituitur in una specie, & ratione alterius con-

stituitur in altera; quia specierum diversitas ex sola naturarum diversitate pensatur.

135 Inquires: An convenientius fuerit Personam Filii incarnari, quàm alia? Resp. affirmativè. Cujus plures assignantur à PP. congruentiæ. *Tum* quia decuit, hominem lapsum reparari per Verbum, per quod ut per exemplar conditus fuit; per eandem quippè ideam, quâ artifex opus producit, collapsum réparat. *Tum* quia congruum fuit, ut per Filium Dei naturalem, adoptionem filiorum ejus reciperemus. *Tum* quia homo ex inordinato scientiæ appetitu lapsus, congruentissimè per eum, qui nobis sapientia factus est, ad Deum reducendus erat. *Demùm*, quia secunda Persona est *Filius, Verbum, Imago, & medium divinarum Personarum*: Conveniens autem fuit: *Filium* incarnari, ut Patrem pro nobis oraret, illique satisfaceret: Congruum quoquè ut *Verbum* nobiscum loqueretur, & secreta cælestia revelaret: Decuit etiam, ut per Imaginem Patris, deleta in nobis per peccatum imago Dei reformetur: Decentissimum demùm fuit, ut Persona medium tenens inter divinas, fieret mediator inter Deum, & homines. Videatur D.Th. hïc a. 8. & in 3. dist. 2.

DISPUTATIO V.

De modo unionis ex parte nature assumptæ, vel assumptibilis.

Pergit Ang. D. considerare q.4. unionem ex parte extremi assumpti, & a. 1. resolvit, humanam naturam fuisse magis assumptibilem à Verbo, quàm quælibet alia: In reliquis verò docet, Verbum non assumpsisse humanam personam, nec hominem, neque humanitatem ab omnibus abstractam individuis, nec in suis omnibus existentem; benè tamen humanam naturam de stirpe, & genere Adæ. Quæst. 5. & 6. disserit de partibus humanitatis assumptis, & de-

de assumptionis ordine. Ad quorum elucidationem, fit

DUBIUM I.

Utrum repugnet de potentia absoluta assumi naturam propria subsistentia terminatam?

136 **S**upp. 1. omnem naturam creatam completam, seu intellectualem, seu irrationalem, esse assumptibilem à Verbo: Nec enim id repugnat ex parte divinæ Personæ, quæ habet vim infinitam terminandi: neque ex parte creaturæ, quæ cum distinguatur à sua subsistentia, potest eâ privari dum habetur, vel impediri antequàm habeatur, & à divina Persona præveniri: Nec demùm ex ignobilitate naturæ cujusvis, *ex aquo enim distat omnis creatura à Deo*, ut appositè dixit Greg. Nyss. contra effutientes, indecens esse Deo assumere corpus terrestre, adeòque cælestè debuisse assumi. Et sanè, neutiquàm indecens fuit, quòd in triduo mortis Christi, manserit Verbum cadaveri unitum, suam ei personalitatē communicans sub ratione hypostasis, tametsi non sub ratione personalitatis, cujus sola natura intellectualis est capax. *Discat* nihilominus Theologus ex D. Th. & Cajet. hïc a. 1. ad 1. qualiter imperitis de his loqui debeat: ut sicut dicitur aliquis morbus incurabilis, si talis ex principiis subjecti judicetur, quamvis à Deo curari possit: ita omnes alias naturas, præter humanam, inassumptibiles dicat, cùm tales sint attentâ earum conditione.

137 Angelica enim pœnitentiæ impotens, brutalis, & insensibilis amoris incapax est. Et fatius est sic loqui, quàm pius aures offendere. Unde si contingat discurrere in hypothesi quòd Deus assumpserit naturam Leoninam, negligenda potiùs est dialectica severitas, quàm Christiana pietas, & simplicitas offendenda, adeòque tunc neganda absolutè est ista propositio: *Deus est Leo*, sed ista concedenda: *Deus assumpsit naturam Leonis*. Videatur Marinis hïc cap. unicò. Supp. 2. materiam primam, præcisè sumptam, esse inassumpti-

tibilem ; prout sic enim , æquè illi repugnat subsistere , ac existere : benè verò formam substantialem à materia separabilem , quia hæc (quamvis materialis sit) subsistere potest propriâ subsistentiâ , quam proinde supplere potest , utpotè illam eminenter continens . Et quidem de forma rationali fide certum est , assumi posse , nam anima Christi in triduo mortis mansit unita Verbo .

138 Supp. 3. partes integrales à toto separatas , ut caput , brachium , &c. assumi posse à Verbo , quia per separationem acquirunt subsistentiam propriam , quæ à divina , illam eminenter continente , suppleri potest . Tunc autem non posset Deus appellari *caput* , &c. nec econtrà ; nam communicatio idiomatū datur inter solas naturas substantiales completas : Sed solùm potest dici *habens caput* : sicut in triduo mortis non potuit Deus dici *anima* , sed solùm *habens animam* . Supp. 4. accidentia assumi neutiquàm posse ad subsistentiam divinam , subsistentia enim est terminus ultimus , & complementum solius substantiæ . Probabile tamen est , illa assumi posse ad divinam existentiam ; cùm enim existentia accidentis realiter ab ejus essentia distinguitur , & contineatur eminenter in existentia divina , potest ab ista suppleri . Supp. demùm quòd cùm de ratione personæ sit incommunicabilitas alteri tanquàm supposito ; implicat personam aliquam à persona divina assumi : Unde quæstio solùm est : An , salvâ remanente naturâ in propria persona , possit ipsa natura individua à Verbo assumi , naturali subsistentiâ remanente , non tamen assumptâ ; ita ut Verbum non assumat humanam subsistentiam , sed tantùm naturam , propriâ tamen subsistentiâ terminatam ? His præsuppositis .

139 Concl. est neg. & com. cont. nonnullos RR. & prob. I. ex CC. & PP. sæpè urgentibus contra Nestorium hanc conseq. *Christi humanitas assumpta est à divino Verbo : ergo caret propriâ personalitate* ; sed talis illatio esset nulla , si humanitas , retentâ suâ personalitate , assumi posset à Verbo , ut liquet : ergo . Prob. deinde ex notionem propriæ subsistentiæ . Hujus enim est reddere naturam subsistentem in se ,

se, & non in alio tanquàm supposito : unde subsistere propriâ subsistentiâ, est sistere in ea, & per eam reddi incommunicabilem alteri ut supposito ; ergo subsistentia propria dicit essentialiter negationem subsistendi in alieno supposito: erga natura habens propriam, si eâ retentâ, assumeretur ad alienam, subsisteret in se, utpotè haberet subsistentiam propriam, & non subsisteret in se, hoc ipso quòd ad aliud transfret suppositum. Hæc est ratio Cajetani, communi calculò probata ; nam etsi nonnulli eam impugnent, in illam tandem rëcidunt, ut consideranti patebit.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

140 Opp. 1. cont. supp. D. Th. q. 7. de pot. a. 4. & 4. Cont. Gent. c. 55. alibique frequenter, asserentem, *in Angelo, quia immaterialis est, non distingui naturam & personam*: ergo natura Angelica inassumptibilis est. Resp. commun. solut. loqui ibi S. D. de persona, seu supposito radicaliter, seu originaliter sumptò, pro ipsis scilicèt principiis individuanti- bus, à quibus oritur subsistentia, quæ est terminus complens naturam singularem, & quæ in Angelis non distinguuntur à natura, cùm formæ separatæ se ipsis individuentur, in via D. Th. Loquens autem de supposito formaliter consideratò, perpetuò docet, illud realiter distingui à natura, etiam in Angelis, solique Deo convenire, ut in eo non differant *quò est, & quod est*, sive suppositum, & natura. Videatur 1. p. q. 50. a. 2. ad 3. & q. 75. a. 5. ad 4. & quodl. 2. q. 2. a. 4. cujus verba dedimus t. 1. N. 809. Et sanè cùm locò ex Cont. Gent. objectò asserat, convenientius fuisse, naturam humanam assumi, quàm Angelicam; utrumque possibile judicavit. Convenientius quidem fuit, naturam humanam assumi, utpotè distinctam à supposito, etiam radicaliter sumpto: ubi autem major est distinctio, convenientior est ratio assumendi.

141 Opp. 2. cont. concl. Potest eadem natura à tribus divinis Personis seu suppositis assumi, sicut de facto divina natura triplici subsistentiâ terminatur: ergo & poterit natura creata, propriâ subsistentiâ retentâ, ad divinam assumi. R. disp. esse, quia ex pluribus subsistentiis alienis unicus sequitur

tur duntaxat effectus, scilicet, subsistere in alio, licet diversis modis: sicut etiam ex pluribus subsistentiis propriis sequitur iste solus effectus, nempe, subsistere in se, licet diversis modis. At verò ex subsistentia propria & aliena sequitur iste duplex effectus repugnans, nimirum, subsistere in se, non in alio (hic enim est effectus subsistentiæ propriæ) & subsistere in alio & non in se, quod est effectus alienæ.

142 Ex dictis inferes, hanc propositionem, *Deus assumpsit hominem*, in rigore & proprietate sermonis, non esse veram; nam *ly homo* est terminus concretus, significans humanitatem ut subsistentem in supposito; sed Verbum divinum non assumpsit humanitatem subsistentem, alioquin assumpsisset personam, quod est hæreticum: ergo. Et hæc est communis sententia Scholasticorum, quos reprehendere ausus est Grammaticus ille Ludovicus Vives, cui propterea illud à Theologis jurè reponitur. *Ne sutor ultra crepidam*. Dùm autem PP. & CC. propositionem illam usurpant, piè exponendum est, ita ut dicatur homo assumptus, *quia ejus natura assumpta est*, & quia *assumptio terminata est ad hoc, ut Filius Dei sit homo*, ut loquitur D. Th. a. 3. ad 1. Nec mirum, veteres PP. sic locutos, antiquitus enim vox *homo* indifferenter significabat naturam humanam, & personam hominis, ut testatur Joannes Maxentius dialogò 1. contra Nestorianos: *Homo* (inquit) *sicut personam, ita significat naturam; unde & nonnulli PP. Sancti, non quidem sicut vos (Nestoriani) sed ad naturam respicientes, hominem assumptum à Deo dicere comprobatur.*

143 Decursu autem temporis, usû & consuetudine coarctata est vox *homo* ad solam hominis personam significandam: Natura autem humana significatur voce *humanitatis*, quæ olim pro eruditione, & comitate frequentius sumebatur. Præfatus autem usus non videtur invaluisse, nisi post seculum undecimum. Nam Anselmus, qui illò urgente floruit, lib. de Incarn. c. 5, concedit hanc propositionem, *Deus assumpsit hominem*, negat autem istam, *Deus assumpsit hunc hominem*. Præsupposita autem & usû consecratâ coar-

Statione significationis vocis homo, non potest propriè dici, Deum assumpsisse hominem: quemadmodum non potest dici, quòd in Deo sunt tres substantiæ, & una sola hypostasis, quia licet antiquitùs substantia & hypostasis indifferenter significarent essentiam & personam; loquendi tamen consuetudo obtinuit, ut substantia in divinis, solam essentiam significet, hypostasis verò solam personam.

DUBIUM II.

Utrum sanguis Christi fuerit immediatè unitus Verbo: & an effusus in passione, in resurrectione resumendus, manserit sic unitus in triduo?

144 **S**upp. 1. ut fide certum cont. Manichæos, & Marcionistas, Verbum, non phantasticum, sed verum assumpsisse corpus; non quidem cæleste, ut Valentinus, Mannetis discipulus, deliravit; sed terrenum, & carnale; alioquin Christus non esset verus homo, humanitas enim verum & terrenum importat corpus. Et hinc, Supp. 2. etiam ut certum fide, Verbum assumpsisse quidquid pertinet ad integritatem humani corporis, nec enim esset perfectus homo, si corpus integrum, & suis numeris absolutum non assumpsisset. Supp. demùm, non assumpsisse Verbum partes corporis excrementitias, ut lachrymas, sudorem, salivam, &c. quia nec informantur animâ, nec ad integritatem humani corporis pertinent; unde nec remanebunt in corporibus gloriosis, juxta illud 1. Cor. 13. *Esca ventri, & venter escis: Deus autem hunc & illas destruet.* Id est, post resurrectionem nullus erit escarum & ciborum usus, nullum ventris in illis digerendis officium. His supp.

145 Concl. est affirm. & quoad 1. p. com. cont. Duran. & ad eò certa, ut oppositum reputetur à quibusdam hæreticum, ab aliis erroneum. Nec immeritò, nam Scrip. CC. & PP. eòdem modò tribuunt Filio Dei sanguinem, quò carnem,

nem, quam constat fuisse assumptam. Hebræor. 2. *Quia ergo pueri* (id est cæteri homines) *communicarunt carni, & sanguini, & ipse* (nempè Filius Dei) *similiter participavit eisdem.* Quod etiam apertè docent PP. Concilii Ephes. & Calcedon. ac Nazian. Epiphan. aliique videndi apud Valentiam, Suarez, Vazquez, aliosque. *Scriptura* insuper sæpè tribuit redemptionem nostram sanguini Christi, non solum tanquàm merito (ut autumat Vazquez communiter rejectus) sed etiam tanquàm pretio condigno, nam *Scripturæ* verba apertè indicant infinitum valorem effusionis ipsius sanguinis; alioquin, eodem modò loqueretur de lachrymis, ac de sanguine. *Profectò*, redemptio nostra non est facta per modum solius meriti, sed etiam veri sacrificii, & satisfactionis, in quibus & valor rei oblatæ attendendus est. Unde Clemens VI. in extravag. *Unigenitus* asserit, modicam sanguinis Christi guttam, propter unionem ad Verbum, sufficientem fore pro totius humani generis redemptione.

146 Prob. deinde rat. fund. Quamvis enim non admittatur id quod in philosophia communiter docetur ex Arist. & D. Th. nempè, humanum sanguinem informari animâ rationali secundum gradum vegetativum; innegabile tamen est, illum pertinere ad integritatem humanæ naturæ: ergo. Prob. ant. *Tum* ex Trident. illud evidenter supponente, dùm sess. 13. c. 3. asserit, corpus poni sub speciebus vini, & sanguinem sub speciebus panis, *vî naturalis connexionis, & concomitantia, quâ partes Christi inter se copulantur.* *Tum* ex Arist. Galeno, D. Th. & omnibus Philosophis, ac Medicis, sanguinem numerantibus inter partes animalium; & ex communi sensu ac conceptu hominum, quò corpus sine sanguine non censetur integrum, & perfectum: Unde etiam post resurrectionem in corporibus gloriosis futurus est sanguis. *Tum* demùm, quia anima plures, mediò sanguine, exercet in corpore operationes vitales, irascimur enim, quando sanguis fervet, timemus dùm contrahitur, gaudemus quando diffunditur: ergo integrat humanum corpus, sicut reliqua hujus organa. *Hinc* colliges, & reliquos tres humores fuisse à Verbo assumptos; capillos etiam, dentes, spi-

spiritus vitales, & animales; spectant enim ad integritatem naturæ hominis. Et idem dicendum de sanguine nutrimentali; si (ut pluribus placet) verus sit sanguis, & ad animalis proinde integritatem pertineat, secus, si secus.

147 Quoad 2. verò p. est etiam nunc com. in Scholis cont. paucos, ut fatetur modernus Scotista Hennis hîc q.4. concl.1. & meritò: Eadem enim videtur esse ratio de sanguine, ac de carne, & anima Christi, quas fidè constat, remansisse unitas Verbo in triduo mortis: Ideò enim istæ manserunt tunc unitæ Verbo: quamvis invicem separatæ, quia erant partes humanitatis Christi, resumendæ in resurrectione ad illius integritatem, & perfectionem; sed sanguis Christi in passione effusus, & in resurrectione resumendus, erat etiam pars humanitatis illius, ut constat ex dictis: ergo. *Prat.* Si in triduo mortis calix fuisset consecratus, tunc sub speciebus vini fuisset ex vi verborum sanguis Christi, & per concomitantiam divinitas; sicut nunc ita contingit, juxta Trident. sess.13. cap.3. at divinitas non est per concomitantiam in speciebus vini, nisi per hypostaticam unionem ad sanguinem, ut ex eodem Trident. ibidem colligitur: ergo. *Conf.* Si in eo casu, sanguis ille, qui ex vi verborum esset sub speciebus vini, non esset unitus verbo & divinitati, non verificaretur, quòd esset sanguis Christi, nec ille calix posset dici *Calix sanguinis mei*. Nec de sumente sanguinem illum verificarentur verba Christi Joann. 6. *Qui bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo: ergo.*

148 Si autem quæras: An Ecclesia Rom. expressè definiarit unquam hanc nostram sententiam? R. negativè, quidquid nonnulli perperam asserant. Proscripsit quidem oppositam ut hæreticam, anno 1350. noster Fr. Nicolaus Rosellius, in his Aragonum Regnis Inquisitor Gen. postea Cardinalis, adversus quemdam Concionatorem Barchinonensem, postquam libellum (seu *processum Inquisitionis*, ut loquitur Sylvester) formavit de mandato Clementis VI. ut testantur Viri spectatissimi, omnique exceptione majores. Magnus ille, ac Venerab. Cardinalis Fr. Joannes Dominici, in suis quæst. Evang. in die Paschatis. Sapientiss. Sylvester

iter Prieras, S. Apostolici Palatii Magister, in *Rosa aurea*, trac. 3. q. 31. Nicolaus Eimericus, zelantissimus Inquisitor, immediatusque Rosellii successor, in Directorio Inquisitorum part. 2. q. 10. aliique similes quamplurimi, quorum integerrimam fidem in dubium vocare nefas est, quidquid quidam audeant. Nihil autem refert, quòd laudatum Pontificis mandatum fuerit Breve Apostolicum, aut vivæ vocis Oraculum, Litteris nostri Cardinalis de Molendinis expressum: de quo videtis Jacobum Echard *de Scriptoribus Ordinis Predicatorum* in Rosellio.

149 Cæterum mandatum illud, seu decretum Clementis VI. diffinitivum non fuit, sed pro judicialis sententiæ discussione Inquisitori Rosellio transmissum, ut optimè advertunt Card. de Lugo, Piccinard. l. 4. q. 5. a. 3. aliique plures. *Nec* amplius sub Pio II. præsumebant Nostris, ideòque pro ulteriori declaratione disputabant. *Nec* à Pio fuit unquam diffinitivè approbata sententia lata ab Inquisitore Rosellio, quâ ut hæreticam damnavit assertionem illam, ut ipsemet Pontifex testatus est; quantumvis ab illo fuerit recognitus, & approbatus (ut legitimus, & authenticus) Processus ille Barchinonensis, ipsi à Nostris oblatus cum adjuncta dictæ assertionis retractatione, exhibitâ à prædicto concionatore in Cathedrali Barchinonensi. Memoratus autem *Processus*, continens præfatum Clementis VI. Mandatum seu Decretum, asservatur in Conventu nostro Brixienfi, ubi illum legit Sylv. dùm ibidem Inquisitoris munere fungeretur, post 50. ann. à controv. illa, circa an. videlicet 1508. Illumque se vidisse, & attentè legisse, testatur ubi suprâ Seraph. Piccinardus. Unde nihil refert, quòd Franc. Collius l. 2. de sanguine Christi, asserat, se magnam operam posuisse, ut illud decretum Clementis Brixix inveniret, illius tamen nec vestigium ullum apparuisse: quasi Sacræ Inquisitionis Archivia cuilibet scrutanda pateant.

150 Ad pleniorum dictorum captum, scito, quòd integro, post memoratum Barchinonense factum, decursò seculò, vehementer exarsit eadem controversia Brixix ann. 1462. Prædicatores inter, & Minores, eòdemque an. revo-

cata Romam; coram Pio II. & Cardinalium, Episcoporum, Præsulum, ac DD. amplissimò Cætu, accerrimè exagitata fuit, totò triduò, *inter utriusque Sacri Ordinis Sanctissimos Viros*, ut loquitur Odericus Raynaldus ad an. 1462. n. 45. & utinam sic omnes, ut par est, loquerentur. Eminebat inter Franciscanos (quamvis non Agonista designatus) Jacobus Marchianus, nuper summò Ecclesiæ plausù inter Divos relatus à Bened. XIII. Dominicano. Aderant ex nostris in adversum Jacobus Brixienfis, Gabriel Barchinonensis, & Vercellinus Vercellensis, scientiâ, & pietate clarissimi. Solutò auditoriò, Pontifex cum Cardinalibus, plerisque diebus, rem maturò examine discussit: *Major pars sententiam Prædicatorum approbavit, pauci cum Minoribus censere. Pius quoque (Pontifex Maximus) ex majori parte fuit: sed non est visum eò tempore fieri decretum declarationis, nè multitudo Minorum, cujus erat contra Turcas prædicatione necessaria, offenderetur: in aliud tempus decisionem referre placuit.*

151 Verba sunt Joannis Gobellini, laudati Pont. à secretis lib. II. *Commentariorum de rebus sub Pii II. Pontificatu totâ Europâ gestis.* Vel potius ipsiusmet Pii II. ut enim ait Cabassut. ad finem historicæ synopsis sæculi XV. pag. mihi 538. *commentarii de rebus gestis Pii II. sub nomine Joannis Gobellini, attribuuntur Pio ipsi Pontifici; tum quia eorum autographa reperta sunt sub nomine Pii II. tum quia stylum reliquorum ejus operum accuratissimè referunt.* Hæc Cabass. Unde nihil mirum, quòd eisdem ferè verbis factum referant in Annalibus Ecclesiæ, Henricus Spondanus, & Odericus Raynaldus. Sed valde mirum, quòd nonnulli tam apertam ipsius Pii II. vel ejus Secretarii attestationem in dubium, & contemptum vocare non dubitent, omnesque sibi utcumque adversantes (quantumvis litteris, moribus, formâ, orbi toti notissimos) universè traducant ut calumniatores, lividosque mendaces; cuncta pariter instrumenta in facti comprobationem à Nostris inducta, præcipitanter, temerèque pronuntient infirma, suspecta, apocrypha, inania, falsa. Sed absit ut paria rependamus; novimus quippè propriæ famæ absque alienæ detractioe consulere. Leges
apud

apud laudatum Piccinardum, ubi suprâ, Bullam Pii II. ad nostrum Jacobum Brixiensem, aliaque; ut inde noscas, quantum his nostris veracissimis adversariis credendum sit.

152 Quamvis autem Pius II. controversiam in aliud re-
tulerit tempus decidendam; eam tamen nunquam placuit
decidere: sed bienniô post, Diplomate Ancone datô Kalen-
dis Augusti 1464. die ante obitum 15. pacis inter utrumque
Ordinem, ac universâ Ecclesiâ, conservandæ gratiâ, con-
troversiam inhibuit, districtè præcipiens, nè ullus auderet
alterutram traducere, aut peccati, erroris, vel hæresis, no-
tare sententiam, donec quid in hujusmodi quæst. tenendum
esset, à Sede Apostolica fuerit definitum. Sic refert Spond.
ad an. 1462. Id autem Pio ipsi, ob pressuram, memorare
non licuit in suis Commentariis: adeòque perperam Der-
mitius hanc omissionem, quasi evidens perfidiæ signum,
opponit Gobellino, sub cujus nomine præfati Commenta-
rii vulgati fuere. Nulli autem Pii successorè litem illam ex-
pressè dirimere usquemodò placuit; adeòque nulli fas est,
ex vi decreti Pii II. oppositam nobis damnare sententiam.

153 Censet nihilominus Card. de Lugo dis. 14. de In-
carn. non posse illam post Tridentinum abique nota defen-
di. Verba illius sunt: *Ceterum, ex his licet fundamentis non
possit notâ inuri illi sententiæ; adhuc crediderim, hodie absque
aliqua nota defendi non posse, propter verba Tridentini sess. 13.
cap. 3. in quibus definitur, in Eucharistia esse corpus sub specie
panis, & sanguinem sub specie vini, animamque sub utraque,
vi naturalis connexionis, & concomitantia, quâ partes Christi
Domini, qui jam ex mortuis resurrexit, nec ampliùs moritur,
inter se copulantur. In quibus verbis, ut vidimus, sanguis dici-
tur esse pars Christi D. . . . Hinc eâdem ferè certitudine sequi-
tur, sanguinem effusum, in triduo mansisse hypostaticè unitum
Verbo: sicut enim corpus mansit unitum Verbo, eò quòd erat
pars ejus humanitatis; ità sanguis, qui non minùs erat pars, ut
vidimus, nec minùs reassumendus iterùm in resurrectione, de-
bebat, propter eandem rationem, manere unitus; quia non po-
test afferri ratio discriminis sufficiens inter carnem, & sangui-
nem, cum utraque sit pars naturæ humanæ, &c. & fortè, prop-*

ter eandem rationem, dixerat de tali opinione P. Suarez: *neque pia, neque secura est.* Sed nos à censuris prorsus abstinemus; quamvis thesim illam impensè aversemur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

154 Opp. I. cont. I. p. Pluribus in locis servantur aliquæ particulæ sanguinis Christi, ut Brugis, Mantuæ, apud Sanctum Maximinum in Gallia, alibique. Lintheamina etiam, lancea, spinæ, aliaque passionis instrumenta, remanserunt cruenta: ergo illas sanguinis particulas nunquàm assumpsit Verbum, *quod enim semel assumpsit, nunquàm dimisit*, juxta tritum ex Ansel. proloquium. Eadem autem videtur esse ratio de reliquo Christi sanguine. N. *conf.* nam axioma illud intelligi debet de partibus integris, & non de earum particulis, & maximè de illis, quæ non sunt necessariæ ad integritatem Corporis Christi resurgentis: Unde D. Th. in 3. d. 2. q. 2. a. 1. expressè docet, eas tantùm Christi mortui partes unionem hypostaticam retinuisse, quæ erant Christo resurgenti restituendæ tanquàm necessariæ ad humanitatis integritatem. Dimisit ergo Verbum sanguinis effusi particulas, ad integritatem humanitatis non necessarias: sicut dimisit sanguinem in Circumcisione effusum, & præputii particulam tunc abscissam; capillos etiam decedentes, vel præcisos, ungues abrasos, & materiæ partes, per sudorem, actionem, & reactionem caloris naturalis, deperditas.

155 Non igitur repugnat veritati fidei, affirmare, Redemptorem nostrum, ob suæ memoriæ passionis, aliquam partem sui sanguinis in terris reliquisse, ut dixit Pius II. in quadam Bulla apud Sylvestrum. Et hoc ultrò supponebant Noltrates in celebri illa Controversia, ut Pontifex ipse, vel Gobellinus, testatur, ubi suprâ, additque: *Prædicatores conclusionem, quam defendere vellent, in hunc modum proposuere: Pretiosum Domini sanguinem in passione fusum, qui demum ad glorificatum corpus rediit, hypostaticâ Verbi unionem nunquàm fuisse privatum.* Quia tamen in Corpore Christi temperatissimo parum aut ferè nihil sanguinis superfluebat, ferè totus in passione effusus, reassumptus in resurrectione censendus est. Et sic accipiendus est D. Th. infrâ q. 54. a. 2. ad 3.

quip-

quippè quodl. 5. a. 5. ait : *Sanguis autem Christi, qui in quibusdam Ecclesiis ostenditur, dicitur ex quadam Imagine Christi percussâ miraculæ fluxisse, vel etiam aliàs EX CORPORE CHRISTI.*

556 Mens igitur S. Doct. utrobiquè est, sanguinem Christi in passione effusum, reassumptû fuisse in resurrectione totum moraliter, & ferè totum physicè, ut ex ratione adducta liquet. Adeòque, quòd sanguis, qui in aliquibus Ecclesiis conservatur, non ex corpore, sed ex imagine Christi fluxit, si in notabili ostendatur quantitate. Si autè permodica sit sanguinis pars (ut apparet in lancea, spinis, linteaminibus, & phiala San-maximinâ) minimè repugnat, quòd sit verus Christi sanguis. Nec amplius docet Pius II. ubi suprâ. Nec Leo III. diffinit, sanguinem Mantuæ asservatum, esse Christi sanguinem, sed miraculis clarum, tanquàm veneratione dignum approbavit, ut, post Vazquez, appositè notat Marinis in præsentî. *Firmiter* tamen tenendum est, cont. Valentiam, particulas sanguinis in passione effusi (si quæ in terris remanserint) non esse ampliùs unitas Verbo : sicut de sanguine circuncisionis, præputii particula, &c. dicendum est; cùm non sint ampliùs humanitatis Christi partes actu, aut potentiâ proximâ, utpotè nunquàm reassumendæ: & aliàs sequeretur, aliquam naturam, hypostaticè unitam Verbo, esse nunc alibi, quàm in Cælo, & in Eucharistia, quod est absurdum.

157 Omittendum hîc non est id, quod fertur de sanguine à Magdalena collectô, & in chrystallina phiala asservatô in Conventu nostro S. Maximini; nimirum, quòd in die Parasceves, circa horam exitûs Salvatoris, ebullire videtur, totamque phialam obumbrare. *Simile* quid mirabundus non semel vidi hîc Valentie in Oratorio Excelentissimi D. D. Baltassaris Ixarenis, Comitæ Alcuditani, multis mihi nominibus colendissimi, ubi in venustissima aurea gemmatâ thecâ veneratur tridigitalis particula interioris tunicæ Dominicæ, cruentis conspersa maculis, quæ in die Parasceves majores, & rubicundiores apparent. Donavit hîc inæstimabili munere Serenissima quædam Lusitanie Regina
Ex-

Excellentissimam Marchiouisam Trucifallensem, à qua hereditariò jure illud accepit Excellētissima Domina, D. Mariana Brachamontia, Marchionisa Trucifallensis, & Fontis-Solis, laudati Comitis lectissima Conjux. *Nota* tamen, quòd nec prædictis Pii II. & Leonis III. rescriptis, nec rationi adversatur, imò menti D. Th. valdè conforme est, asserere, vestigia solùm Dominici sanguinis, miraculosè impressa remansisse in præfatis, aliisque Passionis Reliquis,

158 Opp. 2. Sanguis non est actu, sed tantùm in potentia, pars humani corporis; cùm deserviat nutritioni partium solidarum, nec sit continuus, sed solùm contiguus carni, sicut aqua terræ, propter fluxibilitatem: ergo. *Præf.* Si sanguis esset pars integralis Corporis Christi, contineretur ex vi verborum sub speciebus panis, non secus ac caro, nervi, & ossa; sed hoc adversatur Tridentino, docenti, sanguinem contineri in Eucharistia sub specie panis solùm per concomitantiam: ergo. *Ad 1. N. ant.* Quamvis enim sit pars in potentia, comparatus perfectioribus, quorum nutritioni deservit; est tamen pars in actu respectu totius corporis: sicut elementa sunt partes actu universi, quamvis sint partes in potentia respectu mixtorum. *Licet* autem sanguis non contiquetur carni immediatè, benè tamen mediantibus fibris, seu crassioribus partibus sanguinis. Sed de his Philosophi. *Ad 2. N. maj.* Verba enim consecrationis panis, non utcumque significant Corpus Christi, sed per modum cibi, cui aptæ quidem sunt partes solidæ, non verò fluidæ, qualis est sanguis.

159 Opp. 3. cont. 2. p. Si sanguis Christi in passione effusus, mansisset unicus Verbo, Deus diceretur effusus, & adhærens cruci, spinis, clavis, &c. sicut dicitur sepultus, & descendisse ad inferos, propter unionem cum carne sepultâ, & animâ ad inferos descendente; sed conseq. est absurdum: ergo. *N. maj.* Ad prob. R. disp. esse, quòd prædicata partium, quæ tribui solent homini absolutè, & simpliciter, dici etiam possunt de Verbo, ratione unionis; non verò quæ de homine dici non possunt. Quænam verò sint hujusmodi prædicata partium, quæ ratione ip-

farum dici possunt de homine, quæ verò non; pendet magna ex parte ex usu loquendi: communiter autem homines non loquuntur de aliqua parte hominis perinde ac si esset totum, nisi illa pars, vel sit principalior, ut anima; vel secundum speciem externam magis repræsentet hominem, sicut corpus: Hinc de homine dici potest, esse in Cælo, vel inferno, ratione animæ; & jacere in sepulchro, ratione corporis: Sanguis autem, manus, vel pes, sunt partes minus nobiles, nec secundum speciem externam ita repræsentant hominem; de quo proinde non dicuntur, quæ de illis enuntiantur: Verbum igitur dici non potest effusum, effusô sanguine; dicitur autem sepultum, sepultô corpore, & descendisse ad inferos, descendente animâ. *Illud autem Psal. 21. Sicut aqua effusus sum*, non dicitur de Christo ex communicatione idiomatum, sed ad significandum modum passionis, ut explicat ibi Hieronymus.

DUBIUM ULTIMUM.

Utrum Verbum prius assumpsit partes humanitatis; quàm totam humanitatem; & animam, prius quàm corpus.

160 **P**eractâ disputatione de assumptione humanitatis ejusque partium, & de modo quô fuerunt assumptæ; agit S.D. q.6. de ordine hujus mirabilis assumptionis: cujus resolutio plurimum juvat ad percipiendas CC. & PP. locutiones, & ad intelligendum, quomodò partes ab invicem separatæ in mortis triduo, remanserint unitæ Verbo; quomodò unica solùm intervenit unio; & ad alia, hoc ineffabile mysterium concernentia: Unde nihil mirum, quòd quæstionem istam metaphysicam tam accuratè hîc, & alibi versaverit S.D. *Ad illius autem intelligentiam, præmittimus 1. illam non procedere de prioritate temporis; cùm fidè certum sit, animam, corpus, & humanitatem, simul tempore fuisse assumptus. Præmittimus*

2. sermonem hîc esse de prioritate naturæ secundum ordinem executionis; certum quippè est, totam humanitatem fuisse priùs assumptam ordine intentionis, quàm partes: constat enim, Verbum per se primò intendisse totam, & integram humanitatem assumere, neque in aliqua parte sistere, quia intendebat fieri homo. His præmissis,

161 Concl. est affirm. & quoad 1. p. est D. Th. hîc a. 5. ad 1. & com. Thomist. (si Palud. & Marinis excipias) cont. Scotum, & Vazquez. Quoad 2. etiam est com. cont. Dur. & Almayn. omnem negantes assumptionis ordinem inter partes, & cont. Suarez, existimantem, utramque in suo genere fuisse priùs assumptam. *Prob.* autem concl. quoad utramque partem: Quia eòdem modò, & ordine communicata fuit subsistentia divina humanitati, & ejus partibus, quò eis conveniret humana, seu propria, si adesset, quia non sunt multiplicanda miracula absque necessitate; sed subsistentia humana, in ordine executionis, priùs naturâ convenit animæ, deinde carni, tandèm toti humanitati ex utraque resultanti, ut author est D. Th. 1. p. q. 76. a. 1. ad 5. & alibi; demonstraturque in Philosophia: ergo.

162 Hinc inferes 1. id quod communiter docent Theologi cont. Vazquez, & quosdam alios, nimirum, animam priùs fuisse assumptam ut *quod*, quàm corpus, & totam humanitatem: quia priùs habuit à diviuo Verbo subsistere, & existere independenter ab alio, ut à subjecto, qualiter habuisset à propria, & connaturali subsistentiâ, si adesset. *Inferes* 2. cont. eundem Vazquez, & alios, Christi animam priùs naturâ fuisse assumptam à Verbo, quàm corpori unitam: Eòdem quippè ordine fuit facta subsistens subsistentiâ Verbi, quò fuisset subsistentiâ propriâ, si ad divinam non fuisset assumpta; at tunc priùs fuisset subsistens, quàm unita corpori: ergo. *Inferes* tandem cont. Suarez, corpus non fuisse priùs naturâ assumptum, quàm animam, quia corpus non est ratio, aut causa, quòd anima assumatur, aut subsistat subsistentiâ Verbi: sicut neque esset causa, quòd subsisteret subsistentia Verbi; casu quò non fuisset assumpta à Divino Verbo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

163 Opp. 1. cont. 1.p. Subsistentia creata priùs convenit toti humanitati, quàm ejus partibus, his enim convenit propter naturam totalem, & maximè materiæ, impotenti subsistere nisi in toto: ergo, & subsistentia Verbi, quæ subrogata est locò connaturalis, & propriæ, priùs humanitati, quàm hujus partibus communicata est. *Prat.* Subsistentia Verbi est perfecta, & completa: ergo priùs debuit communicari substantiæ completæ, seu humanitati, quàm incompletæ, seu partibus. *Prat.* Posteriora ordine resolutionis, sunt priora ordine executionis, seu compositionis; quia ordines isti (ut vulgò dicitur) invicem contrariantur, & patet in domo v. g. sed ordine resolutionis, priùs amittit subsistentiam tota natura, quàm partes, imò in morte Christi, humanitas amisit subsistentiam divinam, quam retinuerunt partes, juxta fidem: ergo. *Postremò:* Quia aliàs sequeretur, partes humanitatis bis assumptas fuisse, semel in se ipsis, priusquàm tota humanitas, deinde in ipsa humanitate, ipsas essentialiter includente; sed consequens est falsum: ergo.

164 Ad 1. N. ant. Quamvis enim in compositis purè materialibus, priùs conveniat toti subsistere, quàm partibus; secùs tamen in homine, cujus anima creatur, adeoque recipit immediatè à Deo subsistentiam, & existentiam, quam corpoti, & humanitati communicat; ac proinde priùs naturâ subsistit ut *quod*; corpus verò subsistit priùs quàm humanitas, solùm ut *quo*, quatenùs scilicet causat ipsam. *Ad 2.* N. conf. subsistentia enim divina, ob suam infinitam perfectionem, & eminentiam, potest cuicumque uniri substantiæ, siue completæ, siue incompletæ, ac si esset propria ejus, & connaturalis; unde in triduo mortis, mansit unita animæ, & corpori separatis, quamvis essent substantiæ partiales, & incompletæ.

165 Ad 3. Dist. maj. Si resolutio sit miraculosa, N. si secùs, subdist. regulariter, C. semper, N. Itaque si resolutio domûs v.g. fiat per miraculum, potest à fundamento, & non à tecto incipere: Quòd autem Christi Corpus divinam

retinuerit subsistentiam in morte, fuit miraculum; quia illam debebat amittere, & cadaveris propriam acquirere: fuit, inquam, miraculum, non quidem novum, sed consequens (ex divina ordinatione) ad primum Incarnationis miraculum. Et quidem partes continui, post divisionem, manent existentes in actu, absque ullo miraculo; cum tamen ordine compositionis, non fuerint prius existentes, quàm totum, quia per hujus existentiam existunt. *Ad ult. N. sequel.* Ad prob. inclusam R. prioritatem illam naturæ, non tollere unitatem unionis, cum Verbum simul tempore, & semel assumpserit totam humanitatem, & partes. Et probatio facilè instatur in resurrectione Christi.

166 Opp. 2. cont. 2. p. Corpus Christi non fuit assumptum à Verbo mediante animâ: ergo hæc non fuit prius naturâ assumpta, quàm illud. Prob. ant. quia aliàs in triduo mortis, non mansisset unitum Verbo, dissolutio enim mediò separantur ea, quæ per medium conjunguntur: sicut remotâ superficie, cessaret color à corpore, qui inest corpori per superficiem. *Resp. ex D. Th. a. 1. ad 3. & infra q. 50. a. 2. ad 2. N. ant. ad prob. N. sequel.* quia caro fuit assumpta à Verbo, mediante animâ, non tanquàm mediò ligante unita (quò remotò, separantur extrema) sed solum tanquàm mediò congruitatis, quatenùs scilicet, caro per animam pertinet ad humanam naturam, quam Verbum assumere intendebat. Deficiente autem hujusmodi mediò, non continuò separantur extrema: Amicitia enim inter duos, remanere potest, recedente eò, quò mediante, facta est. Caro igitur Christi remansit in triduo unita Verbo, quia adhuc tunc habuit ab anima, quòd pertinèret ad humanitatem, quatenùs ex divina ordinatione remansit in carne quidam ordo resurrectionis.

167 Opp. 3. cont. 1. corol. Illud via executionis fuit prius assumptum ut *quod* à Verbo, quod est in se primò personabile, si sibi dimitteretur; sed sola humanitas est hujusmodi, cum sit subsistentia completa, secùs anima: ergo. *Prat. cont. 3. D. Th. hïc a. 5. æqualiter de utraque humanitatis parte affirmat, fuisse prius assumptam, quàm totum;*

ergo utraque, vel nulla, fuit priùs assumpta ut *quod*. *Tandem*: In resurrectione sic fuit reassumpta humanitas, ut utraque illius pars priùs extiterit assumpta ut *quod*: ergo pariter in Incarnatione. *Ad 1.* N. maj. sufficit enim quòd illud fieri possit per se subsistens; quod animæ convenit. *Ad 2.* R. D. Th. sic fuisse loquutum ratione animæ, id enim sufficit ad exclusivam quam ibi intendit, scilicèt, *ordine executionis, non priùs fuisse assumptam humanitatem, quàm partes*, quia nimirum anima, priùs assumpta fuit. *Accedit*, quod etiam corpus fuit priùs assumptum ut *quo*, licèt non ut *quod*. *Ad ult.* R. disp. esse, quia in Incarnatione servatus est, quantum fieri potuit, ordo proportionatus naturæ, juxta quem non debuit priùs assumi corpus. In resurrectione verò, non potuit talis ordo servari, quia, ob exigentiam mysterii Incarnationis, utraque pars mansit in triduo subsistens & existens subsistentiâ & existienciâ Verbi. Ac de ineffabili Incarnationis mysterio hætenus.

TRACTUS II.

DE GRATIA CHRISTI.

ad q. 7. & 8. 3. p.

168

POSTQUAM Ang. D. egit prioribus qq. de Incarnatione, seu unione hypostaticæ, ejusque extremis, Personâ scilicèt assumptæ, & naturâ assumptâ, loculentam aggreditur disputationem de coassumptis à Verbo in natura humana, quia nimirum, nec eam vacuum, sed plenam gratiæ & veritatis assumpsit; nec plenè glorificatam, sed passibilem, juxta illud II. 53. *Vidimus eum virum dolorum, & scientem infirmitatem.* Dissertit igitur S. D. de per-

fe-

fectionibus, & defectibus, laudatis testim comprehensis, & primò de perfectionibus, scilicèt de *Gratia*, *Scientia*, & *Potentia*, à q.7.ad 13. quas hòc, & sequenti Tract. contemplandas suscipimus. Deinde de defectibus q. 14. & 15. de quibus Nos tract.4. Deò auspice, differemus. Sit igitur

DISPUTATIO I.

De Gratia Christi substantiali, seu unionis.

169 **D**Uplex in Christo agnoscitur Gratia : Altera *substantialis*, nempè, unio hypostatica, de qua S.D. egit à q.2.ad 6. quamvis non sub nomine gratiæ. Altera *accidental*, seu *habitualis*, quæ in *singularem*, seu *personalem*, & *capitalem* subdividitur ; quia non modò sanctificat animam Christi, sed ab ipso, ut capite, & vite, in sanctos omnes, ut in membra, & palmites derivatur : De quibus S. D. qq. 7. & 8. Hanc triplicem Christi gratiam expressit Joannes in 1. Evangelii sui capite. Gratiam quidem *unionis*, his verbis : *Verbum caro factum est. Personalem* per sequentia : *Ple-num gratia, & veritatis. Capitalem* demùm, dicens : *de plenitudine ejus omnes accepimus.*

DUBIUM UNICUM.

Utrum Gratia unionis, seu substantialis, sanctificet formaliter Christi humanitatem ratione divinitatis, aut Personalitatis Verbi?

170 **S**Upp. 1. gratiam unionis independenter à gratia habituali, sanctificasse *formaliter*, seu *verè*, propriè, & *actualiter*, humanitatem Christi. In quo omnes conveniunt contra Scotistas : Quamvis enim Vin-

cen-

centius noster, Alvarez, alique negent, humanitatem Christi formaliter sanctificari per gratiam unionis; apertè loquuntur de sanctitate formali accidentali, præstandâ per formam inhærentem. Et fortè in eodem sensu loquuti sunt Marfil. & Palud. Contat autem suppositio. Tum ex illo 1. Joan. 10. *Quem Pater sanctificavit, & misit in mundum.* Quibus declarat Christus, juxta PP. se, ipsâ missione, id est, in Incarnatione, fuisse sanctificatum. Tum ex Nazian. Athan. Aug. aliisque PP. dicentibus, humanitatem Christi fuisse *divinitate sanctificatam, deificatam, perfusam & unctam*: divinitatem fuisse *unguentum*, assumptionem verò fuisse *unctionem*. Tum rat. fund. Quia per gratiam unionis evehitur humanitas Christi ad esse personale divinum, ad filiationem Dei naturalem, redditurque immunis à peccato, & objectum necessarium divinæ complacentiæ: ergo multò perfectiùs sanctificantur unione, quàm homo gratiâ habituali. *Perfectò* necesse est, quòd substantialis deitatis communicatio longè perfectiùs præstet id, quod præstat accidentalis Dei participatio.

171 Supp. 2. humanitatem Christi non sanctificari formaliter à modo unionis, datò quòd detur: Tum quia iste nec esset sanctitas per essentiam, ut liquet; nec participatio illius, nempe, naturæ divinæ sub conceptu naturæ. Tum quia solùm foret conditio applicans & uniens humanitati bonum increatum, illam formaliter sanctificans: ergo non sanctificaret formaliter illam, sicut nec unio gratiæ habitualis sanctificat animam, nec unio albedinis formaliter dealbat. Supp. 3. Personalitatem Verbi, etiam ut virtualiter à divinitate distinctam, formaliter sanctificare humanitatem, quamvis non ratione illius, per quod à divinitate distinguitur. Id quod omnes fateri tenentur: Cùm enim distinctio inter divinitatem, & subsistentias relativas, inclusiva solùm sit, certum est, subsistentias relativas, etiam ut virtualiter ab essentia distinctas, hujus perfectionem, bonitatem, & sanctitatem absolutam imbibere, & transcendentaliter includere, ut advertimus tom. 1. N. 683. His supp,

172 Concl. *Gratia unionis non sanctificat formaliter humanitatem Christi, ratione personalitatis Verbi, sub expresso Personalitatis conceptu, sed ratione solius divinitatis.* Sic expressè ex nostris Araujo, Godoy, & Gonet; ex extraneis verò Vazquez, Turrian. aliique, nec crediderim dissentire Nazar. Cippull. aliosque Thomistas, quos Bolivar pro opposita adducit sententia, quam ipse mordicè tenet: Cum enim omnes illi (si perpaucos excipias) doceant, relationes divinas nullam superaddere perfectionem; accipiendi sunt de personalitate ratione naturæ inclusæ, juxta tertiam supp. numeri præcedentis, nè inconsequentia arguantur, ut non semel appositè notat Godoy in præsentì.

173 Prob. autem quòd *1. p.* ex principiis comm. Thomist. asserentium, personalitates divinas, ratione illius quod explicant, non dicere perfectionem, ut fusè ostendimus tom. I. à N. 684. ergo nec bonitatem; sed sanctitas formalis est bonitas, cum subjectum, quod sanctificat, reddat amabile dilectione amabili, objectum verò amoris sit bonum: ergo. *Præter.* Multiplicari sanctitates in Deo, illasque invicem essentialiter inæquales concedere, & cuivis personæ aliquam sanctitatem deesse, æquè inconveniens est, ac id asserere de divinis perfectionibus; æquè insuper prædicta inferuntur ex eo quòd Personalitas ratione sui sanctitas sit, quàm ex eo quòd perfectionem dicat superadditam essentialitæ: ergo si propterea denegatur perfectio relationibus pro explicito; deneganda pariter est illis sanctitas, ratione expliciti.

174 Dices, hâc rat. solùm convinci, personalitatem, ratione expliciti, non esse perfectionem, bonitatem, aut sanctitatem ad intrà, secùs ad extra. *Sed* cont. est 1. Vel ex tali sanctificatione ad extrà, sequitur multiplicatio, & essentialis inæqualitas perfectionis, & sanctitatis, vel non? Si primum, rejicienda est. Si secundum, astruenda est sanctificatio & perfectio ad intrà: utraque enim convenire debet personalitati ratione ultimi conceptûs, quò in se constituitur, & ab aliis distinguitur, ut supponitur: ergo. *Nec* valet dicere, Personalitates divinas non opponi invicem re-

lativè in perficiendo ad extrà, cùm possint eadem simul humanitatem terminare. *Non* inquam, valet, quia nec opponerentur in relativè perficiendo ad intrà, cùm de facto eadem simul terminent divinitatem. *Secundò*: Non stat, personalitatem perficere & sanctificare ad extrà humanitatem (quam divinitati conjungit) & non perficere ad intrà se ipsam (ratione proprii conceptûs identificatam Deitati) plus enim est identitas cum Deitate, quàm conjunctio cum illa: ergo humanitatem esse divinitati conjunctam, non est perfectio distincta à perfectione extremi conjuncti, seu divinitatis: vel personalitatem esse divinitati identificatam, erit perfectio distincta à perfectione Deitatis, quæ est identitatis extremum.

175 Prob. deinde concl. quoad 2. p. Tum ex dictis, quia gratia unionis, independenter à gratia habituali, sanctificavit formaliter Christi humanitatem, ut suprâ ostensum est; sed non ratione modi unionis, nec ratione Personalitatis, sub expresso Personalitatis conceptu, ut etiam monstravimus: ergo ratione solius Divinitatis; nec enim aliud assignabile est. Tum quia Divinitas sub conceptu naturæ, est sanctitas infinita, cùm participatio illius (nempe gratia habitualis) sanctitas finita sit: & sit insuper prima radix videnti, & amandi Deum, in quo ratio sanctitatis consistit: ergo unita, etsi mediatè, humanitati Christi, formaliter illam sanctificat; ad effectum enim sanctificationis non requiritur immediata unio formæ sanctificantis, cùm gratia habitualis (soli animæ immediatè unita) totum sanctificet hominem; & Divinitas, solùm mediatè humanitati unita, eam existentem constituat, juxta D. Th.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

176 Opp. I. cont. I. supp. Tum quia gratiæ habitualis est formaliter sanctificare, ut habetur ex Trident. sess. 6. cap. 7. ergo competere nequit unione hypostaticæ. Tum quia unio, cùm sit radix gratiæ habitualis formaliter sanctificantis, sanctificat radicialiter: ergo non formaliter. Tum quia ratione unionis, humanitas non acceptatur ad gloriam, cùm possit Deus hanc denegare humanitati Verbo unitæ: ergo.

Tum

Tum quia aliàs Christus de facto meruisset gratiam habitua-
lem; actus enim, quibus, more adultorum, se disposuit ad
gratiam, procederent à subjecto grato; sed conseq. est cont.
D. Th. communiter receptum, infrà q. 19. a. 3. ergo. *Tum*
demùm, quia sequeretur, Christum in quantum hominem,
esse Filium totius Trinitatis, nam terminus ad quem filiatio-
nis, quâ gauderet ratione unionis, est ipsum principium
actionis unitivæ, quod toti Trinitati commune est, cum
actio unitiva sit ad extra; sed conf. est absurdum: ergo.

177 Ad 1. Dist. ant. sanctitate accidentali, C. substantia-
li, N. Ad 2. Dist. conf. ergo non sanctificat formaliter, san-
ctitate accidentali, C. substantiali, N. non enim repugnat,
aliquid esse radicem respectu unius, & simul esse formam
constitutivam alterius. Ad 3. N. ant. Ad prob. N. conf. Nam
etsi humanitati Verbo unitæ denegaret Deus gloriam, adhuc
tunc maneret acceptata ad illam in jure, quamvis non in re,
& de facto: quod sufficit, ut unio sit sanctitas formalis; talis
siquidem est gratia habitualis, quamvis possit Deus homi-
nem illâ ornatum, gloriâ non donare. Ad 4. N. sequel.
Nec obstat prob. *Tum* quia actus illi non fuerunt dispositio
antecedens, sed solum concomitans, quæ non præce-
dit naturâ formam, ad quam disponit. *Tum* quia etsi gra-
tiam præcesserint, non tamen fuerunt ordinati ad illam ut
premium, juxta communem sententiam. Ad ult. N. sequel.
Ad prob. N. maj. nam filiatio conveniens Christo ut homi-
ni, est ipsa filiatio æterna, conveniens ipsi ut Deo, funda-
ta supra generationem æternam, gratiâ unionis solum ut
condicione ingrediente. Vide Godoy disp. 21. à N. 52.

178 Opp. 2. cont. 2. supp. *Tum* ex PP. sæpè asseren-
tibus, humanitatem fuisse sanctificatam per unionem ad
Verbum. *Tum* quia modus unionis est excellentior gratiâ
habituali, formaliter sanctificante: ergo. *Tum* quia deifi-
cat, seu deitati conjungit humanitatem. *Tandem*, quia cum
omni peccato est impossibilis: ergo. Ad 1. R. PP. su-
mere unionem pro ipsa gratia substantiali humanitati unitâ,
quam jurè Aug. *summam gratiam* appellat, secùs pro mo-
do unionis, ab ipsis ignotô, & recenter inventô. Ad 2. N.
conf.

conf. non enim quælibet excellentia sufficit ad sanctificandum, sed quæ in ordine supernaturali obtinet rationem naturæ, quod unionis modo non convenit. *Ad 3.* Dist. ant. deificat ut conditio, & applicatio, C. ut ratio formalis, N. *Ad ult.* Dist. ant. est impossibilis indirectè, & ratione deitatis, C. directè, & ratione sui, N. ant. & conf. Et instatur in actu charitatis, impossibili cū peccato (si mediâ solâ gratiâ habituali elici possit) nec tamen formaliter sanctificante.

179 *Opp. 3. cont. 1. concl.* Gratia unionis, quæ talis, sanctificat formaliter humanitatem Christi; sed personalitas Verbi, ratione illius quod divinitati superaddit, est gratia unionis, cū proût sic, sit donum substantiale personaliter communicatum humanitati: ergo. *Præt.* Personalitas Verbi, ut terminans ratione sui humanitatem Christi, est gratia major habituali, sanctificante formaliter: ergo. *Tandem:* Humanitas Christi immediatius personalitati Verbi, quàm divinitati, unitur, juxta superius dicta: ergo illâ, quæ tali, potius quàm istâ sanctificatur formaliter. *Ad 1.* Dist. maj. Gratia unionis completè sumpta, C. incompletè accepta, N. & sic distinctâ min. N. conf. Et instatur in modo unionis, qui (si datur) gratia unionis est; nec tamen formaliter sanctificat humanitatem, juxta ferè omnes. Potest etiam negari absolutè min. & ad prob. N. ant. Personalitas enim Verbi, ratione expliciti, essentiæ superadditi, nec donum, nec gratia est, sicut nec bona, & perfecta, sed ratione solius naturæ, quam transcendentaliter includit. Hinc,

180 *Ad 2.* in primis N. ant. vel suppositum; quamvis enim maxima gratia sit; non tamen ratione expliciti, sed divinitatis inclusæ. *Deinde* N. conf. quæ apertè instatur in modo unionis, juxta dicta N. 178. ad 2. non enim quælibet gratia, aut donum, quamlibet eximium, sanctificat formaliter, vel constituit subjectum gratum gratitudine amicabili; ut patet in fide, charitate, aliisque supernaturalibus donis: sed illud solùm, quod sit natura in ordine supernaturali, qualis est gratia habitualis. *Ad 3.* N. conf. non enim sanctificatur formaliter humanitas per illud cui immediatius unitur, nisi illud forma sanctificans sit, aliàs sanctificaretur

per modum unionis, & anima per unionem cum gratia.

181 Opp. 4. ad idem. Personalitas Spiritûs S. est sanctitas substantialis ratione expliciti: ergo & personalitas Verbi. Prob. ant. nam tertia Persona Trinitatis, ex vi suæ processionsis, est Spiritus Sanctus: ergo & formaliter sancta; sed non ratione naturæ, quam non accipit formaliter ex vi processionsis, aliàs esset Filius: ergo ratione personalitatis pro explicito. *Præf.* Personalitas Verbi ratione expliciti constituit Christum, quâ hominem, Filium Dei naturalem: Pugnât insuper essentialiter cum omni peccato: ergo. *Ad 1. N.* ant. *Ad prob. N. conf.* nam ly Spiritûs S. prout tertiæ Personæ accomodatum, accipitur in vi unius dictionis, quâ ratione, non significat sanctitatem, sed impulsivum procedentem per actum voluntatis. Vide dicta ex D. Th. tom. 1. N. 764. *Ad 2. N.* conf. nam licet Filius naturalis Dei necessario sit Sanctus, non tamen per formam constituentem ipsum filium; sed per naturam in obliquo connotatam. *Ad ult. N.* ant. nam ratio talis repugnantia, est summa bonitas, & perfectio divina, quæ non convenit Verbo ratione expliciti personalitatis, sed ratione divinitatis inclusæ.

182 Opp. tandem cont. 2. p. cum Lorca: Nequit Divinitas humanitatem sanctificare, quin istam physicè informet; sed physica informatio dicit imperfectionem, divinitati repugnantem: ergo. *N. maj.* ut enim divinitas humanitatem sanctificet, sufficit quod istam mediatè terminet: sicut illam sanctificat (juxta opponentem) subsistentia Verbi pro explicito, per solam immediatam terminationem: In quo evidenter instatur argumentum. *Sed dices:* Unio mediata sapientiæ, omnipotentia, æternitatis, & immensitatis, cum humanitate, non constituit istam sapientem, omnipotentem, &c. ergo mediata unio divinitatis, non constituet humanitatem sanctam. *Resp.* disp. esse, quia effectus illi præstari non possunt absque reali identitate, aut informatione; quorum utrumque repugnat divinis attributis, respectu humanitatis. Effectus autem sanctitatis, solam terminationem mediatam, vel immediatam formæ sanctificantis desiderat;

nam

nam esse sanctam, est, esse objectum, vel terminum divinæ dilectionis amicabile: quemadmodum esse subsistens, & existens, quia in esse terminato consistit, nihil imperfectionis importat. Vide dicta tom. 1. N. 199. & tom. 2. N. 57.

DISPUTATIO II.

De Gratia habituali, virtutibus, & donis Christi.

DUBIUM I.

Utrum in Anima Christi fuerit Gratia habitualis, & ad quid necessaria?

183 **P**Rima concl. est affirm. com. Theol. (cont. nonnullos veteres, quos suppressò nomine citat. Palud. & quibus favere videtur ex RR. Uvadingus, teste Arriaga) & adeò certa, ut Suarez, Alvarez, Lorca, Marinis, pluresque alii censeant, esse de fide; reliqui verò, oppositum esse temerarium, & errori proximum. Et meritò, constat enim ex illo Isaiaë 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini, &c.* Ex illo Joan. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, quibus (uti & pluribus Athan. Chrysost. Hieron. Aug. aliorumque PP. testimoniis) permanentia gratiæ, & donorum Spiritûs Sancti, ipsam concomitantiam apertè significatur. *Accedit triplex D. Th. rat. hîc a. 1. Prima* delimitur ex unione hypostatica: nam quò receptivum est propinquius causæ influenti, eò magis participat ejus influentiam; influxus autem gratiæ est à Deo, juxta illud Psal. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus: ergo. Secunda*, ex nobilitate illius animæ, quæ debebat exercere operationes, quibus propinquissimè attingeret Deum cognitione, & amore, ad quod necesse est elevari rationalem naturam per gra-

gratiam. *Tertia* demùm, ex habitudine Christi ad genus humanum; ipse enim quà homo, est mediator Dei, & hominum: ergo debuit habere gratiam in alios redundantem, juxta illud Joan. 1. *De plenitudine ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia.*

184 Et hinc colliges 1. gratiam habituales, infusam fuisse Christo ab instanti conceptionis; consequitur enim unionem hypostaticam, ut *splendor solem*, & sicut *quædam proprietas naturalis*, ut loquitur D.Th. a.13. idèdque Christus in Scrip. simul appellatur, *germen, flos, & fructus*, quia ab initio conceptus sui, extitit omni virtute, & gratiâ perfectus, ut appositè observat Abbas Gueric. ser.2. de Annunt. Non tamen fuit gratia habitualis proprietas *physica* unionis, cum ad istam non disposuerit; sed *moralis* dumtaxat, quia illi connaturaliter debita, & humanitati assumptæ cõdicens: Christus nihilominus ad gratiam se disposuit, juxta D.Th. infrà q. 34. a.3. sicut meruit gloriam corporis, sibi aliàs connaturaliter debitam: quò exemplò ruit fund. Banez, & Cippulli, contrarium opinantium. Ratio autem D.Th. est, quia Christus sanctificatus est perfectissimè; adèdque, non parvulorum, sed adultorum more, seu per proprium actum; qualitate sanctificati sunt (juxta ipsum) Angeli, & Adam. Dispositio autem, & forma (ut objectioni occurrat) simul tempore esse possunt. *Colliges* 2. habuisse Christum ex tunc plenitudinem gratiæ, sicut & beatitudinis, sic enim decuit ipsius dignitatem; adèdque infusam illi tunc fuisse gratiam in summa intensiõne, de lege ordinaria possibili.

185 Secunda concl. *Gratia habitualis fuit necessaria in anima Christi ad completam, seu omnimodam hujus sanctitatem, & ad connaturalem elicientiam operationum supernaturalium.* Quoad 1. p. est com. cont. Vazq. & constat, nam gratia habitualis fuit necessaria ad sanctitatem accidentalem animæ Christi, sibi connaturaliter debitam ex vi unionis hypostaticæ: ergo fuit illi necessaria, ut esset sancta omnibus modis, tametsi fuerit formaliter, & absolutè sancta substantialiter per gratiam unionis. *Quoad* 2. verò p. etiam est com. cont.

Lorc. & prob. Ut agens connaturaliter eliciat operationes, debet in se habere formam permanentem, per quam ad illas inclinatur; sed anima Christi non est ratione sui inclinata ad operationes supernaturales; nec ratione personalitatis, quæ non est principium quo, nec tribuit humanitati illarum continentiam, cum non uniatur ut forma, sed solum ut principium quod: ergo requiritur gratia habitualis, quæ est radicale earum principium quo; nec proinde sufficiunt virtutes infusæ, quæ sunt proximum earundem principium.

186 Potuit nihilominus absolutè Christus, absque gratia habituali, supernaturaliter operari, auxiliò nimirum supernaturali transeunte, supplente vicem principii radicalis vitæ supernaturalis, scilicet gratiæ habitualis. Et cum tales operationes procederent à subjecto infinitè grato, ordinarique possent ad præmium supernaturale; possent esse hujus meritoria, ut communiter docent Theologi cont. Dur. & Palud. Cæterum id non fieret connaturaliter, & conformiter ad suavem modum, quem ubique servat Divina providentia. Et sic accipiendus est D. Th. q. 29. de Verit. a. 5. ad 4. alibique, docens, operationes Christi fuisse meritorias ex gratia habituali, sine qua meritum esse non potest; & dum hic a. 1. ait, quòd necesse est, rationalem creaturam per gratiam elevari ad videndum, & amandum Deum; loquitur enim de necessitate, non simpliciter, sed secundum ordinem rebus statutum, & consonum: *Sic enim* (ait Cajet.) *anima Christi conditiones exquirimus: Et non semper de divina omnipotentia differimus.* Additque Marinis: *Nimis otiosum, imò intollerabile est, quòd in quolibet proposito, dum mysterium explicare contendimus, recurramus ad quid esset, si alius ordo rebus impositus fuisset.*

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

187 Opp. 1. cont. 1. concl. Christus nequit dici Deus participativè, nec Filius adoptivus Dei: ergo nec habere gratiam habitualem, conferentem hos effectus in genere causæ formalis, adeòque necessariò. Resp. Christum Dominum esse verum Deum secundum personam, & naturam divinam; sed quia cum unitate Personæ remanet distinctio naturarum,

rum, anima Christi non est per suam essentiam divina; unde oportet, quòd fiat divina per participationem, quæ est secundum gratiam. Sic D.Th. hic a.1.ad 1. ubi valdè notandum est, quòd licèt concedat animam Christi esse divinam participativè; non tamen asserit, Christum D. esse Deum participativè; fortè, quia hæc locutio videtur periculosa, adeòque vitanda; denotat enim, Christum D. non esse Deum per essentiam, quod est hæreticum. Concedendum tamen est, Christum, ut hominem, reduplicatâ humanitate, esse Deum participativè, nam hõc modò solùm denotat, humanitatem participare divinitatem per gratiam habitualem; quod verum est.

188 Nec obstat, quòd Christus, etiam ut homo, est Filius Dei naturalis. Non, inquam, obstat; nam hæc propositio, Christus ut homo, est Filius Dei naturalis, reddit hunc sensum, Christus, seu Verbum ut subsistens in humanitate, est Filius Dei naturalis: hæc autem propositio, reduplicatâ humanitate, non est vera; est enim sensus, quòd Christus ratione humanitatis est Filius Dei naturalis, quod est falsum. Est autem vera talis propositio, si sumatur specificativè, quia nimirùm, ex parte subjecti exprimitur subsistentia Filii, quæ est ipsa filiatio, quæ ponitur ex parte prædicati. De quo infrà q.16. Neutiquàm autem dici potest Christum Filius Dei adoptivus; nam adoptio extraneitatem in persona adoptata supponit, Christus autem non est persona extranea à Deo, quia ejus personalitas identificat sibi naturam divinam: filiatio autem adoptiva, datò quòd sit effectus formalis (id quod Cabrera, aliique negant) non tamen est primarius; adeòque est ab illa separabilis, & maximè respectu subjecti incapacis illius. De quo infrà à N. 478.

189 Opp. 2. ad idem. Nullum subjectum habet simul eandem formam formaliter, & eminenter, ut Sol non habet formaliter calorem, quia habet illum eminenter in luce, & sic de aliis; sed Christus habet eminenter in gratia unionis omnem perfectionem gratiæ habitualis: ergo hanc formaliter non habet. Conf. Per gratiam unionis confertur perfectiori modò humanitati Christi, quidquid posset conferrì

per gratiam habitualem : ergo ista superfluit. *Neg.* maj. Deus enim continet perfectiones simpliciter simplices eminenter formaliter, & anima rationalis formaliter simul, & eminenter est sensitiva, & vegetativa: Unde Sol, non propterea est incapax caloris formaliter, quia illum eminenter habeat; sed quia est incorruptibilis, adeoque incapax recipiendi qualitates alterativas. *Ad conf.* Dist. ant. confertur *efficienter, C. formaliter, N.* Nam gratia unionis continet quidem eminenter habitualem pure *efficienter, &* entitativè, sicut essentia continet suas proprietates, non autem *executi- vè, & formaliter*, seu exequendo id quod à gratia habituali præstatur; nec enim elevat animam, ut radicaliter contineat supernaturales actus videndi, & amandi Deum, quod præstet gratia habitualis. Vide alias solut. apud Godoy disp. 2.2. à n. 33.

190 *Opp.* 3. cont. 1. p. 2. concl. Anima Christi, ex vi unionis hypostaticæ, est formaliter sancta sanctitate increatâ, & infinitâ, scilicet, Personalitate Verbi, & Divinitate: ergo per unionem est formaliter sancta omnibus modis: ergo ad id non requirit gratiam habitualem. *Prat.* Subsistentia Verbi, quia infinita, reddit humanitatem Christi omnibus modis subsistentem, aliàs hæc propriam appeteret subsistentiam: ergo pariter. *Ad 1. N. conf.* sanctitas enim increata est formaliter substantialis; unde quamvis sit infinita, continens eminenter omnem sanctitatem creatam; non sanctificat formaliter animam Christi sanctitate accidentali, adeoque nec omnibus modis. *Ad 2. N. ant.* nec enim reddit aut constituit illam subsistentem in se, sed solum in alio, scilicet in ipsa Persona Verbi. *Ad prob. inclusam N. sequel.* nam adæquata ratio non est sola infinitas subsistentiæ diviniæ, sed etiam impossibilitas subsistentiæ propriæ cum divina: de quo suprâ, à N. 139. *Nota* hîc, ut aliud dissolvat arg. quod sanctitas increata constituit Deum omnimodè sanctum, quia illi convenit infinitò modò; humanitas autem Christi continet sanctitatem increatam finitò modò.

191 *Opp.* 4. cont. 2. p. ejusdem. Gratia habitualis non est forma proximè operativa, & quamvis sit radicaliter talis, id

id tamen nõ requiritur ad connaturalē supernaturaliū actū elicientiam, aliàs fidelis carens gratiā habituali, non eliceret connaturaliter supernaturales actus fidei, & spei, quod videtur falsum: ergo. *Prat.* Ad præfatam connaturalem elicientiam sufficiunt virtutes infusæ, afficientes immediatè potentias, & mediatè, seu radicaliter, animam: sicut in absentia habitūs charitatis, unicum auxilium sufficiens elevat transeunter animam, & voluntatem ad eliciendam supernaturalem dilectionem: ergo. *Ad 1.* concessã 1.p. ant. N. 2. Ad prob. N. min. Licet enim fides, & spes maneant in peccatore fideli, non tamen in statu perfecto virtutis, ob defectum conjunctionis cum gratia, quam connaturaliter, etsi non essentialiter, exigunt; adeòque non ita connaturaliter operantur in illo, ac in iusto.

192 *Ad 2.* N. ant. Ad prob. R. disp. esse, quia anima influit connaturaliter in operationes supernaturales, radican-do facultates proximas ordinis supernaturalis, residentes in potentiis, nequit autem constitui radix facultatum supernaturalium, per facultates ipsas radicata; aliàs idem radicaret se ipsum: sicut si causã constitueretur talis per effectum, idem se ipsum causaret: unde, præter virtutes infusas, red-dentes potentias proximè operativas supernaturaliter, requiritur gratia habitualis immediatè afficiens animam, illam constituens virtutum infusarum radicem, & connaturale radicale operationum supernaturalium principium. Ut autem anima sit absolutè potens proximè supernaturaliter operari, præfata radicatio non exigitur: ideòque valet constitui potens sic operari, per auxilium mediatè afficiens ipsam, & immediatè potentias. Et benè nota, quòd posse proximum connaturale, est posse ratione formæ permanentis, ut connaturaliter existentis, qualiter non existunt virtutes infusæ à gratia separatæ.

193 *Opp. 5.* cont. id quod diximus N. 186. nempe, potuisse absolutè Christū absque gratia habituali, supernaturaliter mereri. Actus vitales naturales adeò essentialiter dependent ab anima, ut à nullo alio principio procedere possint: ergo vitales supernaturales (quales sunt meritorii) sic pendent

dent à gratia habituali. *Resp.* disp. esse, quia gratia habitualis non est ita rigorosè natura in ordine supernaturali, sicut anima in naturali; hæc enim immediatè recipit suas proprietates; secùs gratia virtutes infusas; adeòque licèt actus vitales naturales essentialiter pendeant ab anima; supernaturales tamen connaturaliter dumtaxat dependent à gratia habituali: Unde sicut hæc conseq. non tenet: *Potentia spiritalis vitalis recipiuntur in anima, eas radicante: ergo proprietates ordinis supernaturalis immediatè subjectantur in gratia, eas radicante;* ita ista non tenet: *Actus naturales vitales essentialiter pendent à principio radicali vitæ naturalis: ergo actus supernaturales vitales, à principio radicali vitæ supernaturalis.*

DUBIUM II.

Utrum à primo conceptionis instanti, fuerint in Christo Domino virtutes omnes, illius dignitati, & beatitudini non repugnantes, Spiritus Sancti dona, & gratia gratis data?

194 **C**oncl. est affirm. & quoad 1. p. constat ex dictis tom. 2. à N. 727. Et quidem de virtutibus per se infusis, est com. & D. Th. hïc a.2. constatque illius rat. consequuntur enim, veluti proprietates essentiam, ipsam gratiam habitualement, quæ (ut ex dictis constat) fuit in Christo à primo conceptionis instanti, & quidem cum summa intentione de lege ordinaria possibili. Excipimus autem cum S. Th. hïc a.3. & 4. & in 3. d. 13. fidem, spem, & pœnitentiam, quia fides, & spes repugnant Christi beatitudini; pœnitentia verò, illius dignitati, & impeccabilitati. De virtutibus autem per se acquisibilibus, quatenus asserit eas verè fuisse in anima Christi, est etiam com. cont. Lorc. Et meritò, erant quippè necessariæ, ut promptè, facilè, & suaviter eliceret actus naturales honestos, unioni hypostatice, & visioni beatæ non repugnantes.

195 Quatenùs verò affirmat, illas habuisse à conceptione, est probabilior cont. Nazar. Arauj. Cipull. aliosque. Prob. autem, quia id dignius, & perfectius est, quàm illas decursû temporis suis actibus comparasse, id enim necessariò supponeret illarum carentiam, quæ magis dignitatî Christi præjudicat, quàm earum acquisitio illi conferret: hujusmodi enim virtutes (ad differentiam intellectualium) constituunt *simpliciter bonum* habentem, juxta D. Th. 1. 2. q. 56. a. 3. earum verò acquisitio, solùm *secundum quid*. Eòdem principiò ostendit D. Th. infrà q. 19. a. 3. Christum non meruisse gratiam, nec animæ beatitudinem, quia scilicèt, dignius, & perfectius est illas semper habere, quàm illis aliquandò carere, prout ad meritum exigitur. Cùm autem prorsùs impossibile appareat (ob animæ Christi finitam) Christum omnes earum virtutum actus, saltem internos, unicò momentò elicuisse; tenendum est, illas nec tunc comparasse, sed per infusionem accepisse, ut communiter docetur cont. Illust. Herreram, Cabreram, & Contentonum.

196 Quoàd 2. p. (suppositis, quæ de hujusmodi donis diximus t. 2. à N. 732.) est diffinita con. Pet. Albaylard. ab Innoc. II. ut liquet ex hujus Epist. ad D. Bern. quæ est 194. & refert Castrus verbo *Christus hæresi* 9. Prob. autem. Tum ex illo Isaïæ 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientia, & intellectus, &c.* ubi est sermo ad literam de Christo secundum humanitatem, juxta PP. Tum quia dona illa sunt perfectiones quædam potentiarum animæ, prout sunt mobiles à Sp. S. sed anima Christi perfectissimè movebatur à Spiritu S. secundum illud Lucæ 4. *Jesus autem plenus Spiritu S. regressus est à Jordane, & agebatur à Spiritu in Desertum.* Tum quia illa consequuntur gratiam habitualem, quæ plenissimè fuit in Christo. Vide D. Th. hîc a. 5. *Ultima demùm p. concl. prob. à D. Th. a. 7. tum ex Aug. ep. 57. dicente, quòd sicut in capite sunt omnes sensus, ita in Christo fuerunt omnes gratia.* Tum quia gratiæ gratis datæ, cùm ordinentur ad spiritualis doctrinæ manifestationem, debent esse in Doctore fidei: ergo omnes illæ fuerunt excellentif-

simè in Christo, primò, & principali fidei Doctore.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

197 Opp. I. cont. I. p. Gratia unionis perfectissimè contulit humanitati facultatem rectè operandi supernaturaliter, cùm eam reddiderit impeccabilem: ergo superfluunt virtutes infusæ, quæ ad præstandam facultatem illam desiderantur. *Præt.* Gratia habitualis (quæ plenissimè fuit in Christo) sufficit ad omnia rectè agendum, juxta illud 2. Cor. 12. *sufficit tibi gratia mea*: ergo. *Præt.* Nullæ fuerunt in Christo passiones immoderatæ; imò nec potuerunt esse: ergo nec fortitudo, & temperantia, illarum moderatrices. *Ad hæc*: In appetitu Christi sensitivo nulla prorsùs fuit inclinatio in bonum contra rationem, nè quidem per modum actûs primi, cùm nullus fuerit peccati fomes: ergo nec ulla difficultas per virtutum superanda. *Præt.* Christus non habuit justitiam vindicativam, magnanimitatem, magnificentiam, liberalitatem, philotimiam, eutrapeliam, cùm earum actus nunquam elicuerit: Nam vindictam nunquam expectiit, divitias, & honores contempsit, ludis ac jocis non vacavit: ergo cùm virtutes invicem connectantur, juxta dicta tom. 2. à N. 703. nullas prorsùs habuit. *Tandem* quia semper operatus est ex motivo supernaturali: ergo nullam saltem habuit virtutem acquisitam, seu naturalem.

198 Ad 1. N. ant. aliàs Verbum fuisset unitum potentiis animæ Christi in ratione principii operativi quò, adedque illas informasset, quod planè repugnat. Ad prob. inclusam, N. conf. quia impeccabilitas oritur ex impossibilitate quòd suppositum divinum sit principium quod operationis peccaminosæ. Ad 2. respondet D. Th. a. 2. ad 1. gratiam sufficere quidem homini ad omnia quibus ad beatitudinem ordinatur; sed horum quædam immediatè ab ipsa præstari, ut gratum facere Deo, & hujusmodi; quædam autem, mediantibus virtutibus ex ipsa procedentibus. Ad 3. resp. ibidem ad 3. N. conf. Imò præfatæ virtutes, eò perfectiores sunt, quò subjectum magis caruerit passionibus pravis: Nam per se primò ordinantur ad electionem rectam, & rationi consonam eliciendam; & solùm ex consequenti,

& secundariò, ad frenandas passiones, si fortè contra rationem insurgant; quemadmodùm gratia perfectissimè reperitur in subjecto, peccati experte, imò incapaci, quia illa ad hujus expulsiõnem secundariò solùm, & in suppositiõne quòd in subjecto sit, ordinatur. Vide dicta tom. 2. N. 643.

199 Ad 4. omisissis variis solut. R. cum Godoy N. conf. Cùm enim appetitus Christi quoad entitatem, ejusdem sit rationis cum nostro; ratione propriæ entitatis non est completè & perfectè inclinatus ad actum naturalem honestum: quia nimirùm, inclinatio naturalis ad bonum sensibile, entitativè sumpta, minuit inclinationem ad bonum ratione conforme: indiget ergo aliquâ virtute supperadditâ, ut promptè, & faciliter eliciat actum naturalem honestum, adhuc extinctò fomite per unionem, gratiam, & virtutes infusas ab illa profluentes. Sicut propterea in Adamo innocente (fomitis prorsus experte) & Sacratissimâ Deiparâ (in qua erat ligatus) necessariæ fuerunt virtutes naturales; & in Voluntate Christi (extinctò fomite) justitia acquisita ad bonum proximi facilè naturaliter prosequendum.

200 Ad 5. R. 1. N. ant. Ad prob. N. ant. Ad prob. 1. p. N. ant. duplicem enim justitiæ vindicativæ actum (à D. Th. expositum 2. 2. q. 108. a. 1. ad 2.) verè exercuit; nam Joan. 8. peccati ultionem expetiit, juxta Aug. tract. 33. dum dixit: *Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat.* Et injurias sibi illatas, defendendo propulsavit. Tum respondendo Judæis, *Ego demonium non habeo, &c.* Tum vendentes & ementes de Templo eliciendo. Ad prob. reliquarum. Imprimis N. conf. nam tales virtutes optimè exercentur, earum materiam penitus contemnendo, ut docet D. Th. hîc a. 2. ad 3. Resp. deinde, liberalitatem exercuisse *faciendo pauperibus erogari, quæ sibi dabantur*, ut subdit S. D. magnificentiã verò, dum 3. millia hominum pavit: philotimiam demùm, parvum honorem acceptando, dum Turbæ clamarent, *Osanna Filio David, &c.* quamvis omnes ejus actiones essent dignæ magnò honore, ex parte Personæ.

201 Resp. 2. ad 5. arg. N. ant. Ad prob. datò ant. N. conf. Nam ut præfatæ virtutes fuerint in Christo, sufficit, quòd

quòd ipsi ab intrinsecò non repugnauerint interiores earum electiones, quæ sunt principales earum actus, cùm virtutes morales sint habitus electivi: Nullius autem prædictarum virtutum electio efficax repugnavit ab intrinsecò Christo, nè Eutrapeliæ quidem, unde & istam habuit, quamvis ludos nunquàm efficaciter elegerit, sed conditionatè duntaxat, dedecebat enim ipsum, magna tractantem, ludis distrahi; unde de illo, fleuisse sæpius, risisse nunquàm legimus. Hinc infer cum D. Th. & Cajet. 2.2. q. 168. a. 2. ad 1. peccare Concionatores, jocos & ludos doctrinæ Sacræ, (quæ maximis rebus intendit) admiscentes.

202 Nota autem, ut instantias contra dicta præcludas, quòd actus conditionati circa materiam omninò impossibilem, non sufficiunt ad constituendam virtutem in subjecto; aliàs ponendæ essent in Angelis virtutes passionum moderatrices, & in dæmonibus peccata carnalia. Si verò actus conditionati versentur circa materiam absolutè possibilem ipsi personæ, licèt impossibilem ex aliquo accidentali statu, permanere potest in subjecto virtus circa tales actus. Hinc pœnitentia fuit in Protoparente innocente, & manet in Beatis: Similiter magnificentia esse potest in paupere, virginitas in corrupta, &c. Secùs pœnitentia, fides, pia affectio, & spes in Christo. Nota præter. quòd licèt operibus Christi maximus, imò infinitus deberetur honor ex parte valoris & dignitatis personalis; non tamen ex parte valoris ab objecto desumpti; unde ex hoc capite poterant esse digna mediocri honore, à philotimia appetendò. Ad ult. Dist. ant. ex motivo supernaturali extrinsecò, seu operantis, C. intrinsecò, seu operis, N. Unde non sequitur, nullum exercuisse actum substantialiter naturalem, sed solùm nullum exercuisse, ad finem supernaturalem non ordinatum.

203 Opp. 2. cont. eandem. Perfectius est habere virtutes per se acquisibiles, propriò labore comparatas, quàm infusas: ergo. Præter. Habere per proprium laborem præfatas virtutes, est modus connaturalis illas habendi: ergo illas sic habuit Christus, sicut sic habuit scientias naturales,

prop-

propter idem. *Ad 1.* N. ant. ob dicta N. 195. quia nimirum cum faciant bonum simpliciter habentem; earum carentia magis dignitati Christi & perfectioni præjudicat, quam per acquisitionem accrescat; acquisitio autem (sicut & meritum) non est nisi ejus, quod nondum habetur. *Ad 2.* N. cons. modus enim ille connaturalis officit majori perfectioni, ob modò dicta. *Ad prob. N. causalem:* Sed ideò non habuit infusas ab initio scientias naturales, quia harum carentia (ad acquisitionem exacta) non officit majori perfectioni; virtutes enim intellectuales, ad differentiam moralium, non reddunt habentem simpliciter bonum, ut ex D. Th. dictum est. Et insuper quia aliàs intellectus agens animæ Christi frustraretur propriò actu primariò, & adæquatò, nempè, abstractione specierum, adeòque ille esset frustrà: Ex infusione autem ab initio virtutum moralium naturalium, nullius facultatis Christi frustratio sequitur; quia nulla facultas appetitiva est primariò acquisitiva virtutum, sed secundariò dumtaxat & ex consequenti.

204 Sed instabis cont. hoc discrimen: Quia inde sequeretur, prudentiam naturalem non fuisse per accidens infusam animæ Christi, sed decursu temporis comparatam: Æquè enim pendet prudentia à speciebus impressis, ac scientiæ naturales; sed consequens est falsum, aliàs nec virtutes morales naturales fuissent sic infusæ, cum istæ sine prudentia esse nequeant, ut ex Phil. & D. Th. diximus t. 2. à N. 689. ergo. *Rueret* insuper ratio ipsa discriminis; cum prudentia sit etiam virtus moralis, imò earum regina; adeòque illius carentia, æquè, vel potiùs præjudicaret perfectioni Christi, quàm reliquarum defectus.

205 Huic sanè difficilè replicæ, omisâ solut. Asturicensis (cui subscribit Gonet, & quam validè rejicit Godoy) *Resp.* cum isto, & M. Bolivar, concessâ maj. N. min. *Ad 1.* prob. *Resp.* virtutes morales, non essentialiter, sed connaturaliter solùm exigere, ad sui existentiam, prudentiam naturalem: Adeòque absolutè esse potuerunt in anima Christi sine tali prudentia, sicut fuerunt infusæ, tametsi connaturaliter exigent actibus comparari. *Ad 2.* quæ urgentior est,

est, N. sequel. Ad prob. Resp. disp. esse; nam ex infusione prudentiæ naturalis, sequeretur aliud inconueniens, quod majus reputamus, quàm carere aliquandò illius bonitate; nempe, quòd intellectus agens esset frustraneus, quod ex infusione reliquarum non sequitur.

206 Sed adhuc instabis: Sicut prudentia ad proprios actus indiget speciebus; pariter reliquæ virtutes morales indigent cognitioni naturali dirigente & regulante, quæ sine speciebus naturalibus dari non potest: ergo æquè inconuenit infundi virtutes morales sine speciebus, ac prudentiam: ergo. *N. ant.* Actus enim virtutum moralium regulari possunt cognitione supernaturali, & ad objectum supernaturaliter cognitum ferri, quamvis id non exigant: unde ad illos eliciendos non indiguit anima Christi speciebus naturalibus: cognitio autem prudentiæ naturalis, sine specie naturali esse neuiquàm potest. Et ratio discriminis est, nam repræsentatio objecti est mera conditio ad actum voluntatis; Respectu autem actus intellectus (qualis est actus prudentiæ) repræsentatio se habet ut ratio formalis; adeòque nequit actus prudentiæ esse naturalis, si repræsentatio speciei supernaturalis sit; prudentia autem naturalis non potest elicere, nisi actum naturalem.

207 *Opp. 3. cont. 2. p.* Timor refugit malum imminens, vel pœnæ, si sit seruilis, vel culpæ, si filialis; sed Christus non potuit apprehendere ullum malum culpæ, aut pœnæ ut sibi imminens, cum esset omninò impeccabilis, & securus: ergo in Christo non fuit donum timoris. *Omissâ* (tanquam falsâ, & complicatoriâ) solutione Durandi, concedentis Christo timoris habitum, & negantis possibilitatem actus: quippè impossibilitas actus, impossibilitatem habitus infert, cum actus possibilitas specificet habitum: *Resp.* Dist. maj. timor communiter dictus, & distinctus contra donum, C. Timor qui est donum, subdist. Refugit malum imminens primariò, N. secundariò, iterùm subdist. Si sit anxius (qualis est in viatoribus) C. si tranquillus (qualis solum reperitur in beatis) N. & concessâ min. Dist. conf. Non fuit in Christo donum timoris anxii, solliciti, & à ma-

lo præcaventis, C. securi, & tranquilli, N.

108 Solutio est D.Th. hîc a.6. ad 1. dicentis: *De ratione doni timoris non est illud malum, quod respicit timor* (scilicet communiter dictus;) *sed eminentia illius boni, cujus potestate aliquod malum insigi potest*: Sentit ergo, quod primarius actus doni timoris, non versatur erga malum ut infligendum, sed circa bonum, ut inflictivum mali. Et rationem reddit S.D. in 3.ad Anib. d.34. q.2. a.1. quia nimirum, timor, non respicit malum, nisi mediante causâ, à qua potest provenire, in quo differt à trilitia, respiciente illud ut præsens, & extra causas positum: adeoque non est contra rationem timoris, quod dum elevatur ad rationem doni, principalius causam respiciat, quàm effectum.

209 Actus igitur primarius doni timoris, est subjectio reverentialis ad Deum ob infinitam ejus eminentiam; non quidem *absolute sumptam* (qualiter & à charitate, & à quavis virtute Deum attingente, respicitur;) nec *ut bene, activam* (sic enim attingitur in obliquo à religione, & directè à spe;) sed *ut terribilem*, seu ut lædere potentem: sic enim tremere facit creaturam, & in propriam parvitatem, & (ut ita dicam) nihilitatem resilire, quatenus considerat illam potestatem, cui non potest resisti: Perfectissimè igitur salvatur affectus reverentialis doni timoris in Christo & Beatis, quia verè considerant divinam eminentiam *ut terribilem*, & potentem absolute infligere malum, quantumvis certi sint, nullum sibi imminere posse ex divina determinatione: De essentia enim doni timoris non est fuga mali, ut possibilis ipsi timenti; sed id proprium est timoris qui est passio, et doni timoris vialis, secus beatifici: unde Ecclesia de Angelis beatis canit in Præf. *Tremunt Potestates*. Et in Hymno Ascensionis: *Tremunt videntes Angeli*. De quibus etiam intelligitur (juxta Greg.) illud Job 26. *Columnæ Cæli pavent, & contremiscunt ad nutum ejus*.

210 Sed instabis 1. quia D.Th. 2.2. q.19. a.9. ad 2. expressè docet, donum timoris non esse virtutem theologiam, quia hæc principaliter respicit Deum, principale autem timoris objectum est malum, quod quis refugit. Nec

valet dicere, loqui ibi S. D. de objecto principali actûs secundarii doni timoris, qui est fuga mali. *Non*, inquam, valet; quia aliàs non solveret argumentum; solum enim ostenderet, quòd donum timoris non esset virtus theologica ex parte actûs secundarii, adeòque ostendendum restaret, quòd nec esset ex parte actûs primarii. *Præt.* Subjectio illa reverentialis (quam ponimus actum primarium doni timoris quoad essentiam) respicit immediatè ipsum Deum: ergo donum timoris est essentialiter virtus divina, seu theologica.

211 Ad 1. omisiss variis solut. tanquàm planè insubfistentibus, Resp. cum J. à S. Th. datam esse optimam. Et ad instantiam in oppositum, N. sequel. & prob. nam in corp. ejusdem art. jam ostenderat, actum primarium doni timoris, seu *reverentiam*, non esse actum virtutis theologicae, eò quòd impottat, & immediatè directèque respicit subjectionem passivam sui in ordine ad Deum; adeòque satis ostensum relinquerat, donum timoris ex parte actûs primarii non esse virtutem theologica; hæc enim directè, in recto, & immediatè attingit Deum: Solum ergo reliquum erat ostendere, quòd nec fit virtus theologica ex parte actûs secundarii, qui est *fuga mali*, cum tamen etiam sub ista formalitate fit donum Spiritûs S. Et hoc ostendit ex eo, quòd principale objectum ejus sub ista formalitate, est malum quod quis refugit, & cum non refugiat Deum ut malum, non habet istum pro objecto; ac proinde non est virtus theologica. *Ad 2.* N. ant. dictum est enim, respicere directè, & immediatè subjectionem passivam ad Deum: sicut Religio cultum passivum in ordine ad Deum. Et per hæc patet ad omnia, quæ in opp. urget D. Godoy. Solutiones autem quas ipse (nostrâ, aliisque rejectis, adhibet) nobis omninò displicent.

212 Ut alia argum. contra eandem p. facilè solvas, recole dicta tom. 2. N. 737. circa permanentiam donorum in patria. Et vide omninò D. Th. 1. 2. q. 68. a. 6. Et nota benè, quòd essentia doni consistit in hoc quòd reddat subiectum facile mobile, & dispositum ad motus Spiritûs S.
con-

convenientes, & proportionatos statui in quo existit: Unde invariata essentia donorum, diversa hic, & in Patria habent officia, & actus, quos optimè explicat S. D. ibidem ad 2.

213 Opp. tandem cont. ult. p. Christo repugnat fides theologica ratione obscuritatis: ergo & gratia fidei, quæ etiam est obscura. *Præter* Prophetia importat quandam obscuram, & imperfectam notitiam: ergo repugnat Christo, omnia plenè, & perfectè noscenti tum scientiâ beatâ, tum infusâ. *Ad 1.* (quò immeritò vincitur Valentia) N. conf. & prob. Nam de ratione talis gratiæ, non est obscuritas rerum fidei; sed certissima illarum cognitio, aut constantia in confessione veræ doctrinæ, quorum neutrum Christo repugnat. *Ad 2.* Resp. ex D. Th. hic, & 2. 2. q. 171. a. 1. quod prophetia essentialiter est eorum, quæ procul sunt ab hominum Prophetæ conviventium notitiâ; adeoque accidit prophetiæ, esse claram, vel obscuram: Nec ad illam pertinet, quòd Deus, aut Beati annuntient nobis ea, quæ procul sunt à nostra cognitione, cum in nullo nostrum statum attingant. Abeat ergo Abul. negans q. 64. in cap. 11. Num. Christum fuisse verè, & propriè Prophetam, cont. illud Deut. 18. *Prophetam suscitabit Deus de fratribus vestris*, quod de Christo dictum, testatur Petrus. Act. 3. 3. & illud Domini de se ipso Matth. 13. & Joan. 4. *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua*: quæ strictè accipienda sunt, cum nulum inde sequatur absurdum.

DUBIUM III.

An, & qualiter Gratia habitualis Christi fuerit infinita?

211 **A**Nte resol. supp. cum D. Th. hic a. 9. & 10. fuisse in Christo plenitudinem gratiæ habitualis, tam formalem, seu ex parte ipsius gratiæ, quam *subjectivam*, seu ex parte habentis illam: *formalem* quidem, quia

quia habuit gratiam, & in maxima excellentia, quâ potest haberi, & in maxima extensione ad omnes gratiæ effectus. Et hæc gratiæ plenitudo est propria Christo, quia tribuitur illi ut unigenito à Patre; unde solus Christus habuit plenitudinem gratiæ, quantum ad essentiam, & virtutem. *Subjectivam* verò, quia habuit gratiam intensam usque ad terminum ei præfixum, & sufficientem ad omnia pertinentia ad suum Redemptoris officium. Et licet plenitudo gratiæ subjectiva non sit propria Christo, sed communicetur aliis per ipsum; in illo tamen coincidit cum plenitudine formali; nam inter gradus gratiæ, quos Deus impertiri decrevit, supremum Christo tanquam Unigenito suo concessit. Et hinc infertur, gratiam Christi habitualem longè excedere omnem collectionem gratiæ Angelorum, & hominum. Hôc supposito, sit

215 Concl. *Gratia habitualis Christi non est simpliciter, seu absolutè infinita physicè, sed moraliter solùm.* Est com. Thomist. cont. quosdam Veteres asserentes, fuisse utrôque modô infinitam, & cont. Scot. Dur. Vazq. aliosque, docentes, neutrô modô fuisse talem, quibus adhæret ex noltris Godoy. *Quoad 1. p.* constat *Tum* rationibus, quibus 3. *Physicè* demonstratur, repugnare quodvis infinitum in actu, seu cathegorematicum. *Tum*, quia est in anima Christi, finitæ capacitatis, quam non excedit gratia. *Tum* quia aliàs ei corresponderent lumen, & visio, pariter infinita, quibus videretur Deus infinitè, & comprehensivè, quod repugnat. *Quoad 2.* verò p. constat *Tum*, quia PP. absolutè, & sine addito, vocant gratiam Christi habitualement *infinitam*. *Tum* quia ex conjunctione ad Verbum fuit principium quo operationum valoris simpliciter infiniti in ratione meriti, & satisfactionis: ergo, & ipsa est pariter infinita in genere moris. Conf. tenet, tota enim perfectio effectûs præhabetur in causa. Ant. autem constat, quia opera meritoria, & satisfactoria Christi, non procedunt à Persona Verbi, nisi ut à principio *quod*: ergo à sola gratia procedunt, ut à primo formali principio *quo*. Et hanc rationem tradit D. Th. 3. ad Anib. d. 13. q. unica, a. 3. ubi probat, gratiam Christi

sti fuisse infinitam, quia concurrèbat ad actum potentiaè infinitaè, cui erat unita.

216 Præter hanc infinitatem moralem, ad munus gratiæ utiquè pertinentem, fuit insuper physicè infinita in ratione gratiæ, & gratificandi, non quidem simpliciter, sed secundum quid. *Primum* constat, quia data fuit Christo, ut universali principio gratificationis; adeòque non secundum mensuram, sed in summo gradu, quò conferri potest de potentia ordinaria, extendique potest ad infinitorum hominum satisfactionem. *Secundum* etiam liquet; quamvis enim gratia Christi ad omnes effectus gratiæ possibilis se extendat; non tamen illos exequitur infinitè: unde nec in esse gratiæ est simpliciter infinita, nec talem esse, D. Th. affirmat a. 11. sed solùm, quòd potest dici infinita. Et hinc colliges, gratiam Christi in esse physico, non posse augeri de potentia ordinaria, secùs de potentia absoluta. Sed in esse moris, neutiquàm. Et ita expressè docet D. Th. a. 12. ad 2.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

217 Opp. 1. cont. supp. Gratia habitualis, & derivat omnes virtutes infusas, & peccatum expellit, quatenùs operans; sed neutrum præstare potuit Christo, carenti fide, spe, omnique peccatò, etiam possibili: ergo non fuit in illo gratiæ plenitudo. *Præter.* Beariff. Virgo dicitur gratiâ plena Lucæ 1. Stephanus etiam Act. 7. plenus gratiâ prædicatur: Apostolus demùm Ephes. 3. omnem plenitudinem Dei fidelibus optat: ergo plenitudo gratiæ non est propria Christi. *Ad 1. resp.* D. Th. a. 9. ad 1. & 2. quòd fides, & spes nominant effectus gratiæ cum defectu ex parte recipientis gratiam. Est enim fides de non visis, & spes de non habitis; ideòque illas non habuit Christus: quidquid tamen perfectionis est in illis, perfectiùs habuit. Gratia autem habitualis, quà operans, per se justificat; justificare autem ex impio, aut peccatum expellere, accidit gratiæ ex parte subjecti. *Ad 2. respondet* a. 1. ad 1. & 2. Beatissimæ Virgini, Stephano, aliisque Sanctis, non competere gratiæ plenitudinem Christo propriam, scilicèt formalem; sed solùm subjectivam, secundum statum, ad quem Deus eos elegit;

git ; quæ plenitudo est major , aut minor , pro statuum varietate. Paulus autem optat Ephesiis plenitudinem omnibus Sanctis communem , ut scilicèt habeant gratiam sufficientem ad merendum vitam æternam. Recole dicta N. 214.

218 Opp.2. cont.1.p.concl. illud Joan. 3. *Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum* , nempè Filio , juxta PP. ergo data fuit Christo gratia immensa , adeòque infinita. *Præt.* Gratia Christi virtualiter continet infinitos effectus, nempè, infinitorum hominum salutem : ergo est physicè infinita intensivè. *Præt.* Quia aliàs posset gratia puri hominis æquare , imò, & superare , intentionem gratiæ Christi , quod est inconueniens : ergo. *Ad hæc* Christus de facto tantam habuit gratiam , quantam haberet , si illam sibi meruisset ; sed in ea hypothesi haberet infinitam , ob meriti infinitatem : ergo. *Tandem.* Stat supernaturalitas gratiæ cum naturalitate potentiæ receptivæ : ergo, & infinitas gratiæ cum limitatione , & finitate animæ : ergo ruit rat. D.Th.

219 Ad 1. Resp. verba intelligi quidem singulariter de Christo , non modò ratione doni quod dedit illi Pater ab æterno , aut concessi humanitati Christi per incarnationem ; sed etiam ratione gratiæ habitualis , ut ex Aug. docet D.Th. hic a. 11. ad 1. Imò hanc tertiam expositionem reliquis præferendam censet D. Ang. q. 29. de verit. a. 3. in corp. unde jurè reprehenditur Vazquez , illam absque ullo fundamento dari , audacter prænuntians. *Inde* tamen solùm sequitur , gratiam Christi esse summam de lege ordinaria , extensivè , & moraliter infinitam , juxta superius dicta , secùs intensivè. *Ad 2. N. conf.* ad id enim sufficit infinitas extensiva , & moralis gratiæ Christi. Sic D.Th. ad 2. dicens , *quod gratia Christi habet infinitum effectum : tum propter infinitatem prædictam gratiæ* (scilicèt extensivam , in quantum se extendit ad omnia quæ sunt gratiæ , ut loquitur ad 1.) *tum propter unitatem divinæ personæ , cui anima Christi unita est.*

220 Ad 3. resp. D.Th. ad 3. N. sequel. gratia enim puri hominis comparatur ad gratiam Christi , sicut quædam virtus particularis ad universalem ; unde quantumcùmque illa cres-

crefcatur, non poterit iftam æquare : ficut nec virtus ignis virtutem Solis. *Refponderi etiam potest C. ant. de potentia absoluta, fed N. illud de potentia ordinaria; gratiæ enim concedendæ aliis hominibus præfixit Deus terminum longè inferiorem gratiâ, Christo collatâ, quantumvis intensivè finita; adeòque Begardi trepidaverunt ubi non erat timor. Ad 4. N. min. & prob. nam meritum infinitum nequit terminari ad gratiam intensivè infinitam, planè repugnantem. Ad ult. Resp. disp. effe, quòd potentia obedientialis receptiva gratiæ, nequit effe fupernaturalis, quia aliàs, non obedientialis foret, fed connaturalis, utpote illius introductionem positivè exigens: Proportio autem in ratione finiti, & infiniti, minimè destruit rationem potentiæ obedientialis; adeòque fervanda est talis proportio inter potentiam obedientialem, & formam quam recipere potest: ficut exigitur inter potentiam naturaliter receptivam, & formam receptibilem.*

221 Opp. 3. cont. 2. p. Principium infiniti valoris operum Christi D. est ipfummet Suppositum Verbi: ergo non gratia habitualis: ergo hæc non est simpliciter infinita in genere moris. *Præter.* Ratio entis, & qualitatis, & ratio gratiæ, funt idem realiter in gratia: ergo repugnat, iftam effe simpliciter infinitam in ratione gratiæ, & non in ratione entis, & qualitatis. *Postremò:* Si gratia Christi, ob conjunctionem ad Verbum, effet simpliciter infinita moraliter in ratione gratiæ, tales forent potentiæ, & virtutes Christi; imò, & omnia quæ in ipfo funt, in effe talium respectivè; fed hoc est falsum, nam intellectus, & voluntas Animæ Christi, funt potentiæ finitæ, juxta D. Th. quod 1. 3. a. 3. ad 3. Nec charitas Christi in effe charitatis est simpliciter infinita moraliter, ut vel ipfe Afturicen. aliique fententiæ noftræ Patroni, ultrò fatentur: Quis autem dicat, albedinem Christi effe infinitam moraliter in effe albedinis? Et idem est de aliis: ergo.

222 Ad 1. Dist. ant. ex dictis. Principium quod, C. formale quo, N. Ad 2. Dist. conf. Et non in effe gratiæ, *physicè, & absolutè fumptæ, C. moraliter, & respectivè acceptæ, N.*

Gratia etenim Christi in esse gratiæ bifariam sumitur: & *physicè*, seu *absolutè*, ut realiter animæ inhærens (qualiter simpliciter finita est;) & *moraliter*, seu *respectivè* ad suppositum Verbi, cui conjuncta est: Et hęc modò est absolutè, seu simpliciter infinita. *Adult.* concessã maj. de potentiis, & virtutibus, N.min. quoad illas. Sicut enim gratiam Christi in esse gratiæ agnoscimus simpliciter infinitam moraliter; pariter, & Christi potentias, & virtutes in esse talium respectivè: omnes enim istæ secundum suas proprias rationes habent specialem habitudinem ad suppositum Verbi, cum sint principia actuum valoris simpliciter infiniti. *Nec obstat* autoritas D.Th. nam ibi solùm negat intellectui, & voluntati Christi infinitatem physicam, quam argumentum, cui occurrit, intendebat. *Albedo* autem Christi, est quidem infinitæ dignitatis, sed non in ratione albedinis, quia prout sic, non dicit specialem respectum ad Verbum. Et idem de aliis esto judicium. Vide Naz. hęc *controv. 2.* & *Cipull. a. 11. dub. 1. num. 21.*

223 *Opp.* tandem cum Cajet. cont. Coroll. D. Thomam hęc a. 12. ad 2. apertè docentem, Christi gratiam, nec ex parte subjecti, nec ex parte ipsius gratiæ, augeri posse, etiam de potentia absoluta: ergo. *Resp.* loqui S. D. de gratia Christi, moraliter infinita penes respectum ad unionem hypostaticam, quâ ratione neutiquàm augeri potest. Non autem de illa *physicè* considerata. Solutio constat ex eodem S. D. sui ipsius Interprete tum ibidem ad 2. dicente, *quod virtus divina, licet possit facere aliquid majus, aut melius, quàm sit gratia habitualis Christi; non tamen posset facere, quod ordinaretur ad aliquid majus, quàm sit unio personalis ad Filium unigenitum à Patre.* Tum infra q. 10. a. 4. ad 3. ubi examinans, an visio beatifica animæ Christi crescere potuerit de potentia absoluta? apertissimè explicat, in quo sensu locutus hęc fuerit, dicens: *Sicut suprã dictum est de gratia, quod non potest esse major gratia, quàm gratia Christi, per respectum ad unionem Verbi: Idem etiam dicendum est de perfectione divinæ visionis; licet absolutè considerando, possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divinæ potentiæ.* Quibus nihil præclarior.

DISPUTATIO III.

De Gratia Christi Capitali.

DUBIUM UNICUM.

Utrum Christus, quà homo, ita sit Caput Angelorum, quòd Gratiam, & gloriam essentialem in ipsos influat?

224 **S**Upp. ut fidè certum, Christum, quà hominem (sumptò ly quà specificativè) esse Caput my-
sticum totius Ecclesiæ, juxta illud Ephes. 1. *Ipsum dedit Caput super omnem Ecclesiam.* Totius inquam Ecclesiæ, secundum utrumque hujus statum, nimirum, & viæ (qualiter est *Congregatio Fidelium*) & patriæ (qualiter est *Congregatio comprehendētium*) Christus enim fuit simul viator, & comprehensor; adeòque non solum hominum, sed etiam Angelorum est Caput, juxta illud Col. 2. *Qui est Caput omnis Principatus, & Potestatis,* & eadem ratio est de Angelis aliorum Ordinum. *Accedit ratio D. Th. q. 8. a. 1. & 4.* Christo enim, quà homini, competunt spiritualiter tria, quæ in humano Capite considerantur, nimirum, *ordo, perfectio, & virtus:* sicut enim caput est prima, & suprema humani corporis pars, in qua vigent omnes sensus interni, & externi, præter tactum, & in qua est virtus influendi vitam, & motum in cætera membra: sic Christus respectu Angelorum, & hominum, propinquius se habet ad Deum; perfectiùs participat dona ipsius; & de ejus influentia, tam Angeli, quàm homines recipiunt: ergo.

225 Hæc ratio tangitur Col. 1. 1. *Ipsè est Caput corporis Ecclesiæ, qui est principium* (ecce primatum) *quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare* (ecce perfectionem) *& per eum reconciliari omnia* (en influxum, & actionem in

omnia.) *Quamvis* autem Christus, quâ homo, fit absolute Caput Angelorum, non modò secundum externam gubernationem, & authoritatem dominativam in illos (quod fidè certum est,) sed etiam secundum influxum interiorem, &c. nihilominùs non est ita propriè ac perfectè illorum Caput, sicut hominum, ut docet D. Th. a.4. *Tum*, quia non est ita conformis in natura cum Angelis, ac cum hominibus: *Tum*, quia non influit in Angelos vitam gratiæ, & gloriam essentialem, ut videbimus. Et sic accipiendi sunt Doct. Seraph. Sotus, aliique, in speciem suppositioni nostræ adversantes, ut ex eorum rationibus liquet, quæ cum modò insinuatîs recurrunt.

226 Supp. 2. cum S. Doct. a. 3. Christum esse caput omnium hominum, exceptis damnatis; diversimodè tamen, secundum diversos gradus; in actu quidem, tantùm beatorum, justorum, & fidelium; quia dumtaxat actu sibi uniuntur, & vivunt vitâ supernaturali gloriæ, gratiæ, & fidei: Reliquorum verò, solum in potentia est Caput; quia illi uniri possunt per fidem, & charitatem, in quo distinguuntur à damnatis, qui nec sunt in potentia, ut Christo uniantur. Recole dicta circa membra Ecclesiæ, tom. 3. N. 732. *Supp.* demùm cum eodem a. 5. & 6. gratiam Christi *capitallem*, seu quâ constituitur caput, esse gratiam habituales ipsius, non præcisè consideratam, sed ut unitam divino Supposito. *Primum* constat, quia idem est quò aliquid est actu, & quò agit: ergo eadem est gratia, quâ Christus est justus, & quâ justitiam influit. *Secundum* etiam liquet, quia ex unione ad Verbum habet gratia Christi esse principium infiniti meriti, & satisfactionis infinitæ. His præsuppositis,

227 Concl. est neg. D. Th. hîc, & alibi sæpè, & com. Thomist. si perpauca excipias, quibus subscribit Godoy disp. 29. n. 117. tametsi à n. 121. sententiam nostram sustineat, quia eam in via D. Th. communem agnoscit. Immeritò autem excipitur à quibusdam Cajet. propter duo verba, quæ facilè explicari possunt, & debent, cum suprâ q. 1. a. 3. expressè doceat, Deum absque prævisione meritorum
Chri-

Christi, decrevisse conferre gratiam, & gloriam Angelis. Thomistis adhærent Vazquez, Delugo, alique, cont. Viguierium, Cathar. Galatin. Suarez, Cabr. Valent. & alios.

228 Prob. autem, *Tum* quia Christus, nec natus, nec mortuus est pro Angelis, nec illos redemit, ut ex Script. & PP. liquet: ergo. Prob. conf. & præcluditur solut. P. Suarez; omnis enim gratia ex merito Christi manans, est ab ipso ut Redemptore, & per mortem ejus, quâ omne meritum consummavit pro his quos sanctificavit, juxta illud Hebr. 10. *Unâ oblatione consummavit in æternum sanctificatos*; unde & gratia, quâ Beatiss. Deipara fuit ab originali præservata, fuit à Christo, ut Redemptore, & per mortem ejus: ergo. *Tum*, quia si Angelis data fuit gratia ex meritis Christi, futurum fuisset Christi meritum, adedque Christus venisset, Adamô non peccante; collata siquidem fuit Angelis gratia ante Prothoplasti lapsum, & prorsus independenter ab isto; falsitas autem consequentis ostensa est supra à N. 38.

229 *Tum* quia omnes qui sanctificantur ex meritis Christi, vocantur *pueri*, & *fratres* ejus, Hebr. 2. sed Angeli non possunt vocari *Pueri*, & *Fratres* Christi, tales enim vocantur ibidem illi, qui *communicaverunt carni, & sanguini*, quod Angelis repugnat, cum sint puri spiritus: ergo. *Tandem* à posteriori: Quia aliàs Angeli non fuissent glorificati ante Christum, non secùs ac antiqui PP. quibus collata fuit gratia ex meritis Christi venturi; sed conseq. est hæreticum, dicente Christô Matth. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei*: ergo. Et hinc rejecta manet sententia Alturic. & Cippulli, asserentium, Angelos, & ex mera liberalitate, & ex meritis Christi, gratiam accepisse.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

230 Opp. I. cont. I. supp. Christus, quâ homo, non dat Ecclesiæ gratiam, cum non det Spiritum S. juxta Aug. ergo nec influit in membra, sensum & motum spirituales: ergo. *Præter* Christi, quâ hominis, est Caput Deus, juxta illud I. Cor. 11. *Caput Christi Deus*: ergo ipse non est caput; capitis enim non est aliud caput. *Tandem*, quia aliàs esset membrum Ecclesiæ, caput enim est essentialiter membrum.

Conf.

Conf. autem est falsum, quia membrum dicit dependentiam: ergo. *Ad 2. resp. D. Th. a. 1. ad 1. & infrà q. 64. a. 3.* Christum, ut Deum, dare gratiam & Spiritum S. *authoritative*; ut hominem verò, *meritorie*, & *efficienter instrumentally*, quatenus humanitas est instrumentum conjunctum divinitatis ejus; unde & habet quandam principalitatem & causalitatem in instrumenta extrinseca, seu Ministros Ecclesiæ, qui etiam dant ministerialiter Spiritum S. & gratiam.

231 *Ad 2. resp. D. Th. hî ad 2. N. conf.* quamvis enim capitis naturalis non sit caput aliud; capitis tamen metaphorici & moralis, quamoptimè; nam pater familias, seu caput domûs, v. g. habet supra se caput Rectorem Civitatis. *Ad ult. Dist. ant.* Effet membrum Ecclesiæ, ut habentis Caput Christum, ut Deum, C. ait enim Apost. 1. Cor. 12. *Vos corpus ejus, & membra de membro.* Ut habentis Caput Christum, ut hominem, N. Sic D. Th. in 3. d. 13, q. 2. a. 6. *Ad prob. sequelæ*, quatenus solutioni adversatur, *Resp. verum esse ant. de capite naturali, secùs de metaphorico:* Christus enim appellatur Leo, & Agnus, non tamen brutum; & Deus dicitur ignis, non tamen elementum. Et ratio est, quia prædicatio per metaphoram, fundatur in imitatione, quæ potest fieri in uno prædicato, & non in alio. Vide alias expositiones laudati testim. Apost. apud Godoy disp. 28. n. 12.

232 *Opp. 2. cont. eandem.* Christus, quæ homo, nec convenit in natura cum Angelis; nec istorum est sponsus, cum illos non redemerit, aut suò sibi sanguine desponsaverit; nec demùm in illos influit fidei, gratiæ, aut gloriæ essentialis vitam: ergo. *Resp. ex dictis N. 225. rationibus istis convinci quidem, Christum, quæ hominem, propriùs ac perfectiùs hominum, quàm Angelorum, esse Caput; quod ultra fatemur cum D. Th. imò opinamur, nihil aliud voluisse D. Bonav. & Scotum. Sed neutiquàm illis suaderi, Christum, quæ hominem, non esse verè, propriè, & absolutè Angelorum Caput, ad quod sufficit convenientia generica in natura intellectuâli, & influxus in illorum illuminationem, gloriam, & gaudia accidentalia, tametsi desit convenientia atoma, qualis sponsum inter & sponsam de-*

sideratur; improprie tamen sponſus Angelorum dici poteſt Chriſtus, ut Bern. aſſerit, & inſinuat D. Th. in 4. d. 49. a. 4.

233 Opp. 3. cont. 2. ſupp. Fideles peccatores non vivunt vitâ gratiæ, quâ vivit Eccleſia: ergo licet ſint hujus partes, non tamen membra: quemadmodum capilli, ungues, & humores, partes quidem ſunt humani corporis, non tamen membra, quia non vivunt principali corporis vitâ, nempe, ſenſitivâ. *Prat.* D. Th. in 3. d. 13. q. 2. a. 2. qq. 2. in corp. expreſſè docet, fideles peccatores, non poſſe dici membra Eccleſiæ proprie, ſed ſolùm æquivocè: ergo. *Ad 1. N.* conf. docet enim D. Th. hic, a. 3. ad 2. quòd fidelis in mortali exiſtens, quamvis ſit Eccleſiæ & Chriſti membrum, imperfectum tamen, & ſecundum quid, ad cujus rationem ſufficit quòd vivat actu vitâ imperfectâ; & in potentia, vitâ perfectâ totius. Adducta autem in exemplum, non vivunt vitâ ſenſitivâ, nec in potentia quidem; adeòque neutiquam ſunt corporis membra, ſed partes dumtaxat. *Ad 2. Reſp.* vel retractaſſe D. Th. hic, quòd ibi docuit; vel *ly æquivocè*, non ſtrictè ſumpſiſſe, ſed prout idem eſt, ac *imperfectè*, & *ſecundum quid*.

234 Miſſa hic facimus fundamenta, quibus Cajet. Bellar. aliique probare nituntur, cont. eandem ſupp. infideles baptizatos, & maximè occultos, eſſe actu Eccleſiæ & Chriſti membra; nullum enim nobis negotium faceſſere valent, cùm neutiquam ſuadere poſſint, aliquâ illos fidei, dilectionis, aut viſionis vita frui, quâ Chriſto actu uniantur. *Character* autem baptiſmalis, fidè non ſubſecutâ, vera Chriſti membra non efficit, ſed apparientia; aliàs, & damnati (illum utiquè retinentes) vera eſſent Chriſti & Eccleſiæ membra, contra expreſſam D. Th. hic, & communem ſent. quidquid Cajet. admittat. *Pontifex* autem in hæreſim occultè lapſus (ut Bellarmino occurramus) eſſet quidem verè Eccleſiæ caput, ſecùs membrum: iſtud enim conſtituitur per terminationem influxûs vitalis in ſe; illud verò per influxum, & juridiſtionem in alios, quam verè retineret, utpotè à fide independentem, & quæ exerceri poteſt per membra adæquatè mortua ſupernaturaliter: ſicut poteſt

homo in alios agere per membra mortua, juxta D. Th. in 3. d. 13. q. 2. a. 2. Et quidem si Papa manifestus foret hæreticus, verum Ecclesiæ membrum non esset, vel ipsò Bellarminò annuente; retineret nihilominùs veri Capitis dignitatem, quousque ab Ecclesia deponeretur, juxta communem & veram sent. quidquid Bellar. dicat, aliàs nunquàm posset ab Ecclesia deponi.

235 Opp. 4. cont. ult. supp. Gratia unionis est in Christo prior, perfectior, & derivans valorem infinitum satisfactionis & meriti ipsius: ergo illa, & non habitualis, dicenda est capitalis. *Præf.* Si nulla Christo data esset gratia habitualis, adhuc esset caput omnium hominum; posset enim tunc mereri mediante auxiliò fluidò, juxta dicta N. 186. ergo. *Ad 1. N. conf.* Gratia enim capitalis illa dicenda est, quæ sit prior in ordine supernaturali, non hypostatico, perfectior in ratione principii *quo* operativè, derivans efficienter valorem satisfactionis & meriti infinitum; quæ soli gratiæ habituali, ut radicatæ in gratia unionis, conveniunt, juxta dicta: tametsi gratia unionis sit absolutè prior & perfectior habituali, præfatumque valorem formaliter derivet. *Ad 2. Resp.* fore tunc hominum caput; sed diversò modò; non quidem per gratiam unionis, sed per auxilia fluida: Quæ quidem, cum gratiam permanentem non præsupponerent, sicut modò; quamvis nihil tunc radicarent, *gratia capitis* dici possent, tametsi non ita perfecta sicut nunc est gratia habitualis.

236 Opp. 5. cont. concl. auctoritatem, Tum Scripturæ asserentis Rom. 5. gratiam Christi in plures abundasse, quàm Adæ delictum, adeòque etiam in Angelos. Ephes. 1. proposuisse Deum in Christo *instaurare omnia, quæ in Cælis sunt, & quæ in terra.* Et Apoc. 12. vicissè Angelos diabolum *per sanguinem Agni.* Tum Hieronymi in cap. 1. Ephes. dicentis: *Crux Salvatoris, non solum ea quæ in terra, sed etiam ea quæ in Cælis erant, purgasse perhibetur.* Tum Bern. ser. 22. in Cant. docentis, Christum fuisse Angelis *redemptionem, justitiam, sapientiam, & satisfactionem.* Tunc demùm D. Th. lect. 10. in cap. 1. Joan. ubi docet, quòd *etiam omnes Angeli*
de

de plenitudine ejus acceperunt. Et q.7. præced.a.9. dicit, quòd plenitudo gratiæ fuit data Christo, ut universali principio habentium gratiam.

237 Ad 1. test. Scrip. resp. D. Th. ibi lect. 5. ex Aug. ly in plures non sumi ibi comparativè, sed absolutè, ut sensus sit, quòd si delictum unius Adæ processit in multos, multò magis gratia unius Christi in multos. Ad 2. resp. S. D. ibi lect. 3. per Christum restaurari Angelos, non quòd pro illis mortuus sit; sed quia redimendo hominem, ruinas Angelorum implevit. Ad 3. Resp. sermonem ibi esse, non de Angelis, utpotè animam non habentibus, sed tantùm de hominibus, seu fratribus accusatis, qui non dilexerunt animas suas usque ad mortem, ut ex contextu liquet. Ad test. Hier. (quod sanè nihil prorsùs erroris continet, quidquid Vazquez audeat, cùm nihil amplius exprimat, quàm illud Job 41. *Timebunt Angeli & territi purgabuntur.*) Resp. ex eodem Doctore Max. sui ipsius Interprete, sensum esse, quòd Crux Christi purgavit homines, & Angelos; illos quidem à peccatis; istos, à nescientia, aliisque defectibus, qui tolluntur à Christo per actus hierarchicos.

238 Sic apertè colligitur ex S. D. ait enim super cap. 2. ejusdem epist. eatenùs Sanguinem Christi purgasse quæ in Cælis sunt, & quæ in terra, quatenùs cælestia, & terrena copulavit, hoc enim profuit Angelis ad gloriam accidentalem, ex hominum consortio, & suæ ruinæ reparatione, confurgentem. Dum autem ait D. Max. *Nullus absque peccato*, non loquitur de Angelis, ut àtumat Vazq. sed de hominibus; verba enim illa transcripsit ex Job 14. quibus probat August. dari in hominibus peccatum originale, ut videre est l. 2. de Nupt. c. 29. Quòd si de Angelis id dixit; non de peccato mortali, sed de imperfectione negativa, à qua purgari possunt, locutus est. Vide Jo. à S. Th. disp. 10. a. 3. §. *Defensio D. Hieronymi contra Vazquez.* Et scito, quòd non minor reverentia debetur Patrum scriptis (quæ sunt reliquæ cogitationum ipsorum) quàm sacris eorum mcineribus, ut appositè notat Petrus Cellensis. Ad test. D. Bern. Resp. intelligi (juxta contextum) de Christo ut Deo, cujus auxiliò

An-

Angeli boni steterunt. *Ad 1. D. Th. auth. R. S. D. ibi non explicare quid Angeli acceperint; sed ex alibi ab ipso dictis constat, solam gratiam accidentalem, nimirum, illustrationes, gaudia, aliaque charismata, illos accepisse. Alia autem S. D. verba accipienda sunt per distributionem accommodam, juxta dicta.*

239 *Opp. 6.* Christus est primus omnium prædestinatorum: ergo est causa prædestinationis illorum, primum enim in unoquoque genere, est causa cæterorum: ergo est causa gratiæ & gloriæ essentialis eorum, quæ sunt primus & ultimus prædestinationis effectus, *Præ.* Angeli in via habuerunt fidem de Christo: ergo per Christum, nam fides Christi, à Christo est. *Tandem:* Si Christus sola accidentalia dona influeret in Angelos, solùm accidentaliter & secundum quid foret illorum caput, contra dicta.

240 *Ad 1. Dist. ant.* Est primus omnium prædestinatorum eodè modò, *N. Diversimodè, C.* nam respectu Angelorum, est primus prioritate dignitatis, ut exemplar, & finis extrinsecus; quod sufficit ad verificationem proloquii: Respectu verò hominũ, est ulteriùs primus prioritate influxus, & causalitatis in illorum gratiam & gloriã essentialem; quia destinatus est ut eorum Redemptor, cui subjiciuntur ut *redimendi*, Angeli verò tantùm ut *Ministri redemptionis*, non tamen redemptione egentes. *Sed in tabis:* Ergo Christus præcedit prædestinationem Angelorum sicut causa exemplaris & finis: ergo intuitu illius largitus est Deus Angelis gratiam & gloriã essentialem. *N. conf.* Christus enim non est finis per se intentus prædestinationis & gratiæ Angelorum; sed solùm extrinsecè, & ex voluntate Dei superveniente, quã illas, priùs voluit, ordinavit in gloriã Christi venturi: sicut qui paravit mensam ad prandium, eam postea amico supervenienti offert.

241 *Ad 2. N. conf. & prob.* Nec enim fides illa erat Christi *ut principii*, quasi habita ex meritis Christi; sed *ut objecti*, crediti ut redemptoris hominum, non sui; & ut consummantis merita per mortem, quã Angeli non indiguerunt: & sic credebant in Christum, ut finem, & Redemp-

demptorem hominum, cui ipsi destinabantur *ut Ministri*, nò *ut redimendi*: Adeòque nec habuerunt spem in Christum, tanquàm mediatorem, sed tanquàm in finem à quo erant consummandi & honorandi accidentalibus gratiæ donis, in ordine ad quæ *sunt aliquò modò viatores*, ut ait D. Th. q.27. de verit. a.7. ad 5. Nota autem, ut instantiam præcludas, quòd Angeli dùm justificarentur, habuerunt fidem Christi venturi, ut objecti revelati, concomitanter ad justificationem eorum concurrentis, non autem essentialiter, & per se. Idem de justificatione Adæ in statu innocentiaë esto iudicium. *Ad ult.* N. sequel. Quamvis enim sola dona accidentalialia ex meritis Christi recipiant; perfectissimè nihilominùs ei subduntur; ratio autem Capitis mystici, absolutè & simpliciter non sumitur ex solo effectu quem influit, sed ex subjectione membrorum ad ipsum.

242 Opp. tandem cum Godoy cont. r. rat. concl. Christus enim sibi gloriam corporis, & Angelis dona accidentalialia promeruit, & quidem meritò morte consummatò, quin se, aut illos redemisse; pro se, aut illis mortuum esse, dicatur: ergo. *Resp.* disp. esse, quia si Angeli fuissent iustificati ex merito Christi, ipsius morte consummatò; indiguissent simpliciter morte Christi ad sui justificationem; adeòque Christus pro illis mortuus esset: verè enim mortuus est pro omnibus, absolutè indigentibus ejus morte, sive privativè essent per peccatum mortui, sive negativè carerent vitâ gratiæ. Christus autem, quamvis de facto meruerit sibi gloriam corporis, & de possibili justificationem & gloriam animæ: quia tamen poterat præfata dona jurè connaturalitatis habere; ideò absolutè non egebat propriò meritò & morte ad eorum obtentum, nec pro se mortuus dici potest, ut diffinitur in Conc. Ephes. can. 10. *Dona* autem accidentalialia Angelorum, quamvis pendeant ex morte Christi; hæc tamen solùm per accidens fuit decreta ex motivo illa promerendi, quia nimirùm primariò volita fuit ob redemptionem humanam: unde pro nobis, & non pro Angelis mortuus est Christus.

243 Ex dictis inferes 1. ex nostra, seu D. Th. sententia,
neu-

neutiquàm derogari amplitudini gratiæ Christi: Imò si illà, non minus Angelis, quam nobis profuisse dicamus, ipsi Veritati adversamur, dicenti, se non venisse vocare justos, sed peccatores. Et sanè, si Christo omne meritum absolute possibile de facto asseramus, dicendum foret, ipsum actu meruisse Patris, & Spiritûs S. incarnationem, hoc enim meritum erat illi possibile. *Inferes* 2. Protoparentem in statu innocentix non habuisse ex meritis Christi gratuita dona, nè accidentalia quidem, quia ut innocens, nec redemptione egebat, nec erat redemptionis minister: illa ergo habuit ex sola Dei Conditoris liberalitate. *Inferes* 3. esse Caput Ecclesiæ secundum interiorem influxum, esse proprium Christi, sola enim ejus humanitas habet vim justificandi, cùm sola sit conjuncta Verbo. Sed secundum exteriorem gubernationem, commune est Christo & aliis, esse caput, differenter tamen; nam Christus est caput omnium, ad Ecclesiam pertinentium secundum omnem locum, & tempus, & statum & quidem propriâ virtute & autoritate; alii verò secundum specialem locum, ut Episcopi; vel determinatum tempus, ut Papa; & utrique in statu viæ, & vice ac autoritate Christi. Vide D. Th. a.6.

244 *Inf.* 4. cont. Cathar. Suar. aliosque, Christum quàm hominem, non esse propriè caput creaturarum irrationalium, cùm nihil supernaturale in illas influat. Dicitur autem *primogenitus omnis creaturæ* Coloss. 1. quàm Deus, in natura creata subsistens: Vel quia nomine *omnis creaturæ*, intelligitur homo, sicut in illo Marci ult. *Prædicate Evangelium omni creaturæ*, juxta Greg. *Inf.* 5. id quod docet D. Th. aa. 7. & 8. diabolum, & Antichristum esse quodammodo caput omnium malorum: ille quidem secundum exteriorem gubernationem, cùm ducantur ab eo in suum finem, nempe, in averfionem à Deo sub specie libertatis. Et sanè omnes mali peccatum diaboli tanquàm vexillum sequuntur, illud spontè, vel suggestionem imitando. *Antichristus* autem est malorum omnium caput, ob malitiæ plenitudinem, cujus reputatur figura omnis alia præcedens.

245 Uterque autem unum sunt caput, non *simpliciter*, sed

sed *ordine*, quatenus in Antichristo plenissimè erit impressa malitia diaboli: unde iste erit in illo per malitiæ effectum, non per communicationem personæ, nec per intrinsicam inhabitationem. *Adam* verò licèt sit posteriorum caput, quod ad originalis traductionem, secùs ut personaliter peccantium: quia nec istorum aversionem à Deo, prout sic peccantium, suò peccatò intendit; nec istud fuit absolutè maximum. *Inferes* demùm, *Beatiss. Deiparam* dici quidèm, & esse Ecclesiæ collum, tanquam Capiti Christo conjunctionem, & gratiâ cunctis SS. longè pleniorè; non tamen capnt, ob defectum jurisdictionis, & influxûs capitalis. *Ad* rationem autem capitis malorum (ut objectioni occurrat) sufficit juxta PP. vel malitiæ influxus per suggestionem, ut in diabolo; vel excessus, ut in Antichristo.

TRACTATUS III.

DE SCIENNTIA, ET POTENTIA ANIMÆ CHRISTI.

à q. 9. ad 13. inclusivè 3. p.

245

Contemplatâ Christi gratiâ, animam ejus afficiente, jurè speculandam extemplò assumit S. D. à q. 9. Scientiam, seu cognitionem illius, primam animæ potentiam, seu intellectum, ornantem: Joannem æmulatus, qui Christi gratiæ *veritatem* adjunxit. Porrò sicut Anima Christi triplici splendet gratiâ, *substantiali*, *personali*, & *capitali*: sic intellectus ejus triplici enitet scientiâ, beatâ, infusâ, & acquisitâ. De quibus sequentibus Disput. differendum nobis est. Sit igitur

DISPUTATIO I.

De Scientia Beata Animæ Christi.

DUBIUM I.

Utrum Intellectus humanus Christi à primo conceptionis momento fuerit scientia beata illustratus?

247 **A**Nte resol. supp. 1. ut fidè certum, & diffinitum in VI. Syn. Gen. cont. Monotelitas, fuisse in Christo aliquam sciētiam, seu intellectionem creatam (*scientiam hic largè accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani*, ait D. Th. a. 1.) Cùm fides doceat, Christum orasse, meruisse, miratum esse, didiscisse, & in sapientia profecisse, multaque alia, intellectionem requirentia, & sibi quâ Deo repugnantia, fecisse. Et sanè intellectus humanus Christi sine intellectione creata maneret imperfectus, utpotè in potentia; & suò fine, nempe, propriâ operatione, privatus. *Supp. 2.* etiam ut fidè certum, ob dicta tom. 1. à N. 237. intellectum humanum Christi neutiquàm posse præfatâ sciētiâ Deum comprehendere. *Supp. 3.* repugnare prorsùs intellectum humanum Christi intelligere per intellectionem increatam, ut de aliis beatis ostendimus tom. 2. à Num. 51.

248. *Supp.* tandem cum D. Th. a. 2. esse in Christo, quâ homine, scientiam beatam. *Tum*, quia fidè constat, ipsum plenè novisse Deum, juxta illud Joan. 8. *scio eum, & sermonem ejus servo.* Ubi *ly scio* cognitionem quidditativam denotat, non scientiam infusam, quâ solùm cognovit de Deo quoad an est: *Servare* autem Patris *sermonem*, ad Christum quâ hominem, spectat: ergo quâ homo, quidditativam Dei habuit cognitionem, in qua scientia

tia beata consistit. *Tum*, quia omne quod est in potentia, reducitur in actum per id quod est actu; oportet enim esse calidum id, per quod alia calefiunt; sed homo est in potentia ad scientiam beatam, in Dei visione consistentem, cujus est capax, quatenus est ad imaginem Dei; & reducitur in actum istum per Christi humanitatem, juxta illud Hebr. 2. *Qui multos filios in gloriam adduxerat*: ergo fuit in Christo scientia beata, & quidem excellentissimè, quia *semper causam oportet esse perfectiorem causatò*. Et hinc infertur, D. Th. hic a. 2. solum resolvere existentiam scientiæ beatæ in Christo, præscindendo à circumstantia temporis, de qua inquit infra q. 15. a. 10. ubi resolvit, fuisse viatorem, & comprehensorem simul, & q. 34. a. 4. ubi propositum à nobis dub. dirimit. His prælibatis,

249 Conclusio est asfir. comm. PP. & Theol. & ad eò certa, ut oppositum, vel hæreticum, vel hæresi proximum, vel ut minimum, temerarium à Theol. judicetur. Illam luculentissimè firmat omniscius Canus noster lib. 12. de loc. c. 14. plurimis Scrip. PP. & rationum momentis. *Prob.* autem ex illo Psal. 61. adductò à D. Th. infra q. 34. a. 4. *Beatus quem elegisti, & assumpsisti*. Ubi humanitatis assumptio cum ejusdem beatitudine jungitur, juxta August. Sed assumptio fuit ab initio conceptionis: ergo & beatitudo. *Tum* ex illo Joan. 1. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis plenum gratiæ, & veritatis*; at si Christus quæ homo, non fuisset ab initio beatus, nec fuisset ex tunc gratiæ aut veritate plenus, quippè deesset illi & suprema gratiæ perfectio, seu consummatio per gloriam, & summa veritatis cognitio, seu visio beata: ergo.

250 *Prob.* deinde rat. *Tum* quia Humanitas Christi in ipsa incarnatione fuit elevata ad supremum esse: ergo ad supremam operationem, seu visionem beatam. *Tum*, quia Christus quæ homo, à principio conceptionis est Filius Dei naturalis, ad eòque hæres bonorum Patris: ergo ex tunc ea possedit per visionem beatam, cum hujus ex tunc fuerit capax. *Tum* quia Christus ante mortem fuit beatus, ut supra vidimus, & inter alia, ipsa corporis gloria in transfigura-

tione ostendit, juxta PP. ergo cum nihil cogat ad afferendum, quod talis non fuerit ab initio, imò unio hypostatica, quam ex tunc habuit, talem ex tunc fuisse, evincat; beatus ex tunc credendus est. Tum postremò, quia aliàs ambulasset per fidem, quod est falsum: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

251 Opp. 1. cont. 1. supp. Christus per scientiam divinam cognoscebat omnia: ergo superflua fuisset in eo scientia creata. *Prat.* Lux minor per majorem offulcatur: ergo & quælibet scientia creata per increatam, ad quam illa comparatur ut lux minor ad majorem. *Ad 1. resp. D. Th.* hïc a. 1. ad 1. Christum, quæ Deum, cognoscere omnia, cognitione increatâ, quæ non potest esse actus animæ Christi, cum sit alterius naturæ; unde alius debuit in ea dari, aliàs nihil cognovisset, & ita esset frustrâ assumpta, cum omnis res sit propter suam operationem. *Quæ* contra hanc solut. objici possent, soluta manent t. 2. à N. 55. *Ad 2. resp. ibidem ad 2. Dist. ant.* Si sint in eodem ordine illuminantis, ut lux Solis, & lux candelæ, C- Si lux minor sit in ordine illuminati, N. tunc enim potius augetur, ut lux aëris per lucem Solis; & sic clarescit lumen scientiæ humanæ in Christo per scientiam divinam.

252 Opp. 2, cont. 4. supp. Christus ex ipsa unione fuit beatus: ergo superflua foret in eo alia scientia beata. *Prat.* Maxima illa inducta à D. Th. verum quidem habet in causis principalibus, secùs in instrumentalibus (qualis est humanitas Christi respectu nostræ beatitudinis) ut patet in omnibus instrumentis naturæ, vel artis, quia nec semen est actu animal, aut planta, nec pennicillus imago: Imò nec verum habet in instrumentis animatis, nec enim oportet, ministrum actu habere gratiam, quam suò ministeriò præbet: ergo corrumpit ratio illa D. Th. *Postremò* Christus non constituitur reducens nos ad beatitudinem, ratione beatitudinis: ergo non oportet, quod istam actu habeat. *Cons. tenet,* nam maxima illa verificari nequit, nisi respectu illius formæ, ratione cujus causâ operatur. *Ant. verò constat,* nam humanitas Christi agit *moraliter* in nostram beatitudinem,

ratione gratiæ, & meriti; *physicè* autem *instrumentaliter*, per motionem fluidam, & ab intrinseco transeuntem.

253 Ad 1. resp. D. Th. a. 2. ad 2. quòd homo ille per unionem est beatus beatitudine increatâ, sicuti per eandem est Deus: sed præter hanc debuit esse beatus beatitudine creatâ, quâ ejus anima constitueretur in suo ultimo fine. Ad 2. & 3. Resp. illis convinci, rationem D. Th. non esse demonstrativam; quod ulterius fit manifestum, nam si Christus (ut potuit) non fuisset beatus, adhuc tamen posset causare beatitudinem nostram & meritoriè, & instrumentaliter *physicè*, sicut modò. Est nihilominus ratio D. Th. optima congruentia, quâ solâ probari potest conclusio illa, utpotè enuntians factum, ex solo Dei arbitrio pendens: Ideòque S. D. non intulit necessarium simpliciter fuisse quòd in actu esset videns Deum, sed quòd *oportuit*; quia scilicèt erat decentissimum, quòd instrumentum excellentissimum, & quod simul erat efficiens principale meritorium, exemplar insuper nostræ beatitudinis, illam in se præhaberet actu, cum illius aliunde sit capax. Et sanè humanitas Christi (ut ultimo specialiter occurramus) ut exemplar beatitudinis nostræ, operabatur ratione beatitudinis. Hæc benè nota, ut plurima solvas, quæ gratis, & importunè objici solent cont. rationes D. Th. quæ ratione materiæ, demonstrativæ esse non possunt, sunt tamen optimæ congruentiæ.

254 Opp. 3. cont. concl. Voluntas humana Christi (imminente passione) erat summè tristis, juxta illud, *Tristis est anima mea usque ad mortem*, quod etiam de voluntate accipiunt communiter PP. ergo non fuit tunc in ea summa delectatio, scientiam beatam necessariò consequens, nisi velis, duo simul contraria in eodem subjecto existerè: ergo. *Præter.* Juxta D. Th. infrà q. 15. a. 6. eatenus appetitus sensitivus Christi fuit capax tristitiæ, quatenus per dispositionem divinam delectatio divinæ contemplationis non derivabatur ad vires sensitivas: ergo si voluntas humana Christi fuit summè tristis, non fuit gaudens. Ad 1. (sanè difficile) N. conf. Ad prob. Resp. gaudium, & tristitiam coexisterè divi-

nitus posse in eodem circa diversa, vel circa idem sub diversa ratione objectiva, qualiter fuerunt in voluntate humana Christi: gaudebat enim de objecto beatifico, de quo neutiquam triftari poterat.

255 De morte autem delcctabatur, quà utili, tùm ad proprii corporis gloriam, & nominis exaltationem, tùm ad salutem nostram: Triftabatur autem de eadem, quatenus naturæ dissentaneâ. Sic communiter Theol. si paucos excipias. *Ad 2. Resp.* rationem illam D. Th. esse evidentissimam, & sufficientissimam, sed non necessariam, & adæquatam: Evidens quidem est, quòd gaudium in sola voluntate existens, non impedit existentiam tristitiæ in sensu (quam ibi propugnat respectu animæ Christi) cùm sic non contrarientur. Sufficeret nihilominus ad coexistentiam utriusque affectionis diversitas formalis objectiva; unde & istam etiam assignat infrà q.46.a.8. ad 1. & q.26. de verit.a.10.ad 9. quamvis neutrobi loquatur de tristitia voluntatis propriâ, sed de tristitia passione, residente in sensu; quia non de illa, sed de ista expofesso differebat, ut legenti patebit, ideòque de illa, nec ait, nec negat, esse compatibilem cum gaudio voluntatis.

256 Sed instabis 1. Quia alias nulla tristitia esset incompatibilis in eodem circa idem objectum, nam ratio formalis objectiva utriusque semper est diversa, cùm sint fuga, & persecutio. *Secundò*: Quia utriusque coexistentia in voluntate Christi non fuisset miraculosa, sicut talis non est coexistentia amoris, & odii in eodem circa diversa, vel circa idem sub diversa ratione. *Tandem* per oppositum, quia summa tristitia expellit ab eodem summum gaudium, quantumvis de diverso objecto, ut 7. Ethic. c.14. docet Phil. & experientia ipsa testatur: ergo. *Ad 1. N. sequel.* Ad prob. Dist.ant. Ratio formalis *sub qua, C. Qua*, N. Hæc enim potest non esse diversa, ut in Christi voluntate contigit; simul enim triftabatur, & gaudebat de eadem materialiter morte, inspectâ secundum diversam rationem formalem *sub qua*, juxta dicta. Vide t. 3. N. 662.

257 *Ad 2. N. sequel.* Ad prob. Resp. disp. esse, quia amor

& odium, aliæque similes affectiones, sunt incompatibiles in eodem, ob solam unitatem seu identitatem formalem objectivam; adeoque istâ sublatâ, naturaliter coexistere valent: Tristitia autem, & gaudium invicem ulterius pugnant, ob contrarium modum afficiendi subjectum, quod illa comprimit, istud dilatat: unde utriusque in summo coexistentia in eodem (quantumvis circa diversa) miraculosa semper est: sed circa omninò idem, omninò impossibilis. Verbò dicam: Oppositio tristitiæ, & gaudii in eodem, circa formaliter diversa, est *connaturalis*, divinitus solùm vincibilis: sed circa formaliter idem, est *metaphysica*, neutiquàm superabilis. Et per hæc patet ad ult.

258 Cùm ex modò dictis plenè solutus maneat objectus nodus; frustrâ nonnulli distinctionem nescio quam comminiscuntur partis superioris, & inferioris, in Christi voluntate, ut illi gaudium, huic tristitiam de eadem morte tribuant. Rationem quidem superiorem, & inferiorem, per actuum officia distinctas, agnovit post August. & explicuit Ang. Doct. 1. p. q. 79. a. 9. & q. 15. de verit. per totam, alibique: sed de voluntate, altum ubique silentium. Ubi cùmque autem superiori rationis parti animæ Christi tribuit gaudium, & soli inferiori parti tristitiam; loquitur apertè de sola tristitia passione, sensitivâ, & per *superiorem partem* intelligit voluntatem, per *inferiorem* verò, sensualitatem, seu appetitum sensitivum, qui dividitur per irascibilem, & concupiscibilem, juxta ea quæ docet expofesso laudatâ q. 15. de verit. a. 3. in corp. Nullibi tamen voluntatem in superiorem, & inferiorem distinguit, sed solùm rationem, Quòd etsi fecerit, nihil inde tamen: nam etsi rationi superiori, & inferiori diversi tribuantur actus (ut scientiæ, & sapientiæ,) non tamen adversi (ut scientiæ, & opinionis:) Gaudium autem, & tristitia, affectiones sunt, non modò diversæ, sed adversæ: Apage itaque hanc distinctionem.

259 Omittenda pariter est solutio illa Mag. Cani de repressione gaudii beatifici in voluntate Christi, passionis tempore, ut suam in nos charitatem miris modis ostenderet, majoresque in nobis igniculos excitaret, tum pœnitentiæ, tum

amoris, tum gratitudinis, ut Canus ipse eloquenter pro more, & juxta piè loquitur. *Omittenda* inquam est, tanquam non necessaria; sed non quia vel minima sit censurâ digna, ut plures temerè aütumant: Est quippè aperta Ambrosii sententia, quem non tam expressit, quam excipit Canus: *Ergo pro me doluit Christus* (ait ille lib. 10. in Lucam) *qui pro se nihil habuit quod doleret: & sequestrata delectatione divinitatis aeternæ, tædiò meæ infirmitatis afficitur*. Nec aliter commodiùs exponi valent duriusculæ quædam veterum PP. locutiones, ut ejusdem Amb. Hilarii, Epiphani, Leporii, aliorumque plurium, ad illa Domini verba, *Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?* adeò, ut omnes illi nihil aliud scripsisse videantur, quam quod Canus explicatiùs, distinctiùsque defendit.

260 Huic Cani sententiæ, ultrò, obnixè, & utròque pollice subscribunt tres præclarissimi Societ. Scriptores, Salmeronius, Maldonatus, & Greg. de Valentia. Suffragatur etiam Delgadillus, teste Hennò in præsentì: Fallitur igitur quisquis illam Patrum ac Theolog. præfidiò destitutam pronuntiat. Fortius quod in oppositum objici solet, paucis diluit Canus ipse, dicens: *Gaudium fateor ex Deo viso in voluntate necessariò nasci, non secùs atque ex Sole lumen, calorem ex igne: sed retraxit aliquando Sol radios suos; & nè calefaceret, compressus est etiam ignis: Quare nihil mirum videri cuipiam debet, si in hominum redemptione per hominis unius dolores explendâ, voluptas omnis reprimeretur, quam aliàs ex visione Dei proficisci, natura ratio demonstrat*. Reliqua nullius ferè sunt ponderis, ut videri est apud Godoy disp. 32. à N. 33. Piccinard. & M. Serri in Cani Vindicationibus, cap. 8. *Illud Cant. 3.* (ut nihil omittamus) *Et in die letitiæ cordis ejus, quod ad passionis tempus passim refertur, sic glossat D. Th. ibidem, id est, Synagoga, quia ad litteram Judæi, & Synagoga gaudebant, & letabantur de passione Christi: unde nihil laudatæ sententiæ Cani officit*.

261 Objici tandem solent cont. concl. quædam Scrip. test. quibus significari videtur, Christum ante passionem, & mortem suam non fuisse beatum: Dicitur enim Lucæ 24.

Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Joan. 7. Nondum Spiritus erat datus, quia Jesus nondum erat glorificatus. Et cap. 17. ait ipse Dominus: Clarifica me Pater claritate quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Tandem Apoc. 5. dicitur, Christum, quia occisus est, accepisse gloriam, & divinitatem: ergo. Resp. tamen facile, his & similibus locis sermonem esse, vel de gloria Corporis, & exaltatione nominis Christi; vel de restitutione unionis hypostaticæ cum tota humanitate, quæ in Resurrectione facta est. Unde nihil inde cont. concl.

DUBIUM II.

Utrum Anima Christi in Verbo, seu scientia beata, cognoverit omnia præsentia, præterita, & futura?

262 **C**oncl. est affirm. D.Th. hîc a.2. & ferè com. Theol. cont. nonnullos Veteres, & RR. non tamen de fide, ut perperam, & nimis rigidè censet Vazquez. Ante prob. supp. ex dictis t.1. à N.451. non potuisse animam Christi hâc scientiâ cognoscere omnia possible. Supp. & alia plura totô illô Tractatu II. discussa, nè acta agamus, & ut Angelico Doctore idem hîc præmonenti in fronte q. 10. morigeremur. His igitur præsuppositis, Prob.concl.rat. D.Th. Beati enim vident in Verbo omnia ad eorum statum pertinentia, ut ostendimus t.1. à N. 248. sed præfata omnia spectant ad statum, & dignitatem Christi, etiam quâ hominis, cui, ut Domino, subjecta sunt in perpetuum omnia; & insuper ut Judici vivorum, & mortuorum, horum omnium cogitatus; vel ut judicandi, si finale præcedant iudicium; vel ut merces, aut pœna accidentalis, si illud subsequantur: ergo.

263 Hinc inferes 1. Animam Christi cognoscere in Verbo accidentia successiva actu infinita; tales enim sunt cogitatus hominum, & Angelorum, per totam æternitatem

futuri, qui æternitati, ut superiori eorum mensuræ, simul coexistunt, juxta dicta t. 1. à N. 337. Sed non cognoscere substantias, aut accidentia permanentia actu infinita, quia non datur, nè in æternitate quidem, numerus permanentium actu infinitus; cum fides doceat, mundum incœpisse, & generationem desituram: ideòque dici potest, scientiam visionis animæ Christi, esse, & non esse, infinitorum, ut appositè docet Cajet. *Inferes* 2. animam Christi, non successive, sed simul, & à principio beatitudinis, novisse omnia præsentia, præterita, & futura, cum illa cognoverit scientiâ beatâ, quæ nullam successionem, seu mutationem patitur, cum æternitate mensuretur, juxta dicta t. 1. N. 168.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

264 Opp. 1. quòd ex Evangelio constat, Christum, quàm hominem, ignorasse diem judicii, interrogasse de loco sepulturæ Lazari, & orasse Patrem, ut transferret ab eo Calicem, si possibile foret: ergo quàm homo, non sciebat omnia in Verbo. *N. ant.* Verè enim sciebat tempus judicii, sepulturæ locum, & Patris voluntatem. Sed primum nescire se dixit ad manifestandum: sicut econversò Gen. 22. dixit Deus, *Nunc cognovi, &c.* id est, *nunc cognoscere feci*, ut ait D. Th. hïc a. 2. ad 1. Recole dicta t. 3. N. 644. De secundo eò interrogavit, ut ostensò sibi sepulchrò, palam fieret Judæis, Lazarum verè fuisse mortuum, ut ejus resurrectionem negare, aut in dubium revocare, non possent. *In* tertio ostendere voluit naturale vitæ desiderium, Patris beneplacitò subordinatum. *Dùm* autem Patres asserunt, Christum, quàm hominem, diem judicii ignorasse, accipiunt *ly quàm* reduplicativè; quamvis enim ut homo sciret, non tamen quia homo.

265 Opp. 2. Quia sequeretur, scientiam beatam animæ Christi comprehendere scientiam visionis Dei. *Sequeretur* præter. Christum plura cognoscere ut hominem, quàm possit facere ut Deus. *Tandem* sequeretur, habere animam Christi lumen creatum infinitum, quali opus est ad cognitionem dictorum, cum hæc sint infinita, juxta dicta N. 263. *Ad* 1. N. sequel. ob dicta tom. 1. N. 256. Quamvis enim utraque

eundem habeat terminum positivum; hunc tamen clarius infinite intuetur divina: quæ insuper omnes negationes liberè volitas distinctè, & in particulari attingit; scèus scientia beata animæ Christi; cùm illæ negationes tot sint, quot purè possibilis. Et quia hæc solutio evidens est, aliam addere, jam non placet. *Ad 2.* Resp. multa esse, quæ simul possunt cognosci, tametsi non possint simul produci, ut partes temporis, & motûs. Et sanè Deus cognoscit infinita, quæ produci simul non possunt. *Ad ult.* omisissis variis solut. Resp. cum Cippullo, & aliis, N. sequel. Ad prob. N. ant. seu supp. Cognitio enim, quâ comprehendit in Verbo potentiam creaturæ (adeòque infinitos hujus effectus) est finita; ad quam proinde finitum sufficit lumen. Colligitur ex D. Th. hîc a. 2.

266 Opp. 3. Scientia beata animæ Christi nec se ipsam attingit (cùm se ipsam specificare, aut præcedere nequeat) nec suam perpetuam durationem; aliàs cùm sit infallibilis, esset inanihilabilis, quod est falsum: ergo non se extendit ad omnia præsentia, & futura. N. ant. quoad utramque p. Ad prob. 1. N. conf. Cognitio enim à solo objecto primario specificatur, quod respectu visionis est Deus, in quo se ipsam secundariò videt. Ad 2. N. sequelam, & prob. Visio enim beatifica suam perpetuam attingens durationem, attingit illam sub decreto Dei decernente illius perpetuitatem: unde sicut nequit desinere esse, ut stat sub decreto; ita falsificari nequit. Instaturque argum. in scientia Dei, revelatione, prophetiâ, fide, & aliis, de quibus non semel diximus exproffesso. Vide t. 1. N. 541. & 552.

267 Opp. 4. Christus D. cognoscere non potuit actus suos liberos futuros per scientiam beatam; cùm enim hæc sit principium ex parte actûs primi, antecedens actum, cum isto connexum, & per ejus carentiam inauferrabile; illorum libertatem everteret: ergo. N. ant. Ad prob. omisissis variis solut. (quibus vix salvari potest necessitas amoris beatifici, & quòd prædeterminatio phylica identificari non possit cum auxilio sufficienti constituyente actum primum, ut optimè suadet Illust. Castel.) Resp. cum eodem, & M. Boli-

livar de Merito Christi d. 2. §. ult. visionem beatam non esse connexam cum actû; quia licet repræsentatio intuitiva vera actûs, existere non possit sine isto; potest tamen entitas visionis adæquatè existere sine illa repræsentatione; hæc enim, cum sit respectiva, & connotativa, deficere potest ex defectu termini, aut connotati, invariata intrinsecâ visionis entitate, quoad rectum. Huic solutioni subscribit in M. S. Sapientiff. Theologiæ D. & Professor Fr. Petrus Martyr Joan. Domûs, & Academiæ nostræ non vulgare decus, qui paucis abhinc annis, è vivis abiit, maximò sui desiderio relictò.

DISPUTATIO II.

De Scientia indita, vel per se infusa, Animæ Christi.

EXpeditâ consideratione scientiæ beatæ Animæ Christi; de per se infusa differit Ang. D. q. 11. Et suppositâ illius existentia (quam ostenderat q. 9. a. 3.) ejus nunc objectum, actum, & habitum speculatur. Ad quorum elucidationem, fit

DUBIUM I.

Utrum Scientiâ per se infusâ, distinctè, & in particulari noverit Christus omnia naturalia, seu naturaliter, seu per revelationem cognoscibilia ab intellectu creato?

268 **C**ONCL. est affirm. D. Th. hîc q. 11. a. 1. & com. cont. paucos. Ante cujus prob. supp. 1. præter visionem beatam, admittendam esse in beatis quandam aliam scientiam per se infusam, seu supernaturalem habitua-

tualem, ab ipsa scientia beata dimanantem, quæ res creatas extra Verbum cognoscunt per species infusas. *Supp.* 2. cont. Scot. Dur. & Gabr. ex D. Th. suprâ q. 9. a. 3. hæc scientiâ perfusum fuisse intellectum humanum Christi ab initio conceptionis suæ. Et constat, *tum* ex illo Coloss. 2. *In quo sunt thesauri scientiæ Dei absconditi*; quod non stare, si tali scientiâ caruisset. *Tum* rat. D. Th. Quia aliàs humanitas Christi esset imperfecta, utpotè non reducta ad actum supernaturalis cognitionis rerum extra Verbum per species infusas, ad quam, & ad quas (quantumvis supernaturales) erat illa in potentia obedientiali, imò & connaturali, tanquàm sibi, ut unitæ Verbo, debitas; Christo enim incumbere omnia cognoscere, omniumque salutem providere. His *supp.*

269 Prob. concl. quoad 1. p. cont. Scot. & Dur. asserentes, res naturales cognosci ab intellectu humano Christi scientiâ naturali per accidens ipsi infusâ. Prob. inquam: Quia naturalia naturaliter cognoscibilia, possunt quamoptimè, supernaturaliter, seu scientiâ per se infusâ cognosci: ergo sic illa cognovit intellectus humanus Christi, aliàs in potentia, seu imperfectus maneret. Prob. ant. Licet scientia naturalis non possit ad objecta supernaturalia ascendere; supernaturalis tamen potest ad naturalia descendere: sicut cognitio superior inferius objectum, infinita finitum, divina creatum attingere potest: ergo. Quòd autem ea clarè, distinctè, & quoad rationes etiam individuales, cognoverit, Constat ex dictis; quia aliàs maneret in potentia ad illa sic cognoscenda, cum sic cognoscibilia sint, & sic ea repræsentent species infusæ quibus utitur, cum ab ideis divinis sint exemplatæ, ut de speciebus Angelicis diximus t. 1. N. 856.

270 Secunda verò p. est etiam expressa D. Th. & prob. quoad secreta cordium, & futura contingentia, etiam libera, de quibus est specialis difficultas: Nam quamvis prædicta noverit Christus scientiâ beatâ, non obstat quominus & infusâ illa cognoverit; plura enim beatis utrâque scientiâ innotescunt. Illa insuper cognoverunt sæpè Prophetæ per
lu-

lumen à lumine gloriæ distinctum : ergo non solò illò sunt cognoscibilia : ergo illa cognovit Christus scientiâ per se infusâ , sicut illa modò cognoscit, quamvis & illa agnoverit in via per lumen propheticum, quod non remanet in patria. Id demùm exigit dignitas Christi, qui, cùm sit supremus omnium Judex, debet omnia præterita, & futura, aperta, & occulta cognoscere, ut omnia trútinet, judicet, puniat, & coronet. *Nota* tamen, quòd præfata cognitio de futuris liberis, & cogitationibus nondùm existentibus, non est propriè intuitiva, cùm illa nondùm existant nisi in æternitate, quæ scientiam infusam non mensurat: impropriè tamen *intuitiva* vulgò audit, ob singularem illius scientiæ perfectionem, & sic conciliantur sententiæ, in speciem adversæ, ut appositè notant Marinis, & Labât.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

272 Opp. 2. cont. 2. supp. Visio beata excludit ab eodem enigmaticam fidei, ut patet 1. Cor. 13. ergo & scientiâ infusâ; utraque enim comparatur ad illam, sicut imperfecta ad perfectam. *Prat.* Scientia per se infusa, & quævis alia cognitio, comparatur ad beatam, sicut dispositio ad terminum: ergo existente istâ in Anima Christi, superfluit quævis alia. *Prat.* Sicut materia prima est in potentia ad formam substantialem, ita intellectus ad formam intelligibilem; sed materia prima nequit simul actuari duplici formâ substantiali: ergo nec intellectus humanus Christi duplici scientiâ. *Ad hæc:* Intellectus Christi cognovit omnia objecta supernaturalia per scientiam beatam; naturalia verò per acquisitam: ergo superfluit infusa. *Tandem:* Scientia infusa, cùm sit supernaturalis, est indebita intellectui humano Christi: ergo ejus carentia est purè negativa respectu illius; adeòque nullam arguit in eo imperfectionem: ergo ruit rat. D. Th.

272 Ad 1. resp. D. Th. q. 9. a. 3. ad 1. disp. esse, quia cognitio per species infusas, nihil includit visioni beatæ oppositum; secùs fides, cùm sit de non visis. *Ad 2. resp. ibidem ad 2. Dist. ant.* Sicut dispositio ad terminum, tanquàm vis ad illam, N. Quali effectus ab illa procedens, C. Manet er-

go in Christo scientia infusa simul cum beata; non quasi via ad istam, sed quasi per istam confirmata. *Ad 3.* (quod probat, nec divinitus posse intellectum duplici specie intelligibili simul actuari, nec simul existere posse in Angelis cognitionem matutinam, & vespertinam, pluraque alia, aperte falsa) Resp. disp. esse, quia forma substantialis est actus primus materiæ, adæquatam hujus potentialitatem explens; secus species intelligibilis respectu intellectus, quantumvis illa sit essentia ipsa divina, quia hæc non respondet potentialitati naturali intellectus, quâ exigit informari speciebus sibi proportionatis, & rerum propriis. *Ad 4.* N. conf. Quia omnia illa sunt cognoscibilia in Verbo, & extra Verbum.

273 *Ad ult. Dist. ant.* Est indebita intellectui humano Christi, nudè sumpto, C. ut assumpto ad esse Verbi, N. *Deinde datô ant. & 1. conf. Dist. 2.* Nullam arguit imperfectionem privativam, C. negativam, ab illo pariter relegandâ, N. Nam, ut D. Th. discurret, decebat ut Anima Christi Verbo personaliter unita, esset omninò perfecta; adeòque nulla in ejus intellectu esset potentialitas (seu naturalis, seu obedientialis) non reducta ad actum: unde non solum imperfectio privativa excludenda ab eo est; sed etiam negativa, quam importat potentialitas obedientialis non reducta ad actum; nec enim includit carentiam perfectionis debitæ, sed indebitæ. *Quamvis* autem talis imperfectio negativa, seu non expletio potentiæ obedientialis, anxietatem beatitudini oppositam non afferat, adeòque locum habeat in Angelis beatis, ut docet D. Th. q. 8. de verit. a. 4. ad 13. releganda tamen est ab humanitate à Verbo assumptâ, ob rat. D. Th. Vide D. Godoy disp. 32. N. 93.

274 *Opp. 2. cont. 1. p. concl.* Res naturales ad solam scientiam naturalem pertinent, cum objecta proportionentur habitibus: ergo attingi non possunt scientiâ per se infusâ, seu supernaturali. *Præter.* Potentialitas Animæ Christi ad naturalia cognoscenda, est naturalis: ergo per solam scientiam naturalem, cui soli proportionatur, expleri debet: ergo. *Ad 1. Dist. ant. ad solam scientiam naturalem*
per-

pertinent, per se primò, C. secundariò, & modò altiori, N. Ad prob. Dist. ant. Objecta formalia, & adæquata proportionantur habitibus, C. materialia & inadæquata, N. & hujusmodi sunt naturalia respectu scientiæ per se infusæ, à qua attinguntur sub altiori ratione formali, nempe, sub revelatione clarâ extra Verbum, per quod à fide, & scientia beata, differt. Ad 2. Dist. ant. Potentialitas ad cognoscenda naturalia per se primò, & modò naturali, est naturalis, C. secundariò, & modò altiori, N. Unde potentialitas illa primò modò, per solam scientiam naturalem expleri potest. Sed secundò modò est obedientialis, adeoque per scientiam supernaturalem explebilis.

275 Opp. 3. D. Th. in 3. d. 14. q. 1. a. 3. & q. 20. de verit. a. 6. docentem, Christum non agnovisse singularia per scientiam infusam, quia non pertinent ad perfectionem intellectûs humani: ergo. *Præter.* Quia aliàs fuissent in intellectu Christi propè infinitæ species intelligibiles solò numerò distinctæ, cùm tot sint singularia, & individua naturæ humanæ, v. g. *Præter.* Singularia cognosci non possunt per lumen intellectûs agentis: ergo nec ab intellectu Christi per scientiam infusam. Ad hæc, Consequentia ista est nulla: *Christus est prudentissimus: ergo cognovit omnia singularia*, quia ad prudentiam solùm expectant singularia agibilia, præter quæ, sunt plura factibilia ad artem pertinentia; & plura, nec agibilia, nec factibilia, sed purè speculabilia, ut singularia arenæ, feminum, animalium: ergo ex plenitudine prudentiæ Christi, non rectè infert D. Th. hîc, a. 1. ad 3. cognovisse omnia singularia per scientiam infusam. Tandem, quia aliàs cognitio scientiæ infusæ Christi fuisset intuitiva; sed hoc est falsum, cùm species infusæ repræsentent objectum, præscindendo ab hujus existentia, eodem quippè modò illud repræsentant, sive existat, sive non: ergo.

276 Ad 1. Resp. cum Cajet. Med. aliisque. D. Th. rem perspicatiùs meditatam, deseruisse hîc sententiam, quam locis objectis propugnaverat. Ad 2. N. sequel. nam species hominis, v. g. Christo infusa, repræsentat naturam humanam, & omnia hujus individua, conditiones individuales,

& accidentia ; est enim talis species exemplata ab essentia divina , omnia illa præhabente , & repræsentante. *Ad 3.* N.conf. nam per hanc scientiam cognovit Christus substantias separatas , quæ virtute intellectûs agentis cognosci non possunt. *Deinde R.* singularia cognosci posse reflexè per lumen intellectûs agentis ; adeoque directè per scientiam infusam , mediâ specie repræsentante naturam , ut in singularibus contractam.

277 *Ad 4.* Resp. cum Cajet.N.ant. Cognitio enim omnium omnino singularium , præteritorum , præsentium , & futurorum , rectè colligitur ex plenitudine omnimodæ prudentiæ Christi , monasticæ , politicæ , regalis & monarchicæ totius universi , cui nempè *omnia sunt subjecta , præter eum , qui subjecit ei omnia* , ut dicitur 1.Cor.15. *Dices* , hinc solum probari , nosse Christum omnia singularia per prudentiam , quæ est habitus distinctus à scientia per se infusa : ergo. *N.ant.* ex quo enim illa cognoscat per prudentiam , rectè infertur , & illam nosse per scientiam infusam , cujus est noscere omnia quorum cognitio quomodolibet pertinet ad perfectionem animæ intellectivæ , & hoc propter maximam ejus universalitatem. *Ad ult.* N.min. *Ad prob.* N.ant. imò repræsentant rerum existentias , & omnes condiciones individuas , ob rat. suprâ allatam. *Ad prob.* Dist. ant. Eôdem modô ex parte repræsentantis , C. ex parte repræsentati , N. Eâdem enim specie immutatâ repræsentatur existens , ut existens , & non existens , sine existentia , juxta dicta t.1. N.875. Dicitur nihilominus talis scientia *improprie intuitiva* respectu futurorum , ob sui perfectionem , ut diximus N. 269.

278 *Opp.4.* cont.2. p. In Anima Christi non est potentia obediæntialis ad id quod est proprium Dei ; sed talis est cognitio futurorum contingētium , & cordis cogitationum , ut ostendimus t.1. à N.866. ergo. *Prat.* Futura contingētia , cùm nō habeant esse determinatum , nō sunt repræsentabilia per speciem aliquam à Deo inditam : ergo nec cognoscibilia ab Anima Christi per scientiam infusam. *Ad 1.* Resp. præfatam cognitionem , dici propriam Dei , quia nulli

li alteri potest esse connaturalis; non autem quòd nõ possit gratuitò & supernaturaliter creaturæ communicari. *Ad 2.* N. ant. *Ad prob. inclusam Dist. ant.* Non habent esse determinatum, secundum se sumpta, C. ut subsunt absoluto & efficaci decreto voluntatis Divinæ. N. Unde sicut essentia divina, ut habens adjunctum decretum, repræsentat per modum speciei futura contingentia: ita species infusa creata potest illa repræsentare, quatenus à divina essentia prout sic exemplata. Et hæc est frequentior solut. cui unice standum est, relictiis aliis, quæ prolixè nimis, & juxta inutiliter tradi ab aliquibus solent.

DUBIUM II.

An, & qualiter præfata scientia cognoverit Anima Christi supernaturalia creata, & Beatissima Trinitatis Mysterium?

279 **P**rima concl. *Christus per scientiam inditam omnia entia supernaturalia quidditative, & comprehensive cognoscit.* Est com. cont. negantes Animæ Christi talem scientiam, & cont. Banez, & Alvarez, asserentes, cognosci quidem illâ evidenter in attestante supernaturalia; secus quidditative, & comprehensive; quibus adhærent quoàd ultimum, Lorca, & Suarez. Prob. autem: Omnia enim illa sunt finitæ perfectionis & cognoscibilitatis: ergo possunt per species finitas infusas quidditative, & comprehensive extra Verbum repræsentari, & scientiâ infusâ pariter cognosci: ergo & in Christo erat potentia obedientialis ad omnia illa sic cognoscenda: ergo de facto ita illa cognovit; decuit enim ut omnia ejus potentialitas fuerit in actum redacta, ut sæpè diximus ex D. Th.

280 Secunda concl. *Per eandem scientiam cognovit Anima Christi evidenter quoàd an est Trinitatis Mysterium, seu hujus existentiam.* Est com. cont. Vazquez, & perpaucos alios, & supponit cont. Scotist. non cognovisse hæc scientiâ Animam

mam Christi quidditative abstractive Deum, nec Trinitatem, species enim creata repræsentans quidditative Deum (ad talem cognitionem exacta) repugnat prorsus, ut ostendimus t. I. à N. 190. *Prob.* autem *concl. rat. fund. ex dictis:* Tali enim scientiâ cognovit Anima Christi quidditative, & comprehensive omnia supernaturalia creata; sed horum plura, ut fides, charitas, visio, v.g. sic cognosci non possunt, non cognitâ evidenter Trinitatis existentia, cum necessariam dicant habitudinem ad Deum ut Trinum, quem fides credit, charitas amat, visio intuetur: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

281 *Opp. I. cont. I. concl.* Gratia sanctificans, lumen gloriæ, visio beata, & unio hypostatica, cognosci non possunt quidditative per scientiam infusam: Non quidem gratia, quia nequit quidditative cognosci, non cognitâ quidditative naturâ divinâ, cuius est participatio formalis. *Nec* lumen gloriæ, quia est longè superius scientiâ infusâ: *Nec* visio beata, aliàs & ejus objectum (nempè Deus ut est in se) quidditative pariter nosceretur scientiâ infusâ, quod planè repugnat: *Nec* demùm unio hypostatica, est quippè superioris ordinis ad scientiam infusam: ergo nequit per istam quidditative cognosci: quemadmodùm nec supernaturalia, per scientiam ordinis naturalis.

282 *N. ant. quoad omnes pp. Ad prob. primæ N. ant.* ut enim cognoscatur, gratiam participare formaliter naturam divinam, sufficit istam cognosci evidenter quoad an est. Et sanè Angelus comprehensive cognoscit intellectû creatum, quin quidditative cognoscat divinum, quem ille formaliter participat. *Ad prob. 2. p. Dist. ant.* Est longè superius in ratione cognoscitivi, C. in ratione cognoscibilis, N. Conveniunt enim in eodem immaterialitatis gradu: Unde sicut, propter hanc rationem, potest Angelus inferior (juxta ipsos opposites) superiorem quidditative, imò & comprehensive cognoscere, quamvis elicere non valeat cognitionem ita perfectam, ac superior: potest similiter scientiâ infusâ cognosci quidditative & comprehensive lumen gloriæ, quantumvis istò eliciatur visio beata, quæ per
illam

illam elici nequit. Vide t. I. à N. 190. *Ad prob. 3. p. N. sequel.* nam ad cognoscendum quidditative, imò & comprehensive cognitionem, sufficit cognoscere hujus objectum evidenter quoad an est; aliàs non posset Angelus naturaliter comprehendere, nec quidditative cognoscere dependentiam creaturæ à Deo. *Ad prob. ult. p. Dist. ant.* Est superioris ordinis, absolutè, N. intra eundem ordinem supernaturalem, C. & N. conf. & prob. nam ordo naturæ est omninò diversus à supernaturali, & istò inferior. Vide suprâ, N. 99.

283 *Opp. 2. cont. eandem:* Immaterialitas scientiæ infusæ nequit specificè adæquare immaterialitatem luminis & visionis: ergo nec illius cognoscitivitas, horum cognoscibilitatem; utraque enim immaterialitatem consequitur: ergo scientia infusa nequit comprehendere lumen & visionem: sicut nec Angelus inferior superiorem, ut plures ex Nostri docent, ob eandem rationem. *N. conf.* *Ad prob. R. 1.* vim cognoscitivam scientiæ infusæ pensari debere ex istius radice, gratiâ nimirum sanctificante, & unione hypostaticâ, longè perfectioribus lumine & visione: quippe ad comprehensionem objecti non requiritur, quòd illius principium proximum sit ejusdem immaterialitatis & perfectionis specificæ cum objecto; aliàs nullus Angelus comprehenderet se ipsum, quia nullius intellectus propriam adæquat in specifica immaterialitate substantiam.

284 *Ad comprehensionem igitur objecti, sufficit, quòd causa adæquata intellectionis, adæquet ex aliqua sui parte, perfectionem objecti: Adæquata autem intellectionis causa confurgit ex principio illius radicali, potentiâ, & virtute potentiæ; non quidem ut ex causis partialibus, sed ut ex partibus causæ, juxta dicta t. I. N. 229. Cùm igitur in Angelo inferiori utrumque intellectionis principium, radicale, & proximum (natura, scilicet, & intellectus) sit inferioris immaterialitatis specificæ ad substantiam superioris; istam propterea non comprehendit, juxta illam sententiam. Cognitio verò luminis & visionis, elicit per scientiam infusam, est verè illorum comprehensio, utpotè illorum per-*
fe-

fectionem, & cognoscibilitatem adæquans, & superans ratione principii radicalis, nempe, gratiæ, & unionis; quantumvis illam non æquet ratione principii proximi, seu scientiæ infusæ. Deinde R. ad arg. N. conf. Ad prob. N. conf. ut enim scientia infusæ comprehendat lumen, & visionem, & Angelus inferior superiorem; sufficit convenientia in gradu immaterialitatis genericæ.

285 Opp. 3. cont. 2. D.Th. asserentem hîc a. 1. Christum, per scientiam infusam, Dei essentiam non cognovisse; sed solum per beatam: ergo. *Præf.* Illa solum cognoscuntur per scientiam infusam, quæ repræsentantur per propriam speciem; sed Trinitatis Mysterium repræsentari nequit, adhuc quoad an est, per speciem propriam creatam, ob dicta tom. 1. N. 190. ergo. *Ad 1. R.* loqui D.Th. de cognitione divinæ essentiæ in se, seu de cognitione Dei per essentiam; non verò de cognitione per suos effectus; aliàs cognitionem Dei ut unius, à scientia infusæ excepisset; nec enim Trinitatem excipit, sed *Dei essentiam*. Profectò D. Th. expressè ibidem docet, cognovisse Christum per scientiam infusam omnia, quæ per revelationem divinam hominibus innotescunt. . . ad quodcumque donum Spiritûs S. pertineant. Quæ si Vazquez attendisset, non assereret, Thomistas verba D. non legisse. *Ad 2. Dist. maj.* Illa solum cognoscuntur immediatè, C. mediatè, N. Trinitas autem cognoscitur per scientiam infusam mediantibus donis supernaturalibus, non ut effectibus Dei (qualiter ex illis cognoscitur ut unus, cum vis productiva ad extrâ sit indivisa, & communis tribus Personis) sed quatenus respicientibus Deum ut objectum, juxta dicta N. 278.

186 Ex dictis inferes 1. id quod docet D. Th. q. 11. a. 2. nimirum, potuisse Christum hâc scientiâ intelligere sine, & cum conversione ad phantasmata: erat enim comprehensor, cujus est intelligere independentè à phantasmatibus, cum neutiquàm subdatur corpori, sed totaliter ei dominetur: & de factò sic intellexit ea quæ per phantasmata cognosci nequeunt, nempe, substantias separatas. At quia simul erat viator, & sensibus præditus, potuit pro libito in-

telligere, se convertendo ad phantasmata. *Inferes* 2. id quod resolvit S. D. a. 3. nempe, potuisse similiter eadem scientiâ intelligere cum discursu, ac sine illo: quamvis enim scientia illa non fuerit collativa quoâd acquisitionem, utpotè infusa; potuit nihilominus talis esse quoâd usum: Cùm enim Anima Christi esset rationalis, cujus proprium est conferre, & discurrere; poterat unum ex alio concludere, & de factò ita conclusit Matth. 17. nam ex Perri responso, quòd nempe Reges, non à filiis, sed ab alienis tributum accipiant, intulit Dominus: *Ergo liberi sunt filii.* Qui discursus soli scientiæ infusæ tribui potest, cùm plura involvat supernaturalia Mysteria de libertate filiorum Dei, adeoque in intelligibilia per scientiam naturalem, seu acquisitam.

287 *Inferes* 3. cum S. D. a. 4. scientiam infusam Christi, fuisse quidem perfectiorem Angelicâ ex parte influentis, quantum ad numerum scitorum, & scientiæ certitudinem, quia plura, & certius cognoscebat: esse tamen inferiorem Angelicâ ex parte recipientis, quantum ad modum cognoscendi, nempe, per conversionem ad phantasmata, & collativè, quem scientia infusa Christi permittit, secùs Angelica. Recepit insuper Christus species minus universales, quàm Angeli. Et hæc est differentia essentialis, firmans inferioritatem scientiæ infusæ Christi respectu Angelicæ ex parte subjecti: sed illam reservavit Ang. D. a. 6. solâ primâ hîc indicata, tanquàm notiori ex a. 2. ut appositè, pro more, notat Cajet.

289 *Inferes* 4. cont. Joann. à S. Th. & Cipull. scientiam per se infusam Animæ Christi, esse unum specie habitum; attingit enim omnia sub una ratione formali, ob ejus superioritatem. *Nec* oppositum innuit D. T. dùm hîc a. 6. ait, fuisse distinctam secundum diversos habitus: accipit enim nomen *habitus* pro speciebus intelligibilibus, & quidem jure, *tum* quia illas connotat habitus, *tum* quia non semper omnibus illis actu utitur Anima Christi, & hanc esse mentem S. D. colligunt Berg. Medina, Arau. Mainis, Godoy, & plures alii, ex eo quòd ibidem ad 3. apertè docet, scientiam infusam Christi esse unam ex parte luminis ele-

vantis intellectum, & plures ex parte specierum, objectivè concurrentium. Et idem expressiùs docuit in 3.d. 14. a. 3. qq. 4. dicens: *Anima Christi unò habitu omnia cognovit, quæ ad hanc scientiam pertinent, quamvis diversis speciebus.*

DISPUTATIO III.

De Scientia acquisita, vel experimentalis Anima Christi.

DUBIUM UNICUM.

Utrum Scientia naturalis fuerit prropriis actibus à Christo comparata?

290 **C**ONCL. est affirm. & D.Th. hîc q. 12. a. 2. & suprà, q. 9. a. 4. & com. cont. D. Bonav. Scot. Dur. Gabr. & Suarez, asserentes, illam fuisse Christo per accidens infusam; id quod D.Th. docuit in 3.d. 14. q. 3. a. 3. sed illud hîc, se ipsò doctior factus, expressè retractat. *Supponit* concl. tanquàm indubitatum, fuisse in Christo scientiam naturalem, seu per se acquisibilem. Prob. autem rat. D.Th. *tum* quia aliàs frustraneus, & otiosus fuisset in Christo intellectus agens; cujus propria operatio est facere species intelligibiles actu, abstrahendo eas à phantasmatibus. *Tum* quia in Christo ponitur scientia connaturalis soli Dei, scilicèt, *beata*, & scientia connaturalis Angelis, scilicèt, *infusæ*: ergo ponenda in illo est scientia undiquè connaturalis naturæ humanæ, scilicèt, *acquisita*, quæ est connaturalis homini, non solum ex parte subjecti recipientis, sed etiam ex parte causæ agentis, adedque totaliter *humana*: non igitur habuit illam per accidens infusam, sed decursû vitæ sensim comparatam.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

291 Opp. 1. Scientia, quæ sensibus sensim acquiritur, est valdè imperfecta, & diminuta, quia & supponit sui carentiam in subjecto pro aliquo tempore, nec attingere potest substantias separatas, imò nec plurima corporalia à sensibus remotissima, quorum proindè species ab his comparare nequit, ut occultas cœlorum virtutes, & in abyssis maris ac terræ visceribus latentia: ergo talis scientia dédet Christi animam, præfata omnia perfectissimè naturali scientiâ cognoscentem ab initio, utpotè ex tunc veritatis, seu scientiæ plenam. *Præf.* Omnes virtutes morales naturales, seu per se acquisibiles, fuerunt per accidens infusæ voluntati humanæ Christi, juxta dicta N. 195. ergo & scientiæ naturales sic fuerunt infusæ illius intellectui. *Tandem:* Quia illas sic infusæ habuit Protoparens, juxta D. Th. 1. p. q. 94. a. 3. ut scilicet, alios instruere posset: ergo potius Christus, ob eandem rationem.

292 Ad 1. Dist. ant. Est valdè imperfecta & diminuta, negativè, C. privativè, N. Nam scientiæ illi connaturalis est processus de imperfecto ad perfectum, & neutiquàm debita cognitio spiritualium, & latentium; cùm illius objectum sit sola quidditas sensibilis attingibilis lumine intellectûs agentis, ut docet D. Th. q. 12. a. 1. ad 3. Neutiquàm igitur indigna fuit Christo successiva acquisitio scientiæ naturalis: sicut nec quantitatis, figuræ, & usûs membrorum; quippè scientia per se acquisibilis, non erat magis debita illi in statu infantili, quàm perfecta quantitas, statura completa, loquela distincta, gressus expeditus, & juxta ipsum Suarez opponentem, cognitio experimentalis. Imò acquisitio talis scientiæ conveniens fuit Christo ex parte *scientiæ*, *scientiæ*, & *modi sciendi*, ut optimè notat Cajet. nam acquisitio est generatio per se, & naturalis talis scientiæ, secùs infusio: sciens autem per inventionem, se ipsum movet, quod nobilius est, quàm moveri ab alio, qualiter accidit scienti per infusionem: Modus tandem ita sciendi superadditur modis sciendi scientiâ beatâ, & inditâ, ut nullus convenire potens Christo, illi defuerit. *Ad 2.* constat discrimen

men ex ibidem dictis, & à N. 203. *Ad ult. R. disp. esse, quod Adam conditus est in ætate virili, ut principium, & Doctor hominum in naturalibus; Christus verò assumpsit statum infantia, cui connaturale est crescere ætate & sapientiâ: nec venit ut scientias naturales doceret, sed ut mysteria gratiæ revelaret.*

293 *Opp. 2. cont. 1. rat. D. Th. Intellectus agens fuit in Adam, & remanet in Beatis, absque abstractione specierum à phantasmatis; & tamen non frustrâ: ergo. Prat. Præcipuus actus intellectûs agentis, non est abstractio, sed intellectio: ergo non fuisset frustrâ, quamvis abstractione caruisset. Prob. ant. ex D. Th. q. un. de Anima a. 15. ad 9. dicente: Anima cum fuerit à corpore separata, per intellectum passibilem recipiet species effluentes à substantiis superioribus; & per intellectum agentem habebit virtutem ad intelligendum.* Quibus innuit, intellectionem esse actum intellectûs agentis, cum illam virtute istius elici dicat; sed intellectio est perfectior abstractione, cum ad illam ordinetur: ergo. *Ad 1. R. disp. esse, quia Protoparenti non erat debita, & connaturalis specierum abstractio, sed potius infusio, ob dicta N. præced. adeoque carentia abstractionis non infert, otiosum in illo fuisse intellectum agentem, & idem dicendum de Beatis; id enim solùm dicitur frustrâ, & otiosum, quod caret actu sibi debitò pro statu, locò, & tempore: Christo autem econversò, non specierum infusio, sed acquisitio, erat connaturalis & debita, ob supra dicta: quapropter si illa caruisset, otiosus in eo fuisset intellectus agens.*

294 *Ad 2. N. ant. Ad prob. omisiss aliis solut. R. 1. cum Bergom. in tab. aur. dub. 1218. S. Doctorem eò loci in ea fuisse sententia, nempe, intellectum agentem simul cum patibili intellectionem elicere, adeoque illum non fuisse frustrâ in Christo, quamvis species à phantasmatis non abstraxerit, ut docuerat locò supra laud. ex sent. utrumque autem in præsentì retractasse. R. 2. sensum S. D. esse, quòd anima separata, per intellectum passibilem ut passibilem, accipit species, & per ipsum ut agentem ha-*

habere virtutem ad intelligendum. Itaque in eodem intellectu passibili duplex distinxit munus, scilicet, & *passivi*, quatenus recipit species, & *activi* seu *agentis*, quatenus intelligit, seu intellectionem agit; qualiter 1. p. q. 54. a. 4. concedit Angelis *intellectum agentem*, nimirum, æquivoce.

295 Inquires 1. An per hanc scientiam cognoverit Christus omnia? R. cum D. Th. hic q. 12. a. 1. cognovisse per eam omnia & sola illa, quæ per lumen intellectus agentis homini sunt cognoscibilia; adeoque per hanc scientiam non cognovit Christus substantias abstractas, nec singularia præterita, præsentia, & futura; quæ quidem scientiâ beatâ, & inditâ, plenissimè novit. Quamvis autem non omnia sensibilia fuerint Christo objectata, *fuerunt tamen* (inquit D. Th. ad 2.) *subiecta sensibus ejus aliquis, ex quibus poterat in aliorum notitiam devenire*, ob excellentissimam vim rationis ejus. Si quæ autem singularia, opportuna ad accipiendas species pro perfectione scientiæ, fuerint à Christi sensibus remotissima; dici potest, juxta Cajet. ea Angelos ipsi exhibuisse: sicut illorum ministeriô allati sunt ei panes in deserto, & Protoparenti adducta sunt animalia, illis omnibus nomina imposituro.

296 Inquires 2. Utrum Christus in hanc scientia profecerit? & an aliquid ab homine, vel Angelo didicerit? Ad 1. resp. D. Th. a. 2. affirmativè: profecit quippè in ea non solum quantum ad effectum & experientiam, sed etiam quantum ad essentiam ipsius habitus; nam intellectus agens poterat alias, & alias species abstrahere, quibus augetur hæc scientia, quæ dicitur *humano*, quia humanò modò acquiritur, & de ea est sermo (juxta Ambros.) dum Lucæ 2. dicitur, *quod Jesus proficiebat sapientiâ*. Nec profectus repugnat perfectioni hujus scientiæ; nam licet semper fuerit perfecte secundum tempus; non tamen simpliciter & secundum naturam. Ad reliqua respondet negativè, aa. 3. & 4. Dedecebat enim omnium hominum Doctorem, ab eorum quocumque doceri, vel discere. Nec Angelicò lumine opus habuit ad perfectionem scientiæ, sive acquisitæ, si-

ve

ve inditæ; ad illam enim satis est lumen intellectûs agentis; istam verò immediatè à Deo adeptus est. *Confortatio* autem Angeli erga Christum, non fuit per modum instructionis, sed ad demonstrandam ejus humanitatem.

297 Inquires tandem: An, præter triplicem scientiam hucusque expositam, nimirum, *beatam, per se inditam, & acquisitam*, fuerit in Anima Christi scientia naturalis, per se infusa quoad species, qualis agnoscitur in Angelis, & anima separata? *Affirmativè* respondent Lorca, Godoy, Gonet, alique; sed *negativè* respondendum censeo. *Tum*, quia de tali scientia altum apud veteres omnes silentium. *Tum*, quia naturalis cognitio rerum naturalium per species à Deo infusas, non est connaturalis, aut connaturaliter debita Animæ Christi in ordine supernaturali, ut ex terminis liquet; nec etiam intra naturæ ordinem, *non enim est naturale animæ, quòd per species infusas intelligat, cum est unita corpori; sed solùm quandò est separata* ut docet D. Th. q. un. de An. a. 15. in corp. & ad 19. & a. 17. ad 2. Anima autem Christi erat corpori unita. *Nec* adversatur D. Th. dùm opusc. 2. cap. 216. geminare videtur cognitionem Christi infusam, ut erga naturalia, & supernaturalia creata versetur. Loquitur enim de eadem cognitione infusa supernaturali, quæ non modò supernaturalia, sed & naturalia perfectissimè attingit, juxta omnes: ideòque eam, aliam, & aliam, appellat S. D. non *subjectivè*, sed *objectivè* dumtaxat. *Nec* alia fusè adducta à D. Godoy amplius urgent, ut in eis dissolvendis immorari oporteat.

DISPUTATIO ULTIMA.

De Potentia Anima Christi.

Postquàm egit S. D. de Gratia, Virtutibus, & Scientia Anima Christi à q. 7. differit consequenter q. 13. de *Potentis*, seu potestate & virtute activa ipsius, tum absolutè in se, tum in ordine ad diversa, & maximè supernaturalia.

lia. Ad quorum elucidationem, sit

DUBIUM UNICUM.

Utrum Humanitas Christi, non solum moraliter, sed & physicè instrumentaliter concurrat ad productionem gratiae, aliorumque effectum supernaturalium & miraculorum?

298 **A**Nte resol. supp. cum D. Th. a. 1. tanquam fide certum contra Ubiquistas, quòd licèt homo Christus per communicationem idiomatum dicatur *Omnipotens*, sicut dicitur *Deus*, &c. non tamen fuit humanitati communicata Omnipotentia simpliciter; imò id repugnare constat, quia infinitas simpliciter est proprietas naturæ divinæ, à qua humanitas permansit distincta post unionem, propriamque retinuit impermixtam & inconfusam, ut cont. Euthic. diffinivit Ecclesia. *Supp.* 2. ex dictis t. 3. à N. 433. solù Deum esse posse causã efficientẽ principalẽ gratiæ. *Supp.* 3. humanitatem Christi fuisse causam moralem principalem prædictorum; constat enim ex suprã dictis, Christum, quã hominem, satisfactoriè & meritoriè influxisse in iustitiam nostram; ac reliqua supernaturalia charismata. His præsupp.

299 **C**oncl. est affirm. expressa D. Th. hïc a. 2. & com. Thomist. quibus adhærent Suarez, Valen. aliique Societ. cont. Altif. Alen. D. Bonav. aliosque veteres, quibus, post Canum, subscribunt mordicùs Vazquez & quidem alli RR. *Prob.* autem concl. *Tum* ex illo Lucæ 6. *virtus ex illo exibat, & sanabat omnes.* Ex illo J. 1. *Gratia, & ueritas per Jesum Christum facta est*, aliisque videndis apud Medin. hïc; quibus influxus physicus indicatur: sicut dum dicitur, ipsum ad miracula patrandã adhibuisse sputum, contactum, imperium, & similia; exitus enim effectus, efficientia, & reliqua, propriè accepta, quid physicum sonant dumtaxat, vel saltem propriùs, quàm morale: ergo sic accipiendã, sunt,

sunt, cùm nullum inde sequatur absurdū, ut ex solut. argum. patebit. Tum ex CC. & PP. passim affirmantibus, carnem Christi, propter unionem ad Verbum, esse vivificatricem, cooperatricem divinitati, & quæ divinitatis sunt operatricem; sed caro Christi non vivificat solùm per modum nudæ conditionis, id enim aliis rebus (quamlibet minimis) convenire potest : nec per influxum moralem, cujus est incapax: ergo caro Christi, vel neutiquàm influit circa prædicta, adeoque nec instrumentaliter, contra ipsos adversarios; vel influit physicè.

300 Prob. deinde rat. Tum quia humanitas Christi juxta CC. & PP. est instrumentum & organum Divinitatis in ordine ad effectus supernaturales; sed non morale (cùm divinitas esse non possit causa moralis principalis influens merendo, orando, &c. sed solus Filius factus homo:) ergo physicum. *Præ.* Humanitas Christi operatur justificationem & miracula virtute toti Trinitati communi, juxta illud Lucæ 11. *Si in digito Dei ejicio demonia, & Joan. 14. Pater autem in me manens, ipse facit opera:* ergo operatur illa physicè instrumentaliter; omnis enim virtus moralis Christi, est propria Personæ Filii merentis & satisfaciens. *Præ.* Quia aliàs posset assumi ut instrumentum ad creandum, quod vel Patri Vazquez adversatur, cujus evasio ex dictis rejecta manet. Tandem, quia influxus ille physicus est perfectior morali, nec Christi humanitati repugnat, ut ex solut. argum. constabit: ergo concedendus illi est: non modò in terris degenti, sed etiam nunc in Cælis imperanti; quidquid nonnulli aütument, nam rationes adductæ utrumque convincunt. Sicüs de illa ante Incarnationem; imò id apertè repugnat, ob defectum existentia, ad influxum effectivum (& maximè physicum) exactæ. Vide suprà N. 79. 81. & 88.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

301 Opp. I. cont. I. supp. illud Matth. ult. *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra.* Et illud Joan. 3. *Omnia dedit ei Pater in manus;* quæ omnipotentiam sonant, & de Christo, quæ homine, intelligunt PP. quorum plures do-

docent, Christum ut hominem verè esse Omnipotentem. *Prat.* Quia aliàs dùm dicimus: *hic homo* (demonstratò Christò) *est omnipotens*, nihil aliud dicimus nisi: *Deus est Omnipotens*: ergo nihil dicimus cõmunicatum humanitati ad operandum. *Prat.* Humanitas Christi acquisivit esse, & subsistere divinum: ergo & posse, quod sequitur ad esse, juxta Phil. Et hinc postremò corruiat. D. Th. nec enim est magis propria Dei omnipotentia, quàm sua existentia, quæ tamen communicata est humanitati, salvâ hujus essentiâ: ergo.

302 Ad 1. R. testim. illa intellecta de Christo quâ homine, dupliciter verificari: primò, per communicationem idiomatum. Secundò, quia humanitati tributum est, ut tanquàm instrumentum excellentiæ possit omnia, non quidem absolutè, sed ad finem redemptionis necessaria, & ordinabilia. Et eòdem modò accipiendi sunt PP. Ad 2. N. conf. Quamvis enim communicata non sit humanitati omnipotentia simpliciter, ob repugnantiam; plura & maxima collata sunt ei dona, assumptaque est ut instrumentum divini Verbi ad facienda opera eximia. Ad 3. N. conf. & prob. Potentia namque, non existentiam nec subsistentiam rei sequitur, sed essentiam. Ad ult. N. ant. Ad prob. N. conf. Quia omnipotentia simpliciter ex sua ratione intrinseca dicit modum infinitatis, quò est in Deo circa omnes posibles effectus; adeòque nequit formaliter creaturæ communicari, sicut nec infinitas ipsa, ratio entis à se, actus puri, & id genus: Existentia verò, & plura attributa, ex vi terminorum non explicant modum quò sunt in Deo. Vide t. 3. à N. 265. Et Joan. à S. Th. disp. 15. a. 1. ad 7.

303 Opp. 2. cont. concl. Concil. Trid. sess. 6. de Justit. ubi enumerans causas nostræ justificationis, nihil dicit de causalitate physica instrumentali humanitatis Christi: ergo. *Prat.* D. Th. in 3. d. 16. q. 1. a. 3, solam virtutem per modum orationis, & intercessionis agnoscit in Christi humanitate ad patranda miracula: ergo. Ad 1. N. conf. Concilium enim solùm enumerat causas justificationis, quas fide creditur in illam influere, qualis non est influxus instrumentalis physicus quem humanitati Christi asserimus. Et quidem
nec

nec influxus moralis instrumētalis meminit, quem inconsequenter cum meritorio confundit Vazquez. Vide Godoy disp. 40. n. 95. Ad 2. omisâ solut. Cajet. asserentis, D. Th. correxisse hîc a. 2. sent. illam. R. loqui S. Doct. de sola virtute principali; unde sensus est, quod nulla virtus fuit in Anima Christi ad principaliter patranda miracula, nisi moralis per orationem, aut intercessionem: *orans enim in oratione est sicut principale agens*, ut loquitur in 4. d. 5. q. 2. a. 2. Cum quo tamen stat, quod habuerit insuper virtutem physicam instrumentalem ad tales effectus.

304 Opp. 3. Instrumentum physicum debet existere realiter, contingere subjectum in quo agit, præviè operari, & virtutē à causa principali derivare; sed hæc omnia desunt humanitati Christi ad productionem gratiæ: *Primum* quidem, nam antequàm existeret, causavit gratiam in antiquis PP. sicut illius Passio & resurrectio jam præteritæ causant vitam & resurrectionem nostram. *Secundum* etiam, nam existens in cælo, non contingit homines quos justificat in terra; nec in terris degens, tangebatur physicè illos quos solâ voce sanabat etiam absentes, ut servum Centurionis, & filium Reguli. *Tertium* quoque, plura enim Christi miracula patrata sunt creatione, & suspensione concursus divini, ut patet in Columba Jordanis, & deambulatione super aquas; nulla autem creatura potest præviè agere in subjectum creationis (quod est nihilum) nec in concursum divinum. *Quartum* demùm, quia virtus illa, vel foret spiritualis (adeòque in Christi carne irreceptibilis) vel corporalis, & sic in anima subjectari non posset.

305 N. min. quoad omnes pp. Ad prob. 1. R. quod humanitas Christi fuit causa solum moralis gratiæ veterum PP. ob dicta à N. 81. nostræ tamen Passio & resurrectio Christi est causa physica; remanet quippè in aliquo effectu physico, scilicet in cicatricibus, & dotibus gloriosis Corporis Redemptoris. Ad prob. 2. p. Dist. ant. non contingit, &c. contactu rei, C. contactu virtutis, N. Ad hunc autem requiritur quidem connaturaliter indistantia localis, non autem essentialiter; adeòque humanitas Christi potest, vir-

tute divinâ in subjecta à se distantia physicè instrumentali-
ter agere. *Ad prob. 3. p. R.* in exemplis adductis supponi
falsum, Columba enim illa non creata fuit, sed ex præja-
cente materia generata. *Nec* incessus super aquas, ex sus-
pensione concursûs Divini, sed ex dono agilitatis tunc re-
dundare permissæ, oriebatur. Quòd si in aliquibus mira-
culis contigit creatio, aut divini concursûs suspensio; de
illis non loquimur, sed de omnibus ad quæ potest se causa-
litas instrumenti protendere. *Ad prob. ult. R.* virtutem
illam esse spiritualem, quæ benè potest transeunter in cor-
pore recipi, ut dicemus, Deò dante, in Mat. de Sacramen-
tis.

306 Prolixè nimis disputant hîc nonnulli de virtute,
quâ humanitas Christi instrumentaliter physicè influit in ef-
fectus supernaturales, & miraculosos: An videlicèt, sit
illi extrinseca, vel intrinseca? An motio, vel qualitas? Ab-
sit tamen ut in his extricandis immoremur; philosophi-
ca enim sunt, & omnibus instrumentis communia. Sufficiat
supponere communem Thomist. sent. quòd instrumentum
physicum constituitur per virtutem intrinsecam, ab agente
principali illi transeunter derivatam, seu qualitas sit, seu
motio; adeòque idem dicendum de humanitate Christi ad
patranda physicè instrumentaliter miracula, &c. Conceden-
dum nihilominus est, illam permanenter habere potestatem
ad tales effectus, quia per unionem hypostaticam fuit depu-
tata instrumentum, cui debebatur elevatio ad illos, quan-
dò, & quomodò voluerit; non tamen quòd ei insit virtus
aliqua permanens ad illos, quia hæc potiùs causam princi-
palem, quàm instrumentalem, efficeret humanitatem. Ac
de III. Tract. tantùm.

TRACTATUS IV.

*DE DEFECTIBUS A CHRISTO
in humanitate assumptis, & de
consequentibus unionem, convenien-
tibus Christo quantum ad esse,
& fieri.*

Ad q. 14. 15. & 16.

Absolutâ disp. de perfectionibus Humanitatis as-
sumptæ, consequenter agendum est cum S. Doct.
de defectibus ejusdem naturæ, & primò de de-
fectibus corporis, quàm animæ. Sit igitur

DISPUTATIO I.

*De Defectibus Corporis assumptis à Filio
Dei.*

DUBIUM UNICUM.

*An, qualiter, & quosnam Corporis Defectus as-
sumpserit Christus?*

307. **P**Rima concl. Conveniens fuit, corpus assumptum à
Filio Dei, humanis infirmitatibus, & defectibus
sub-

subjacere. Est D. Th. q. 14. a. 1. & fide certa cont. Phantasia, quibus adhæsit Justinianus I. negantes, Corpus Christi (quod verum, & reale cont. Manichæos admittebant) fuisse passibile, & morti obnoxium; cujus oppositum definitur in CC. Ephes. anathem. 12. Calced. act. 1. & Lateran. sub Martino I. consult. 5. can. 3. & aliis. *Constat* insuper ex illo Isaïæ 13. *Verè languores nostros ipse tulit, & labores nostros ipse portavit*, & ex universa Evangelii historia referente, Christum passum fuisse famem, sitim, corporis fatigationem, demùm mortem. *Prob.* deinde rat. D. Th. Expediebat enim præfatos defectus Christum assumere, ut pro peccato humani generis satisfaceret; ut fidem Incarnationis altrueret; & patientiæ præberet exemplum.

308 *Secunda concl. Corpus Christi necessariò subjacuit morti aliisque defectibus, necessitate tum naturæ, consequente materiam; tum coactionis, repugnante naturæ corporeæ, non autem voluntati divinæ, aut humanæ deliberatæ.* Est D. Th. a. 2. Ad cujus intelligentiam præmittit S. Doct. quòd necessitas est duplex: altera *coactionis*, quæ fit ab extrinseco, & repugnat naturæ, & voluntati, cum utraque sit principium intrinsecum: altera est *naturalis*, quæ consequitur principia naturalia, id est, formam, vel materiam; sicut necessarium est, ignem calefacere, & corpus ex contrariis compositum, dissolvi. Hòc præsupp.

309 *Prob. concl. quoad 1. p. quia carni Christi ex Dei beneplacito permittebatur agere, & pati, quæ propria sunt illi. Quoad 2. verò patet, quia corpus Christi fuit clavis perforatum, & flagellis percussum. Quoad 3. demùm, Christus enim oblatu est, quia voluit, & voluntate divinâ, & humanâ deliberatâ, licèt mors esset contra naturalem motum voluntatis humanæ, ut Damasc. dicit, prout scilicèt, naturaliter refugit mortem, & corporis nocumenta. Et hinc habetur, tales defectus fuisse Christo absolutè voluntarios, non quidem formaliter, tanquàm à voluntate elicitos, aut imperatos; sed objectivè, tanquàm volitos, amatos, & acceptatos.*

310 *Tertia concl. Christus non contraxit hujusmodi defectus,*

ctus, sed voluntarie suscepit. Sic D. Th. a. 3. Theologos instruens, nè in errorem incidant, & congruè loqui sciant. *Prob. autem concl. Tum, quia tales defectus contrahuntur ex peccato, juxta illud Rom. 5. Per peccatum mors; sed in Christo non habuit locum peccatum: ergo. Tum, quia contraxio importat ordinem effectûs ad causam; causa autem mortis, & horum defectuum in humana natura, est peccatum, ut dicitur Rom. 5. soli igitur illi propriè dicuntur hos defectus contrahere, qui ex debito peccati illos incurrun;* quod Christo repugnat: ergo.

311 *Ult. concl. Christus non omnes corporis defectus assumpsit, sed eos solùm, qui in omnibus hominibus communiter inveniuntur ex peccato primi Parentis, quales sunt mors, fames, sitis, & ejusmodi.* Sic D. Th. a. 4. & quoad 1. p. constat. *Tum, quia repugnat omnes eidem inesse, cùm plures invicem contrariantur. Tum, quia non assumpsit ignorantiam, pronitatem ad malum, & difficultatem ad bonum, repugnantem perfectionis scientiæ, & gratiæ, exactæ ad satisfaciendum pro peccato humanæ naturæ. Sed advertete, D. Th. non sumere hic ignorantiam, &c. formaliter, qualiter sunt spiritalia; sed causaliter ex parte corporis, juxta illud Sap. 9. Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam. Et illud Rom. 7. Sentio aliam legem in membris mei, &c. Sensus ergo S. Doct. est, non assumpsisse Christum corpus ita dispositum, & prædominans animæ, ut perfectionem scientiæ, & gratiæ posset impedire.*

312 *Tum, quia nec assumpsit defectus, quibusdam hominibus ex causis particularibus obvenientes, quales sunt lepra, morbus caducus, & id genus: hi enim defectus non profuissent, imò obfuisent fini incarnationis, cùm impedire potuissent salutiferam ejus cum hominibus conversationem: Proveniunt insuper tales defectus, vel ex intemperantia individui, vel ex imperfectione virtutis formativæ, quorum neutrum convenit Christo, cùm fuerit in omnibus temperatissimus, & caro ejus de Spiritu S. concepta. Jurè igitur quidam Concionator, qui tales morbos Christo tribuere non erubuit, jussus fuit retractare sententiam, tanquam*

quàm blasphemam, & erroneam, teste M. Medinâ hîc. Qui meritò addit, temerarium esse, & piarum aurium offensivum, asserere, aliquem vel levissimum fuisse in Christo morbum: Oppositum enim est communis PP. D. Th. & fidelium sensus. Tum demùm, quia nec assumpsit defectum pulchritudinis, seu deformitatem, ut communiter ex PP. docent Theol. cont. Mich. de Medina; fuit liquidem speciosissimus, & pulcherrimus; non muliebri pulchritudine, sed virili, quæ omninò ipsum deceret. Videtis M. Medinam hîc. Altera concl. p. constat ex dictis.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

313 Opp. 1. cont. 1. concl. aliquos PP. asserere, Christi corpus fuisse impasibile, nec ullum verum sensisse dolorem. Ita apertè sentit Hilar. lib. 10. dicens inter alia *virtus corporis sine sensu pœnæ vim pœnæ in se deservientis excepit*. Et rursùs ibidem, de omnibus, quæ Christus pertulit, ita loquitur: *Afferrent hæc quidem impetum Passionis, non tamen dolorem Passionis inferrent, ut telum aliquod aquam perforans, &c.* Hier. etiam in cap. 26. Matth. ait: *Erubescant, qui putant Salvatorem timuisse mortem, & Passionis pavore dixisse, Pater si fieri potest, &c.* Clem. Alex. lib. 6. Strom. c. 6. ita de Christo loquitur: *Ipse autem, ut semel dicam, impasibilis erat: ergo.*

314 N. ant. laudati enim PP. apertissimè docent concl. noltram catholicam. Et quidem Hilarius (ut optimè observat P. Suarez infrà, q. 15. ar. 5.) sæpè in suis libris (*in quibus pietas fidei non vacillat*, ut Hier. ait cap. 7. ad Lætam) verum dolorem, sicut etiam famem, sitim, similesque defectus tribuit Christo. In Plal. 68. (ubi oppositum errorem tenuisse, contendit Vazquez) ait: *Universarum humanarum passionum sorte perfunctus, secundùm susceptas infirmitates nostras loquitur: Et dolet ipse quidem extra necessitatem, & timoris positus, & doloris. Et infrà: Percussus ergo est Dominus, peccata nostra suscipiens, & pro nobis dolens. Et post pauca: Hunc igitur à Deo percusum persecuti sunt, super dolorem vulnerum, dolorem persecutionis addentes.*

315 Præt. Plal. 53. *Hinc est* (inquit) *quòd esurivit, siti-*
vit-

vit, dormivit, lassatus fuit, impiorum cætus fugit, maestus fuit, & flevit, & passus, & mortuus est. Quid clarius? Quid apertius? Eadem habet lib. 3. de Trin. Meritò igitur Magister sent. DD. Angelic. & Seraph. (Patre Vazquez planè doctiores) & innumeri alii, Magnum Hilarium à tali errore vindicant. Ad loca igitur objecta respondet D. Th. q. sequenti. a. 5. ad 1. quòd in omnibus illis verbis, & similibus, Hilarius à carne Christi, non veritatem doloris, sed necessitatem excludere intendit... quia non accepit necessitatem per comparationem ad causam primam horum defectuum, quæ est peccatum, ut suprà dictum est. (hîc nimirum, a. 2.) Id quod ex Hilarii contextu evidentissimè ostendit. Et hæc est solutio Mag. in 3. d. 15. quam optimè expendit Sixtus Sen. lib. 5. Bibl. annot. 186.

316 Secendò respondet D. Ang. in 3. d. 15. in expos. Textûs. Et q. 26. de verit. a. 8. ad 7. quòd idèò dicit (Hilarius) *Christum sensum pœnæ non habuisse; non quia pœnam non senserit, sed quia sensus iste non pervenit usque ad rationem immutandam;* ad id namque perinde se habebant omnia quæ Christus pertulit, (etli impetum facerent) *ac telum aquam pèrforans, &c.* cujus oppositum blasphemabant Arriani (quos ibi exagitabat Hilarius) ut inde inferrent, Christum fuisse purum hominem. Vide omninò Cippullum q. seq. ubi multis eruditissimè firmat expos. D. Th. & impugnationes P. Vazquez apertissimè explodit.

317 Verum quidem est, quòd D. Th. in 3. d. 55. in expos. Textûs, & D. Bonav. d. 16. a. 1. q. 1. ad 1. referunt, Guilielmum Episc. Parisiensem ipsis dixisse, se legisse Epistolam, vel libellum, in quo Hilarius præfatum retractavit errorem, Eiusdem retractionis meminit S. D. q. 26. de verit. a. 8. ad 7. & in 3. ad Anib. d. 15. & eòdem locò Rich. Alb. Mag. & Carth. Cæterum, cùm ex dictis apertissimè constet, nunquàm Sanctissimum Doc. errorem illum docuisse; tenendum est, narrationem illam libelli à Guilielmo lecti, merum fuisse commentum, ut optimè infert laud. Cippullus. Ex dictis patet ad auth. Hier. Nec enim excludit à Christo verum timorem, sed eum solùm, qui includit

turbatum & inordinatum animi affectum, seu motum, juxta vulgatam Patrum, & Theol. phrasim, asserentium, in Christo non fuisse *passiones*, sed *propassiones*, de quo infrà. Et eodem modò exponitur Clem. Alex. quamvis de illo parum sit curandum, cum illius opera, ob plures propositiones errorem sapientes, inter apocrypha sint rejecta à S. Gelasio in C. Rom.

318 Opp. 2. cont. eandem: Pœna consequitur culpam; sed in Christo non fuit aliqua culpa: ergo nec defectus corporales, qui sunt pœnales. *Præter.* Indecorum foret Christo dolere, fatigari, esurire, &c. *Postremo* Tales defectus obsessent Incarnationis fini, cum propter illos impedirentur homines ab ejus cognitione: ergo non illos assumere debuit, sed potius fortitudinem, quam in illo desiderabant PP. & ut congruentiùs diabolus superaret. *Ad 1.* Dist. maj. cum D. Th. a. 1. ad 3. consequitur culpam, vel propriam, vel alienam, C. necessariò propriam, N. maj. & concessâ min. N. conf. Christus enim suscepit pœnalitates illas *propter scelera nostra.* *Ad 2.* N. ant. sicut indecorum illi non fuit ex fœmina nasci, pannis involvi, lachrymari. *Ad ult.* N. ant. & prob. Licet enim per illos absconderetur ejus divinitas, manifestabatur tamen humanitas, quæ est via ad divinitatem perveniendi, juxta illud Rom. 5. *Accesum habemus per Jesum Christum ad Deum.* PP. autem desiderabant in Christo, non quidem fortitudinem corporalem, sed spiritualem, quâ & diabolus vicit, & humanam infirmitatem sanavit. Sic D. Th. a. 1. ad 4.

319 Opp. 3. cont. 1. p. 2. concl. Necessitas moriendi oritur ex peccato, juxta illud Gen. 2. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris:* ergo non fuit in Christo, cui repugnat peccatum. *Præter.* Possibilitas Corporis Christi fuit miraculosa, miraculû enim est, quòd corpus unitum animæ beatæ (qualis erat Anima Christi) non sit impassibile: ergo non naturalis & necessaria. *Ad 1.* Dist. ant. Oritur ex peccato, tanquàm à causa per se, N. tanquàm à causa per accidens, seu removente prohibens, C. & N. conf. Homo enim ex se mortaliserat, ob suam naturalem compositionem ex

contrariis; dicitur autem peccatum causâ mortis, quatenus per illud subtracta est justitia originalis, quâ impediatur causâ naturalis mortis. *Ad 2. Dist. ant.* Fuit miraculosa mediâ & radicaliter, C. immediatè & proximè, N. ant. & conf. Suppositò enim miraculò quòd gloria animæ non redundaret in corpus; hujus pascibilitas fuit naturalis, & necessaria.

320 *Opp. 4. cont. 4. illud. Is. 53. Verè languores nostros ipse tulit. . . Et nos putavimus eum quasi leprosum, &c. Prat.* Christus omnes infirmitates nostras sanavit: ergo omnes assumpsit. *Prat.* Assumpsit mortem: ergo à fortiori morbos. *Ad hæc:* Si non fuisset violenter occisus, fuisset naturaliter mortuus post longa tempora, juxta D. Th. in 3. distin. 16. q. 1. a. 2. erat enim mortalis naturæ; omne autem mortale, certam habet vitæ suæ periodum; atqui mors naturalis absque morbo esse nequit, ut Vallesius & plerique alii Medici affirmant: ergo. *Tandem:* Præter defectum virtutis formativæ, & inordinatum victum, sunt aliæ causæ morborum, ut influxus Cæli, & intemperies aeris: ergo ex his, etsi non ex illis, poterat Christus ægrotare. *Ad 1. N. conf.* sensus enim Prophetæ est, tulisse & pertulisse Christum in passione pœnas, peccatis nostris debitas. Ultima autem verba indicant, quòd Judæi cavebant ipsum, ac si esset leprosus.

321 *Ad 2. N. conf.* Assumendo enim naturam pascibilem, curavit eam; & consequenter omnes alios particulares defectus, ad quam consequuntur, superadditis quibusdam particularibus causis. *Ad 3. N. etiam conf. cum D. Th. a. 4. ad 3.* Quia mors in omnes homines devénit ex peccato primi Parentis, non autem quidam alii defectus particulares. *Ad 4. N. min. & prob.* plures enim alii Medici oppositum docent, absolute loquendo; & quidem meritò, quia naturalis dispositio in qua potest humanum corpus conservari, habet certum terminum, saltèm extrinsecum, & statim ac illum attingit, deficit absque alia prævia ægritudine, & dissolvitur unio animæ & corporis. Et ita contingeret in Christo in ea hypothesi. *Et benè nota, quòd non quælibet*

bet intemperies est morbus, sed solùm quæ provenit ex humorum corruptione, vel putredine. *Ad ult.* N.conf. nam causæ extrinsecæ non poterant morbum in Christi corpore causare, obstante optima temperie, & complexione, quam ex vi virtutis formativæ habebat; quibus adjunctâ summâ prudentia, & cognitione omnium morbum inferre valentium, cuique horum resistere potuit.

322 *Opp.* demùm cont. eandem. Quia saltèm fuit in Christo corporis deformitas, juxta illud, *Non est species ei neque decor.* Cui concinunt nonnulli PP. asserentes, fuisse ipsum abjecta, & despicabili formâ, vel certè non admodum eleganti. *Præf.* Christus fuit staturâ parvus, ut patet ex mensura, quæ habetur Romæ, & ex tunica inconsutili quæ asservatur in Gallia: ergo non fuit pulcher, in corpore enim parvo non est pulchritudo, juxta Phil. 3. Eth. *Præf.* Pulchritudo inter contemnenda adnumeratur, juxta illud, *fallax gratia, & vana est pulchritudo;* unde vitio dabatur olim Philosophis, esse pulchros: ergo illam non assumpsit Christus. *Ad 1.* N.ant.& prob. Propheta enim loquitur de deformitate quam habuit in passione. Et de eadem loquuntur PP. illi, vel de ignobilitate humanitatis infirmæ & passibilis, cum divinitate collatæ; & maximè vitam egenam ducentis.

323 *Ad 2.* N. ant. oppositum enim constat ex figura, quæ impressâ remansit in Sindone, quâ Corpus Dominicum inuolutum fuit in triduo, quæ asservatur Augustæ Taurinorum. *Nec* oppositum habetur ex mensura, & tunica; sed solùm quòd nec magnæ, nec parvæ fuerit staturæ, sed exactæ ad debitam humani corporis constitutionem. *Ad 3.* resp. D.Th. in Psal.44. contemnendam esse ab hominibus pulchritudinem *affectedatam*, secùs *naturalem*, à sola naturali compositione, & perfectâ humani corporis formatione ortam: hæc enim ad perfectionem pertinet, estque, teste, *Amb. simulachrum bonæ mentis, & figura probitatis*, de qua intelligitur illud Euripidis: *Primaria seu eximia species digna est imperiò.* Et hanc solùm asserimus Christo, non qualemcumque, sed summam quæ pertinebant ad statum, & re-

De Defectibus assumpt. ab Anima Christi. 165
verentiam, & gratiositatem in aspectu; ita quòd quoddam di-
vinum radiabat in vultu ejus, quòd omnes eum revereabantur,
ut Aug. dicit. Hæc D. Th.

DISPUTATIO II.

De Defectibus Animæ à Christo assumptis.

DUBIUM I.

*Utrum Humanitas Christi, ex vi precisè Unionis
Hypostaticæ, facta fuerit impeccabilis?*

324 **A** Liter proponi solet hoc celebre dub. An vi-
delicèt, Christus, quà homo, de potentia Dei
absoluta peccare potuerit? Sed in idem redit, quidquid non-
nulli (difficultatem non callentes) dicant, ut optimè no-
tat J. à S. Th. nemo quippè in dubium vertit, an Deus de
potentia absoluta peccare possit, aut creaturam ad peccan-
dum juvare? id enim omnes judicant impossibile: sed diffi-
cultas est, An ex vi unionis hypostaticæ, sublatis divinitus om-
nibus aliis supernaturalibus donis, repugnet humanitati Christi
omne peccatum, seu cum unione compositum, seu illam de-
struens?

325 Ante cujus resol. supp. ut fide certum (cont. in-
fandum illum Præmonstratensem Apostatam, & quosdam
Calvinistas, quos Antichristianos jurè vocant) nullum in
Christo fuisse peccatum, dicente ipsò J. 8. *Quis ex vobis arguet
me de peccato?* & Petro, *Qui peccatum non fecit.* Constat in-
super, quia defectus nostros assumpsit Christus ad satisfaci-
endum pro nobis, ad veritatem naturæ comprobendam,
& ad virtutis exemplum: sed peccatum ad nihil horum con-
ducit, imò his omnibus adversatur, impedit quippè satis-
factionem, juxta illud Eccl. 34. *Dona iniquorum non probat
Altissimus:* Est etiam contra naturam, & virtutem: ergo.

Supp.

Supp. 2. ut indubitatum, Christi humanitatem fuisse de facto, & de potentia ordinaria impeccabilem ratione beatitudinis, quâ ab instanti conceptionis fuit donatus, & cuius carentia erat impossibilis de lege ordinaria. His præsuppositis,

326 *Concl.* est affirm. & com.cont. Dur. Gabr. Marfil. & Scotistas cum suo Mag. quibus partim adhæret Puente-Hurtado, asserens, potuisse Christum peccare in sensu diviso, seu peccatô destruyente unionem. *Concl.* est aded certa, ut oppositam aliqui judicent erroneam, & Capreolus, & Dion. Carth. dicant, contra illam non esse agendum *argumentis, sed flammis*; & qui mitiùs loquuntur, eam adminus *impiam, piarum aurium offensivam, & Theologo indignam* censent. *Nec soli Thomistæ* ita pronuntiat; nam Pater Suarez eam censet *temerariam, & impiam*: Granadus, *absurdam, & plusquam temerariam*, Vazquez (ut plures alios omittant) *notâ aliquâ dignam*. Hæc dixerim propter Fran. Hennum Scotistam, qui disp. 7 a. 5. stabilitâ suorum opinione (cujus oppositam ipse ut communionem tuetur a. 6. seq.) sic querulus loquitur: *Est cont. Thomistas, qui sonorosô verborum strepitu, & magnâ censurarum caprinarum sartagine, in sententiam nostram invehunt, incautos (potiùs verbis apparenter devotis, quàm rationibus fundatis) prævenientes. Quæ ultima verba (demptô ly apparenter) ex Durando mutuatus est, in 3. d. 12. q. 2. dicente, In contrarium magis obistere verba devota, quàm rationem efficacem. Sed quò jure hæc dicantur (abstinendo, pro more, à censuris) sequentia perpendiculari patebit.*

527 *Prob.* igitur *concl.* 1. auth. PP. quorum 80. testimonia cõgerit Vazquez disp. 61. cap. 2. omnes enim unò ore asserunt, Christum esse impeccabilem ex *vi unionis, propter unionem, quia Deus*. Et in Syn. VI. Gen. act. 8. & 19. adducuntur & probantur Athan. & Nazian. idem docentes, nimirum, humanam voluntatem Christi, *per ipsam assumptionem & unionem ad Verbum, factam fuisse impeccabilem; & ita deificatam, ut non possit divinæ repugnare, aut peccare*: ergo. *Respondent* Scotiste, PP. sic loqui, non quòd unio reddat

formaliter impeccabilem humanitatem, sed tantum *radicaliter congruenter*, quatenus ratione illius, erat humanitati congruenter debita beatitudo, reddens illam formaliter impeccabilem.

328 Sed cont. est 1. Quia aliàs CC. & PP. quotquot de Christi impeccabilitate egerunt, non veram hujus causam assignassent; nunquam enim *beatitudinis*, sed solius *unionis* perpetuò meminere: Hæc autem, nec esset impeccabilitatis causa *sufficiens*, utpotè aliam desiderans, nec *necessaria*, cum sine illa beatitudo redderet humanitatem impeccabilem, juxta omnes, quidquid dicat Hennis solut ad 1. sed conf. est temerarium: ergo solutio nulla. *Præter.* Quia ablatâ divinitus beatitudine ab humanitate Christi, remaneret hæc unita Verbo, & nihilominus peccabilis, non secus ac humanitas aliorum; sed hoc apertè contradicit CC. & PP. semper assentibus, rationem impeccabilitatis Christi, esse unionem hypostaticam, & nullus adducetur, qui oppositum doceat: ergo. *Tertiò* PP. laudatæ VI. Synodi, act. 8. & 11. alique, præcipuè Damasc. docent, operationes Christi esse non posse peccata, quia sunt *Theandricæ*, seu *Dei vires*; sed quòd tales sint, non habent ex beatitudine, sed ex sola unionè, ut patet: ergo ad solam unionem reducunt PP. impeccabilitatem Christi. *Tandem* Hilar. lib. 10. de Trinit. ait: *Ita repugnat Christum peccare, sicut Christum non esse Christum*: ergo juxta ipsum unio præcisè facit Christum impeccabilem, sicut facit illum Christum.

329 Prob. concl. rat. validissimâ, virtualiter quadruplici: Humanitas Christi ex vi præcisè unionis hypostaticæ, semotò quòcumque aliò donò, *subsistit in Verbo*, intimè unitur Divinitati, *sanctificatur substantialiter & infinite*, postremò *regitur & gubernatur à Verbo*, cui ad hoc *specialis incumbit obligatio*; sed ex singulis his necessariò infertur omnino da Christi impeccabilitas: ergo ex vi unionis præcisè, Maj. quoàd 1. & 2. p. est innegabilis; quoàd 3. com. quoàd 4. constat, dum enim duo conjunguntur seu uniuntur, quod superius est, tenetur regere inferius, quantumvis istud propriâ gaudeat libertate, quidquid Vazquez autemet; aliàs

nec pater filios, nec maritus uxorem, nec Prælatus subditos regere tenerentur, peccaturi ni faciant. *Min.* verò prob. primùm ex primo : Si enim humanitas subsistens in Verbo peccaret, peccaret & Verbum ; nam , *juxta omnium Philosophorum scholam, actiones sunt suppositorum* , ut ajebat in Conc. Florent. sess. 19. noster Joannes Theologus pro Latini disputans ; & ex illo principio intulit , *Spiritum S. à Persona Filii procedere* ; Quò argumentò convicti Græci , relictò errore quò detinebantur , præfatum dogma amplexati sunt. Ecquis autem credat , tot Gravissimos PP. convictos fuisse ratione innixâ fallaci principio , & planè nullâ , si (ut vult Vazquez , Durando consentiens , ut rationem D. Th. refellat) actiones non sunt suppositorum *effectivè & elicitivè* , sed *denominativè* dumtaxat ?

330 Maneat ergo , quòd licèt PP. Florentini non diffinnerint , actiones esse suppositorum *elicitivè* seu *influxivè* , (quod ultro fatemur) illi tamen , tanquàm vero Philosophico axiomati , communi calculò assenserunt ; cui assentioni refragari , temerarium videtur. Et hinc corruit quod allegat Vazq. ex VII. Syn. act. 5. Dictum enim illud Joannis Theſalon. ibi lectum , nempè , *Angelos pingi posse , quia corpore sunt præditi* , probatum fuit à Synodo quoad conclusionem , scilicèt , *Angelos posse depingi , eorumque imagines venerari* , secùs quoad rationem ; imò hæc despecta fuit à PP. ut ostendimus t. I. N. 801. *Rationes* autem CC. inductæ ad dogmata confirmanda , non refragantibus PP. imò assentientibus (qualis sanè fuit illa nostri Joannis de Montenigro) etsi diffinitiones non sint , adedò tamen magnæ sunt authoritatis , ut nemo eas nisi temerè , tanquàm falsis principiis nixas , traducere , aut in dubium vocare possit.

331 Prob. deinde actiones esse suppositorum , non solum *denominativè* , sed etiam *influxivè*. *Tum* , quia natura secundum se , *nec net, nec stet.* , ut Phil. ait : ergo operationes debent esse à supposito operante ut *quod*. *Tum* , nam aliàs in divinis , non Pater generaret *ut quod* , sed essentia ; quod est hæreticum. *Tum* demùm , quia aliàs operationes

nes Christi meritoria & satisfactoria nullum valorem haurirent, à supposito Verbi: Nec Verbum aliter influeret in actiones humanitatis, quàm Pater & Spiritus S. quæ maxima videntur absurda. *Sed* demus, actiones solùm *denominativè* esse suppositorum: Adhuc absurdum est, Verbum denominari *peccans*, tribueretur enim in peccatum ad vituperium, sicut tribuitur ei ad laudem redemptio: æquè enim peccatum est dignum vituperiò, ac est laude digna redemptio; eòdemque modò tribuendæ forent. Supposito Verbi operationes Christi peccaminosæ, ac tribuuntur honestæ, nam utræque solùm sunt suppositi *denominativè*. *Et* hinc rursùs infertur, quòd humanitate assumptâ peccante, ita propriè, simpliciter, & absolutè esset vera hæc propositio: *Verbum ut subsistens in humanita peccat*, ac ista: *Verbum ut in humanitate subsistens nos redemit, pro nobis meruit, & satisfecit*; quòd nihil absurdus.

332 Urgetur, & instauratur hæc ratio ex 1. capite: Negari non potest, quòd in aliquo vero sensu *actiones sunt suppositorum, seu subsistentium*: ergo vel sunt suppositorum *influxivè*, vel solùm *denominativè*; si primum: ergo Christò peccante, Verbum esset specialis causa peccati, quod implicat. Si secundum: ergo pari modò deberet Christi peccatum imputari supposito Verbi ad vituperium, sicut ei imputatur ad laudem Christi meritum, & satisfactio; quod est horrendum: ergo.

333 Prob. deinde principalis min. ex 2. cap. Ex eo præcisè aliqua natura redditur impeccabilis, quòd conjungitur immobiliter regulæ rectæ operationis; sed unio hypostatica, conjungit & unit immobiliter humanitatem primæ regulæ rectæ operationis: ergo ex se præcisè illam impeccabilem reddit, multo potiùs quàm beatitudo, cùm illa unio (utpotè substantialis) sit istâ potior & intimior. Ex tertio etiam cap. convincitur eadem Min. Implicat enim sanctitatem infinitam cum peccato componi, nam quod est infinitè factum, est dignum complacentiâ divinâ infinitè & sine termino; quodvis autem peccatum reddit subjectum cui inest, aliquâ displicentiâ dignum. *Demum* ex 4. cap:
de-

demonstratur eadem veritas: Si enim humanitas regitur & gubernatur, vel saltem regi & gubernari debet specialiter à Verbo; non posset illa peccare, quin lapsus refundatur in Verbum: sicut dum peccat subditus, culpatur etiam annuens Prælati, nam ut ait Salv. l. 7. de Prov. *Probat debere fieri, qui sciens patitur perpetrari.*

334 Hæc ult. rat. est D. Th. in 3. d. 12. q. 2. a. 1. & defumitur ex Amb. Epiph. Anast. Imò & VI. Syn. act. 8. eâdem ratione probat verbis Nysseni, voluntatem humanam Christi esse impeccabilem: *Impossibile enim est (inquit) in uno eodemque Christo Deo nostro duas simul, & adinvicem contrarias, seu dissimiles existere voluntates, quia quemadmodum corpus nostrum regitur, ornatur, atque ordinatur ab intellectuali & rationali anima; ita & in homine Christo tota humana ejus conspersio ab ejusdem Verbi divinitate semper & in omnibus mota, Deo mobilis fuit. Quæ ratio inefficax foret, nisi Verbo, ratione unionis, specialis incumberet obligatio regendi humanitatem, ut liquet: ergo verè datur in Verbo talis obligatio, quidquid Vazquez dicat, laudatam rationem tanquam vulgarem & parvi momenti despiciens, propterea quòd D. Th. illam urgens, dicat, *humanitatem esse instrumentum Verbi illam moventis*, quod falsum est respectu operationum connaturalium humanitatis. Sed fallitur Vazquez, nam mens D. Th. non est, quòd humanitas in omnibus suis actibus sit instrumentum Verbi; sed solùm, quòd in omnibus illis Verbo subdatur ut regenti, sicut instrumentum non agit nisi ut principali agenti subordinatum.*

335 Rationes istæ efficaciter probant, repugnare humanitati Christi, ex vi præcisè unionis hypostaticæ, omne peccatum actuale, seu compositum cum unione, seu illam destruens; seu grave, seu leve: *Convincunt* enim, ut consideranti patebit, gratiam unionis, non modò peccatum expellere, sed & potentiam ad illud. *Convincunt* insuper, incòpossibile esse cum unione quodvis peccatum habituale; tam originale, quàm personale grave aut leve. Et quidem tres priores id evincunt etiam de potentia absoluta; Ultima

verò eandem ostendit impossibilitatem juxta hanc providentiam, secùs in alia, in qua assumeretur humanitas peccatò originali, aut personali habituali sædata; quod quidem expelleret unio, sed non ex laudato capite, quod solùm demonstrat impossibilitatem peccati actualis, & solius habitualis ex actuali relictì.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

336 Opp. 1. cont. supp. illud Psal. 21. quod Christus in cruce pendens protulit, *Deus Deus meus respice in me; quare me dereliquisti? longè à salute mea verba delictòrum meorum.* Illud præf. 2. Cor. 5. *eum qui non noverat peccatum* (scilicet Christum) *pro nobis peccatum fecit*, scilicet Deus. Præf. cont. rat. Nam peccatum conduceret in Christo ad præbendũ nobis pœnitentiæ exemplum: ergo. Ad 1. R. primũ test. intelligi de Christo, non in propria persona, sed membrorum, juxta regulam Ticonii ab Aug. & à D. Th. adductam hìc: sicut accipitur illud Matth. 21. *esurivi, sitivi, &c. Secundi*, autẽ sensus est, vel quòd Deus *fecit Christũ peccatũ*, id est, *hostiam pro peccato*, sicut dicitur Osee 4. *Peccata Populi mei comedent Sacerdotes*, scilicet, hostias pro peccatis oblatas: Vel quòd fecit illum in *similitudinem carnis peccati*, ut dicitur Rom. 8. & hoc propter corpus passibile & mortale quod assumpsit. Ad 2. N, ant. majus enim præbuit pœnitentiæ exemplum voluntariè sustinendo pœnam pro alienis peccatis, quàm si pro suo proprio eam subiret.

337 Opp. 2. cont. 1. rat. concl. Natura est adæquatum principium *quo & quod* suarum operationum: ergo suppositum non est principium *quod* illarum. Prob. ant. 1. quia operationes humanitatis Christi, & nostræ, sunt ejusdem rationis physicè entitativè, ob solam naturæ unitatem, cum suppositum sit diversum: ergo. *Secundò*, quia humanitas producta divinitus sine ullo suppositò (quod possibile judicant quidam ex nostris) esset principium *quo & quod* earundem operationũ: ergo & modò. *Tertiò* quia humanitas generatur ut *quod*, sicut anima creatur ut *quod*: ergo operatur ut *quod*. *Quartò* quia anima conjuncta corpori, intelligit ut *quod*, juxta D. Th. 1. p. q. 74. a. 2. ad 2. sic enim separata

intelligit: ergo natura operatur ut *quod*. Postremò: Humanitas Christi est subjectum *quod*, accidentium illius, cùm hæc in supposito recipi non possint, ob illius immutabilitatem: ergo est etiam principium *quod* operationum.

338 Neg. ant. Ad 1. prob. N. conf. Unitas enim vel diversitas operationum unicè pendet ab unitate vel diversitate principii *quo*; quod est adæquata virtus agendi, & specificandi operationes: subsistentia autem constituens suppositum, quod est principium *quod* operandi, solum ut conditio concurrat ad operandum, sicut apprehensio boni ad actum voluntatis. Ad 2. prob. N. etiam conf. In illa enim hypothese, operationes essent naturæ non existentis in supposito: Nos autem loquimur de natura existente in supposito, seu propriò, seu alienò, cujus operationes, dependere asserimus à supposito, ut principio *quod*, cùm enim talis natura non existat ut *quod*; nec operari potest ut *quod*: separata autem à supposito, & existeret, & operaretur ut *quod*.

339 Ad 3. prob. N. ant. Nec enim humanitas Christi fuit genita ut *quod*, sed solum ut *quo* à Beatissima Virgine. Christus autem fuit ab illa genitus ut *quod*, aliàs non fuisset filius Virginis, quod est hæreticum. Vide D. Th. infrà q. 35. a. 1. Anima autem rationalis, sicut quodammodò subsistit, quia à materia independens; ità quodammodò per se fit, & intelligit ut *quod*; non autem propriè per se fit, cùm non propter se, sed propter compositum fiat; nec omninò propriè intelligit ut *quod*, sed propriùs dicitur, *homo intelligit per animam*, juxta D. Th. 1. p. q. 75. a. 2. Hinc, Ad 4. prob. N. ant. ad prob. R. disp. esse, quòd anima separata subsistit per exclusionem dependentiæ, & actualis communicationis, quamvis non aptitudinalis: conjuncta verò subsistit solius dependentiæ exclusionem. Unde neganda est ult. conf. Ad ult. N. ant. & prob. accidentia enim humanitatis non inhærent Personæ Christi totaliter, & secundum omnia ex quibus illa componitur, sed secundum humanitatem & ideo non sequitur, subsistentiam Christi mutari, sed solum humanitatem: sicut solius humanitatis mutatio infer-

tur ex eo quòd Verbum, ut in illa subsistens, terminaverit ut quod generationem ex matre, ut docet D.Th. infrà q.35. a. 1. & 2.

340 Opp.3: cont.3. rat. Summa & infinita vita Verbi non reddit naturam assumptam immortalem: ergo nec infinita sanctitas Verbi reddit humanitatem Christi impeccabilem. R. disp. esse, quòd vita in actu primo, debet physicè informare subjectum à quo distinguitur; vel ab isto procedere, si sit vita in actu secundo; & cum utrumque vitæ divinæ repugnet, non potest vita infinita Verbi viventem reddere humanitatem assumptam, adeoque nec debet ab ista excludere mortem. *Ceterum* ad sanctitatem neutrum desideratur; ideoque sanctitas increata reddit humanitatem formaliter infinite sanctam; ac proinde debet ab ista omne prorsus peccatum excludere.

341 Opp.4. cont. 4. rat. Verbum in se ipso nullâ lege obligari potest: ergo est incapax obligationis regendi humanitatem. *Prat.* Obligatio vitandi impossibile & repugnans, est implicatoria; sed suppositâ unione hypostatica, repugnat peccatum humanitati assumptæ: ergo implicat obligari Verbum ad illius règimen, nè labatur. *Tandem* Nam talis obligatio, nec esset propria Verbi, cùm foret ad opus ad extra, ad règimen scilicèt humanitatis; nec esset Trinitati communis, cùm oriretur ex unitate personali inter humanitatem & Verbum, quæ est propria Verbi: ergo neutiquàm subsistit præfata obligatio.

342 Ad 1.N. conf. Nam licet Verbum sit incapax obligationis regendi humanitatem, provenientis ab extrinseco, seu ab alio tanquàm Legislatore; non tamen procedentis ab intrinseco, id est, à propria ipsius bonitate: qualiter dicitur, Deum teneri ad non mentiendum. *Ad 2.* omisissis variis solut. dist. maj. Obligatio extrinseca, orta ex lege positiva superioris, C. Intrinseca, & orta ex propria bonitate, N. hæc enim obligatio non supponit, sed prorsus excludit potentiam ad oppositum; qualis est obligatio Dei ad non mentiendum, & Verbi ad cavendum humanitatis peccatum.

343 Ad ult. N. ant. quoad 2.p. ad prob. N. conf. Licet enim titulus & radix talis obligationis (scilicet unio hypostatica) sit propria Verbi , ipsa tamen obligatio est toti Trinitati communis: non secus ac obligatio *congruentia*, juxta Scotum , seu *connaturalitatis* , juxta alios , ornandi humanitatem gratuitis donis , quantumvis fundetur in unione propria Verbi : sicut etiam ex operibus Christi ratione unionis oritur obligatio Trinitati communis, ea acceptandi in satisfactionem pro peccatis hominum : Sicut tandem, juxta Vazq. (cujus est objectio) gratia unionis , quia sanctitas infinita , infert necessitatem Trinitati communem semper auxiliandi humanitatem ad bonum ; & non permittendi illi peccatum : Specialitas igitur unionis , non officit obligationis communitati.

344 Opp. 5. cont. concl. In humanitate Christi ut unita Verbo remanet potentia peccandi: ergo. Prob. ant. *Tum*, quia potentia peccandi est proprietas humanæ naturæ, prout ex nihilo factæ ; est insuper à Deo , & de ratione liberi arbitrii. *Tum*, quia humanitas Christi ex vi unionis non est facta omnipotens , æterna, aut immensa : ergo neque impeccabilis , nam impeccabilitas est proprietas divina , æquæ ac omnipotentia , æternitas , &c. ergo. N. absolute ant. cum D. Th. in 3. d. 12. q. 2. a. 2. Nam potentia peccandi absolute dicit potentiam , non modò remotam (quæ verè fuit in humanitate Christi, utpotè ex nihilo factâ) sed etiam proximam , seu proximè in actu primo ad peccandum expeditam, humanitati assumptæ repugnantem, ob rationes concl. *Nec* potentia peccandi , quæ talis , à Deo est , nè remota quidem, quia prout talis , importat defectum; quamvis à Deo sit potentia quæ peccatur, ut locò laudatò, alibi que docet D. Th. *Nec* talis potentia est de ratione liberi arbitrii, aliàs Deus liber non foret. Vide t. 2. à N. 157. Et per hæc patet ad 1. prob. ant. *Ad* 2. N. conf. ad prob. dist. ant. Impeccabilitas ab intrinseco , & ex principiis essentialibus, est proprietas divina, C. impeccabilitas ab extrinseco , ratione alicujus doni ab extrinseco advenientis , qualem humanitati Christi asserimus, N.

345 Opp.6. Potuit Deus absolute negare humanitati Christi auxilia, quibus egebat ad præcepta adimplenda: ergo potuit Christi humanitas ista non adimplere, adeoque peccare. *Prat.* Operari bonum cum potentia ad malum, ad laudē potiùs, quàm ad vituperium facit, juxta illud: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus*: ergo id Christo denegandum non est. *Ad 1.* N. ant. nam talia auxilia erant humanitati Christi necessariò debita, ob rationes concl. tametsi requisita ad opera supererogationis, possent illi absolute denegari. *Ad 2.* N. conf. Licet enim laudabile fit non transgredi in habentibus potentiam transgrediendi; laudabilius tamen est, & penè divinum, non transgredi, nec posse transgredi.

DUBIUM II.

Utrum in Christo potuerit esse fomes peccari.

346 **S**upp.1. cont. Dur. fomitem non esse ipsum appetitum sensitivum secundum se sumptum, & secundum suam naturam; aliàs non esset in nobis effectus peccati originalis: fuissetque in statu innocentiae, & maneret in Beatis, cont. Trid. sess. 3. can.5. declarans, fomitem dici aliquandò *peccatum* ab Apost. *quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur*, quod utique statui innocentiae, & beatitudinis, repugnat. *Supp.2.* ex D.Th. infrà q.27. a.3. *quod fomes nihil aliud est, quàm inordinata concupiscentia sensibilis appetitùs, habitualis tamen*: adeòque importat de materiali inclinationem appetitùs sensitivi in suum objectum; de formali verò privationem subjectionis ad rationem, ex defectu justitiæ originalis provenientes. Et quia se habet per modum actùs primi, & causæ efficientis ad motus inordinatos appetitùs; idèò tales motus appellari solent *fomes in actu secundo*.

347 Supp. 3. non fuisse in Christo fomitem neque in actu secundo, atque in actu primo. *Primum est fide certum.*

tum. *Tum* ex V. Syn. Gen. act. 8. can. 11. anathematizante eos, qui cum Theodoro Mopsvelteno assererent, Christum fuisse passionibus concupiscentiæ obnoxium. *Tum*, quia tales motus essent peccatum in Christo, siquidem poterat illos præcavere. *Secundum* autem ostenditur à D. Th. a. 2. *Tum* ex illo Matth. 1. *Quod in ea natum : est, de Spiritu S. est;* Sed Spiritus S. excludit, non modò peccatum, sed etiam inclinationem ad illud, seu fomitem in actu primo; ergo. *Tum*, quia virtutis moralis est, subicere appetitum rationi: ergo perfectissimæ (qualis fuit in Christo) est, fomitem excludere, seu totaliter appetitum comprimere, ut contra rationem insurgere non possit. *Tum* demùm, quia defectus fomitis, non est ordinabilis ad satisfaciendum, sed potius est satisfactioni contrarius: ergo non fuit in Christo. His prælibatis,

348 Concl. est neg. & com. cont. Vazquez, Lugo, Becanum, Arriagam, aliosque RR. Prob. autem in primis de fomite quòd actum secundum. *Tum* quia summa & infinita Humanitatis Christi sanctitas, cum summè distet à peccato, non solum isti opponitur, sed etiam motibus appetitibus ad illud inclinantibus. *Tum*, quia cum Verbo ratione unionis, specialis incumbat obligatio regendi humanitatem, nedùm ut rationalem, sed etiam ut sensitivam; si prædictos motus non coerceret, cum facillimè posset, imputeretur ei ad culpam: non secùs, ac imputantur parti superiori puri hominis motus sensitivi inordinati, si illos negligit coercere, cum possit. *Tandem*. Quia præfati motus, cum essent actiones naturæ sensitivæ unitæ hypostaticè Verbo, necessariò forent tribuendi Verbo ut in illa subsistenti, non solum *denominativè*, sed etiam *influxivè* & *effectivè*, ut causæ speciali, juxta dicta suprâ à N. 329. Sed cons. implicat, nam tales motus sunt objectivè mali, & in peccatum inclinant: ergo.

349 Prob. deinde repugnare Christo fomitem quòd essentiam, seu in actu primo, *Tum* ex modò dictis: Cui enim repugnat actus secundus, repugnat etiam actus primus, cum iste ab illo specificetur: ergo si repugnat Christo fo-

fomes in actu secundo, &c. Tum, quia repugnat Humanitati Christi expeditio per modum actus primi ad motus inordinatos: ergo fomes quo ad essentiam. Prob. ant. Talis expeditio dicit carentiam impeditenti, se tenentis ex parte actus primi in ordine ad sic operandum; sed hujusmodi carentia repugnat humanitati unitæ Verbo, nam impedimentum motuum inordinatorum, est unio hypostatica, ob supra dicta; quæ utiquè se tenet ex parte actus primi in ordine ad omnes operationes humanitatis Christi; hæc enim non intelligitur subsistens, & existens, adeoque nec potens operari, sine unione hypostatica: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

350 Opp. 1. cont. 3. supp. Christus Heb. 4. dicitur *tentatus per omnia*: ergo etiam à concupiscentia, seu fomite. *Præf.* Fuit in Christo tristitia de morte subeunda, licet ipsi præcepta esset à Patre: ergo & motus inordinatus, seu fomes in actu secundo. *Tandem.* Perfectio virtutis moralis non sufficit ad extinguendum, imò nec ad ligandum fomitem, ut patet in Joanne Bap. aliisque SS. virtute heroicâ præditis sine privilegio extincti aut ligati formitis, soli Beatissimæ Virgini eximio, juxta Theol. ergo ruit ratio D. Th. *Ad 1. resp. D. Th. infra q. 41. a. 1. ad 3. quòd Christus tentari voluit per omnia, & in omnibus, sed absque peccato, ut ipse Apost. ait; ideoque tentari voluit ab hoste, sed non à carne, seu concupiscentia, quia hujus tentatio non potest esse sine peccato, juxta illud Aug. l. 19. de Civit. c. 4. Nonnullum peccatum est quando caro concupiscit adversus spiritum,*

351 Sed benè nota, ut difficilem instantiam præcludas, quòd quamvis tentatio carnis possit esse in nobis absque peccato; utpotè *quæ... nocere non consentientibus... non valet,* ut ait Trid. sess. 5. Non tamen potest esse sine peccato in omni subjecto potente illam prævenire, & coercere; qualis erat Christus: ideoque infert D. Th. tentationem carnis non posse in illo sine culpa reperiri. Ut hinc videas, causalem illam D. Th. doctrinalem, & universalem quidem esse, sed intelligendam *de omni & solo subjecto potente tentationem carnis cohibere nè contra rationem insurgat,* ut optimè

notat Godoy disp. 42. N. 41. *Vel dic cum eodem*, quòd dum D. Th. ait, quòd *tentatio carnis non potest esse sine peccato*, loquitur non de peccato *formaliter*; sed de peccato *objectivè, causaliter, & inclinativè*, cujusmodi est tentatio carnis, quantumvis rationem præveniat; quæ proinde Christum dédecet quammaximè. Sic etiam accipiendus est Aug. ut vel nomen *viti*, quò utitur, indicat; quod propriè significat habitum ad peccandum inclinantem.

352 Ad 2. R. ex D. Th. híc ad 3. & infrà q. 18. a. 5. N. conf. Licèt enim appetitus sensitivus Christi refugeret inefficaciter mortem secundum se, & ut naturæ contrariam (quod est rationi conforme) non tamen ut præceptam, seu ut ad finem redemptionis ordinatam, qualiter solùm voluntas eam prosequeretur: Unde nec aliqua fuit in eo interior pugna appetitûs contra rationem; nec enim talis fuga, & prosecutio erant de eadem morte secundum idem, quod ad pugnam, & fomitem desideratur. *Nec hinc inferas*, inordinatum appetitûs motum in nobis, omnem deliberationem antevertentem, non esse actum fomitis: licèt enim non attingat *formaliter* objectum prohibitum, benè tamen *causaliter & inclinativè*, cùm enim sit efficax, inclinat voluntatem in illud. *Et propter idem*, si fuga mortis in Christo anteverteret rationis imperium; foret actus fomitis, nam esset absoluta & efficax, adeoque quantum est ex se, inclinaret voluntatem ad fugiendam mortem ut præceptam. Vide D. Godoy à N. 54.

353 Ad ult. dist. ant. Perfectio gradualis intensiva virtutis morâlis, non sufficit, &c. C. Perfectio intrinseca modalis, quam habuit in Christo, in Beatissima Virgine, & Adamo innocenti, N. Itaque exclusio fomitis non est tribuenda perfectioni gradualis gratiæ, & virtutum (aliàs admittenda foret in J. Bap. Apostolis, aliisque SS. intensiori gratiâ, & virtute præditis, quàm fuerit Adam in statu innocentia) sed modo intrinseco quem habuerunt in Christo, in Beatissima Matre ejus, & Adamo innocente; qui modus est quædam participatio gratiæ Patriæ, & Virtutum illam consequentium, excludentium omnes motus inordinatos rationem

nem prævenientes: Quemadmodum confirmatio in gratia, non consistit in majori intensione gratiæ (cùm gratia non confirmans in bono, sit sæpè intensior confirmante in illo) sed in quadam participatione gratiæ & charitatis consummata, quæ est modaliter distincta à gratia & charitate viæ, juxta D. Th. 2.2.q.24. a.7. ad 3. & hinc facilè solves plures inst. quas in contrarium adducit Vazquez. Vide Cippull. Godoy, & Gonet.

354 Opp.2. cont. 1.p. concl. Motus inordinati appetitûs sensitivi, cùm rationem præveniant, solùm materialiter & objectivè possunt esse mali; sed actus solùm materialiter mali non repugnant humanitati Christi, possunt quipè cohonestari, imò & meritorii evadere, si ignorantia invincibili regulentur, ut plures docent: ergo. *Prat.* Potuit Christus assumere humanitatem amentem, & ebriam: ergo & potuit absolutè motus inordinatos pati. *Ad 1. R. 1. N.* maj. loquendo de Christo, in quo præfati motus forent formaliter mali, nec rationem antevertere possent, ob rationes concl. *Deinde* permisâ maj. N. min. *Ad prob. inclusam*, N. ant. quoad utramque p. cujus falsitatem planè ostendimus t.2. à N.434. Datò autem, posse actum materialiter malum, honestum evadere ob ignorantiam invincibilem; adhuc repugnaret infinitæ humanitatis sanctitati, excludenti quamlibet ignorantiam, à morali imperfectione, & indecentiâ utique impræscindibilem. *Ad 2. N. conf.* Quia tunc motus talis humanitatis, rationem antevertentes, prohiberentur à Verbo, nè in aliquid prohibitum inclinarent, aliàs moralem indecentiam involverent.

355 Opp.3. cont. 2.p. concl. Summa virtutum Christi perfectio, (ob quam excluditur de facto fomes à Christi humanitate, juxta D. Th.) potuit isti absolutè deesse: ergo. *Prat.* Habitus Vitiosus non repugnat absolutè humanitati Christi: ergo nec fomes. *Ad 1. N. conf.* Nam licèt virtutum perfectio fuerit causa *sufficiens* exclusionis fomitis; non tamen *unica*, seu *adæquata*; illum enim excludebant, & visio beata, & gratia unionis; unde unione subsistente, repug-

naret humanitati fomes, tametsi huic de potentia absoluta deessent visio, & virtutum perfectio. Ad 2. N. ant. nam vitium est *objectivè*, & *inclinativè* pejus, quàm fomes; cùm sit facilitas, promptitudo, & inclinatio ad peccandum formaliter: adeòque potiùs Unioni repugnat, quàm fomes: Neutrum igitur potest Deus specialiter causare. Et datò oppositò, adhuc utrumque humanitati Christi repugnaret; non secùs ac pœnitentia supernaturalis, cujus Deus specialis est causa.

DUBIUM III.

Utrum in Christo potuerit esse ignorantia?

356 **S**upp. 1. ex D. Th. q. 3. de Malo a. 7. quòd ignorantia est triplex, scilicèt, *simplicis negationis*, *privationis*, & *pravæ dispositionis*. Prima non est propriè talis, sed quædam nescientia. *Secunda* est *privatio scientiæ*, seu carentia scientiæ eorum, quæ quis aptus natus est scire; quæ si ulteriùs scire teneatur, erit ignorantia *moralis*; secùs, si secùs. De quo videndus D. Th. 1. 2. q. 76. a. 2. *Tertia* est habitus falsus, seu erroneus, scientiæ contrarius. *Supp. 2.* verè fuisse in Christi Humanitate *nescientiam*, seu simplicem scientiæ negationem, cum non omnia noverit possibilia. *Supp. 3.* ut fide certum cont. Gnosticos, & Agnoitas, quibus adhærent Luth. & Calv. cum sequacibus, nullam in Christo fuisse ignorantiam propriè talem. Id quod ostendit S. D. a. 3. *Tum*, quia Christus venit ut ignorantias nostras auferret; ignorantia autem per ignorantiam non tollitur. *Tum*, quia plenitudo scientiæ, quam habuit, excludit ignorantiam, sicut plenitudo gratiæ, fomitem peccati. His *supp.* fit

357 Prima concl. *Impossibilis absolutè fuit in Christo ignorantia privativa moralis, seu eorum, quæ scire tenebatur; secùs non moralis, seu eorum, quæ scire non tenebatur.* Est com. & quoad 1. p. æquè certa, ac Christi impeccabilitas; nam

talis ignorantia est peccatum, ob negligentiam, ut ostendit D. Th. ubi suprâ, & 1. 2. q. 76. a. 2. Quoad 2. verò p. etiam constat. Tum, quia talis ignorantia nec peccatum est, ut ibidem docet D. Th. nec moralem indecentiam secum affert. Tum, quia potuit Deus absolutè nullam infundere humanitati scientiam, aut notitiam: sicut potuit nullam infundere gratiam & virtutem, ut nullus ambigit: ergo.

358 Secunda concl. *Ignorantia positiva, seu habitus falsus aut erroneus, quantumvis speculativus, planè repugnat humanitati Christi.* Est com. Thomist. quibus adhærent Suarez, alique RR. cont. Vazquez, Lugo, & quosdam alios, existimantes, possibilem absolutè fuisse in Christi humanitate errorem actualem speculativum, vel à Deo specialiter causatum, vel ab Humanitate jam assumptâ elicatum: eadem autem videtur esse ratio de errore habituali, seu ignorantia positivâ. Prob. autem concl. 1. Error habitualis, quantumvis speculativus, est objectivè, & inclinativè moraliter malus: ergo repugnat Humanitati Christi, non secùs ac vitium, & fomes. Prob. ant. Error habitualis speculativus inclinatur in actualem errorem quâ talem, & ut ab ignorantia distinctum; sed iste est formaliter malus moraliter, cùm sit assensus, iudicium, seu sententiam de ignoratis, quod sine imprudentia & temeritate esse non potest, ut ex D. Th. diximus t. 2. N. 589. ergo.

359 Præt. Deus neutiquàm esse potest specialis causa actûs falsi speculativi, tametsi nec error propriè, nec peccatum sit; sed si iste esse posset in humanitate Christi, posset Deus esse causa specialis illius, cùm Verbum influat *ut quod* in quamlibet Humanitatis assumptæ operationem, qualis utiquè esset actus ille: ergo. Prob. maj. Deus nec de potentia absoluta potest esse specialis causa alicujus, in ipse non contenti sub propria, & specifica ratione; sed actus falsus sub ratione specifica sui contineri nequit in Deo, qui summa veritas est: quemadmodùm nec peccatum, quia Deus summè bonus est, ut probat D. Th. 2. 2. q. 1. a. 3. ergo. Vide t. 3. à N. 626. Tandem: Nam datò Patri Vazquez, actiones *denominativè* solùm esse à supposito, adhuc verifi-

caretur de Verbo, quòd erraret, aut saltèm falleretur; quod satis incòvenit: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

360 Plura objici solita cont. 3. supp. seu concl. D. Th. a. 3. soluta manent t. 3. à N. 643. & 644. & in hoc t. N. 264. Illis ergo omisissis, Opp. 1. cont. eandem illud Lucæ 2. *Et Jesus proficiebat sapientiã, &c.* ergo saltèm à principio fuit in illo aliqua ignorantia. *Præter.* Illud Matth. 15. 17. *Non intelligitis, quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur?* Quibus ignorasse videtur philosophiam de nutritione, in qua aliquæ alimenti partes in substantiam alicui convertuntur, reliquis in secessum missis: ergo. *Ad* 1. N. conf. quia ignorantia est carentia scientiæ, seu notitiæ, non cuiuscumque, sed debitæ in esse suo tempore; scientia autem experimentalis semper fuit perfectæ secundum tempus aut ætatem Christi, ut ait D. Th. sup. q. 12. a. 2. ad 2. Unde sicut catulus ante nonum diem non dicitur *cæcus*: sic nec Christus in tenera ætate dicitur *ignorans*, licèt multa per talem scientiam non nosceret. Vide sup. N. 292.

361 *Ad* 2. R. cum Caj. dictum illud, *omne quod in os intrat, &c.* esse verum. *Tum*, quia juxta Hippocratem, in corpore sano perparum, aut ferè nihil alimenti retinetur, quod proinde pro nihilo reputatur. *Tum*, quia *ly omne* distribuit pro partibus subjectivis, non pro integralibus ejusdem individui; unde non debet fieri descensus ad omnes cibi partes, sed ad omnes cibos; ita quòd nullus sumatur cibus, qui in secessum non mittatur; non autem ita, quòd nulla pars sit in cibo, quæ in secessum non vadat. Verissimum ergo est, *omne quod in os intrat, in secessum mitti*, quamvis falsum sit, *totum quod in os intrat, in secessum vadere*; sed Christus *omne* dixit, non *totum*: adedque nulla inde inferitur ignorantia in ipso. *Quæ* ex PP. objici possunt ad idem, unicò verbò soluta manent N. 293. in fine.

362 Opp. 2. cont. 2. concl. In hypothesi absolutè possibili, quòd Christus, quà homo, omni donò scientiæ caruisset, cognosceret res, sicut cæteri homines, opinando
cir-

circa eas: ergo posset falli, & falso assentiri: ergo & posset iteratis hujusmodi assensibus habitum falsum, seu erroneum comparare: ergo iste, seu ignorantia positiva, non repugnat intellectui humano Christi. *Præ.* Christus, quæ homo, efformabat entia rationis: cognoscebat insuper spiritualia ad modum materialium: sed utrumque importat deceptionem ac errorem: ergo. *Tandem:* Deceptus fuit in sensu: ergo potuit errare in intellectu, cum hujus cognitio ortum habeat à sensu. *Ant.* constat, quia videbat Solem, Lunam, & Stellæ, longè minores, quàm in se sunt: Videbat colorem in Iride, & collò columbæ, ubi non est, & alia id genus: ergo.

363 Ad 1. N. conf. Cùm enim omnes ejus operationes forent à Verbo, ut à principio *quod*, nulla posset esse falsa. Nec posset tunc intellectus humanus Christi assentiri verò cum formidine ex parte subjecti, quæ secum fert contingentiam falsitatis; sed cum formidine dumtaxat ex parte medii; unde nec tunc strictè opinari posset; cum ad id non sufficiat formido ex parte medii, juxta communem Thomist. sent. 2. 2. q. 1. a. 1. *Ad 2. N. min.* nam intellectum humanum efformare entia rationis, non est decipi; sed juxta suum modum naturaliter imperfectum attingere objecta. *Nec* fallitur dum spiritualia ad modum materialium cognoscit, sic quippè illa repræsentantur per species à phantasmatibus abstractas. Falleretur autem, si spiritualia judicaret esse materialia; quod intellectui humano Christi repugnat planè. *Ad ult. N. ant.* Ad prob. N. conf. nam objecta illa eò modò videre, non est visum decipi, sed connaturalis modus videndi ea; cum sic illi repræsententur per speciem; adeòque potius falleretur, si aliter illa videret. Talis modus cognoscendi per sensum, etsi nobis præbere possit occasionem errandi, secùs Christo, ob rat. conclusionis.

364 *Opp. 3.* ad idem. Sicut Verbum Divinum est summa veritas, ita est summa vita; sed summæ vitæ Verbi non repugnat mors in natura assumpta: ergo nec error, aut falsitas in eadem. *Relictâ* in sua probabilitate solut. M. Cippul-

pulli, Illust. Godoy, aliorumque, R. cum J. à S. T. disp. 2. de Fide, a. 4. ad 2. conf. 4. aliisque, disp. esse, quia mors, cum tantum dicat privationem vitæ, quæcumque illa sit; & tantum habeat rationem mali naturæ; quamoptimè potest reperiri in humanitate assumpta, & à Deo approbari. Error autem aut falsitas, seu actualis, seu habitualis, quamlibet speculativa, moralem importat indecentiam, & deformitatem, adeoque neutiquam à Deo infundi, aut specialiter à Verbo causari valet. Vide t. 3. N. 651. *Hinc inferes, quod si Verbum assumeret humanitatem in errorem antea lapsam; nec posset iste permanere, quia refunderetur in Verbum ut subjectum illius, de quo prædicaretur; quod planè dèdècet.*

DUBIUM IV.

An, & qualiter fuerint in Christo dolor sensibilis, tristitia, timor, ira, cæteraque passiones?

365 **E**Xclusis jam à Christo præcipuis animæ defectibus, nempe, peccatò, hujusque radice, seu fomite, & ignorantia; de reliquis ex professo differit S. D. ab a. 4. hujus quæst. cujus doctrinam præsentis dub. comprehendemus. *Ante resolutionem supp. 1. cum. D. Th. hinc a. 4. passionem animæ in corpore constitutæ, aliam esse corporalem, animale alteram. Primâ patitur anima per corporis læsionem, quia cum sit forma corporis; corpore aliquâ passione perturbatò, necesse est, & illam per accidens perturbari, scilicet quoad esse quod habet in illo: Cum autem Corpus Christi fuerit passibile, necesse est, ut etiam ejus anima hõc modò passibilis esset. Animalis verò (de qua præcipuè hinc agitur) nihil est aliud, juxta Ansel. & D. Th. 2. 2. q. 22. a. 1. quàm *Motus appetitivæ virtutis sensibilis, ob boni, vel mali imaginationem. Sive (quod idem est) Motus appetitus sensitivi in prosequendo bonum, vel fugiendo malum, ut sibi à phantasia, vel cogitativa offeruntur.* Hujusmodi-*

di autem motus, seu actiones appetitûs, vocantur *passiones*, quia in illis se habet appetitus per modum patientis, rapitur enim quodammodo ab appetibili; annexa insuper est his motibus immutatio quædam à naturali dispositione subjecti, ut ibidem ait S. D.

366 Supp.2. ex eodem ibidem a. 4. alibique, omnes passiones animæ esse undecim; quarum sex sunt in concupiscibili, scilicet, *amor, desiderium, & delectatio* respectu boni; *odium, fuga* vel abominatio, & *tristitia* seu dolor, respectu mali: Quinquè verò sunt in irascibili, nimirum, *Spes, & desperatio* respectu boni; *timor audacia, & ira* respectu mali. Supp.3. quòd passiones respicientes malum, proprius sunt tales, quàm quæ bonum. De omnibus autem procedit dub. tametsi de expressis in titulo specialiter differat S. Doct. quia major de illis poterat esse difficultas. His prælibatis,

367 Prima concl. est affirm. & fide certa cont. Marcionem Valentinum, Manichæos, aliosque hæreticos. Constatque, tum ex pluribus Scrip. locis môx adducendis. Tum ex diffinitione S. Leonis Mag. Epist. 11. ubi ait: *sensus corporis vigeat sine lege peccatis, & veritas affectionum sub moderatione Deitatis; & mentis.* Tum ex VI. Synodo actu 4. & 8. Tum rat. D. Th. a. 4. desumptâ ex PP. Filius Dei verum hominis corpus habuit, verum hominis animum: ergo habuit veros animi affectus. Tum efficaciter, quia hujusmodi affectiones consequuntur ex principiis naturæ humanæ, nec derogant plenitudini gratiæ, aut scientiæ Christi, & deserviunt maximè ad finem incarnationis, seu ad satisfaciendum pro peccatis nostris, ad comprobandam veritatem humanæ naturæ, & ad præbendum nobis virtutis exemplum: ergo verè illas assumpsit.

368 Prob. deinde concl. de singulis passionibus appetitûs sensitivi, tam concupiscibilis, quàm irascibilis, quas N. 366. indicavimus. Nam fuisse in Christo *amorem*, constat ex illo Joan. 21. *Ecce quem amas infirmatur Ecce quomodo amabat eum.* Quibus non modò amor voluntatis indicatur, sed & sensibilis, qui rationalem concomitari solet cir-

ca objectum sensibile, ob mutuam potentiarum connexionem; nec indecens est, sed valdè conformis Christo, tam ut viatori, quàm ut comprehensori. De *desiderio* constat ex illo Lucæ 22. *Desideriò desideravi hoc pascha manducare vobiscum*. Nec desiderium sensibile dédecet Christum sponte suâ volentem subjici fami, siti, aliisque defectibus, importantibus sensibile desiderium cibi, potûs, &c. Fuisse in illo *delectationem* quæ vocari etiam solet *gaudium, letitia, fruitio, & voluptas*, habetur ex illo Joan. 21. *Gaudeo propter vos, & similibus*. Nec suadibile est, voluisse Christum miraculosè privari honestâ delectatione sensibili, quam naturaliter excitare in eo poterint cibus, potus, aliæque res gratæ, & jucundæ. Et ex his etiam liquet, fuisse in illo *odium, fugam, & tristitiam* respectu mali, *odium* quippè contrariatur amori, fuga desiderio, & *tristitia* delectationi, contrariorum autem eadem est ratio.

369 Prob. etiam concl. de passionibus irascibilis, scilicet de *spe, desperatione, timore, audaciâ, & irâ*. Et quidem de *spe* constat, tum ex illo Psal. 31. ex Persona Christi, *In te Domine speravi, &c. Tum*, quia connaturale erat humanitati Christi, & neutiquàm indecens, sperare multa bona quibus in hac vita caruit, & quorum consequutio erat ardua & difficilis respectu potentix naturalis humanitatis. *Et hinc* patet, fuisse in illo *desperationem*, quæ nihil est aliud, quàm displicentia appetitûs, desistentis à prosecutione boni apprehensi ut impossibilis saltèm naturaliter, aut nunquàm consequendi; cujusmodi erat, respectu humanitatis, vitatio mortis, & cruciatuum, suppositâ passibilitate corporis. De *timore* ex apprehenso malo futuro, habetur ex illo Joann. 14. & Matth. 26. *Surgite, eamus hinc*, quibus indicatur fortis & audax affectus sese hostibus offerendi. De *ira* demùm secundum ordinem justitiæ, quæ dicitur *ira per zelum*, constat J. 2. ubi dicitur de Christo esse impletum illud Psal. 68. *Zelus domûs tuæ comedit me*.

370 Secunda concl. *Hujusmodi passiones aliter fuerunt in Christo, quàm in nobis, quantum ad objectum, principium, & effectum*. Est D. Th. a. 4. & com. Prob. autem quoad 1. p. quia

quia nostræ sæpè in illicita feruntur, quòd Christo repugnat. *Quoad 2.* autem, quia in nobis frequenter præveniunt usum rationis: Sed in Christo omnes motus appetitûs sensitivi oriebantur secundum dispositionem rationis, ut docet Aug. 14. de Civit. c. 9. *Quoad 3.* demùm, quia nostræ quandoquè non sistunt in appetitu sensitivo, sed trahunt rationem; quod non fuit in Christo. Unde Hier. super illud Matth. 26. *capit tristari*, &c. has Christi affectiones, *propassiones* appellat: non quòd nomen *passio* semper significet motum appetitûs inordinatum & perturbatum; sed quia ignari illud sic usurpant (sicut illud usurpabant Platonici) idèò, quamvis affectiones Christi sensitivæ *passiones* non absurdè appellari possint cum Damasceno, pluribusque DD. aptiùs tamen cum Hier. vocantur *propassiones*.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

371 Opp. 1. cont. 1. concl. Passiones Animæ sunt quædam ægritudines, juxta Tullium; sed in Christi Anima nulla fuit ægritudo, cùm hæc peccatum consequatur, juxta illud Psal. 4. *Sana animam meam, quia peccavi tibi*: ergo *Prat.* Rom. 7. passiones animæ vocantur *passiones peccatorum*: ergo repugnant Christo sicut peccati fomes. *Ad 1. resp. D. Th. ad 2.* Tullium loqui juxta Platonicos, existimantes, solos inordinatos motus esse passiones. Sic etiam exponendus est Hier. dùm negat fuisse in Christo passiones. *Ad 2. R.* non omnes animæ passiones vocari ab Apost. *passiones peccatorum*, sed solas illas, quæ in illicita tendunt, & quæ proinde Christo repugnant, sicut fomes. Sic D. Th. ad 3.

372 Opp. 2. Prov. 12. dicitur: *Non contristabit justum quidquid ei acciderit*: ergo nec Christum, maximè justum. *Prat.* Isaïæ 41. dicitur de Christo, *Non erit tristis, nec turbulentus*: ergo. *Prat.* Juxta Phil. 7. Etich. Omnis tristitia est malum, & fugiendum: ergo nulla fuit in Christo. *Tandem*: Christus *oblatus est quia ipse voluit*, ut dicitur Il. 53. ergo non fuit in illo tristitia, hæc enim est de his quæ nobis nolentibus accidunt, juxta Aug. 14. de Civit. c. 6. *Ad 1. & 2. resp. D. Th. a. 6.* excludi ibi à justo, & Christo, solam tristitiam perfectam, seu frangentem animum, & perturbantem

tem rationem. *Ad 3.* resp. ibidem, omnem tristitiam esse malum pœnæ; at non semper esse malum culpæ, sed solum quando ex inordinato affectu procedit. *Ad ult.* R. ex ipso ad 4. N. conf. Licet enim passio & mors fuerit Christo voluntaria ex fine redemptionis; fuit tamen ipsi involuntaria, & tristitiam causans, considerata secundum se: sicut medicina amara non est secundum se volita, sed solum ex fine sanitatis. *Testimonia* PP. in speciem negantium verum Christo dolorem, soluta manent à N. 313. *Concordiam* verò doloris & tristitiæ cum gaudio Christi beatifico, firmavimus à N. 255.

372 *Opp.* 3. Hilarium 1. de Trin. Hier. in c. 27. Matth. & August. enarrat. in Psal. 21. negantes, fuisse in Christo timorem. *Prat.* Imaginativa, appetitûs sensitivi regulativa, non est cognoscitiva mali futuri, cum species non recipiat à sensibili futuro, sed præsentis: ergo appetitus sensitivus est incapax timoris, qui est fuga mali futuri imminentis. *Prat.* Verus timor ut à tristitia distinctus, importat incertitudinem eventûs mali futuri, nam juxta Arist. 2. Rhetor. c. 5. non est absque spe illud evadendi; si enim hæc absit, apprehenditur illud ut præsens, adeoque potius tristitiam causat: ergo non fuit in Christo, omnia mala futura certissime cognoscente. Hinc Matth. 26. fugam mortis adhuc non appellat timorem, sed tristitiam: *Tristis est (inquit) anima mea usque ad mortem*; quia nimirum, illi quasi præsens erat, ob summam certitudinem. Quâ ratione dixit S. D. 1. 2. q. 42. a. 2. extremo supplicio damnatos non tam timere, quàm tritari.

374 R. ad 1. ex dictis à N. 313. laudatos PP. solum negare Christo timorem inordinatum, fortitudini oppositum, qui dicitur *timiditas*: & timendi necessitatem, ortam ex peccato. *Ad 2.* R. ex D. Th. in 3. d. 15. q. 2. qq. 3. quòd imaginativa nostra, licet per se ipsam non possit futura cognoscere, benè tamen ex conjunctione ad intellectum, quatenus scilicet intellectus apprehendens malum futurum, derivat in imaginativam quandam speciem, quâ illud possit ipsa cognoscere, & ad illius fugam appetitum movere.

Vide Cajet. 1.2. q.40. a.3. §. *Ad evidentiam.* Ad 3. omisâ solut. Caj. R. cum Cipuilo, Prud. & aliis, dist. ant. Verus timor efficax, de quo loquitur Phil. C. inefficax, N. & dist. conf. nō fuit in Christo verus timor efficax, C. inefficax, N.

375 Habuit igitur simul Christus veram tristitiam, verumque timorē, etsi inefficacem, de eadē passione, & morte secundum diversa: Timebat quippè illas quatenus erant verè futuræ; tristabatur autem de illis, quatenus ratione certitudinis erant quadantenus præsentēs: quemadmodum potest quis de eodem bono futuro habere simul spem, & gaudium; spem quidem, quatenus illud verè non possidet, gaudium verò, quatenus aliquo modo illud habet, juxta illud Rom. 12. *spe gaudentes.* Hinc habes, D. Th. in 1. concl. a. 7. loqui de timore inefficaci, quem concedit Christo; in 2. verò de efficaci, quem illi negat. Timor autem inefficax (ut instantiam præcludam) etsi imperfectus, est verè talis: sicut de amore inefficaci, aliisque animæ effectibus dicitur. Et quidem infirmus sponte efficaciter volens membri putridi sectionem, verè nihilominus, etsi inefficaciter, illam timet & horret. *Nota* præterea, appetitum sensitivum hominis, propter subordinationem ad voluntatem, posse appetere bonum, & refugere malum juxta conditionem actus voluntatis; adeoque inefficaciter, & conditionatè. Imò probabile est, appetitum bruti capacem esse affectus inefficaci; talis enim videtur motus canis appetentis panem ostensum, quem tamen accipere renuit, ob metum baculò minitantis.

376 Opp. 4. In Christo non fuit admiratio, quæ est una ex speciebus timoris: ergo. Prob. ant. *Tum*, quia admirari non est nisi ignorantis, juxta Phil. in Metap. *Tum*, quia juxta eundem 4. Ethic. magnanimus (qualis erat maximè Christus) non est admirativus. *Tum* demùm, quia nullus miratur de eo quod ipse facere potest; sed Christus facere poterat, quidquid erat magnum in rebus: ergo de nullo admirabatur. *N. ant.* Ad 1. prob. dist. ant. ignorantis, vel simpliciter, vel cum addito, C. necessariò simpliciter, N. Ad admirationem enim sufficit quòd ignoretur causa effectus no-

vi, & insoliti, respectu cognitionis, quam sequitur admiratio: Cùm ergo admiratio in Christo solam experimentalem sequatur cognitionem, sufficit, quòd secundum experientiam causam ignoraret, Quòd autem sufficiat experientia ad admirationem, patet, nam qui sæpissimè audivit Oceani molem, miratur nihilominùs ad primum ejus intuitum: Miratur & Astrologus dùm primò oculis intuetur eclipsum, quam evidenter prænoverat futuram. *Ad 2. prob. R. id dixisse Phil. quia magnanimus non facilè admiratur: Christus autem admirabatur de fide Centurionis, non quòd esset magna quantum ad ipsum, sed quantum ad alios. Ad 3. dist. conf. de nullo admirabatur, secundum virtutem divinam, quâ omnia poterat, C. secundum humanam scientiam experimentalcm, N.*

377 *Opp. 5. Ira viri justitiam Dei non operatur, ut dicitur Jac. 1. Opponitur insuper mansuetudini, ut patet in ethicis. Et tandèm, quamvis sit per zelum, mentis oculum turbat, juxta Greg. 5. Mor. c. 33. ergo non fuit in Christo. Ad 1. dist. ant. Ira rationem præveniens, cui tribuitur operatio ut principali agenti, C. rationem subsequens, ut in Christo, N. tunc enim operatio quæ est justitiæ, non iræ tribuitur, sed rationi, cujus est ira quasi instrumentum. Ad 2. dist. aut. Ira ordinem rationis transgrediens, C. moderata, N. nam mansuetudo medium tenet in ira. Ad 3. Dist. ant. In nobis, C. in Christo, N. In nobis enim potentiæ animæ mutuò se impediunt, ita scilicèt, quòd operatio intensa unius, alterius operationem debilitat; ideòque ira, quantumvis moderata per rationem, utcumquè impedit oculum animæ contemplantis. In Christo autem, ob moderationem divinæ virtutis, una potentia non impediabatur ab altera in suis operationibus. Ex hucusque dictis, satis superque constat id quod S. D. resolvit a. ult. q. 15. nimirum, Christum fuisse simul viatorem, & comprehensorem.*

DISPUTATIO ULTIMA.

De consequentibus Unionem, quantum ad ea quæ conveniunt Christo secundum esse, & fieri.

378 **C**onsideratis hæc tunc Incarnationis Mysteriò quantum ad substantiam Unionis, aliisque illam concernentibus; differit Sanctiss. D. à q. 16. ad 26. inclusivè de consequentibus ipsam, & convenientibus Christo, vel secundum se (tàm secundum esse & fieri; quam secundum rationem unitatis) vel per comparisonem ipsius ad Patrem, & econtrà: vel per comparisonem ad nos. De primo (omniò necessariò ad rectè & catholicè loquendum in hoc Mysterio) accuratissimè tractat. q. 16. quam præsentì disp. emedullabimus, reliqua sequenti Tractatu. Sit igitur

DUBIUM I.

Utrum hæc propositio Deus est homo, sit propria, per se, & in materia naturali?

379 **S**upp. ut fide certum, talem propositionem esse veram, non solum propter veritatem terminorum, quia Christus est verus Deus, & verus Homo (quorum primum negavit Photinus, secundum verò Manichæus, ab Ecclesia anathematizati;) sed etiam propter veritatem prædicationis, quia utriusque unio est vera & substantialis, non autem accidentalis & effectiva, ut blasphemavit Nestorius. Hòc suppositò, seu suppositâ veritate Mysterii,

380 **Concl.** est affirm. & quoad i.p. est D.Th. a.1. & com.

com.cont.Dur. asserentem, locutionem illam esse impro-
 priam, & potius dicendum, Deum esse *humanatum*, quam
hominem; quod erroneum communiter audit, & jurè. *Tum*,
 quia aliàs nec Beatiss. Virgo esset propriè Mater Dei; quod
 est hæresis nestoriana. *Tum*: Quia si talis propositio esset
 impropria, vel esset propter improprietatem subjecti, aut
 prædicati, aut copulæ; sed primum est error Photini, se-
 cundum Manichæi, tertium Nestorii: ergo. *Tum*, quia
 hæc, *Verbum caro* (seu *homo*) *factum est*, est propria: ergo
 & ista, *Verbum est homo*, unumquodque enim est id quod fit,
 si maneat post factiōnem: ergo & ista: *Deus est homo*; nam
 in ea ly *Deus* supponit pro Verbo. *Tum* demum, nam de
 quolibet supposito alicujus naturæ prædicatur propriè no-
 men significans naturam illam in concreto: sicut de Sorte
 & Platone propriè prædicatur homo; sed Verbum, pro
 quo supposit hoc nomen *Deus* in illa propositione, est sup-
 positum naturæ humanæ: ergo.

381 Quoàd 2.verò p. concl. est com. Thomist. quibus
 alii plures adhærent, cont. D. Bonav. Scot. Dur. Suar. Vazq.
 aliosque. Sensus autem illius est, quod talis propositio est
 per se, & in materia naturali, non quidem ratione Deita-
 tis, quæ est forma importata per subjectum, sed ratione
 suppositi. Prob. autem. Quia suppositâ Incarnatione (per
 quam Persona Verbi subsistit in natura humana, estque hy-
 postasis illius) ly *Deus* in illa propositione determinatur, ra-
 tione prædicati *homo*, ut supponat pro Filio Dei, non ut-
 cumque, sed ut substantialiter unitô humanitati, seu ut sub-
 sistenti in illa; *talia enim sunt subjecta, qualia permittuntur*
 (quoàd suppositionem) *ab eorum prædicatis*: ergo in illa
 prædicatur natura humana in concreto de sua hypostasi, seu
 individuo: ergo est propositio per se, & in materia natura-
 li, utpotè est prædicatio speciei, seu secundi prædicabilis,
 non secus ac ista, *Petrus est homo*: ergo. *Conf.* Nam sic
 acceptô ly *Deus*, idem est dicere, *Deus est homo*, ac, *Christus*
est homo; sed hæc est propositio per se, & in materia natu-
 rali: ergo & illa. Recole dicta t. 1. à N. 740.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

382 Opp. 1. cont. supp. Magis conveniunt Personæ divinæ adinvicem, quam humana natura, & divina; sed illæ non prædicantur adinvicem: ergo nec istæ: ergo hæc est falsa, *Deus est homo.* . *Præf.* Hæc est falsa, *Anima est caro:* ergo & ista, *Deus est homo.* Tenet conf. ex illo Symboli, *sicut anima & caro unus est homo: ita Deus & homo unus est Christus.* Tandem: Homo est quid absolutum: ergo si verè prædicatur de Deo, verè prædicatur de tota Trinitate; quod est hæreticum. *Ad 1.* Dist. conf. Nec istæ in abstracto, C. in concreto, N. Conveniunt enim in supposito, tametsi adinvicem distinguantur: Personæ autem divinæ distinguuntur adinvicem, quamvis in natura conveniant. *Ad 2.* N. conf. & prob. nam anima & caro abstractè dicuntur, sicut divinitas & humanitas: Neutrubi ergo prædicatur abstractum de abstracto, sed utrobiquè concretum de concreto; nam hæc est vera: *Animatum est carneum,* seu *corporeum.* *Ad ult.* R. quòd homo prædicatur de Deo ratione unionis, importantis relationem; unde nulla est sequela. Sic D. Th. a. 1.

383 Contra 1. p. concl. nihil opponit Dur. quod sit ad propositum, ut optimè notant. J. à S. Th. & Marinis. Fundamenta enim illius, si quid probant, suadent dumtaxat, propositionem illam non esse *essentialem*, sed *accidentalem*; quod fanè, etsi gratis admittatur, minimè destruit proprietatem prædicationis, nec enim minus propria est hæc propositio, *Petrus est albus*, quàm hæc, *Petrus est homo*: Proprietas enim prædicationis solum exigit, quòd id quod importatur per prædicatum, verè & propriè, & non metaphoricè aut analogicè conveniat subjecto; sive tale prædicatum conveniat essentialiter, sive accidentaliter; sive sit magis, vel minus idem cum illo subjecto, sive non. In quo deceptus est Dur. Illius igitur argumentis omisissis, quæ videri possunt apud Cabreram, & Cipullum,

384 Opp. 2. cont. 2. p. concl. Prædicatum illius propositionis non est de essentia subjecti, cum nec sit de intellectu

illius, nec conveniat omni contento sub illo, nec enim convenit Patri, aut Spiritui S. *Præf.* Propositio essentialis & per se, verificatur cum reduplicatione subjecti, sicut homo inquantum homo est animal; sed hæc propositio, *Deus est homo*, non est vera cum reduplicatione subjecti, nam esse hominem non convenit Deo, ex eo quod est Deus, aliàs necessariò esset homo: ergo. *Tandem:* Omnis propositio per se, & in materia naturali, est necessaria & æternæ veritatis; sed hæc, *Deus est homo*, non est hujusmodi, cum ante Incarnationem esset falsa, modò etiam potest esse falsa de potentia absoluta, quâ potest Deus dimittere naturam assumptam: ergo.

385 R. ad 1. dist. ant. Non est de essentia subjecti, ratione formæ significatæ per subjectum, C. ratione suppositi illius, N. Ad 1. prob. R. quod *ly homo* est de intellectu subjecti ut suppositi, eò modò, quò subjectum humanum intelligi non potest sine humanitate. *Ad 2. prob. N. conf.* nam solum prædicatum, quod est de essentia subjecti ratione formæ significatæ, debet convenire omni contento sub subjecto; secùs quando solum est de essentia subjecti ratione suppositi determinati; quia subjectum restringitur ad illud, ut contingit in laudata propositione, in qua *ly Deus* restringitur, ratione prædicati, ad determinatum suppositum Verbi. *Sed instat Vazquez.* Quòd subjectum, seu *Deus*, ponitur absolutè, & nullò afficitur nomine, quò determinetur ad supponendum pro speciali supposito: ergo. R. tamen, determinari à prædicato, juxta laudatam regulam, sicut in his, *Deus generat*, *Deus spirat*, quæ sunt veræ de fide, & non nisi ratione determinati suppositi subjecti; quæ determinatio pròvenit à prædicato, nec opus est aliò nomine.

386 Ad 2. Dist. maj. Si sit essentialis & per se ratione formæ significatæ per subjectum, ut adducta in exemplum, C. si solum sit talis ratione suppositi subjecti, ut in præsentì, N. *Sed instat Vazquez* ergo hæc, *Verbum Dei est homo* (in qua suppositum est etiam significatum) erit vera cum reduplicatione subjecti; sed consequens est falsum, nam hæc
sum-

sumpta reduplicativè, est falsa, *Verbum Dei, ut Verbum Dei, est homo*: ergo. R. N. min. & prob. Nam ut reduplicatio caderet supra suppositum, debebat sic fieri, *Verbum Dei, ut unitum humanitati, est homo*, nam ly *homo* determinat ad suppositum divinum, non prout in natura divina, sed prout in humana. Quod videre poterat Vazq. apud Cajet. §. *Ubi patet*, & vidisset contritum laqueum, quò Cajetanum capere autumat.

387 Ad ult. dist. maj. Si sit talis absolutè, & sine addito restringente, C. si secus, N. & concessà min. dist. conf. eadem dist. Talis enim propositio est per se, & in materia naturali, cum duplici additò, nempe, suppositò Incarnationis Mysteriò, & solius suppositi in humanitate subsistentis. R. 2. talem prop. esse æternæ veritatis, sumptò ly *est* nominaliter, & non participialiter; quia sicut de essentiâ Petri est, quòd sit homo, ita de essentiâ Verbi humanati; nam licet quoad existentiam sit temporalis hæc unio; essentia tamen hujus uniti, est subjectum, de quo semper prædicatur homo. Et in hoc sensu est æternæ veritatis, sicut ista, *Petrus est homo*. Et sanè talis ab omnibus reputatur ista, *Christus est homo*, quæ est eadem cum ista, *Deus est homo*, nam suppositâ fide Incarnationis, idem est utriusque subjectum. Idem, propter idem, esto iudicium de ista; *Homo est Deus*, de qua D. Th. a. 2.

DUBIUM II.

Utrum in hoc ineffabili Mysterio detur vera; & propria communicatio idiomatum? & quanam sint hujus Regule?

389 **S**upp. 1. Communicationem idiomatum nihil esse aliud, quàm, naturæ divinæ & humanæ, earumque proprietatum seu attributorum, mutuam prædicationem: Licet enim *idioma* idem sit quòd *proprietas*, usus tamen inualuit apud Theologos, ut talis communicatio ad mutuam naturarum prædicationem extendatur. Supp. 2.

rationem adæquatam hujus idiomatum communicationis, esse unionem utriusque naturæ in Christo; non quòd istæ fuerint inter se confusæ, ut Eutychniani & Theopaschitæ blasphemarunt; nec quia attributa naturæ divinæ fuerint formaliter communicata humanæ, ut Brentius, Kemnitius, aliique Lutherani effutierunt; sed eò præcisè, quòd utraque natura fuerit substantialiter unita in uno eodemque supposito Divini Verbi: hæc enim unio sufficit, ut prædicata divina & humana, seu utraque natura, & utriusque proprietates, concretim acceptæ, supponant pro eodem, pro eadem scilicèt persona Verbi, in utraque natura subsistente, de qua proinde, & mutuò adinvicem, verè prædicentur, in quo stat communicatio idiomatum. His suppositis.

390 Concl. est affirm. & fide certa, tum ex Scrip. que loquens de Christo, sæpè divina tribuit homini, & humana Deo. Joan. 3. *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo, Filius hominis, qui est in Cælo.* Et c. 8. *Antequàm Abraham fieret, ego sum.* Rom. 8. *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et I. Cor. 2. *Si cognovissent, nunquàm Dominum gloriæ crucifixissent.* Tum ex Symbolo Apoltol. ubi legimus, Filium Dei unicum, de Spiritu S. conceptum, ex Maria Virgine natum, passum sub Pilato, crucifixum, mortuum, sepultum, &c. Tum ex Synodis III. V. aliisque, definièntibus contra Nestorianos, Beatissimam Virg. esse verè Dei Matrem, quia ille homo, cujus est Mater, verè est Deus. *Accedit* consensus PP. quorum test. vide apud Suarez disp. 35. sect. 1. *Accedit* & manifesta ratio desumpta ex unitate suppositi, ut dictum est N. præced.

391 Cùm naturæ in Christo possint sumi, vel in concreto, vel in abstracto, & rursus illarum combinatio possit esse vera unò modò, & falsa alterò; ideò ad stabiliendam rectam ac tuam loquendi formam, aliquas assignant Theologi Regulas ex D. Th. hïc, alibiquè excerptas, quarum præcipuæ sunt sequentes. *Prima:* Utraque natura, earumque proprietates, concretim sumptæ, possunt de se invicem

cem prædicari, quia sic supponunt pro eodem in recto: verè enim dicitur, *Deus est homo, Homo est Deus, Deus est natus, crucifixus, mortuus, &c.* Similiter, *Homo est immortalis, omnipotens, &c.* Et pariter, *Mortalis est immortalis, temporalis est æternus.* Secunda Regula: naturæ aut earum proprietates (sive abstractim, sive concretim, sumantur) ne utiquam prædicari possunt de naturis, aut earum proprietatibus sumptis in abstracto: Quia nulla esset identitas prædicati cum subjecto, nam abstractè sumptæ, non supponunt pro supposito, sed solùm pro se ipsis, quæ inconsulæ, & distinctæ manent: Unde omnes istæ sunt falsæ, *Divinitas est humanitas, Humanitas est divinitas, Divinitas est homo, Humanitas est Deus, Humanitas est æterna, Æternitas est temporalis, Mortalitas est immortalis, aut immortalitas.*

392 Tertia: Abstracta significantia naturam Divinam, aut ejus proprietates, verè prædicantur de Christo quòcumque nomine expressò; secùs abstracta significantia naturam humanam, aut ejus proprietates: Unde verè dicitur, *Christus, Filius hominis, Hic homo est Deitas, æternitas, &c.* non tamen *humanitas, corporeitas, &c.* Quia Christus supponit pro supposito Verbi, cui identificatur Deitas, æternitas, &c. non autem humanitas, corporeitas, &c. Quarta: Prædicata denominativa, ab humanitate desumpta, verè prædicantur de Deo, si accipiantur *denominativè substantialiter*, secùs *si accidentaliter*: Quia substantialiter sumpta, nihil significant Mysterio Incarnationis repugnans, imò importat unionem substantialem, ut patet in his propositionibus, *Filius Dei est incarnatus, humanatus, &c.* Sumpta verò accidentaliter, exprimunt unionem accidentalem, quæ Mysterio repugnat. Et quia *ly dominicus* ut plurimum accipitur denominativè accidentaliter, ideò vitanda est hæc propositio, *Christus est homo dominicus*, illamque retractavit Aug. lib. I. retract. c. 19.

393 Quinta regula: Concreta unius naturæ non possunt prædicari de concretis alterius cum particula reduplicativa. Quamvis enim id de quo prædicantur sit idem, scilicet, suppositum; secùs id, ratione cujus dicuntur. Prædi-

cata enim divina dicuntur de homine ratione naturæ divinæ, & prædicata humana dicuntur de Deo ratione humanitatis: particula autem reduplicativa denotat, prædicatum convenire subjecto ratione naturæ: Unde falsæ sunt istæ, *Christus quæ Deus, est homo, corporeus, &c. Christus, quæ homo, est Deus, æternus, &c.* Sexta Reg. *Illa quæ nata sunt convenire personæ ratione sui ipsius, non possunt dici de Christo, si habeant repugnantiam ad proprietates personæ æternæ, quæ sola in eo est, sicut patet in nomine creatura: Ea verò quæ non sunt nata convenire personæ nisi ratione naturæ, vel partis naturæ; possunt dici de Christo, quamvis habeant repugnantiam ad personam æternam, & hoc propter dualitatem naturarum sicut pati, mori, & alia hujusmodi.* Sic D.Th. q.29. de verit. a.9. ad 1.

394 Septima Reg. De Christo D. ratione duarum naturarum, prædicari possunt opposita privativè, non tamen contradictoriè. Dicitur enim de Christo, & de Deo, quòd est *vivus, & mortuus*; secùs quòd est *vivens, & non vivens*, quia *ly non vivens*, ex modo significandi, negat omnem vitam, & pro semper, *ly autè mortuus* significat negationè solius vitæ humanæ, pro tempore determinato. Præfatas regulas colligit S.D. ut plurimùm ex his principiis fidei, nimirum, *In Mystero Incarnationis est tantùm unum suppositum, in natura Divina & humana subsistens...* *In hoc Mystero manent naturæ distinctæ & inconfusæ.*

395 Ad majorem dictorum intelligentiam, sciendum est 1. prædicata Christo convenientia, alia convenire ipsi præcisè quæ Deo, ut *esse æternum*: alia quæ homini, ut *esse rationalem, visibilem*: alia demùm, quatenùs est Deus homo, ut *esse Redemptorem*. Primi generis vocantur *divina*, secundi, *humana*, tertii, *theandrica*, id est *humano divina*. Sciendum est 2. in quibusdam prædicatis non dari communicationem idiomatum, tametsi in concreto sumantur. Et hujusmodi sunt 1. quæ soli humanitati conveniunt, ut *assumi, & assumptione mutari*, vel soli supposito, ut *assumere, & incarnari*.

396 Secundò, attributa quæ non conveniunt naturæ, pro-

prout est in supposito quod humanitatem assumpsit, ut *generare, spirari*, quæ conveniunt quidem Deo, sed prout subsistenti in Patre, & Spiritu S. non tamen in Verbo. *Tertio*, quæ ex modo significandi cadunt supra rationem totius compositi, ut *esse personam compositam*, quod verè de Christo enunciatur, secùs de Verbo, & homine. *Hinc* facilè solvuntur argumenta quæ cont. concl. & Regulas supra positas fieri solent: Procedunt enim de prædicatis, vel repugnantibus subjecto, vel importantibus appellationem propter quam supposito non conveniunt, aut tollentibus eam, ratione cujus conveniunt, aut extrahentibus subjectum à ratione unionis fundantis idiomatum communicationem, ut modò constabit.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

397 Opp. 1. cont. concl. & 1. Regulam. Corpus Christi in triduo mortis remansit unitum Verbo; sed tunc non fuit idiomatum communicatio, cùm nec corpus dici posset *sapiens*, aut *justum*, nec Verbum *pars naturæ humanæ*: ergo. *Præt.* Mutabilitas est proprietas naturæ humanæ; sed prædicari nequit de Deo, aut Christo: ergo. *Præt.* Hæc est falsa, *Deus est mortuus*: non secùs ac ista, *Deus est mutatus*, cùm mori sit mutari de non esse ad esse: ergo. *Ad 1. N. conf.* quia cùm corpus solùm sit pars naturæ humanæ, nec ipsum, nec ejus proprietates, prædicari possunt de Verbo; imò nec de homine Christo; nec econversò. *Ad 2. Dist. maj.* Est proprietas humanitatis, importans appellationem formalem, aut virtuales ad illam, C. secùs, N. & concessà min. N. conf. Vel *Dist. consequens* distinctione maj. *Ad ult. N. ant.* nam *ly mortuus* denotat mutationem factam in natura humana, secundum quam Deus amisit vitam hominis, ideòque verificatur de Deo homine. *Ly autem mutatus* significat mutationem factam in supposito, cui applicatur in hac propositione, *Deus est mutatus*, adeòque est falsa.

398 Opp. 2. cont. 2. Regulam. Rectè sequitur: *Filius Dei moritur; Filius Dei est Deitas*: ergo *Deitas moritur*. *Præt.* Deitas dicitur à PP. incarnata, concepta, nata: ergo dici potest mortua, & passa; & quidem sic dicitur à Fulgen. ep.

2. ad Ferrandum. Tandem in Officio S. Crucis dicitur, *vita mortua*: ergo. Ad 1. N. ant. Variatur enim appellatio, namly *moritur* applicatur in maj. Verbo Divino ratione humanitatis, in consequenti verò, Deitati ratione sui. Simile vitium committitur in sequentibus: *Deus generat*; *Deus est Deitas*: ergo *Deitas generat*. *Verbum generatur à Deo Patre*; *Verbum est Deitas*: ergo. Ad 2. & 3. R. Ecclesiam & PP. sumere abstracta pro concretis: sicut interdum concreta pro abstractis accipiunt, ut liquet in illo August. & Ambr. *Tu ad liberandum suscepturus hominem*. Illa autem propositio, *Deitas est incarnata*, est vera in sensu identico, propter identitatem Deitatis cum Verbo, quod fuit incarnatum. Nec inde inferas, quòd Deitas dici possit homo; nec enim fit homo, nisi quod unitur humanitati per modum suppositi illam sustentantis.

DUBIUM III.

Utrum ista sint vera: Deus factus est homo: Homo factus est Deus:: Christus est creatura:: Iste homo, demonstrato Christo, incipit esse?

Prosequitur Aug. D. doctrinam rectè loquendi in hoc Mysterio, in examen vocans (ab art. 6. ad 12. seu ult. hujus quæst.) septem propositiones, quarum 4. priores præsentis Dub. comprehendimus; reliquas sequenti elucidaturi. Pro illius igitur resol. sit

399 Prima conclusio: Hec est vera, *Deus factus est homo*, secùs ista, *Homo factus est Deus*. Quoad 1. p. est fide certa ex illo Joan. 1. *Verbum Caro factum est*, quod per inde est, ac si diceretur, quòd *Deus homo factus est*. Ex illo etiam ad Gal. 4. *Misit Deus Filium suum in mundum, factum ex muliere*. Ex illo Symboli PP. *Et homo factus est*, & ex pluribus aliis Scripturæ, & CC. testimoniis, quibus accedit consensus PP. & ratio D. Th. a. 6. unumquodque enim verè dicitur factum

Tum id, quod de novo incipit prædicari de ipso, quia est verè tale de novo: sed esse hominem, de novo inceptit prædicari de Deo: ergo. *Secunda* etiam pars constat, quia in illa propositione, propriè acceptâ, (prout scilicet participium *factus* ponit fieri circa hominem in respectu ad Deum) ly *homo* supponit personaliter; sed de supposito naturæ humanæ de quo verificatur esse Deum, dici non potest factum esse Deum, cum semper & essentialiter sit Deus: ergo.

400 *Secunda* concl. Hæc propositio, *Christus est creatura*, nec est absolutè concedenda, nec in rigore & proprietate sermonis est vera. Quoad 1. p. est D. Th. a. 8. & com. & meritò, nè in modo loquendi conveniamus cum Arrianis. Solùm ergo concedenda est cum determinatione, scilicèt, secundum humanam naturam. *Secunda* etiam pars est com. Thomist. nec dissentit Cajet. ut ostendit Cabrera, & notat Joan. à S. Th. Est etiam frequentior in Scholis cont. Vazquez, Suarez, & alios RR. Supponimus autem ly *creatura* non sumi hîc strictè pro facto ex nihilo, (aliàs nec humanitas Christi esset creatura) sed latè, seu pro habente esse reale extra Deum. Quò suppositò, prob. hæc p. rat. D. Th. in 3. d. 11. q. 1. a. 2. & 4. cont. Gen. c. 48. Quia creatio vel factio propriè respicit esse simpliciter, quod est proprium suppositi subsistentis; sed suppositum Christi non potest fieri aut creari: ergo nec Christus: ergo dici non potest creatura. *Nec* oppositum insinuat hîc a. 8. *Tum*, quia *secunda* ratione probat, propositionem illam esse negandam, quia *creatura* est prædicatum potens convenire ratione suppositi: ergo falsò absolutè enuntiatur de Christo, cui repugnat ratione suppositi: Prædicatum enim aptum convenire toti, & parti, si solùm conveniat parti, nequit verè enuntiari absolutè de toto, sed solùm cum limitatione. Unde hæc est absolutè falsa *Æthiops est albus*.

401 *Tum*, quia a. præcedenti docet, hanc esse absolutè falsam, *Christus est factus*, cujus falsitatem dicit esse probandam a. 8. (seu præsentis) & 9. quia nimirum, idem est sensus harum propositionum, *Christus*. seu *hic homo* (designa-

natô Christô) *est factus, incepit esse, est creatura* : ergo evidenter censet hanc, *Christus est creatura*, esse absolutè falsam. Prob. insuper hæc 2.p. Omnis creatura aliquando non fuit ; sed Christus semper fuit : ergo non est creatura. *Præt.* De ratione creaturæ est quòd inceperit esse ; sed Christus non incepit esse, ut môx videbimus : ergo. *Conf.* creatura includit negationem præcedentis esse, sed quòd habeat esse post non esse : ergo. *Tandem* : Rectè sequitur : *Christus est creatura ; sed Christus est Filius Dei : ergo Filius Dei est creatura* : sed consequens in rigore sermonis est hæreticum, non secus ac istæ, *Filius Dei factus est Deus*, seu, *incepit esse Deus*, quidquid Vazquez, aliique dicant : ergo.

402 Tertia concl. Hæc propositio, *Christus, seu hic homo* (demonstratô Christô) *incepit esse*, est absolutè falsa in rigore sermonis. Est com.cont.Scotum asserentem, esse veram, & contra Durandum, tenentem, esse æquivocam, & in aliquo sensu veram, quibus Vazquez, aliique adhærent. Prob. autem. *Tum* ex illo Hebr. ult. *Jesuf-Christus heri, & hodie, ipse & in secula. Tum*, quia propositio illa damnata est Parisiis, & cum esset appellatum ad Sedem Apost. reprobata est ab Alex. VI. teste Cajet. hîc. *Tum*, quia demonstratur suppositum divinum, cujus æternitati repugnat inceptio; terminus enim concretus in subjecto positus, tenetur seu supponit materialiter pro supposito, juxta veram dialecticam. *Tum*, quia benè sequitur : *Christus incepit esse, Christus est Filius Dei ; ergo Filius Dei incepit esse* ; sed consequens est hæreticum : ergo. *Tum* Postremò ad hominem cont.Scot.& Dur.Nam juxta ipsos, hæc est simpliciter falsa, *Christus est creatura* : ergo & ista : *Christus incepit esse*, solius enim creaturæ est incipere esse.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

403 Opp.1. cont.1.p.1. concl. Fieri hominem, est fieri simpliciter, *homo* enim significat substantiam; sed hæc est falsa, *Deus factus est simpliciter* : ergo. *Præt.* Rectè sequitur ab inferiori ad superius affirmativè : *Deus factus est homo* : ergo *factus est animal, vivens, corpus, substantia, ens*, imò *factus est absolutè* ; sed consequens est falsum : ergo. *Conf.*

Hæc

Hæc est vera, *Deus non est factus*: ergo & ista, à superiori ad inferius negativè, *Deus non est factus homo. Præt.* Fieri hominem, est mutari; cùm si transire de non esse tale ad esse tale; sed repugnat Deum mutari: ergo. *Tandem*: Hæc est falsa, *Deus factus est Persona Filii Dei*: ergo & ista: *Deus factus est homo*; homo enim, prout de Christo dicitur, supponit personam Filii Dei.

404 Ad 1. dist. maj. cum D. Th. a. 6. ad 1. Si natura humana incipiat esse in supposito denuò creatô, sicut in nobis, C. si secus, N. Deus autem dicitur factus homo, eò quòd humana natura incepit esse in supposito Divino, ab æterno præexistente: ideoque Deum fieri hominem, non est Deum fieri simpliciter. Hinc. Ad 2. N. maj. quoad ult. partes. Nec enim arguitur per illum locum; sed fallaciter ab inferiori ad superius virtualiter negativè, ob inibitam negationem in termino à quo; fit enim homo ex non homine, & substantia, ex non substantia, &c. unde sicut cùm dicitur, quòd *Deus factus est homo, animal, corpus*, significatur, quòd ante non erat homo, &c. quod est verum; ita dùm dicitur, quòd factus est *vivens, &c.* denotatur quòd ante non erat *vivens, &c.* adeòque præpositiones illæ sunt absolutè falsæ.

405 Ad conf. N. conf. & suppositum, quòd scilicet, arguatur à superiori ad inferius negativè, sed paralogizatur à simpliciter ad secundum quid: sicut si dicatur: *Petrus non potest fieri homo: ergo non potest fieri musicus.* Ad 3. dist. maj. Fieri hominem subjectivè, est mutari, C. fieri terminativè, N. maj. & concessâ min. N. conf. Itaque fieri subjectivè hominem, dicit mutationem in subjecto ipso, quod per transmutationem sui acquirit esse hominem: At acquirere, esse humanum, seu fieri hominem terminativè, non dicit mutationem in subjecto terminante, sed in natura terminatâ: Cùm igitur Deus factus sit homo, non per transmutationem personæ, sed solâ terminatione naturæ humanæ, incipiendo de novo subsistere in illa, tota mutatio se tenet ex parte humanitatis: Ideoque D. Th. ad 2. ait, quòd esse hominem, convenit Deo ratione unionis, id est, ad modum quò relatio advenit termino, qui, sine sui mutatione,

potest illam terminare: Hanc enim esse mentem D. S. patet a. 1. ad 4. *Ad ult.* N. conf. & prob. nam *homo* in 2. prop. supponit Personam Filii Dei, non nudam, sed prout subsistit in humana natura, ut docet D.Th. hic ad ult.

406 *Opp.2.cont.2.p.* ejusdem. *Tum*, quia Aug. Nazian. Damasc. alique PP. apud Cippul. concedunt propositionem illam. *Tum*, quia talis prop. nihil aliud significat, quàm quòd per divinam actionem factum est, ut homo sit Deus, qui sensus verissimus est. *Tum*, quia omne quod nunc est aliquid quòd priùs non fuit, potest dici factum esse illud; sed homo nunc est Deus, & non semper fuit Deus: ergo homo factus est Deus. *Tandem*, quia rectè sequitur per conversionem simplicem: *Deus factus est homo: ergo homo factus est Deus.* *Ad 1. & 2. R.* PP. loqui in sensu relatò in 2. objectione, qui verus est, sed improprius, ut ostendit D.Th. a. 7. proprius autem adductus est suprà. *Ad 3. N.* min. quòd 2. p. quia *ly homo* in illa prop. propriè sumptâ, supponit personaliter pro eo, qui est Deus, quiquidem semper fuit Deus, quia est suppositum Filii Dei. *Ad ult. N.* ant. neque enim efficitur ex prædicato subjectum, & econversò; nam subjectum antecedentis est *Deus*, & prædicatum est, *factus est homo*, hæc enim prop. *Deus factus est homo*, æquivalet huic, *Deus est ille, qui factus est homo.* Unde convertens illius est, *Is, qui factus est homo, est Deus*, quæ vera est.

407 *Opp.3. cont.2.p. 2.* hanc. prop. *Christus est creatura*, absolutè proferri à M. Leone. Hier. pluribusque aliis PP. videndis apud Medinam, & Suarez, quibus favere videtur. D.Th. hic a. 8. non absolutè rejiciens illam, sed tantùm ad vitandum Arrianismum: quapropter solut. ad 2. æquiparat illam huic, *Christus est incorporeus, & impassibilis*, quæ absolutè est vera, & solùm est neganda ad vitandum Manichæismum: ergo. *Prat.* Non minus repugnat supposito Christi *nasci*, & *mori*, quàm *creari*, aut *fieri*; sed Christus verè, & propriè dicitur *natus*, & *mortuus*: ergo. *Prat.* Proprietates utriusque naturæ verè, & propriè prædicantur de supposito utriusque naturæ, quòcumque nomine significetur; sed
esse

esse creaturam, est proprietas naturæ humanæ: ergo. *Conf.* Christus propriè est homo, & verè collocatur in prædicamento substantiæ: ergo. *Tandem:* Hæc est vera, *Christus, in quantum homo, est creatura:* ergo & ista, *Christus est creatura,* nam à reduplicativa ad suam præjacentem tenet consequentia.

408 Ad 1. R. cum D. Th. in illa Patrum locutione subintelligendam esse determinationem, nempe, *secundum quod homo,* quam brevitatis causa interdum omittunt. D. autem Th. in corpore, utrumque apertè docet, nempe, & esse negandam, ob vitandum errorem; & esse falsam, sicut ista, *Æthiops est albus.* In solut. autem 2. arg. æquiparat utramque illam propositionem in eo solum, quod neutra concedenda est absque determinatione, vitandi erroris causa. Et quamvis altera neganda sit etiam, quia absolutè falsa, id tamen non expressit ibi S. D. tanquam non necessarium ad argumenti solutionem. Ad 2. R. disp. esse, quod de nativitate, & morte dubitari non potest, quod conveniat Christo ratione personæ, sed apertum est, ex ipsa terminorum significatione, convenire illi ratione humanitatis; secus est de creatione, inceptioe, subjectione, & id genus: quæ proinde, non absolutè, sed cum determinatione possunt illi attribui. Hinc.

409 Ad 3. Dist. maj. verè, & propriè prædicantur, &c. five absolutè, & simpliciter, five cum addito, C. omnes absolutè, & simpliciter, N. & concessâ min. Dist. conf. verè, & propriè prædicatur cum addito, & determinatione naturæ humanæ, C. absolutè, & simpliciter, N. Omnes quidem proprietates utriusque naturæ dici possunt de Supposito Christi, quocumque nomine significatô; sed non omnes eodem modô: nam proprietates naturæ humanæ, quas apertum est convenire supposito ratione humanitatis, ut *nasci, pati, mori,* & hujusmodi; absolutè, & simpliciter tribuuntur illi: Secus illæ de quibus suspicari potest, quod conveniant supposito ratione sui, ut *esse creatum, factum, deficiens, mutabile,* & id genus. Et per hæc patet ad conf. Ad ult. N. conf. Ad prob. N. suppositum, quod scilicet, propositio
il.

illa sit reduplicativa, nam *ly inquantum* non sumitur in illa reduplicativè, quidquid dicat Cipullus; sed *specificativè diminutivè*, juxta Sotum, Bañez aliosque communiter.

410 Opp. 4. cont. 3. Christus incepit esse homo : ergo incepit esse; arguitur enim ab inferiori ad superius affirmativè. *Prat.* Rectè sequitur: *Christus incepit esse Christus : ergo incepit esse*: sicut benè valet : *Petrus incepit esse Petrus : ergo incepit esse*. *Prat.* Rectè sequitur: *Christus est generatus : ergo habuit esse post non esse* : ergo incepit esse. *Ad 1. N. conf. & prob.* Imò arguitur ab inferiori ad superius negativè, ob negationem quam includit *ly incepit*, incipere enim importat *nunc esse, & non prius*. Unde consequentia illa æquivalet huic: *Christus antea non erat homo : ergo Christus antea non erat*. Propter eandem rationem non tenet sequens: *Petrus incipit esse albus : ergo incipit esse coloratus*.

411 *Ad 2. N. ant.* nam ad veritatem illius antecedentis sufficit, quòd Christus inceperit esse homo, *terminus enim positus in predicato, tenetur formaliter*, id est, *pro natura significata*, ut ait D. Th. a. 7. ad 4. Ad verificandum autem illud consequens, oportèret, Christum incepisse absolutè. *Ad prob. N. conf.* Quia Petrus est terminus unius naturæ; adeoque si Petrus incipit secundum illam, incipit absolutè. Secùs Christus, quia *ly Christus* est terminus duarum naturarum. *Ad ult. N. ant.* Licet enim consequentia illa teneat regulariter, secùs in Christo, ob præexistentiam suppositi ipsius.

DUBIUM IV.

Utrum istæ sint veræ: Christus, secundum quòd homo, est creatura :: Christus, secundum quòd homo, est Deus : Christus, secundum quòd homo, est hypostasis, vel Persona?

412 **P**rima concl. *Hæc prop.* Christus, secundum quòd homo, est creatura, *in sensu proprio est*

vera, adeoque concedenda absolute prolata. Est com. cont. Scot. & Gabr. concedentes, esse in sensu proprio falsam, & contra nonnullos, asserentes, esse ambiguam *Prob. autem rat. D. Th. a. 10.* Quia in illa ly *homo* magis propriè stat pro natura humana, quàm pro supposito; sed hæc, *natura humana est creatura*, est vera in sensu proprio, & formali: ergo & illa. *Prob. maj. nam ly homo* desumitur ibi in vi prædicati, seu fit prædicatum, idem enim est dicere, *Christus, secundum quòd homo*, ac, *Christus, secundum quòd est homo*; sed prædicatum tenetur formaliter, seu pro natura: ergo. *Subjungit autem D. Th.* quod si adderetur aliquid contrahens ad suppositum, propositio esset falsa, ut si dicatur: *Christus, secundum quòd hic homo, est creatura*, in qua pronomen *hic* trahit ad suppositum, quod est æternum.

413 *Secunda concl. Hæc prop.* Christus, secundum quòd homo, est creatura, seu incepit esse, *est vera in sensu reduplicativo.* Est com. cont. Scot. & Vazq. & prob. Quia in illa ly *secundum quòd*, non solum specificat, & designat rationem, secundum quam convenit Christo esse creaturam, seu incipere esse (qui sensus est specificativus) sed etiam reduplicat sufficientem, & necessariam rationem, & causam, ut sit creatura; quia humanitati (quam reduplicat) per se, essentialiter, & secundum quòd ipsam, convenit esse creaturam, & incipere esse: ergo talis propositio non solum est vera in sensu specificativo, sed etiam reduplicativo, non qualicumque, sed causali, quidquid limitent Medina, & J. à S. Th. hæc enim causalis est vera: *Quia Christus est homo, est creatura*; ut optimè ait M. Cabrera. Vide Sotum lib. 4. summul. c. 3. ubi docet, sensum reduplicativæ, esse causalem; ita ut ex reduplicativa fiat causalis, & e conversò.

414 *Tertia concl. Istæ propositiones:* Christus secundum quòd homo, est Deus. . . Christus, secundum quòd homo, est hypostasis, vel persona, *in sensu proprio, & formali sunt falsæ, adeoque negandæ, absolute prolata.* Est com. & expressa D. Th. a. 11. & 12. Et ratio est eadem, ac præcedentium. Quia terminus in reduplicacione positus, magis propriè tenetur pro natura, quàm pro supposito; sed natura humana, nec est
Deus,

Deus, nec persona : ergo. *Subdit autem S. D. quòd si ly homo accipiatur pro supposito, utraque propositio, est vera, quia suppositum Christi, est persona Filii Dei, cui per se convenit esse Deum : sed hìc sensus est improprius, ut apertè docet in 3. d. 10. q. 1. a. 2. q. 1. Nec oppositum innuit hìc dùm ait, quod terminus in reduplicatione positus, magis propriè tenetur pro natura, quàm pro supposito, nec enim sumit ly magis propriè comparativè, sed adversativè, ut in simili diximus t. 2. N. 471. Et in eòdem sensu improprio dixit a. 10. esse falsam istam, Christus, secundum quòd homo, est creatura. Addit præter. S. D. a. 12. quòd hæc prop. Christus, secundum quòd homo, est persona, sumptò ly homo pro humanitate, est vera, si facit hunc sensum : Humanitas in Christo habet esse in aliqua persona, secùs si istum: Humanitas in Christo habet propriam personalitatem, causatam ex principiis ipsius humanitatis. Neuter tamen sensus est proprius, & formalis dictæ propositionis, ut optimè ait Illust. Marinis hìc cap. 4.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

415 Opp. 1. cont. 1. & 2. In Christo nihil est creatum nisi humanitas; sed hæc est falsa, *Christus, secundum quòd homo, est humanitas*: ergo etiam, &c. *Præter.* Nulla prop. simpliciter falsa ob repugnantiam extremorum, qualis est ista: *Christus est creatura, vel incepit esse*, fieri potest vera per additam reduplicationem; hæc enim, cùm sit determinatio extremi ad extremum, alterum non diminuit, adeòque illorum repugnantiam non tollit : ergo. *Tandem:* Omnis reduplicativa vera verificat suam præjacentem, in quam resolvitur; sed hæc, *Christus est creatura* (quæ est præjacens, & prima exponens illius reduplicativæ) non est vera: ergo nec talis reduplicativa.

416 Ad 1. N. conf. Nam licèt Christus non sit humanitas, est tamen habens illam, & nomen *creatura* non solum de abstractis, sed etiam de concretis dicitur. Sic D. Th. a. 10. ad 1. Ad 2. N. maj. Ad prob. N. conf. Imò, quia reduplicatio est determinatio, seu partitio, efficiens quòd extremum non accipiatur secundum totum, sed secundum ali-

quid

quid ipsius; illud diminuit, & ex consequenti tollit repugnantiam repertam in præjacente inter extrema sumpta sine reduplicatione. Itaque reduplicatio non diminuit strictè, seu non tollit significatum termini, sicut ly *pictus, mortuus, in potentia*, addita homini; diminuit tamen latè, modò dictò: Unde argumentum Scoti procedit fallaciter ab inferiori ad superius negativè; nempè: *Reduplicatio non diminuit strictè: ergo non diminuit.*

417 Ad ult. Dist. maj. Si reduplicatio sit totalis, C. si sit partialis, N. tunc enim ly *inquantum*, habet rationem, non solùm particulæ reduplicativæ, sed etiam diminutivæ, ut contingit hîc: adeòque præjacens non est quam ponit Scot. scilicèt, *Christus est creatura*, sed ista, *Christus secundum humanitatem est creatura*. Solutio est D. Th. hîc ad 3. docentis, de quolibet alio homine, præter Christum, rectè inferri esse simpliciter creaturam, si talis sit, quæ homo; secùs de Christo: quia quilibet alius homo, cùm sit suppositum solius humanitatis, solùm habet esse secundum istam: Christus verò est suppositum etiam Divinitatis, secundum quam habet esse increatum. Quibus innuit, quòd in hac, *Christus, quæ homo, est creatura*, ly *quæ* reduplicat diminutivè, secùs in ista v.g. *Petrus, quæ homo, est creatura*; quæ proinde verificat hanc præjacentem, *Petrus est creatura*: Sed ex prima non infertur ista, *Christus est creatura*, sed ista, *Christus, secundum humanitatem, est creatura*.

418 Opp. 2. cont. 3. Christus, quæ homo, habet gratiam unionis, per quam est Deus: ergo quæ homo, est Deus. *Prat.* Quæ homo, dimittit peccata, juxta illud Matth. 6. *Ut autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, &c.* Sed dimittere peccata est proprium Dei: ergo quæ homo, est Deus. *Prat.* Christus est homo iste particularis; sed prout talis, est Deus; cùm ly *iste* designet suppositum: ergo. Ad 1. resp. D. Th. quòd ordinari ad esse Deum per gratiam unionis, convenit Christo secundum humanam naturam; at verò esse Deum, convenit ei secundum divinam; nec enim secundum idem convenit alicui moveri ad aliquid, & esse illud; nam moveri

cónvenit alicui ratione materiæ, esse autem in actu, ratione formæ. *Ad 2. dist. maj.* Quà homo, dimittit peccata, instrumentaliter, C. authoritativè, N. *Ad ult. N. conf.* nam licèt Christus secundum rem non sit homo communis, sed iste; in propositione tamen illa, *Christus, quà homo, est Deus*, non trahitur ex reduplicationis nota ad suppositum, ad quod trahitur ex pronomine in ista alia, *Christus, quà iste homo, est Deus*, ideoque ista est vera, illa autem falsa, & sic accipienda est solutio D.Th. a.11. ad 3. ut optimè notat Cajet.

APPENDIX.

De pertinentibus ad unitatem in Christo.

419 **A**bsolutâ consideratione eorum quæ in Christo unionem sequuntur quantum ad esse & fieri; progreditur D.Th. investigare spectantia ad unitatem in Christo in communi, nam (ut ait S.D.) de pertinentibus *ad unitatem, vel pluralitatem in speciali, suis locis determinandum est: sicut suprâ (q. 8.) determinatum est, quòd in Christo non est una tantum scientia. Et infrâ (q. 35.) determinabitur, quòd in Christo non est una tantum nativitas.* Differit autem q.17. 18.& 19. de unitate Christi quantum ad esse, quantum ad velle, & quantum ad operari: In quibus examinandis immorari non licet, sufficiat, illa breviter indicare.

420 Quæstione igitur 17. docet 1. quòd Christus est *unus, & unum* simpliciter & omnibus modis: quia unitas vel pluralitas Christi, non est pensanda secundum naturas, sed secundum supposita; cùm ambæ naturæ solùm prædicentur de Christo in concreto, & secundum unitatem quam dicunt suppositi; sed fides docet, Christum esse unum suppositum, & personam maximè unam: ergo. *Dùm autem dicitur à PP. quòd Christus est aliud, & aliud; sensus est, quòd est habens aliam, & aliam naturam. Docet deinde a. 2. quòd in Christo est tantum unum esse existentiale, scilicet,*

cèt, increatum, de existentia enim loquitur hic S.D. non de subsistentia, quam esse in Christo unam, jam supra docuerat: ait insuper hïc, quòd hypostasis est id quod habet esse. Et ad 1. quòd personam consequitur esse: ergo esse de quò loquitur, non est subsistentia. *Probat* autem, unam tantùm esse in Christo existentiam, quia una tantùm est in illo persona, quæ est immediatum susceptivum existentia. *Hinc* apparet, D.Th. supponere, existentiam creatam & ab essentia, & à subsistentia realiter distingui, alioquin locum non haberet præsens quæstio; cùm fide certum sit, humanitatem Christi propriam habere essentiam, propriâque existentia carere.

421 Quæstione 18. resolvit 1. duas esse in Christo voluntates, divinam scilicèt, & humanam; quarum primam illi denegarunt Nestoriani, & Photiniani, effutientes, Christum non esse Deum *naturaliter*, sed *participativè* solùm, per gratiam: secundam verò inficiati sunt Appollinaristæ, Manichæi, & Monothelitæ, nam Appollinaristæ negarunt Christo animam, Manichæi veram humanitatem, Monothelitæ (quamvis duas in Christo agnoscerent naturas) humanam tamen voluntatem illi insequenter negabant. *Nec* audiendus est Vazquez, contendens, Monothelitas non negasse Christo facultatem, seu potentiam voluntatis, ut Scholastici cum D.Th. asserunt; sed solam voluntatis operationem, ut se solum ex CC. planè deduxisse gloriatur. Sed quis non miretur, malle ipsum imperitiæ, & in-eruditionis Scholasticos omnes notare, quam hæreticos insequentiæ? Et quasi major insequentia non foret, admittere potentiam seu principium proximum operationis, & negare operationem? Vide Joan. à S.Th. hïc dub. unicò.

422 Ostendit deinde S. D. a. 2. fuisse in Christo appetitum sensitivum, qui *sensualitas* dicitur: pertinet enim ac perfectionem naturæ animalis, inclusæ in humanitate, quam Filius Dei perfectam assumpsit. *Notat* autem, quòd appetitus sensitivus, prout natus est obedire rationi, dici potest *rationalis*, & *voluntas* per participationem. *Articulò* 3. docet,

cet, quòd sumptâ voluntate pro potentiâ, est una sola voluntas humana in Christo; si autem sumatur pro actu, duplex est in Christo voluntas, seu duplex est species actuum voluntatis. Et rat. est, quia una potentia sufficit respectu finis, & eorum quæ sunt ad finem; actus verò diversus est: fertur quippè voluntas in finem absolutè, tanquam ut in se bonum; in media verò, comparativè ut bona ex ordine ad finem. *Actus* voluntatis circa finem, dicitur *thelisis*, seu, *simplex voluntas*, & *voluntas ut natura*. Circa media verò vocatur *bulisis*, seu *voluntas ut ratio*, seu *electio*. Et hinc infert a. 4. fuisse in Christo liberum arbitrium, cujus actus est electio, juxta dicta 1. p. q. 83. a. 3.

423 Articulò 5. docet, quòd Christus secundum voluntatem sensualitatis, & rationalem per modum naturæ, poterat aliud velle, quàm Deus; sed voluntate rationali per modum rationis, seu *electivâ*, semper idem volebat quod Deus: & probat ex illo Christi orantis ad Patrem: *Non sicut ego volo, sed sicut tu*. Ubi triplex voluntas patet, scilicèt, divina in *ly tu*; humana conformis divinæ, in *ly sicut tu*, quæ est voluntas per modum rationis; & humana, aliud volens, quàm divina, in *ly non sicut ego volo*. Et hæc est voluntas rationalis per modum naturæ, repudians mortem absolutè, & voluntas seu appetitus sensualitatis refugiens dolores sensibiles, & corporis læsionem, quæ Deus, ex fine humanæ salutis, volebat Christum pati, &c. ergo. Vide omninò tom. 2. à N. 393. ubi de conformitate humanæ voluntatis ad divinam egimus ex professo. Et hinc infert a. 6. nullam in Christo fuisse voluntatum repugnantiam aut contrarietatem subjectivam, & objectivam; hæc enim exigit oppositionem in eodem, & secundum idem, quæ non fuit in Christo, ob sæpè dicta.

424 Quæstione 19. a. 1. docet contra Eutythianos, & Monothelitas, fuisse in Christo duas operationes, alteram divinitatis, alteram humanitatis. *Tum*, quia utraque in illo habet propriam formam, & virtutem operativam; adeòque propriam operationem. *Tum*, quia aliàs, vel Christus esset imperfectus, si nimirum humanitas in illo propriam
non

non haberet operationem; vel facta esset confusio naturalium, si nempe una conflata esset virtus ex divina & humana. Tum demum, quia hæc veritas diffinita est in VI. Synod. Gen. ab act. 2. ad 17. *Articulô 2.* ostendit S.D. unam tantum fuisse in Christo operationem humanam ex parte principii activi, quod est ratio & voluntas, & à quo actio dicitur humana: unde non loquitur de unitate numerica, aut specifica, aut genericæ operationum; sic enim plures sunt in Christo (sicut in quolibet alio homine) humanæ operationes. Art. 3. & 4. agit S.D. de merito Christi, de quo ex professo Tract. sequenti. Sit igitur

TRACTATUS III.

DE MERITO *Christi.*

425 **P**Lura quæ hîc exagitari solent de Merito Christi, decursu præcedentium Tractatum resoluta manent, ut illius valor, infinitas, huiusque radix, & id genus alia, merito & satisfactioni communia. Illis ergo omissis; & suppositis quæ de Meriti essentiâ & conditionibus ex professo tradidimus t. 3. à N. 542. reliqua, Merito Christi propria, duabus sequent. Disp. differemus. Sit igitur

DISPUTATIO I.

De existentia Meriti Christi.

DUBIUM UNICUM.

An, & quando Christus meruerit?

426 **P**Rima concl. *Christus verè, & propriè meruit.*
 Est de Fide ex variis Scrip. locis, quibus redemptio nostra, & exaltatio Christi, ejus Passioni, humilitati, & obedientiæ, ut causæ meritoria, tribuuntur, ut II. 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum,* & Phil. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, propter quod Deus exaltavit illud.* Ex Trid. sess. 6. c. 7. diffiniente, Christum fuisse causam meritoriam nostræ justificationis. *Constat insuper rat.* Omnia quippè ad meritum necessaria, reperiuntur perfectissimè in Christo; omnes enim operationes ejus erant liberæ, honestæ, à subjecto grato, & viatore, & ex promissione Dei, & directione charitatis ad præmium ordinatæ: ergo.

427 *Secunda concl. Christus meruit à primo conceptionis instanti, & toto vitæ decursu; secùs post mortem, & in hujus instanti.* Quoàd i. p. est D. Th. infrà q. 34. a. 3. & com. cont. B. Alb. Alens. D. Bonav. aliosque antiquos. *Constat autem ex illo Hebr. 10. Ingressus mundum, dixit, hostiam, & oblationem noluisse, &c. Tunc dixi, ecce venio ut faciam voluntatem tuam;* sed operatio Christi, de qua loquitur Apost. fuit meritoria, subjungit enim: *Quà voluntate sanctificati sumus:* Fuit insuper elicita in i. instanti; nec enim dixit, *ingressus mundum,* sed, *ingrediens:* ergo. Quòd si aliquando PP. laudatum testim. explicant de voluntate Dei, de qua dixit Christus, *ut faciam voluntatem tuam Deus,* intelligendi sunt de causâ sanctificante primâ, & principali; nullus tamen

men nostram & communem interpretationem impugnat: Immeritò igitur illam rejicit Vazquez. *Prob.* deinde hæc p. concl. rat. D. Th. Christus enim fuit sanctificatus in primo instanti, perfectissimò sanctificationis modò, seu more adultorum, & per proprium actum; sed proprius actus liberi arbitrii homini sanctificati est meritorius: ergo.

428 Quoad 2. verò p. est cont. Dur. autumantem, non meruisse Christum totò infantia tempore, defectu usûs rationis, ob organorum indispositionem; quod malè audit. *Prob.* ergo hæc p. concl. Quia non repugnat, Christum totò vitæ decursu meritum continuasse, cum beneficiò scientiæ infusæ habuerit usum rationis independentem à phantasmatis, adeòque nullò unquam sensuum impedimentò interruptum: ergo potuit sine ullâ intermissione varios virtutum meritorios actus elicere: ergo de factò illos sic elicuit, cum id illius dignitatem, & erga nos charitatem, maximè commendet.

429 Quoad 3. p. etiam est com. cont. nonnullos, & prob. Tum, quia post mortem, jam non erat ampliùs in statu viatoris, de lege ordinaria requisitò ad meritum; quâ lege se non fuisse exemptum, indicat ipse Christ. Joan. 9. dicens: *Me oportet operari opera ejus qui misit me, donec dies est: venit nox quando nemo potest operari.* Ubi per diem intelligitur tempus vitæ, per noctem verò, tempus mortis, juxta Hier. Aug. Chrysost. aliosque PP. Tum, quia aliàs non magis fuisset consummata redemptio nostra per mortem Christi, quàm per opera subsequentiâ; quod est hereticum: ergo. Et hinc constat ult. p. quia in instanti physico mortis, Christus non erat viator, cum enim viventia desinant per primum sui non esse, tunc verum fuit dicere: *Nunc primò non est Christus, ut homo, vivens vitâ mortali:* ergo. Unde D. Th. infrà q. 50. a. 6. docet, mortem Christi in factò esse, non fuisse operatam meritoriè salutem nostram.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

430 Opp. I. cont. I. concl. Merens debet esse liber, & viator; sed Christus non erat liber, cum esset determinatus
ad

ad unum, scilicet bonum; nec viator, cum esset comprehensor: ergo. *Prat.* Sicut Christus dum viveret, habuit gloriam animæ, & non corporis: ita Sancti qui nunc sunt in gloria; sed isti non merentur gloriam corporis: ergo nec Christus illam meruit. *Prat.* Gloria corporis sequitur necessariò, quasi naturali ordine, ex gloriâ animæ, juxta Aug. sed meritum non est respectu hujus modi: ergo. *Tandem.* Meritum proprius respicit gloriam animæ, quam Christus non meruit: ergo nec aliquid aliud mereri potuit; remotò enim priori, removetur posterius. *Ad 1. N. min.* quoad utramque p. *Ad prob. 1. N. conf.* Licet enim voluntas Christi esset determinata ad bonum, non tamen ad unum bonum; sed poterat hoc, vel illud bonum facere, & non facere; quod sufficit ad merendum. Sic D. Th. q. præced. a. 4. ad 3. & q. 29. de verit. a. 6. ad 1. Vide t. 2. à N. 167. *Ad prob. 2. p. N. etiam conf.* quia ut docet D. Th. supra q. 15. a. 10. Licet Christus esset comprehensor, quatenus habebat gloriam animæ: erat tamen simul viator, quatenus tendebat ad beatitudinem corporis.

431 *Ad 2. resp. D. Th. ibidem, ad 3. & locò laudatò de verit. ad 5. disp. esse, quòd nec animæ SS. in Patria sunt passibiles, nec eorum corpora aliquid agunt; anima autem Christi erat passibilis, & per corporis passiones ad istius gloriam tendebat. Ad 3. R. cum D. Th. locò de verit. ad 4. majorem esse veram, quando anima est omnimodè glorificata secundum ordinem ad Deum, & secundum ordinem ad corpus: Anima autem Christi non erat sic glorificata, sed solum in ordine ad Deum: secundum autè quòd erat forma corporis, passibilis erat. Ad ult. Resp. S. D. ibidem ad 7. N. conf. non enim ex defectu Christi contingit, quòd gloriam animæ non meruerit. Nota hìc, quòd licet Christus fuerit viator ex speciali privilegio; hòc tamen suppositò, non ex illo meruit, ut perperam infert Scotus: Sicut, suppositò miraculò unionis hypostaticæ, non miraculosè, sed connaturaliter humanas eliciebat operationes.*

432 *Opp. 2. cont. 1. p. 2. concl. Ad meritum requiritur de-*

deliberatio consilii; sed hæc haberi nequit in instanti, consultatio enim mediæ requirit tempus : ergo. *Prat.* Meritum, cum sit usus liberi arbitrii, est actus voluntatis, & intellectus; sed iste præsupponit actum sensus, qui esse non potuit in primi instanti conceptionis Christi, ob imbecillitatem organorum : ergo. *Prat.* Angelus non potuit peccare seu demereri in primo instanti : ergo nec mereri. *Prat.* Quia aliàs Christus nihil postea meruisset; idem enim quod quis semel meretur, fecit quodammodo suum : nemo autem meretur quod suum est. *Tandem:* Actus, quò adultus se ultimò disponit ad justificationem, non est meritorius, cum non dignificetur à gratia habituali, à qua non procedit : ergo ratio D. Th. assumit falsum.

433 Ad 1. R. cum D. Th. infra q. 34. a. 2. ad 2. deliberationem consilii non requiri, nisi ob inquisitionem incerti: cum igitur Christus omnia certò noverit à primo instanti, consiliò non indiguit ad eligendum, & merendum. *Ad 2. Resp. S. D.* ibidem ad 3. quòd Christus per scientiam infusam potuit intelligere absque phantasmate; adeòque absque operatione sensus. *Potuit* insuper in primo instanti exercere operationem sensus tactus, quia habuit animam rationalem in corpore formato jam & organizato. *Ad 3. resp. eadem q. a. 3. ad 1. disp. esse,* quia liberum arb. ad bonum se habet per se & naturaliter; ad malum verò, per modum defectus & præter naturam; & hoc est posterius: unde liberum arbitrium naturæ integræ, in primo instanti creationis, moveri potest ad bonum merendo; non autem ad malum, peccando. *Ad 4. Resp. ex eodem ibidem ad 3. N. sequel. ad prob. N. min. nihil enim prohibet, idem esse alicujus ex diversis causis. Idem ergo quod Christus meruit in primo instanti, meruit posterioribus actibus & passionibus, non quidem ut esset sibi magis debitum, sed ut sibi ex pluribus causis deberetur. Ad ult. N. ant. ultima enim dispositio ad justificationem, est meritoria; non quidem gratiæ, sed gloriæ, ut perpetuò docet D. Th. Ad prob. N. ant. ob dicta ex professo t. 3. à N. 521.*

434 Opp. 3. cont. 3. p. ejusdem Christus nunc in Cælo exilens, orat pro nobis ad Patrem, juxta illud Joan. 2. *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum* : & Rom. 8. *Christus Jesus, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis* ; sed oratio est meritoria, quia est impetratoria; impetratio autem meritum est, juxta illud Aug. epist. 105. *Nec remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetret* : ergo. *Præt.* Christus vulnere lateris, quod post mortem accepit, verè meruit, juxta PP. passim asserentes, ex illo formatam fuisse Ecclesiam, fluxisse vitam, salutem, Sacramenta.

435 Resp. ad 1. N. min. ad prob. N. conf. Meritum enim etiam congruum, ab impetratione distingui, est aperta & cōstans sententia D. Th. docet quippè, perseverantiæ donum sub impetratione cadere ; non autem sub merito : orationem peccatoris impetratoriam esse posse, licèt non meritoriam : animas beatorum nihil prorsùs mereri ; impetrare tamen sibi beatitudinem corporis, nobis autem, animæ. Aug. verò loquitur de merito largè sumptò, pro quomodolibèt conducente ad salutem. *Ad 2. N. ant.* Ad prob. R. effluxisse quidem memorata à vulnere illo, non tamen meritoriè formaliter, sed objectivè, quatenùs Christus dùm viveret, transfixionem illam, & inde pretiosi sanguinis fluxum liberè acceptavit, Patrique pro nobis obtulit. *Habuit* insuper vulnus illud in Sacramenta, horumque virtutem, influxum figurativum, exemplarem, & effectivum, qualem tribuunt PP. & Theologi morti, sepulturæ, & Resurrectioni Domini, erga nostram salutem.

436 Opp. tandèm cont. ult. p. ejusdem. Christus meritus est redemptionem morte suâ : ergo. *Præt.* Tandiu durat in Martyribus (adeòque in Christo) martyrii meritù quãdiu durat martyrium ; at istud completur in primo instanti mortis : ergo & meritum. *Tandem.* Ad meritum sufficit voluntarium in causâ ; sed in instanti intrinseco mortis fuit hæc Christo voluntaria in causâ, scilicèt in morte in fieri, sibi liberâ : ergo. *Ad 1. R.* cum D. Th. infrà q. 50. a. 6. dist. ant. morte suâ in fieri, C. in factò esse, N. *Ad 2. N. maj.*
nec

nec enim esse potest martyrii meritum, nisi vivente martyre, cum non nisi vivens mereatur: Martyrium autem completur, dum verum est dicere, *Martyr occubuit.* Martyrium igitur includit instans mortis, quod martyrii meritum excludit. *Ad ult. dist. maj.* Si adsint reliqua ad meritum exacta, C. Si secus, N. & concessa min. N. conf. Nec enim Christus tunc non meruit defectu libertatis; sed quia jam erat extra viam: Sicut nec beati merentur per actus formaliter liberos.

DISPUTATIO II.

De Actibus, quibus Christus Dominus meruit.

DUBIUM I.

An, & qualiter meruerit Christus per actum charitatis?

437 **P**Rima concl. est affirm. & com. cont. Vazq. & constat, tum ex illo Christi Joan. 14. *Ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit Pater, sic facio; surgite, eamus hinc, nempe, ad passionem.* Quibus eximie charitati suae tribuit, redemptionem nostram, quam proinde illa promeruit. Tum, quia nullus actus potest esse meritorius præmii supernaturalis, nisi à charitate imperatus, ut ostendimus t. 3. à N. 551. ergo cum in Christo alii actus fuerint meritorii; & ipse charitatis actus, illos imperans, liber & meritorius fuit; nec enim necessariò illos imperat: & propter quod unumquodque tale, & illud magis. *Præter.* Christotribuendum est meritum perfectissimum; sed tale est meritum actus charitatis, cum

cùm sit specificè præstantius meritò aliarum virtutum: ergo.

438 Secunda concl. *Non datur in Christo duplex charitatis actus, alter regulatus scientiâ infusâ, & alter scientiâ beatâ.* Est frequentior cont. Scotum, Medinam, Zumelem, aliosque. Et prob. Tales enim actus nec possent distingui solò nmerò, quia duo accidentia solò numerò distincta non possunt simul cõpati in eodem subjecto: nec possent specie invicem differre, cùm idem respicerent objectum formale, divinam scilicet bonitatem, ut est in se; diversitas autem cognitionum, insufficiens est ad distinguendos specificè actus charitatis, sicut & alios voluntatis; quia nimirum, hujus objectum non est apprehensio, sed bonum apprehensum. *Hinc D.Th. 1.2. q. 67. a.2. ait; Christus non habet pro objecto cognitionem, sic enim non esset eadem in patria; sed habet pro objecto rem cognitam, quæ est eadem, scilicet, ipsum Deum.*

439 Tertia concl. *Christus meruit per ipsum actum charitatis beatificæ, ut terminatum ad divinam bonitatem, quatenus est ratio diligendi creaturas.* Est frequentior inter Notrantes, quibus adhærent plures ex extraneis. Et prob. rat. fund. Talis enim dilectio, prout sic terminata, est libera: cùm enim creaturæ, quantumvis clarè videantur, rapere aut necessitare non possint voluntatem; nec bonitas ipsa divina, prout est actu formalis ratio creaturas diligendi: ergo talis dilectio fuit in Christo meritoria. Tenet consequenter nullus enim dilectionem Christi beatificam, inficiatur meritoriam, nisi ex defectu libertatis. *Conf.* Eadem divina dilectio est simul necessaria, & libera erga suam bonitatem, secundum diversas terminationes: fertur quippè necessario in illam, ut est in se diligibilis; liberè verò, prout est ratio diligendi creaturas: ergo idem dicendum est de dilectione beatifica animæ Christi, quæ est expressio quædam, & participatio divinæ.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

440 Opp. 1. cont. 2. concl. ex D.Th. hinc a.3. ad 1. docente: *Christum non meruisse per charitatem, in quantum erat*

comprehensoris, sed inquantum erat viatoris: ergo datur in Christo duplex charitatis actus; alter regulatus visione beatâ, conveniens illi ut comprehensori, quô non meruit; alter regulatus scientiâ infusâ, & conveniens ipsi ut viatori, quô meruit. *Præt.* Præfati actus sunt accidentia respectiva: ergo possunt solô numerô distingui à terminis inspectis, non obstante unitate subjecti. *Possunt præ.* specie distingui præfati actus, respiciunt quippè diversam formaliter bonitatem; nam Deus, ut propositus cognitione infusâ, & beatâ, est formaliter objective diversus in ratione boni: sicut est in ratione veri, ut objectus prædictis cognitionibus: ruit igitur undiquè ratio conclusionis.

441 *Ad 1. N. conf.* Nam D. Th. unicum ibi, & ubique, agnoscit in Christo charitatis actum, necessarium simul, & liberum, sub diversa terminatione, & visione beatâ sub utraque ratione regulatum: asserit autem, illô ut liberô, meruisse dùm viveret, secùs modò; quia tunc erat simul viator, nunc autem solùm comprehensor; ad meritum autem exigitur status vitæ. *Ad 2. N. conf.* nam accidentia respectiva respiciunt terminum ut formam, à quo proinde desumere nequeunt materialem, seu numericam unitatem, aut distinctionem, sed à solo subjecto, sicut accidentia absoluta. *Nec* præfati charitatis actus respicerent distinctum terminum, sed eandem bonitatem Dei, per utramque cognitionem illam, propositam. *Ad 3. N. triplex ant. ad ultimi prob. N. conf.* quia bonitas alicujus objecti consequitur veritatem in illo repertam, sub conceptu communi veri, non autem sub hoc, aut illo conceptu veri, sumpti ex hoc vel illo motivo: adeòque licèt ratio veritatis penès motiva varietur; bonitas tamen invariata subsistit. *Profectò* eadem est essentialiter charitas, consequuta lumen fidei, & gloriæ; tametli ista essentialiter distinguantur.

442 *Opp. 2. cont. 3.* Eadem entitas finita nequit esse simul absoluta, & relativa; nec idem actus, justitia, & misericordia: ergo nec eadem dilectio Christi finita, libera, & necessaria. *Præt.* Dilectio divina est simul libera, & necessaria ratione infinitatis: ergo id attribui nequit beatificæ dile-

lectioni Christi finitæ. *Prat.* Dilectionem divinam esse simul necessariam, & liberam, est mysterium divinæ libertatis: ergo. *Tandem:* Habitus charitatis, ut regulatus visione beatâ, necessariò operatur omni virtute quâ potest: ergo necessariò operatur amorem Dei, ut est ratio diligendi creaturas, & bona ipsius extrinseca.

443 R. ad 1. N. conf. Cùm enim necessitas, & libertas sint accidentia communia actûs, convenire possunt eidem actui, & simul, & successivè respectu diversorum. Et sanè idem habitus charitatis est liber in via, & necessarius in patria; quatenus hîc in liberam, ibi autem in necessariam inclinât dilectionem: Entitas autem finita, quamlibet habitualis nequiquàm esse potest absoluta, & respectiva, justitia, & misericordia. *Ad 2. N. ant.* Quòd enim dilectio divina necessariò feratur erga perfectiones Deo intrinsecas, & liberè, in extrinsecas, & reliquas creaturas; provenit ex eo, quòd primæ, & non secundæ, necessariam habent connexionem cum Deo. Ratione autem infinitatis habet, quòd identificetur cum voluntate: Unde dilectio beatifica Christi, quæ est participatio divinæ, primum capit, non secundum. *Ad 3. N. ant.* non enim stat in eo mysterium libertatis divinæ, ut ex modò dictis liquet; sed in eo quòd actus sit liber sine defectibilitate intrinseca, & entitativa, ut latè ostendimus t. 1. à N. 486. *Ad ult. Dist. ant.* Necessariò operatur, &c. erga objectum primarium, C. erga secundarium, N.

DUBIUM II.

Utrum Christus meruerit per actus præceptos?

444 **C**ONCL. est affirm. & com. Prob. autem. *Tum,* quia & meruit verè acceptando, & obeundo mortem, tibi à Patre præceptam, juxta illud Philipp. 2. *Factus obediens usque ad mortem, propter quod Deus exaltavit illum, &c.* *Tum* quia & meruit actibus, ad quos lege æternâ, ac naturali erat adstrictus. *Tum* demùm, quia præfatis actibus nulla defuit meriti conditio, nè libertas quidem,
ut

ut vel ex ipsa præcepti ratione convincitur, istud enim libertatem necessariò supponit in eo, cui imponitur; nam frustra præcipitur habenti necessitatem agendi: quapropter igni non præcipitur, ut comburat; cordi, ut moveat; voluntati, ut beatitudinem amet: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

445 Opp. vulgare, sed difficile argumentum. Libertas ad meritum exacta, repugnat Christi impeccabilitati, suprâ stabilitæ à N. 324. ergo non fuit liber, adeòque non meruit in servandis præceptis. Prob. ant. Liberè obediens, & servans mandata, potest non obedire, & mandata non servare; sed posse non obedire, & mandata non servare, est posse ista transgredi, seu posse peccare: ergo præfata Christi libertas repugnat ejus impeccabilitati. *Conf.* Potens non ponere actum præceptum, est potens transgredi præceptum positivum actûs, istud enim per actûs omissionem transgreditur: ergo si Christus potuit non ponere mortem præceptam, potuit transgredi mortis præceptum, seu peccare. *Urgetur:* Actu non obedire, seu actu non mori, positò moriendi præceptò, esset actu peccare: ergo posse non obedire, seu posse non mori, positò mortis præceptò, est posse peccare.

446 En difficillimum nodum, in quo, dissolvendo vehementer anxiantur Authores; & quidem plures Moderni, dum extricare illum tentant, implicant potiùs, adjectis aliis planè indissolubilibus: existimantes enim præceptum officere libertati; quidam cum Lorca, strictum illud fuisse negant: Alii frequentius cum Vazq. & Valen. ad solam mortis substantiam arctant: Alii verò, pendere illud asserunt à libertate Christi, vel quoad impositionem, vel saltèm quoad conservationem, & instantiam; quatenùs scilicèt, vel illud sibi à Patre imponi postulavit, ut quibusdam placet; vel impositum liberè acceptavit, ut censet Cabrera; vel demùm quatenùs illius dispensationem, aut saltem commutationem, poterat impetrare, nec voluit, ut Lugo, Hurtado, & aliique tenent: adeòque necessitatem moriendi, ex præcepto ortam, optimè libertati cohærere dicunt, utpotè,
con-

consequentem, & ex libera ipsius voluntate pendentem.

447 Sed nullus ex his modis conciliandi Christi libertatem cum ejus impeccabilitate, subsistere potest. Non quidem primus, nam, præterquam quòd difficultatem fugit potius quàm solvat; repugnare videtur verbis Christi, quibus J. 10. 12. & 14. testatur, se à Patre moriendi mandatum accepisse, quod cap. 13. comparat præceptis, quæ ipse Apostolis imposuit: *Si præcepta mea (inquit) servaveritis . . . sicut & ego præcepta Patris mei servavi.* Quæ verba strictè accipienda esse, constat, cum nullum inde sequatur absurdum, nam læsio libertatis, quam Lorca reformidat, minimè infertur; ut vel ipse fateri tenetur, cum negare non possit, Christum præcepta naturalia strictè talia, liberè servasse. *Accedit*, Quòd Christus ex stricta obedientia (proprium supponente præceptum) mortuus est, ut constat, tum ex illo Philipp. 2. *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem.* Tum, quia Rom. 5. comparatur Christi obedientia cum inobedientia Adæ, propriè utique tali.

448 Secundus etiam cõciliandi modus rejicitur. Tum ex illo J. 14. *Sicut mandatũ dedit mihi Pater, sic facio.* Quò innuitur, non solam operis substantiam, sed & circumstantias fuisse præceptas. Id quod exigit perfectissima obedientia, ex qua Christus mortuus est. Tum, quia aliàs Christus non meruisset ex eo præcisè quòd mortuus est, sed solùm ex eo, quòd tali modò, tempore, locò, motivò, affectu, mortuus sit; cum mors Christi non fuerit libera quantum ad substantiam, sed quòd solas circumstantias; sed consequens adversatur Scripturæ, attribuenti præmium redemptionis nostræ, & exaltationis proprii nominis, non circumstantiis, sed ipsi substantiæ mortis, ut constat ex illo Isaia 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum, &c.* & ex illo Philip. 2. *Factus est obediens usque ad mortem, propter quod Deus exaltavit illum.* Tum demùm, quia præceptum imponi nequit nisi subditis liberis, nec nisi ad exercendam libertatem iungitur: nulla igitur timenda est libertatis jactura in morte præceptâ: frustra

strà proinde à præcepto eximitur.

449 Nec reliqui modi conciliandi stare possunt. Impri-
mis enim illa præcepti postulatio nullibi Scripturarum, vel
PP. invenitur, imò ex Script. constat, Christum ingredien-
tem mundum dixisse: *Deus meus volui, & legem tuam in me-
dio cordis mei*: ergo in primo instanti fuit ei imposita lex,
non postulata. Quí deinde salvabit hæc sententia libertatem
Christi cum præceptis naturalibus, inconsultâ voluntate,
utique impositis? *Et hinc* ruit sententia Cabreræ, Christus
enim præcepta naturalia admittere tenebatur. *Inaudita*
deinde est præcipiendi forma, quæ non astringat, nisi ex-
ploratâ subditi voluntate. *Corruit* inde pariter ultimus
conciliandi modus; Christus enim præceptorum natura-
lium dispensationem petere non poterat. Corruit præt. mo-
dus iste: Nec enim potuit Christus efficaciter petere dispen-
sationem mortis, quam per scientiam visionis noverat in-
fallibili Dei decretó præfinitam; id enim otiosum foret, &
imprudens. Relictis igitur his & aliis modis conciliandi
Christi libertatem cum ejus impeccabilitate,

450 R. ad arg. communi Thomist. solut. N. min. Ad
prob. Dist. maj. Liberè obediens libertate defectibili, po-
test non obedire, C. liberè obediens libertate indefectibili,
potest non obedire, subdist. *negative*, C. *privativè* seu con-
trariè, N. & distingo min. Possè non obedire *privativè*, seu
contrariè, est posse peccare, C. Possè non obedire merè ne-
gativè, N. min. & conf. Itaque cùm libertas creata, eò sit
perfectior, quò indefectibilior, & divinæ conformior, ut
ex D. Th. 1. p. q. 62. a. 8. ad 3. alibique ostendimus t. 2. à N.
157. ideòque libertas beatorum, & Angeli in primo instan-
ti, potior sit quàm nostra: à fortiori libertas Christi in ser-
vandis præceptis, major omnium censenda est, ob omni-
modam indefectibilitatem, & necessitatem operandi serva-
tò ordine finis.

451 Potuit igitur, suppositò præceptò, & in sensu
composito illius, diversa eligere, ut mori, & non mori,
obedire, & non obedire, sed servatò necessariò ordine fi-
nis; adeòque non potuit non mori & non obedire, sumptis

his *privativè*, & ut prohibitis, ſeu moraliter malis; unde neutiquàm potuit *inobedire*, quia hoc eſt à defectu & transgreſſione impræſcindibile. Sed ſolùm potuit non mori, & non obedire, ſumptis his merè negativè, ſecundum ſe, quoad eſſentialia, præciſivè à circumſtantiis, & in ſenſu diviſo; juxta ea quæ diximus t. i. à 548. *Quòd* ſi contendas, *ly non obedire* facere ſenſum compoſitum, non minus quàm *falsificare, frustrare, addere, ſubtrahere*, & hujusmodi; adeòque hanc propoſitionem, *Chriſtus ſuppoſitò præceptò, poteſt non obedire*, implicare ſenſum compoſitum, & conſequenter eſſe falſam ſimpliciter, & in nullo ſenſu veram, juxta doctrinam D. Th. q. 6. de verit. a. 4. ad 8. quam expendimus tom. i. N. 417.

452 Si id, inquam, contendas, R. diſtinguendo aliter præmiſſas illas: Liberè obediens, libertate defectibili, poteſt non obedire, C. maj. libertate indefectibili, N. maj. & conſeſſâ min. N. conſ. Libertas enim Chriſti eſt prorsùs indefectibilis, & quæ optimè ſalvatur per poſſe non mori *in ſenſu diviſo*, vel *potentiâ antecedenti*, ſeu *poſſibilitatis*, reſpiciente non mori, ſumptum *negativè*, *præciſivè*, & *quoad eſſentialia*; nec requirit, imò excludit poſſe non mori *in ſenſu compoſito*, vel *potentiâ conſequenti*, ſeu *poſitionis*, reſpiciente non mori *privativè*, *contrariè*, & conjungendam cum præcepto: nam poſſe ſic non mori, eſt poſſe præceptum transgredi, ſeu peccare. His igitur tritis diſtinctionibus, rectè intellectis, & applicatis, optimè, & unicè ſalvatur concordia libertatis Chriſti cum ejus impeccabilitate: ſicut eiſdem conciliatur efficacia divinatorum decretorum, & auxiliorum cum noſtra libertate: quantumvis auxilium, decreti executivum, quia nobis intrinſecum & efficax, libertatem cauſet, applicando voluntatem ut ſe liberè determinet: præceptum verò, quia purè extrinſecum voluntatem interiùs non inclinet, ſed eam dirigat, & moraliter moveat, ut actum præceptum liberè exequatur, & cum potentia ad oppoſitum. Hinc

453 Ad i. conſ. Diſt. ant. Potens non ponere actum præceptum *privativè*, & *in ſenſu compoſito*, eſt potens transgre-

gredi præceptum de illo, C. Potens non ponere actum præceptum *negative*, & *in sensu diviso*, N. Ad 2. conf. N. conf. quæ plures patitur instantias adductas t. 1. N. 541. ad 3. & N. 552. Instatur insuper in scientia, & decretò Dei de morte Christi: si enim istam de facto non subiret Christus, supposito præceptò, falsificaret scientiam, & frustraret decretum de illa: ergo si potest mortem non subire: potest scientiam Dei falsificare, & decretum frustrare? *Præt.* Antichristum non peccare tempore futurò, esset falsificari scientiam, & revelationem divinam, de futuritione talis peccati, & fidem nostram, quâ illud futurum credimus: ergo posse Antichristum non peccare, est posse tria illa falsificari? *Demùm* (ut sexcenta alia omittamus) voluntatem amantem non amare, esset ponere duo contradictoria: ergo? *Defectus* autem omnium est, quia fit transitus à sensu composito ad divisum, quia non mori (sicut & alia) ponetur à parte rei cum omnibus circumstantiis, adeoque conjungeretur cum prohibitione, à qua, & ab aliis accidentibus præscindit potentia non moriendi in sensu diviso.

454 Plura quæ cont. solut. arg. & præfatas distinctiones objici hîc solent, plenè soluta habes t. 1. à N. 546. usq. ad 560. *Instabis* præt. cont. illâ. Libertas mortis Christi salvari nõ potest, quin potuerit Christus conjungere illam, ejusque carentiam cum omnibus essentialiter prærequisitis ex parte actûs primi; sed præceptum essentialiter requiritur in Christo ex parte actûs primi ad moriendum ex motivo obedientiæ: ergo potuit Christus conjungere carentiam mortis cum præcepto: ergo potuit non mori in sensu composito, adeoque peccare. *Prob. min.* Actus obedientiæ habet pro motivo formali præceptum; sed motivum actûs, & ejus cognitio, essentialiter prærequiruntur ex parte actûs primi ad actum, ut patet in omni actu voluntatis, cujus objecti cognitio essentialiter se tenet ex parte actûs primi, & constituit voluntatem proximè expeditam ad elicentiam actûs ergo.

455 Omisissis variis solut. R. cum Godoy, & Gonet, quibus subscribit in M. S. Sapientiff. Petrus de Matilla, Prima-

rius Salmant. & Regi Catholico à Confessionibus, dist. maj. Cum omnibus essentialiter prærequiritis ex parte actûs primi, antecedentibus tam lormaliter, quàm virtualiter libertatem mortis, C. præcedētibus solùm formaliter, sed virtualiter, & eminenter subsequētib; libertatem mortis, N. & sic distinctâ min. N. conf. Itaque præceptum moriendi in Christo, licet cadat supra motivum obedientiæ, quamvis se teneat ex parte actûs primi, & constituat potentiam proximam obediendi, præcedatque proinde mortem in se ipsa; subsequitur tamen decretum Dei efficax, quò statuit, Christum mortem subire ex motivo obedientiæ; quia prius est quòd Deus id velit, quàm quòd præcipiat; conducit insuper præceptum ad executionem talis decreti: unde quamvis sit connexum cum morte ex motivo obedientiæ, & inconjunctibile cum mortis carentia; non propterea lædit libertatem mortis, sed potius illam ædificat, quatenus conducit ad executionem decreti, à quo mors habet libertatem: connotat insuper libertatem, cum habeat pro materia actum liberum. Vide etiam M. Cippullum q. 19. a. 3. à n. 30. & Labat disp. 7. dub. 2. ad 2.

456 Sed instabis 1. Quia inde sequeretur, posse conciliari libertatem actûs cum prædeterminatione se tenente ex parte actûs primi; hæc enim subsequitur virtualiter, & eminenter actum, cum supponat decretum Dei efficax, à quo oritur; sed conf. adversatur Thomistis: ergo. *Secundo.* Quia, cum visio beata regulans amorem beatificum, supponat decretum efficax, quò Deus statuit, quòd beatus ipsum diligat; posset defendi, amorem illum esse liberum, quòd est falsum. *Tertio:* Non intellectu præcepto, nulla intelligitur in Christo potestas obediendi, cum præceptum sit obediendi motivum: ergo præceptum moriendi ex motivo obedientiæ, constituit potentiam antecedentem, non consequentem: ergo determinatio moriendi ex motivo obedientiæ, orta ex præcepto, non est consequens, sed antecedens; præceptum enim eam potentiam determinat, quam constituit.

457 R. ad 1. N. min. Nec enim asserunt Thomistæ, præde-

determinationem se tenere ex parte actûs secundi, tanquam puram applicationem ad illud, quasi hoc sit necessarium ad salvandam actûs libertatem; sed quia id verissimum, & juxta evidentissimum est: quô semel habitô, facilius conciliatur libertas actûs cum prædeterminatione; quia ex una p. supponit decretum prædifferens actum & causans hujus libertatem; conducit insuper ad talis decreti executionem: & ex alia parte non se tenet ex parte actûs primi, in quo differt à præcepto moriendi ex motivo obedientiæ. *Ad 2. N. sequel.* Imò, quia visio supponit decretum de amore necessario, ad hujus necessitatem conducatur, necesse est; non secus ac præceptum ad libertatem mortis, quia subsequitur decretum de morte liberè à Christo subeundâ.

458 *Ad 3. Dist. conf.* Non est consequens, sed antecedens, respectu actûs, prout in se ipso formaliter, C. prout virtualiter, & eminenter contenti in sua causa, sive respectu decreti efficacis prædifferens actum & causantis ejus libertatem, N. Itaque præceptum, & determinatio orta ex illo, quamvis constituat potentiam antecedentem obediendi, & antecedit actum, prout est formaliter in se ipso; supponit tamen actum prædifferens per decretum efficacem, & conducit ad executionem hujus decreti, quod est fontalis causa libertatis actûs; quam proinde non dirimit, sed potiùs ædificat.

459 Ut alias replicas fieri solitas facilè solvas, memineris *primò*, quòd actui essentialiter præcepto non solum privatio opponitur, sed negatio. *Secundò*, quòd licet *mors ut præcepta*, objectum sit finitum; connectebatur tamen cum bonitate infinita Dei, quam quia necessariò prosequabatur Christus, etiam mortem ut præceptam. *Tertiò*, quòd *mors secundum se*, non solum dicit prædicata essentialia, sed etiam exclusionem prædicatorum accidentalium: quemadmodum *natura secundum se*, dicit prædicata essentialia excludendo singularitatem, & quodvis prædicatum extra essentialiam: Unde sicut *natura secundum se* non descendit ad singularia, tametsi prædicata essentialia descendant: sic nec *mors secundum se* integrat hoc complexum, *mors ut præcepta*,

ta, quantumvis prædicata mortis essentialia illud ingrediantur.

460 Quartò, quòd potentia non definit esse realis, tamen ex aliqua suppositione non reducat ad actum, ut patet in potentiis physicis. Quintò, quòd nec definit esse realis & physica potentia, cujus actus est complicatorius ex tali dumtaxat suppositione, & ab extrinseco. Sextò, quòd suppositâ præcisione intellectus nostri, considerantis mortem absque formalitate præcepti, mortis omisio est physicè, & realiter possibilis. Septimò, quòd conservare unionem sub conditione actionis virtuosæ adimpletivæ præcepti, idem est, ac conservare illam sub libera carentia omissionis illius actionis *secundum se*, & *præcisivè à præcepto*; non autem *ut præcepta*. Vide quæ diximus t. I. à N. 546. ad 360.

461 Modus iste conciliandi libertatem & impeccabilitatem Christi, unicè tandem placuit P. Suarez disp. 37. sect. 3. Inconsequenter tamen & gratis omninò ineptam judicat hanc doctrinam, ad conciliandam intrinsecam auxiliorum efficaciam cum libertate actus creati; æquè enim infallibilis est utrobique connexio; parilis impossibilitas præcepti, & auxilii intrinsecè efficaci, cum mortis, aut actus carentia: adeòque nihil refert, quòd præceptum sit voluntati extrinsecum, auxilium intrinsecum. Nec assentimur Illust. Marinis, communes laudatas distinctiones hìc deferenti; aliamque solutionem adhibenti, quam examinare non vacat: Nec enim relinquenda est Avita doctrina, tamen à quibusdam pravè accipiatur, & à nonnullis fortè non rectè applicetur.

DISPUTATIO III.

De his quæ Christus sibi & aliis meruit.

DUBIUM UNICUM.

Quid Christus sibi, nobisque meruerit?

Supp. ex dictis suprâ à N. 78. Christum non potuisse mereri suam incarnationem, hujusque continuationem, & circumstantias illam per se præcedentes, aut concomitantes; meruisse tamen subsequentes. Hôc igitur suppositô, sit

462 Prima concl. *Christus meruit sibi gloriam corporis, & nominis exaltationem; gratiam verò habitualem, & beatitudinem animæ, nec meruit, nec ullatenus mereri potuit in primo instanti habitas.* Prima p. est cont. Calvinum, volentem, nihil Christum sibi meruisse. Et quoad gloriam corporis (sub qua comprehenditur Resurrectio, Ascensio, imapsibilitas, ac reliquæ dotes gloriosæ) constat, tum ex illo Hebr. 2. *Vidimus Jesum propter passionem mortis, gloriâ & honore coronatum.* Et ex illo Lucæ ult. *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam:* utique corporis, nam quoad animam, gloriosus fuit ab initio. *Quantùm verò ad nominis exaltationem (sub qua comprehendimus Regiam Dignitatem, Summum Sacerdotium, Supremi Capituli excellentiam, potestatem judiciariam, & id genus) constat ex illo Philipp. 2. Humiliavit semetipsum. . . Propter quod Deus exaltavit illum, &c. Accedit rat. D. Th. Nobilius enim est habere aliquid per meritum, quàm sine illo, nisi quid obstet; nihil autem obstat, quominus Christus præfata ex merito habuerit, cùm sint minus, quàm dignitas merendi: ergo.*

463 Secunda verò p. est com. contra nonnullos antiquos,

quos quibus subscribunt Raynaudus, & quidam RR. Prob. autem unicâ rat. D. Th. hîc a. 3. Merens aliquid, debet illô carere pro aliquo tempore, repugnat enim quòd mereatur, quod jam habet, ut ostendimus suprâ ex D. Th. à N. 79. Sed carentia gratiæ, gloriæ animæ, & hujusmodi pro aliquo tempore, magis præjudicat dignitati & perfectioni Christi, quàm per meritum accrescat: ergo. *Conf.* Habens præfata dona per meritum, differt ab habente illa sine merito, in solô modô habendi illa; habens autem illa, differt à non habente, in ipsis donis: ergo dignius, & perfectius est, habere semper illa, & ante omne meritum, quàm habere illa per meritum, & aliquando illis caruisse: non igitur meruit illa Christus, cui tribuendum, quod dignius, & perfectius est.

464 Hinc habes (ut Cajet. appositè notat) quòd Ang. D. monstrare volens, quænam dona potuerit, vel non potuerit Christus mereri; accepit hinc modum habendi (scilicèt, per meritum, vel sine merito;) & inde, bonum, quod haberi debet: & appendit utrumque in statera cum opposito ejus: Posuit enim in una parte modum habendi per meritum, cum absentia quandoque boni; & in altera, coævam præsentiam boni, cum non merito: Et librando cuncta, quia invénit, modum habendi per meritum cum absentia exteriorum bonorum, meliorem esse, quàm præsentiam eorundem sine merito; conclusit, fuisse in Christo meritum exteriorum bonorum. Et quia invénit, præsentiam interiorum bonorum cum non merito eorum, meliorem fore; quàm meritum eorundem, exigens eorum absentiam, conclusit, interiora bona fuisse in Christo sine merito.

465 Tertia denique p. defenditur à Medina, Cabr. Naz. J. à S. Th. Conten. aliisque, contra plures alios, quibus adhærent Cipp. Godoy, & Gonet. Omnes tamen supponunt, potuisse Christum mereri præfata dona, si ab initio illis caruisset, ut potuit; tunc enim operationes ejus essent infiniti valoris meritorii, ob gratiam unionis. Hôc igitur suppositô, & omîssis variis rat. quibus hæc p. proba-

ri solet, quia facilè solvi possunt : Prob. unicè ex suprâ laudata D. Th. doctrinâ : Ad meritum enim necessariò requiritur in subjecto merente carentia rei promerendæ, adeò, *ut non possit esse, quòd aliquis mereatur quod jam habet,* ut concludit D. Th. q. 29. de verit. a. 6. ergo repugnat planè mereri Christum præfata dona ab initio habita.

466 *Urguetur* : D. Th. probat ibi, neutiquàm potuisse Christum mereri unionem hypostaticam, quia repugnat, mereri quempiam quod jam habet, ut videre est supra N. 78. ergo idem propter idem dicendum de præfatis donis ab initio conceptionis habitis. *Et hinc habes*, quod sicut hîc a. 3. loquendo de factò, asserit, quòd *nec gratiam, nec scientiam, nec beatitudinem animæ, nec divinitatem meruit;* ita locò laudatò de verit. loquendo de potentia absoluta, adducit rationem æquè probantem de unione hypostatica, ac de quibusvis donis initiò habitis. *Et hinc iterùm habes*, quòd licèt opposita sententia non advesetur D. Th. hîc, utpotè loquenti de factò, ut optimè reponit Gonet cont. Conten. adversantur tamen Litteræ D. Th. q. 29. de verit. a. 6. cujus neuter Doctor ille meminit, ubi apertè loquitur de potentia absoluta.

467 Secunda concl. *Christus meruit nobis omnes nostræ prædestinationis effectus.* Constat ex dictis de Prædest. t. 1. & de Gratia capitali suprâ à N. 224. Cùm enim *Christus Jesus* (ut loquitur Trident. sess. 16. c. 6.) *tanquàm caput in membra, & tanquàm vitis in palmites, in justificatos virtutem influat* : Cùm sit universale principium in genere habentium gratiam, ut ex D. Th. diximus ; fit inde, ipsum omnia bona supernaturalia nobis promeruisse, cùm nihil influat quod morte suâ non meruerit. *Constat* insuper ex illo Ephes. 1. *Qui benedixit nos omni benedictione in celestibus in Christo*, id est, per merita ipsius.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

468 Opp. I. cont. 1. p. 1. concl. ex Calv. *Christus nec venit, nec mortuus est propter se, sed propter nos* : ergo non sibi, sed nobis tantùm meruit. *Præt.* Can. 19. C. Ephes. anathematizantur asserentes, *Christum obtulisse se ipsum*
obla-

oblationem pro se : ergo. Tandem. Gloria corporis , & nominis exaltatio , erant Christo debitæ ratione unionis : ergo. Ad 1. N. conf. Quemadmodum licet Angelis dona accidentalia promeruerit ; non dicitur tamen incarnatus, aut mortuus pro illis ; quia nimirum , modus iste loquendi denotat primum, & præcipuum motivum adventûs, passionis, & mortis ejus , quod fuit salus, & redemptio nostra. Recole dicta N. 242. Ad 2. R. ibi tantum damnari dicentes, Christum se ipsum obtulisse pro expiandis propriis peccatis , ut liquet ex littera. Ad ult. N. conf. nam stat quamoptimè , gloriam corporis fuisse Christo debitam duplici titulò , nempè , connaturalitatis , & meriti.

469 Opp. 2. cont. 2. p. ejusdem, ex D. Th. infrà q. 34. a. 3. docente , Christum fuisse sanctificatum in primo instanti, sanctificatione adultorum, nempè , secundum proprium motum liberi arbitrii in Deum ; *qui motus liberi arbitrii* (subdit) *est meritorius* : ergo meruit saltèm gloriam animæ. Prat. Quodlibetò 9. a. 8. docet, Angelum in primo instanti fuisse beatum, & beatitudinem meruisse: *Quia* (inquit) *in his quæ subito fiunt , simul tempore est fieri, & factum esse* : ergo ruit ratio concl. Tandem. Ad rationem meriti non exigitur realis carentia rei promerendæ : ergo corrumpit etiam hinc ratio concl. Prob. ant. nam juxta communem sent. actus charitatis intensior existit simul tempore cum augmento quod meretur : ergo.

470 Mirum est , quantum in solvendo primo arg. infudent Authores, ut videre licet apud Godoy , & alios in præsentia. Quorum solutionibus omisis , facillimè & juxta verissimè R. concessò ant. N. conf. Motus enim liberi arbitrii in Deum, quò ad justificationem disponuntur adulti, meritorius quidem est gloriæ in puris hominibus ; non tamen gratiæ, ut perpetuò docet D. Th. Sed in Christo solius gloriæ corporis , *ad quam per passionem pervénit*, ut expressè docet S. D. infrà q. 34. a. 4. ad 1. ob doctrinam hinc traditam, quam ibidem allegat. Ad quid ergo tot solutiones, difficultatibus inextricabilibus involutæ?

471 Ad 2. omisâ solut. M. Med. asserentis , retractasse
S.

S.D. I.p. q.62. a.4. sententiam illam, R. cum Ferrar. Bergom. Ban. & aliis, idem utrobiquè expressè docere D. Th. nimirum, Angelos in gratia conditos fuisse, & in ea perseverantes, meruisse beatitudinem, quam deinde adepti sunt. Verbis autem objectis, docet expressè, quòd ex tribus modis, quibus opposita sententia tunc temporis à quibusdam defendatur; eò solò (contentò scilicèt in prædictis verbis) sustineri possit. *Ad ult.* omisis variis solut. planè insubsistentibus, dist. ant. Non requiritur realis carentia, &c. respectivè ad *actum meritorium*, C. id enim evincitur exemplò in probationem adductò. Respectivè ad *subjectum merens*, N. ant. & conf. Solutio constat ex ratione D. Th. suprà laudatâ, quâ rectè perpensâ, omnia quæ cont. hanc p. & sequentem objici possent, penitus evanescent. Nec aliunde tot. hîc jurgia emanasse crediderim, quàm ex illius, aut omissione, aut non penetratione, & in alias apertè inefficaces diversione.

472 Opp. 3. cont. 2. concl. Quia aliàs ex justitia, & non gratis justificaremur, cont. illud Rom. 3. *Justificati gratis, &c.* & injustè ageret Deus cum eis quos non salvat; quod est blasphemum: ergo. *Præt.* Justificatio nostra tribuitur Resurrectioni Christi Rom. 4. *Resurrexit* (inquit) *propter justificationem nostram*; sed Resurrectio Christi non fuit meritoria, cùm Christus post mortem non meruerit: ergo. *Præt.* Christus solùm venit recuperare ea, quæ Protopatris sibi, & nobis amisit; sed ille non amisit fidem & spem: ergo has Christus non meruit. *Præt.* Si Christus non venisset, adhuc conferret Deus liberaliter hominibus auxilia sufficientia ad salutem: ergo sic illa nobis confert, & non ex Christi meritis. *Præt.* Christus non meruit bona supernaturalia collata Antiquis PP. cùm planè repugnet, quòd meritum subsequatur tempore effectum: ergo. *Tandem:* Applicatio meritorum Christi per Sacramenta, est quoddam spirituale donum; sed confertur gratis, & non ex justitia, ut docet D. Th. hîc a.4. ad 3. & q. 29. de verit. a.7. ad 13. ergo.

473 Ad 1. Dist. ant. Ex justitia, & non gratis justifica-

remur, respectivè ad Christi merita, C. comparativè ad nostra, N. Justificamur enim gratis, vel absque ullis propriis meritis; non tamen absque meritis Christi. *Ad 2.* Dist. maj. Tribuitur resurrectioni, tanquàm causæ exemplari, C. tanquàm meritoria, N. Sic D. Th. ibidem, & infrà q. 56. a. 1. ad 4. *Ad 3.* Dist. min. Non amisit fidem & spem, sibi, C. Nobis, N. peccando enim illas nobis amisit; sicut & reliqua dona gratiæ, quæ in nos transfudisset, si non peccasset. Prosper autem, & Fulgentius, aliique PP. infidelitatem Adæ tribuentes, piè interpretandi sunt de infidelitate, non quidem oppositâ fidei, sed fidelitati, quam tenemur servare Deo in observantia mandatorum.

474 *Ad 4.* N. conf. quia in hac providentia decrevit Deus præfata dona nobis conferre ex meritis Christi; quod non foret in illa hypothesi. Et instatur argumentum: nam auxilia sufficientia in electis, sunt de facto effectus suæ prædestinationis; quod non forent, si illi prædestinati non essent, tametsi tunc illa reciperent. *Ad 5.* patet ex dictis à N. 81. & à N. 96. *Ad ult.* (quo instari potest solutio ad 1.) Dist. min. confertur gratis, & non ex justitia, respectu ipsius cui confertur, C. respectu Christi merentis, N. Nec oppositum alicubi docuit D. Th. sed ubiquè affirmat, meritum Christi sufficienter operari salutem nostram, ut universalem causam, quam oportet singulis applicari per Sacramenta, & fidem formatam. *Et ideo* (subdit locò laudatô de verit. ad 8.) *requiritur aliquid aliud ad salutem nostram, præter meritum Christi, cujus tamen meritum Christi est causa.* Quid apertius? Itaque Christus non solum meruit generaliter omnibus salutem, & vitam æternam; sed etiam meruit efficacem sui meriti his præ aliis applicationem.

DISPUTATIO APPENDIX.

De Adoptione Christi.

475 **C**ONSIDERATIS quæstione 19. pertinentibus ad unitatem Christi, quantum ad operationem; agit consequenter S. D. tribus sequentibus, de convenientibus Christo per comparisonem ad Patrem, nempe, de illius *servitute*, seu subjectione ad Patrem, *oratione*, & *Sacerdotiò*. Et resolvit, Christum, quæ hominem, verè fuisse Patri subjectum, secundum *bonitatem*, *servitutem* (non quidem legalem, ex peccato ortam, sed naturalem) & *obedientiam*. Verè pro nobis, & pro se orasse, omnemque ejus orationem ab absoluta ipsius voluntate procedentem, exauditam fuisse: Demùm, fuisse Sacerdotem simulque Legislatorem, & Regem; illi tamen non competere, effectum sui Sacerdotii recipere; cum per semetipsum ad Deum accesserit, ut dicitur Hebr. 7. Quæ omnia aperta sunt in Littera.

476 Ad intelligentiam autem eorum, quæ circa prædicta disputant Commentatores, scito primùm, non esse absolutè, & absque ullo addito concedendum, *Christum esse Patri subjectum, obedientem, illius servum, illò minorem, & inferiorem*. Ob eandem rationem, quæ suprà à N. 400. diximus, non esse absolutè concedendum, *Christum esse creaturam*. Nec unquam in Script. hujusmodi prædicata tribuuntur Christo, absque determinatione (saltèm implicitâ) humanitatis. Dùm enim non apponitur, apertè tamen innotescit ex contextu. Scito deinde ex S. D. in 4. d. 1. q. 4. a. 6. qq. 2. cui frequenter subscribitur cont. Med. Vazq. & quosdam alios, Christum, quæ hominem, pro nobis nunc in Cælo orare, non modò *tacitè*, & *interpretativè*, sed etiam *expressè*, juxta illud J. 14. *Rogabo Patrem, & alium Paraclætum dabit vobis*. Nec obstat, quòd Ecclesia nunquam Christum

itum orat ut pro nobis Patrem interpellet, sed semper ut ipse exaudiat nos, misereatur nostri, &c. Id enim præstat, tum ad vitandum errorem Arrii, & Nestorii. Tum, quia oratio simpliciter dicitur ad personam, cujus non est petere, sed donare. Sic D. Th. in 1. Joan. 2.

477 Scito præter. ex D. Th. q. 22. a. 6. quòd Christus non dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech quasi principalioris Sacerdotis, sed quasi præfigurantis excellentiam Sacerdotii Christi ad Sacerdotium Leviticum. Scito demum, Sacerdotium Christi expressius quidem repræsentatum fuisse per legale, quantum ad oblationem per sanguinis effusionem; per Sacerdotium verò Melchisedech, quantum ad participationem, & effectum (in quo præcipue attenditur excellentia Sacerdotii Christi ad legale) nam Melchisedech obtulit panem, & vinum, significantia ecclesiasticam unitatem, quam constituit participatio sacrificii Christi, quod communicatur fidelibus sub specie panis, & vini. *Questione 23. & 24.* differit S. D. de adoptione, & prædestinatione Christi. Ad quorum elucidationem fit

DUBIUM UNICUM.

Utrum Christus, quæ homo, dici possit Filius Dei adoptivus?

478 **C**oncl. est neg. & com. cont. Dur. & Scot. quorum opinio pessimè apud Theologos audit, tametsi illos excusent, eò quòd Concilium Francofordiense (à quo proscripita videtur, ut infra apparebit) injuriâ Hæreticorum latuit usque ad tempora Laurentii Surii, à quo repertum est. Et ex tunc, Ecclesiæ Synodis à Sede Apostolica adnumeratum. Prob. autem concl. 1. ex laudato Conc. sæpè damnante, cont. Elipandum Episc. Toletanum, & Felicem Urgelitanum, adoptionem Jesu Christi secundum carnem, seu humanitatem, qui est sensus ipsius Durandi, & Scoti, asserentium, Christum ratione hu-

humanitatis, vel secundum humanitatem, esse Filium Dei adoptivum.

479 Imprimis enim in Epistola Adriani Papæ, Actibus illius C. insertâ, sic legitur: *Materia autem causalis perfidia, inter cetera rejicienda, de adoptione Jesu Christi Filii Dei secundum carnem: Hoc catholica Ecclesia nunquam credit, nunquam docuit, nunquam malè credentibus assensum præbuit.* Quibus apertè damnatur adoptio Fili Dei secundum carnem. Deinde in libro Sacrosyllabo, in iisdem Actibus contentò, sic habetur: *Petrus confessus est Christum verum Filium Dei vivi, & tu hereticè dicis, Christus adoptivus Filius est? Fingeres forsitan, & diceres, secundum divinitatem eum filium Dei confessus est: Sed quoniam cum additamento dixerat: Tu es Christus Filius Dei vivi, omnium hereticorum ora, fidei suæ pugnò, attribuit; Christi namque nomen ab homine, quem assumpsit, accepit.* Quibus expressè docet, quòd nec secundum humanitatem, dici potest Filius adoptivus. Atque ut omnem præcluderet evasionem, adjecit: *De Beata Virgine inenarrabiliter sumpsit, non adoptavit carnem.* Quid apertius?

480 Præt. In Ep. ejusdem C. ad Episc. Hispaniæ, adductâ differentiâ, quam inter Christum, & nos posuit Aug. quòd scilicèt, Christus erat Filius unicus; in nobis verò filius adoptatus est, sic ait de Elipando: *Quam adoptionem pravissimò sensu . . . ad Christi voluit transferre humanitatem.* Tandem in eadem Ep. sic legitur: *Hoc quod Joannes dixit, vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, contra adoptionem carnis facit.* Si verba Evangelii faciunt contra adoptionem carnis, adoptio carnis in Christo, contra Evangelium est, juxta mentem Concilii. Et hinc habes cont. Gabr. Major. & Almain. Quòd nec dici potest, humanitas Christi adoptata, tametsi non dicatur filia: Concilium enim adoptionem carnis, seu humanitatis Christi obsoletè damnat verbis laudatis, quidquid dicat Suarez.

181 Prob. deinde rat. deductâ ex laud. C. Beatissima Virgo Maria est Mater Dei naturalis; sed non est Mater Filii Dei naturalis secundum divinitatem: ergo secundum hu-

manitatem: ergo Filius Virginis etiam ut genitus à Virgine, est Filius naturalis: ergo secundùm humanitatem Christus est Filius Dei naturalis, quia secundùm humanitatem est Filius Virginis: ergo secundùm humanitatem non est Filius adoptivus. Tenet hæc conseq. ex triplici opposita proprietate utriusque filiationis; *naturalis* enim habetur per naturam; est vera, & propria; & talis per se, seu essentialiter: *adoptiva* verò habetur per solum affectum seu amorem: est abusive talis; & quædam similitudo filiationis naturalis: ergo si Christus, quæ homo, est Filius Dei naturalis, nequit esse filius adoptivus. Profectò, si Christus simul esset Filius Dei naturalis, & adoptivus, duplex esset in eo persona, quarum una adoptionem, altera generationem terminaret. Unde laud. C. ait, quòd *unitas personæ, quæ est in Dei Filio, & Filio Virginis, adoptionis tollit injuriam*, quippè adoptio est *gratuita assumptio personæ ad hereditatem*.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

482 Opp. 1. auctoritatem Hilarii, aliorumque PP. asserentium Christum esse Filium Dei adoptivum: ergo. *Præt.* Dignius est esse Filium adoptivum, quàm servum; sed Christus, quæ homo, est servus: ergo. *Præt.* Christus potuit adoptari ab alio homine: ergo & à Deo. *Ad 1. R.* cum D. Th. hic q. 23. a. 4. ad 1. quòd sicut filiatio non propriè convenit naturæ, ita nec adoptio: & ideo cùm à PP. dicitur humanitatem Christi adoptari, impropria est locutio, sumitur enim adoptio pro unione humanitatis ad Personam Filii. *Ad 2. resp. S. D.* ibidem ad 3. disp. esse, quòd servitus, & subjectio ad Deum, non solum respicit personam, sed etiam naturam, secùs filiatio. *Ad ult. N. ant.* *adoptivus* enim dicitur, cui nihil à Patre adoptante debetur, ut legitur in laud. Sacrosyllabo, adeòque Christus, cui etiam ut homini omnia debemus titulò redemptionis, à nullo homine adoptari potuit.

483 Opp. 2. In Christo est gratia habitualis; sed hæc est forma constituens filium adoptivum: ergo. *Præt.* Christus, quæ homo, est creatura rationalis; sed omnis creatura rationalis est capax adoptionis: ergo. *Ad 1. datò* quòd

filiatio esset effectus formalis gratiæ habitualis, esset secundarius; adeoque posset ab ista separari, ob incapacitatem subjecti. Sed reverà cùm filiatio sit relatio, non potest esse effectus formalis gratiæ, quæ est qualitas: gratia igitur habitualis solùm est fundamentum filiationis adoptivæ, & non utcumque, sed ut gratiosè data; adeoque nequit illam fundare in Christo, cui erat debita. Vide suprà N. 188. *Ad 2. R.* quòd *creatura* significat aliquid quod potest convenire supposito, vel naturæ; & sufficit quòd conveniat naturæ, ut cum hujus reduplicatione prædicetur de toto, juxta dicta N. 412. Filiatio verò adoptiva soli supposito potest convenire, adeoque nequit convenire Christo etiam reduplicata humanitate. Ac de tractatu V. hæc dicta sint satis.

TRACTATUS VI.

DE SACRAMENTIS generatim.

Aq. 60. & 63. 3. P.

484 **L**Ustravimus hucusquè Dominicæ Incarnationis Mysterium, & ipsum consequentia, pressis interruptè D. Th. vestigiis à q. 1. ad 26. Sed modò ipsa suscepti à nobis laboris ratio cogit missa facere, quæ de Salvatoris nostri ingressu in Mundum, progressu in illo, egressu ab eo, deque ipsius exaltatione post mortem, ad miraculum differit S. D. à q. 27. ad 59. spectant enim ad Theologiam expositivam, cujus selectiora capita, Deò adjuvante, enucleare tentabimus, absolutò hóc Opere. Gradum igitur faciamus oportet ad contemplanda Ecclesiæ Sacramenta, ab ipso Verbo incarnato efficaciam habentia, *per quæ*

omnis vera justitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur, ut ait Trident. & quæ idem Ang.D. in Prologo lib. 4. Sent. *Dominica Incarnationis reliquias* eleganter appellavit. Mirum porrò ejusdem ordinem æmulantes, de Sacramentis generatim primùm differemus præsentī Tractatu, illorum quidditatem, necessitatem, effectus, causas, & numerum rimantes. Illa deinde sequentibus singulatim expendemus. Sit igitur

DISPUTATIO I.

De Essentia, & necessitate Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

485 **S**acramentum à Sacro derivatum, varias fortitur acceptiones. Sumptum fuit olim apud Ethnicos, teste Varrone, pro pignore à litigantibus de positò in loco sacro, ut illo privaretur in favorem Ærarii, qui causâ caderet. Sumitur deinde tam à Sacris, quàm prophanis Scriptoribus pro jurejurando, seu juramento, ut ex utroque Jure liquet. In Scripturis autem frequenter usurpatur pro re sacra aditâ, atque occultâ, ita ut *Sacramentum* idem sit ac *Sacrum secretum*, quod Græci *Mysterium* vocant. Sic sumitur Sap. 2. dùm dicitur: *Nescierunt Sacramenta Dei*. In illo Ephes. 1. *Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis sue*. Et 1. ad Timoth. 3. *Magnum pietatis Sacramentum*. Et hinc jurè Tertul. Lactan. Cypr. Ambr. Hier. Aug. aliique PP. benè latini, nomen illud usurpant pro signis sensibilibus, quæ gratiam, quam operantur, ostendunt. Et in hoc sensu (totius Ecclesiæ usu, & reverentiâ

consecratô, quidquid Lutherani, & Calvinistæ blâterent) loquimur in præsentia. Hoc prælibato, sit.

486 Concl. Sacramentum sic acceptum, est : *Signum rei sacræ sanctificantis homines*. Sic communiter Theologi, ex D. Th. q. 60. a. 2. Et constat ex Trident. sess. 13. can. 3. ubi dicitur, omne Sacramentum esse *symbolum rei sacræ, & invisibilis gratiæ visibilem formam*. Et ad hanc definitionem reducuntur omnes aliæ à PP. & Theologis adductæ, demptis particulis, quæ illas ad sola Novæ legis Sacramenta determinant. Nomine *signi* intelligitur signum sensibile ad placitum, practicum, à Deo authore gratiæ in Ecclesia permanenter institutum. Nomine verò *rei sacræ, &c.* non intelligitur sanctitas imperfecta, & legalis (aliàs innumera forent Sacramenta, possentque ab Ecclesia institui;) sed intelligitur gratia habitualis, in actuali usu Sacramenti non ponentibus obicem danda, sive immediatè à Deo (ut in veteribus) sive mediò ipsò Sacramentô, ad eam effectivè instrumentaliter concurrente, ut in nostris.

487 Ex dictis colliges 1. sacrificia veteris Legis *Sacramenta* non fuisse, tametsi gratiam à Christo donandam præsignarent; quia nimirum, non significabant illam, quæ in ipso usu Sacramenti confertur; Sacramenta autem à Deo instituta sunt, ut in illorum usu homines sanctificarentur. *Secundò*, Sacramenta utriusque Legis univocè convenire in ratione *signi* gratiæ; secùs in ratione *causæ* illius. Et sic accipiendus est D. Th. dum illa, jam analogicè, jam univocè convenire affirmat. *Tertiò*, Sacramenta ut sic, tria significare, nimirum, passionem Christi, gratiam, & gloriam: id quod ostendit D. Th. a. 3. Sacramentum enim ordinatur ad nostram sanctificationem, in qua tria possunt considerari, videlicet, *causa*, quæ est passio Christi, *forma*, quæ est gratia, & *ultimus finis*, qui est gloria: ergo est signum horum trium. Et hinc infert S. D. Sacramentum novæ Legis, ratione primi, dici signum *rememorativum*: ratione secundi, *demonstrativum*: ratione tertii, *prognosticum*. Et signanter de Eucharistia canit ex ipso Ecclesia: *Recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futura gloria nobis pignus*

datur. En quàm paucis occurri potest plurimis quæstionibus, inutiliter à Commentatoribus fusè, & juxta importunè exagitatis, ut occurrendo objectis constabit.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

488 Opp. 1. Sacramentum non est ens rationis: ergo nec signum ad placitum, quod tale est. *Præ.* De ratione signi practici est, esse operativum sui significati: in idem enim recurrunt *practicum*, & *operativum*: sicut *praxis*, & *opus*; sed non est de ratione Sacramenti esse operativum sui significati, seu gratiæ, ut patet in Sacramentis Legis Veteris: ergo. *Urgetur*: Sacramenta antiqua non causabant gratiam, sed eam solùm per passionem Christi dandam esse, figurabant, ut ait C. Florent. in Decreto Unionis: ergo hoc sufficit ad rationem Sacramenti. *Ad 1. N. conf. & supp. consequentis*; signum enim, & quodvis aliud concretum supponit pro materiali; unde propositiones istæ: *Signum ad placitum est ens rationis*: : *Sacramentum est ens rationis*, sunt absolutè falsæ, & solùm sunt concedendæ cum addito *de formali*, quod non inconvenit.

489 *Ad 2. Dist. maj.* Esse operativum, quasi efficienter & physicè, N. quasi significativè moraliter, C. Ad rationem quippè signi practici, sufficit esse operativum ex fine, practicum enim dicitur differre *sine* à speculativo, seu habere pro fine opus; non autem esse causam effectivam ejus: Sacramenta autem habent pro fine opus, scilicèt, sanctificationem nostram; sed efficere istam, pertinet ad excellentissima signa practica, seu Sacramenta Novæ Legis, juxta inferiùs dicenda. *Sanè* Institutor Sacramentorum non intendit solam repræsentationem, sed utentium sanctificationem: unde nec illa habent pro fine cognitionem, sed opus; atque adeò non sunt speculativa, sed practica, quantumvis sanctificationem non omnia efficiant: Quemadmodùm intellectus evadit practicus, quamvis non sit rei factivus, sed solùm directivus. *Ad conf. R.* Concilium ibi solum assignare discrimen inter Nova, & Vetera Sacramenta, penes causalitatem gratiæ; sed non asserit, quòd in usu Veterum non dabatur gratia; Verè utiquè dabatur ex meritis Christi

venturi, à quibus tanquàm fine pendeat gratia illa tunc collata: Unde *ly solum* non excludit à veteribus Sacramentis talis gratiæ præsentiam, sed vim effectivam.

490 Opp. 2. & instabis cont. solut. 2. Imagines Sacræ, & Conciones excitant ad devotionem, & sanctitatem, adedque habent pro fine sanctificationem. *Serpens* etiam *Æneus* in lege veteri, quem qui aspiciebat sanabatur, habebat pro fine opus; sed hæc signa practica non sunt: ergo ad hujus rationem requiritur ulteriùs, efficere quod significat, quod non omnibus convenit Sacramentis: ergo. *Dist. maj.* habent pro fine opus, quasi passivè, & ut quid assumptum pro medio ad finem, C. quasi activè, & directivè, N. & concessâ min. N. conf. Itaque habere pro fine opus primò modò, non sufficit ad rationem signi practici, sed secundò; quia practicum intellectûs (à quo derivatur practicum signi) non respicit finem, ut directum ad illum; sed ut dirigens, & ordinans. Vide J. à S. Th. disp. 22. a. 1.

491 Opp. 3. Character baptismatis, Corpus Christi in Eucharistia, & contritio in pœnitentia, sunt res & Sacramentum simul; sed non sunt aliquid sensibile: ergo id non requiritur ad Sacramentum. *Prat.* Signum illud sensibile protestativum fidei, per parentes parvulis ab originali mundandis applicatum, erat Sacramentum; sed non erat permanenter institutum, cum quilibet uteretur illò pro libito: ergo. *Tandem:* Stabilitas non est de ratione sacrificii, ut patet in sacrificio Christi in Cruce: ergo nec de ratione Sacramenti. *Ad 1. R. ex D. Th. a. 4. ad 1. Dist. min.* Non sunt aliquid sensibile, per se, C. per aliud, N. nam Character innotescit per ablutionem, Christus per species, contritio per confessionem. *Ad 2. Dist. min.* Non erat stabiliter institutum, prout erat præcisè protestatio fidei Mediatoris, N. ut sic, vel sic facta, C. *Ad ult. N. ant. Ad prob. R.* Sacrificium Christi adhuc permanere, quamvis diversò modò, nempe incruentè; nam Sacrificium Missæ, idem est cum Sacrificio Crucis, quoad rem oblatam. *Verba* autem Christi remittentia Magdalenæ, Paralitici, aliorumque peccata, Sacramenta non fuerunt, defectu stabilis institutionis.

DUBIUM II.

Utrum omnia Sacramenta Novæ Legis consistant rebus, & verbis, tanquàm materia, & forma; & ut intrinsicis, & essentialibus?

492 **C**ONSULTÒ inquirimus de solis Sacramentis Novæ Legis, quia pro veteribus nullam legimus institutam fuisse verborum formulam; sed si quæ verba in illorum ritibus adhibebantur, erant ad divinum cultum spectantia, aut in gratiarum actionem, vel benedictionem, aut deprecationem: Nec mirum, congruebat enim statûs illius obscuritati obscura Sacramentorum umbraticorum significatio, quam res ingerunt; verba siquidem, utpotè clarius, & expressius significantia, Sacramentis Evangelicis reservabantur. Vide D.Th.a.6.ad 3. Hòc igitur prænotatò,

493 **C**oncl. est affirm. Et quòd 1. p. est com. cont. Scotum, excipientem Eucharistiam. Constat autem ex Florent. in Decreto Eugenii, affirmante, cuncta Novæ Legis Sacramenta tribus perficij rebus tanquàm materiâ, verbis tanquàm formâ, & personâ Ministri verba proferentis. *Accedit* rat. D.Th. Id enim quod est determinabile per aliud, habet rationem materiæ; id autem quod determinat, & perficit, rationem formæ; sed res quæ in Sacramentis affluuntur, sunt indifferentes ad plura significanda, & operanda; per verba autem determinantur ad significationem sacramentalem; aqua enim baptismi, ex se indifferens ad significandam ablutionem, vel refrigerationem, determinatur per illa verba, *Ego te baptizo*, ad significandam emundationem spiritualem: ergo.

494 **Q**uòd 2. verò est frequentior cont. Vazq. & quosdam alios, quibus ex nostris adhærent Gonet, & Contenson, excipientes Eucharistiam, & docentes, illam *verbis* intrinsicè non constare, seu constitui. Et cont. M. Cabr. idem do-

docentem quoad alia Sacramenta, & immeritò afferentem, esse sent. com. Thomist. Prob. I. ex D. Th. in 4. d. I. q. I. a. I. dicente: *Verba & res sunt de essentia Sacramenti: & ideo Magister, his duobus dicit constare Sacramenta.* Et hinc q. 30. a. 2. ubi ait: *Quodlibet Sacramentum distinguitur in materiam, & formam, sicut in partes essentia: unde & supra dictum est (hic scilicet a. 6.) quòd Sacramenta consistunt in rebus, & verbis.*

295 Prob. rat. Tum ex dictis, quia omne compositum, essentialiter constat ex partibus, ex quibus componitur, tametsi forma in naturalibus sit substantia, in artificialibus verò accidens. Tum, quia Sacramenta Novæ Legis sunt strictè signa practica gratiæ; sed hanc non significant practicè res sine verbis, nec verba sine rebus: ergo. Profectò baptismum v. g. non constituit sola ablutio, ut vult Cabrera; alias dici posset, *ablutio est baptismus.* Nec etiam sola verba, quia sine ablutione sunt falsa: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

496 Opp. I. cont. I. p. Sacramentum pœnitentiæ constat confessione pœnitentis, & absolutione Sacerdotis: ergo solis verbis. *Prat.* Matrimonium, contractum vel solis verbis, vel solis rebus, seu nutibus & signis consensum exprimentibus inter mutos & verecundos, est verum Sacramentum: ergo. *Tandem:* significatio gratiæ est forma cujuslibet Sacramenti: ergo Sacramenta non constant verbis ut formâ. *Ad I. R. I. Neg. conf.* Nec enim sola confessio *verbis* facta, est materia Sacramenti, sed etiam contritio, & satisfactio, quæ sunt *res.* R. deinde nomine *rerum* comprehendendi hic etiam exteriores actus sensibiles (ut perpetuò docet D. Th.) & quidquid confusè significat, etiam si sint verba: sicut nomine *verborum*, quidquid apud homines verbis æquivalet. Hinc,

497 *Ad 2. R.* Matrimonium semper constare *rebus* ut *materiâ*, & *verbis* ut formâ: mutui enim consensus (seu verbis, seu nutibus expressi) sunt sibi invicem materia, & forma; quia se habent adinvicem, ut determinabiles, & determinantes: ut enim sunt *traditio*, sunt *res*, etiam si verbis
ex-

exprimantur : ut verò sunt *acceptatio*, sunt verba, quantumvis nutibus innotescant : Traditio siquidem est inchoatio contractûs, adeòque est quid determinabile, seu *res* ; acceptatio verò est complementum contractûs, adeòque quid determinans seu *verbum*, quomodocumque exprimitur. Et fortè nihil aliud voluit Dur. tametsi in modo loquendi, jam tunc invalescente, à reliquis Theologis dissentiat, ut post Mart. de Ledesma & Bellarm. notat. J. Mart. de Prado.

498 Ad ult. dist. ant. Significatio gratiæ est forma totalis cujuslibet Sacramenti, C. partialis, N. & dist. conf. eadem dist. Sicut enim in naturalibus, & artificialibus, datur duplex forma, altera totius, altera partis, ut in homine anima, & humanitas; & in pecunia sigillatio æris, & impositio valoris: ita in Sacramentis, verba sunt formæ partiales, significatio autem gratiæ, est forma totalis, determinans, & elevans, ex Christi institutione, compositum ex rebus, & verbis. Et quia compositio ex rebus, & verbis (ut replicæ occurram) facilè percipitur ab omnibus Christianis; ideo de illa in Con. Florent. instruuntur Armeni, & omnes Catholici. Compositio verò ex composito, & significatione, Theologis relinquitur exponenda, à quibus solis facilè percipi valet.

499 Opp. 2. cont. 2. p. Ut materia, & forma constituent intrinsecè, debent esse simul; sed in Sacramentis sæpè materia præcedit formam, & e conversò: ergo. *Prat.* Con. Florent. non dicit, Sacramenta *constare* rebus, & verbis, sed illis *perfici*: ergo. *Tandem*: Eucharistia est Sacramentum permanens; sed verba consecrationis, quæ sunt illius forma, non permanent, sed transeunt: ergo non constat ex illis intrinsecè, & essentialiter. *Conf.* Causa efficiens non est pars essentialis seu intrinseca sui effectûs; sed verba consecrationis sunt causa efficiens Eucharistiæ: ergo. *Ad 1.* Dist. maj. Debent esse simul, simultate physicâ, N. morali, C. hæc autem sufficit ad compositum artificiale, & morale, quale est Sacramentum. *Ad 2.* R. Pontificem uti verbò *perfici*, quia loquebatur, non solùm de materia, & forma.

ma, sed etiam de intentione Ministrum, ex qua non constat Sacramentum, cum non sit hujus pars.

500 Ad ult. omiſſis aliis ſolut. R. cum M. Prædo hæc dub.9. §.IV. Diſt.min. Non permanent, ſed tranſeunt phyſicè & in eſſe naturæ, C. in eſſe ſigni ad placitum, N. Verba enim conſecrationis, ſumpta in eſſe ſigni ad placitum cum ſignificatione ſibi propria, & in eſſe ſigni Sacramenti (ſignificatione proveniente ex Chriſti inſtitutione, quatenus ut ſic determinat ſignificationem ſpecierum panis, cum quibus in fieri fecerunt unum ſignum totale,) permanent, quando manent ſpecies conſecratæ; quia iſtæ non ſignificant ſenſibiliter ſacramentaliter Chriſtum, niſi ſenſibile panis determinetur ſenſibili prolatione, & ſignificatione verborum. Et inſtatur arg. in ipſa ſignificatione ad placitum vocum, & in inſtitutione Chriſti; quia impoſitio phyſicè tranſivit; & tamen ſigna impoſita ad ſignificandum, permanent quando impoſitio non retractatur. *Inſtatur* præterea in Matrimonio, quod eſt verum Sacramentum, abſque phyſica partium permanentiâ, dum conſenſus alterius conjugis, verbis expreſſus, præcedit tempore verba alterius.

501 Ad conſ. Diſt. maj. Naturaliter, C. ex Chriſti inſtitutione, N. Non enim eſt inconueniens, quòd id quod ex inſtitutione divina eſt forma componens, ſit etiam inſtrumentum compositionis: Sicut poteſt Deus, mediante animâ ut inſtrumentò, producere corpus, cui illam uniat: Et tunc anima eſſet forma intrinſeca corporis, & ſimul efficiens, non quidem principale, ſed ut inſtrumentum Dei. Sic & in præſenti forma verbalis Eucharistiæ, & determinat ſignificationem ſpecierum panis, & ſub hac ratione componit cum illis unum ſubjectum ſignificationis Sacramentalis, non quidem informatione, ſed ordine & conjunctione: & eſt inſtrumentum divinæ virtutis ad efficiendum ipſum Sacramentum Eucharistiæ, & ponendum Corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Vide J. à S. Th. diſp. 22. dub. 2.

DUBIUM III.

Utrum Christus D. materias & formas omnium septem Sacramentorum per se ipsum immediatè formaliter determinaverit?

502 **C**oncl. est affirm. & expressa D. Th. multoties, sed præsertim 4. cont. Gent. cap. 74. & prob. *Tum*, quia illorum omnium est Author, ut diffinit Trident. sess. 7. can. 1. & quidem immediatus, ut colligitur ex eodem sess. 14. c. 1. ergo & omnium materias & formas (quibus essentialiter constant) ipse per se ipsum immediatè determinavit. *Tum*, quia si talis determinatio competeret Ecclesiæ, posset Sacramenta essentialiter mutare, cont. Trid. sess. 21. cap. 2. & prob. sequela, qui enim potest essentialia primò instituire, potest à fortiori instituta, seu determinata, mutare. Unde indeterminatio materiæ & formæ Sacramenti Ordinis, relicta Ecclesiæ determinanda, est indeterminatio *materialis*, non varians essentialiter & formaliter partes essentialia Sacramenti. *Nec* id peculiare est Sacramenti Ordinis, ut quidam autumant; reperitur enim in verbis formarum omnium Sacramentorum, ut docet D. Th. hîc a. 7. ad 1. & specialiter de Matrimonio, in 4. d. 34. q. 1. a. 1.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

501 **Opp. 1.** Quia aliàs Christus nullius Sacramenti materiam, aut formam, essentialiter determinandam (quoad speciem saltem) reliquisset Ecclesiæ; sed hoc est falsum: ergo. Prob. min. *Tum*, quia alioquin Ritus Ecclesiæ Græcæ in Sacris Ordinationibus, neutiquàm cõcordari posset cù ritu Latinæ: Græci enim ordinant Presbyteros per solam manuum impositionem, & absque ulla instrumentorum traditione: Diaconos similiter initiant, absque ulla Evangeliorum traditione, solà manuum impositione contenti. *Tum*, quia nec Ecclesia ipsa Latina cum se ipsa con-

ciliari posset: Quippè olim solâ inanuum impositione præfatos Ordines diu contulit, ut multis Scrip. CC. & PP. testimoniis probat (inter alios eruditissimos) J. Morinus, & novissimè Boucart: ergo. Et sanè Stephanus, & reliqui 6. Diaconi, ordinati sunt ab Apostolis absque Evangelii traditione, cùm istud scriptum nondùm esset: ergo.

504 Tum, quia nec concordari ullatenùs posset utraque Ecclesia in Sacramento Confirmationis, in illo enim Græci (ut ex eorum Euchologiis patet) hâc utuntur formâ: *Signaculum donationis Spiritus S. amen.* quæ omnino diversa est à nostra. Tum, quia diversa pariter est forma Græcorum in Sacramentis Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quoad Calicis consecrationem. Tandem. Materia Sacramenti Matrimonii in ipsa Ecclesia Latina mutata est; Tridentinum enim decrevit, consensum partium declarandum necessariò fore deinceps coram Parocho & testibus, ad Matrimonii valorem; quod antea non exigebatur: ergo.

505 R. concessâ maj. N. min. Ad 1. prob. N. maj. Ad prob. quoad Presbyterorum ordinationem, R. cum Eruditiss. M. Gravina in Vindiciis orthodoxis pro Sacram. Ord. cont. Marcum Ant. de Dominis, disp. 2. c.2. §. 3. & cum Illust. Marinis, & M. Prado, N. ant. constat enim ex probatissimis Græcorum Euchologiis, apud nostrum Jacobum Goar, tit. *de ritu in ordinatione Præsbyteri servandò*, quòd dùm Pontifex manum ordinando imponit, iste genuflexus, fronte incumbit Sacræ Aræ, in qua deposita sunt sacra dona, seu calix cum vino, & patena cum pane: adeòque eadem illi materia traditur, ac Latino; illamque verè tangit physicè mediatè: sicut tangens Calicis pedem, etsi patenam illi superpositam non tangat, illam tetigisse dicitur, imò & vinum, tangendo calicem, juxta Victoriam, Sotum, plerosque alios.

506 Tangendo igitur Initiandus Græcus Altare, quod illi conceditur, & quæ intra velum continentur (ut loquitur Cyrill. c.13. de Adorat. & spiritu) possessionem illius accipit, ut in eo circa instrumenta sacrificaturus suam exerceat

potestatem, hostias offerendo, quæ illi sunt præparatæ: *Conveniunt ergo in hac ordinatione* (concludit laud. Marini) *Ecclesia Græca, & Latina, saltèm quoàd essentialia. Et in utraque per traditionem materiæ sub forma (accidentaliter tantùm diversâ) Sacerdotalis potestas confertur.* Quoàd ordinationem verò Diaconorum (cui applicari non potest data solutio, utpotè Græci illam solâ manuum impositione perficiunt.)

507 R. quòd cùm certum sit, potuisse Christum determinatè statuere, quòd alterutrò illò diversò memoratò ritu ritè, & validè Diaconatus (sicut & Presbyteratus) conferretur; ita illum immediatè statuisse circa Diaconatum, censendum est: Cùm ex una parte, infallibili Ecclesiæ auctoritate constet, validè utroque illum perfici: Et ex alia, potestas excellentiæ circa Sacramenta instituenda, essentialiter varianda, immutanda, soli Christo sit eximia; nec Apostolis, aut Ecclesiæ eam (etsi potuerit) communicaverit, ut expressè docet D. T. infrà q. 64. a. 4. ad 1. & 3. & innuit Trid. laudatâ sess. 21. cap. 2. nullam in Ecclesia agnoscens potestatem circa substantiam Sacramentorum, sed solùm circa illorum usum, & Sacramentalia. Et hinc optimè salvatur unitas specifica Diaconatûs, in utraque Ecclesia collati, quia eadem est specificè materia, & forma in esse signi, utpotè ad eandem significationem, & finem elevata ab habente potestatem; quod vix, ac nè vix quidem, salvare possunt contendentes, non Christum immediatè, sed Ecclesiam, illas quòd speciem determinasse.

508 Ad 2. min. prob. N. ant. Ad prob. N. ant. Nunquam enim, nè temporibus quidem Apostolorum, collatus fuit Presbyteratus per manifestam illam manuum impositionem; sed semper, & ubiquè per materiæ traditionem; quæ utique *manuum impositio quædam est*, quemadmodùm & sacra unctio in Confirmatione, juxta D. Th. lect. 1. in cap. 6. ad Hebr. Nec oppositum probant testimonia Scrip. CC. & PP. adduci solita. Loquuntur enim apertè de manifesta manuum impositione, quæ solùm quid sacramentale est, ut suò locò dicemus: Sed quia illa non semel in Ordinatione adhibetur; congruenter per illam Ordo Sacramen-

mentalis passim significatur, non secùs ac Sacramentum Pœnitentiæ (ut exemplò Marinis utar) per benedictionem inter absolvendum adhiberi solitam : unde confiteri volentes in Gallia dicere solent Sacerdoti: *Donez moy, mon Pere, vostre benediction*, quod idem sonat, ac si dicatur: *Audias me in confessione, & absolvas.*

509 Imò tam aperta, & repetita mentio impositionis manuum in Script. CC. & PP. validè probat, non fuisse illam Presbyteratûs materiam: ut enim ex Dion. in fine Eccles. Hier. appositè notat D. Th. infrà q. 72. a. 4. ad 1. sacrosanctum fuit apud Apostolos, & antiquos PP. secretum circa materias, & formas Sacramentorum; nè istæ omnibus innotescerent: & propterea subdit, quòd multa, quæ circa illas Christus mandavit, non scriptò, sed traditione tenentur. Quibus consonat Innoc. I. ep. 1. c. 3. ubi, postquam docuit, consignationem Chrismatis in fronte ad solos Episcopos pertinere, extemplò subjungit: *Verba autem dicere non possum* (quibus scilicèt in illa utebantur Episcopi) *nè magis prodere videar, quàm ad consultationem respondere.* Quibus nihil aptius tùm ad nostrum propositum, tùm ad occurrendum Hæreticis oblatrantibus, dùm non totam seriem formæ Confirmationis, aliorumque Sacramentorum, apud Script. CC. & PP. invenerint; id enim ex industria, & consultò factum fuisse, docet ex Dion. D. Ang.

510 Ad id quod additur de Diaconis, ante conscriptum Evangelium initiatis, constat ex dictis N. 507. de ordinatione Græcorum, quin opus sit recurrere cum Nuño, Vazq. aliisque, ad specialem dispensationem. Post scriptum autem Evangelium, crediderim, nunquam in Ecclesia Latina (quidquid sit de Orientali) initiatos fuisse Diaconos per solam illam manifestam manuum impositionem; sed per aliam, scilicèt, per Evangeliorum traditionem, sicut modò: id enim Romanæ Ecclesiæ praxis immemorialis, traditionis Apostolicæ locupletissimus testis, quam Concilium Florent. suò decretò firmat, planè ostendit.

511 Ad 3. min. prob. Respondet Illust. Marinis, formulam illam alienam prorsus esse ab illa, quâ Græci anti-

qui-

quibus utebantur in Sacramento Confirmationis. Et ita censisse, testatur, Hortium Justinianum, Card. aliosque in Ritibus Græcorum peritissimos, à se Romæ consultos, illamque formulam emeruisse judicat, ex Græcorum pruritu in tot eudendis (ob suam pertinaciam) Euchologiis, adjunctâ ignorantia in discernendis legitimis Sacramentorum formis. *Addit* autem laud. Marinis, quòd si objecta Confirmationis forma foret legitima, & tolerabilis, id notasset Florentinum, prout fecit loquendo de Baptismo, validam declarans Græcorum formam, tanquam idem importantem quoad essentialia, ac Romanam. Et planè forma Confirmationis Græcorum, quam adducit Severus Patriarcha Alex. qui floruit ann. 446. ferè eadem est cum Latina, ut videre est apud Natal. Alex. hîc a. 3. & in Biblioth. PP. t. 12. *Quòd* si talis formula, legitima asseratur, cum Arcudio, nostro Goar, Basilio Pont. aliisque, quibus favet praxis Episcoporum ritu Græcò Pontificalia exercentium Romæ, sub illa confirmantium, ut per litteras mihi testatus est Illust. D. Basilius Matranga Archiep. Achridensis præfatò munere nunc Romæ fungens: Tunc ad solutionem N. 507. recurrendum est. *Ad* 4. R. diversitatem in illis formis, esse merè accidentalem, ut suis locis dicemus. *Ad ult.* R. Concilium irritasse contractum clandestinum, non materiam, & formam Sacramenti, quæ esse non possunt absque legitimo contractu.

DUBIUM IV.

Quenam mutatio materiae, aut formæ, invalidet Sacramentum?

512 **C**onclusio: *Substantialis mutatio materiae, aut formæ irritat Sacramentum, secùs accidentalis.* Est D. Th. hîc a. 8. ac com. & patet: Nullum enim compositum (quale est Sacramentum) potest subsistere sine partibus suis intrinsicis, & essentialibus. Accidentia verò, cum

cùm sint extra substantiam rei, eam non variant: ergo. *Hinc* Concil. Nicænum I. can. 19. irritum declaravit Baptifmum Paulianistarum, quia mutabant essentialiter formam Baptifmi, ut docet Innoc. I. ep. 22. c. 5. Econtrà verò Con. Florent. validum declaravit baptifma Græcorum, quia illius forma solùm accidentaliter differt à forma, quâ illud Latini conferunt. *Porrò* mutatio formæ est *accidentalis*, si mutatis verbis, sensus idem remanet; si verò sensus mutatur, mutatio est *substantialis*, quia *sensus significatio est forma substantialis verborum*, ut S. D. sæpiùs repetit.

513 Mutatio autem materiæ censetur *substantialis*, quando tanta est, ut juxta communem conceptionem distinguatur specie morali ab ea, quam Christus requisivit, ideòque diversò nomine appelletur. Ut si quis in Eucharistia adhiberet panem hordeaceum, aut pastam, seù massam farinæ triticeæ adhuc crudam: Et in Baptifmo aquam rosaceam. Censetur autem *accidentalis*, si salvâ substantiâ, parumper alteretur, ut quòd in Eucharistia panis triticeus sit albus, aut niger; azimus, aut fermentatus: Et in Baptifmo aqua naturalis sit calida, frigida, aut tépida, benedicta, aut non benedicta. Ut autem scias, quando manet idem verborum sensus, & quando non; adeòque, quando mutatio est *substantialis*, & quando *accidentalis*, adferre híc juvat singulos mutationis modos, qui accidere possunt, & comprehendit D. Th. híc, a. 8.

414 Multifariàm igitur mutari possunt verba in formis Sacramentorum, nimirum, *detractio*, *additione*, *variatio*, *transmutatione*, *corruptione*, & *morâ*. Continentur modi isti sequentibus versibus, adductis ab Henno: *Nil forma demas, nil addas, nil variabis . . . Transmutare cave, corrumpere verba, morari*. Singulos percurramus. *Detrahens*, seu omittens in forma Baptifmi *Ego*, & in consecratione *Enim*, non irritat Sacramentum; secùs si in prima omittat *Te*, & in secunda, *Hoc*; quia secunda omiffio variat formaliter sensum, non autem prima. *Additio* pariter quandoquæ corrumpit debitum sensum, adeòque varietatem Sacramenti; ut si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris majoris*,

& filii minoris, sicut quidam Arriani baptizant: Quandoquæ verò non; ut si diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris Omnipotentis, & Filii ejus Unigeniti, & Spiritus S. Paracliti.* Vel si post *Spiritus S.* adderet, & *B. Virginis Mariæ*, ut ejus intercessio profit baptizato ad conservandam gratiam baptismalem: secus foret, si intelligeretur, baptizari in nomine Beatissimæ Virg. sicut in nomine Trinitatis, talis enim sensus esset contrarius veræ Fidei, & tolleret veritatem Sacramenti.

515 Idem de *Variatione* esto judicium. Interdùm enim conservat debitum sensum, ut si fiat penès idiomata, vel de activo in passivum, vel de verbis usitatis in inusitata, idem tamen significantia; quia ut ex Aug. ait *S. D. Verbum facit Sacramentum, non quia dicitur, sed quia creditur; id est, non secundùm sonum hujus linguæ, vel illius; sed secundùm significationem, quæ mente percipitur, & fide tenetur.* Unde validè quis baptizaret, dicendo: *Ego te abluo, locò baptizo* Validè etiam baptizant Græci passivè dicendo: *Baptizetur.* Interdùm autem variatio corrumpit debitum sensum, ut si quis sic consecraret: *Hoc est Corpus Christi*, non enim loqueretur in Persona Christi, sed propria.

516 Aut si quis baptizaret *in nomine Trinitatis*, aut *Dei*, suppressis trium Personarum nominibus, nam hæc nomina *Deus*, & *Trinitas* non significant formaliter, & expressè idem ac *Pater*, & *Filius*, & *Spiritus S.* sed solùm implicitè, & in confuso: nec significant ordinem Personarum inter se, quod etiam pertinet ad *Mysterium Trinitatis.* *Corrumperet* etiam debitum sensum, nec baptizaret, qui diceret: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & Geniti, & procedentis ab utroque*, ut expressè docet D. Th. infrà q. 66. a. 5. ad 7. nec enim termini illi sunt synonymi cum usitatis: Licèt enim pro eodem utrique supponant; non tamen idem significant, nam *Pater*, *Filius*, & *Spiritus S.* sunt termini formaliter relativi, significantes relationes; sed *Genitor*, &c. sunt absoluti, & significant actus notionales, qui sunt fundamenta relationum.

517 In *Transmutatione* manet etiam quandoquæ idem

verborum sensus ; ut si quis diceret : *In nomine Patris , & Filii , & Spiritus S. ego te baptizo.* Aut si consecraret : *Hoc est meum Corpus , vel , Hic est Sanguinis mei Calix.* Quandoque non manet idem sensus , ut si diceret quis : *Hoc Corpus est meum.* Vel , *Hic Sanguis est meus.* Corrupta pariter verborum prolatio ex imperitia, balbutie , linguæ præcipitantiâ vel lapsu, aliôve simili vitiô , quandoque mutat significationem ; ut si , v.g. corruptio fiat in principio dictionis, proferendo *matris*, locô *patris* , in forma baptismi. Quandoque verò significationem non tollit ; ut si fiat corruptio in fine dictionis, quia tunc ut plurimum sensum non variat, ideoque Zacharias Papa cap. *Retulerunt de Consecrat. dist. 4.* ratum declaravit baptismum collatum ex ignorantia linguæ Latinæ, sub hac forma : *Ego te baptizo in nomine Patria , & Filia, & Spiritus Sancta*, quia licet in hujusmodi verbis corruptè prolatis, *mutetur sonus sensibilis , remanet tamen idem sensus*, ut loquitur D. Th. hîc a. 7. ad 3. *Magis tamen (addit S.D.) videtur attendenda quantitas corruptionis , quia ex utraque parte potest esse tam parva , quod non aufert sensum verborum : & tam magna , quod aufert. Sed unum horum facilius accidit ex parte principii , & aliud ex parte finis.*

518 Enodanda est hîc non levis difficultas, emergens ex his quæ S.D. laudatæ môx solutioni præmissit, dicens: *Ille qui corruptè profert verba sacramentalia , si hoc ex industria facit , non videtur intendere facere , quod facit Ecclesia : & ita non videtur perfici Sacramentum.* Et idem docet Zacharias Papa, ubi suprâ : *Si ille (inquit) qui baptizavit , non errorem inducens , aut hæresim , sed ex sola ignorantia Romane locutionis. . . non possumus consentire , ut denuò baptizetur.* Quibus docere videntur, ex scientia, vel intentione Ministri pendere, quod mutatio *substantialis* sit, vel solùm *accidentalis*: id autem videtur difficile, cùm verba ex Christi institutione significant. *Mira videtur Doctorum dissensio in nodo isto extricando. Crediderim tamen (inquit Marinis) quod omnium sensus idem fuerit.* Quidquid autem sit,

519 R. loqui S.D. de corruptione ex industria, & pravâ intentione factâ per verba æquivoca, quorum determi-

natio pendet ex intentione proferentis, cùm ab isto in vero, vel falso sensu, accipi possint; adeoque, si intendat errorem introducere, variat significationem verborum, & aliud significant, quàm id quod Christus instituit; tametsi materialis sonus idem sit; verba autem habent rationem formæ, quatenus significant id quod Christus instituit. Unde cum illa prava intentione impossibilis est intentio Ecclesiæ. Nec aliud insinuat Pontifex, verba enim illa corrupta, erant æquivoca, ut patet. Si verò corruptio non sit æquivoca, nec aliundè tam magna, quòd auferat sensum verborum; verum conficitur Sacramentum, modò illa proferens super debitam materiam, generalem retineat intentionem faciendi quod Christus instituit, aut quod vera Ecclesia facit; nihil enim amplius ad valorem Sacramenti desideratur juxta Florentinum. Porrò intentiones illæ impossibiles sunt in eodem, cùm non sint circa idem; objectum enim *recte*, est perficere Sacramentum juxta Christi institutionem, quæcumque sit illa; objectum autem *prave*, est introducere novum ritum. Nec oppositum vel leviter insinuant testimonia objecta.

520 Tandem *mora*, seu *interruptio* (sive fiat cum, vel sine interpositione verborum) si tanta sit, quòd juxta communem morem hominum, continuitas solvatur orationis, valori officit Sacramenti. Ut si postquam Minister dixit, *Ego te baptizo*, iret pransum; & postea subderet, *In nomine Patris, &c.* sive interim tacuisset, sive non; soluta esset orationis unitas, adeoque non perficeret Sacramentum: secus, si secus. Si enim quis inter verba Sacramentalia sternuat, tulsiat, aut breviter mente divagetur; unitas non solvitur orationis, nam tam parva morula pro nulla reputatur in moralibus, adeoque non debet prolata repetere, sed proseguere. Interruptio autem major censetur si fiat inter syllabas ejusdem termini, quàm si inter terminos. Atque hæc de valore, aut nullitate Sacramenti, ob verborum quamlibet mutationem, dicta sint satis.

521 Restat nunc inquirendum: An semper, & qualiter, peccet verba sacramentalia voluntariè mutans, tametsi de-

debitus maneat sensus? R. 1. certum omninò esse, semper sic mutantem verba peccare, ut docet D. Th. a. 8. & omnes Theologi. R. 2. Omnem perfectè voluntariam mutationem peccatum esse mortale, non modò ex genere (ut omnes tanquàm certum supponunt) sed etiam in individuo. Sic Illust. Marinis hìc a. 8. cap. 10. Illust. Genetus tract. 1. de Sacram. c. 5. q. 9. quibus libentissimè subscribo, pace omnium oppositum in quibusdam casibus asserentium. Et ratio est suprema materiæ gravitas: Nec enim modica temeritas censenda est, sine ulla necessitate affectatam inducere mutationem in administratione Sacramentorum, quantumvis minimam.

DUBIUM ULTIMUM.

Utrum Sacramenta fuerint semper necessaria ad humanam salutem?

522 **S**UPP. 1. dubium procedere de sola convenientiæ necessitate, seu ad melius esse; cùm certum sit, potuisse Deum, qui virtutem suam Sacramentis non alligavit, conferre homini salutem sine illis. *Supp. 2.* dub. non procedere de necessitate usùs Sacramentorum, postquam instituta sunt (de qua agitur infrà q. 64. a. 5.) sed de necessitate, aut convenientia institutionis eorum. *Supp. 3.* Sacramenta esse humano generi de factò productò ad salutem necessaria, indefinite loquendo, & abstrahendo ab hoc, vel illo statu (qualiter loquitur D. Th. q. 61. a. 1. priusquam determinet, quando fuerint necessaria; ut communiter notant Commentatores cont. Suar. & Vazq.) Cujus necessitatis triplicem assignat rationem S. D. nempe, hominis eruditionem, humiliationem, exercitationem. Sic igitur (inquit) per Sacramentorum institutionem homo convenienter suæ naturæ eruditur per sensibilia: humiliatur, se corporalibus subjectum cognoscens, dùm sibi per corporalia subvenitur: præservatur etiam à noxiis actionibus per salubria exercitia Sacra-

mentorum. Quas rationes eleganter expendit Hugo Victor. lib. I. de Sacram. p. 9. c. 5.

523 Supp. demum quadruplicem esse quoad præsens, humanæ naturæ statum. *Primus* fuit florentissimus ille, & juxta brevissimus *innocentia* Protoparentum ante lapsum, cui adjungendus est conditionatus innocentia status, futurus in Adæ posteris, ipsò non peccante. *Secundus* fuit *Legis natura*, non sic dictus, quasi excluderet gratiam, aut præcepta supernaturalia; sed quia ista tunc non exterius publicè, sed interiùs divinitùs inspirabantur. Duravit hic status pro Judæis usque ad Moysen; pro aliis verò, usque ad Legem Evangelicam. *Tertius* fuit *Legis scripta*, seu *Mosayca*, & computatur à Moysè usque ad Christum. *Quartus* denique est *Legis gratia*, seu *Evangelica*, à Christo usque ad finem seculi duraturus. His præsupp. fit.

524 Concl. *Sacramenta nec fuerunt, nec fuissent necessaria in statu innocentia; benè verò in quolibet tempore post Adæ peccatum.* Prima p. est com. cont. Suar. Lugo, & Bernal, malè adducentem pro se Vaz. & Coninch, ut ostendit Prado q. 61. dub. 2. §. 3. Et constat rat. D. Th. in *sed cont.* & in corp. Nec enim erant tunc necessaria, quatenùs sunt medicina, ut patet; nam medicina non est necessaria nisi ægroto, Matth. 9. Nec etiam quatenùs ordinantur ad animæ perfectionem: Rectitudo enim statùs illius exigebat animam perfici quantum ad gratiam, & scientiam supernaturalem ex subjectione ad Deum: frustra igitur, & contra ordinem statùs, essent tunc Sacramenta ad perficiendum animam. *Quæ* ratio, cùm procedat ex intrinseca ratione illius statùs, æquè probat, sive supponatur, tunc Christum adhuc venturum, sive non. Et convincit pariter 2. partem concl. in hypothesi quòd status innocentia perseverasset in omnibus posteris Adæ; nam illorum status esset continuatio statùs Protoparentis quoad supernaturalia, unâ exceptâ dignitate capitis.

525 Imò, etiam si in aliquibus solùm perseveraret; idem convincit ratio illa respectu istorum. Et propterea consultò D. Th. non inquit art. 2. *An in statu innocentia ef-*

essent necessaria Sacramenta? Sed, utrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria Sacramenta? Non igitur loquitur de hominibus post peccatum (sive durante statu innocentiae, sive non;) sed loquitur de statu ante peccatum, id est, de statu innocentiae formalissimè acceptò, ut appositè advertit J. à S. Th. Sed, an tunc statuenda forent Sacramenta pro lapsis? R. incertum planè esse; cùm pendeat ex divino beneplacitò, nobis non revelatò. Sed duo nobis certa videntur; nempè, & quòd non forent illorum statui repugnantia, utpotè lapsi essent: Et quòd non possent esse ejusdem rationis cùm illis quæ de factò instituta sunt; nam hæc omnia virtutem fortiuntur ex Christi passione, quam vetera significabant futuram, nova autem, præteritam; sed Adamò non peccante, Christi passio non fuisset, ut vel Scotus ultrò fatetur: ergo.

526 Prob. deindè concl. quoad 3. p. & primo de tempore Legis naturæ, Tum auth. Aug. l. 5. cont. Jul. c. 9. dicentis: *Non est credendum, ante datam circumcissionem, famulos Dei (quandoquidem illis inerat Mediatoris fides in carne venturi) nullò ejus Sacramentò opitulatos esse parvulis suis; quamvis quid illud esset, aliquà necessariâ causâ, Scriptura S. tacere voluerit.* Cùm igitur Scriptura sacrificia non celaverit, sed expresserit; non de his, sed de Sacramentis strictè sumptis apertè loquitur. Cóncinit D. Th. in 4. d. 1. q. 1. a. 2. *Ante Legem scriptam (ait) erant quedam Sacramenta necessitatis; sicut illud fidei Sacramentum, quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati; & similiter penitentia, quæ ordinabatur ad deletionem actualis.* Accedit rat. S. D. hic a. 3. Sacramenta sunt necessaria ut signa sensibilia invisibilium rerum, quibus homo post peccatum sanctificatur: cùm igitur nullus sanctificari possit post peccatum, nisi per Christum, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius, &c. oportuit ante Christi adventum post peccatum esse quædam signa, quibus homo fidem suam protestaretur de Christo futuro, quæ Sacramenta vocantur & sunt; cùm sint signa practica gratiæ, juxta dicta à N. 486.

527 Quæ ratio etiam probat de tempore *Legis scriptæ*, ut patet. Quòd autem tunc plura fuerint Sacramenta, constat authoritate Floren. & Trid. ea in plurali *Sacramenta* appellando. Imò plura fuisse, quàm in Lege gratiæ, docet Aug. lib. 19. cont. Faust. c. 13. dicens: *Sacramenta veteris Legis ablata sunt, quia impleta: & alia instituta sunt virtute majora, utilitate meliora, actû faciliora, & numero pauciora.* Ea tamen omnia ad quatuor reducit D. Th. 1. 2. q. 102. a. 5. nempe, ad *Circumcisionem, Agnum Paschalem, Purificationes, & Ministrorum Cultû Divini consecrationem*, quibus in Lege gratiæ respondent *Baptismus, Eucharistia, Pœnitentia, & Ordo.* *Confirmationi* autem, & *Extremæ Unctioni* nullum respondebat in veteri Lege Sacramentum, quia tunc nondùm erat plenitudo gratiæ, Confirmatione præsignata; nondùm patebat aditus Regni Cœlorum, cujus est immediata præparatio *Extrema Unctio.* Matrimonium autem non erat tunc propriè Sacramentum, quia nondùm facta erat conjunctio humanitatis cum Verbo, vel Christi cum Ecclesia, cujus est symbolum; unde tunc dabatur Libellus repudii.

528 Prob. tandem, conveniens fuisse nova institui Sacramenta in *Lege gratiæ*, rat. D. Th. q. 61. a. 4. Sicut enim Antiqui PP. salvati sunt per fidem Christi venturi, ita & nos salvamur per fidem Christi jam nati, & passî; sed Sacramenta sunt quædam signa protestantia fidem, quâ homo justificatur: ergo oportet modò esse talia signa, seu Sacramenta; & quidem distincta à veteribus, utpotè, significantia ea, quæ præcesserunt in Christo, & quæ veteribus prænuntiabantur futura; alia enim debent esse signa rei præteritæ, à signis rei futuræ, nam juxta Aug. eadem res aliter annuntiaturs faciendâ, aliter facta: sicut ipsa verba *passurus, & passus*, non similiter sonant.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

529 Opp. I. cont. 3. supp. illud 2. ad Cor. 12. *Sufficit tibi gratia mea*; sed non sufficeret, si Sacramenta essent ad salutem necessaria: ergo. *Præt.* Positâ causâ sufficienti, nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum; sed passio Chri-

Christi est sufficiens causa nostræ salutis, juxta Apost. Rom. 5. ergo. *Ad 1. R. cum D. Th. q. 61. a. 1. ad 2. gratiam esse sufficientem ex se ad salutem; sed quia datur hominibus secundum modum eis convenientem, ideo ad eam consequendam sunt necessaria Sacramenta. Ad 2. R. ex eodem ibidem, N. conf. quia Sacramenta operantur in virtute passionis Christi, & hæc per illa quodammodo applicatur hominibus, juxta illud Rom. 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus.*

530 *Opp. 2. cont. 1. p. concl. Homo in statu innocentia indigebat gratiâ: ergo & Sacramentis ad illam consequendam. Prat. Sacramenta sunt homini necessaria secundum conditionem suæ naturæ; sed hæc eadem est ante, & post lapsum: ergo. Prat. Matrimonium (quod Sacramentum magnum vocatur Ephes. 5.) fuit institutum ante peccatum: ergo. Prat. Statui innocentia non repugnant, sed congruunt maximè sacrificia: ergo & Sacramenta. Tandem Sacramenta vivorum, ad augendam gratiam per se instituta, congruentia forent statui illi, in quo gratia augeri utique posset: ergo.*

531 *Ad 1. dist. ant. cum D. Th. a. 2. ad 1. Indigebat gratiâ, spiritualiter & invisibiliter consequendâ, C. per sensibilia signa, N. Id enim repugnabat perfectioni statûs, ob rationem concl. adductam N. 524. Ad 2. dist. maj. cum eodem. Secundum conditionem suæ naturæ, absolutè, N. ex suppositione lapsûs, C. & dist. min. Eadem est in diverso statu, C. in eodem statu; N. Itaque perfici spiritualiter per sensibilia, non incongruit naturæ lapsæ, sed innocenti, ob dicta N. 524. Ad 3. resp. S. D. Matrimonium institutum fuisse in statu innocentia, non ut Sacramentum, sed in officium naturæ, tamen ex consequenti aliquid significaret futurum circa Christum, & Ecclesiam. Apostolus autem sumit latè nomen Sacramentum, prout cum mysterio recurrit. Ad 4. R. disp. esse quòd sacrificia, juxta D. Th. 2. 2. q. 85. a. 1. sunt de jure naturali, adeoque in omni statu futura: Sacramenta verò repugnant perfectioni statûs innocentia, ob sæpè dicta. Ad ult. N. ant. quia ultra repugnantiam sta-*

tus quam afferrent, augeri aliundè poterat iustitia originalis, & quidem connaturalius.

532 Opp. 3. cont. 3. p. Sacramenta sunt effectus Passionis Christi, cùm hæc per illa hominibus applicetur: ergo non fuerunt ante eam, cùm effectus non præcedat tempore causam. *Prat.* Sacramentum est signum practicum gratiæ ex divina institutione, cùm enim solus Deus sit Author gratiæ, solus ipse potest eam alicui signo alligare; sed nullum tale signum determinavit Deus in Lege naturæ, ut sæpè fatetur D. Th. ergo nullum fuit in illa Sacramentum. *Tandem:* sola fides parentum justificabat parvulos juxta Greg. Bern. & D. Th. ergo ad id opus tunc nõ erat Sacramentò, adeoque ad nihil. *Ad 1. resp.* D. Th. Passionem Christi fuisse causam finalem veterum Sacramentorum, quæ scilicèt ad eam significandam fuerunt instituta; & cùm causa finalis non præcedat tempore, sed solum in intentione agentis, potuerunt esse Sacramenta ante Passionem.

533 Ad 2. concessâ maj. dist. min. Nullum tale signum determinavit Deus, per Scripturas, nondùm datas, C. interiori instinctu, N. *Sicut in statu Legis naturæ* (inquit D. Th. q. 60. a. 5. ad 3.) *homines nullâ Lege exterius datâ, sed solò interiori instinctu movebantur ad Deum colendum; ita etiam ex interiori instinctu determinabatur eis, quibus rebus sensibilibus ad Dei cultum uterentur:* Quare non erat in facultate hominum positum, Sacramenta instituere; nec arbitrio eorum permissum, res sensibiles eligere, quibus gratiam obtinerent (ut plures Moderni asserunt;) sed interiori Dei motu, & instinctu (Legem externam supplente) præfatarum rerum præscribatur electio. Et hæc solutio est planè conformis doctrinæ D. Th. infrà q. 64. a. 2. ubi ostendit, *solum Deum esse Sacramentorum institutorem.*

534 Nec sibi ullatenus contradicit dùm Sacramenta illa Legis naturæ vocat *indeterminata:* loquitur enim contrapositivè ad Sacramenta Legis scriptæ, & Evangelicæ, explicitè *determinata.* Unde dùm q. 70. a. 2. ad 1. asserit, quòd tunc *unusquisque pro suo libito fidem suam aliquibus signis protestabatur;* neutiquàm excludit divinum instinctum, signa illa

illa illis interiùs præscribentem; sed necessitatem externæ Legis, illa determinantis, ut ex contextu liquet. Itaque universaliter tenendum est, ex divina institutione determinatum esse quidquid est de substantia & necessitate Sacramentorum cujuscumque Legis; tametsi illud in Lege naturæ non exteriùs præscripserit, sed interiùs afflaverit. *illa autem quæ aguntur in Sacramentis per homines instituta, non sunt de necessitate Sacramenti*, ut ait D. Th. laudatâ q. 64. a. 2. ad 1. Et licet daremus, relicta fuisse hominibus Legis naturæ determinanda quoad speciem signa sacramentalia; id neutiquam extendendum est ad Sacramenta Legis Novæ, quorum immediatus Author est Christus, ob dicta à N. 502.

535 Ad 3. resp. D. Th. sui ipsius & PP. fidissimus Interpres, infra q. 70. a. 4. ad 2. *Dicendum (inquit) quòd sicut ante institutionem circumfisionis, sola fides Christi futuri justificabat tam pueros, quam adultos: ita etiam & circumfisione datâ. Sed antea non requirebatur aliquod signum protestativum hujus fidei: quia nondum homines fideles seorsum ab infidelibus cœperant adunari ad cultum unius Dei.* Quibus (ut patet) idem omninò docet, ac in 4. d. 1. q. 2. a. 6. q. 2. Et solutio quam laudatis verbis subjungit, dicens: *Probabile tamen est, &c.* est ipsamet, quam in 4. sent. dicit, *non consonare verbis Gregorii*; adeòque illâ relicta, amplectitur ut probabiliorem illammet, quàm hîc q. 70. apponit primò locò.

536 Ipsissima igitur est utrobiquè sententia Doctoris Ang. ut legenti constabit: Nec ullatenùs retractat, limitat, aut glossat hîc, quod in utroque 4. sent. tradiderat, quidquid J. Mart. de Prado, Gonet, alique aùtument: sed utrobique, & semper docet, quòd tempore Legis Naturæ, *non requirebatur aliquod signum protestativum fidei Christi venturi*; non quòd excludat externa signa, ab interiori moventis Dei instinctu inspirata; sed quia tunc nondum erat fixum in Republica fidelium signum aliquod, à Deo externâ Lege præscriptum, solemnî pompâ celebratum, & apud omnes idem, quò ab infidelibus Populus Dei secerneretur. *Quia nondum (inquit) homines fideles seorsum ob infidelibus*

ceperant adunari ad cultum unius Dei. Quibus nihil apertius, & ad firmandam solut. quâ secundo occurrimus, aptius.

DISPUTATIO II.

De effectibus Sacramentorum.

EXpositis naturâ, & necessitate Sacramentorum qq. 60. & 61. de illorum effectibus (*Gratiâ* scilicet, & *Charactere*) disserit S. D. q. 62. & 63. cujus doctrinam sequentibus Dubiis tuendam suscipimus. Sit igitur

DUBIUM I.

Utrum Sacramenta Novæ Legis causent instrumentaliter physicè gratiam?

537 **Q**Uæstionem aggredimur, quâ nulla, post nam Scholam, acrius usquemodò disceptatur. Ante cujus resol. *supp.* 1. ut fide certum, cont. hæreticos nostri temporis, Sacramenta Novæ Legis verè & propriè continere gratiam sanctificantem, quam significant, eamque conferre non ponentibus obicem: Sic enim expressè diffinitur in Florent. in Decreto unionis, & in Trid. *sess.* 7. can. 6. & constat innumeris Scrip. veterû CC. & PP. testim. quæ videri possunt apud Bellarm. Prado, aliosque. *supp.* 2. ut æquè certum, & diffinitum in Trid. eâdem *sess.* can. 8. præfata Sacramenta conferre gratiam *ex opere operato*, id est, non ex merito illa conficientis, administrantis, vel suscipientis, sed ex merito passionis Christi jam peractæ, & ex virtute, & efficacia, à Christo ipsis communicatâ.

538 Nec est quòd Hæretici vocabulum illud (quingentis ab hinc annis apud Scholasticos, & plures benè latinos, so-

solemne, & à Trident. consecratum) veluti barbarum fugulent : *Melius est enim* (ut Aug. ait) *ut nos reprehendant Grammatici, quàm ut non intelligant Populi.* Nec insolens est, participia verbi deponentis, passivè quandoque sumi vel ab ipso M. Tullio, majoris energiæ, & brevitatis causâ, ut nec ipsi Aristarchi ibunt inficias. Videtis tom. 3. N. 711. *Supp.* 3. etiam ut fide certum, solum Deum esse causam principalem efficientem gratiæ, ob dicta tot. 3. à N. 433. *His igitur supp. & insuper distinctione inter principale agens, & instrumentum, seu conjunctum, seu separatum, tanquàm omnibus notâ ex Philosophia,*

539 Concl. est affirm. & frequentior apud Veteres & RR. illam enim propugnant (præter plures Antiquos videndos apud nostrum Hyacinth. Choquetium lib. 6. de grat. d. 6. c. 1.) universi Thomistæ, si Canum excipias; quibus mordicè adhærent celebriores Jesuitæ, ut Henriquez, Valen. Suar. Bèllarm. Fonseca, Granadus, Canisius, Conimbr. alique plures, apud laud. Choquetium, cont. D. Bonav. Scot. Dur. & Nominales, quibus post Vazq. subscribunt multi ex Societ. qui Doctorem Ang. (de cujus mente nullus unquàm utrinque militantium antea dubitaverat) in suas partes trahere conati sunt; fortè, ne in quæst. adeò celebri, communi Magistro videantur contradicere, ut suspicatur Prado, dub. 2. §. 5.

540 Ut sit, audiendus neutiquàm est Bernal, intrepidè pronuntians disp. 10. sect. 4. §. 2. Assertores influxus physici, qui eum S. Doctori tribuunt, esse *ignorantes, ineptos Philosophos, summè stupidos, nequissimos, injurios in lectorem, & incredibilis oscitantia.* Quibus præclaris encomiis, non modò Thomistæ omnes, sed laudatos Illustriores Societatis Theologos, urbanissimè extollit. Sed hæc, ut ajunt, *spretæ exoleseunt.* Videat ipse, qualem se probat, dùm tam asseveranter affirmat, Divum Th. cunctas difficultates, objici solitas contra virtutem physicam instrumentalem, præteriiisse. Legere poterat a. 4. hujus quæst. & a. 4. q. 78. ad 3. & a. 4. & 7. q. 27. de verit. alique testim. adduci à nostris solita.

541 Prob. 1. concl. ex Script. docente, nos renasci ex aqua, Jo. 3. *Per lavacrum regenerationis*, ad Tit. 5. mundari *lavacrô*, Ephes. 5, sed particulæ *ex*, & *per*, & ablativus casus, denotant causalitatem physicam, si propriè accipiantur, qualiter ibi accipienda sunt, cum nullum inde sequatur absurdum: ergo. Respondet Hennis, inconveniens sequi, si physicam importarent causalitatem instrumentalem, cum hæc repugnet respectu creationis; gratia autem creatur. Sed probandum supponit: gratia enim non creatur, sed educitur ex potentia obedientiali animæ, ut communiter dicitur ex D. Th. q. de spirit. creat. a. 10. ad 13. Prob. deindè ex CC. Flor. & Trid. docentibus ubi suprâ, *continere gratiam, quam significant, ipsamque non ponentibus obicem conferre, &c.* Quæ verba propriè (ut par est) sumpta, excedunt rationem signi; sed causalitas moralis, quomodocumque explicetur, rationem signi non excedit, & effectum propriè non continet, nec confert, sed aliam causam inducit ut eum caulet: ergo major virtus causativa gratiæ tribuitur Sacramentis, quàm moralis.

542 Prob. 3. ex PP. nam S. Leo comparat baptismum utero virginali. Cyrill. Alex. *aqua ferventi*, Greg. Nyss. *semini*. Chrysol. *matrici*; sed certum est *uterum*, *semen*, & *matricem*, concurrere physicè ad productionem hominis, & *aquam* ferventem ad calefactionem subjecti: ergo. Dices cum Henno, comparisonem fieri à PP. quoad effectum, non quoad modum efficiendi. Sed hæc solutio verbis PP. nõ consonat, ut ea apud Pradum legenti patebit. Et mirum est, nullum induci à PP. exemplum, solam exprimens causalitatem moralem, cujusmodi sunt *chirographum*, *sigillum*, *crumena pecuniâ plena*, quibus utuntur Adversarii: sed semper adferre illa; quæ physicum dicunt influxum: Mirum item esse, quòd D. Th. infrâ q. 78. a. 4. relatâ in terminis oppositâ sententiâ, asserat, quòd *& dictis Sanctorum repugnat, & derogat dignitati Sacramentorum Novæ Legis*, si ista tam facilem admitterent interpretationem.

543 Prob. 4. ex D. Th. hîc a. 1. ubi docet eòdem modo Sacramenta nostra causare gratiam, quò securis facit lectum;

ctum ; sed juxta omnes securis est instrumentum physicum ad faciendum lectum : ergo. *Præf. a. 3.* ait : *Sacramentum Novæ Legis est instrumentalis gratiæ causa : unde gratia est in Sacramento Novæ Legis , secundum quandam instrumentalem virtutem , quæ est fluens & incompleta in esse naturæ , ut infra dicitur , id est , a. 4. seq. sed virtus instrumentalis fluens , seu incompleta in esse naturæ , neutiquàm desideratur ad influxum purè moralem , ut liquet , & expressè docet S. D. a. seq. ergo. Præf. a. 5. seq. hæc habet : Per instrumentum conjunctum movetur instrumentum separatum , sicut baculus per manum. Principalis autem causa efficiens gratiæ , est ipse Deus , ad quem comparatur humanitas Christi sicut instrumentum conjunctum ; Sacramenta autem , sicut instrumentum separatum : & ideo oportet , quòd virtus salutifera à Divinitate Christi per ejus humanitatem in ipsa Sacramenta derivetur. Tunc sic :*

544 Sed humanitas Christi est physicum instrumentum (juxta ipsum S. D. suprà q. 13. a. 2. alibique) ad causanda miracula ; & ad causandam gratiam , ut docet 1. 2. q. 112. a. 1. & supra q. 48. a. 6. & q. 56. a. 1. & q. 57. a. 7. ergo & Sacramenta sunt , juxta ipsum , instrumenta separata physica gratiæ. Consequentiam ipse S. D. deducit locò laud. ex 1. 2. ad 2. dicens , quod sicut in ipso Christo , humanitas causat salutem nostram per gratiam , virtute divinâ principaliter operante ; ita etiam in Sacramentis Novæ Legis , quæ derivantur à Christo , causatur gratia ; instrumentaliter quidem per ipsa Sacramenta , sed principaliter per virtutem Spiritûs S. in Sacramentis operantis.

545 Tandem (ut plura alia omittamus) in 4. d. 1. q. 1. a. 4. qq. 1. refert S. D. quosdam opinatos , eatenus causalitatem Sacramentis Novæ Legis convenire , quatenus increata virtus Sacramentis assistit per quandam Dei ordinationem , & quasi pactionem : sic enim ordinavit , & quasi pepigit Deus (ajebant) ut qui Sacramenta suscipit , à Deo gratiam recipiat. Quæ est apertissima oppositæ nobis sententiæ doctrina : *At illa ordinatio sive pactio (inquit S. D.) nihil dat eis de ratione causæ , sed solum de ratione signi. Quid igitur Adversarii in Doctore Angelico quarunt amplius ?*
quid

quid querunt apertius? quid querunt inculcatius?

546 Prob. jam concl. rat. fund. ex dictis. Sacramenta Novæ Legis, juxta CC. & PP. verè causant gratiam, atque specialiori modò, quàm Vetera; sed neutrum subsisteret, si illam moraliter solùm causarent: nō quidem primum, quia causalitas moralis non est propria & vera efficientia, sed impropria, & metaphorica, fit enim, juxta Philosophos, per ostensionem bonitatis, voluntatem allicientis ad aliquid dandum, vel agendum: Nec secundum, nam vetera Sacramenta vim quandam moralem habebant movendi & excitandi Deum, ad conferendam in illorum usu gratiam, ob passionem, & merita Christi futura: ergo si non aliter causarent nostra, nihil discriminis inter utraque foret quantum ad modum causandi, sed ex parte rei causatæ duntaxat, majoris scilicet, & abundantioris gratiæ, quam causant nova quatenus Christi passionem repræsentant præteritam, quam vetera solùm ut futura significabant.

547 Conf. 1. Si Minister per Sacramenta non conferat physicè gratiam, falsò diceret, *Ego te baptizo, vel absolvo*; causa enim moralis aliud non habet, quàm movere & inducere causam principalem ad operandum: Sed potius formæ illæ essent deprecatoriæ, quod est absurdum. Vide D. Th. infra q. 78. a. 4. Conf. 2. Deus est causa principalis physica gratiæ: ergo & Sacramenta (quibus ut instrumentis utitur juxta CC. & PP. ad illam producendam) physicè instrumentaliter influunt in illam; instrumentum enim in eodem genere influit, ac causa principalis. Et hæc est ratio D. Th. hic a. 1. *Urgetur*: Instrumentum non movens causam principalem, sed agens ut ab illa motum, non morale, sed *physicum* est, ut ex terminis liquet, sed Sacramenta, prout instrumenta Dei, non movent Deum, sed moventur ab ipso, ut causâ principali physicâ gratiæ, ad hujus productionem: ergo quæ talia, non sunt instrumenta moralia, sed physica gratiæ: tamen ut instrumenta humanitatis Christi, quatenus ista est causa moralis principalis gratiæ, illam moveant sintque instrumenta moralia: ergo. Ex dictis patet, quòd in nostra sententia, & Sanctorum dicta propriè (ut
par

par est) intelliguntur, & differentia inter utraque Sacramenta clariùs apparet; id quod D. Thomam movit ad illam amplectendam.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

548 Argumenta Hæreticorum contra 1. & 2. supp. nihil aliud probant, ut ea consideranti patebit, quàm solum Deum esse causam principalem effectivam gratiæ, & fidem requiri in adultis ut dispositionem ad gratiæ susceptionem; utrumque autem orthodoxum est. *Illis ergo omiſſis, Opp. 1. cont. concl. Cypr. Basil. Hieron. Aug. aliosque PP. expressè docentes, non aquam, aut homines, sed solum Deum, operari intrinsecùs gratiæ beneficium, solvere vincula culpa, & regenerare hominem Christo; at si Sacramenta causarent physicè instrumentaliter gratiam, hæc omnia efficerent: ergo. R. PP. tantùm velle, solum Deum esse causam principalem effectivam gratiæ. Unde D. Th. q. 5. de verit. a. 8. ait, quòd dictio exclusiva non excludit ab operatione instrumentum, sed aliud principale agens. Et q. 27. a. 4. ad 19. ait: Spiritus S. non datur, nisi ab eo qui causat gratiam sicut principale agens, quod solius Dei est: & ideo solus Deus Spiritum S. dat. Idem est de aliis quæ soli Deo tribuuntur.*

549 Opp. 2. Instrumentum virtutem derivat à principali agente; ad hujus effectum præviè ex se dispositivè operatur; & passum seu subjectum, effectûs susceptivum, immediatè contingit; at Sacramenta; utpotè corporea, recipere non possunt virtutem spiritualem, elevantem ad producendam gratiam; nec aliquid prævium operari valent, animam disponentem ad gratiæ susceptionem; nec animam immediatè contingere: ergo. R. concessâ 1. p. maj. dist. 2. Dispositivè operatur, si fit naturale, C. si fit supernaturale, N. Distinguo etiam 2. p. Immediatè contingit, contactu virtutis, & causalitatis, C. contactu suppositi, seu rei, N. & negatâ absolutè primâ p. min. & concessâ 2. distinctâque 3. distinctione maj. N. conf.

550 Itaque licèt Sacramenta, quia corporea, recipere non valeant virtutem spiritualem permanentem, & completam, quia hæc debet subjecto proportionari, possunt tamè trans-

transeuntem, & incompletam; hæc enim, non cum subiecto commensurari debet, quod potius ut mobile respicit; sed cum termino, & cum agente principali. Talis autem est motio illa divina, Sacramentis impressa ad producendam gratiam, ut respondet D.Th. hic a.4. ad 1. *Nec* obstat paritas de virtute corporeâ, neutiquàm in subiecto spirituali receptibili: *Tum* quia hæc exigit necessariò subiectum extensum, & quantum, adeòque corporeum; virtus autem spiritualis potest esse tota in toto, & tota in qualibet parte, adeòque non exigit subiectum indivisibile: ad instar animæ rationalis informantis corpus extensum. *Tum*, quia repugnat corporeum perficere spirituale, non tamen econtrà; omne autem accidens perficit subiectum.

551 Licet autem omne instrumentum physicum habere debeat actionem propriam & prævia (alioquin solùm esset medium deferens actionem principalis agentis;) nõ tamen quodlibet eandem: actio enim prævia instrumenti assumpti ab agente naturali, debet esse effectui intento proportionata, & ad illum disponens; nullus enim ad scribendum assumit hastam, sed calamum: Secus est de actione prævia instrumenti virtutis divinæ, quæ cum infinita sit, ad nullam aptitudinem instrumenti coarctatur, sed quolibet ad quodlibet uti potest ut instrumento, quantumvis disparatò, imò in speciem contrariò; qualiter appositione luti cæcum illuminavit. Porro singula Sacramenta actionem prævia habent, licet non dispositivam ad gratiam; aqua enim baptismatis, corpus abluit, ut cor mundet: Sacerdos verba profert, ut animam fanet: Sacra Unctio corpus linit, ut animam roboret; & sic de reliquis.

552 Propinquitas demùm, seu conjunctio agentis ad passum (ut ultimi solutionem explicemus) est conditio, divinâ virtute supplebilis: posset enim Deus elevare calamum hæc scribentis, ad suscitandum mortuum Romæ jacentem; nam qui contulit spiritibus per naturam agere sine contactu molis, potest hoc dare corporibus per virtutem supernaturalem. *Sanè* humanitas Christi operabatur physice miracula, juxta D.Th. & tamen operabatur in distans,

ut

ut patet Joan. 5. *Vade, filius tuus vivit.* Et modò in Cœlo exiltens, gratiam in nos physicè producit, solò utiquè virtutis contactu. Et hæc, citra aleam, est mens D. Th. suprâ enim q. 48. a. 6. ad 2, ait: *Passio Christi, licèt sit corporalis, habet tamen spiritualem virtutem ex divinitate unitâ; & idèd per spiritualem contactum efficaciam sortitur.* Et q. 56. a. 1. ad 3. *Resurrectio Christi est causâ efficiens nostræ resurrectionis virtute divina, cujus proprium est mortuos vivificare. Quæ quidem virtus præsentialiter attingit omnia loca, & tempora. Et talis contactus virtutis sufficit ad rationem hujus efficientia.*

553 Opp. 3. Gratia sacramentalis solùm confertur in instanti extrinsecè terminativo verborum, & actionis sacramentalis, quia in illo præcisè habet completam significationem; sed tunc jam sacramentum non est, jam enim transit actio sacramentalis, & successiva prolatio verborum; quod autem jam non est, nequit physicè causare: ergo. *Præt.* Sacramentum fictè susceptum, causat gratiam recedente fictione; sed tunc sæpè jam diu transit: ergo, & dùm gratiam causat; ac proinde non causat illam physicè. *Præt.* Nulla creatura potest esse instrumentum creationis, juxta D. Th. 1. p. q. 45. a. 5. ergo nec productionis gratiæ; hæc enim verè creatur, ut plures docent, vel saltem concreatur, juxta alios: ergo. *Tandem.* Nec humanitas Christi, neque ejus passio, causant physicè gratiam: ergo neque Sacramenta, quorum tota vis ex illis dimanat.

554 Ad 1. resp. Sotus, quòd sicut in causis naturalibus, Deus utitur Cœli motu ad producendos effectus (quod nec Philosophos latuit, ut notat D. Th.) sic utitur actione successivâ Sacramenti ad producendam gratiam; licèt id non perficiat usque ad finem prolationis verborum. Dist. igitur subsump. Quod non est, nec immediatè antèa fuit, &c. C. Quod non est, sed immediatè antèa fuit, N. min. & cons. Nam de ratione actionis successivæ producentis terminum, est, quòd iste non exiltat, donec ipsa desierit, ut apud omnes est in confesso; adeòque necessum est, ut primum esse gratiæ, sit primum non esse Sacramenti causantis illam. Vide D. Th. infrâ q. 75. a. 7. ad 3. & in 4.

d.8. q.2. a.3. ad 6. quem utinam legissent Adversarii.

555 Et licet Eucharistia, peractâ consecratione, contineat Christum authorem gratiæ toto tempore quò species conservantur incorruptæ, (in quo reliqua Sacramenta in usu consistentia antecellit, juxta Trid. sess. 13. cap.3. & can.4.) Quia tamen non confert gratiam ex opere operato, nisi cum sumitur spiritualiter, sacramentaliter, & realiter, ut docet idem Trid. cap.8. & can.8. ideò gratiam confert in instanti extrinsecò terminativò perfectæ manducationis, in quo est verum dicere, *Nunc non est manducatio, & immediatè antea fuit.* Unde universaliter verum est in omni Sacramento, tunc primùm gratiam conferre, dùm primùm definit motus, seu usus Sacramenti.

556 Ad 2. dist. ult. conf. Non causat physicè gratiam, si characterem non imprimit, C. si illum imprimat, N. Itaque Sacramenta non imprimunt characterem, fictè suscepta, solùm moraliter producunt gratiam, recedente fictione, ob defectum existentie, quia nec tunc sunt, nec immediatè antea fuerunt: secus si imprimunt characterem, quia in hoc, tanquam in sua virtute, perseverant, ut docet D. Th. in 4.d.4.q.3.a.2.qq.3. his verbis: *In Baptismo imprimitur character, qui est immediata causa disponens ad gratiam; & ideo cum fictio non auferat characterem: recedente fictione, quæ effectum characteris impediabat, character qui est præsens in anima, incipit habere effectum suum; & ita baptismus, recedente fictione, effectum suum consequitur.*

557 Ad 3. N. min. Ad prob. N. ant. Licet enim productio gratiæ reducatur ad creationem, simpliciter tamen non creatur, sed educitur de potentia obedientiali animæ, ut perpetuò docet D. Th. Videatur 1.2. q. 110. a.2. ad 3. & q. 112. a.1. ad 2. & in terminis q. 27. de verit. a. 4. ad 15. dicens, *quòd creatio nihil præsupponit circa quod possit fieri instrumentalis actio; recreatio (seu productio gratiæ) præsupponit: ideoque non est simile.* Ad ult. N. ant. Licet enim Hennus dicat, illud esse juxta Trident. sess.6. cap.5. egregiè fallitur, ut legenti constabit. Et advertere debebat, oppositum ex professo doceri à D. Th. cujus doctrinam ubique Trident. ex-

cribendo confirmat. Videatur S. D. locis laudatis N. 543. *Loca* autem S. D. à Vazq. aliisque objici solita, nec apparentem continent difficultatem, ideoque jurè illa missa facimus, videnda apud Pradum, aliosque. *Profectò* S. D. omnia & singula argumenta, quæ contra influxum physicum Sacramentorum opponunt Adversarii, sibi jam objecerat & dissolverat. Videant igitur ipsi, pro quibus stet.

DUBIUM II.

Utrum Sacramenta vivorum aliquando conferant primam gratiam?

558 **S**upp. 1. illam dici *primam gratiam*, quæ primùm anima perfunditur, seu, quæ primò justificat, & à peccato mundat. *Secunda* verò est, gratiæ præexistentis augmentum. *Supp. 2.* Ea dici Sacramenta *vivorum*, quæ vitam spiritualem supponunt, & ad eam perficiendam per se primò ordinantur, ut sunt omnia, præter baptismum, & pœnitentiam; quæ Sacramenta *mortuorum* ideò vocantur, quia pro vivificandis spiritualiter mortuis per peccatum originale, vel actuale, instituta sunt; ideòque baptismus dicitur, & est quædam spiritualis regeneratio, pœnitentia verò, spiritualis suscitatio.

559 *Supp. 3.* Sacramenta mortuorum per se primò conferre primam gratiam, & secundariò secundam. *Primum* constat cont. Nominales, quia per solam primam gratiam remittitur peccatum mortale, originale, vel actuale, ad quorum deletionem ex sua primaria institutione ordinata sunt. *Secundum* etiam patet, Sacramenta enim novæ Legis conferunt gratiam rectè dispositis, juxta Trident. sed accedens ad baptismum, vel pœnitentiam, perfectè contritus, est rectè dispositus: ergo recipit gratiam; non primam, quam jam habet: ergo secundam: adeòque censendum est, Christum indirectè, secundariò, & ex consequenti voluisse, quòd hæc Sacramenta, dum gratiam inve-

nirent, illam auferent, nè fraudarentur suò effectu dùm meliùs dispositis ministrarentur. *Supp.* tandèm, Sacramenra vivorum per se primò causare secundum gratiam, ut constat ex dictis. His suppositis,

560 Concl. est affirm. & com. cont. Nominales, quibus adhærent Vazq. Bernal, & quidam alii. Traditur expressè à D. Th. infrà q. 72. a. 7. ad 2. dicente: *Si etiam non perfectè contritus accedat, dummodò non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento (Confirmationis) consequitur remissionem peccatorum.* Idem docet de Euch. q. 79. a. 3. de Extrema Unctiõne, in 4. d. 23. q. 1. a. 1. *Prob.* autem. Quia omnia Sacramenta novæ Legis conferunt gratiam non ponentibus obicem, juxta CC. Flor. & T. id. sed existens in mortali, credens se bonâ fidè contritum, aut nullius lethalis peccati reum, non ponit obicem gratiæ: ergo illam recipit. *Prat.* Sacramenta mortuorum, per se primò instituta ad causandam primam gratiam, si per accidens eam inveniant in subjecto, per se secundò, & ex consequenti, conferunt ejus augmentum, seu secundam gratiam: ergo pariter; quia Dei perfecta sunt opera.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

561 Nulla Ecclesiæ Traditio, aut diffinitio, vim illam tribuunt Sacramentis vivorum: ergo nec à nobis est illi tribuenda. *Prat.* Non sufficit attritio existimata, ut operentur Sacramenta mortuorum: ergo nec sufficit contritio existimata, ut operentur Sacramenta vivorum. *Prat.* Christus non requisivit ad Sacramentorum receptionem dispositiones existimatas, sed veras: ergo tametsi quis bonâ fide credat, se esse dispositum, si non sit, non operabitur Sacramentum. *Ad I.* dist. conf. Non est à nobis tribuenda, tanquàm de fide, C. conjecturaliter, N. Quamvis enim id expressè non tradat aut diffiniat Ecclesia, (aliàs concl. esset immediatè de fide) docent tamen D. Th. & ferè omnes Theologi, ac colligi videtur ex natura, institutione, & fine Sacramentorum.

562 Ad 2. R. disp. esse quòd attritio solùm existimata, non est dispositio ad gratiam, juxta doctrinam Ecclesiæ;
se-

secùs attritio vera; unde existimata contritio, sufficit ad effectum Sacramenti vivorum. *Ad 3. dist. ant.* Non requisivit, &c. ad tollendam indignitatem positivam, C. negativam, N. Unde talis non accedit quidem dignus positivè, cùm sit in statu peccati, accedit tamen dignus negativè, id est, sine indignitate, & obice cognitò: Et quòd sic non indignè accedens, effectum recipiat Sacramenti, maximè commendat divinam clementiam, & nostrorum Sacramentorum dignitatem, & excellentiam.

563 *Opp. 2.* Sacramenta vivorum non significant gratiam primam: ergo illam non causant. *Prat.* Cibus materialis mortuo appositus, illum non nutrit, aut vivificat: ergo nec cibus spiritualis Eucharistiæ effectus illos confert animæ per peccatum mortuæ. *Prat.* Obex ad effectum Sacramenti vivorum, est peccatum mortale: ergo. *Tandem.* Paritas illa secundæ rationis est nulla, tum, quia antecedens à tota recipitur Ecclesia, secùs consequens. Tum, quia est à minori ad majus; majus quippè est, gratiam peccatori, & inimico conferre, quàm illam iusto, & amico augere. *Ad 1. dist. ant.* non significant primariò, C. secundariò, & ex consequenti, N. *Ad 2. R. disp. esse,* quòd cibus spiritualis, ad differentiam corporalis, potiùs alitum in se convertit, juxta illud Domini ad Aug. *Nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me.* Nec taliter suscipienti desunt operationes vitales fidei, spei, doloris, &c. quas elicit per auxilia gratiæ.

564 *Ad 3. Dist. ant.* Obex ad effectum, &c. spectatâ primariâ iustitutione, C. secundariâ, quatenùs nempe, noluit Christus Sacramenta fraudari suò effectum in casu conclusionis, subdist. est peccatum mortale, non retractatum, C. retractatum modò præfatò, N. *Ad ult. N. ant. Ad 1. prob. N. conf.* nam cùm probatio debeat esse à notioribus, & certioribus; rectè argumentamur assumendo ant. ab omnibus receptum, ut legitimâ illatione inferamus consequens, à ferè omnibus Theologis acceptatum, ut impugnemus eos, quibus aliter incedere libuit. *Ad 2. prob. N. ant. Ad prob. Dist. ant.* Majus est, &c. ex parte facti, C. ex par-

parte principalis agentis, cui omnia sunt æqualiter facilia, N. *Quodcumque enim factum, divinæ potentie comparatum, est minimum*, ut ait D.Th. 1.p.q.105. a. 8. *In rebus mirabiliter factis, tota ratio facti est potentia facientis*, ut loquitur Aug. ep.3. ad Volufianum: *suppositio ergo, quod potuit sic statueret; paritate illâ colligimus, sic de facto statuisse, & hanc voluntatem implicite & secundario in revelatis contineri.*

565 Inquires: Quid addat gratia sacramentalis supra gratiam habitualem? R. juxta frequentiore Thomist. sent. addere aliquid intrinsecum; non quidem habitum, sed vim & vigorem specialem permanentem, modaliter solum distinctum à gratia habituali, illamque intrinsecè perficientem, & ad quosdam speciales actus determinantem. Ideòque D.Th. hîc a.2. ad 3. ait, *quod ratio sacramentalis gratiæ se habet ad gratiam communiter dictam, sicut ratio speciei ad genus*. Species inquam, si perfectæ & completæ; certè incompletæ & modalis. *Profectò, si gratia sacramentalis nihil intrinsecum permanens gratiæ habituali realiter superadderet, frustra multiplicarentur Sacramenta, cum in unoquoque gratia communiter dicta, virtutibus infusis stipata habeatur.*

566 Nec oppositum innuit dùm ibidem in corpore ait, gratiam sacramentalem addere habituali *quoddam auxilium divinum ad consequendum Sacramenti finem necessarium*: nomine quippè *auxilii* intelligit præfatum vigorem permanentem auxiliantem, specialis effectûs productivum. Unde q.72. a.7. ad 2.ait, *quod gratia sacramentalis addit super gratiam gratum facientem aliquid effectivum specialis effectûs, ad quod ordinatur Sacramentum*: Nec apud ipsum est novum, quòd nomine *auxilii* aliquid habituale, & permanens intelligatur, ut appositè observat J.à S.Th. nam 1.2.q.109. a.7. docet, *requiri auxilium gratiæ ad hoc, quòd homo resurgat, & quantum ad habituale donum, & quantum ad interiorem Dei motionem.*

DUBIUM III.

Quid sit Character Sacramentalis, & quodnam immediatum illius subiectum?

567 **A**bsolutâ disp. de præcipuo & universali omnium Novæ Legis Sacramentorum effectu, scilicet, Gratiâ sanctificante; agit S. D. de secundario quorundam eorum effectu; scilicet Characterem, cujus essentiam & subiectum inquirimus præsentis dub. Ante cujus resol. supp. ut fide certam, cont. Uvicleph. Luch. Calv. & sequaces, characteris existentiam; id enim à Scripturis insinuatum, & ex Apostolicâ traditione acceptum expressè diffinitivè Ecclesia in Flor. Decretò de Sacram. & in Trid. sess. 7. can. 9. per hæc verba: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi Characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, uude ea iterari non possunt; anathema sit.* Hinc omnes Theologi (unò exceptò Vazq.) variis censuris jurè notant opinionem Dur. asserentis, Characterem in sola relatione rationis, aut extrinseca denominatione consistere, de quo videtis Eruditiss. J. Mart. de Prado hinc dub. 2. §. 1. Hòc igitur supp. fit

568 Prima conclusio: *Character sacramentali non est relatio prædicamentalis, sed solùm potentia spiritualis physica instrumentalis, reductivè pertinens ad secundam speciem qualitatis.* Quoàd i. p. est com. cont. Scot. problematicè defendentem, esse relationem, vel qualitatem. Constat autem. *Tum*, quia ad relationem non datur per se motus; tria autem Sacramenta characterem producant. *Tum*, quia relatio non est activa; character autem est divinorum agendorum, vel patiendorum principium. *Tum*, quia nullum assignari potest talis relationis fundamentum: non gratia, vel fides, quæ possunt, permanente characterem, deperire: non anima, vel facultas naturalis, quæ sæpè characterem caret: non suscep-

tio Sacramenti, quia illâ transactâ, character perseverat. Tum demùm, quia relatio, propriè loquendo, non imprimitur: Non est igitur character relatio; sed triplicis relationis fundamentum, cùm enim sit signum distinctivum, & configurativum; fundet, necesse est, relationem ad signatum, ad ea à quibus distinguit, & ad ea quibus assimilat, ut docet D.Th. in 4.d.4. q.1. a.1.

569 Quoàd 2. verò p. est expressâ D.Th. hîc a. 2. ali-bique, & com. Thomist. quibus adhærent Henriq. Valen. aliique plures. Et quidem, characterem non pertinere ad aliam qualitatis speciem; prob. nec enim est dispositio, cùm hæc naturâ suâ citò transeat, character autem est indelebilis. Nec est habitus, ut volunt plures RR. cum Suar. quia caractere possumus benè, vel malè uti, secùs habitû; & hæc est differentia assignata à Phil. 2.Eth. c.5. & 5. Metaph. tex.25. inter potentiam & habitum, inde orta, quòd habitus datur ut determinet potentiam ad modum operandi benè vel malè: potentia autem destinatur ad simpliciter & absolutè operandum. Et hæc ratio D.Th. est efficax, ex necessariis procedens, quidquid aütumet Suarez. Nec est in tertia specie qualitatis, in qua non sunt nisi passiones & qualitates sensibiles, qualis non est character. Nec demùm in quarta, quia figura, cùm sit quædam terminatio quantitatis, propriè non est nisi in corporalibus, in spiritualibus autem solùm metaphoricè.

570 Quòd autem sit potentia spiritualis, prob. rat. D. Th. character enim juxta Dion. c.2. Eccl. Hierar. datur ad deputandum hominem ad cultum Dei, vel ut recipiat, vel ut aliis ministret aliquid divinum: ergo est spiritualis potentia, quia ad utrumque illorum requiritur aliqua potentia, vel activa, vel passiva. Prob. deinde, hanc spiritualem, potentiam esse instrumentalem, sicut de virtute quæ est in Sacramentis dictum est suprâ. Quia habere characterem, convenit Ministris Dei; sed Ministri habent se per modum instrumenti, juxta Phil. 1.Polit. ergo. Et hinc tandem habetur, quòd character non est propriè in genere, vel specie, sed solùm reductivè; quia non est entitas completa, sed

sed incompleta, quemadmodum de virtute sacramentali suprà diximus.

571 Secunda concl. Subjectum proximum & immediatum characteris, non est essentia animæ, nec voluntas, nec intellectus, & voluntas simul, sed solus intellectus; non quidem speculativus, sed practicus. Sic D.Th. a. 4. cui, præter omnes ejus Discipulos, subscribunt Henriq. Val. Granadus, Salas, & quamplures alii. *Prob. 1. p. cont. Marfil. Suar. Vazq. aliosque*: Cùm enim character sit potentia activa, subjectum immediatum illius debet esse immediatè operativum, qualis non est anima, utpotè substantia, ob dicta à Nostri 2. *Physic. Potentiæ autem naturales* (ut instantiam præcludam) ab anima profluunt tanquàm propriæ illius virtutes, nec illam ad operandum elevant, adeòque non exigunt in illa proximam activitatem, cujus oppositum competit potentiæ supernaturali, qualis est character.

572 Secunda p. prob. cont. Scot. Quia character est esse indifferens ad bonum, & malum: ergo non est in voluntate, quæ non nisi qualitatibus determinatè bonis, vel determinatè malis informatur. Habitus autem indifferens, non minus repugnat, quàm actus in individuo talis, quidquid opinetur Suarez. *Tertia* (quæ est cont. Alen. & D. Bonav. quibus adhæret Bernal,) constat generali rat. quia unum accidens nequit esse in diversis subjectis. *Ultima demùm p. prob. rat. D.Th. a. 4. ad 3.* character enim ordinatur ad ea quæ sunt divini cultûs, qui est quædam fidei protestatio per exteriora signa: ergo debet esse in intellectu practico, in quo est fides.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

573 Opp. 1. cont. supp. cum Hæreticis. Nulla in Scripturis fit mentio characteris: Imò nec inter Scholasticos ipsos est aliquid certum de characterè. *Præter.* Quia character nec requiritur ut distinctivus, nec ut deputativus ad certa munia: *Non* primum, nam Deus & Beati sine illo cognoscunt, Petrum esse baptizatum, confirmatum, ordinatum: *Damnati supernaturalia non cognoscunt: Viatores*

res characterem nec in se vident, neque ex aliquo effectu clarè deprehendunt. *Nec* secundum, ut patet in veteri Legge, in qua nullus erat character, & in omni Politia, tam civili, quàm Ecclesiasticâ: ergo. *Ad* 1. præmissò ant. (cujus oppositum multis conantur ostendere Bellarm. aliique) N. conf. Multa enim sunt fidei Dogmata, quæ ex solâ Traditione habet Ecclesia, ut ostendimus tom. 3. à N. 722. Scholastici autem characteris existentiam unanimes fatentur, tametsi dissideant circa illius quidditatem, quod ad Scholæ exercitium, non ad fidem pertinet.

574 *Ad* 2. dist. ant. non requiritur, absolutè, C. congruenter, & attentâ suavi Dei providentiâ, N. ant. quoad utramque p. *Ad* prob. 1. R. ex D. Th. hîc a. 1. ad 2. & in 4. d. 4. q. 1. a. 2. qq. 1. ad 2. & qq. 2. ad 3. quòd character quoad Viatores, distinguit causaliter, quatenus Sacramentò sensibili imprimitur, ut etiam docet hîc a. 1. ad 2. Sed in alia vita, distinguit formaliter & secundum se fideles Christi à servis diaboli in ordine ad cultum præsentis Ecclesiæ: sicut distinguit gratia in ordine ad vitam æternam: Non quòd Deus & Beati his indigeant ad Justos, & Christianos cognoscendos; sed quia sic meliùs, efficacius, & nobiliùs participant Sacerdotium Christi, & ei configurantur. Videatur S. D. hîc a. 1. ad 1. *Ad* prob. 2. p. N. conf. juxta dist. datam. Licèt enim potuerit Deus aliter statuere; propter excellentiam tamen Sacerdotii Christi, placuit ipsi, suaviter omnia disponenti, Christianos milites spirituali, internò, & indelebili insignire characterè: sicut, ob majorem efficaciam divinæ operationis & amicitix, voluit amicos suos interiori à se diffusâ adornari gratiâ, quod in humana amicitia non reperitur.

575 *Opp.* 2. cont. 1. p. 1. concl. Character, juxta CC. & PP. est signum; sed signum est relativum: ergo. *Opp.* præ. cont. 2. p. cum Suar. Nulli characteri sacramentali convenire potest ratio potentix: ergo. *Prob.* ant. Nam imprimis character Baptismi, nec est potentia activa, ut patet; nec passiva; nec enim in se recipit alia Sacramenta (cùm hæc recipiantur in corpore) nec gratiam aliorum Sacramentorum,

rum, in anima immediatè receptam, nec alios characteres, cum isti immediatè recipiantur, non secùs ac ipse baptismalis: ergo.

576 Character etiam Confirmationis, nec est potentia activa ad protestationem fidei; nec passiva ad ordinum susceptionem, cum non confirmatus utrumque possit, fidem scilicèt firmiter profiteri, & validè ordinibus initiari. *Character* demùm Ordinis, non est potentia passiva, ut patet; nec etiam activa, quippè nec alia efficit Sacramenta (cum hæc, materialiter sumpta, à membris externis efficiantur) nec illorum effectum seu gratiam, hanc enim non causat Sacerdos per characterem, sed per Sacramentum quod ministrat; cum illam æquè causaret non Sacerdos, imò non baptizatus. Nec demùm efficit *Transubstantiationem*, cum hæc sit maximum miraculum, & repugnet, juxta D. Th. qualitas permanens (qualis est character) patrativa miraculorum.

577 Ad 1. R. cum D. Th. hïc a. 2. ad 3. Dist. maj. Est signum, fundamentaliter, C. formaliter, N. & sic distinctâ min. N. conf. relatio enim hujus signi quod est character, fundatur immediatè super essentiam characteris, quæ quid absolutum est. Ad 2. (quò convincitur Suarez ad defendendam sent. D. Th. ut ingenuè fatetur) N. ant. Ad 1. prob. concelsâ 1. p. ant. N. 2. Ad prob. N. conf. Potentia enim passiva non semper debet in se recipere, sed subjectum ad receptionem disponere: mollities enim in cera, est potentia passiva ad sigillum, juxta Phil. quod tamen ipsa non recipit, sed tantùm ceram capacem reddit ad illud recipiendum: Gravititas terræ, est pariter potentia passiva ad motum deorsùm (juxta D. Th. 5. Metaph. lect. 15.) quem tamen ipsa non recipit; sed terra, quam gravitas aptam ad illum reddit. Quamvis ergo character baptismalis alia Sacramenta, eorumque effectus in se non recipiat; est nihilominùs potentia passiva respectu illorum, cum hominem capacem reddat ad eorum receptionem. Nec mirum, quòd solus character baptismalis, sine prævio alio characterè recipiatur; lapis enim fundamentalis aliis substernitur, nulli innixus.

578 Ad 2. ant. prob. N. ant. quoad utramque p. Est enim character confirmationis, potentia *passiva* ad congruè recipiendum Sacramentum Ordinis; & simul *activa* ad protestandam fidem coram illam impugnante: nam confirmatus id exequitur tanquam Minister deputatus ex officio ad illud, adeoque peculiari quòdam modò, & speciali vigore, qui non confirmato non competit. Ad 3. prob. concessâ 1. p. ant. loquendo de characterè sacerdotali (reliquorum enim Ordinum characteres sunt simul potentix *passivæ* respectu superiorum, & *activæ* respectu priorũ actuum) N. 2. Ad cujus prob. N. ant. quoad omnes partes. Ad Prob. primæ, N. conf. character enim, tametsi qualitas spiritualis, potest ut instrumentum virtutis divinæ, ad Sacramenta materialia effectivè concurrere: quemadmodum res ipsæ materiales, ut instrumenta Dei, res spirituales efficiunt. Et maximè cum actiones illæ materiales, & sensibiles (in quibus Sacramenta de materiali consistunt) non procedant à characterè formaliter quæ tales, sed quatenus Sacramentalia sunt, & productivæ gratiæ, & characteris, quod est quid reale, & excellentissimum in operationibus illis.

579 Ad prob. 2. p. N. ant. quoad 1. p. sicut enim virtute divinâ elevatur Sacramentum ad causandam gratiam; sic eadem virtute elevatur character Sacerdotalis ad causandam immediatè instrumentaliter eandem gratiam, ita ut ad eam concurrant velut unicum instrumentum unius, & ejusdem divinæ virtutis. *Dùm* autem baptizat non Sacerdos, aut non baptizatus, tunc non producit gratia nisi per Sacramentum, virtute divinâ elevatum. Ac prob. ult. p. R. Divum Th. loqui de virtute permanente completâ, non verò de incompletâ, qualis est character Sacerdotalis, qui propterea ad mirabilem illam conversionem indiget speciali supernaturali motione divinâ præviâ, quâ compleatur, & reddatur proportionatus ad effectum illum tam mirabilem producendum.

380 Opp. 3. cont. 2. concl. Character est in anima, juxta CC. ergo immediatè in illa subjectatur *Præter*. Gratia, ad

ad quam disponit character, est immediatè in essentia animæ: ergo & ipse character. *Præt.* Potentia animæ, solius dispositionis, vel habitus est subjectum: ergo non characteris, qui non est dispositio, aut habitus, sed potentia. *Tandem:* Principium proprium proximumque divini cultus, ad quem proximè disponit character, non est fides, sed religio: ergo character non subjectatur immediatè in intellectu, in quo est fides, sed potiùs in voluntate, in qua est religio. *Ad 1. N. conf.* Propriè enim verificatur characterem esse in anima, quia est in illa, mediò intellectu, eò quòd accidens per se non potest esse subjectum accidentis; sed substantia, unò accidente mediante, recipit aliud. Sic D, Th. in 4. d. 4. q. 1. a. 1. Videatur etiam 1. p. q. 77. a. 7. ad 2.

581 *Ad 2. R. cum D. Th. hïc a. 4. ad 1. N. conf.* character enim non disponit directè, & proximè ad gratiam, sed ad cultum Dei. Subjectum autem tribuitur accidenti secundùm rationem ejus ad quod proximè disponit. *R. 2. ex eodem in 4. d. 4. q. 1. a. 3, qq. 1. ad 1. quòd quando dispositio, & perfectio differunt per essentiam, possunt esse in diversis subjectis, & præcipuè quando illa diversa habent ordinem ad invicem: sicut operatio sensibilis est dispositio ad intelligibilem operationem: & similiter est dispositio ad gratiam.*

582 *Ad 3. R. cum eodem hïc, ad 2. N. ant. nam licèt potentia naturalis, non sit alterius potentix naturalis subjectum, benè tamen potentix spiritualis supernaturalis, qualis est character, cùm iste ordinetur ad actum, non minus quàm dispositio, & habitus; omne autem quod ad actum ordinatur, est potentix tribuendum. Ad ult. R. cum Cajet. N. conf. quia cultus respicitur à principio proximo seu Religione, prout benè fit, à qua ratione longè est character; à principio verò remoto, seu fide, respicitur, secundùm quòd est, in qua ratione convenit character cum fide; fide enim, & characterem homo potest in actus religionis: Religione autem homo benè se habet ad illos; & hinc fit, ut character respiciat Christianum cultum, ut professio*
quæ-

quædam fidei est, & non ut benè fit; ideoque potiùs ad fidei, quàm Religionis subjectum accedit.

DISPUTATIO ULTIMA.

De Institutore, Ministro, & numero Sacramentorum.

EXpositis hucusquè Sacramentorum essentiâ, necessitate, & effectu; ad completam generalem illorum considerationem, agendum restat cum S. D. q. 64. & 65. de effectiva eorundem causa (sive per auctoritatem, sive per ministerium) & numero. Sit igitur

DUBIUM I.

*Utrum Christus D. omnia Sacramenta Novæ Legis
immediatè instituerit, & quâ potestate?*

583 **S**upp. ut omninò certum, solùm Deum posse Sacramenta principaliter, seu propriâ, & conaturali potestate instituire. Id probat S. D. q. 64. a. 2. hâc demonstratione theologicâ: Ille enim sic instituit aliquid, qui dat ei robur, & virtutem; ut patet de institutoribus legum; sed solus Deus potest dare Sacramentis virtutem, & robur ad causandam gratiam, cujus ipse solus est causa principalis: ergo. Hôc suppositô,

584 Prima concl. est affirm. & de fide (saltèm mediâtè) cont. quosdam veteres, oppositum tenentes quoad *Confirmationem, Pœnitentiam, & Uñtionem*. Costat autem ex Trid. sess. 7. can. 1. sic loquente: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia à Jesu Christo, Domino nostro, instituta; anathema sit*. Ubi licèt non addatur particula *immediatè*, nihilominus subintelligenda est, quia id exigit

git proprietas fermonis : si enim aliqua , solùm per Apostolos , aut Ecclesiam , instituisset ; non diceretur simpliciter illa instituisse : Sicut non dicitur instituisse Sacramentalia , quia dedit Ecclesiæ potestatem illa instituendi. *Prat. sess. 14. can. 1.* expressè diffinit , Extremam-Uncionem (de qua præcipua erat apud Veteres disceptatio) fuisse à Christo institutam , & ab Apostolo Jacobo solùm promulgatam : *Prat. Minus* fanè est circa Sacramentorum substantiam aliquid mutare , quàm illa instituere ; at *sess. 21. c. 2.* negat idem Con. esse in Ecclesia potestatem aliquid circa Sacramentorum substantiam mutandi : ergo & illa instituendi. *Accedit* illud *1. Cor. 4. Sic nos existimet homo ut Ministros Christi , & dispensatores Mysteriorum Dei.* Quod ibidem ad idem inducit Tridentinum.

585 Quamvis autem nulla sit ratio demonstrativa hujus concl. utpotè ex mera Dei voluntate pendentis ; adsunt nihilominus optimæ congruentiæ ex D. Th. desumptæ hîc a. *1. ad 1. & 3.* ubi docet , Christum non contulisse Ecclesiæ Ministris potestatem Sacramenta instituendi , non quidem ex invidia , sed ob fidelium utilitatem : nè scilicèt , spem ponerent in homine : nè dissensio oriretur in Ecclesia , ob diversitatem Sacramentorum : Tandem , nè multa capita in Ecclesia essent. *His* accedit , quòd cùm Sacramenta sint Ecclesiæ fundamentum ; ab illo debuerunt omnia institui , qui fundavit immediatè Ecclesiam ; at solus Christus est caput , & fundator Ecclesiæ : ergo ille solus omnia illa immediatè instituit.

586 Secunda concl. *Christus , ut Deus , instituit Sacramenta potestate authoritatis ; ut homo verò , potestate ministerii principalis , seu excellentiæ.* Est com. & quoad *1. p.* constat ex supp. suprâ factâ N. 583. *Quoad 2.* verò ex illo *Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in Cælo , & in terra : Euntes ergo docete omnes gentes , baptizantes eos , &c.* *Prat.* Christus , quâ homo , verè Sacramenta instituit , Eucharistiam enim , v.g. instituit discessurus ex hoc mundo ad Patrem , ut docet *Trid. sess. 13. cap. 1. & 2.* discessurus autem erât ut homo , & loquebatur ut homo. Et de illo dicente ut homine : *Accipite,*

& bibite, canit Ecclesia: Sic Sacrificium istud instituit; sed ut homo, non potuit Sacramenta instituere potestate auctoritatis, propriâ Dei: ergo potestate excellentiæ. Quæ quidem excellentia, ultra Sacramentorum institutionem, tria alia importat, scilicet, *meritum, nomen, & independentiam*, id est, quod meritum ejus operatur in Sacramentis; quod ista in nomine ejus sanctificantur; & quod sine Sacramento potuit effectum Sacramenti conferre.

587 Tertia concl. Potuit absolute Christus hanc suam excellentiæ potestatem Ministris communicare; non tamen omni eminentia, quâ in ipso fuit. Quoâd 1. p. est expressa D. Th. hîc a.4. & com. cont. Scot. Dur. & Vazq. Et prob. Tum ex Aug. asserente, Christum sibi retinuisse potestatem aliis communicabilem Tum, quia nulla in hoc apparet repugnantia. Tum, quia instrumentum conjunctum (ut erat Christus) quanto fortius est, tanto magis potest virtutem suam instrumento separato communicare, ut manus baculo: ergo potuit Christus tantam Ministris dare gratiam, ut eorum meritum operaretur ad effectum Sacramenti; ut eorum nomine sanctificaretur; ut possent illud instituere; & sine illo dare gratiam solô imperiô; in quibus prælata potestas excellentiæ consistit. Tum demum, quia potestas excellentiæ in Christo, est essentialiter ipsa gratia capitalis, communicabilis puræ creaturæ, utpotè essentialiter distincta à gratia personali, juxta D. Th. sup. q.8. a.5. ergo.

588 Quoâd 2. verò p. prob. Eminentia enim potestatis excellentiæ Christi, est, esse instrumentum conjunctum Divinitati in Persona, ut ait D. Th. hîc a.3. sed repugnat ex terminis, purum hominem esse instrumentum divinitati conjunctum: ergo. Præter. Talis eminentia includit dignitatem infinitam meritoriam, & satisfactoriam; sed hæc repugnat puræ creaturæ, ut ostendimus agendo de necessitate Incarnationis: ergo. Hæc omnia apertè tradit S. D. in 4. ad Anib. d. 5. a. 3. dicens, quod Christo aliquid conveniebat tripliciter: unô modô, ratione divinitatis: & hujusmodi aliis hominibus communicare non potuit: Aliô modô, ratione unionis humanæ naturæ ad divinam; & hujusmodi etiam com-

municare non potuit alii homini, nisi similiter ab alia Persona divinâ assumeretur. . . Tertio ratione humanitatis absolute; & hujusmodi potuit aliis communicare.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

589 Opp. I. cont. I. concl. Plura aguntur in Sacramentis, de quibus nulla fit mentio in Scrip. S. ergo. *Prat.* Apostoli vicem Dei gesserunt in terris: ergo aliqua statuerunt Sacramenta. *Prat.* Christus illos misit cum eadem potestate, quam à Patre accepit, juxta illud Joan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos:* ergo cum potestate Sacramenta instituendi: ergo aliqua instituerunt, ne esset superflua. *Tandem:* Nullibi fit mentio institutæ Extremæ Unctionis, nisi Jacobi 5. *Infirmatur qui in vobis, &c.* ergo ab ipso fuit instituta. *Ad I. R.* cum D. Th. a. 2. ad I. N. conf. omnia enim quæ sunt de necessitate Sacramenti, sunt à Christo instituta; & licet non omnia sint in Scriptura, habentur tamen per traditionem Apostolicam. *Pertinentia* verò ad solemnitatem, & devotionem, sunt per homines instituta.

590 *Ad 2. resp. S. D.* ibidem ad 3. Apostolos, & successores, esse Dei Vicarios quoad regimen Ecclesiæ, constitutæ per fidem, & Sacramenta: unde sicut non possunt aliam Ecclesiam constituere; ita nec aliam fidem tradere, nec alia instituere Sacramenta. *Ad 3. N. ant. Ad prob. R. ly sicut* non importare omnimodam paritatem; uti nec in illis Christi verbis Joan. 18. *Pater Sancte, serva eos. . . ut sint unum, sicut, & nos.* *Ad ult. N. ant.* Nam Marci 6. legitur: *Ungebant oleo multos, & sanabant..* Quò factò, docet Trid. sess. 14. cap. 1. insinuatam esse Extremam Unctionem, ut jam institutam. *Verbis* igitur Jacobi non continetur hujus Sacramenti institutio, sed promulgatio, ut ibidem, & can. 1. diffinit Trident.

591 Opp. 2. cont. eandem illud Cypriani ferm. de ablutione pedum: *Ipse Summus Sacerdos, sui est Sacramenti institutor, & Author: In cæteris, homines Spiritum S. habuere Doctorem:* ergo solius Eucharistiæ fuit Christus immediatus Author. *Prat.* Aug. lib. 3. de doct. Christ. c. 9. de Sacramentis novæ Legis sic loquitur: *Quædam pauca pro mul-*

tis . . . ipse Dominus , & Apostolica tradidit disciplina : ergo partim à Christo , partim ab Apostolis instituta sunt. Ad 1. R. 1. sermonem illum (alia difficilia continentem) non esse Cypriani , sed ignoti Authoris , ut observant Bellar. Gravina , & alii ; adeoque nos ejus autoritate non premi. Et sanè argumentum militat cont. hæreticos illud opposcentes qui fatentur , baptismum fuisse à Christo institutum. R.2. Per ly , *sui Sacramenti* , intelligi omnia Sacramenta : per ly autem , *in cæteris* , cæremonialia , ab Ecclesia , solemnitate , & excitandæ devotionis gratiâ , instituta. Ad 2. N. conf. solùm enim vult Aug. quòd Sacramenta à Christo instituta , fuerunt ab Apostolis promulgata , & explicata ; idque denotat vox *disciplina* , quæ non institutionem , sed docentis , & explicantis munus , significat.

592 Opp. tandem cont. 3. concl. cum Vaz. Potestas instituendi Sacramenta , ei solùm convenire potest , à quo oritur primum Sacramenti decretum ; cùm instituere aliquid , nihil sit aliud , quàm illud incipere , & quasi ab initio decernere ; sed primum Sacramenti decretum est Dei proprium : ergo soli illi , &c. *Præf.* Justificatio impii est quid majus creatione Cæli , & terræ , juxta Aug. sed virtus creandi nequit creaturæ , nè ut instrumento quidem , communicari : ergo. Ad 1. dist. min. Primum Sacramenti decretum , in genere causæ principalis authoritative statuentis , C. in genere causæ instrumentalis ministerialiter stabilientis , N. & N. conf. Argum. si quid probat , convincit , nullum hominem posse propriè dici Legislatorem , aut Religionis Institutorem ; cùm primum Legum , aut Religionum decretum , Dei sit proprium. Ad 2. Resp. ex dictis tom. 3. N. 889. quòd licet justificatio impii prætet creationi ex p. termini (modò ibi expositò) ex parte tamen modi agendi , creatio est major justificatione.

DUBIUM II.

An, & qualis requiratur intentio Ministri ad valorem Sacramenti?

593 **S**upp. 1. ut certum, solum homines viatores esse ordinariorum novæ Legis Sacramentorum Ministros. Tum, quia soli viatores possunt de Lege ordinaria illa recipere. Tum, quia Christus Sacramentorum Ministros designans, solos viatores alloquebatur. De potentia tamen absoluta, possunt illa Angeli, & homines beati, & conficere, & ministrare; virtus quippè divina nulli signo, nullique Ministro alligata est: unde Angelos, ex speciali dispensatione, & Episcopos ordinasse, & Eucharistiam distribuissè, & Tempa consecrassè, variis Historiæ Ecclesiasticæ monumentis proditum est.

594 Supp. 2. intentionem, quoad præsens, nihil esse aliud, quàm voluntatis affectum, volitionem, seu propositum aliquid faciendi. Et est multiplex: Alia est rei *in se*; alia rei *in causa* quæ vocari solent *directa*, & *indirecta*, sed non rectè, juxta dicta de divisionibus voluntarii tom. 2. à N. 124. Alia est *interpretativa*, quæ potiùs præsumptio intentionis est, quàm intentio, sive, non est intentio quæ sit, sed quæ foret si res proponetur. *Intentio* rei in se, alia est *actualis*, alia *virtualis*, alia *habitualis*: De quibus omnibus infra. Supp. 3. ad valorem Sacramenti aliquam requiri intentionem Ministri; alioquin amens, ebrius, & dormiens, possent conficere Sacramentum; quod nullus, vel hæreticus, dixerit. *Quid* autem, & qualiter debeat intendere? in dubium vocamus. Pro cujus resol. fit.

595 Prima concl. *Ad valorem Sacramenti necessaria est intentio Ministri volentis (saltèm generaliter, & confusè) facere quod facit Ecclesia, aut Christus instituit.* Est de fide cont. Uviclephistas, Lutheranos, & Calvinist. ut constat ex CC. Constantiensi, Flor. & Trid. *Si quis dixerit* (inquit istud

fess. 7. can. 11.) in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem, saltem faciendi quod facit Ecclesia; anathema sit. Constat præ. rat. D. Th. hîc a. 8. Tum, quia quæ sunt præter intentionem, sunt casualia; quod non est dicendum de operatione Sacramentorum. Tum, quia quando aliquid se habet ad multa, oportet, quòd per aliquid determinetur ad unum, si illud effici debeat; sed quæ in Sacramentis aguntur, sunt indifferentia ad multa, sicut ablutio baptismi potest ordinari, & ad munditiam vel sanitatem corporalem, & ad ludum, & ad multa alia: ergo oportet, quòd per intentionem abluentis determinetur ad Sacramentum conficiendum.

596 Secunda concl. Ad valorem Sacramenti non sufficit in Ministro intentio serid peragendi externi ritus, qui in Ecclesia religiosus est; sed necessarid requiritur intentio faciendi ritum illum, ut sacramentalem. Est com. cont. Cather. Salmeronem, Scribonium, Pasqualig. & quosdam Parisienses, & Lovanienses, quibus mordicus adhærent Juenin, & Contensonus, immeritò pro se adducentes Mag. in 4. d. 27. litt. C, ubi docet, malitiosam contrahentis matrimonium intentionem, Sacramenti valorem non impedire, si dolus, & violentia absit. Loquitur enim Magister (verba sunt D. Th. ibi) quantum ad forum exterius Ecclesie, in quo, secundum ea quæ apparent, judicatur.

597 Sed iniquius adhuc in sui partes trahere conantur D. Th. ut infrà patebit: Perperam proinde allegant Sylvest. verb. Baptismus tit. 3. cum ibi verbis ipsis D. Th. obijci solitis, utatur, & conclusionem nostram ibi, & ubique expresse tradat. Perperam etiam citatur Javellus, p. 5. Phil. Christ. tract. 2. c. 6. ut ipsum legenti contabit: ait enim, quòd baptizans (non quidem serid) sed per jocum, cum intentione tamen faciendi quod facit Ecclesia, verè conficit Sacramentum: quoniam (inquit, & rectè) intentio faciendi quod facit Ecclesia, non est jocularia. Demum (quidquid sit de aliis) injustè adducitur in idem Viguerius noster, ut vel ex ipsius verbis, à Contensonò adductis, evidentissimè liquet, loquitur enim de intentione conferendi effectus

Sacramenti, quam ad hujus valorem non requiri, nullus ambigit.

598 Prob. autem concl. Tum ex Flor. in Decreto de Sacram. ubi postquam dixit, in casu necessitatis, quemlibet etiam Paganum validè baptizare, modò servet formam Ecclesiæ; addit, & *intendat facere quod facit Ecclesia*: ergo ultra intentionem pronuntiandi formam, requirit etiam intentionem faciendi quod facit Ecclesia per istam formæ pronuntiationem. Tum ex Trid. sess. 14. cap. 6. ubi ad validam absolutionem requirit in absolvente *animum*, & *seriò agendi*, & *verè absolvendi*; atqui Adversarii docent, seriò proferentem verba, etsi animum habeat non absolvendi, validè absolvere: ergo apertè contradicunt Tridentino.

599 Et quamvis mens Concilii ibi, sicut & alibi, non fuerit Catholicorum opiniones, sed hæreticorum dogmata directè proscribere, ut appositè observat Card. Palavicinus in illius Historia: Sæpè nihilominus inter damnandas hæreses, doctrinam tradit, nonnullis Catholicorum opinionibus satis adversam, quâ proinde Theologi ad illas validè propellendas jurè utuntur. Et ita quoad præsens accidisse, contendimus: Dùm ad valorem absolutionis ex parte Ministri, non modò requirit, quòd jocus absit (quod ad condemnationem Lutheri satis erat;) sed etiam, quòd verè absolvendi animus absit; quod opposita nobis opinio apertè negat.

600 Prob. deinde concl. ex condemnatione hujus propositionis ab Alex. VIII. N. 28. *Valet baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus verò in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere quod facit Ecclesia.* Pontifex enim non damnat errorem hæreticorum asserentium, talem baptismum jocosè collatum, valere; id enim sufficienter à Trident. proscriptum erat: damnat igitur assertum quorundam Catholicorum, docentium, valere talem baptismum, modò *seriò exteriùs perficeretur*, quod est ipsissima opinio quam rejicimus. Imò (inquit Hennis) *dicta propositio desumpta est ex Thesi cujusdam Doctoris mihi olim cogniti, & familiaris,*
qui

qui præcisè Adversariorum sententiam sustinebat.

601 Accedit doctrina Ecclesiæ in Rubricis Missalis §. 7. de defectu intentionis, ubi sic legitur: *Si quis habeat coram se undecim hostias; & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, in his casibus non consecrat, quia requiritur intentio.* Quibus recursum Adversariorum ad circumstantias, præcludit penitus. Accedit præ. quòd jam universalis Ecclesiæ praxis obtinuit, ut in dubio Sacramenti in necessitate conferendi, intentio sit conditionata: Ad quid enim intentio illa interna conditionata; si ab ea non dependeat Sacramentum, ubi seriò ponitur totus ritus exterior? Accedit demùm ratio D. Th. adducta N. 595. quam Ecclesiæ doctrina, & praxis canonizavit: Quia seria positio materiæ, & formæ, etiam cum intentione seriò agendi, est adhuc indifferens ad esse naturale, aut sacramentale: ergo alia requiritur intentio per quam determinetur ad esse Sacramenti.

602 Tertia concl. *Ad valorem Sacramenti nec sufficit intentio in causa, nec interpretativa, nec habitualis: nec requiritur actualis, & si optima; sed sufficit, & requiritur saltem virtualis.* Quòd tres priores pp. constat, quia si intentio in causa, aut habitualis sufficerent, posset quis ebrius, aut dormiens Sacramenta conficere: Et cum interpretativa, nec existat, nec extiterit, & habitualis non remaneat, influere nequeunt in actionem deliberatam, qualis esse debet Sacramentalis. Quarta p. etiam constat, nec enim credibile est, Christum illam in nobis exigisse; nam eam semper habere, est moraliter impossibile; cum sæpè cor nostrum derelinquat nos, adeoque si necessaria foret, frequens esset Sacramentorum nullitas, cum maximo salutis dispendio. Ultima demùm p. docetur à D. Th. hîc a.8. ad 3. dicente: *Cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere quod facit Ecclesia; si postea in exercitio actûs, cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Et ratio est, quia virtualis intentio sufficit ut actio sit humana, & deliberata: ideoque & attentio virtualis sufficit, ut oratio sit memoria: Ad meritum etiam sufficit virtuale chari-

tatis imperium ; & ad agendum propter finem , fat est virtualis permanentia intentionis illius.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

603 Opp. 1. cont. 1. concl. Innocentium IV. lib. 3. Decret. c.2. docentem, baptismum esse ratum , licet *Minister gerat in mente non facere quod facit Ecclesia.* Prat. Nicolaus I. consultus à Bulgaris de baptizatis à quodam Judæo , de quo dubitabatur , an esset Christianus ; respondit, non esse rebaptizandos, modò Judæus ille debitam adhibuerit formam, nullâ intentionis facta mentione. Prat. Aug. lib.7. cont. Donat. c. 53. existimat, valere baptismum falaciter collatum. *Dubitatur etiam ibidem de validitate baptismi mimicè dati.* *Asserit insuper inferius, valere baptismum ubicumque, & quibuscumque verbis Evangelicis consecratum ;* Demùm tract. 5. in Joan. asserit, se in collatione baptismi non timere ebriosum : ergo non requirit in baptizante intentionem.

604 Ad 1. R. Innocentium nihil aliud velle, quàm non esse necessarium, ut Minister intendat idem quod Ecclesia, quantum ad effectum Sacramenti; & valiturum baptismum, etiam si putaret, baptismum nihil operari, quod verissimum est. Ad 2. R. Pontificem non fuisse consultum de intentione, sed solùm de fide Ministri, cujus defectum non obesse baptismi, certum est, ut infrà patebit : Nomine autem *debitæ formæ*, intelligit *debitum ritum*, comprehendentem (juxta dicta) intentionem. Ad 3. R. August. in 1. testim. non loqui de falaciâ, seu defectu intentionis faciendi quod vera Ecclesia facit ; sed de fallaciâ seu defectu fidei Ministri circa veritatem baptismi, quæ baptismi minimè officit. In 2. autem dubius hæsit, non quòd dubitaverit unquam de necessitate intentionis ; sed, an illam haberet mimicè baptizans, eò quòd possit intendere, vel ludere, vel (etiam ludendo) id quod Christiani agunt, agere. In 3. verò, sicut supponit adhibitionem materiæ sufficientis, ita intentionis. In 4. demùm solùm vult, pravos baptizantis mores, nihil obesse valori baptismi, ideòque dixit : *In baptismo non timeo ebriosum, non adulterum, non ho-*
mi-

micidam. Vide D.Th. in 4.d.6. q.1. a.2. qq.1. ad 3.

605 Opp. 2. cont. eandem : Baptismus ab Athanasio puero pueris cum eo ludentibus administratus , ab Alexandro Episcopo Alexan. fuit approbatus. *Ratus* etiam fuit baptismus quem S. Ginesius in theatro mimi personam gerens , ad Christianæ Religionis derisionem , sibi conferri voluit, ut legitur in Martyrologio Rom. die 25. Aug. Et simile traditur de S. Ardalone , ut videre est in eodem Martyrol. die 14. Aprilis : ergo.

606 Ad 1. (si vera sit historia , quam in dubium vertere licet, ob ea quæ Natal. Alex. aliique observant,) R. cum Hugone Victor. Soto , aliisque communiter , quòd hominem quidpiam facere jocò , stat dupliciter ; unò modò fingèdo se facere quod non facit ; ut cùm quis in Comœdia fingit se lugère , & non luget ; & per talem fictionem non fiet Sacramentum : Alterò modò verè id faciendo , licèt jocò. Et istò modò faciebat Athanasius ; ludendo enim , intendebat facere quod Episcopus faciebat & intendebat. Ad 2. omiſſis aliis solut. pariter R. quòd mimus baptizans S. Ginesium , jam repentè conversum , & baptizari volentem , habuit intentionem faciendi quod facit Ecclesia. *Quòd* autem Christianus (prout objicit Lugo) talem in Scena personam agens , intentionem Ecclesiæ non habeat , nihil refert ; ideò enim id non intendit , nè rebaptizet , quod nefarium judicat. At verò Pagani , ad majorem Ecclesiæ , & Sacramentorum despectum , intendebant facere quod Christiani facere solent.

607 Opp. 3. ad idem : Medicina operatur independentè ab intentione applicantis : ergo & Sacramenta (quæ sunt medicamenta spiritualia) independentè ab intentione Ministri. *Prat.* Ad validam prædicationem non requiritur intentio prædicandi : ergo nec ad valorem Sacramenti requiritur intentio illud conficiendi. *Prat.* Sacramenta constituuntur per res & verba ; sed hæc habentur independentè ab intentione Ministri : ergo. *Tandem* signa (quæ sunt Sacramenta) significant independentè ab intentione applicantis illa : ergo.

608 Ad 1. R. disp. esse, quòd medicina corporalis habet vim sanandi ex suis intrinsicis; Sacramentum autem habet virtutem ab extrinseca institutione Christi, Ministri intentionem requirentis ut illud subsistat; Sacramentò autem semel subsistente, suum sortitur effectum independenter ab intentione illud conferentis. Ad 2. R. disp. esse, quòd prædicatio est de se talis, adeòque instruit, velit nolit concionator: Actio autem Ministri, cùm sit de se indifferens ut sit naturalis, aut Sacramentalis; debet intentione Ministri determinari. Ad 3. dist. maj. Constituuntur per res & verba, nudè sumpta, N. determinata per intentionem ad esse sacramentale, C. Ad ult. dist. ant. Signa naturalia, C. arbitraria, seu ad placitum, N. universaliter; quia dum illa instituens, requirit applicantis intentionem ad eorum significationem, ubi illa deficit, ista non subsistit.

609 Opp. 4. con. 2. concl. Minister Sacramentorum est instrumentum Christi; sed instrumentum nihil agit præter actum externum: ergo. *Præt.* Lutherani, & Calvinistæ non intendunt facere quòd facit vera Ecclesia, seu Romana; & tamen validè baptizant: ergo. *Præt.* Atheos potest validè baptizare; sed non potest velle quòd Christus instituit, aut quòd Ecclesia facit, cùm nec Deum, nec Christum, nec Ecclesiam agnoscat: ergo. Ad 1. Dist. maj. cum D. Th. híc a. 8. ad 1. est instrumentum animatum, C. inanimatum, N. & sic distinctâ min. N. cons. Instrumentum enim animatum, cùm non solum moveatur, sed etiam moveat se, debet habere intentionem, quâ se subjiciat principali agenti, cum quo idem intendere debet. *Nota* tamen (ut instantias præcludas) quòd instrumentum animatum interdum se habet ac si esset inanimatum, ut patet in nuntio deferente solum litteras, aut servo præcisè referente domini voluntatem: & etiam in interprete confitentis, aut procuratore matrimonium contrahentis. Minister autem Sacramentorum est instrumentum animatum, & liberum, cujus arbitrio commissa est à Christo Sacramenti subsistentia. Ideòque Trid. sess. 14. can. 9. diffinit, absolutionem Sacramentalem esse actum judicialem, & non nudum ministerium.

Ad

610 Ad 2. Dist. maj. Non intendunt explicitè; C. implicitè, N. Intendunt enim facere quod Christus instituit, & vera Ecclesia facit; tametsi errent existimando, proprium gregem esse veram Ecclesiam. Ad 3. Dist. min. Non potest velle expresse, & distinctè, C. implicitè, & confusè, N. Quia potest velle facere quod videt à Christiano fieri, & consequenter quod Ecclesia facit, & Christus instituit: sicut accidit quibusdam Paganis Christum, & Ecclesiam ignorantibus, *non enim est necessè, quòd baptizans sciat quid sit Ecclesia*, ut ait Inn. IV. cap. 1. lib. 3. Decretalium. Et licèt àtheos credat, Christum, & Ecclesiam esse chimeras, potest nihilominus implicitè nomine Christi baptizare, volendo enim facere quod facit alter, agens nomine Christi, aut Ecclesiæ; vult & ipse taliter agere.

611 Opp. 5. cont. eandem. Licèt Ecclesia sciat, Lutheranos, & Calvinistas non requirere intentionem mentalem ad valorem Sacramenti; non tamen baptizat, nè quidem sub conditione, redeuntes ex illis ad Ecclesiam: ergo censet, illam non requiri. *Prat.* Mardocheus fuit verè ab Aman honoratus, licèt hic contrarium intenderet, *Elther* 6. ergo. *Prat.* Pingens, licèt interiùs nolit pingere, de facto pingit: ergo ponens partes Sacramenti, ipsum ponit, velit nolit. *Prat.* Episcopus verè ordinat excommunicatos, quamvis dixerit, se nolle illos ordinare, si qui sint: ergo. *Tandem:* Quia horribilia alioquin sequerentur absurda, si perversi Ministri non intenderent baptizare (uti in Galliis accidisse fertur:) ergo. Ad 1. R. sic Ecclesiam agere, quia, ipsis fatentibus, eòdem modò se gerunt in baptizando, quò Catholici; adeòque in praxi adhibent intentionem, quam negant necessariam. Ad 2. R. disp. esse, quòd cæremoniæ ab Aman exhibitæ, non erant de se indifferentes ad honorem, vel aliud, sicut in præsentì.

612 Ad 3. R. pariter disp. esse, quòd pictura est quid de se determinatum; ideòque pingentis determinatione non eget ut sit pictura; secùs est in nostro casu, ob sæpè dicta. Et sanè argumentum eòdem modò probaret contra opposcentes, mimicè omninò baptizantem, v. g. validè bap-

baptizare ; quia mimicè sic pingens , de facto pingit. *Ad* 4. Dist. ant. verè ordinat excommunicatos vi intentionis externæ, N. internæ, C. Quia auditò, nullos esse excommunicatos, vult jam absolutè quemlibet ordinare. *Ad ult.* R. immeritò illò terriculamentò moveri nonnullos, quasi eadem incòvenientia oriri non possent ex parte formæ, omninò utiquè necessariæ, si illam perversè corrumpere substantiàliter Minister. *Dicendum* igitur, inconvenientia rara hæcenus fuisse, ob vigilantem Dei providentiam: Et vix contingere potest, eò malitiæ devenire Ministrum, ut velit alios perire, nullò sibi inde reportatò commodò.

613 Opp. 6. ad idem D. Thomam hîc a. 8. ad 2. ubi, rejectis quorundam opinionibus, sensum suum his verbis exponit: *Et idèd alii meliùs dicunt, quòd Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus est Minister. In verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum.* Idem habet in 4. d. 6. q. 1. a. 2. qq. 1. ad 2. R. neutiquàm de mente D. Th. dubitari posse, cum utrobiquè, & semper, communem sententiam apertissimè tradat, ut, sexdecim ejusdem productis testimoniis, ostendit Prado hîc dub. 7. §. 5. *Nec sibi & veritati ullatenùs adversatur verbis objectis, quorum sensus, ex proposito ad quod loquitur, sumendus est, ut Cajet. communiter secutus, appositè notat. Profert enim illa S. D. pro solutione difficultatis motæ in argumento, scilicèt, si mentalis intentio Ministri exigeretur, nullus esset certus, se esse verè baptizatum.*

614 *Ad hanc enim certitudinem nostram de susceptis Sacramentis (inquit Cajet.) intelligendum est, sufficere intentionem Ecclesiæ per verba Ministri expressam, nisi per Ministrum, aut suscipientem, contrarium exprimat. Ita quòd non intendit Author, quòd hæc sufficiant ad perfectionem Sacramenti simpliciter; sed ad perfectionem ejus, secundum humanam certitudinem: per hoc enim evitatur inconveniens, quòd quilibet incertus posset dici de susceptis Sacramentis. Hæc Cajet. quibus rectè perpenlis, facilè evanescunt, quæ cont. hanc solutionem*

nem objiciunt Vazq. & Lugo: Juxta subjectam enim argumenti materiam (cui debet conferri solutio) evidenter apparet sensus allatus: quia cum tota difficultas esset de anxietate, ob ignoratam interiorem Ministri intentionem: satis formaliter respondet S. D. certificari nos per Ministri verba, exprimentia intentionem Ecclesiae, cui Ministrum concordare, est moraliter certum, & ut tale habendum, dum doli signa evidentia non apparent. Vide D. Th. in 4. d. 27. q. 1. a. 2. qq. 4. ad 2. ubi eodem modo respondet de certitudine consensûs ad matrimonium exacti.

615 Opp. tandem cont. 3. concl. Intentio merè habitualis sufficit interdum in suscipiente: ergo & in conficiente. *Prat.* Sufficit talis intentio, ut applicetur Missa: ergo etiam ut conficiatur. *Tandem* D. Th. hîc a. 8. ad 3. tantum requirit intentionem habitualement: ergo. *Ad* 1. R. disp. esse, quod suscipiens Sacramentum, non est agens; adeoque sufficit, quod voluerit, & obicem contrariæ voluntatis non ponat, ut dicitur in Conc. Araus. I. cap. 12. & cap. *Majores de Baptismo*: Conficiens autem est agens, operans humanò modo, & determinans actionem, de se indifferentem, ad esse sacramentale. Vide S. Th. infra q. 68. a. 7. *Ad* 2. omisâ solut. negantium ant. R. disp. esse, quod applicatio non est factiva Sacramenti, cum hujus existentia neutiquam ab illa dependeat: Intentio autem conficiendi Sacramentum, ad hujus existentiam necessariò requiritur, tanquam determinans actionem de se indifferentem; adeoque debet esse saltè virtualis.

616 *Ad* ult. R. vel S. D. intentionem reverà *virtualem*, nominasse *habitualement*, juxta morem sui temporis cum vocet *habitualement*, quæ manet in distracto paulò post *actualement*: *Vel* mendum esse scribentium, & Typographorum, qui ex virtuali *habitualement* fecerunt: Cujus indicium est, quod exemplaria quædam anni 1540. intentionem *virtualem* legunt, ut rectè hîc, & alibi observat Joan. Nicolai. *Et* sanè D. Th. non solet *habitualement* cum virtuali confundere, sed unum ab alio accuratè distinguit, ut ex aliis exemplis patet infra q. 87. a. 1. & q. un. de Charit. a. 11. ad 3. & in 4. d. 16. q. 2. a. 2. qq. 2.

qq. 2. Ut aliis argum. occurras, adverte, quòd intentio virtualis, pro varietate negotiorum, solèt interdum plurimum durare, nec opus est actualement repetere, ut censeatur vñ illius fieri opus, ut videre est in contractu Matrimonii per procuratorem, aliisque: Aliquando verò, nisi intra breve tempus renovetur actus, censeatur opus fieri casu.

DUBIUM III.

Utrum ad valorem Sacramenti requiratur fides, aut probitas Ministri?

617 **C**oncl. est neg. & de fide. Et quòd i. p. est difinita cont. Donatistas, asserentes invalidum esse Baptismum ab Hæreticis collatum, in Con. Arelat. 1. an. 314. & nicæno I. can. 8. & 19. cujus sæpè meminit Aug. cont. Donatist. nomine *Plenarii totius Orbis Concilii*: quæ sanè Arelateni adaptari non possunt, fuit quippè 26. tantum Episcoporum: nec Bagajeni, cum fuerit Donatistarum, ut testatur ipse Aug. lib. 10. cont. litteras Petiliani c. 10. & insuper celebratum fuerit, Augustinò jam natò. Sicut & *Alexandrinum, Capuense, & Constantinop. I.* de quibus Augustinum loqui nonnulli contendunt; cum tamen ipse dicat lib. 1. de Baptismo, ante se natum, plenarium illud Concilium congregatum fuisse. *Laudatos Nicænos canones spectans Hieron. in Dial. Adversus Luciferianos, ait: Synodus Nicæna omnes Hæreticos suscepit, exceptis Pauli Samosatani Discipulis: & quod majus est, Episcopo Novatianorum, si conversus fuerit, Presbyterii gradum servat.*

618 Donatistis, re necdum difinitâ, præiverunt (tertiò decurrente sæculò) Agrippinus Episc. Carthag. Africae Primas, mediatu Cypriani Decessor, Cyprianus ipse, plurimique (coactis Synodis) Episcopi Afri, quibus mordicus adhæserunt Dionysius Alexand. & Firmilianus Cæsariensis in Cappadocia, cum frequentissimis Ægyptiorum, & Orientalium Conciliis, unanimiter reprobantes hæretico-

rum

um Baptismum His autem omnibus præverat præcedenti sæculo Tertullianus, necdum hæreticus, lib. de Baptismo c. 15. Quia tamen Agrippinus, primus omnium errorem hunc Concilii autoritate firmavit; ideò fortè primus illius author, audit apud S. Vincentium Lirin *Suscitarunt* postea illum plures Sectarii, ut quidam Arriani, Ætiani, Albigenes, Vviclephistæ, Hufitæ, alique, contra quos sepè difinita est prima conclusionis p. Sed præcipu in Con. Constant. sess. 8. & Trid. sess. 7. de Bap. can. 4. ubi sic legitur: *Si quis dixerit, Baptismum qui datur ab hæreicis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S. cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; anathema sit.*

619 Secunda etiam p. sæpè pariter olim difinita est cont. Donatistas, Henricianos, & Albigenes; & tandem cont. Vviclephistas, & sequaces in laudatis CC. Constant. & Trid. ubi suprâ: *Si quis dixerit* (ait Trid. can. 12. de Sacram.) *Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum; anathema sit.* Constat insuper utraque traditione Ecclesiæ, communi PP. consensu firmatâ. *Quibus accedit* rat. D. Th. ex Aug. hîc a. 5. & 9. Minister enim operatur instrumentaliter, seu non virtute propriâ, sed Christi: ergo accidunt illi, quâ tali, propria fides, aut probitas: sicut Medico fanitas. Et quidem, si valor Sacramenti à ministri fide, aut probitate pendèret, cùm istæ pluribus desint, & nobis constare nequeant; parum Christus Ecclesiæ suæ, & securitati nostræ, consulisset. *Quomodò securi erunt* (inquit Aug. lib. 1. cont. Litt. Petil. *si conscientia dantis attenditur, quæ latet oculos accepturi?*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

620 Opp. 1. cont. 1. p. Apostolorum Canones 45. 46. & 67. perspicuè decernentes, inanem esse baptismum, & Ordinem ab Hæreticis collatum. R. Canones illos non esse Apostolorum, nec doctrinam Apostolicam continere; sed à Concilio Iconensi, (præfatum errorem stabiliente) editos, ut censent Viri eruditi apud laudatum Natalem.

Profectò, si Apostolici forent, illos Cyprianus Stephano, & Donatistæ Augustino objecissent. Nec reliqui vulgares *Apostolorum Canones* auctoritatem fortiuntur Apostolicam, cum S. Gelas. Papa, librum quinquaginta priores continentem, reprobet, & apocryphum declaret: nec ullus ambigat, cæteros usque ad 84. à Dionysio Exiguo, aliisque collectos, supposititios esse; imò non paucos ab Hæreticis, & schismaticis obtrusos. De illis sequens fert iudicium S. Isidorus Hisp. *Canones, qui dicuntur Apostolorum... nec Sedes Apostolica recepit, nec Sancti PP. illis assensum præbuerunt, pro eo quòd ab Hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur, quamvis in eis utilia inveniantur, &c.* Dùm autem CC. & PP. *Apostolorum Canones* allegare solent; non de hac collectione, sed de Apostolicis locuntur Traditionibus, ac disciplinæ Regulis, ab Apostolis acceptis.

621 Opp.2. cont. eandem. Plures PP. signanter Athan. Cyrill. Hierosol. & Basilium, expressè docentes, baptismum ab Hæreticis collatum, nocere potius, quàm prodesse; & esse invalidum, inutilem, & inanem: ergo. R. sic loqui PP. (exceptò, ob mòx dicenda, Basiliò) non quòd universaliter judicarent irritum in se talem baptismum, sed quòd effectum principalem, seu gratiam; quia nimirum huic objicem ponit, illum scienter ab hæreticis extra necessitatem suscipiens, utpotè lethaliter peccat, ministrantis peccato cooperando. Vide D. Th. hïc a. 9. ad 2.

622 Prorsùs autem incredibile est (quidquid dubitet Cabassutius, in Not. Eccles. pag. mihi 68.) Atanasium Re-baptizantium errori favere, cum interfuerit Concilio Nicæno, illum proscribenti, & solùm Paulianistarum Baptismum reprobanti, eò quòd soli inter hæreticos Ecclesiæ formam non servabant, ut testatur Siricius, & Innocentius I. Solùm ergo dubitabat Athan. de Baptismo Arrianorum; quia valdè proclivè erat, ut isti formæ integritatem violarent errorem suum in illam transfundentes. *In periculum veniunt* (inquit orat. 3. cont. Arrianos) *ne amittant integritatem mysterii, loquor autem de Baptismo.*

623 Si autem Cyrill. dùm in Præfatione Catecheseon
ait,

ait: *Soli Heretici rebaptizantur; siquidem prius illud non erat Baptisma*: loquitur de hæreticis legitimam Baptismi formam non servantibus. De Magno autem Basilio verisimile Viris plerisque eruditis videtur (inquit Natal. Alex. hîc) illum, & Capadocum Ecclesiam, adhuc fuisse in errore Firmiliani de rebaptizandis hæreticis, quem à plenaria Synodo damnatum non intelligebat; hanc quæstionem disciplinæ esse putans, quæ in variis Ecclesiis varia esse posset, salvâ dogmatis varietate. Sic apertè colligitur ex his, quæ habet S. D. epist. ad Amphil. can. I. & epist. II. can. 47. quæ nullam expositionem admittunt, ut ea legenti constabit.

624 Opp. 3. cap. *Schisma*, dist. 19. legitur, dixisse Pelagium Papam: *Non est Christi Corpus, quod Schismaticus conficit*. *Prat.* Innoc. I. ep. 18. ad Alexan. *Non videtur* (inquit) *Clericos Arrianorum, Sacerdotii ministerii cujuspiam suscipere dignitatem*. *Tandem.* Urb. II. 3. q. 7. *Daibertum*, hunc, à Nezelone factum Diaconum, iterum ordinavit; quia Nezelon fuerat ab hæreticis ordinatus. *Ad 1. R.* Pelagium solùm velle, non esse Corpus Christi quoàd membrorum Ecclesiæ unitatem, quam Schismaticus scindit; licèt sit quoàd veritatem, si fuerit validè ordinatus. *Ad 2. R.* Innocentium loqui de honore ministrandi, qui illis factis jam Catholicis non permittebatur, ut patet ex epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ, c. 4. *Ad ult. R.* Urbanum reordinasse Daibertum, non tamen ob defectum fidei, sed potestatis, ordinantium Nezelonem, quia solùm erant Corepiscopi; ideòque Urbanus adjecit: *Qui Pontificalem honorem non habuit, Pontificalia jura tribuere non potuit*.

625 Opp. 4. cont. 2. p. Mali Ministri sunt immundi, nec gratiam habent: ergo nec alios mundare possunt, nec gratiam illis conferre, cum nullus det, quod non habet. *Prat.* Mali sunt præcisi à Christo, cum non habeant charitatem, unientem membra capiti: ergo non possunt Sacramenta conferre, quorum tota virtus derivatur à Christo. *Ad 1. N.* conf. Ministri enim Ecclesiæ, non propriâ, sed Christi virtute, à peccatis mundant, & gratiam conferunt: ideòque effectus Sacramenti, non consequitur similitudinem

nem Ministri, sed configurationem ad Christum, per illos agentem. Sic D.Th. a.5. ad 1. Ad 2. R. cum eodem ibidem, ad 2.N.conf. Christus enim operatur in Sacramentis per malos, tanquam per instrumenta mortua, sibi tamen per quandam motionem conjuncta, ut baculus motori.

DUBIUM IV.

Utrum Ministri consecrati, in peccato mortali ministrantes, mortaliter peccent?

626 **C**oncl. est affirm. & com. cont. Hieron. Llamas, & nonnullos, quorum opinatio deleri iussa est in Expurgatorio Hispano ann. 1640. Prob. autem 1. ex Scrip. requirente sanctitatem in Ministris veterum Sacramentorum. Exodi 19. *Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum sanctificentur.* Levit. 21. *Sancti erunt Deo suo.* Isa. 52. *Mundamini, qui fertis vasa Domini:* ergo à fortiori, &c. Hinc Apost. idem requirit à Diaconis nostris 1. ad Tim. 3. *Et hi probentur primùm: & sic ministrent, nullum crimen habentes:* adeòque idem dicendum de Sacerdotibus, quorum ministerium longè sublimius est. Quapropter idem Apost. ad Tit. 1. docet irreprehensibiles, & sine crimine esse debere Episcopos, Presbyteros, & Diaconos. Prob. deinde rat. Tum, quia juris naturalis est, ut sancta sanctè, & religiosè tractentur. Tum, quia Ministri conformari debent Deo, Christo, & Ecclesiæ, quibus ministrant, & Sacramentis ipsis, quæ conficiunt, & dispensant.

627 Observandum tamen est cum Cajet. hîc a.6. ex D. Th. quòd ut Minister mortaliter peccet, requiritur 1. quòd exhibeat se Ministrum, & ut talis agat. Secundò, quòd tale ministerium sit actio sacramentalis, id est, ad Sacramenti factionem proximè ordinata, seu illius factiva, aut jam facti applicativa, & distributiva. Quorum alterum si deficiat, non erit peccatum mortale. Defectu primi, non peccat lethaliter pravus Sacerdos urgente necessitate baptizans:

Nec Matrimonium in mortali contrahens, quatenus illud ministrat, tametsi graviter delinquat illud indebitè suscipiēs: Quia nimirum, Sacerdos tunc non tam Ministrum agit, quàm necessitatem patienti succurrit, ut ait D. Th. ad 3. Contrahentes autem Matrimonium, non sunt Ministri consecrati, sed ex natura contractus exacti.

628 Defectu secundi, non peccat mortaliter confirmatus fidem profitendo coram tyranno in peccato mortali: nec malus Episcopus benedicens Tempora, vasa, vestes, Abbates, Virgines, & id genus: nec pravus Concionator prædicans (nisi peccatum ejus esset publicum, tunc enim graviter peccaret, ob scandalum) quia tales actiones non sunt sacraméntales. Peccant tamè lethaliter (quidquid aliqui dicât) Eucharistiã ministrâtes in peccato mortali: Diaconi, & Subdiaconi sua ministeria in tali statu solemniter obeuntes: demùm mali Episcopi chrisma, & oleû infirmorû cõsecrâtes; quia scilicèt omnes præfatæ actiones sunt Sacraméntales, & sacræ, sacro Ordini annexæ, quas si excõmunicatus, aut suspensus exerceat, fit irregularis; adeoque exigunt in agente sacrationem, & exclusionem peccati mortalis.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

629 Opp. 1. cont. concl. Bonitas Ministri ad solam Sacramenti decentiam pertinet, juxta D. Th. a. 5. præced. ergo illius defectus non est peccatum mortale. *Præter.* Baptizans (etiamsi sit Sacerdos) urgente necessitate, non peccat mortaliter, quantumvis mortali peccatõ sit infectus; sed est Minister Christi, cui conformari debet: ergo pariter. *Ad 1. R.* cum Cajet. D. Th. loqui ibi de actione Sacramentali secundum rationem operis operati, qualiter non exigit bonitatem Ministri, nisi secundum quandam decentiam: ideoque sive bonus, sive malus sit Minister, Sacramentum vivum, & efficax est: At verò secundum rationes operis operantis, exigit necessariò bonitatem in Ministro. *Ad 2. R.* disp. esse, quòd in casu necessitatis, character Sacerdotalis se habet per accidens; non præcisè quia deest solemnitas, sed quia adest necessitas non expectandi Ministrum ex officio; adeoque tunc est Minister necessitatis,

tis, ac si foret Laicus, in quo non requirit Christus sanctitatem, alioquin minus perfectè esset provifum, si Sacramentum summæ necessitatis, non posset quilibet licitè ministrare.

630 Opp.2. cont. observationem Cajet. & inde deducta: Peccatores tangentes Corpus Christi sub specie propria, non peccabant: ergo nec modò peccant Sacramentum Corporis Christi tangendo, & ministrando. *Prat.* Quia aliàs tot peccata committeret malus Minister, quot hostias aliis sumendas tribueret; quod durum videtur: ergo. *Ad 1.R.* illud probare, quòd sicut tunc peccatores licitè Christum recipiebant, ut se, suasque domos sanctificarēt; liceat pariter nunc peccatori, illum sub Sacramento existentem recipere. *Dicendum* igitur cum D.Th. infrà q.80.a.4. ad 1. disp. esse, quòd Christus tunc *non exhibebat se tangendum, in signum spiritualis unionis ad ipsum, sicut exhibetur sumendus in hoc Sacramentum.* Insuper nunc jam non gerit similitudinem carnis peccati, ob gloriam resurrectionis: unde & Sacerdotum manus consecrantur, ut sumant, & dent cæteris. *Ad 2. N. min.* aliàs, nec malus Sacerdos tot sacrilegia committeret, quod per diem ex munere baptizaret, adsolveret, aut inungeret: aut, si esset Episcopus, ordinaret, aut confirmaret. Itaque unitas successione, non continuat moraliter actiones, nec in bonum, nec in malum; quia bonæ, ut multæ elemosynæ successivè largitæ, multa sunt merita; malæ autem, plura sunt peccata.

631 Opp.3. Si Diaconi, & Subdiaconi, lethalis peccati rei, lethaliter peccarent sua ministeria obeundo; idem de initiatis quatuor minoribus Ordinibus, solemniter ministrantibus, dicendū foret; sed hoc nullus dixit: ergo. *R.1.* concessâ maj. *N. min.* quidquid aliqui jactent: Illud enim docere videtur D.Th. in 4. dist. 5. q. 2. a. 2. qq. 4. & d. 24. q. 1. a. 3. B. Alb. M. D. Antonin. Sylvester, Navarrus, & Faber, apud Pradum hîc dub. 4. n. 88. & tuetur novissimè P. Marin; & favet Greg. IX. cap. ult. de *temporibus ordinationum*, ubi de omnibus universaliter Clericis peccatoribus, ait: *Si non pœnituerint, monendi sunt, & sub interminatione divini judicîi*

obtestandi ut in testimonium suæ damnationis, in susceptis ordinibus non ministrent. Quæ verba plures detorquent pro suo libito. R. deinde N. sequel. quia actiones minorum ordinum, cum non versentur circa materiam sacram, possunt licite fieri à Laicis, adeoque à Clericis peccatoribus, absque lethali peccato. Secus est de actionibus Diaconi, & Subdiaconi, ob dicta.

632 *Authoritates adduci solitæ ad probandum, Concionatorem pravum lethaliter prædicando peccare, vel loquuntur de peccatoribus publicis, vel solum indicant, talem Concionatorem prædicando peccare, non exprimendo, an lethaliter, an solum venialiter. Notandum hic, nullum Divinum aut Ecclesiasticum extare præceptum de præmittenda confessione ad conficienda Sacramenta, unâ exceptâ Eucharistiâ, propter ipsius sumptionem; unde ad reliqua, sufficit contritio aut attritio existimata contritio. Et sic habetur in Rituali Pauli V. Tit. I. Sacerdos (inquit) si fuerit peccati mortalis sibi conscius, quod absit, ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde peniteat. Sed si habeat copiam Confessoris, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.* Quibus, non obligatio, sed mera convenientia confitendi declaratur. Nec amplius requirunt Cathecismus Rom. & nonnullæ Provinciales Synodi, dum statum gratiæ per Confessionem exigunt.

DUBIUM ULTIMUM.

De Numero, & ordine Sacramentorum Novæ Legis.

633 **P**Rima concl. *Septem sunt Novæ Legis Sacramenta; nempe, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium.* Est de fide ex Scrip. Traditione, & CC. Flor. & Trid. Ratio à priori est voluntas Christi: Congruentiæ verò assignantur à D. Th. q. 61. a. 1. ex duplici principio, quia scilicet, Sa-

Sacramenta Ecclesiæ ordinata sunt ad vitam spiritualem, & in remedium peccati. Ex utroque enim probatur præfatus septenarius Sacramentorum numerus. Ex primo quidem, Ad vitam enim corporalem (cui spiritualis conformatur) septem necessaria sunt, nempe, generatio, augmentatio, nutritio, & (si morbus accidat) sanatio, & pristina valetudinis restitutio, demùm species, & multitudinis regimen, & propagatio: Hæc igitur eadem in vita spirituali desiderantur; ad eaque conferenda, totidem Sacramenta instituta sunt: Per *Baptismum* enim nascimur, augemur, & roboramur per *Confirmationem*, nutrimur per *Eucharistiam*, sanamur à peccatis per (*Pœnitentiam*) liberamur à reliquiis peccatorum, ac pristina restituiamur valetudini per *Extremam Unctionem*. Regimur per Ministros, quos *Ordo* suppeditat: Propagamur demùm per *Matrimonium*.

634 Ex secundo etiam principio idem habetur: Nam *Baptismus* mortuam peccatò animam vivificat: *Confirmatio* trepidum virtute ex alto induit, viribus munit, & auget: *Eucharistia* labendi pronitatem retinet: *Pœnitentia* peccato actuali, post *Baptismum* patrato, medetur: *Extrema-Unctio* reliquias peccatorum, non sufficienter per pœnitentiam sublatas aut ex negligentia, aut ignorantia, extirpat: *Ordo* dissolutioni multitudinis consulit: *Matrimonium* tandem concupiscentiam personalem frenat, & multitudinis ob mortem defectui occurrit.

635 Secunda concl. *Sacramenta Ecclesiæ convenienter ordinantur modò prædictò*. Sic D. Th. hîc a. 2. Et probat ex dictis: *Ordo* enim, & *Matrimonium*, cùm ordinentur ad alios, debent esse posteriora illis Sacramentis, quæ ordinantur ad se. Et cùm *ordo* plus participet spiritualis vitæ, debet præcedere *Matrimonium*. Inter illa verò quæ ordinantur ad perfectionem propriam, prius est, quod requiritur per se, ut est *Baptismus* qui generat: & prior est *Confirmatio*, quàm *Eucharistia*, cùm illa det perfectionem virtutis, hæc perfectionem finis. Inter ea quæ per accidens sunt necessaria, prior est *Pœnitentia*, quæ inchoat sanitatem, quam *Extrema-Unctio* conservat.

636 Nota autem, hîc non esse sermonem de ordine perfectionis inter Sacramenta (de hoc enim agit D. Th. a. 3. seq.) sed de ordine generationis, & receptionis, non quidem necessario; nam, præter Baptismum qui necessariò primum requiritur, quippè sine quo nullum aliud potest recipi; inter reliqua, nullus est necessarius ordo; potest enim Pœnitentia recipi ante Confirmationem, imò & Eucharistia: Rursùs & Matrimonium potest esse validum absque Eucharistia, vel Pœnitentia. *Loquimur ergo cum D. Th. de ordine generationis per se, & qui ex natura rei colligitur. Post baptismum enim (ut usu primitivæ Ecclesiæ docemur) illicò, si Episcopus aderat, neophitus confirmabatur; & deinde Eucharistia ei porrigebatur, nec enim indiget Pœnitentiæ Sacramentò, qui post baptismum non incidit in mortale. Errant ergo (subdit Mag. Sotus in 4. d. 1. q. 6. a. 2. §. Res est) qui Sacramentum Pœnitentiæ, ordine administrationis, Eucharistiæ præferunt. Vide apud Pradum hîc dub. 2. aliqua D. Th. testimonia, quibus nihil præclarius ad conclusionis intelligentiam, argumentorum solutionem, & ad conciliandam Dionysii, & Magistri sententiam circa Sacramentorum ordinem.*

637 Tertia concl. *Ordine perfectionis, Eucharistia est potissimum Sacramentorum.* Est de fide ex Trid. sess. 13. cap. 3. & probatur ex D. Th. a. 3. tripliciter. *Primò*, quia reliqua Sacramenta continent virtutem Christi; hoc autem ipsum Christum substantialiter. *Secundò*, quia reliqua ordinantur ad istud sicut ad finem; Ordo enim consecrat, Baptismus est janua, Confirmatio dat robur ad accedendum: Pœnitentia, & Extrema-Unctio præparant ad sumendum, Matrimonium significat unionem Christi cum Ecclesia, quæ in hoc Sacramento repræsentatur. *Tandem*, ex ritu Sacramentorum: quia ferè omnia in Eucharistia consumantur, ut ait Dion. *Nec solùm ratione contenti præstat simpliciter Eucharistia reliquis Sacramentis; sed etiam in virtute conferendi gratiam, ut expressè docet D. Th. in 4. d. 8. n. 1. a. 1. & opusc. 57. dicens: Nullum etiam Sacramentum est istò salubrius; esset autem si majorem conferret gratiam.*

Profectò, cùm gratia sit præcipuus Sacramentorum effectus; illud erit simpliciter perfectius, quod vim habet majorem conferendi gratiam, cæteris paribus.

638 Reliqua verò 6. Sacramenta sic invicem comparantur in via perfectionis, juxta D.Th. hîc a.3. & in 4. d.7. q.1.a.1.qq.3. *Primus* inter illa tenet *Ordo*, per quem homo in gratia, & gradu dignitatis ponitur: Secundum locum obtinet *Confirmatio*, per quam perfectio gratiæ confertur: Sequitur *Baptismus*, per quem plena fit remissio culpæ & pœnæ: Subsequitur *Extrema-Unctio*, quæ licet minoris sit necessitatis, est tamen majoris perfectionis, quàm Pœnitentia: Hæc proinde quintum tenet perfectionis gradum: Ultimum demùm est *Matrimonium*. Et omnium rationem assignat D.Th. locò laud. ex Sent. quia *dignitas quæ est in efficiendo, prævalet ei quæ est in significando: & illa quæ est in efficiendo respectu boni, simpliciter prævalet ei quæ est in amotione mali. Et ideo simpliciter loquendo, post Eucharistiam, nobilius Sacramentum est Ordo, &c.* Sacramenta igitur ordine perfectionis, sic numeranda sunt: *Eucharistia, Ordo, Confirmatio, Baptismus, Extrema-Unctio, Pœnitentia, Matrimonium.*

639 Quia tamen nihil prohibet, aliquid esse secundum quid dignius, quod tamen non est dignius simpliciter, ut hîc ad 4. & sæpè aliàs, loquitur D.Th. ideò appositè infert M. Sotus, quòd sex Sacramenta, secundum diversas qualitates, habent se sicut excedens, & excessum. Pro quo observanda est doctrina D.Th. adductò locò ex Sent. *Quòd quinque modis unum Sacramentum dicitur dignius aliò, nimirum, quoad effectum, contentum, gradum collatum, Ministrum, & signatum non contentum.* Quantum ad effectum, est omnium maximum *Baptismus*, delet enim omnem culpam, & aufert omnem pœnam. Quantum ad contentum, præstat omnibus *Eucharistia*, ut dictum est. *Ordo* autem est omnium dignissimum, quantum ad gradum dignitatis in quo constituit. *Quantum* ad Ministrum, excedit etiam *Ordo*, & *Confirmatio*, quia per solum Episcopum ministrantur. Postremò quantum ad signatum, & non contentum, eminet *Matrimonium,*

nium, significans unionem duarum naturarum in Christo.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

640 Opp. I. cont. I. Una est virtus Divina, & una Christi passio, à quibus Sacramentum efficaciam derivat: ergo istud est tantum unum. *Prat.* Confirmatio, & Extrema-UNCTIO, nulli Legis Veteris respondent Sacramento: ergo nec numeranda sunt inter Sacramenta Novæ Legis, quæ sunt (juxta Aug.) numerò pauciora, quàm vetera. *Prat.* Nullum institui debuit Sacramentum contra luxuriam, quæ non est gravior reliquis peccatis, contra quæ nullum est institutum: ergo. *Prat.* Nullibi asserit Scrip. Confirmationem, Ordinem, Extremam-UNCTIONEM, &c. esse Sacramenta: ergo. *Prat.* Plures PP. tria tantum referunt Sacramenta, alii duo, alii quatuor: ergo. *Tandem:* Ecclesia Græca solum agnoscit Baptimum, & Eucharistiam, ut patet ex confessione fidei, quam anno 1633. imprimi curavit Cyrillus Luppri, Patriarcha Constantinop. ergo.

641 Ad I. N. conf. cum D. Th. hîc a. 1. ad 1. Idem enim agens principale variis utitur instrumentis ad varios effectus, secundum congruentiam operum. *Ad 2.* N. conf. & prob. cum eodem ad 4. Licet enim tunc non fuerint *Confirmatio, & Extrema-UNCTIO*, ob dicta N. 527. plura nihilominus fuerunt Sacramenta, quàm nunc, propter diversitatem sacrificiorum, & cæremoniarum. *Ad 3.* N. ant. *Ad prob. R. disp. esse. Tum*, quia non solum personam vitiat, sed naturam. *Tum* propter ejus vehementiam, absorbentem rationem. Sic D. Th. ad 5. *Ad 4.* R. implicite illud asserere, dum illis tribuit omnia quæ sunt Sacramentorû propria. Nec aliter asserit esse Sacramenta Baptimû, & Eucharistiã, quæ tamen ut Sacramenta recipiunt Hæretici opposcentes. *Ad 5.* R. nullum P. negasse unquam, septem esse Sacramenta. Unde dum pauciora interdum assignant, est, quia plura exponere non exigebat operis argumentum. *Ad ult.* N. ant. ut aperte liquet ex cunctis ejusdem Euchologii, & Ritualibus: Cyrillum autem illum calvinizantem, sequentibus verbis damnavit anno 1638. Successor ejus Cyrillus Berroensis: *Cyrillo dogmatizanti, & credenti, non esse*

septem Sacramenta Ecclesie . . . anathema.

642 Opp. 2. cont. eandem. Plura enim sunt in Ecclesia sacra signa, ut aqua benedicta, consecratio Altaris, & id genus: ergo. *Prat.* Oblationes, decimæ, & sacrificia veteris Legis, fuerunt Sacramenta, juxta Hugonem Victor. ergo sicut nunc Sacrificium Eucharistiæ est Sacramentum, ita oblationes & decimæ: ergo. *Tandem.* Tria sunt genera peccatorum, *originale, mortale, & veniale*: ergo cont. istud debuit institui aliquod Sacramentum, ultra septem; sicut contra originale ordinatur *Baptismus*, & contra mortale, *Pœnitentia*. *Ad 1.* N. conf. cum D. Th. ad 6. Quia consecrationes illæ non perducunt ad effectum Sacramenti, seu gratiæ consecutionem; sed disponunt, removendo impedimenta, vel dando quandam idoneitatem ad Sacramenta. *Ad 2.* N. conf. cum eodem ad 7. quia tunc decimæ & oblationes, non solum erant in alimentum Ministrorum, sed etiam in figuram; & ideo erant Sacramenta: secus nunc, quia non remanserunt ut figuræ. *Ad ult.* R. disp. esse, quod veniale deletur sine infusione gratiæ, adeoque non requirit Sacramentum, sed quædam Sacramentalia. Vide alia argumenta apud Bellarm. l. 2. de Sacram. cap. 27.

643 Opp. 3. cont. 2. Per Matrimonium generatur homo primâ generatione, seu animali; per Baptismum verò, secundâ, seu spirituali: ergo cum animale præcedat spirituale; Matrimonium est prius Baptismô. *Prat.* Pœnitentia præparat hominem ad Eucharistiam: ergo debet istam præcedere. *Tandem.* Nutrimentum est prius augmento: ergo Eucharistia Confirmatione, ob dicta. R. cum D. Th. a. 2. *Ad 1.* quidem, dist. conf. est prius, ut est officium naturæ, qualiter ordinatur ad animalem vitam, C. ut Sacramentum, N. quia habet minus spiritualitatis. *Ad 2.* dist. ant. præparat per accidens, suppositio scilicet peccato, C. Per se, N. ant. & conf. *Ad ult.* R. quod nutrimentum, & præcedit augmentum, sicut causa ejus, & subsequitur, sicut conservans hominem in perfecta quantitate; adeoque potest Eucharistia, & præmitti, & postponi Confirmationi: & sic conciliantur Dionysius, & Magister. *Argumenta contra*

tra reliqua, soluta manent ex dictis à N. 638.

644 Articulô 4. quæst. 65. differit S. D. de necessitate Sacramentorum ad salutem; & suppositâ distinctione necessitatis simpliciter (ut cibi ad vitam) & ad melius esse (ut equi ad iter;) resolvit, tria esse primô modô necessaria, *Baptismum*, *Pœnitentiam*, & *Ordinem*, sed diversimodè; *Baptismum* quidem singulis absolutè, *Pœnitentiam* verò, lapsis in mortale post *Baptismum*, *Ordinem* demùm, respectu Ecclesiæ; *ubi enim non est Gubernator, populus corruet*, ut dicitur Prov. II. *Reliqua* verò sunt necessaria secundô modô, nam *Confirmatio* quodammodò perficit *Baptismum*, *Extrema-Unctio* *Pœnitentiam*, *Matrimonium* multitudinem Ecclesiæ conservat, *Eucharistia* demùm, tanquàm spiritualis alimonia, virtutem spiritualem reficit. *Illud* autem Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c.* intelligitur de spirituali manducatione, & non de sola Sacramentali, ut ex Aug. ait D. Th. ad 2. Ac de Sacramentis generatim, hæctenus.

TRACTATUS VII.
 DE BAPTISMO, CONFIRMATIONE, & Eucharistia.

DISPUTATIO I.

De Baptismo.

645 **P**erlustratis omnibus ad Sacramenta generatim spectantibus, de singulis differamus oportet: ac primùm de Baptismo, reliquorum, & Ecclesiæ Januâ; de quo Ang.D. à q,66. ad 71. ubi contemplatur illius naturam, Ministerium, subjectum, effectus, & dispositiones: de quibus, sequentibus dubiis, multa paucis pro more & munere comprehendentes, disceptabimus, omisis solùm, quæ Tractatu præcedenti disculsimus. Sit igitur

DUBIUM I.

Quid sit Baptismus, quando institutus, & quam illius materia, & forma?

646 **A**Nte resol. præmittendum est 1. quòd *Baptismus*, græcum est nomen, quod licèt in Sacris Litteris omne ablutionis genus significet; apud Ecclesiasticos tamen Scriptores, non quamvis corporis ablutionem declarat, sed eam, quæ cum Sacramento conjungitur, nec sine præscripta verborum forma ministratur; quâ

quâ quidem significatione Apostoli, ex Christi D. instituto, frequentissimè usi sunt. *Secundò*, quòd hoc Sacramentum diversa alia, ob diversos effectus, sortitur nomina apud PP. vocatur enim *Regeneratio*, *Sacramentum fidei*, *signaculum*, *seu sigillum*, *illuminatio*, *sepultura*, *indumentum*, *Circumcisio non manû facta*, *donum*, *janua*, aliisque appellationibus, quarum significatio videri potest in Catec. Rom. & apud plures Authores hîc. Vide etiam apud Natal. Alex. plura Baptismi encomia ex PP. His prælibatis, fit

647 Prima concl. *Sic rectè & appositè diffinitur Baptismus: Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.* Ita docet Cathec. Rom. & quidem jurè; colligitur enim ex illis Domini verbis Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* & ex illis Apolt. Ephes. 5. *Mundans eam lavacrò aquæ in verbo vitæ.* Comprehendit insuper communem illam physicam Baptismi diffinitionem ex Mag. & D. Th. nempè, *Exterior corporis ablutio sub forma præscripta verborum.* Vulgarem item illam metaphysicam, *Sacramentum regenerationis.* Nec quia illa *aptior*, & *commodior*, istæ propterea non rectæ censendæ sunt, ut quidem aütumant, alias nescio quas *comatas* tradentes, à peripatetica diffiniendi arte prorsùs alienas.

648 Secunda conclusio; *Sacramentum Baptismi instituit Christus quando à Joanne baptizatus est; illius tamen adhibendi necessitatem, non nisi post resurrectionem indixit.* Quoàd 2. p. est omninò certa; quoàd 1. verò, com. PP. & Theol. si paucos excipias: Traditur à Cathec. Rom. tit. de Bap. & prob. rat. D. Th. q. 66, a. 2. Tunc enim accepit baptismus virtutem producendi suum effectum; quia tunc, juxta PP. aqua in materiã baptismi designata. & veluti consecrata est. *Præt.* Christus ante passionem Baptismum instituit, cùm per discipulos baptizavit Joann. 3. & 4. & quidem non Joannis, sed propriò baptisinate, ut liquet ex contextu, & communiter urgent Theol. cont. Alensem; sed nullum aliud assignari potest congruentius institutionis tempus: ergo. *Accedit, quòd tunc* (ut verbis laudati Cathec. utar) *Sanctissima Trinitas, in cujus nomine Baptismus conficitur, numen suum*
præ-

præsens declaravit : Vox enim Patris audita est : Filii Persona aderat : & Spiritus S. in Columbae specie descendit : Præterea Cæli aperti sunt, quò nobis jam per Baptismum licet ascendere.

649 Tertia concl. Remota Baptismi materia, est sola aqua naturalis; proxima verò, ablutio: quæ, seu aspersione fiat, seu effusione, seu immersione unâ, aut trinâ; perinde est ad valorem Baptismi. Quoâd 1. p. est de fide ex illo Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. & ex innumeris aliis Scripturæ CC. & PP. testimoniis, & perenni Ecclesiæ Traditione, & praxi. Quibus accedit quadruplex congruentia, quam affert D.Th. a.3. Hinc quælibet aqua qualitercumque transmutata, modò non solvatur species aquæ, est idonea Baptismi materia; secùs omnes aquæ artificiales, seu succi ex floribus, vel plantis expressis, atque etiam humores, fudor, saliva, lachrymæ, & omnes liquores diversæ speciei ab aqua, ut lac, oleum, vinum, & id genus. In jusculo autem, & lexivio potest baptizari; ut docet D.Th. nisi fortè ob maximam illius pinguedinem, & hujus alterationem, forma aquæ solvatur. Quòd si sit dubium, & extrema urgeat necessitas, poterit cum illis (sicut in alia quavis materia dubia) conditionatè baptizari: Sed sic baptizatus debet postea cum certò vera aqua sub conditione iterùm baptizari.

650 Quoâd 2. p. est fide certa ex illo Ephes. 5. *Mundans eam* (Ecclesiam) *lavacrò aquæ.* Quod & ipsum Baptismi nomen satis indicat, & ratio suadet, materia enim proxima Sacramenti illa est, quæ remotam applicat, & per formam significatur; sed talis est ablutio respectu Baptisini, cùm applicet aquam, & exprimatur his verbis, *Ego te baptizo, &c.* ergo. Quoâd ult. constat ex Rituali Rom. tit. de Sacram. Bap. ubi sic legitur: *Baptismus, licet fieri possit aut per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem; primus tamen & secundus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineatur.* Et favet ratio, quòvis enim illò modò verificatur forma, cùm quòlibet verè quis abluatur, seu denominetur ablutus. Urgente necessitate, quælibet corporis nascentis pars abluì potest,
&

& debet. Sed puer post perfectam nativitatem, erit baptizandus sub conditione, nisi fuerit baptizatus in capite, prius apparente. *Probabilius* videtur, verè baptizari projectum in puteum, aut flumen, ab aliquo simul intendente illum occidere, & baptizare; cum adsint materia, forma, & intentio Ministri. Deberet tamen iterum sub conditione baptizari, quia non est certum, fuisse baptizatum.

651 Ultima concl. *Perfecta, & absoluta Baptismi forma hac est: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Ita enim diffinitur in CC. Later. IV. cap. *Firmiter.* Flor. in Decreto unionis, & Trid. sess. 7. can. 4. de Baptismo. Et habetur ex perenni Ecclesie praxi, & traditione, & ex verbis Domini Matth. ult. *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* *Accedit* congruentia D.Th. hic a. 5. Exprimi enim talis forma & causam *ministerialem*, Sacramentum perficientem, & *principalem*, à qua tota virtus Sacramenti derivatur. *Congruum* insuper est, in Sacramento *fidei* & quod est ad Ecclesiam & Beatitudinem *janua*, exprimi distinctè præcipuum fidei, & beatitudinis objectum. A præfata forma non nisi accidentaliter differt illa, quæ utuntur Græci, ut declaravit Florent. Vide supra à N. 414. ferè omnia quæ hic desiderari possunt. *Solum* addimus, necessariò exprimendam esse, activè, vel passivè, baptizantis actionem, ut diffinivit Alex. III. Extr. de *Baptismo*, c. I. & iterum Alex. VIII. damnans sequentem propositionem n. 27. *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, &c. prætermisissis illis, Ego te baptizo.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

652 Opp. 1. cont. 1. concl. nam diffinitio illa convenit Pœnitentiæ, utpotè etiam spiritualiter regeneranti. *Præter.* cont. vulgatam physicam diff. Ablutio est pars Baptismi: ergo perperam in illa prædicatur de toto Baptismo. *Ad 1.* N. ant. cum enim pœnitentia non conferat primam vitam spiritualem, sed amissam restituat; non dicitur *regenerare*, sed *resuscitare*. *Ad 2.* N. conf. nam in concretis artificialibus (quale est Sacramentum) pars materialis, pro
qua

qua supponunt, prædicatur de toto; hæc enim est vera, *Cathedra est lignum*, adeòque, & ista, *Baptismus est ablutio*. Dices: De Cathedra aliisque artefactis sola materia remota prædicatur: ergo & de Baptismo, ac proinde *aqua* ut vult Hugo Viçt. non ablutio, quæ est materia proxima. R. disp. esse, quòd artefacta permanentia, non pro applicatione fluente, sed pro sola materia remota permanente supponunt. Baptismus autem, cum non sit permanens, sed in fieri consistens; non pro aqua permanente, sed pro illius applicatione, seu ablutione transeunte supponit, quæ proinde, & non aqua, de illo prædicatur.

653 Opp.2. cont.2. Baptismus habuit suam efficaciam à Christi passione: ergo hanc non præcelsit. *Præter*. Omnia Sacramenta Novæ Legis fluxerunt ex latere Christi, ut vulgò ex Aug. dicitur: ergo. *Præter*. Forma Baptismi non fuit tradita ante Christi Passionem: ergo. *Tandem* Joan. 4. legitur, Christum per se non baptizasse: ergo. *Ad 1. N. conf.* cum D. Th. hic a.2. ad 1. Quamvis enim Baptismus præcesserit Christi Passionem, ab ista tamen efficaciam derivavit, quatenus illam figurabat; nec erat tantum figura, ut vetera Sacramenta, cum haberet à Christo vim justificandi, per cujus virtutem ipsa etiam passio salutifera fuit. Ex quo patet, quòd in Baptismo, ante mortem Christi ministratò, influebat humanitas Christi, ut instrumentum conjunctum divinitatis, influxu effectivò instrumentali physicò; sed tunc mors Christi solùm influebat finaliter, sic tamen quòd actualia Christi merita jam operarentur in illo. *Adde*, quòd passio jam tunc erat inchoata, à qua proinde vim derivare poterat Baptismus ille.

654 *Ad 2. R.* sensum illius dicti esse, non quòd inde institutionem acceperint, sed ultimam perfectionem: aliàs nec Eucharistia, & Ordo fuissent instituta ante Christi mortem, quod est hæreticum. *Ad 3. N. ant.* fuit enim prius privatim Apostolis à Christo tradita, à quo jam redivivò fuit eadè iterata Matth. ult. ut docet D. Th. in 4. d. 3. q. un. a. 5. qq. 2. *Ad ult. R. 1. N. conf.* Baptizavit enim per Discipulos, ut ibidem dicitur. *R.* deinde, testimonium Joannis sal-

salvari per hoc, quòd non frequenter, tametsi interdùm baptizarit, plures enim PP. tradunt, suis manibus baptizasse Joannem. Augustinus asserit, baptizasse omnes Apostolos. Imò Euthim. & D. Vincentius Ferrarius dicunt, baptizasse suam Beatissimam Matrem, non ut illam ab originali (quò nunquam fuit infecta) mundaret: sed ut caractere (quò & ipsi configuraretur, ac aliis Ecclesiæ membris conformaretur) inigniret, multasque charismatibus cumularet.

655 Opp.3. cont.1.p. 3.concl. illud Joannis de Christo Matth. 3. *Ipse vos baptizabit in Spiritu S. & igni*: ergo ignis potius, quàm aqua, est materia Baptismi. *Prat.* Steph.II. docet in quodam rescripto, in necessitate valere Baptismum in vino collatum: ergo. *Tandem.* Nicephorus, aliique referunt, Judæum quendam periclitantem, baptizatum in sabulo, seu arenâ, ob defectum aquæ, statim subitò convaluisse: ergo Deus ratum habuit illud Baptisma. Ad 1.R.illud neutiquàm de materia Baptismi intelligi (ut Seleuci, Jacobitæ, aliique somniarunt;) sed de intimo Spiritus S. effectu, quò in baptismo regeneramur; vel de copiosa illa ignea Spiritus S. in Apostolos effusione, in die Pentecostes futura, juxta illud Christi, Act. 1. *Vos autem baptizabimini Spiritu S. non post multos hos dies.* Ad 2. R. Rescriptum non esse autenticum, vel esse ineptè constructum; sic enim legi debet: *Nulla ei adscribitur culpa, si infantes sic permaneant.* Solùm ergo sic baptizantem excusat, ob simplicitatem; sed nihil de valore baptismi decernit, de quo à nullo sanæ mentis interrogari potuit. *Ad ult.* N. conf. Deus enim miraculò illò, non baptismum, sed Judæi conversionem, vel ad adstantium fidem probavit: Unde à Dionysio Alex. jussus est postea baptizari, teste eòdem Nicephorò.

656 Opp.4. cont.3.p. ejusdem. Cornelius Papa, consultus à Fabiano Antiocheno, dubitasse videtur de Baptismo, aspersione factò: *Si talem (inquit) Baptismum percipisse dicendum sit.* Dubitavit etiam Cypr. epist. 76. ad Magnum de valore Baptismi per infusionem. *Prat.* Pelagius

gius Papa dicit. 4. de consecr. cap. *Multi, ait: Evangelicum præceptum . . . nos admonet in nomine Trinitatis trinâ immersione Sanctum Baptisma unicuique tribuere. Et ibidem, can. si quis, jubetur deponi baptizans unicâ immersione: ergo. Ad 1. R. dubitasse Cornelium de tali baptismo, non quoad valorem, sed quoad gratiæ effectum; quia scilicet, petierat in extremis Baptismum, quem sanus contempserat. Ad 2. N. ant. quia ibidem oppositum resolvit Cypr. licet insinuet, se nolle aliquos aliter sentientes condemnare. Ad ult. R. cum D. Th. a. 8. ad 2. trinam immersionem esse de mandato Christi, juxta Pelagium, in suo simili, scilicet in forma; sed tamen non est similis ratio de forma, & de usu materiæ. Vide Serram, & Pradum hîc.*

657 Opp. tandem cont. ult. concl. Ad valorem formæ baptismi, non requiritur, quòd in illa exprimatür actio baptizantis, cùm non exprimatür in forma Græcorum, utique validâ. *Prat. Nec etiam signata expressio baptizandi per pronomen Te, aut æquivalens, nam Stephanus II. ratam non semel habuit formam sine illa. Prat. Actum 2. 8. 10. & 19. legitur, quosdam in nomine tantùm Jesu Christi baptizatos. Tandem: Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum respondit, baptizatos à quodam Judæo rebaptizari non debere, si in nomine Sanctæ Trinitatis, vel tantùm in nomine Christi (sicut in actibus Apost. legitur) baptizati sunt; unum quippe idemque est, ut S. ait Ambrosius: ergo.*

658 Ad 1. N. ant. Ad prob. N. ant. Verè enim exprimitur in forma Græcorum actio baptizantis, tametsi passivè, per verbum indicativi, aut imperativi modi. Ad 2. R. vel Pontificem illum errasse ut privatum Doctorem: Vel (quod verosimilius est) responsa illa esse fictitia. Ad 3. respondet D. Th. a. 6. ad 1. Apostolos ex speciali revelatione, in Christi nomine baptizasse. Et *apprimè quidem* (ait in Margine M. Nicolai) *ex hypothesi facti, quod pro sui temporis usu sic supposuit S. Thomas, nec discutere prolixius voluit.* Idem appositè notat Natalis Alex. a. 3. de baptismo. Reg. 2. versus finem, dicens, quòd laudata D. Th. responsio *hypotetica* est, & secundum Catechismum Concilii intelligenda,

cujus hæc sunt verba : *Quod si etiam aliquando tempus fuisse dicendum , cum Apostoli in nomine tantum Domini Jesu Christi baptizarent : Id quidem Spiritus Sancti afflatu eos fecisse exploratum nobis esse debet : ut initio nascentis Ecclesie , Jesu Christi nomine prædicatio illustrior fieret , divinaque , & immensa ejus potestas magis celebraretur . . .*

659 *Quamquam dubium fortasse videri potest , an hujusmodi formam Apostoli aliquem baptizaverint , si Ambrosii , & Basilii , Sanctissimorum , & gravissimorum Patrum , auctoritatem sequi volumus , qui ita Baptismum in nomine Jesu Christi interpretati sunt , ut dixerint , iis verbis significari Baptismum , non qui à Joanne , sed qui à Christo traditus esset ; tametsi à communi , & usitata formâ , quæ distincta trium Personarum nomina continet , Apostoli non discederent . Hæc Catechismus . Quibus accedit Cypriani , Hilarii , Hieron . Aug . auctoritas , factum illud negantium , & assentientium , nunquam Apostolos baptizasse his conceptis verbis , *In nomine Christi* ; sed semper præscriptâ à Domino formâ Matth . ult . sicut modò . Id quod expressè tenent ex nostris , præter laudatos , Canus lib . 6 . de locis , cap . 8 . ad 7 . Sotus in 4 . d . 4 . q . un . a . 6 . ad 1 . § . *Ubi ante* . Martinus , & Petrus Ledelmus , Nuñus , aliique .*

660 *His adnumerandi sunt famosi illi Tridentini PP . Leonardus Marinus , Ægidius Fuscararius , & Franciscus Forerius , (laudati Catechismi , ex commissione Concilii , & Rom . Pont . Concinnatores) dubium judicantes factum illud , ut vidimus . Quibus ex Extraneis mordicè adhærent Salmeronius , Henriquez , Baronius , Suarez , Vazquez , Bellarminus , Maldonatus , Granadus , Castro palaus , Ægidius , Filiutius , Hurtados , Averfa , plurimique alii , quibus libenter , ob dicta , assentior , & ob alia momenta ab illis librata ; & maximè , quòd & hodie nos verè baptizamus *in Christi nomine* , hoc est , in fide , vel in professione nominis Jesu , ut plures interpretantur ; vel ejus locò , vi , & auctoritate , ut Cano , aliisque placet ; vel tandem , solò baptismate à Christo institutò , juxta Basilium , & Amb . à Catechismo probatos : Quæ ultima interpretatio valdè consona est*

relatis Actuum 19. ubi respondentes Paulo, se baptizatos esse in *Joannis baptisate*, mox in nomine Jesu baptizati sunt, ut ibidem additur. *Aliam* adjungit Canus solut. dicens: Ac si præscriptâ illâ formulâ nominis Jesu Christi, Apostoli baptizarunt, non putandi sunt tamen, Spiritûs S. Patrisque nomen omisisse; sed in nomine Patris, & Filii ejus Jesu Christi, & Spiritûs S. baptizasse. Et ita factum fuisse confirmat Mag. Nicolai autoritate Abdiæ Babilonici.

661 Ad ult. (omisâ solut. asserentium, Nicolaum I. ut privatum Doctorem, deceptum fuisse circa valorem Baptismi sub illa forma, de qua non fuerat interrogatus) R. quòd cùm ad Ambrosii sensum, & ad tempora Apostolorum remittat; dicendum est, ipsum eòdem modò, quòd Ambrosius, accepisse Baptismum *in nomine Christi*: Declarat ergo Pontifex, Baptismum illum à Judæo collatum, esse ratum, si *in nomine Christi*, id est, si baptisma à Christo institutum conficere intenderit, & non baptisma aliquod Judaicum; quod utique intendit, si in nomine seu auctoritate Christi, vel Trinitatis, adhibitâ tamen formâ consuetâ, baptizare voluit. Vide Mag. Nicolai in Marg. & Contensonum hîc.

DUBIUM II.

Quis sit Baptismi Minister, qualis necessitas, quodnam subjectum, & quinam effectus?

662 **P**rima concl. *Ordinarius Baptismi Minister solus est Sacerdos, Parochus, vel ejus Vicarius: Minister autem necessitatis, est quivis homo utriusque sexûs; modo sit rationis, proferendæ formæ, & adhibendæ materiæ, compos.* Prima p. traditur cap. *Constat*; dist. 4. & à Florent. in Decreto de Sacram. §. *de Baptismo*. Diaconus autem, ut ex forma ordinationis ejus patet, *habet ex proprio officio po-*
X 2
te-

testatem solemniter baptizandi ex commissione Episcopi, vel Parochi. *Secunda* p. est de fide ex C. Later. IV. cap. *Firmiter*, & ex Florent. ubi suprâ, & ex universali Ecclesiæ Traditione, & praxi. Ratio autem congruentiæ est, maxima hujus Sacramenti necessitas. *Ordo* nihilominus servandus est inter hujusmodi Ministros; *mulier enim* (ait Cathec. R.) *si mares adsint, Laicus item præsentè Clerico, tum Clericus coram Sacerdote, Baptismi administrationem sibi sumere non debent.* Nisi fortè vir non sit Baptismi conferendi peritus. Vel, ob honestatem, præferenda sit mulier etiam Parocho, ut si baptizandus nondùm perfectè ex utero prodierit. *Inversio* præfati ordinis, lethalis est, si Presbyter, aut Diaconus postponantur; secùs si reliqui, quibus non ex officio competit facultas baptizandi.

663 Nota hîc 1. neminem seipsum unquam baptizare posse, ut determinavit Innoc. III. cap. *Debitum* de *Bap.* jubens denuò baptizari Judæum, qui se in articulo mortis constitutum baptizaverat, quia, ut ait, *inter baptizantem, & baptizatum debet esse discretio.* Addit autem, Judæum illum, si sic obiisset, salvandum; sed ratione Baptismi fluminis, non fluminis. Nota 2. cont. Cajet. & Marsil. nullum esse Baptisma, si unus abluat, alter verba proferat, cùm tunc hæc necessariò falsificètur. Si tamen duo unû simul baptizarent utroque simul dicente, *Ego te baptizo, &c.* raturum & unum esset baptisma, quod Christus per duos conferret: Puniendi tamen essent de inordinato modo baptizandi, & non de iteratione Baptismi; qualiter puniendus foret, qui verba proferret jam priùs ab alio prolata. Si autem simul baptizantes, hâc formâ uterentur, *Nos te baptizamus*, nihil efficient, quia tali formâ, ex vi verborum, exprimitur pluralitas ministrorum, & intentio talis pluralitatis; quod & intentioni Christi, & Ecclesiæ, & rationi formæ legitimiæ contrariatur, ut docet D. Th. hîc q. 67. a. 6.

664 *Secunda* concl. *Necessarius est Baptismus ad salutem necessitate medii, extra Martyrium in parvulis, sive in re, sive in voto.* Est com. cont. Gerson. Caj. Gabr. aliosque, pessimè audientes apud Theol. Et jurè; constat enim concl. ex il-

illo Joan. 3. *Nisi quis renatus, &c.* Quibus, ut Amb. ait, *nullum excipit, non infantem, non aliquã præventum necessitate.* Idem perpetuò docet Aug. *Firmissimè tene, & nullatenus dubites, exceptis illis qui pro Christo suo sanguine baptizantur, nullum hominem accepturum vitam æternam, qui hinc non fuerit per baptismum liberatus.* Idem docet C. Flor. in Decreto, dicens: *Cùm per unum hominem mors introierit in universos; nisi ex aqua, & Spiritu S. renascimur, non possumus, ut inquit Veritas, in Regnum Cælorum introire.* Et Trid. sess. 6. cap. 4. loquens de translatione à statu filii iræ ad statum gratiæ, ait: *Quæ quidem translatio, post promulgatum Evang. sine lavacro regenerationis, aut ejus votò, fieri non potest. Accedit praxis Ecclesiæ, negantis sepulturam infantibus, Baptismò fluminis vel sanguinis non renatis. Accedit demùm, & ratio D. Th. q. 68. a. 1. quia hi neutiquàm sunt Christo incorporati.*

665 Tertia concl. *Quivis homo viator, nondùm baptizatus, est subjectum Baptismi capax.* Est definita in variis CC. & constat, quia omnis ille est capax Regni Cælorum; at non est illius capax (exclusò Martyrii casu) nisi mediante Baptismò, juxta illud, *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Sed non licet, extra casum mortis certò imminentis, baptizare infantes, invitis eorum parentibus non baptizatis; seu Principibus infidelibus, seu fidelibus sint subjecti: Infantes tamen mancipiorum, possunt & debent, istis invitis, baptizari; quantumvis nati fuerint ante servilem parentum conditionem. *Primum* constat, nam aliàs fieret injuria religioni, aut parentibus: nam si horum curæ relinquerentur, religionem adulti desererent: si verò ab illis subtraherentur, paternum jus violaretur; utrumque cessat, imminente infantis morte: Quòd si istam tunc evaderet; eripiendus foret, in fide Christiana instruendus, nam ad id, jus acquisit Ecclesia per illius Baptismum. *Secundum* autem etiam patet, quia mancipia nullam retinent patriam potestatem respectu educationis, & dispositionis liberorum.

666 Amentes, & furiosi à nativitate aut pueritiâ, nec habentes lucida intervalla, baptizandi sunt, etiamsi ex infi-
de-

delibus nati sint, si commodè fieri possit; cùm cesset periculum profanationis. *Facti* amentes post rationis usum, baptizandi sunt, si ante amentiam Baptismum petierint; secùs, si secùs. *Idem* de habentibus lucida intervalla, ac de dormientibus respectivè, esto judicium: quamvis in his (secusò periculò) melius sit expectare tempus in quo rationis sint compotes, ut reverenter ac devotè Baptisma suscipiant. Sic D. Th. communiter receptus, q. 68. a. 12.

667 *Siquandò* monstrum humanum Baptismo offeratur, & constiterit, unicum esse suppositum; simplici formâ baptizandum est: si verò fuerint duo, geminandus est baptisus. Rarissimè autem accidere potest ut sint duo, nisi ubi duo essent integra capita, & pectorum divisio, sic ut alterò quiescente capite, alterum vitales operationes haberet. Ubi verò non constiterit eos esse duos, ut quia non habeat duo capita benè distincta, & hujusmodi; tunc baptizatò prius unò, potest alter dubiè baptizari, dicendo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo*. Quòd si monstrum habeat caput ferinum, etli reliqua membra habeat humana; sub conditione baptizandum est: *Si es homo, &c.* Si autem nullum membrum habeat humanum, baptizandum non est. Notandum hìc duximus, monstri nativitatem neutiquàm ascribendam Parentum culpæ, sed in occulta Dei judicia referendam.

668 Si puer adhuc sit in utero, & periclitetur; & obstetrix, aut Chirurgus expertus, possit eum abluere aquâ tepidâ (frigida enim Matrem occideret) baptizandus est sub conditione; quia licèt non sit natus ex utero, est tamen natus in utero, & de non homine factus est homo, capax ablutionis baptismalis, quod sufficit ut possit baptizari. Sic cum Victoria & pluribus aliis tenet novissimè nolter Ludovicus Fliegen. *Nec* adversantur D. Th. a. 11. & Paulus V. id fieri vetans in suo Rituali Rom. Loquuntur enim ex suppositione, quòd parvulus non possit ibi abluì, vel certè non sine occisione matris innocentis: secùs si id fieri possit, & quidem absque matris læsione: Sic autem fieri posse, & plures docent, & praxis ipsa demonstrat, ait
laud.

laud. Fliegen.

669 Quarta concl. Præcipui Baptismi effectus sunt, infusio gratiæ regeneratiuæ, omne peccatum omnemque hujus pœnam (secluso obice) plenè remittentis: & infallibilis indelebilis characteris impressio. Est de fide, & quoad plenam peccati remissionem, constat præclarissimis utriusque testamenti oraculis. Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Mich. 7. Projiciet in profundum maris omnia peccata vestra. Act. 22. Baptizare, & ablue peccata tua. 1. Cor. 6. enumeratis ab Apost. gravioribus peccatis, ait: Et hæc quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis. His accedit definitio C. Flor. dicentis ubi supra: Effectus hujus Sacramenti est remissio omnis culpæ originalis, & actualis. Et Trid. sess. 5. can. 5. ubi anathemate percollit dicentes, per gratiam baptismalem peccata non tolli, sed tantùm radi, aut non imputari.

670 Quoad plenam omnis pœnæ remissionem, constat Traditione, omnium PP. consentione firmatâ, & ex laudatis CC. Floren. & Triden. definitibus, nihil in baptizatis remanere, quod eos ab ingressu Cæli remoretur, adeoque nullam eis injungendam esse pro præteritis peccatis satisfactionem. Et ratio D. Th. est, quia cùm juxta Apost. Rom. 5. in morte Christi baptizemur, illi per baptismum incorporamur, quæ fuit plena pro omnibus omnium hominum peccatis satisfactio. Vide q. 68. a. 5. & q. 69. a. 2. Quoad impressionem tandem characteris, est definita in Trid. sess. 7. de Sacram. can. 9. & sess. 23. cap. 4. Vide supra à N. 567. Vocamus autem eam infallibilem, quia nullâ fictione, seu obice Sacramentum non irritante, impediri potest; in quo, à gratia, virtutibus, & donis, illam comitantibus, distinguitur.

671 Ult. concl. Baptismus validè sed fictè susceptus, fictione per pœnitentiam sublatâ, reviviscit, seu eandem gratiam baptizato confert, quam, obice non stante, contulisset. Est D. Th. q. 69. a. 10. & com. cont. paucos, illam Ven. Petrus Sotus piam, & Dei misericordiâ dignam appellat; quam, inquit, tota Ecclesia sequitur: non quòd sit definita, sed quia

à PP. & Theol. communiter recepta. *Prob. autem, Tum ex illo Aug. l. 1. de bap. cap. 12. Tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia, vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri.*

672 Tum rat. D. Th. Quia baptismus validus, est ex se productivus gratiæ regenerantis, sicut grave est ex se mobile deorsum: ergo sicut istud illuc movetur, sublatô impedimentò; sic baptismus gratiam producit, remotô obice. Tum demùm, quia regeneratio fieri debet per baptismum in re, vel in voto, juxta illud, *Nisi quis renatus, &c.* sed in casu nostro fieri nequit per novum baptismum, aut ejus votum: ergo fieri debet per reviviscentiam baptismi, validè antea suscepti. *Profectò originale peccatum (à quo ille, recedente fictione: nundatur) solò baptisate, & non pœnitentiâ, ad solius actualis ablationem institutâ, deletur.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

673 Opp. I. cont. I. concl. Simplex Sacerdos, non nisi Parochi, aut Episcopi commissiõne, baptizare solemniter potest; non secùs ac Diaconus: ergo uterque, vel neuter, est baptismi ordinarius, seu solemnitatis Minister. *Prat.* Hieron. aliique PP. docent, Sacerdotem non posse sine Episcopi commissiõne solemniter baptizare. *Prat.* Laicus nequit Sacramentalia baptismi perficere: ergo nec baptizare, quòd est majus. *Prat.* C. Carthag. denegat mulieribus facultatem baptizandi. *Prat.* Non baptizatus, non pertinet ad Ecclesiam, nec potest alia Sacramenta suscipere; ergo nequit esse ullius Minister, nec baptizare, quòd est majus quàm alia Sacramenta suscipere.

674 Ad I. R. discrimen inter simplicem Sacerdotem, & Diaconum, quòd baptismi ministerium, esse, quòd ille ex vi suæ ordinationis est Minister Ordinis ex officio; iste verò solùm ex commissiõne: Unde oritur, quòd illi, ad libitum Parochi, vel Episcopi, committi potest munus baptizandi; Diacono verò, non nisi magnâ urgente causâ. *Ad 2. R.* intelligendos esse (ut Catech. R. ait) de eo baptismo, qui certis anni diebus (ut in Vigilia Paschæ & Pente-

costes) solemnî cæremoniâ administrari consueverat. *Ad 3.R. cum D.Th. q.67. a. 3. ad 2.* Sacramentalia illa pertinere ad solemnitatem, adeoque à solo Sacerdote fieri posse, cujus est solemniter baptizare. *Ad 4.R. Con. illud, & siquæ alia idem docent, loqui de baptismo solemnî, vel præsentem masculô, & quidem ad hoc ut possint licitè. Vide D. Th. a.4. ad 1. Ad ult. resp. S.D. a.5. ad 2. & 3.* quòd non baptizatus, quamvis non pertineat ad Ecclesiam re, potest tamen pertinere intentione, & similitudine actûs, quatenus scilicet, intendit facere quod facit Ecclesia; & sic operatur ut Minister Christi, qui virtutem suam non alligavit Ministris, sicut nec Sacramentis. Reliqua autem Sacramenta non sunt tantæ necessitatis.

675 *Opp.2. cont.2. cum Cajet.* Fides parentum aliquò signò sensibili manifestata, sufficiebat pro justificandis pueris, ante octavam diem periclitantibus: ergo & modò pro illis quibus baptismus conferri non potest, ob defectum aquæ: alias arctata fuisset per Christum via salutis, contra ipsius oraculum Joan. 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant. Prat.* Quia aliàs seria illa antecedens voluntas salutis omnium, præfatos pueros non comprehenderet, nec in maternis uteris periclitantes: ergo pro omnibus illis satis erit paternum baptismi votum.

676 *Ad 1.R. cum D.Th. Quodl. 6.a.4.N. conf. & prob.* non enim arctior, sed latior facta est via salutis, pluresque nunc, quàm tunc salvantur infantes; cùm absolutè facilius sit aquâ (valdè communi, & ferè semper omnibus obviâ) illos à quolibet ablui, independentem ab abluentis & parentum fide, quàm, vel hujus actum supernaturalem elicere, aut istum signo sensibili (quantumvis indeterminato) conjungere: Et maximè, cùm baptismus & uberio rem gratiam conferat, & citius ad gloriam perducatur; tametsi rarissimè non possit subito morienti conferri; id enim est per accidens, & secundum quid. *Ad 2.N. ant. quoad utramque p.* ut enim voluntas illa salutis omnium, præfatos pueros comprehendat; sicut & generalis Christi redemptio; sufficit quòd Baptismus, quantum est ex parte Dei, fuerit pro il-

illis institutus, illis oblatus, præparatus, & per merita Christi sufficienter obtentus, quantumvis eisdem, justò Dei judiciò, non detur. Vide t. 3. à N. 415.

677 Opp. 3. cont. 3. Parvulis, & perpetuò amentibus deest capacitas instructionis, & Baptismi voluntas: ergo. *Prat.* Ambrosius, Nazian. aliique Sanctissimi Viri, diù Baptismi susceptionem distulerunt. *Prat.* Infideles non baptizati, tenentur filiis baptismum procurare: ergo id nolentes, abutuntur patriâ potestate, quâ proinde jurè privari possunt, & parvuli illorum filii baptizari. *Prat.* Licetum est, liberare puerum, invitis parentibus, à morte corporali: ergo etiam à spirituali per baptismum. *Prat.* Licetum est, voluntatem superioris facere, invitò inferiore: ergo & licet, invitis parentibus, horum filios baptizare, ob voluntatem Christi jubentis Matth. ult. omnes baptizari. *Tandem:* Vinculum Matrimonii tollitur propter infidelitatem: ergo & jus paternum, quod est minus.

678 Ad 1. N. conf. nam ad valorem Baptismi nulla requiritur in parvulis & perpetuò amentibus dispositio. *Ad* 2. N. etiam conf. illum enim distulerunt, non quòd se illò incapaces, sed indignos reputarent. *Et* quidem Amb. dilationis postea doluit, & ut eam alii vitarent vehementer admonuit, ut notat Baronius ad an. 377. *Ad* 3. N. 2. conf. nam Ecclesia nullam in illos habet jurisdictionem: Deo igitur relinquendi sunt puniendi. *Ad* 4. R. cum D. Th. q. 67. a. 10. ad 1. N. conf. Nec enim licet eripere quempiam à morte spirituali, contra jus naturæ: sicut nec à morte naturali, contra jus civile. *Regis* autem Sisebuti (ut replicæ occurram) Judeos ad Baptismum cogentis, laudatur quidem zelus & intentio à C. Tolet. IV. sed factum improbat. *Ad* 5. N. conf. præceptum enim illud Christi, respicit adultos, qui baptizari non possunt invitì; adeòque nec parvuli, invitis parentibus non baptizatis. *Ad ult.* R. disp. esse, quòd uterque conjux est sui juris; secùs puer ante rationis usum; quòd si ad istum pervenerit, tenet paritas; ideòque baptizari potest volens, invitis parentibus.

679 Opp. 4. cont. 4. Pœnalitates hujus vitæ, & mors, sunt

sunt pœna originalis peccati; sed non auferuntur per baptismum: ergo non est hujus effectus remissio omnis pœnæ. *Opp. præ.tont.ult.* Si baptismus, recedente fictione, suum fortiretur effectum; gratia baptismi omnia omninò peccata deleret, non modò ipsum antecedentia & concomitantia, sed etiam subsequencia, quod est falsum: ergo. *Tandem:* Gratia per pœnitentiam obtenta, & fictionem auferens, omne peccatum mortale, etiam originale, remittit; sed illa priùs naturâ infunditur, quàm gratia baptismi: ergo hæc nullum delet, cùm omne supponatur remissum. *Ad 1. R. dist. conf.* non est remissio omnis pœnæ peccati actualis, N. originalis, subdist. quantum ad exclusionem à gloria, N. quantum ad necessitatem corporaliter patiendi & moriendi, C. Licet enim baptismus habeat vim auferendi pœnalitates; eas tamen non aufert in hac vita, ut possimus Christo ut capiti conformari, & ob alias congruentias assignatas à D.Th. q.69. a.3. Auferentur autem virtute baptismi à justis in resurrectione, *cùm mortale hoc induerit immortalitatem*, ut dicitur 1. Cor.15. Vide S.D. suprà q. 49. a.3. ad 3. & q.52. a.5. ad 2.

680 *Ad 2.R.cum D.Th.hic a.10. ad 3.N. maj.* nullum enim Sacramentum est remissivum, nè indirectè quidem, peccati futuri, seu illud subsequents; nam respectu hujus, est quidem Sacramentum medicina præservativa; non tamen curativa: Peccata igitur baptismum subsequencia, sicut & fictio, istâ recedente, remittuntur per pœnitentiam, non per baptismum; ideoque non remittuntur quoad totum pœnæ reatum. *Ad ult. resp.D.Th.ibidem ad 2. dicens: Ad Baptismi effectum consequendum, . concurrat Baptismus, & pœnitentia: sed Baptismus sicut causa per se agens; pœnitentia sicut causa per accidens, id est, removens prohibens.* Itaque gratia ab utroque Sacramento eòdem reali momentò dimanat, sed secundum diversas rationes; nam ut *regenerativa*, est à baptismo; ut *sanativa*, à pœnitentia, mutuò se juvantibus Sacramentis, neutròque independenter ab alio operante, sed suum effectum sibi invicem permittente.

281 Sciendum est hïc, quòd ad baptismi reviviscen-
tiam

tiam in eo, qui merè *privativè*, seu cum inculpabili omiffione dispositionis necessariæ, fictus accelsit, nec ullum postea mortale admiffit; fufficit attritio fupernaturalis, in cujus carentia obex ille confiftit; & quæ fufficeret ad baptifmi effectum, fi adfuiffet. Quòd fi fictus *privativè*, in mortale labatur post baptifmum, eadem in ipfo requiritur difpofitio ad revivifcentiam, ac in ficto *poftitivè*, feu accedente cum actuali affectu ad aliquod mortale; nimirum, vel contritio perfecta, vel attritio cum abfolutione. Et ratio eft, quia peccata post baptifmum comiffa, folâ pœnitentiâ delentur, cum fubdantur Clavibus Ecclefie.

DUBIUM ULTIMUM.

Utrum convenienter describantur tria Baptifmata, & quodnam fit potiffimum?

682 **P**rima concl. eft affirm. nempe, convenienter diftingui baptifmata *fluminis*, feu aquæ, *flaminis* feu pœnitentiæ, & *sanguinis* feu martyrii. Sic enim illa diftinguunt communiter PP. videndi apud Sotum, & Uvaldenfem. Et colligitur (juxta Orig.) ex illo Joan. 6. *Tres funt, qui testimonium dant in terra, fpiritus, aqua, & fanguis.* Ratio autem D. Th. q. 66. a. 11. eft, quia effufio fanguinis pro Chrifto, & operatio interior Spiritûs S. fupplent vicem baptifmi aquæ, feu conferunt præcipuum illius effectum, nempe, gratiam; hanc enim caufat ille virtute Spiritûs S. & paffionis Chrifto, quæ non alligatur Sacramento: jure igitur hæc duo vocantur *baptifmata*, quia licet Sacramenta non fint, baptifmi tamen f sacramentalis vicem fupplent, quia fic mundatur homo à peccatis per pœnitentiã, vel fanguinis effufionem, ficut per lavacrum, ut ait Gloffa fuper illud Heb. 6. *Baptifmatum doctrina.*

683 Secunda concl. *Baptifmus fanguinis, eft omnium potiffimus quantum ad Sacramenti effectum.* Est D. Th. ubi fuprà a. 12. & confat, Tum authoritate Aug. Tum, quia in il-

illo excellentiùs operantur cauſæ efficientes gratiæ, nempe Spiritus S. & Chriſti paſſio; hæc enim operatur in baptifmo aquæ, per quandam figuralem repræſentationem; in baptifmo flaminis, ſeu pœnitentiæ, per quandam affecti-
onem; ſed in baptifmo ſanguinis per operis imitationem: Similiter virtus Spiritûs S. operatur in baptifmo aquæ, per virtutem latentem; in pœnitentia, per cordis commotio-
nem; ſed in martyrio, per potiſſimum dilectionis affectum.
Joan. 5. *Majorem charitatem nemo habet, &c.*

684 Tertia concl. *Baptifmus ſanguinis, ſeu martyrium, confert gratiam ex opere operato moraliter, ſeu paſſivè, tum parvulis, tum adultis.* Eſt ferè comm. ut videre eſt apud M. Prad. q. 66. dub. 12. accuratiſſimè, pro more, Theologo-
rum ſententias referentem. *Conſultò autem dicimus paſſivè, ſeu moraliter; cauſare enim gratiam activè, & phyſicè, proprium eſt Sacramenti Novæ Legis, quale non eſt marty-
rium: Solùm ergo aſſerimus, quòd Deus ad martyrii tol-
lerantiam, communicat martyri gratiam, præter, aut ſu-
prà hujus meritum. Prob. autem concl. Et quidem de par-
vulis, conſtat authoritate Eccleſiæ, colentis ab initio (ut
oſtendit Baronius ad an. 58.) ut veros Martyres infantem,
Chriſti cauſâ ab Herode occiſos, quorum ſalutem, non
ſpeciali privilegio, ſed uni morti pro Chriſto obitæ tribuunt
perpetuò PP. adèoque idem dicendum de cæteris infantibus,
ob eandem cauſam occiſis, aut occidendis, ſeu nati
jam ſint, ſeu in utero matris. De morte, cauſa, & voluntate,
ad martyrium exactis. Vide t. 2. à N. 106.*

685 De adultis verò, etiam conſtat, *Tum ex dictis,*
ſi enim martyrium ex opere operato juſtificat parvulos: ergo
& adultos, nam vis ſalvandi parvulos, non convenit
martyrio ex privilegio ætati conceſſò, ſed morti; quia ni-
mirùm, mors martyris, eſt realis imitatio paſſionis, & mor-
tis Chriſti, ut docet D.Th. idem autem habet in adultis, ut
patet: ergo. *Tum ex illo Matth. 10. Omnis qui confeſſetur
me coram hominibus, confeſſetur, & ego eum coram Patre meo,*
& aliis ſimilibus Marci 8. Lucæ 9. & Joan. 10. quibus,
Chriſtum confeſſenti, & pro illo vitam perdenti, ſalus pro-
mit-

mittitur, non tanquàm præmium dilectionis, sed tanquàm speciale privilegium, morti pro Christo obitæ concessum juxta PP. Tum, quia martyrium ex passione Christi, cujus est imitatio, efficaciam derivat remittendi omnem pœnam; ideòque *injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre*, ut dixit Inn. III. cap. *Cùm Marthæ de celeb. Miss.* Tum demùm, quia aliàs non distingueretur à baptismo *fluminis*, ut patet: nec baptismi *fluminis* efficaciam æquaret, contra PP.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

686 Opp. 1. cont. 1. illud Ephes. 4. *Unum baptisma*, quod in Symbolo PP. Sancta confitetur Ecclesia. *Præf. cont. 2. Baptismus sanguinis non imprimit characterem*, sicut baptismus aquæ: nec prodest sine baptismo fluminis, juxta Apost. 1. Cor. 13. dicentem: *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Prodest autem econversò baptismus fluminis sine martyrio, nec enim soli Martyres salvantur: ergo. *Ad 1. resp. D. Th. q. 66. a. 11. ad 1. unitatem baptismi salvari, quia pœnitentia, & martyrium dicuntur baptismata, quatenùs supplent vicem baptismi sacramentalis, seu aquæ, & includuntur in illo.* *Ad 2. Dist. conf. cum S. D. a. 12. ad 1. ergo baptismus sanguinis non est potior, quoad rationem Sacramenti, & characteris, qui est res, & Sacramentum, C. quoad secundum Sacramenti effectum, seu gratiam, N. Ad ult. N. conf. Imò ex quo baptismus sanguinis non fit baptismus nisi includat baptismum fluminis, & non econversò; inferitur, illum præminere. Sic D. Th. ibidem ad 2.*

687 Opp. 2. cont. 2. p. 3. concl. illud 1. Cor. 13. suprâ laudatum, *Si tradidero, &c. charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Quod D. Th. exponit de martyrio, nihil juvante sine charitate: unde & hîc q. 66. a. 12. ad 2. alibi que infert, baptismum sanguinis includere baptismum fluminis: ergo. R. Apost. & D. Th. loqui de subeunte mortem pro Christo sine charitate, tàm præviâ, quàm concomitante, aut subsequente, quia huic obicem ponit per effectum ad peccatum mortale, ut ipse D. Th. ait super locum Apostoli. *Nec obstat (quidquid autemet Contens.) quòd*

2. 2. q. 124. a. 2. ad 2. asserat S. D. martyrium esse actum imperatum charitatis, ad illud inclinantis, & moventis. Ibi enim solùm vult, martyrium *regulariter*, & ordinariè imperari à charitate, taleque imperium requiri ad promptam, & delectabilem, non autem absolutam mortis tolerantiam: docet enim Quodl. 4. a. 19. quòd offerre se ad martyrium, & istud sufferre, potest quis sine charitate etiam imperfecta. Itaque Martyr nunquàm sine charitate decedit, quia vel illam martyrium supponit, aut invehit.

688 Opp. 3. idem illud Joan. 15. *Majorem hâc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*: ergo. *Præ.* Scriptura solùm promittit gratiam ponentibus animam propter Christum; sed *ly propter* importat affectum dilectionis: ergo. *Tandem.* Actus fortitudinis, qualis est martyrium, non facit ex attrito contritum, nec est meritorius, nisi charitate formatus: ergo. *Ad 1.* N. conf. non enim est sensus, quòd martyrium necessariò à charitate imperetur; sed ut summum, ita ordinariè fieri, & ex eo, maximam esse charitatem, rectè colligi. *Ad 2.* N. min. sed solùm importat causam inflictæ mortis. *Ad ult.* dist. conf. ergo martyrium non præbet talem effectum, ut est actus fortitudinis, C. ut est realis imitatio passionis Christi, N. *De Sacris Baptismi ritibus* vide S. D. suprâ q. 66. a. 10. *De Catechismo* autem, & *Exorcismo*, ad baptismi præparationem potiùs spectantibus, quàm ad formæ solemnitatem, jurè agit S. D. q. 71. ubi videndus. Ac de Sacramento Baptismi, hæctenus.

DISPUTATIO II.

De Sacramento Confirmationis:

689 **R**oborandis renatis fonte baptismatis, adhibetur *Confirmatio*, sic dicta à primario effectu, nempe, spirituali corroboratione, ac fidem intrepide profitendam. Vocatur etiam à PP. *Manum impositio*, *Consignatio*, *signaculum dominicum*, *unguentum deificum*, & *Chrifti Sacramentum*. Illius Tractatum absolvit S. D. q. 72. duodecimi articulis distributâ. Quatuor primis dislerit de illius essentia; tribus sequentibus, de effectibus; 8. & 9. de subjecto; 10. de Patrino; 11. de Ministro; duodecimo tandem, de Ritu. Quæ omnia seq. dubiis complectemur. Sit igitur

DUBIUM I.

*Quænam sint materia, & forma Confirmationis,
& quinam effectus?*

690 **S**upp. 1. ut fide certum, ex Script. Traditione, CC. & PP. apud Bellar. aliosque videndis, Confirmationem esse verum novæ Legis Sacramentum. Si quis dixerit (inquit Trid. sess. 7. can. 1.) *Confirmationem baptizatorum, otiosam ceremoniam esse, & non potius verum, & proprium Sacramentum... anathema sit.* Supp. 2. hoc Sacramentum institutum fuisse in ultima Cœna, ut communiùs docetur, & meritò; tunc enim Christus *Chriftus Chriftum conficere docuit*, id est, ritum conferendi Sacramentum *Chrifti*, seu *Confirmationis*, ut ex Apostolica Traditione docet Fabianus Papa epist. 2. c.1. Tunc igitur hujus Sacramenti designavit materiam, & formam expressit; adeòque illud
tunc

tunc instituit, exhibendum tamen post Ascensionem. Et hoc solum intendit D.Th. dum hic a. 1. ad 1. ait, quod Christus instituit hoc Sacramentum, non exhibendo, sed promittendo. His supp. sit

691 Prima concl. *Remota Confirmationis materia, est Chrisma ex oleo olivarum, & balsamò confectum, ab Episcopo consecratum; proxima verò, Chrismatio seu inunctio Chriftatis in fronte baptizati instar crucis facta.* Quoad 1. p. est fide certa. ex diff. Flor. in Decreto, dicentis: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, & balsamo, quod odorem significat bonae famae.* Quibus & congruentiam D.Th. a. 2. confirmat, & aperte docet, materiam Confirmationis aequè essentialiter ex balsamo, ac oleo constare; cum asserat, ex utroque confici Chrisma. *Aliter autem loquitur (ut instantiam præcludam) de materia calicis; nec enim ait, illam esse confectum aut compositum ex vino, & aqua; sed, esse vinum, cui modica aqua debet admisceri.* Recte igitur dixit D.Th. in 4. d. 7. q. 1. a. 2. qq. 2. & alibi, quod Chrisma est *oleum balsamatum.* Et hæc est communis sententia, cont. Cajet. Sotum, Valent. Navarr. & quosdam modernos.

692 Adeò autem necessaria est Episcopalis Chriftatis consecratio, ut nullâ commissione, nè Apostolicâ quidem, valeat Presbiter eam perficere, ut ex D. Th. a. 3. communiter docetur, cont. nonnullos, quibus Prædus noster mordicus adhæret: Legimus enim, etiam Apostolicâ Sede dispensante circa Ministrum hujus Sacramenti, inconcusse explicatum fuisse, quod utantur Chriftate consecratò per Episcopum, ut patet in Flor. ubi suprâ. *Accedit auctoritas Catech. Rom. dicentis, Neque ad alium ea confectio nisi ad Episcopum pertinere potest.* Quibus, & similibus ex Con. Uvornat. can. 2. innuitur, Chriftatis benedictionem solis Episcopis competere jure divinò, adeoque, vel à Summo Pont. indispensabili. *Nec hic valet argumentum à majori ad minus; aliàs posset Presbyter absque ulla commissione confirmare, & ordinare Episcopos ac Presbyteros, cum pos-*

ut conficere Corpus Christi, quod est majus. *Sanè*, cū Chrismā ab Episcopo consecratum facilè possit quòcumque deferri, Episcopus autem non tam facilè possit haberi; congruentia est, ut Christus reliquerit Ecclesiæ facultatem substituendi Presbyterum in defectum Episcopi, urgente necessitate; secūs dispensandi ad Chrismā conficiendum.

693 Secunda verò concl. p. patet. Quia chrismatio est materiæ remotæ hujus Sacramenti applicatio: quæ quidem nunquàm sine aliqua manum impositione contingit (tametsi diversâ ab illa, quâ Apostoli Spiritum S. sæpè sine Sacramento, juxta infrà dicenda, conferebant: Episcopus enim baptizati frontem chrismando, manus imponit; & manus imponendo, chrismat. *Quòd* fieri debeat per modum crucis, exigit veritas formæ, *Signo te signò crucis*. Convenientia autem est multiplex, quam optimè ex PP. expendit Contens. *Ideo* autem fit inunctio *in fronte*, ubi *verecundia sedes est*; nè *Christi nomen confiteri erubescat*, & præcipuè *crucem ejus*, quæ *judæis est scandalum*, gentibus autem *stultitia*, ut Flor. ait in sæpè laud. *Decretò de Sacram.*

694 Secunda concl. *Hæc est convenientissima Confirmationis forma: 3 on signo te signò crucis, & confirmo te chrismate salutis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Est fide certa ex perenni Ecclesiæ praxi, & Traditione, adductâ à D. Th. a. 4. *in sed contra*, & Florentini autoritate firmatâ. *Accedit* congruentia D. Th. *Exprimit* enim talis forma quidquid ad speciem hujus Sacramenti pertinet, nempè, signum crucis, quò notatur is qui in certamen Christianæ militiæ descensurus est: deinde robur ipsum quod ad talem pugnam accipit: demùm hujus roboris principalem causam, videlicèt, Trinitatem: ergo. *Quamvis* autem Theologi frequentius doceant cont. Arcudium, Basil. Pont. Goar, Amicum, & quosdam alios, præfatam formam, non modò convenientem esse, sed & *essentialem*, & *necessariam*: Quia tamen Græci sub illa confirmant, scilicèt, *signaculum*, &c. Ecclesiâ Romanâ minimè improbante, juxta dicta N. 511. licèt nec expressè diffiniente; hæc controversiâ libens supersedeo.

695 Ult. concl. Præcipui Confirmationis effectus sunt, gratia roborativa, & character. Constat ex dictis supra de Sacramentis generatim à N. 537. De primo autem sic loquitur Florent. in Decreto. *Effectus hujus Sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen.* Et hæc est communis vox PP. De characterem autem, dictum est supra N. 567. Qui quidem necessariò præsupponit characterem baptismalem; ita, ut si non baptizatus confirmaretur, nihil reciperet, sed iteratò confirmandus foret post baptismum, ut ostendit D. Th. a. 6. Quod jam fide certum est, postquam Florent. definit, *baptismum esse omnium Sacramentorum primum, & vitæ spiritualis januam*, ut notant Sotus, Nuñus, Mart. de Prado, aliique, Ex dictis infertur, Confirmationem sine sacrilegio reiterari non posse: illam tamen iterans, non incurrit irregularitatem, quia id in Jure non exprimitur, & sententia jam communis evasit, cont. Richar. D. Antonin. Navarrum, & quosdam alios.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

696 Opp. I. cont. I. supp. Confirmatio non legitur à Christo instituta, nec in Lege veteri fuit præfigurata: ergo. *Prat.* Baptismus confert gratiam, & virtutes, quibus animus satis superque roboratur. In Eucharistia etiam vires spirituales accrescunt; non secus ac cibò potuque corporis vigor reficitur: ergo superfluit Confirmatio. *Ad 1. N. conf.* Quãvis enim Dominica Confirmationis institutio in Scrip. expressè non legatur (quidquid Basil. Pontius dicat) habetur tamen Apostolicâ Traditione, Patrum, & CC. attestatione firmatâ. *Ad 2. N. conf.* Cùm enim *nihil ad perfectum adduxerit Lex*, ut dicitur Hebr. 7. nihil in ea esse potuit Confirmationi respondens, que est Sacramentum plenitudinis gratiæ. Sic D. Th. a. 1. ad 2. Vide supra N. 527. *Ad ult. N. etiam conf.* in Baptismo enim, ut Tertull. ait, infunditur gratia, donis & virtutibus stipata, ad innocentiam; in Eucharistia, ad spiritûs delicias, & mentis faginam; in Confirmatione, ad pugnam. Itaque gratia sanctificans in

omnibus quidem Sacramentis confertur, sed in unoquoque specialis; adeoque multiformis gratiæ Dei effectus, Sacramentorum distinctione clarescunt. *Argumentum* obijci solitum cont. 2. supp. ruit ex eo, quòd causa efficiens (qualis est Minister) non est de essentia Sacramenti; adeoque potest istud institui ante Ministri institutionem.

697 Opp. 2. cont. 1. concl. Dum Apostoli Act. 8. imponebant manus super baptizatos, dantes eis Spiritum S. verè conferebant Confirmationis Sacramentum: ergo istud solâ manuum impositione sine chrismate confici potest. *Omissis* variis solut. R. cû D. Th. a. 2. ad 1. & a. 4. ad 1. N. ant. Apostoli enim cû dabant Spiritum S. solâ manuum impositione; non dabant Sacramentum Confirmationis, sed effectum Sacramenti sine Sacramento: adeoque *nihil verabat, ut illi denuò post Baptismum Sacramentò confirmarentur*, ut optimè notant Sotus, Serra, & Mart. de Prado. *Quando* autem ut Ministri Sacramentorum, hoc Sacramentum conferebant; semper utebantur eadem materiâ, & formâ, quâ modò utuntur Episcopi. Sic apertissimè respondet D. Th. ut mirum sit, plures RR. etiam Thomistas, allucinari circâ illius mentem. Vide M. Serra hîc a. 2. dub. un. ad 1. & M. Pradum dub. 4. §. 5. ubi, rejectis extremis argumenti solutionibus, planè demonstrant, laudatam D. Th. esse frequentiore inter Scholasticos, & Sacris Canonibus ac Florentini Decreto valdè conformem. Vide etiam Basil. Pont. de Confirm. p. 2. cap. 6. Illust. Marinis hîc cap. 3. & M. Labat hîc dub. 2. §. 2.

698 Opp. 3. contra necessitatem balsami: PP. Græci, & Latini sex priorum sæculorum, non meminerunt balsami: ergo non est credibile, ejus mixtionem esse de necessitate Confirmationis. *Præt.* Balsamum est rarissimum, & magni pretii; ac difficilè cognosci potest, an sit verum, & purum: ergo. *Tandem* Innoc. III. interrogatus, an esset iterum confirmandus, solò oleò inunctus? Respondet cap. *Pastoralis, de Sacram. non iterand.* *In talibus non est aliquid iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermissum*: ergo censet validum fuisse Sacramentum.

699 Ad 1. N. ant. meminit enim balsami Fabianus Papa, qui floruit seculo 3. (utpotè renuntiatus an. 236.) epist. 2. ubi jubet, chrisma singulis annis renovari, futilem judicans excusationem Orientalium Episc. prætexantium, non posse quotannis balsamum reperiri. *Nec audiendus est Juvenin, suppositiam reputans laudatam epist. ob silentium Eusebii Cæsar. aliorumque Veterum: quasi isti, omnes Pontificum Epistolas retulerint. Insuper Dionysius, Theophilus Antioch. Origines, Tertull. Cyprianus, aliique vetustissimi: meminerunt Chriftatis; quod apud ipsos accipitur pro mixto ex oleo & balsamo: Nec hujus nominis sic sumpti, asignabunt Aristarchi primum authorem: adeòque fateri tenentur, à PP. traditione accepisse Gregorium illud in 1. Cant. In Engeddi balsamum gignitur, quod cum oleo, Pontificali benedictione, Chrifta efficitur.*

700 Adde, quòd PP. priorum sæculorum vocabant Confirmationem, potiùs quam Extremam-Uñtionem, *Sacramentum Chriftatis*; adeòque aliud intelligebant Chrifta, quàm oleum. Ad 2. N. ant. quòd 1. p. testatur enim Plinius, abundasse suò tempore montes, & colles balsamo, sicut vitibus. Nunc autem magna copia est in India, ejusdem substantiæ, etsi diversi coloris, à Palestino. Ad reliq. pp. ant. R. non tantam requiri balsami quantitatem, ut emi non potuerit vel à pauperrimis Episcopis, saltèm ex fidelium eleemosynis: Nec unquàm defuerunt, qui discernere possent, quodnam essentiam saltèm balsami retinèret. Ad ult. N. conf. nam Pontifex solùm vult, supplendum esse *cautè*, id est, *secretè*, & absque solemnitate, ob vitandum scandalum, id quod omissum fuerat in utroque casu sibi propositò, nempè, unctio olei, & balsami, quæ est quid substantiale in hoc Sacramento; & impositio manûs in Subdiacono, quæ est quid accidentale.

701 Opp. 4. pro Presbyterali Chriftatis benedictione ex dispensatione Papæ. Nam Urbanus II. xviii. Kal. Oct. an. 1092. concessit Abbati Cavensi privilegium consecrandi Chrifta, ut constat ex Bulla 1. Bullarii Rodriguez. *Præter.* Nam idem privilegium concessit Eug. IV. an. 1444. iv. Kal.

Februarii FF. Minoribus per Scythiam & Moldaviã Evangelizantibus, ut constat ex Bulla quam affert Uvandingus tom. 5. Annal. Min. pag. 454. Idem denique indultum fuisse Guardiano Montis Sion, testatur Franciscus Haroldus in Epit. Annal. Min. ad ann. 1342. N. 46. ergo. Ad 1. R. privilegium illud, si verum est, intelligendum esse, de Chrismate pro Templis consecrandis, vel pro unctione baptismatis; non autem Confirmationis. Et idem dicendum ad reliqua. Ipsa enim singularitas præfati privilegii, maximè exorbitantis à jure communi & perenni Pontificum praxi, cogit sic interpretari clausulam ambiguum. Unde nec Missionarii illi, nec Solymus Guardianus aliter illam accipere poterant, ob præfatam Sedis Apostolicæ consuetudinem, omnibus notam. Per quæ cessat instantiæ quibus Franc. Hennis laudatam interpretationem infringere conatur.

702 Contra 2. concl. opponi posset quòd S. Sylvester Constantinum confirmans, hanc formam adhibuit: *Signet te Deus sigillo Fidei, & Spiritus S. in consignatione Fidei*, sic enim legitur in edicto ipsius Constantini: ergo. Sed facile R. 1. datò ant. N. conf. Licet enim forma illa foret legitima, semper nostra esset convenientior. R. 2. N. ant. & prob. nam edictum illud esse apocryphum (saltem quoad hoc) vel inde constat, quòd Constantinus non Romæ, sed Nicomediæ sub finem vitæ baptizatus fuit; ut expressè testantur Eusebius Cæsar. Amb. Hieron. & Catholici Antistites, qui confederant in Concilio Arim. in epist. ad Constantium Aug. quam referunt Athan. lib. de Syn. Arimin. Hilarius in fragmentis, Socrates, Theodoritus, Sozomenus, Casiod. Gelasius Cyzicenus, Photius, & Chronicon Alex. Quapropter nullus jam Eruditorum (si Baronium excipias) de hac re dubitat, ut videre est (inter innumeros alios) apud Æneam Sylv. seu Pium II. Cusanum, Peronum J. Morinum. Natal. Alex. & J. Cabass. secul. 4. à pag. mihi 123. & Graveffonum. Admissò autem edicto illò, R. in illo, non formam Sacramenti referri, sed historiam; nam Ecclesia Latina, quidquid sit de Græca, semper usà est formâ,

mâ, quam Florentinum probat. *Ex dictis* habes, nullam manuum impositionem, præter chrismationem, esse hujus Sacramenti materiam; adeoque nec Episcopi orationem esse illius formam, quidquid Natal: Alex. Genettus, alique contentur. *Nec enim* Apostoli hoc Sacramentum ministrabant, dum orantes, prædicantes, aut manus imponentes, Spiritum S. conferebant, prout legitur in Actis; sed solum quando Chrismate inungebant baptizatos, sicut modò. Quod si tunc aliam, præter chrismationem, adhibebant orando manuum impositionem, id ad meram cæremoniam referendum est.

DUBIUM II.

Quinam sint Confirmationis subiectum, & quis Minister?

703 **P**Rima concl. *Omnes & soli baptizati sunt capaces hujus Sacramenti.* Quòd soli patet, quia Baptismus est janua cæterorum Sacramentorum. Quòd omnes, etiam infantes, prob. rat. D. Th. a. 8. quia infantes renati per Baptismum, sunt capaces accretionis spiritualis, quæ fit per augmentum gratiæ. Et quidem primis Ecclesiæ seculis solebat illis statim post Baptismum conferri, & modò etiam apud Græcos confertur. Erroneum autem est asserere, Ecclesiam in re tam gravi aliquando errasse: ergo. *Maximè* tamen expedit (ut Sacramenti reverentiæ, & periculo iterationis consulatur) quòd nullus ante septennium confirmetur, ut docet Cathec. Rom. nisi fortè malitia suppleat ætatem, aut mors puero immineat, ait enim D. Th. ad 4. *quòd pueri confirmati decedentes, majorem gloriam consequuntur, sicut & hic majorem obtinet gratiam;* adeoque expedit moribundos pueros confirmare, si occasio adsit.

704 Imò III. Marinis hîc cap. 9. experientia edoctus (ut ait) censet, non scrupulosè attendendum ad usum rationis in confirmandis: Et relatis incommodis quæ ex op-

posito sequuntur, addit: *Ceterum potissima inter omnes causas, ea mihi videtur, quod certi sumus, quod confirmandus recipiet effectum Sacramenti, qui est gratia, dum est in statu innocentia: Quod valde dubitandum venit de pueris qui usum rationis attigerunt: de illorum enim perseverantia in gratia, vel actuali gratia justificante, non sine fundamento multum dubitare possumus: Ab anno enim septimo vel circiter nascentis usus rationis usque ad duodecimum, non in parvo versatur puer discrimine, dum potest peccare; & non aded pollet iudicio, ut per penitentia Sacramentum expiatur, & saepius passio verecundia os ad confessionem claudat.*

705 Et in hujus conf. adjungit exemplum Insignis Archiep. Braccar. Barth. de Martyribus, qui omnibus infantibus confirmationem ministrabat; quin & plures ex doctioribus PP. Tridentinis in suam adduxit sententiam, *ob rationes sine dubio supra positas*, inquit laud. D. de Marinis: unde concludit ipse, consuetudinem non confirmandi ante septennium, non ligare Episcopos, sed integrum illis esse facere id quod magis ipsis videbitur expedire. *Conveniens* etiam est, ob laudatam D. Th. rat. quod morientibus, & etiam perpetuo amentibus hoc Sacramentum conferatur. Illi etiam qui post rationis usum facti sunt amentes, confirmandi sunt, si ante amentiam erant sufficienter dispositi. Quod si nec de eorum dispositione, vel indispositione constet, confirmandi erunt; unusquisque enim praesumitur bonus, dum non probatur esse malus. Nec exigitur quod petierit hoc Sacramentum; sufficit enim virtualis voluntas, quam quilibet Christianus habet erga spiritualem salutem.

706 Secunda concl. *Nullus tenetur per se & directe Confirmationem suscipere*: Nullum quippe extat praecipuum Divinum, aut Ecclesiasticum, id directe praecipiens. *Indirecte* tamen & per accidens, seu ex vi aliorum praecipuum, contingere potest, ut omittens confirmari, mortaliter peccet, *primò*, ob scandalum, *secundò*, ob contemptum, *tertiò*, ob periculum deficiendi in fide tempore persecutionis; ac *demum* si initiari debeat, ut Nuñus, Basil. Pont. & plures alii tenent, ob verba illa Trident. sess. 23. c. 4. *Primaria*
ton-

tonsurâ non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, quæ sanè præceptum præferre videntur, & res aliunde fit gravis. Id quod magis nobis arridet; quidquid alii opinentur.

707 Ut autem contemptus sit gravis, non sufficit negligentia suscipiendi, cum possit; aliàs & Ordinem, & Matrimonium contemneret quilibet illa suscipere negligens; sed requiritur (ut nomen sonat) quòd parvipendat, ac perinde abiciat, ac si nihil esset. Et sic accipiendum est C. Senonen. dum ait, *contemni autem dicitur quando Episcopus est præsens, paratus dare, & persona hoc sciens, negligit, aut despicit suscipere. Quamquam verò (inquit Cathec. R.) necessarium non est, (Sacramentum Confirmationis) à nemine tamen prætermitti debet: Sed potius maximè cavendum est, nè in re sanctitatis plenâ, per quam nobis divina munera tam largè impertiuntur, aliqua negligentia committatur.*

708 Ult. concl. *Solus Episcopus est hujus Sacramenti Ordinarius Minister; ex commissione tamen solius Romani Pont. solus Presbyter potest illud validè ministrare.* Quoàd 1. p. est de fide cont. Photium, Uviclefist. Lutheran. & Calvinist. & est definita in Florent. in Decret. & in Trid. sess. 7. can. 3. de Confirm. his verbis: *Si quis dixerit Sanctæ Confirmationis Ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem; anathema sit.* Ratio à priori est voluntas Christi. Congruentia autem affertur à D. Th. a. 11. ubi videnda. Quoàd 2. verò p. est D. Th. & com. cont. paucos negantes Papæ talem committendi potestatem, & com. Mart. Ledes. illam Episcopis asserentem. Prob. autem ex perenni Ecclesiæ praxi; plures enim Pont. Rom. hanc facultatè contulerunt Presbyteris, ut S. Gregorius Mag. (prout refert & probat Florent.) Joan. XXII. Urb. V. Eug. IV. Nicolaus IV. Alex. VI. Leo X. Adrianus VI. (qui oppositum antea docuerat) Greg. XIII. alique. Nullus autem id concessit Diacono, etiam Cardinali: & quidem jurè, nec enim concedenda est potestas super Corpus Christi mysticum, non habenti illam super verum, ut
ait

ait D. Th. Nec ullus Episcopus commisit unquam talem potestatem simplici Sacerdoti. Et meritò, id enim pertinet ad plenitudinem potestatis, soli Christi Vicario eximiam, ut post D. Th. docet Florentinum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

709 Opp. 1. cont. 1. concl. Apostoli fuerunt confirmati per adventum Spiritus S. sed non legitur fuisse baptizatos: ergo possunt confirmari non baptizati. *Præt.* Act. 10. iussit Petrus baptizari eos, in quos jam descenderat Spiritus S. ergo idem. *Præt.* *Post Baptismum confirmamur ad pugnam*, ut ait Melchiades Papa; sed pugna nec congruit foeminis, nec instat statim post baptismum morituris: ergo non est illis conferendum hoc Sacramentum. *Ad 1. resp.* ex Aug. D. Th. a. 6. ad 2. quòd ex illo, *qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet*, intelligimus, Petrum, cæterosque Apostolos fuisse baptizatos, & quidem Baptismò Christi, non renuentis baptizandi ministerium, ut haberet baptizatos servos, per quos cæteros baptizaret.

710 *Ad 2. N. conf. cum eodem ad 3. nam illi non acceperant Confirmationis Sacramentum, sed effectum. Vide sup. N. 697. Ad 3. R. cum D. Th. a. 8. ad 3. & 4. N. min. quoad 1. p. & concessâ quoad 2. N. conf. nam apud Deum foemineus etiam militat sexus, imò quædam foeminæ fortiores viris existerunt in Martyrii agone, ut Chrysoft. ait. Quamvis autem morituris statim post Baptismum non sit necessaria Confirmatio ad pugnam, est tamen valdè utilis ad majorem gloriam (pugnæ finem) consequendam. Vide D. Th. in 4. d. 7. q. 3. a. 2. qq. 2. ad 4.*

711 Opp. 2. cont. 2. illud Urbani I. can. *Omnes de Conf. d. 5. Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritus S. post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur.* *Præt.* Tenemur per alimenta corpus tenellum fovere, & augere: ergo & animam (cujus potiora sunt jura) confirmatione roborare. *Ad 1. R. canonem illum non habere formam præcepti, sed solùm determinat jus divinum, nempè. quòd non est simpliciter necessarium, sed valdè utile. Nec amplius exigit ratio allata; quia illa*
illa

plenitudo non est *necessitatis*, quasi non sint sufficienter Christiani sine confirmatione; sed *abundantiae*, quæ non oportet esse simpliciter necessaria, aut præcepta. Ad 2. N. conf. Sicut enim non tenemur per hoc numerò alimentum corpus augere; ita nec animam roborare solâ Confirmatione; quæ licet maximè utilis, non est tamen simpliciter necessaria ad spirituale augmentum.

713 Opp. 3. cont. i. p. ult. Act. 9. Ananias (qui non erat Episcopus) imposuit manus Paulo. *Præt. C. Tolet. I. can. 20. Araus. I. can. 2. & Innoc. I. epist. I. c. 6.* dicunt, Presbyterum, absente Episcopò, posse ungere Chrismate, & manus imponere; præsentem autem, non nisi de ejus mandato. *Præt. C. Hispal. II. c. 7.* ait, *Novellis & Ecclesiasticis regulis prohibitum est simplicibus Sacerdotibus . . . per impositionem manuum & Chrismate baptizatorum frontem signare:* ergo id possunt jure divinò. Tandem Hier. epist. 84. ad Evagr. dicit: *Quid facit (exceptâ ordinatione) Episcopus, quod Presbyter non faciat?* ergo. Ad 1. R. illam manuum impositionem non fuisse *confirmativam*, cum Paulus nondùm esset baptizatus, sed *curativam* cæcitat. Illud autem, *ut implearis Spiritû S.* non ad manuum impositionem referendum est, sed ad baptismum; quem môx recepit Paulus.

714 Ad 2. R. non esse ibi sermonem de chrismatione confirmationis. Concil. enim Tolet. loquitur de *baptismali*: Arausicanum verò, de illa quâ inungebantur hæeritici ad Ecclesiam redeuntes, forsàn ut suppleretur unctio ab iis in baptismo omissa. *Innocentius* demùm, loquitur de chrismatione energumenorum ad dæmonem expellendum. Ad 3. R. per ly *novellas* intelligi Divinas Novi Testamenti Regulas, quæ sic appellantur respectivè ad Vetus Testamentum; quasi dicatur: *Regulæ Novi Testamenti, & Ecclesiæ, prohibent.* Vel dicendum, fuisse recenter revocatum privilegium confirmandi, quod Presbyteris Hispanis fuerat olim concessum. Ad ult. R. Hieronymum ibi solùm velle humiliare Diaconos, sese Presbyteris comparantes: ostendens, Presbyteros (exceptâ potestate ordinandi) esse serè Episcopis æquales, cum consecrare, absolvere, &c. possint sicut

Epis-

Episcopi; imò & confirmare extraordinariè, quod Episcopi possunt ordinariè.

715 Opp. ult. cont. 2. p. ult. Innoc. III. cap. *Quantò de consuetud.* decernit, ut fideles potiùs careant Confirmatione, quàm ut illam à Presbiteris recipiant. *Præt.* Potestas confirmandi non est *jurisdictionis*, sed *ordinis*, quam non dat Pontifex per delegationem. *Ad 1. R.* meritò sic decrevisse, quia Presbyteri illi absque Sedis Apostolicæ facultate confirmabant. *Alii* autem Pontifices, solis Episcopis asserentes confirmandi potestatem, loquuntur de *ordinaria*. *Ad 2. R.* potestatem ordinariam confirmandi, esse potestatem Ordinis Episcopalis; extraordinariam autem, Ordinis Presbyteralis, non quidem completam, sed complendam, & expediendam per Papæ delegationem. *In Diaconis* autem, & Subdiaconis nulla est potestas Ordinis ad confirmandum, nè incompleta quidem, adeòque non possunt ad id delegari. *Ex hucusque dictis colliges*, sic rectè diffiniri Confirmationem: *Sacramentum Novæ Legis causativum gratiæ corroborativæ.* Vel: *Chiasmatio facta ab Episcopo in modum crucis in fronte baptizati sub præscripta verborum formâ.*

DISPUTATIO III.

De Augustissimo Eucharistiæ Sacramento.

716 **Q**uia vita spiritualis, quam Baptismus præstat, & Confirmatio corroborat, Eucharistiâ nutritur; ideò Ang. Doct. absolutâ illorum consideratione, extemplò de isto adorando Sacramento, omnium planè Maximò, sermonem instituit à q. 73. ad 83. inclusivè, accuratissimè, pro more, examinans illius naturam, effectus, subjectum, Ministrum, ad Ritum: adeòque fœliciter, ut posteriores OEcumenicæ Synodi, doctrinam ejus in Fidei Canones ut plurimum redigendo, con-

consecrarint. Cujus præcipua capita sequentibus dubiis enucleare tentabimus. Sit igitur

DUBIUM I.

Pro quo supponat in recto Eucharistia, an sit unum tantum Sacramentum, & qualiter necessaria?

717 **S**upp. 1. ut fide certum ex CC. Lateran. IV. cap. *firmiter*, Flor. in Decreto, & Trid. sess. 7. 23. & 21. Eucharistiam esse verum Novæ Legis Sacramentum. Et quidem omnium præstantissimum, ut ostensum est N. 637. *Supp.* 2. etiam ut fide certum ex Scrip. CC. & PP. institutam fuisse Eucharistiam à Christo D. pridie quàm pateretur in novissima Cæna. *Hanc* autem celebrasse juxta Legis præscriptum, die, seu lunâ 14. mensis primi ad posteriorem vesperam, in qua incipiebat solemnitas primi diei azimorum, docent communiter Latini contra Græcos; ac subinde tenent, Christum in azimo, non autem in fermentato, consecrassè. Mensis autem ille primus hebraicè dicitur *Abib*, Chaldaicè verò *Nisan*, qui respondet Martio nostro.

718 *Supp.* 3. cont. Lutheranos, Zuinglianos, & Calvinist. Eucharistiam non consistere in solo usu, sed esse verum Sacramentum ante sumptionem. Sic enim diffinitur in Trid. sess. 13. cap. 3. & can. 4. *Si quis (inquit) dixerit, per actâ consecratione, in admirabili Eucharistia Sacramento non esse corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu dum sumitur, non autem ante, vel post, & in hostiis, seu particulis consecratis, quæ post communionem reservantur, vel supersunt, non remanere verum Corpus Domini; anathema sit.* Et hæc est communis vox PP. Ratio autem est, quia Eucharistia est instituta per modum cibi, & potûs, qui præsupponuntur sumptioni, quæ solùm est conditio applicans: Christus igitur dum panem adhuc manu teneret dixit: *Hoc*

est

est Corpus meum, quidquid hæretici garrulent: aliàs si sola verborum series attendatur, ut volunt; sequeretur, contra ipsos, corpus, & sanguinem Christi solùm esse in Eucharistia post ulum, dicitur enim Marci 14. *Acceptò Calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes; & ait illis: Hic est Sanguis meus, &c.* His supp. sit

719 Prima concl. *Eucharistia supponit in recto pro solis speciebus consecratis continentibus Corpus, & Sanguinem Christi.* Est D. Th. híc a. 6. & com. Thomist. quibus adhærent Henriq. Granad. Dicastillo, Leander, aliique. *Traditur* insuper expressè in Catech. R. & prob. Nec enim supponit pro sumptione, ut diximus; nec pro verbis consecrationis; hæc enim sunt forma Eucharistiæ, nulla autem forma est res ipsa formata, sed pars illius; *deinde* nec supponit pro Corpore, & Sanguine Christi; hæc enim sunt in Eucharistia res, & Sacramentum simul, ut post Innoc. III. cap. *Cùm Martha*, de celeb. Miss. docet D. Th. híc a. 1. ad 3. & a. 6. & 7. ergo non sunt Sacramentum tautùm, de quo est quæstio: alias idem esset causa, & effectus, & signum, & significatum, secundùm idem, juxta dicenda N. 728. ideòque Sacramenta imprimentia characterem, non consistunt in illo, nec pro illo supponunt.

720 *Prat.* Trident. sess. 13. cap. 3. & can. 1. diffinit, Corpus, & Sanguinem Christi contineri in Sacramento Eucharistiæ: ergo non Corpus, & Sanguis Christi, sed species, sub quibus realiter continentur, sunt Eucharistiæ Sacramentum. *Prat.* Eucharistiæ Sacramentum verè frangitur, juxta illud Prossæ, *Fractò demùm Sacramentò*; sed solæ species franguntur, ut ibidem dicitur: ergo. *Tandem*, quia ita expressè tradit Catech. R. tit. de Euchar. n. 8. his verbis: *Diligenter observandum est, multa in hoc Mysterio esse, quibus aliquando Sacramenti nomen Sacri Scriptores tribuerunt: Interdùm enim, & consecratio, & perceptio, frequenter verò, & ipsum Domini Corpus, & Sanguis, qui in Eucharistia continentur, Sacramentum vocari consuevit. . . verùm hæc omnia minùs propriè Sacramenta dici, perspicuum est. Ipsæ autem panis, & vini species veram, & absolutam hujus nominis rationem habent.*

bent. Quibus nihil apertius.

721 Secunda concl. *Eucharistia Sacramentum materialiter quidem est plura; formaliter tamen, & perfectivè est specificè a thomè unum.* Sic D. Th. hïc a. 2. communiter receptus. Et prob. Tum ex Trid. sess. 21. cap. 3. ubi Eucharistiam sub utraque specie vocat *Sacramentum*, non *Sacramenta*. Tum ex Catech. R. p. 2. cap. 4. dicente: *Licet duo sint elementa, panis scilicet, & vinum, ex quibus integrum Eucharistia Sacramentum conficitur; non tamen plura, sed unum tantum Eucharistia Sacramentum, Ecclesie auctoritate ducti, consistemur.* Et sanè aliàs plura quàm septem essent Sacramenta. Tum, quia ordinatur ad unum finem, nimirum, ad unam integram refectionem spiritualem: sicut omnia, quibus constat Extrema Unctio, ad eundem finem referuntur, nempe, ad tollendas peccatorum reliquias ex sensibus ortas: ergo.

722 Tertia concl. *Eucharistia in re suscepta, non est necessaria necessitate mediè ad salutem, benè tamen in voto; non quidè explicitò, sed implicitò.* Prima p. est de fide quoàd parvulos, ex Trident. sess. 21. can. 3. anathematizante asserentes, necessariam esse Eucharistia sumptionem parvulis antequàm ad annos discretionis perveniant. Et quoàd omnes, constat, quia ad gloriam consequendam sufficit status gratia, ad quem non est necessaria sumptio Eucharistia, cum sit Sacramentum vivorum. Patet insuper in amentibus, & vomitum patientibus, quibus Eucharistia non datur, etiam in articulo mortis. Et hinc patet, nec esse necessarium votum explicitum, seu desiderium sumendi Eucharistiam, cum istud nequeat esse magis necessarium, quàm res ipsa quæ desideratur.

723 Quòd autem votum implicitum Eucharistia, sit medium necessarium ad saltem, docetur expressè à D. Th. a. 3. estque sent. com. Thomist. cont. plures RR. Et prob. tum ex illo Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* quod de necessitate sumptionis spiritualis in voto, in baptisinate inclusò, intelligitur ab Aug. juxta D. Th. supra

q. 65. a. 4. ad 2. & infra p. 80. a. 11. Tum, quia Eucharistia est finis baptismi, & pœnitentiæ, aliorumque Sacramentorum, juxta dicta N. 637. sed in volitione medii includitur, saltem implicite, intentio finis: ergo in electione baptismi, & pœnitentiæ, ad salutem utiquè necessariâ necessitate medii, includitur intentio, seu votum Eucharistiæ, pariter necessarium ad salutem. Hinc habes, ut omnia in oppositum argumenta eludas, quòd votum Eucharistiæ non est medium ad salutem necessarium, quatenus illa ut speciale Sacramentum, effectivè instrumentaliter causat propriam, & specialem gratiam ab aliis condistinctam; sed solum quatenus per modum finis influit in omnem gratiam, & effectum reliquorum, quia est consummatio, & finis intermedius vitæ spiritualis, quatenus in ea realiter continetur communicatio passionis Christi, & perfectissima unio ad ipsum, quæ est finis omnium Sacramentorum, & institutionis eorum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

724 Opp. 1. cū Græcis cont. 2. supp. plura Joan. testim. quibus innuitur, Christum in celebratione Paschatis prævenisse diem à lege præscriptum. Cap. enim. 13. legitur, illud celebrasse *ante diem festum Paschæ*. Cap. 18. dicitur, Judæos in die mortis Domini non introisse Prætorium, *ut manducarent Paschæ*. Cap. 19. Christus dicitur mortuus *in parasceve Paschæ*. Tandem, Sabbatum mortem Domini immediatè subsequutum appellatur ibidem *dies magnus Sabbati*, adeòque incidit in primum diem azimorum, alioquin non ita appellaretur. Ad 1. R. cum D. Th. in 4. d. 11. q. 2. a. 2. qq. 3. ad 1. ibi non sumi *diem pro naturali*, nec pro *legali*, sumptò apud Hebræos, à vespera ad vesperam, juxta illud Levit. 13. *A vespera usque ad vesperam celebrabitis Sabbata vestra*; sed pro artificiali, comprehendente dumtaxat spatium illud quò lux Solis apparet: unde non legitur, *ante festum*, sed *ante diem festum*.

725 Ad 2. R. cum eodem ibidem ad 3. illud non intelligi de esu agni paschalis, sed panum azimorum, aut paschalium victimarum, quæ non nisi à mundis comedi

potuerant; & dicebantur *paschata*. Ad 3. R. non dici *parafceve Paschæ*, quòd esset præparatio ad Pascha, sed quia erat *parafceve* ad Sabbatum, seu feria 6. intra festa paschalia illò annò occurrens, ut constat ex illo Marci 15. *Erat parafceve, quod est ante Sabbatum*: Sensus ergo est, quòd dies mortis Christi, erat *Parafceve Sabbati*, & simul *Pascha*. Ad ult. R. diem illum Sabbati appellari *magnum*, quia inciderat in secundum diem azimorum, qui, ob frequentiam populi ad Pascha convenientis, erat celeberrimus. *Gratis* autem admisso, Christum lunâ 13. Pascha celebrasse, nihil inde ad Græcorum intentum: Tunc enim, & anticipasset Christus esum panis azimi, qui simul cum esu agni paschalis inchoabat.

726 Opp. 2. cont. 1. concl. Species consecratæ, cùm sint permanentes, non includunt transeuntia consecrationis verba, quæ sunt forma, & pars essentialis intrinseca Eucharistiæ, juxta dicta suprâ à N. 493. ergo. *Præt. CC. & PP. vocant Eucharistiam Carnem, & Corpus Christi, spiritua- lem animi cibum*, asseruntque, adorandam esse adoratione latriæ. *Præt. D. Th. in 4. d. 8. q. 1. a. 1. qq. 1. ad 2. ait: Ex speciebus, & Corpore Christi fit unum Sacramentum. Præt. Corpus Christi est res, & Sacramentum simul: ergo est Sacramentum. Tenet conseq. per regulam arguendi à prædicato copulato ad quamlibet partem, ut, Petrus est albus, & musicus: ergo est albus. Tandem: Quia contritio est pars intrinseca Sacramenti pœnitentiæ, quamvis sit res, & Sacramentum simul: ergo pariter.*

727 Ad 1. R. ut suprâ à N. 500. Ad 2. N. conf. nam in illis locutionibus sumitur per metonymiam continens pro contento, qui est frequentissimus modus loquendi; unde species consecratæ (quæ sunt Sacramentum) dicuntur *cibus spiritualis, panis Angelorum, &c.* & adorantur latriâ ratione contenti; ita quòd latriâ absolutâ adoratur Christus contentus, respectivâ autem, ipsæ species ut illum immediatè continentes, & præsentem significantes, qualiter adorantur crux, & imago Christi, juxta D. Th. suprâ q. 25. a. 3. & 4. *Corpus autem Christi est cibus, ut contentum &*

significatum, non autem ut continens, & significans, qualiter Sacramentum est cibus. *Ad 3. R.* sensum esse, quòd ex utroque fit, seu constat Sacramentum; non tamen eòdem modò, sed ex speciebus, *intrinsecè, & in recto*; ex corpore autè Christi, *in obliquo, & quasi extrinsecè*: Subdit enim S. D. *Sicut in aliis Sacramentis ex illo elemento, & virtute quasi unum efficitur*: Constat autem, quòd virtus illa nec est Sacramentum, nec pars intrinseca illius. *Ad 4. N. conf.* Illa autem regula non tenet à dicto secundum quid ad dictum simpliciter; hæc enim consequ. est nulla: *Petrus est albus secundum dentes, & est musicus: ergo est albus.* Sic autem arguitur híc: unde character in Sacramentis illum imprimantibus, est *res, & Sacramentum simul*; non tamen *Sacramentum.*

728 *Ad ult. R. disp.* esse, quòd Corpus Christi foret signum, & signatum secundum idem, quod planè repugnat: Nec enim assignari potest ratio, secundum quam esset signum, aut pars signi, secundum quam non fit signatum seu res: Si enim v.g. foret signum, aut Sacramenti pars, ut est cibus spiritualis causans gratiam nutritivam; secundum eandem esset res, & Sacramentum simul; quippè significatur ut cibus, & simul significat gratiam nutrientem. Et idem est de qualibet alia formalitate assignabili. *Constitutio* autem diversas habet formalitates: Et secundum quòd habet ex natura sua, manifestata per confessionem, aut alia externa doloris signa, est pars Sacramenti tantum: Quatenus autem virtute Sacramenti perficitur, ut disponat ad gratiam ut sacramentalem, & ad majorem quàm sibi ex specie sua debebatur, est res & Sacramentum simul. *Argumenta* objici solita cont. reliquas concl. ex harum prob. soluta manent.

DUBIUM II.

Utrum Materia remota Eucharistia sit panis triticeus, & vinum vitigineum? & an aqua vino mixta transubstantietur in sanguinem ubi non est prius in vinum conversa?

729 **P**rima concl. quoad 1. est affirm. & constat. Tum ex diffinit. Florentini asserentis: *Tertium est Eucharistia, cujus materia est panis triticeus, & vinum de vite.* Tum ex Apostolica Traditione, ut testatur Catech. Rom. & ex facto ac institutione Christi. Tum, quia alii panes nō sunt simpliciter tales, cū solū in triticeo defectum adhibeantur: Et ob eandem rationem, nec alii liquores sunt absolutè, sed similitudinariè vinum. *Panis* autem debet esse confectus ex farina triticea aquæ naturali admixtâ, & igne coctâ; unde nec panis ex amylo seu amydo confectus, nec massa pastæ cruda, aut torrida sole, aut frixa, sunt Eucharistiæ materia. Sicut nec *omphacium*, seu *agresta*, (vulgò *agrâz*) nec *lora* (hispanè *aguapie*) nec *acetum*: benè tamen (et si non licitè) *mustum*, & vinum *acescens*, *coctum*, *conditum*, & *congelatum*, modò vini naturam retineant; secus, si secus. Non refert ad valorem materiæ, quòd panis sit *azimus*, aut *fermentatus*, ut diffinit Florent. ex præcepto amen S. Pii V. tenentur Latini in azimo, Græci verò in fermentato consecrare.

730 Secunda concl. quoad 2. Dubii p. est Neg. & computè expressa D. Th. hic q. 74. a. 8. Magistri Sent. Altiosid. D. Alb. M. Alensis, D. Bonav. Scoti, Richardi, omniūque veterum, ac RR. Theol. & Canonistarum, quibus mordicè adhærent celebriores Societatis DD. Henriquez, Valentia, Bellarm. Suar. Vazq. Azorius, Turrianus, Granad. Reginald. Hurt. Tannerus, Filliutius, Pallaus, Conimbricenses, Amicus aliique plures, contra Coninchum, qui omnium primus oppositum invexit, quem secuti sunt Aresius,

Card. de Lugo, aliique RR. *Supponit* autem concl. ex Florent. admiscendam esse vino consecrato modicissimam aquam, non tamen necessitate Sacramenti, sed solius præcepti, & quidem merè Ecclesiastici, ut apertè significat Trident. sess. 22. cap. 7. dicens, *Monet etiam Sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miscerent*: Quibus præceptum Ecclesiasticum, ut à divino condistinctum, innuitur. Quia tamen ab exemplo Christi originem trahit, ideò interdum CC. & PP. *divinum* illud largè appellant, quasi in Christi exemplo fundatum; non quia ab eo latum. Quò suppositò,

731 Prob. concl. I. ex cap. *Cum Martha, de celebr. Miss.* ubi Innocentius III. relatis tribus opinionibus, quarum prima asserbat, aquam vino appositam, in eam converti, quæ de latere Christi fluxit: secunda, quòd mutatur in sanguinem, *cum in vinum transeat mixta vino*, id est, quia priùs in vinum versa fuit: Tertia, quòd manet integra & immutata: His, inquam, relatis; asserit Pontifex, secundam (quæ nostra est) esse *probabiliorem*. Dices, Pontificem non asserere, *aquam conversam in vinum*, sed *aquam cum vino*, transire in sanguinem; adeòque præscindere à conversione mediata, aut immediata. Sed contra est. Quia per hæc verba, *aquam cum vino*, intelligit *aquam in vinum conversam*, seu *vinum factam*; id enim asserbat opinio illa secunda, & ita exponit D. Th. hîc, dicens: *Ideò sicut ipse (Innocentius) dicit aliorum opinio probabilior est, qui dicunt, aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem*. Hæc autem expositio D. Th. commendatur in corpore Juris Canonici, per Gregorium XIII. recognitò, ubi ad marginem hæc notula legitur: *Hunc articulum pulchrè explicat B. Thomas 3. p. q. 74. a. 8.* Ita etiam exponunt Innocentius IV. & V. ac reliqui omnes Theologi, & Canonistæ, quorum verba sole clariora adducit Capisucchus noster, Dissert. I.

732 Imò Innocentius ipse III. lib. 4. de Mysteriis Missæ, c. 13. eandem referens, & approbans sententiam, mentem suam clarè exprimit dicens: *Quibusdam videtur, quòd aqua cum vino transit in sanguinem, eà scilicèt ratione, quòd*

quòd aqua per admixtionem transit in vinum, & vinum per consecrationem in sanguinem. Quid apertius? Subdit autem ipse ex suo: *Quis enim ambigat, aquam in vinum transire, cum multo vino modicum aquæ infunditur?* Quibus fugillat parvifaciens ut futilem opinionem illam quorundam Physicorum, cujus in oppositum meminerat, eamque despexerat laudatò cap. *Cum Marthæ.* Quis autem non præferat interpretationem ipsiusmet Pontificis, Doctoris Angelici, Innocentii IV. & V. omniumque Theologorum, ac Canonistarum, glossæ Coninchi, ejusque sequacium, opinionem illam secundam, pro suo libito, geminantium?

733 Prob. 2. concl. ex Sacerdotali seu Pontificali, & Catechismo Rom. quorum magna est in Ecclesia autoritas. Illud enim p. 1. Tract. 10. c. 2. ait: *Aqua, quæ in Calice vino admiscetur, debet esse in modica quantitate, quia eam in vinum converti oportet.* Catechismus autem, Tract. de Eucharist. c. 4. idem omninò docet, nimirum, *modicam aquam infundendam esse, nam Ecclesiasticorum Scriptorum sententiâ & judiciò, aqua illa in vinum convertitur.* Quibus verbis, communis Ecclesiasticorum Scriptorum sententiâ refertur & approbatur: *ut propterea, præter Sanctæ Sedis definitionem, nihil penè certius haberi possit, ut ait laudatus Card. Capiucchus.*

734 *Scriptores autem Ecclesiastici sunt, Innocentius III. IV. & V. Rabanus, Magister, DD. Angelicus, Seraphicus, Subtilis, cæterique Theologi, & Canonistæ, veterum PP. ac Conciliorum mentem apprimè callentes, & illustrantes.* Porro autoritas Catechismi non est particulare dumtaxat Theologorum, à quibus fuit confectus; nec enim illorum nomine prodiit, sed Romani Pont. jussu, ac ejusdem approbatione munitus, toti Ecclesiæ fuit propositus, ut inde, quasi ex purissimo fonte, instrui in doctrina sanâ possint fideles à Parochis, ut patet ex Diplomate S. Pii V. Catechismo præfixò.

735 Accedit autoritas Trident. sess. 13. can. 2. diffinientis, post consecrationem solas species panis & vini remanere; quod stare non posset, si aqua in vinum non con-

versa, & in propria specie manens, in sanguinem immediatè converteretur; manerent siquidem illius aquæ species, sub quibus Sanguis Christi existeret. *Accedit demùm auctoritas Indicis expurgatorii Romani, monentis, cautè legendos DD. si de immediata aquæ in Sanguinem Christi conversione loqui videantur, ut testatur M. Gravina lib.4. Catholic.Præscrip. controv.1,a.8. ad 29. ubi ait: Samonas, & Algerus exponendi sunt de conversione mediata; quòd si de immediata loquantur, cautè legendi sunt, ut correctorius Index Romanus advertit. Unde mirandum est, quòd post correctionem Romanam, Coninchius hanc sententiam sequi voluerit, &c.*

736 Prob. concl. rat. Nihil convertitur immediatè in Sanguinem Christi, nisi quod ex institutione Christi est materia consecrationis; sed hæc solùm est *vinum de vite*, seu habens veram naturam vini de vite, juxta Traditionem, Florentini, & Trident. diffinitione firmatam: aqua autem manens aqua, etiam vino juxtaposita, non est hujusmodi: ergo. *Conf.* Florentinum, postquam definit, materiam calicis esse vinum de vite, extemplò subjungit: *Cui (nempe vino) ante consecrationem modicissima aqua admisceri debet.* Quibus planè distinguit inter materiam, & id quod materiæ admiscetur; aliàs si hæc verba intelligerentur etiam de materia, diffiniret Concilium, aquam etiam esse materiam; imò materiam necessariam, ut indicat verbum *debet.* Tum etiam, quia rationes, quas hujus admixtionis adjungit, clarè indicant, non admisceri aquam, quia fit materia sufficiens; sed quia creditur ità Christum fecisse, &c.

737 Prob. tandem ab inconvenienti: Si enim aqua immediatè in Christi sanguinem converteretur; vel sanguis Christi existens sub speciebus aquæ, remaneret sub illis, corruptis aut separatis speciebus vini, aut non remaneret: *Primum* repugnat Conciliis, ut vel ipse Card. de Lugo fatetur. *Secundum* stare non potest: tum quia species aquæ manerent sine subjecto, cum separatio illa aut corruptio specierum vini, non sit productiva substantiæ aquæ, cui species aquæ inhæreant: Nec vi præcedentis miraculi, quia

quia potius deberet sanguis Christi conservari sub speciebus, uti contingit de facto sub speciebus vini. *Tum*, quia species semel consecratae, continent, juxta CC. sanguinem Christi quandiu physice non corrumpuntur: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

738 *Opp. 1. cont. 1. concl.* Hoc Sacramentum est ubique celebrandum; sed in quibusdam terris non invenitur panis triticeus, & in aliis deest vinum vitigineum; ergo. *Prat.* verum vinum conficitur ex uvis diversorum specierum: ergo & verus panis ex granis specie diversis: ergo non solum ex tritico, sed etiam ex aliis frumentis. *Ad 1. R. cum D. Th. hic q. 74. a. 1. ad 2.* quod licet triticum & vinum non ubique nascantur, possunt tamen quodcumque deferri: Nec unquam posse licite (et si valide) alteram speciem alteram deficiente consecrari, ob substantialem Sacramenti integritatem, jure divino preceptam; adeoque vel à Summo Pont. indispensabili. Unde fabulosum merito reputatur quod refert Volaterranus de dispensatione Innocentii VIII. Novergiis indultam; sicut & quod pro motivo illius affertur, vinum scilicet, ibi citò acescere, quod experientiam constat esse falsum. *Ad 2. N. 2. conf.* Cum enim omnis & solus panis triticeus sit verus panis; nihil refert, quod triticum sit specie diversum: panis autem ex aliis frumentis à tritico diversis confectus, non est verus panis, adeoque nec materia Eucharistiae.

739 *Opp. 2. cont. 2. SS. PP. passim asserere*, aquam & vinum consecrari, & in sanguinem Christi converti: ergo. *Prat.* Christus, ut temperantiae praeberet exemplum, consecravit vinum non modicam dilutum aquam; quae proinde in illud converti non potuit, cum consecraverit immediate post mixtionem: ergo. *Prat.* Juxta priscum Ecclesiae morem, multum aquae admiscebatur vino consecrando, ut liquet ex C. Tribur. can. 19. permittente ut in calice tertia pars sit aqua: ergo. *Prat.* Rubricae Missalis praescribunt certis casibus infusionem aquae paulò ante consecrationem: ergo tunc, ob temporis brevitate, nequit aqua in vinum converti; adeoque immediate in sanguinem transubstantia-

tiatur ut forma verificetur, & nè Populo idolatrando occasio præbeatur. *Præter*, quia plures docent, aquam in vinum non converti, cum post mixtionem, ab illo, Chemicæ arte, separetur. *Tandem*, quia adeò certum est, aquam vino mixtam, in sanguinem Christi converti, ut oppositum hæresis notet Baronius ad annum 1188. & 1292. cum tamen conversio aquæ in vinum incerta sit: ergo.

740 En ferè omnia oppositæ sententiæ fundamenta, quæ sanè levia sunt, ut à communi recedatur. *Ad 1.* ergo R. PP. loqui de conversione mediata: sic enim illos interpretati sunt universi Theologi, & Canonistæ, quibus potius credendum, quàm RR. opponentibus: *Vocant* autem PP. *aquam*, in vinum præconversam; quemadmodum dicitur in Scriptura *Cæci vident*, & *Joan. 3.* *Cum gustasset Architeclinus aquam vinum factam.* Et Exodi 7. Serpentes, in quos conversæ jam erant virgæ, pristinò *virgæ* nomine appellantur. Et Corpus Christi sæpè à Scriptura & PP. vocatur *panis.* *Ad 2.* R. *Christum D. non consecrasset Calicem, donec aqua fuerit conversa in vinum*, ut loquitur D. Bonav. Nec constat, quantum aquæ apposuerit, nec enim ad potum usualem, sed mysticum & Sacramentalem omnibus Apostolis exhibendum, illam adhibuit; adeoque etsi modicam miscuerit, temperatissimè biberunt. Ut ut sit, non plus apposuit, quàm quod noverat in vinum præconvertendum.

741 *Ad 3.* omisis variis solut. R. cum Choquetio, & Capisuccho, N. conf. *Quamvis* enim veteres, pro temporum hæresumque extirpandarum diversitate, diversimodè senserint circa quantitatem aquæ vino admiscendæ; semper tamen sedulò cautum fuit, ut plus esset vini, quàm aquæ, nè Sacramentum nullum foret. *Quòd* autem plusculum aquæ tunc fuerit affusum, quàm forsàn posset in vinum naturali alteratione converti; nihil refert: Senserunt enim (quod & nos sentimus) remansuram tunc aquam in propria specie; quod non inconvenit. Posteriora verò CC. (hæresibus illis exoletis) modicissimam aquam infundendam censerunt, ob mysticam significationem, quam Ho-

norius & Innocentius assignant.

742 Ad 4. concessô ant. & permisâ primâ conseq. N.2. & illius prob. Itaque transmutatio illa brevissimè fieri potest, alteratâ, & divisâ à vino guttullâ illa aquæ in minimas particulas, nam talem divisionem statim sequitur conversio. Quòd si aliquando talis transmutatio fieri non possit antequam verba consecrationis proferantur; dicendum, tum aquam remanère aquam, accidentibus vini circumfusam, donec per illorum actionem in vini substantiam transmutetur; & tunc manebit vinum mixtum sanguine. Nec propterea falsificaretur forma, nam pronomen *hic*, non designat absolutè quidquid in calice per accidens continetur; sed tantùm substantiam sub accidentibus vini contentam, quæ primò fuit vinum, & postea est sanguis Christi, ut docet D. Th. infrâ q. 78. a. 5. Nec ulla tunc idolatriæ præberetur occasio; adoratio quippè fertur ad verum Christi sanguinem: quidquid autem aliud per accidens in calice est, nec ab Ecclesia proponitur, nec à fidelibus creditur adorandum; alioquin culices, festucæ, muscæ, & id genus, sæpè adorarentur.

743 Inconveniens nihilominus jurè reputat D. Th. q. 74. a. 8. quòd aqua per se & semper maneat adjuncta sanguini, quia scilicèt, aliàs non semel, aut per accidens, sed semper & per se, non totum quod in calice est adoraretur adoratione latriæ. Hæc autè ratio D. Th. totò Cælò distat ab argumento Adversariorum. Videtis Capisucchum §. 34. ad 9. Ad 5. R. opinionem illam, ejusque rationem meritò parvifieri ab Innoc. III. D. Alb. Magn. D. Th. D. Bonavent. & universis Theolog. & Canonistis, quod enim per immisionem scyrpi decorticati separatur à Chymicis, non est aqua, sed liquor vini non satis decoctus, apparenter aqueus; qui quidem etiam extrahitur ex vino purissimo, & cui nihil aquæ admixtum unquam fuerit.

744 Ad ult. R. quòd, vel loquitur ibi Baron. (ut Capisuchus, aliique censent) de sententia asserentium, aquam neutiquam converti in sanguinem, & in sua substantia semper manere: Et sic, perperam illam *hæresim* appellat; nam
etfi

etſi opinio illa communiter rejiciatur, eam tamen hæreſeos non damnat Innoc. III. cap. *Cùm Martha*. Sed tantum *probabiliorem* pronuntiat ſententiam docentem, aquam, non niſi præconverſam in vinum, tranſubſtantiari in ſanguinem. Vel loquitur Cardinalis (ut J. à S. Th. exiſtimat) de hæreſi illò ſeculò obortâ negantium, aquam etſi vino perfectè mixtâ, ſeu jam vinû factam, mutari in ſanguinem. Sed nihil inde. Imò Baron. ibidè communem & noſtram ſententiam apertiſſimè docet, ut multis oſtendit Card. Capifuc. §. 17. adè ut *de Baronii mente* (ut verbis Card. de Lugo contra ipſum utamur) *dubitari non poteſt, niſi velimus in media luce tenebras quærere.*

DUBIUM III.

Utrum in Euchariftia verè, realiter, & ſubſtantialiter totus Chriſtus contineatur; fiatque per conſecrationem vera tranſubſtantiatio?

745 **C**oncl. eſt affirm. & de fide quoad utramque p. Et quidem quoad I. diſſinita eſt in variis CC. videlicèt, Vercellenſi, ſub Leone IX. Turon. ſub Victore II. duobus Romanis, ſub Nicolao II. & Greg. VII. cont. Berengarium Archidiaconum Andegavenſem, cujus hæreſim (quam verè tandem abjuraffe fertur) ſuſcitarunt Albigenſes, Flagellantes, Uvicleſſitæ, OEcolampadius, Zuinglius, Calvinus, eorumque ſequaces; proſcripti in CC. Later. III. Vienenſi, Conſtantienſi, Florentino, & Trident. ſeſſ. 13. cap. I. & can. I. per hæc verba: *ſi quis negaverit, in Sanctiſſimæ Euchariftiæ Sacramento contineri verè, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem unâ cum anima & Divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, ut ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit.*

746 Conſtat inſuper ex diſertis illis Domini verbis, ab Evangeliftis, & Apoſtolo I. Cor. commemoratis, *Hoc eſt*

corpus meum. Quæ propriam illam & apertiffimam fignificatio-
nem præferunt, fecundum quam à PP. intellecta sunt, ut lo-
quitur Trident. Et quæ intuper cõvincitur. Tum ex eo, quòd
nihil inde fequatur abfurdi; Tum, quia verbis illis fuum
condebat testamentum; adeòque non tropica & figuralia,
fed propria & apertiffima efle oportuit, ut litium præcede-
retur occasio. Tum ex illa audientium Judæorum murmu-
ratione Joan. 6. *Quomodo potest hic nobis carnem fuam dare
ad manducandum?* & quorundam Difcipulorum, *Durus
est hic fermo*: Qui fanè verba Chrifti de vera fuæ carnis
manducatione in fenfu proprio intellexerunt; nec tamen
Dominus, ut eorum scandalum & murmur fedaret, fenfum
figuratum oppofuit; fed potiùs proprium juramentò firma-
vit, dicens: *Amen amen dico vobis, nifi manducaveritis carnem
filii hominis, & biberitis ejus fanguinem, non habebitis vitam
in vobis.* Quibus apertè diftinguit carnem, & fanguinem,
per modum cibi, & potùs; cùm tamen impropria *comestio
& potio* per fidem, fint unum & idem. *Accedit* confenfus
PP. & multiplex convenientia afignata à D. Th. q. 75. a. 1.
fic enim congruebat perfectioni Legis novæ, eximiæ Chri-
fti erga nos charitati & amicitix, ac demùm fidei no-
ftræ.

747 Quoàd 2. verò p. diffinita pariter eft Concl. in
pluribus CC. videlicèt, Romanò, fub S. Greg. VII. Later.
IV. Constantien. Florent. & demùm in Trident. feff. 13.
cap. 4. & can. 2. his verbis: *Si quis dixerit, in Sacrofancto
Euchariftia Sacramento remanere fubftantiam panis & vini
unà cum corpore & fanguine Domini noftri Jefu Chrifti, nega-
veritque mirabilem illam & fingularem conversionem totius
fubftantiæ panis in corpus, & totius fubftantiæ vini in fangui-
nem, manentibus dumtaxat fpeciebus panis, & vini; quam
quidem conversionem Catholica Ecclefia aptiffimè tranfubftan-
tiationem appellat; anathema fit.* Quibus profcibit hære-
fim Lutheri, & Sequacium, qui *Impanatores*, feu *Paniftæ* di-
cti funt, fufcitantium, prædamnatum Valeranni, & al-
terius cujufdam Parifienfis, errorem, quamvis ab illis
in modo loquendi Lutherus diffentiat, de quo viden-
dus

dus Uvalden. tom. 2. cap. 65. & 66.

748 Constat *prat.* ex PP. tùm Græcis, tùm Latinis, iisque antiquissimis, ut Justino, Irenæo, Tertull. Cyrillo, Chrysoft. Hieron. Ambr. Aug. aliisque, videndis apud Bellarm. l. 3. cap. 30. non solum utentibus nomine *mutationis, transmutationis, & conversionis* panis in corpus Christi, & sed etiam expressè negantibus panem remanere post consecrationem. *Panis substantiam* (inquit Ansel.) *post Domini corporis consecrationem in altari superesse, semper abhorruit pietas christiana.* Hinc videas, impudentissimè mentiri Novatores, dùm garrulant, *transubstantiationem*, esse D. Thomæ, aut Innocentii III. inventum; nec agnitam fuisse unquam à Græcis: Quod postremum falsissimum esse, constat ex Arcudio lib. 3. cap. 2. & ex Jeremiæ Patriarcha Constantinop. cap. 10. censturæ contra Lutheranos, quorum verba habes apud Gonet, hic, aliosque.

749 Prob. tandem rat. D. Th. q. 75. a. 2. Non potest corpus Christi aliter incipere esse de novo in hoc Sacramento, nisi per transubstantiationem: ergo. Ant. prob. Nihil enim potest esse ubi prius non erat, nisi per loci mutationem, vel per alterius conversionem in ipsum; sed corpus Christi nequit incipere esse præsens in hoc Sacramento per motum localem, aliàs desineret esse in Cælo, transiret per media, idemque motus terminaretur simul ad diversa loca; quæ sunt absurda: ergo per solam conversionem substantiæ panis in ipsum. Hæc ratio conformis est CC. Later. & Trid. nullam, præter conversionem, assignantibus rationem realis Christi præsentia in Eucharistia. Procedit autem etiam de potentia absoluta, ut censent Capr. Ferr. Marinis, aliique, & meritò, nam S. D. 4. cont. Gent. cap. 63. & in 4. d. 11. q. 1. a. 1. qq. 1. ubi propter eandem rationem asserit, fieri non posse, *etiam per miraculum*, quòd corpus Christi fiat realiter de novo præsens sub speciebus panis, nisi per hujus conversionem in ipsum. Et idem expressiùs docet ibidem ad 3. *Aliam* rationem assignat hîc, quia aliàs falsa foret hæc forma, *Hoc est Corpus meum*; nunquam enim substantia panis (quam ly hoc tunc demon-

straret) est Corpus Christi.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

750 Ut plura Hæreticorum atq̃mentum cont. 1. p. facile eludas nota, quòd dùm Scrip. & PP. vocant Eucharistiam figuram, signum, commemorationem, loquuntur de speciebus exterioribus; non verò de re contenta sub illis: Dùm autem asserunt, Christum reliquissè mundum; in Cælo, quod conscendit, mansurum usque ad mundi finem; ejusque corpus manducari non posse, & id genus; sermo est de aspectabili, & visibili ejus præsentia, de humana, & usitata cum hominibus conversatione, & manducatione sub propria specie: Quòd autem invisibiliter (substantialiter tamen) velit nobiscum esse usque ad consummationem sæculi, ipse testatur Matth. 28. His ergo argumentis omisissis.

751 Opp. 1. cont. eandem p. illud 1. Cor. 10. *Patres nostri eandem escam spiritualem manducaverunt, & eundem potum spiritualem biberunt*; sed illi manducaverunt, & biberunt solâ fide, & in figura: ergo & nos. *Præt. Joan. 6. dixit Christus, Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam: Verba, quæ locutus sum, spiritus, & vita sunt*, id est, spiritualiter intelligenda: ergo. *Præt. Pluriès in Scrip. ly est sumitur tropicè, & figuratè, ut dùm Christus dixit, ego sum vitis vera... Ego sum hostium: ergo & dùm dicitur: Hoc est Corpus meum. Præt. Aug. in Psal. 98. inducit Christum sic Capharnaitas alloquentem: Non hoc corpus quod videtis, manducaturi estis, & bibituri illum sanguinem quem fufuri sunt, qui me crucifigent. Et Tract. 25. in Joan. ait: Quid paras dentes, & ventrem? Crede, & manducaisti. Demùm lib. 3. de Trin. ait: Corpus Christi verum non consumitur: igitur verus est panis, qui sumitur, cum Eucharistia sumitur: ergo.*

752 Ad 1. R. sermonem ibi esse de eadem esca, eodemque potu Israëlitarum inter se; id est, de manna, & aqua de petra miraculosè datis, ideoque spirituales vocantur, ut ibidem lect. 1. exponit D. Th. Quòd si de eadem nobiscum esca loquatur, ut Augustinus accipit, dicendum, man-

manducasse illos eandem significatione, non re. *Ad 2. R.* ibi non negari veram carnis Christi Sacramentalem manducationem, sed carnalem, usitatam, & sub propria specie, qualem ex verbis Domini conceperant Capharnaitæ, quorum carnalem intelligentiam excludit ipse laudatis verbis. Sic ex Chrysoft. & Aug. D. Th. ibidem, & hic a. 1. ad 1. *Ad 3. R.* disp. esse, quia ibi ex antecedentibus, & consequentibus apertè colligitur, Christum loqui de *vite*, & *ostio* spiritualibus, secùs hîc, cùm extemplò subjiciat, *quod pro vobis tradetur.* *Ad ult.* quoad 1. Aug. testim. patet ex solut. ad 2. In 2. non reprehendit externè fumentes, sed non curantes id facere cum debita interna dispositione. In ult. solùm vult, post sumptionem non consumi, seu corrumpi Christi corpus, utpotè gloriosum, sed verum panem secundùm speciem externam.

753 *Opp. 2. cont. eandem.* Quia aliàs accidentia essent sine subjecto, Corpus Christi esset sine extensione locali, & in pluribus locis simul; sed hæc omnia veræ Philosophiæ adversantur: ergo. *Plura* insuper sequerentur absurda, nempe, Corpus Christi quandoque in terram cadere, à muribus derodi, devorari, dentibus teri, in aliti substantiam verti, putrescere, in ventrem, & in secessum ire, &c. ergo. *Ad 1. N.* min. duo enim priora divinitùs fieri posse, in Phil. ostenditur. *Nec* repugnat tertium, si de præsentia Sacramentali sit sermo, hujus enim ratio formalis est transubstantiatio, quæ de factò multiplicatur juxta fidem. Ratio autem formalis essendi in loco circumscriptivè (ut instantiam præcludam) est quantitas, neutiquàm in eodem corpore multiplicabilis, ob rationes à Noltratibus assignatas, nec hîc repetendas. *Ad 2. R.* omnia illa fieri in speciebus externis, non in corpore Christi impassibiliter ibi existente. Exclamare hîc liceat cum Aug. l. 22. de Civit. c. 11. *Ecce quibus argumentis Omnipotentia Dei humana contradicit infirmitas, quam possidet vanitas.*

754 *Opp. 3. cont. 2. p. cum Lutheranis.* Eucharistia à Script. & PP. sæpè appellatur *panis*, ut 1. Cor. 10. *Panis quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* *Præ.*

Theodoretus Dial. 2. ait : *Signa mystica post sanctificationem à natura propria non recedunt : manent quidem in priori substantia, figura, & forma.* Ad 1. R. ita vocari, vel quia ex pane fit, juxta usitatum loquendi modum, de quo suprà N. 720. vel quia panis retinet species, proprietates, operationes. Ad 2. R. vel versionem esse vitiosam, & potius legendum (ut notant Cardinales Bellar. & Perronius) *Manent in prioris substantiæ, & figura, & forma,* qualiter nulla est difficultas: Vel sumi ibi *substantiam* pro essentia, ut placet M. Nicolais in scholiis ad 1. a. quæst. 75. adeòque sensum esse, quòd post sanctificationem eadem manet accidentium, seu symbolorum essentia, sicut & eadem proprietates, & operationes.

755 Ex dictis infertur 1. transubstantiationem Eucharisticam esse actionem productivam Corporis, & Sanguinis Christi, non quietem absolute, sed tali modò; nempe, ex substantia panis, & vini: Est enim conversio substantialis, cum sit *conversio totius substantiæ panis in substantiam Corporis Christi, & totius substantiæ vini in substantiam sanguinis ejus,* ut ait Trid. sess. 13. cap. 4. omnis autem conversio substantialis, est vera productio substantiæ, cum conceptus productionis sit communis ad *creationem, generationem, educationem, & conversionem.* Id insuper in quod aliud convertitur, simpliciter accipit esse, adeòque producitur.

756 Et quidem actio *adductiva* (per quam Scotistæ, Bellarm. & Vazq. autumant, Corpus, & Sanguinem Christi incipere esse sub speciebus panis, & vini) non est conversio, aut transubstantiatio, sed *transpositio,* vel *translocatio.* Unio autem accidentalis Corporis, & Sanguinis Christi cum speciebus (ad quam recurrit Valent.) & illorum conservatio sub speciebus (quam Suarez appellat) supponunt evidenter realem Christi in Eucharistia præsentiam: Per solam igitur productionem Corporis, & Sanguinis Christi ex substantia panis, & vini, habetur realis eorum præsentia in Eucharistia. *Hinc terminus formalis, & primarius transubstantiationis, neque est sola præsentia Christi sub speciebus, neque unio Corporis, & Sanguinis Christi cum illis, nec modus*

cus illud conservandi sub illis; sic Corpus, & Sanguis Christi, quatenus fiunt ex pane, & vino.

757 Infertur 2. id quod diffinit Trid. sess. 3. cap. 3. nimirum, vi verborum solum Christi Corpus poni sub specie panis, & Sanguinem sub specie vini: Ipsum autem Corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamque, & Divinitatem sub utraque, poni per concomitantiam. Et ratio primi est, quia illud solum verbis consecrationis expressè designatur. Secundi autem ratio est naturalis conexio, & concomitantia, quâ partes Christi invicem copulantur, & admirabilis illa divinitas cum corpore, & anima hypostatica unio, ut Trident. docet.

758 Nomine autem *corporis* intelligitur hic, juxta D. Th. materia informata animâ Christi, quatenus dat esse corporeum, non tamen ut dat esse vivens, quia corpus Christi, prout ex vi verborum sub specie panis, abstrahit à vivo, & mortuo, cum idem sit significatum corporis nunc, ac in triduo mortis. Nomen autem *sanguis* significat totum sanguinem, quem habet Christus in Cælo, sive totus fuerit pro nobis effusus, sive non. Nec obstat illud, *qui pro vobis, & pro multis effundetur*; nec enim additur ad limitandam quantitatem sanguinis ponendi sub specie vini; sed ad commendandam ejus efficaciam, & Christi erga nos amorem, præbentis nobis in potum illum ipsum sanguinem, quem pro nobis fudit.

DUBIUM IV.

Quenam verba sint de essentia, seu necessitate formæ Eucharistiæ?

759 **C**oncl. *Hæc sola verba: Hoc est Corpus meum, sunt forma essentialis consecrationis panis: Consecrationis autem vini, non solum ista: Hic est Calix Sanguinis mei, sed & reliqua scilicet, novi, & æterni testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur*

tur in remissionem peccatorum. *Quoad* 1. p. est com. cont. Scotum suscitantem quorundam opinionem, quam refutat D. Th. hîc q. 78. a. 1. ad 4. asserentium, præmittendum necessariò esse illud, *Qui pridie quàm pateretur*, & cont. quosdam Græcos, autumantes, necessariò addendum illud, *quod pro vobis tradetur*. Prob. autem, quia hæc sola verba, *Hoc est corpus meum*, sufficienter significant, & efficiunt præsentiam corporis Christi sub speciebus. *Inane* autem est Scoti fundamentum; nec enim Christus protulit illa verba, nec Sacerdos illa profert, ut gerens personam Christi: ut autem nomine Christi consecret, sufficit Sacerdotis intentio, suppositâ Christi institutione.

760 Secunda autem conclusionis pars est expressa D. Th. (ut videbimus) Et frequentior inter ejus Discipulos, tum veteres, tum recentes: Illam enim expressè ac mordicus propugnant ex Ordine Nostro, Paludanus, Herveus, Capreolus, D. Antoninus, Hispalensis, Sylvester, Tabiena, Barth. Fumus, Viguerius, Petrus Sotus, Barth. Spina, Javellus, Seraphinus Porreçtanus, Alturicensis, Joannes Gonzalez, Araujo, Huertos, Card. Capisucchus, Nicolai, Marinis, Labat, Gonet, Irribarren, quibus novissimè subscribit Sapiientiss. M. Fr. Thomas Madalena, Doct. & Professor Augustopolitanus, multis mihi nominibus charus. Idem docent plures alii clarissimi Thomistæ, extra Ordinem Nostrum, quos inter, eminent ex Veteribus, Ægidius Rom. & J. Gersonus; ex modernis autem, Petrus Lorca, PP. Salmant. & Thomas Hurtadus, quibus ex Societate adhæret Thomas Pius, cont. Cajet. Dom. Sotum, Nuño, J. à S. Th. Serra, Contensonum, Uvigant, aliosque ex nostris, asserentes, omnia verba (præter quatuor priora) esse solùm de integritate formæ, & cont. ferè omnes Jesuitas tenentes, illa esse de accidentali dumtaxat perfectione illius.

761 Prob. autem 1. ex D. Th. hîc q. 78. a. 3. ubi determinat, omnia verba formæ esse de illius *substantia*. Tum quia Ecclesia ab Apostolis instructa, omnibus illis utitur tanquàm formâ. Tum quia adhibentur tanquàm determi-

nationes prædicati, scilicet *Sanguis Christi*; adeòque pertinent ad integritatem ejusdem locutionis. Ad cujus intelligentiam, notandum est cū Card. Capisuccho, §. 8. propositionem, quæ habetur in forma consecrationis, æquivalere sequenti, *Hic est Sanguis meus, ordinatus ad adipiscendam æternam hæreditatem, latens in hoc Sacramento, effundendus pro vobis, & pro multis in remissionem peccatorum.* In qua sanè verbum *ordinatus* cum reliquis omnibus unum, & idem prædicatum constituunt; adeoque omnia illa sunt de essentia talis propositionis. Tum quia Sacerdos eodem ritu, & modò, scilicet, calicem manibus tenendo, omnia illa profer, quasi per omnia consecrare intendens. Tum quia Lucæ 22. interponuntur verba sequentia verbis præmissis, cū dicitur, *Hic Calix novum testamentum est in meo sanguine.*

762 Tum demùm, quia per sequentia verba designatur virtus sanguinis in passione effusi, quæ ad tria ordinatur: Primò quidem, & principaliter ad adipiscendam æternam hæreditatem, Hebr. 10. & ad hoc designandum, dicitur, *novi, & æterni testamenti*: Secundò ad justitiam gratiæ, quæ est per fidem, Rom. 3. unde dicitur *Mysterium fidei*: Tertiò ad removenda impedimenta utriusque, scilicet peccata, Hebr. 9. & ideò dicitur, *qui pro vobis, &c.* Hæc autem ratio sic formatur: Verba quibus exprimitur adæquatus effectus sanguinis Christi in passione effusi, scilicet, affectio gloriæ, infusio gratiæ, & culpæ remissio, sunt de substantia formæ calicis; sed hujusmodi sunt subsequenter verba: ergo.

763 Accedit quòd D. Th. in solut. 2. 7. & 9. argumenti, diluit præcipua oppositæ nobis sententiæ fundamenta, ut ex dicendis, & legenti patebit. Unde Adversarii extra illius Scholam, ultrò fatentur, S. Doctorem, pro nobis stare; pluresque eorum rejiciunt glossam illam Cajetani, & Sequacium, quòd scilicet, D. Th. nomine *substantiæ* non essentiam, sed integritatem intelligat. Et quidem meritò. Tum, quia S. D. loquens de formis Sacramentorum, pro eodem sumit *substantiam* ac *essentiam*, ut patet suprà q. 60.

a.8. ubi tradit generalem doctrinam, quam hic applicat formæ Eucharistiæ. Tum, quia in 4.d. 8. q.2. sic apertè loquitur, *Ea quæ sequuntur, sunt ESSENTIALIA sanguini, prout in hoc Sacramento consecratur; & ideo oportet, quòd sint de substantia formæ.*

764 Tum demùm, quia 1. Cor. 11. lect.6. eandem repetens ac firmans sententiam, apertè ait, sequentia verba esse de necessitate formæ . . . ad ejusdem locutionis sententiam seu significationem pertinere: adeoque ad vim effectivam formæ. Quibus nihil apertius: Quod enim est de necessitate formæ, & ad hujus significationem practicam seu effectivam pertinet, est utiquè de essentia formæ, quæ in locutione consistit, & mediâ significatione operatur. De mente igitur S. D. nulli liceat ampliùs dubitare, nisi illam confundere velit cum sententia, quam ubiquè impugnat, nimirùm, quòd statim dictò, *Hic est calix sanguinis mei*, est perfectà consecratio sanguinis; sicut statim dictò, *Hoc est Corpus meum*, est perfectà corporis consecratio: Id enim dicebant DD. quos D.Th. ubiquè refutat, ut ex littera liquet; nec aliud ipsummet docere volunt Cajetanus, Sotus, eorumque sequaces. Videfis Illustr. Marinis hic c.6.

765 Prob. deinde rat. Quòd verba sint aut non sint essentialiter requisita ad valorem formæ, unicè pendet ex Christi institutione; quæ quidem ex Scriptura, & Apostolica Traditione (ab Ecclesia fideliter custoditâ, & in Lyturgiis continuatâ) innotescere debet; sed in Scriptura, & in omnibus Ecclesiæ Lyturgiis certæ authoritatis, non sola quatuor priora verba recensentur, sed adduntur alia significantia Christi sanguinem, non quidem absolute, sed ut effundendum pto mundi salute: ergo. Min. quoàd 1. p. constat, nam Matth. 26. dicitur: *Hic est Sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*: Marci 14. *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur*. Et Lucæ 22. *Hic est calix novum Testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis effundetur*.

766 Quoàd 2. verò p. prob. min. Tum ex Innoc. III.

cap. cum *Marthæ*, de celebrat. Miss. dicente: *Credimus igitur, quod formam verborum, sicut in canone reperitur, & à Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperint successores.* Loquitur autem de Canone Missæ, quò *Ecclesia utitur Generalis*, ut præmiserat. Tum ex D. Th. a. 3. dicente: *Sed contra est, quòd Ecclesia ab Apostolis instructa, utitur hâc formâ.* Tum ex Cath. Rom. jussu, & approb. S. Pii V. editò, sic loquente: *Certè tenendum est, formam consecrationis vini his omnibus verbis contineri. . . De qua forma nemo dubitare poterit.* Tum, quia Viri fide digni asserunt, prædictam formam absque ulla omisione fuisse semper usitatam olim in Ecclesia tam apud Græcos, quàm apud Latinos, ut videre est apud Petrum Sotum lib. de Sacram. id quod apertè indicant Innoc. III. & D. Th. ubi suprâ. Et quidem in Monasterio Cryptæ Ferratæ propè Romam extat vetustum exemplar Lyturgiæ Veterum PP. Græcorum (quò utuntur Græci Monachi in Sicilia, Calabria, Apulia, Campania, & Romæ) in quo reperitur forma quâ utitur Ecclesia Latina, absque ullius voculæ omisione.

767 Tum demùm, quia licèt in pluribus veterum Lyturgiarum exēplaribus tres istæ omittantur particulæ, *Æterni, mysterium fidei*, (quas traditione Apostolicâ habet Ecclesia, juxta D. Th. hic ad 9.) Nullum tamen est exemplar certæ authoritatis, in quo non reperiantur reliquæ, seu æquivalentes, in quibus tres illæ omissæ, non includantur, ut videre est in adductis ab Illust. Marinis, PP. Salmant. aliisque in præsentī: ergo. *Conf.* Certum est, potuisse Christum statuere, consecrationem fieri illis verbis tanquàm necessariis, & essentialibus; ita autem decrevisse, ex traditione, & antiquitate colligitur: ergo. *Accedit*, quòd mortuò Sacerdote post prolatam dimidiam præscriptam calicis formam, adeoque prolatis jam verbis illis, *Hic est calix sanguinis mei*; jubet Ecclesia, quòd alter Sacerdos, totam, & integram formam exaratam in canone Latinorum, proferat super calicem: ergo censet, omnia esse necessaria.

S O L V U N T U R A R G U M E N T A.

768 Opp. I. cont. I. p. concl. In Lyturgiis SS. Jacobi, Mar-

Marci, Basilii, & Chrysolstomi, post verba ista, *Hoc est Corpus meum*, sic orat Sacerdos: *Rogamus te Sancte Pater, . . . fac panem istum pretiosum Corpus Filii tui*: ergo supponitur, nec dum esse presens, adeòque necessariò preces illas desiderari. *Prat.* SS. PP. docent communiter, Eucharistiam confici per *orationem, precem, deprecationem, invocationem Spiritus S.* ergo aliud requirunt, præter quatuor illa verba. *Ad 1. N. concl.* Nec enim ibi petitur à Græcis, ut fiat corpus Christi simpliciter, sed ut fiat in salutem suscipientibus, ut ipsimet explicarunt *sess. ult. Concilii Florent.* *Ad 2. R. PP.* per *preces, & orationes* intelligere ipsa Salvatoris verba, quibus consecramus; cùm enim illis hostia imoletur, preces, & orationes veluti in actu exercito dicuntur: tunc enim Deum precari jurè censetur, cùm ei actu litamus, & Sacrificii immolatione divinam recognoscimus Majestatem. *Vel dicendum*, eos respicere ad preces consecrationem præcedentes, aut subsequentes.

769 *Opp. 2. cont. 2. p. D. Th. hïc a. 1. ad 4. dicentem: Si Sacerdos sola verba prædicta (nempe, Hic est calix sanguinis mei) proferret cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum: ergo. Prat. a. 3. in corp. ait, quòd per laudata verba significatur ipsa conversio vini in sanguinem, eò modò, quò dictum est in forma consecrationis panis: ergo. Ad 1. R.* immeritò illud nobis objici, cùm S. D. per *ly sola verba prædicta*, non subsequencia excludat verba, sed sola præcedentia, de quibus solum procedebat argumentum, ut istud, & solutionem legenti apertissimè constabit. *Ad 2. R.* illud esse formaliter intelligendum, ita ut per *ly, Hic est calix sanguinis mei*, non præcisè sumat S. D. illa verba, sed ut determinata per sequentia; ita ut sensus sit, quòd per illa verba significatur conversio vini in sanguinem; per sequentia verò, virtus sanguinis in passione effusi: adeòque hæc sic determinant præcedentia, quòd licèt per ista significetur conversio vini in sanguinem, non tamen in sanguinem effusum, quod essentialiter requiritur in consecratione sanguinis, quæ fit separatim à corpore.

770 Opp. 3. cont. eandem, & est replica con. solut. Statim dictò, *Hoc est Corpus meum*, est perfecta cōsecratio corporis: ergo statim cū dictum est, *Hic est Calix Sanguinis mei*, est perfecta consecratio sanguinis, cū utraque verba paris sint efficaciam. *Præt.* in forma consecrationis panis, non fit mentio de passione Christi, & ejus fructu: ergo nec fieri debet necessariò in forma consecrationis sanguinis, cū hoc Sacramentum quoàd utrumque sit memoriale Dominicæ passionis, juxta illud 1. Cor. 11. *Quotiescumquè manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis*; præsertim cū Lucæ 22. Dominus dixerit, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.*

771 En secundum, & 7. argum. quæ cont. suam sententiam opponit D. Th. a. 3. & quibus præcipuè innitur nobis adversa. Ut hinc videas, pro quibus stet S. D. R. ergo ex ipso ad utrumque, disp. esse, quòd *sanguis seorsum consecratus à corpore, expressius representat passionem Christi; & ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de passione Christi, & fructu ipsius, quàm in consecratione Corporis, quod est passionis subjectum, juxta illud, quod pro vobis tradetur, id est, passioni subjicietur.* Hæc S. D. Unde illud, *quod pro vobis tradetur*, non est de essentia consecrationis; quia effectus Sacramentalis, seu conversio substantiæ panis in corpus Christi, sufficienter exprimitur quatuor illis verbis, *Hoc est Corpus meum.* Per illa autem sola verba, *Hic est Calix sanguinis mei*, non plenè exprimitur effectus Sacramentalis, qui est conversio vini in sanguinem Christi ut in passione effusum, ad quem sic significandum voluit Christus ut sanguis seorsim à corpore consecraretur.

772 Sicut ergo effectus Sacramentalis Baptismi, seu spiritualis ablutio, non verè exprimitur illis verbis, *Ego te baptizo*, nisi addantur illa, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.* quia scilicèt, illa addenda constituit Christus: pariter, quia forma consecrationis sanguinis, specialiter destinata fuit à Christo ad exprimendam separationem sanguinis à corpore, ejusque effusionem, & passionem effectam; ideo effectus Sacramentalis verè non exprimitur illis

ſolis verbis, *Hic eſt Calix Sanguinis mei.* Et argumentum evidenter inſtatur in hypotheli, quòd Chriſtus voluerit omnia verba in Canone Latinorum exarata, eſſe neceſſaria ſeu eſſentialia (ſicut nos ita voluiſſe, Traditione ducti, defendimus:) Tunc enim non ſalvaretur forma ſolis primis verbis, nec effectus Sacramentalis, ſeu converſio vini in ſanguinem Chriſti, verè exprimeretur per illa, ſed apparenter ſolùm, grammaticè, & ſpeculativè. Ab omnibus igitur dicendum eſt, ſignificationem formæ Sacramentalis, non eſſe merè grammaticalem, & ſpeculativam, ſed practi- cam, & effectivam juxta Chriſti institutionem.

773 Opp. tandem: Omnes Evangeliftæ omittunt has particulas, *Aeterni, Myſterium fidei*: ergo. *Præſ.* Eaſdem particulas ſemper omiſerunt Græci in ſuis Lyturgiis. *Tandem:* In Lyturgia S. Petri, editâ à Lindano, hæc tantùm verba habentur, *Hic eſt Sanguis meus*, & hæc ſolùm referuntur à pluribus PP. dùm de calicis conſecratione loquuntur: ergo. *En* argumentum, Adverſariis Achilleum, nobis autem imbecille, & vel iſſis opponentibus planè adverſum: Cùm nec in Evangelio, nec in ulla certæ authoritatis Lyturgia habeantur illa ſola verba, *Hic eſt Calix Sanguinis mei.* Ad 1. ergo N. conf. illa enim verba ex *Traditione Domini habentur*, quæ ad Eccleſiam per Apoſtolos pervenit, ſecundum illud 1. Cor. 11. *Ego accepi à Domino quod, & tradidi vobis*, ut ait D. Th. hîc a. 3. ad 9. Evangeliftæ autem non intendebant formas Sacramentorum tradere (quas in primitiva Eccleſia oportebat eſſe occultas, ut ait Dion.) ſed hîſtoriam texere, ut ibidem præmittit S. Doct.

774 Ad 2. (quod ſolvendum pariter eſt ab aſſerentibus, verba illa omiſſa, eſſe de integritate formæ) omiſſâ ſolut. Paludani, aſſerentis, Græcos non conſecraſſe; & Capreoli, dicentis, fuiſſe cum illis diſpenſatum; quia primum nimis durum eſt, ſecundum autem nimis liberum. Omiſſâ etiam ſolut. Gonet, quam tertiò locò adhibet in Manuali, R. cum Petro Soto, Araujo, Labat, Marinis, aliifque, N. ant. Quòd enim Græci antiquitùs tria illa verba non omiſerint, conſtat ex dictis N. 766. illa enim habentur in

canone Missæ, quô Generalis utebatur Ecclesia secul. XIII. ut testantur Innocentius III. & D. Th. qui in illo claruerunt. Ecquis autem credat, latuisse illos Lyturgias, & Ritus Græcorum? & maximè D. Angelicum, verè omniscium, qui luculentissimum scripsit Opusculum cont. illorum errores? cujus unâ doctrinâ nolter ille Joannes à Montenigro, stupentibus Græcis, illos planè triumphavit in Florent. ut ex Actis liquet. Videtis t. 3. N. 836. Et sanè Lyturgiarum D. Jacobi, & D. Basiliï expressè meminit infra q. 83. a. 4. in *sod. contra*. Quòd ergo illas hîc in adversum non adducat, argumento est, nihil in eis reperisse quod dilueret.

775 Imò sæculô 15. in quo celebratum est C. Florent. valdè verosimile est, Græcos totam, & integram adhibuisse Latinorum calicis formam; idque videtur supposuisse Concilium, aliàs dissonantiæ meminisset, prout in aliis minoris momenti fecit, discrepantiæ rationem à Græcis requiring. Falsum est ergo, Græcos semper omisisse tria illa verba in consecratione Calicis. *Quamvis* autem plures illorum illa nunc omittant, Ecclesiâ permittente; nihil conclusioni nostræ officit; cùm implicitè contineantur in aliis, quæ in omni Lyturgia authenticâ proferunt, nimirum, *ly æterni sub ly novi*, quod significat omnium novissimum, & post quod non sit aliud, adeòque æternùm duraturum. *Ly autem mysterium fidei*, continetur sub *ly, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum*; justificatio enim, quia fit per fidem quæ per dilectionem operatur, ut Apostolus ait, est *mysterium fidei*.

576 Adeòque tria illa verba sunt de essentia, & necessitate formæ calicis, qualiter *ly Ego* in forma Baptismi, nempè, non ut expressè, & formaliter prolata, benè tamen ut implicitè contenta in aliis; ac proinde dum explicitè proferuntur, concurrunt physicè, sicut alia, ad conversionem vini in sanguinem, ut docent Asturicen. Cornejo, Joan. Gonz. Philipp. à Trinit. PP. Salm. Illust. Marinis, Labat, aliique plures. Convenientiùs nihilominùs est expressè, & formaliter illa proferre, ut præstat Ecclesia Romana, & C. Florent. suadebat Armenis. *Imò nec plu-*

plures Græci bene sentientes, & qui aliorum pertinaciâ non inficiuntur, conscientia propria consultum non credunt, si in formis Sacramentalibus Ecclesiæ Latine non omninò conformentur, inquit Illust. Marinis hîc cap. 7. in fine.

777 Ad 3. R. Lyturgiam illam meritò reputari apocrypham; Tum, quia pro forma corporis ponit hæc verba, *quod pro vobis frangitur*, Tum, quia in omnibus vetustissimis Lyturgiis contentis in Missali Maronitarum, jussu & approbatione Summi Pontificis impressò Romæ in Typographia Mediæa, quales sunt Lyturgia ipsius S. Petri, S. Jacobi Apolloli, S. Joannis Evangelistæ, S. Marci, S. Joannis Chrysoctomi, S. Cyrilli Alex. aliorumque PP. In his, inquam, omnibus & singulis Lyturgiis, una eademque forma consecrationis calicis habetur, nempe, *Hic autem est Calix sanguinis mei, Testamenti novi, & æterni, Mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Ad ult. R. PP. dùm sequentia verba omiserunt, non loqui de ritu formarum, sed de aliis: adeoque sensum potiùs quàm exactam formam attendisse, & in verbis à se incidenter prolatis, reliqua subintellexisse. Nota hîc verba consecrationis proferri, *recitativè* simul & *significativè*, referunt quippè quod Christus gessit; & simul in præsentia aliquid significant, cum ea proferat Sacerdos in persona Christi, ac si Christus adesset, & ipsemet loqueretur.

DUBIUM V.

Quinam sint effectus Eucharistiæ, quotuplex sumptio, & qualis ad illam dispositio?

778 **P**Rima concl. Sex sunt præcipui Eucharistiæ effectus, nimirum, collatio gratiæ, adeptio gloriæ, peccatorum mortalium expiatio, venialium abstersio, pœnæ remissio; demùm, à peccatis futuris præservatio. Quos quidem germinat quatenus est Sacramentum, nam quatenus Sacrificium, habet prætereà ut sit satisfactio pro illis pro quibus

bus offertur. Sic D. Th. q. 79. per totam, & constat magna ex parte ex dictis de Sacramentis generatim, disp. 2. dub. 1. & 2. à n. 537. ad 566. ubi dictum est, qualiter, quam, & quando hoc Sacramentum causet gratiam, & interdum remissionem etiam mortalium peccatorum.

776 Ad plenam autem concl. intelligentiam, sciendum est primò, quòd dum hoc Sacramentum realiter sumitur, gratia augetur & vita spiritualis perficitur, non quidem ad resistendum hosti, id enim præstat confirmatio; sed ut homo sit perfectus in se ipso per conjunctionem ad Deum, ut docet D. Th. a. 1. ad 1. *Sciendum est* 2. ex eodem ad 2. hoc Sacramentum non solùm augere habitum gratiæ & charitatis, sed etiam excitare ad actum cum dulcedine & gaudio spirituali, quibus reficitur & quodammodo inebriatur, juxta illud Cant. 5. *Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi.* Hæc tamen excitatio charitatis & spiritualis delectatio sæpè impeditur per negligentiam & distractionem communicantis. *Tertiò*, hoc Sacramentum remittere venialia, non solùm mediò charitatis fervore, quem excitat; sed etiam immediatè ex opere operato per sui receptionem, modò non inveniatur in recipiente actualement ad illa aut habitualement affectum; nutrimenti enim spiritualis est, restaurare id quod ex calore concupiscentiæ deperditur per venialia, ut ait D. Th. a. 4.

780 *Sciendum est* 4. ex eodem a. 5. hoc Sacramentum, quòd tale, seu prout sumitur, non remittere directè peccati pœnam; nec enim est institutum, prout tale, ad satisfaciendum, sed ad spiritualiter nutriendum per unionem ad Christum & membra ejus. Quia tamen hæc unio fit per charitatem, per cujus fervorem, quem excitat Eucharistia, non modò culpa remittitur, sed & pœna; idèò hujus remissionem indirectè & concomitanter causat Eucharistia, ut Sacramentum, non quidem totius, sed secundum modum fervoris & devotionis. *Ut sacrificium autem*, seu prout offertur, fit satisfactorium his pro quibus offertur, & offerentibus, secundum quantitatem suæ devotionis, & non pro tota pœna; aliàs non esset homini alia pœna injun-

genda, sicut nec baptizato injungitur. Ratio autem est, quia in satisfactione potius attenditur affectus offerentis, quam quantitas oblationis, quæ hîc sufficiens quidem est ad satisfaciendum pro omni pœna. *Sciendum* tandem, hoc sacramentum influere etiam in ipsum corpus fomitis mitigationem, appetitûs excitationem ad motus honestos ac studiosos, gloriosam demùm resurrectionem. Vide D. Th. a. 1. & 6. ad 3.

781 Præfatos, aliosque Eucharistiæ effectus eleganter describunt PP. signanter Cypr. & Chrysostr. videndi apud Gonet in præsentî. Audiendus D. Th. opusc. 58. à c. 21. *Dominici corporis Sacramentum (inquit) dæmonem fugat, nobis defensaculum est contra incentiva vitiorum & carnalis concupiscentiæ, maculam cordis mundat, iram Dei placat, intellectum ad Deum cognoscendum illuminat, voluntatem in Dei dilectione inflamat, memoriam spirituali dulcedine delectat, totum hominem in bono confirmat, ab æterna morte liberat, merita bonæ vitæ multiplicat, ad patriam vitæ deducit, ad æternam vitam corpus resuscitat.* Illos his versibus complexus est Ricardus: *Inflamat, memorat, sustentat, roborat, auget. Hostia, spem rescit, purgat, vitam dat, & unit. Confirmatque fidem, munit, fomitemque remittit.*

782 Sed mirabiles hosce fructus minimè capiunt (ui flebilis experientia testatur) quicumque Manna cum Ægypti alliis, pietatem cum seculi voluptate, Evangelii Maximas cum axiomatibus mundi, usum Sacramentorum cum fruitione profanorum placidè componentes, Patrem adorare posse se putant in spiritu & carne, veritate simul & vanitate. *Hinc post innumeris vicibus frequentatam Eucharistiam, homines cernimus (inquit Contentonus) amore mundi plenos, concupiscentiæ & cupiditatibus semper morem gerentes, & doctrinarum illarum amantes, quæ licentiæ & intemperantiæ lenocinantur. Hinc tantam passim vigère cernimus usurarum & vindictarum crudelitatem, tam profusum ubique luxum, tam effrenatam maledicentiam; postremò, tam perennem in vitiiis contumaciam.*

783 Secunda concl. Triplex est Eucharistiæ sumptio,
ni-

nimirum, *Sacramentalis tantum, spiritualis tantum, & sacramentalis ac spiritualis simul.* Sic Trid. sess. 13. cap. 8. docens, *sacramentaliter dumtaxat* illam sumere peccatores; illos verò *tantum spiritualiter*, qui votò *propositum illum cœlestem panem edentes, fide vivâ, quæ per dilectionem operatur, fructum ejus & utilitatem sentiunt*; illos demùm *sacramentaliter simul & spiritualiter*, qui ita se priùs probant, & *instruunt, ut vestem nuptialem induti ad divinam hanc mensam accedant.* Nota autem, quòd gratia, quem recipiunt spiritualiter dumtaxat communicantes, non est propriè sacramentalis, sed dicitur effectus Sacramenti, quia datur per ordinem ad illud, ex opere tamen operantis. Nota præterea cum D. Th. q. 80. a. 2. quòd Angeli licèt spiritualiter manducant Christum, quatenùs ei uniuntur fruitione charitatis perfectæ, & visione manifestâ; non tamen hoc Sacramentum: manducant quippè Christum in propria specie, non sub sacramentali.

784 Tertia concl. *Communio sub utraque specie non est jure divinò omnibus imperata, nec plus gratiæ confert, quàm sub unica.* Quòd 1. p. est definita in Trid. sess. 21. cap. 1. & can. 1. Licèt enim Christus D. in ultima Cœna Venerabile hoc Sacramentum in utraque specie instituerit, & Apostolis tradiderit; *non tamen (inquit C.) ea institutio, & traditio eò tendunt, ut omnes Christi fideles statutò Domini ad utramque speciem accipiendam astringantur.* Etenim idem Dominus noster cùm de hoc Sacramento loqueretur, alteriùs tantùm speciei sæpius meminit, ut cùm Joan. 6. inquit: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: Et, panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita: Et, qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Et ut egregiè observavit noster Joannes Ragulinus in C. Basileensi, Christus in eodem cap. undecies meminit hujus Sacramenti sub specie panis, sub nomine autem carnis & sanguinis, non nisi quater, ut ostenderet, solam panis speciem sufficere ad salutem.

785 Accedit perennis Ecclesiæ praxis à tempore Apostolorum communicandi sub sola specie panis, cujus testes locupletissimi sunt Tertull. Clem. Alex. Cypr. alique PP.

Olim

Olim præterea Sacra Eucharistia domum à fidelibus deferre-
 rebatur, à Monachis in Eremum, ab itinerantibus in loca
 remotissima, ut eam manû propriâ fumerent tempore
 oportuno, ut ex Ecclesiæ monumentis liquet; quod sanè de
 specie vini intelligi nequit, nunquam enim sacratus calix
 in manus Laicorum dabatur, nec aliorsùm deferre-
 batur; sed per manus Diaconorum in Templo ministrabatur. In-
 supèr certum est, ab initio Ecclesiæ abstemios, & Sacerdotem
 Officium agentem in Parasceve, sub sola specie panis
 communicasse. Refert insuper Ambr. quòd Manichæi, ut
 se Catholicos simularent, communicabant cum Catholicis:
 quod de sola specie panis intelligi potest, nam Manichæi
 abhorrebant à vino tanquàm à dæmone factò. Demùm olim
 infantibus porrigebatur Eucharistia sub sola specie vini,
 ut multis ostendit Joan. Cabassut. in Not. Eccles. sæculi II.
 dessert. 5. à N. 3. ergo nullum extat jus divinum de Com-
 munionem Laica sub utraque specie.

786 Quoad 2. verò p. est ferè com. cont. Alen. Ricard.
 Vazq. Lugo, & quosdam alios. In illam inclinarunt majori
 ex parte Theologi Tridentini, ut non semel testatur Card.
 Palav. lib. 17. Hist ejusdem Conc. tametsi Synodus (Con-
 stantiensem imitata) noluerit sententiam nostram distingere,
 quantumvis id Card. Osius Concilii Præses, & quidem Epil-
 copus Orator Cæsareus, illam enixè suaderent, ut lauda-
 tus Palav. ibidem refert numero mihi 52. Et hinc falsitatis
 convincitur narratio Archiepiscopi Compost. quam in op-
 positum adducit Lugo. Quamvis autem Trident. sententiã
 nostram expressè distingere noluerit; ex his tamen quæ cap.
 3. laudatæ sess. docet, validè illæ firmatur, ait enim: *Quoad
 fructum attinet, nullã gratiã necessariã ad salutem eos defrau-
 dari, qui unam speciem solam accipiunt.* Quibus non loqui-
 tur de gratia simpliciter necessariã ad salutem, hanc enim non
 causat per se Eucharistia, quantumvis sub utraque specie
 sumatur; loquitur ergo de gratia propria hujus Sacramen-
 ti, seu de augmento gratiæ, aut gratiã secundã, secundùm
 quid utiquè ad salutem necessariã.

787 Prob. ratione D. Th. quã etiam utitur Trid. ubi
 pro-

proximè. Sub altera tantùm specie totus, atque integer Christus, verumque Sacramentum sumitur: ergo sub una tantùm specie communicans, nullâ prorsùs gratiâ, quam sub bina communicans recipit, defraudatur. Prob. conf. Quod enim in sumptione Eucharistiæ causat gratiam, non est solum id quod in ea est ex vi verborum, sed etiam quod in ea est per concomitantiam, aliàs Divinitas, & Persona Verbi gratiam hujus Sacramenti non causarent: ergo si communicans sub specie panis tantùm, recipit Christi Sanguinem per concomitantiam, eandem recipit gratiam, quam communicans sub utraque.

788 Quarta concl. *Ad sumptionem Eucharistiæ necessarius est status gratiæ; nec sufficit in peccatore contritio, sed requiritur jure divinò Sacramentalis confessio, nisi desit copia confessoris, & communionis necessitas urgeat, tunc autem tenebitur quamprimum confiteri.* Est expressa in Trident. sess. 13. cap. 7. ubi adductò in prob. primæ partis illò 1. Cor. 11. *Probet autem se ipsum homo,* subdit: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Eucharistiam accedere debeat...* Quòd si necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Idque præcipi sub mortali, docet communis sententia. Et Alex. VII. hanc damnavit propositionem N. 38. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, consistendi quamprimum, est consilium, & non præceptum,* Hæc autem obligatio non videtur ad Laicos extendi, ut frequentiùs docetur.

789 Notandum hic, necessariam non esse actualem devotionem, ut communicans recipiat augmentum gratiæ; est enim tale augmentum primarius effectus hujus Sacramenti, quem proinde causat ex opere operato non ponenti obicem. Et ita expressè docet D. Th. q. 79. a. 8. Defectus nihilominus actualis devotionis, impedit quandã augmenti intensiorem, Sacramenta enim causant ex opere operato majorem gratiam, si adsit major dispositio; actualis autem est

est major habituali. Nec videtur requiri actualis devotio, ut per hoc Sacramentum remittantur venialia, sed sufficit ut absit omnis affectus erga illa. Actualis tamen refectio spiritualis dulcedinis, actualem requirit devotionem, adeoque impeditur, si quis accedat ad hoc Sacramentum per peccata venialia mente distractus, ut loquitur D. Th. ubi proximè.

790 Ultima concl. Ex parte corporis necessariò requiritur, extra casum necessitatis, jejunium naturale; ex decentia verò, quòd non fuerit eò die, ne innoxie quidem, pollutum. Prima p. constat, tum ex perenni Ecclesiæ paxi à temporibus Apost. Tum ex variis CC. id præcipientibus. Et hujus præcepti congruentiam tradit Aug. ep. 118. Placuit (inquit) Spiritui S. ut in honorem tanti Sacramenti, priùs in os Christiani Dominicum corpus intraret, quàm ceteri cibi: nam ideò per universum orbem mos iste servatur. Porrò jejunium naturale exigit, ut post mediam noctem, nihil omninò sumptum sit per modum cibi, potùs, aut medicinæ. Quamvis autem jejunium hoc quavis levissimâ materiâ frangatur, grave tamen est, & ut tale prohibitum, illò semel, vel levissimè fractò, communicare. Jejunium istud non solvitur, si quid per modum respirationis fortuitò sumatur, ut si fumum caponum, pluviam, muscam, pulverem, & id genus cum aère devoret, seu deglutiat. Ut igitur solvatur, requiritur, & sufficit, ut aliquid ab extrinseco ori imponatur à stomacho alterabile, & per veram comestionem, aut potationem, in illum trahatur. Ex quo plura dubiola practica solves.

791 Variis casibus licitum est solutò jejuniò communicare, ut in articulo mortis, undecumque hæc imminet: Si subsit periculum quòd Eucharistia ab irruentibus infidelibus profanetur: Si mortuò, aut impeditò post consecrationem celebrante, solus Sacerdos non jejunius adsit, qui Sacrificium integret: Si etiam celebrans ipse peractâ consecratione recordetur, se non esse jejunum; aut si aquam locò vini consecrarit, ac sumperit: aut sumptâ ablutione, particulas hostiæ in calice, patenâ, aut corporali, reperiat. Non licet tamen Sacerdoti non jejuno consecrare, ut Via-
ti-

ticum moribundo ministret: sicut nō licet in eundem finem consecrare fermentatum, aut sine vestibus sacris celebrare; nec enim sumptio Eucharistiæ est simpliciter necessaria ad salutem moribundi. Huic tamen, durante infirmitate, potest ministrari absque solemnitate Eucharistia non jejuno, saltem de octiduo in octiduum; sic enim pia Mater Ecclesia videtur indulgere, in præsidium contra insurgentes diaboli tentationes in extrema illa persistendi in gratia necessitate. Qui autem non infirmantur ad mortem, si ex devotione communicare voluerint, debent esse jejuni, non secus ac sani, juxta Rituale Romanum.

792 Secunda autem p. concl. est com. & constat ratione D. Th. pollutio enim nocturna, & copula conjugalis, quantumvis innoxia, specialem corporis fæditatem & mentis distractionem inducunt. Profectò, *si panis propositionis* (inquit Hier.) *ab his qui uxores tetigerant comedi non poterant: quanto magis ille panis qui de Cælo descendit, non potest ab his, qui conjugalibus paulò antè hæere complexibus, violari atque contingi?* congruum igitur est, tales à communione eò die abstinere. *Aliæ* autem corporis fæditates diurnæ, ut lepra, sanguinis fluxus, & id genus, quæ animi devotioni non obsunt, quamvis olim accessum ad Sacramenta figuralia impedirent, non tamen excludunt ab hoc salutari conviviò, ad quod debiles, cæcos, & claudos Dominus invitavit. Vide D. Th. a.7. ad 3.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

793 Contra 1. & 2. concl. nihil objiciendum occurrit, quod ex dictis non possit facilè solvi. *Opp.* ergo 1. cont. 1. p. 3. verba Christi Matth. 26. *Bibite ex hoc omnes.* Et Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis.* Illud præc. 1. Cor. II. *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: ergo.* R. laudatis verbis præcipi quidem (non modò Sacerdotibus, sed etiam Laicis) Sacramentalis sumptio corporis & sanguinis Domini; non tamen modus sumptionis, seu quòd manducando, & bibendo sumantur, nam quilibet sufficit, cum totum quòlibet verè su-

matur. *Nec opus est dicere, verba Christi in Coena ad solos Apostolos, quos tunc alloquebatur, & ad eorum in Sacerdotio successores fuisse directa, prout Salmeronius, & Franciscus Torres contendebant in formatione decreti de Communionem sess. 21. Tridentini.*

794 Talis enim restrictio rejecta fuit à PP. tanquam minimè necessaria, instantibus nostrò Ægidio Fuscarario, Episc. Mutinensi, & Petro Guerrero Archiep. Granat. eò vel maximè, quòd D. Th. hìc q. 80. a. 11. ex illis Domini verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, infert, omnes fideles teneri præceptò Divinò ad communicandum, adeòque censet, illa & similia ad omnes illos extendi, ut refert Card. Palav. in lib. 17. Hist. ejusdem Con. Ideoque Sacra Syn. cap. 1. ejusdem sess. docet, ex laudatò illo Joan. 6. *non rectè colligi, utriusque speciei communionem à Domino præceptam esse: utcumquè (inquit) juxta varias Sanctorum PP. & DD. interpretationes intelligatur.* Quæ utinàm plures Moderni legissent. Adde, quòd in verbis Joan. & Pauli ly *Et sumitur in sensu disjunctivo; præmiserat enim Apost. Quicumque manducaverit panem hunc, vel liberit calicem Domini indignè, &c.* Nec illud Hæretici aliter accipere possunt, cùm dicant, non peccare abstemios sub sola panis specie communicantes.

795 Opp. 2. ad idem illud S. Justini Apolog. 2. *Apostoli in Evangelis ita sibi Christum præcepisse tradiderunt; loquitur autem de communionem sub utraque specie. Prat. Cypr. ser. de Coena D. ait: Lex usum sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur, Prat. S. Leo ser. 4. Quadrag. reprehendit eos qui Corpus Christi accipientes, sanguinem haurire declinabant. Tandem S. Gelasius cap. Comperimus de consec. dist. 2. ait: Aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdem mysterii, sine grandi sacrilegio non potest provenire.* R. mentem PP. (exceptò Leone) esse, Evangelium præcipere Sacerdotibus ut utramque speciem consecrent, & sumant, non quòd utramque Laicis ministrent. S. autem Leo jurè reprehendit communicantes sub sola specie panis, quia tunc Ecclesia

præceperat utriusque speciei sumptionem, ut fideles à Manichæis, usum Calicis abhorrentibus, fecernerentur. Et hoc idem Gelasium respexisse, volunt plures. *Sed* melius R. cum D.Th. a.12. ad 1. illum loqui de Sacerdotibus celebrantibus. *Tum*, quia titulus illius Canonis est: *Corpus Christi sine ejus sanguine Sacerdos non debet accipere.* *Tum* quia Glossa marginalis ait: *Hic intellige de conficiente, &c.* Vide tom.3. N.796.

796 Opp.3. cont. 2. p. ejusdem. Species vini, prout continent sanguinem Christi, sunt verum Sacramentum: ergo illas sumens sumptò corpore, novam recipit gratiam. *Præter.* Sacramenta novæ Legis causant gratiam quam significant; sed majorem gratiam significat gemina species, quàm alterutra tantum, cum significet spiritualis convivii plenitudinem, ac perfectam animæ refectionem, quam non significant singulæ species seorsim sumptæ: ergo. *Tandem* Clemens VI. indulgit cuidam Regi Galliæ, ut sub utraque specie communicaret, *ad majus gratiæ augmentum*, ut ait: ergo. *Ad 1.* N.conf. salvatur enim ratio Sacramenti per hoc quòd sint collativæ gratiæ, tametsi tunc illam non causent, quia causatam supponunt, sicut accidit dum quis, sumptâ unâ particulâ, aliam sumit. *Ad 2.* N.min. utraque enim species perfectiùs quidem, at non perfectiorem significat refectionem, quàm una tantum; sicut trina immersio perfectiùs significat Baptismi effectum, non tamen perfectionem. *Ad ult.* R. loqui Pontificem de augmento gratiæ ex opere operantis, ratione scilicèt majoris devotionis, ex qua privilegium illud postulavit.

797 Ex dictis constat, præceptò Divinò astringi fideles ad sumendam Eucharistiam. Quod quidem obligat non modò in articulo mortis in salutis Viaticum, sed etiam aliquoties in vita. *Datur* insuper præceptum Ecclesiasticum, latum in Magno Later. C. cap. illo celebri: *Omnes utriusque sexus, & confirmatum à Trid. sess. 13. can. 9.* quò jubentur omnes, & singuli Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, communicare singulis annis saltèm in Paschate. Per *Pascha* autem juxta declaratio-

tionem Eugenii IV. intelliguntur 15. dies à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusivè: Alicubi tamen, ut in hac Valentina Dicecesi, plures septimanæ, ob Populi frequentiam, conceduntur. Quod sanè tempus prævenire debet prævidens impedimenta; aliàs sciens, & volens Paschalem Communionem ultra differret, contra Ecclesiæ præcipientis intentionem. Qui verò tempore Paschali communionem culpabiliter, vel iuculpabiliter omiserit, tenebitur primâ opportunitate communicare, ità ut graviùs peccet, quò diutiùs differat; nec enim Paschalis communio est onus illi præcisè alligatum tempori, sed de terminatio temporis, quò diuinum communicandi præceptum adimpleri debet. *Sacrilegè* communicans, præcepto annuæ communionis non satisfacit, ut declaravit Inn. XI. Prop. 55.

DUBIUM ULTIMUM.

Utrum Sacrosanctum Missæ sacrificium in sola consecratione essentialiter adæquatè consistat?

798 **A**Nte resol. supp. in Missa offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, ut diffinit Trident. sess. 22. can. 1. cont. Hæreticos modernos, nullum Legis Evangelicæ Sacrificium agnoscentes, præter illud cruentum, à Christo in Ara crucis oblatum. Constat insuper hæc veritas ex Scrip. CC. & PP. videndis apud Controversistas. *Accedit & ratio: Sacrificium enim nihil est aliud, quàm Oblatio rei sensibilis cum illius immutatione, facta Deo in signum supremi ejus super res omnes dominii, ex legitima institutione; sed hæc omnia conveniunt Missæ, in ea enim offertur Deo subsensibilibus speciebus Corpus, & Sanguis Christi, quæ mysticè immutantur, cum vî verborum ponatur sanguis tanquàm fusus, & separatus à corpore; hæcque oblatio fit in recognitionem supremi ejus dominii, & quidem ex Christi institutione, juxta illud Matth. 26. Hoc facite in meam*

commemorationem : ergo. *Profectò* cùm Sacrificium sit de jure naturæ , & nobilissimus Religionis actus , non decuit Christi Ecclesiam illò carere. Hòc supp.

799 Concl. est affirm. & frequentior. Traditur à D. Th. hìc q.82. a.4. ad 1. & a. 10. ad 1. ubi ait : *Hoc Sacramentum perficitur in consecratione Eucharistia , in qua Sacrificium Deo offertur.* Et prob. Nec enim consistit in oblatione, seu præcedente, seu subsequente consecrationem, cùm neutra sit hostiæ immutativa, neutra à Christo, sed utraque ab Ecclesia instituta. Et idem est de elevatione, & positione hostiæ super Altare : Neque in fractione, & mixtione, quæ pariter sunt ab Ecclesia institutæ, & fractio solùm est circa species panis, Sacrificium autem Missæ, est secundum ordinem Melchisedech, qui panem, & vinum in Sacrificium obtulit : Neque in sumptione, quia hæc non fit in Persona Christi, sed ipsius sumentis : Dicitur tamen sacrificii consummatio, quia est intrinsecum illius complementum ex Christi præcepto necessarium : Consistit igitur in sola consecratione, quæ quantum est de se, est mystica quædam mactatio Christi, & effusio sanguinis ejus *per gladium verborum*, ut Cyrillus loquitur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

800 Opp.1. cont. supp. Christus D. Joan. 4. prædixit Samaritanæ, Christianos adoraturos Deum *in spiritu, & veritate* : ergo ipse nullum externum instituit Sacrificium. *Prat.* Christus *sempiternum habet sacerdotium : semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata* : Et unâ oblatione consummavit in *sempiternum sanctificatos*, ut dicitur Hebr. 7. 9. & 10. ergo nullos habet sui Sacerdotii successores, nec ullum proinde est in Nova Lege Sacrificium. *Tandem* : Eucharistia est *testamentum, sacramentum, & imago sacrificii* : ergo non est sacrificium. *Ad 1. R.* ibi non excludi adorationem per Sacrificium Missæ, quò verè adoramus Deum in spiritu & veritate; est quippè verum, & spirituale respectu carnalium, & figurativorum. *Ad 2. N.* conf. Quamvis enim Christus sit unicus Legis novæ Sacerdos, nullos habens paribus autoritatis Successores, & unicum ac nunquam iterandum

dum semel obtulerit cruentum sacrificium; non excludit quod plures sint Sacerdotes Vicarii, plures oblationes ex parte actionis offerendi, & plura sacrificia increta, absque ulla cruenti injuriâ, cum non offerantur ut suppletiva ejus insufficientiæ, sed ut illius rememorativa, ejusque infiniti valoris ex divina ordinatione applicativa.

801 Ad ult. N. conf. Eucharistia enim simul est omnia illa, sub diversa ratione: Est quidem *testamentum*, quatenus est instrumentum authenticum divinæ voluntatis, & promissionis vitæ æternæ; *Sacramentum* verò, quatenus est signum practicum nostræ sanctificationis; quatenus autem offertur Deo in recognitionem supremi ejus domini, habet rationem *Sacrificii*. Est pariter *repræsentatio Sacrificii*, & *Sacrificium*: non secus ac vetera sacrificia simul erant figuræ, & repræsentationes futuri sacrificii crucis, & vera sacrificia. In sacrificio cruento (ut reliquis Hæreticorum arg. occurramus) debet quidem hostia occidi, secus in incruento, ad quod sufficit hostiæ immutatio. Istud autem verè obtulit Christus in Cœna, quod ex Dei beneplacito fuit subordinatum cruento, quò redemptio nostra consummaretur; adeòque suus utriusque locus non defuit, quamvis utrumque fuerit valoris simpliciter infiniti, sicut & reliqua Christi opera.

802 Opp. 2. cont. concl. Consecratio non est oblatio; quam tamen essentialiter includit Sacrificium: ergo. *Præter*. Consecratio non supponit, sed ponit hostiam: ergo. *Tandem*: Sacrificium incrementum consistit in actione repræsentativa cruenti; sed hæc non est consecratio, sed sumptio, juxta illud 1. Cor. 11. *Quotiescumquè manducabitis, &c. mortem Domini annuntiabitis*: ergo. Ad 1. N. maj. est enim oblatio implicita, & in actu exercito, non secus ac ovis jugulatio, & combustio facta in Dei cultum. Ad 2. N. conf. Nec enim ad Sacrificium requiritur universaliter, quòd sacrificatio rem sacrificandam præsupponat, ut patet in Sacrificio Thymiæmatis, in quo offerebatur suffitus, seu vapor suavè olens, ipsa sacrificeatione productus. Ad 3. Dist. maj. consistit in actione, proximè, & ratione sui repræsentativâ
cruen-

cruenti, C. repræsentativâ solùm remotè, & ratione alteriùs, N. & sic distinctâ min. N. conf. Apostolus autem solùm intendit, sumptionem esse repræsentativam mortis Christi remotè, & ratione consecrationis.

803 Ad penitioem dictorum captum, & aliorum solutionem, nota, tres in consecratione distingui formalitates, nempe, *productionis, oblationis, & macerationis*: Est enim consecratio *productiva*, & præparativa victimæ, quatenùs est conversio panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi: Est insuper *oblativa*, quatenùs eandem victimam Deo in actu exercito præsentat, in ipsius cultum: Est demùm *macrativa* seu immutativa victimæ, quatenùs ex vi verborum ponit Corpus Christi separatum à sanguine, & modò quòdam mortuò per modum cibi: Et sub hac ultima formalitate, habet consecratio ultimam differentiam sacrificii propriè dicti, oblatio enim potius est genericum sacrificii prædicatum.

804 Ex dictis colligitur 1. in Parascevè non fieri propriè sacrificium, sed consumptionem dumtaxat hostiæ, præcedentis diei sacrificiò immolatæ. Collig. 2. Sacrificium Missæ, simul esse *latreuticum, Eucharisticum, propitiatorium, & impetratorium*: Offeritur quippè Deo in agnitionem summæ ipsius excellentiæ, & supremi in omnes domini; in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis; in remissionem peccatorum, & pænæ relaxationem; demùm ad beneficia impetranda; ac proinde complectitur omnem legalium differentiam victimarum. Collig. 3. hoc sacrificium esse valoris infiniti quoad *sufficientiam*, non autem quoad *efficaciam*: Est quippè idem cum Sacrificio Crucis ex parte rei oblata, & principalis offerentis, scilicèt Christi, *solâ offerendi ratione diversâ*, ut docet Trident. sess. 22. cap. 2. sacrificium autem crucis, est quidem valoris infiniti quoad *sufficientiam*; non autem quoad *efficaciam*, quia se habet per modum causæ universalis in ordine supernaturali, agentis juxta mensuram dispositionis subjecti cui applicatur, ut docet D. Th. hic q. 79. a. 5. & 7. ergo. Et hinc

805 Collig. 4. sacrificium æqualiter oblatum pro plu-

ribus, æquè cuiuslibet prodesse (juxta cujuslibet tamen dispositionem) ac si pro uno tantùm offerretur; cùm infinitus sacrificii valor exhauriri non possit. Et quidem Sacrificium offertur semper pro adstantibus, ac circumstantibus, ut liquet ex verbis illis, & *omnium circumstantium, pro quibus tibi offerimus, &c.* nec tamen minus prodest mille circumstantibus, quàm si unus tantùm adesset. Hinc tamen minimè infertur, licere Sacerdoti pro una Missa plura stipendia, quamlibet exigua, accipere: Nec enim stipendium datur Sacerdoti tanquàm pretium fructûs sacrificii (id enim maxima foret simonia;) sed tanquàm elemosyna pro illius sustentatione, ex lege aut consuetudine taxata; adeoque privato Sacerdoti illam augere non licet, imò id Ecclesia vetat. Nec duplicatum stipendium accipere potest pro applicatione fructûs sacrificii, celebranti ipsi correspondentis. Nec etiam potest partem stipendii sibi retinere, Sacro per alterum celebratò. Recole propositiones 8. 9. & 10. inter proscrip̃tas ab Alex. VII. Diminutò (autem temporis decursu) justò stipendiò; nulli particulari licet, propriâ auctoritate numerum Missarum ad justum stipendium reducere, quia id non semel prohibitum est ab Ecclesia. Ac de Tract. VII. hætenùs.

TRACTATUS VIII.

De Pœnitentia, Extrema-Unctione,
& Ordine.

DISPUTATIO I.

De Pœnitentia.

806 **E**Xpositis tribus Sacramentis, ad vitam spiritualem per se attinentibus, nimirum, *Baptismô*, *Confirmatione*, & *Eucharistiâ*, quæ illius sunt veluti *generatio*, *augmentatio*, & *nutritio*: quartum occurrit examinandum, quod eidem vitæ est per accidens necessarium tanquàm medicina longè positæ à Deo, nempe, *Pœnitentia*, quæ *secunda post naufragium tabula* jurè audit. Et quæ non à *Pone*, seu à mera resipiscentia, etymon habet, ut Erasmo, & Vallæ, Lutheranismi Præcursoribus, libuit; sed à pœna, quasi pœnæ tenentia, ut ex Scripturis, & PP. liquet. *Pœnitere* (inquit Isid. lib.6. Etymol. c.ult.) est *pœnam tenere ut semper puniat ulciscendo, quod commisit peccando*. Porrò Pœnitentia, & Sacramentum, & virtus est; & de illa sub utraque ratione acturus S. D. illius quidditatem, effectum, partes, subiectum, Ministrum, solemnitatem, differenda sibi proposuit in fronte q. 84. Et quidem duo priora scèliciter absolvit ad q. 90. inclusivè; sed ultra progredi non potuit, scèlicet simâ morte præventus. Selectiora doctrinæ illius (hîc alibi traditæ) capita sequentibus dubiis comprehendemus. Sit igitur.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum Pœnitentiæ , & quanam illius materia , & forma?

807 **S**upp. ut fide certum ex Trid. sess. 6. cap. 14. sess. 7. can. 1. & sess. 14. cap. & can. 1. dari in Ecclesia verum Pœnitentiæ Sacramentum , à Christo D. institutum, dùm post resurrectionem dixit Joann. 6. *Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata , remittuntur eis ; & quorum retinueritis , retenta sunt.* Et hinc iterùm supp. institutum fuisse à Christo hoc Sacramentum, non modò quoàd formale, seu potestatem absolvendi, sed etiam quoàd materiale, seu partes quibus constat : *Ex institutione enim Sacramenti Pœnitentiæ jam explicatâ , universa Ecclesia semper intellexit , institutam etiam esse à Domino integram peccatorum confessionem,* inquit Trident. sess. 14. cap. 5. quippè sine confessione non posset Sacerdos habere notitiam causæ, de qua judicare debet. His supp. fit

808 Prima concl. Sacramentum Pœnitentiæ physicè sumptum, nihil est aliud, quàm, *Exterior peccatorum confessio dolorosa, sub impensa præscripta absolutionis formâ.* Metaphysicè verò acceptum, est, *Sacramentum novæ Legis institutum ad remissionem peccatorum post Baptismum commissorum , seu signum efficax gratiæ remissivæ peccati post Baptismum commissi.* Utraque definitio constat ex dictis, & ampliùs ex dicendis constabit. Et hinc habetur, hoc Sacramentum, in re, vel in voto susceptum, esse medium necessarium ad deletionem hujusmodi peccatorum ; adeòque ad salutem lapsis post Baptismum : sicut nondùm regeneratis est necessarius ipse Baptismus, ut diffinit Trid. sess. 14. cap. 2. *Præfatum autem Pœnitentiæ votum (quod in contritione perfecta includitur, juxta idem Conc. ibidem cap. 4.) sufficit implicitum , ut si quis perfectæ contritionis actum eliciat actu non cogitans de confessione Sacramentali, seu ex obli-*

vione, seu ex ignorantia invincibili.

809 Secunda concl. Materia proxima hujus Sacramenti, sunt actus pœnitentis, *contritio*, videlicet, *confessio*, & *satisfactio*; forma verò, *absolutio*, quæ hisce solis verbis essentialiter conficitur, *Absolvo te*. Quoàd 1. p. est expressa Florent. in Decreto Eug. & Trident. sess. 14. cap. 1. Nec refert quòd tales actus dicantur à Trident. post Florent. *quasi materia*, quia non ideò sic *appellantur* (inquit Cath. R.) *quia verè materia rationem non habeant; sed quia ejus generis materia non sint, quæ extrinsecùs adhibeatur, ut aqua in Baptismo, & Chrisma in Confirmatione*. Excusandi tamen sunt Scotus & Dur. quia uterque scripsit ante laudata CC. à quibus (ut ajunt Sotus, Bellarm. Suarez, aliique) canonicata est sententia D. Thomæ etiam in modo loquendi, nam quoàd substantiam, & Scotus & Dur. partes illas desiderant ad Sacramentum Pœnitentiæ ex parte pœnitentis. *Ratio* autem à priori est voluntas Christi. *Congruentia* verò, quia materia judicii emendativi, & reconciliativi (quale est pœnitentiale) est accusatio, dolor, & satisfactio: ergo. *Hinc* sequitur, quòd peccata post Baptismum commissa, sunt remota hujus Sacramenti materia, *non acceptanda* (ait D. Th. a. 2.) *sed detestanda, & destruenda*. Et quidem *neccessaria*, si lethalia sint, *libera* verò, si venialia, aut mortalia semel ritè confessa.

810 Prob. deinde quoàd 2. p. & quidem formam hujus Sacramenti esse absolutionem Sacerdotalem, docetur expressè à Florent. & Trident. Quòd autem hæc illis solis verbis, *Absolvo te*, essentialiter conficiatur, frequentius docetur, & quidem jurè: *Tum*, quia hæc duo verba sufficienter exprimunt effectum hujus Sacramenti, scilicet, gratiam remissivam peccatorum, seu solutivam vinculorum animæ, quæ sunt peccata, ut explicat D. Th. a. 3. *Tum*, quia præfata verba, (quamvis ex se indifferentia ad significandam absolutionem à peccatis, vel à censuris) sufficienter determinantur ad significandam absolutionem à peccatis ex circumstantiis, nempe, intentione absolventis, & confessione pœnitentis. *Hinc* Rituale Cameracense editum

an. 1622. expresse dicit, ly à peccatis, non esse de necessitate Sacramenti. *Invocatio* pariter Sanctissimæ Trinitatis, neque ex effectu hujus Sacramenti (qui sine illa satis intelligitur,) neque ex verbis Christi, neque ex usu Ecclesiæ, colligitur essentialis: Lethaliter tamen peccaret ommittens ly à peccatis, ob probabilitatem appositæ sententiæ, utiquè tutioris. *Hinc* habes cont. Launoyum & Morinum, nullam prorsus esse formam absolutionis deprecatoriè prolatam; est enim sententia judicialis. *Nec* ulla est Græcorum forma non præferens auctoritatem sententiæ judicialis; ut videre est in relatis ab Arcudio l. 4. de Sacram. cap. 3.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

811 *Opp. 1.* cont. 1. p. supp. illud Hebr. 6. *Impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati. . . & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Illud præt. ejusdem epist. c. 10. *Voluntariè peccantibus . . . jam non relinquitur pro peccatis hostia*: ergo. *Præt.* Pœnitentia non erat Sacramentum in Lege veteri: ergo nec in nova. *Præt.* Aug. Tract. 80. in Jo. ait: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum;* sed hîc non est elementum: ergo. *Præt.* quia Aug. lib. de Nupt. c. 33. docet, per Baptismum etiam remitti peccata futura: ergo superfluit Pœnitentia. *Tandem.* Quia nihil assignari potest in pœnitentia, quod sit res & Sacramentum simul: ergo.

812 *Ad* testimonia Apost. (quibus moti Montanistæ, & Novatiani, negabant remedium lapsis post Baptismum) R. ad 1. quidem, illud intelligi de renovatione ad pœnitentiam per Baptismum, quem Judæi, cont. quos agit, credebant iterari posse. Sic post Chrysoft. aliosque PP. D. Th. hîc q. 84. a. 10. ad 1. *Ad 2.* autem, N. conf. quia sensus est, non relinqui Christum iterum cruentè immolandum, ut ait Ambr. *Vel* loquitur Apost. cont. Judæos volentes conjungere Legem Moyfis, & Christi, quibus neutrius legis holtia prodesse poterat. *Vel* demùm loquitur de volentibus in peccato remanere, quibus solùm relinquitur (ut subdit) *terribilis quædam expectatio judicii.*

813 Ad reliqua (ob quæ Lutherani & Calvinistæ negant, Pœnitentiam esse Sacramentum, aut saltem, esse à baptismo distinctum) R. Ad 3. quidem, N. conf. quia in Lege veteri non fuit dictum, *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, &c.* Ad 4. Augustinum ibi loqui de Baptismo. Vel si de aliis, sumit *elementum* latè, pro materia sensibili. Ad 4. Dist. ant. Docet remitti futura proximè, N. Remotè & radicaliter, quatenùs per Baptismum reddimur capaces ad recipiendum Sacramentum Pœnitentiæ, C. Liqueat ex contextu, nam subdit: *Quid enim prodesset ante Baptismum pœnitentia, nisi Baptismus sequeretur; vel postea, nisi præcederet?* Ad ult. N. ant. illud enim est pœnitentia interior, utpotè significatur per actus sensibiles, qui sunt Sacramentum tantum, & simul significat remissionem peccati, quæ est res tantum. Sic D. Th. hîc q. 84. a. 1. ad 3.

814 Opp. 2. cont. 2. p. ejusdem. Christus ante mortem dimisit peccata Paralitico, Magdalenæ, Zachæo, aliisque: ergo. *Præt.* Sæpiùs dixit Dominus ante mortem, *Pœnitentiam agite. Tandem:* Ecclesia confert potestatem in Corpus Christi mysticum, immediatè post concessam in verum: ergo & sic contulit Christus. Ad 1. Dist. ant. Dimisit peccata propriâ virtute, C. vi Sacramenti, N. Ad 2. R. fuisse locutum de Pœnitentia *virtute*, non *Sacramentò*. Ad ult. N. conf. quia potuit Christus diversis temporibus instituire, quod solet Ecclesia ferè simul conferre.

815 Opp. 3. cont. 2. concl. Pœnitens non est Minister hujus Sacramenti: ergo ejus actus non sunt illius materia. *Præt.* Quia aliàs tales actus causarent physicè gratiam: ergo pœnitens diceretur se ipsum justificare, imò & absolvere, quod est falsum: ergo. *Præt.* Contritio non est sensibilis: ergo. *Tandem:* Satisfactio non confert gratiam: est insuperfructus pœnitentiæ: ergo non est pars nec materia Sacramenti pœnitentiæ. Ad 1. N. conf. Vel Dist. conf. secundum se sumpti, C. ut subjecti clavibus, & ab istas habente elevati, N. Ad 2. N. conf. quamvis enim actus pœnitentis, ut potestate clavium elevati, influant instrumentaliter in justificationem, nequit tamen absolutè dici, quòd
pœ-

pœnitens se ipsum iustificat, & neutiquam, quòd se ipsum absolvit; sed id proprium est Sacerdotis virtute clavium asumentis materiam, & subjicientis eam formæ absolutio- nis. *Ad 3. R.* contritionem fieri sensibilem per confessio- nem. *Ad reliqua* respondet *D. Th. q. 90. a. 2. ad 2. & 3.* quòd satisfactio prout est in proposito, confert gratiam, quam deinde auget in executione. Et quòd est pars pœnitentia Sacramenti, fructus autem pœnitentia virtutis.

816. Ex dictis habes, hoc Sacramentum appellari *Re- conciliationis*, ab effectu; *confessionis*, à notiori parte; *ab- solutionis*, à forma, *pœnitentia*, à contritione. Nunquam tamen dicitur Sacramentum *satisfactionis*, quia hæc non est de illius essentia, nisi prout in proposito, quod includit contritio. *Nec* dicitur etiam *Manuum impositio*, quia hæc non requiritur ad hoc Sacramentum, sicut nec ad Baptif- mum, in quo tamen fit plenior remissio peccatorum, ut loquitur *D. Th. q. 84. a. 4.* *Nec* quælibet acceptio Spiritûs S. requirit manuum impositionem, sed acceptio Spiritûs S. cum plenitudine, ut in confirmatione.

DUBIUM II.

Quid & quotuplex sit Contritio, & qualis requi- ratur & sufficiat ad justificationem obtinen- dam in hoc Sacramento?

817 **P**rima concl. Contritio generatim accepta, est: *Animi dolor, ac detestatio de peccato com- misso, cum proposito non peccandi de cætero.* Dicitur *animi*, ut excludatur dolor sensibilis, qui non est absolutè necessa- rius. Ponitur *detestatio*, quia ex ista, seu odio peccati, ori- tur dolor seu tristitia, in qua essentialiter consistit ipsa con- tritio. Additur cum *proposito*, &c. quia istud consequitur dolorem tanquam proprietas. *Nota* hîc, quòd contritio, cum sit actus primarius pœnitentia, essentialiter opponi- tur peccato, ut est summa offensa contra Deum; odium au- tem

tem peccati, opponitur huic, ut amor contra Deum summum bonum, adeoque tale odium est formaliter actus charitatis, contritionis autem, præsuppositivè dumtaxat.

818 Secunda concl. Contritio sic generatim descripta, dividitur in *perfectam*, quæ simpliciter *contritio* dicitur, & *imperfectam*, quæ *attritio* vocatur. Constat ex Trident. ibidem. Perfecta est: *Dolor ac detestatio peccati propter Deum summè dilectum, cum proposito non peccandi in posterum, & vorò suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.* Imperfecta verò, seu attritio, est: *Dolor de peccato ob ejus turpitudinem, vel ob metum gehennæ, & id genus.* Utraque definitio colligitur ex Trid. ibidem, ubi addit, quòd contritio perfecta hominem Deo reconciliat, priusquàm hoc Sacramentum actu suscipiatur, tametsi non sine Sacramenti voto, in ipsa contritione inclusò: Attritio verò ex se, & sine Sacramento, ad justificationem perducere peccatorem nequit. Ex dictis habes, contritionem, & attritionem, essentialiter inter se differre, cum respiciant peccatum sub diversa ratione formali; cõtritio quidem, sub ratione injuriæ Deo illatæ; attritio verò, sub ratione mali ipsius peccatoris. Et hinc cõtritio necessariò cadit super omnia peccata, adeoque sèper excludit omnè affectù peccandi, & semper est ejusdè speciei; scilicet attritio: Unde attritio nunquàm potest fieri contritio.

819 Tertia concl. Ut attritio disponat ad justificationis gratiam, in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, debet esse *vera, supernaturalis, universalis, & efficax.* *Vera* quidem, sicut materia Baptismi est vera aqua, & non apparens, seu existimata. *Supernaturalis* verò, quia & est donum Dei & Spiritus S. impulsus, juxta Trid. & disponit ad gratiam; adeoque concipi debet ex motivo per fidem cognitò. *Universalis* autem, & ad omnia mortalia nondùm confessa se extendens, quia nequit unum sine alio remitti. *Demùm* debet esse *efficax*, disponit quippè ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, *si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ*, ut loquitur Trident. Unde si omnem peccandi voluntatem non excludat, quantumvis ad Sacramenti integritatem fortè sufficiat juxta di-

cenda, non tamen ad fructum.

820 Quarta concl. *Supernaturalis attritio ex metu gehennæ concepta, sufficit ad reconciliationem in hoc Sacramento obtinendam, nec aliqualis requiritur charitatis dilectio, ne inchoata quidem.* Sic communiter veteres Theologi cont. nonnullos, contritionem simpliciter requirentes, & frequentius RR. cont. plures Belgas & Gallos, asserentes necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata attritione, quorum sententiam (cui mordicè subscribit Magister meus charissimus D. Fr. Joannes de Montalvan Accitanus & Placentinus Episcopus, in sua Epist. Past. de Pœnit. a. 5.) *erroneam* judicavit Sacra Facultas Sorbonica, teste nostrò Joanne Nicolai Præf. in 4. sent. D. Th. quam censuram verbatim refert Ludov. Abelli in Medulla Theol. p. 2. c. 5. Sed effervescente Lovanii controversiâ, districtè prohibuit Alex. VII. ne quis alterutram opinionem, seu affirmantem, seu negantem *necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ conceptâ*, censurâ ullâ theologicâ notare audeat.

821 Prob. 1. concl. ex Trid. sess. 14. cap. 4. ubi contritionem dividit in eam quæ est charitate perfecta, & in eam quæ non est charitate perfecta, quam *attritionem* vocat: ergo hæc nullum includit charitatis actum. *Præf.* Verba illa, *si voluntatem peccandi excludat*, refert Concilium ad ipsam attritionem, & non ad actum charitatis, quem in ea includi volunt contrarii; *tum*, quia aliàs non sic loqueretur, sed ita, *voluntatem peccati excludens*, cùm non dubitaret, voluntatem illam per charitatem (quantumvis inchoatam) excludi. *Tum*, quia scopus erat damnare Lutherum, qui non assererat, attritionem conjunctam actui charitatis *facere hominem hypocritam & magis peccatorem*, sed id tantùm affirmabat de attritione, hæc enim sunt illius verba ser. 2. de Pœnitentia: *Hæc autem contritio facit hominem hypocritam & magis peccatorem; quia solum timore præcepti, & dolore damni, id facit, &c.* ergo.

822 Prob. 2. concl. ex D. Th. in 4. d. 6. q. 1. a. 3. ad 5. dicente: *Ad hoc ut homo se præparet ad gratiã in Baptismo percipiendã*
(idem

(idem est de Sacramento Pœnitentiæ) *præexigitur fides, sed non charitas, quia sufficit attritio præcedens, & si non sit contritio.* Prob. demùm rat. Dilectio illa charitatis, quantumvis remissa, & imperfecta, cùm sit essentialiter conversio in Deum, ut amicum, & inclinatio in ipsum ut ultimum finem, excludit omne peccatum mortale, avertens à Deo; adeòque gratiam justificantem dispositivè confert: ergo Sacramentum Pœnitentiæ nunquàm de facto conferret primam gratiam justificantem, nec peccata remitteret; sed semper præsupponeret illam collatam, & ista remissa, virtute præcedentis dispositionis: ergo non esset Sacramentum mortuorum. Coguntur igitur Adversarii alterutrum inconveniens deglutire, nempè, aut Sacramentum Pœnitentiæ nunquàm primò expellere peccatum, aut amicabilem charitatis dilectionem cum illo sociari; quorum primum Pœnitentiæ Sacramenti institutioni, alterum charitatis naturæ adversatur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

823 Contra tres priores concl. nihil objiciendum occurrit. Contra 4. opponant Lutherani, attritionem ex metu gehennæ conceptam, esse malam, quorum præcipuum fund. solutum manet ex dictis Tract. 2. N. 214. Dissolvenda tamen restant fundamenta DD. asserentium, illam (etsi honestam) non justificare intra Sacramentum, nisi aliqualem charitatis actum includat. Opp. ergo 1. Scrip. S. Deut. 4. & Joël. 2. alibique, ad veram pœnitentiam requirit *conversionem ex toto corde*; adeòque ex amore. *Prat.* 1. Joan. 3. dicitur: *Qui non diligit, manet in morte.* Et 1. ad Cor. 13. asserit Apolt. nihil prodesse absque charitate. Et ibidem cap. ult. anathema dicit omni homini non diligenti Dominum Jesum: ergo.

824 Ad 1. R. quòd si *conversio ex corde* eadem sit ac *sincera*, haberi potest ex metu gehennæ, cùm ex illo possit peccator verè, & sincerè omnia sua detestari peccata, verèque de illis dolere. Si verò eadem sit, ac *conversio ex amore*, R. illam requiri ad justificationem extra Sacramentum, quod tunc nondum erat; secùs ad justificationem in Sacramento, quod

quod nobis instituit Christus. Nec præposterum est (ut quidam opponunt) sed valdè ordinatum, necessariam affirmare charitatem ad peccatorum remissionem in lege timoris, & non in lege amoris: Cùm enim Judæi non gravarentur peccatorum confessione, debebant onus istud, nobis impositum aliunde compensare. *Ad 2. R. ly non diligit, sumi illic contrariè, ac si dicatur, qui odit, &c. subditur enim, Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Ad 3. R. illud, charitatem autem non habeam, vel sumi contrariè, vel de charitate habituali, sine qua nihil ad salutem prodest. Ad ult. R. illud etiam sumi contrariè, ut sensus sit, Qui odit Christum, doctrinam ejus ac nomen insectando, & blasphemando, ut faciunt infideles; anathema sit.*

825 Opp. 2. Augustinum, Chrysoft. Greg. aliosque PP. sæpè asserere, nunquàm hominem sine charitate justificari. *Præf.* Vix est Concilium Provinciale, vix Catechismus, vix Rituale, vix Litteræ Pastorales, quæ non requirant cum Sacramento amorem Dei super omnia: ergo. *Ad 1. R.* intelligendos esse PP. de charitate antecedente, vel consequente: Semper enim charitas vel antecedit justificationem peccatoris, ut quando justificatur extra Sacramentum per actum contritionis charitate perfectæ, ultimò disponentem ad gratiam: vel illam comitatur aut subsequitur, ut quando per attritionem in Sacramento baptismi, vel pœnitentiæ justificatur; tunc enim charitas ex ipsa virtute Sacramenti consequitur, prolatâ formâ. *Ad 2. R.* illa omnia inculcare fidelibus, quid præstantius, utilius, & securius sit, non autem, quid absolutè necessarium.

826 Opp. 3. Tridentinum sess. 6. cap. 6. inter dispositionis in adultis requisitas ad justificationem per Baptismum recipiendam, recenset amorem, quò Deum tanquàm omnis justitiæ fontem diligere incipiunt: ergo etiam requiritur talis amor pro dispositione ad justificationem obtinendam per Sacramentum Pœnitentiæ. *Præf.* Fides non unit perfectè Christo sine charitate, ut ibidè cap. 7. docet Trident. ergo nec attritio sine illa. *Præf.* Idem Confess. 14. cap. 4. ut ostendat, attritionem disponere ad gratiam

tiam Sacramentalem, profert exemplum Ninivitarum; sed illorum timor annexam habuit charitatem, aliàs veniam non impetrassent: ergo. *Tandem.* Ex decreto de contritione efformato à Deputatis, hæc verba expungi iusserunt PP. Tridentini, *Verum etiam sufficere* (attritionem) *ad Sacramenti hujus constitutionem*, ut refert Palavicinus lib. 12. cap. 10. Hist. Trid. ergo judicarunt, solam illam absque dilectione non esse dispositionem proximam.

827 Ad 1. (cui maximè fidunt contrarii) R. non omnes actus illi enumeratos, esse simpliciter necessarios; alioquin, & timor divinæ justitiæ talis esset, cum illum etiam recenscat, quod tamen certò falsum est; cum plerumque peccatores potiùs ob spem gloriæ, quàm gehennæ timorem, incitentur ad conversionem: Ex quo igitur amor ille inter dispositiones recensatur, non sequitur, esse necessarium. *Datò* autem, illum ut necessarium enumerari, R. nihil inde pro Adversariis: Nec enim est ibi sermo de amore *charitatis*, sed *spei*, seu *concupiscentiæ*, quò peccatores Deum, ut sibi bonum, & placabilem, diligunt, ut ex ipso contextu liquet. *Datò* demùm, loqui Concilium de dilectione charitatis, R. intelligi debere de inceptione, seu principio illius extrinsecò, consistente in voluntate seu proposito servandi deinceps Dei præcepta, quorum observatio vocatur à Christo Joan. 4. *Dei dilectio*: non autem de inceptione intrinsecâ, importante formalem Dei amorem: aliàs frustrà PP. Tridentini deleri decrevissent (teste eòdem Palav.) ex delineato à Deputatis decretò hæc verba, *Cum sinè aliquo dilectionis motu vix esse possit*: & hæc subrogari, *diligere incipiunt*. Accedit, quòd sess. 14. loquendo de requisitis ad Sacramentum Pœnitentiæ, nullius dilectionis benevolæ fit mentio; cum tamen initiò sessionis, exactior promittatur hujus Sacramenti doctrina, quàm tradita sess. 6. de justificatione.

828 Ad 2. R. illud intelligi de habitu charitatis, què dicit simul infundi cum spe & fide; & sine quo, nec fides, nec spes, nec attritio, præstare possunt vitam æternam: quamvis attritio cum Sacramento pœnitentiæ, sufficiat ad obtinendum

dum habitum charitatis, & gratiæ, qui sunt principium meriti vitæ æternæ. *Ad 3. N.maj.* Nec enim Concilium utitur illô exemplô, ut probet sufficientiam attritionis cum Sacramento; sed, ut ostendat illius honestatem contra hæreticos, cùm impedierit comminatum Civitatis subversionem, quod utiquè impetrare potuit efficax attritio. *Nec* Concilium asserit, Ninivitas illô timore concussos, fuisse justificatos, sed misericordiam impetrasse, quia nempè, Deus non intulit eis malum, quod per Jonam comminatus erat. Et sanè argumentum, oppositum supponens, nimis probat, nempè, requiri dolorem justificantem, quod nè ipsi opposites admittunt. *Ad ult. N.conf.* Verba enim illa fuerunt sublata, vel quia loquutio erat impropria, cùm impropriè dicatur, partem sufficere ad constitutionem totius: Vel nè damnaretur sententia Scoti, constituentis essentiam Sacramenti in sola absolutione, & solùm requirerentis actus pœnitentis, ut præviam dispositionem. Et quidè mutatio, numerô præcedenti relata, potius nocet Adversariis, quàm nobis, objecta.

829 *Opp.4. D.Th.* sæpè docentem, ad veram pœnitentiam requiri actum charitatis, ut videre est 3. p. q. 85. a. 2. ad 1. & a. 5. in corp. & q. 86. a. 3. *Prat.* in 4. d. 17. q. 3. a. 1. qq. 1. expressè docet, confessionem non valere sine charitate. *Ad 1. R.* sermonem ibi esse de pœnitentia virtute, & quæ sufficiat ad remittenda peccata extra Sacramentum. Illam autem vocat *veram*, id est, *perfectam*; non autem prout contraponitur *falsæ*; nam certum est, veram requiri pœnitentiam ad hoc Sacramentum; ad quod tamen, juxta S. D. sufficit *imperfecta*, seu attritio, & quæ non possit remittere peccata absque Sacramento. *Ad 2. R.* loqui ibi S. D. de confessione *ut meritoria*, qualis esse nequit absque charitate habituali: cum quo optimè stat, quod sine charitate possit Sacramentum constituere. Docet autem alibi S. D. *quod attritio dicit accessum ad contritionem*, quia *attritus*, per Sacramentum *fit contritus*, quoad effectum.

830 *Opp. tandem:* Per amorem concupiscentiæ, qualis est

est in attritione, non convertimur ad Deum, cum sit amor nostri, non Dei, vel si Dei, quatenus relabatur in nos: ergo. R.N. ant. Quia non possumus Deum sperare, nisi convertamur ad Deum. Et sicut avertimur à Deo illius legem violando, ita ad illud convertimur per sincerum ejusdem legis deinceps implendæ propositum. Intervenit quidem ibi amor nostri, sed non tanquam finis in quo sistimus, sed tanquam finis cui Deum speramus, in quo nulla est inordinatio. Fugit quidem attritus Deum iratum; at non ibi sistendo, sed ut possideat placatum. Itaque sicut peccans avertit se à Deo, & convertit se ad creaturam, ut sibi bonam: Sic attritus econtrà, avertit se à creatura, & convertit se ad Deum, ut sibi veniam speranti bonum.

831 Inquires: Quando obliget præceptum contritionis? R. non obligare statim post commissum peccatum, nec omnibus diebus festis, & Dominicis, nec quotiès peccatum commissum memoriæ occurrit: Quia nec peccatores de eo se accusant, nec Confessores examinant. Neque obligat totò vitæ decursu, cum sit præceptum affirmativum, adeoque non obligans *ad semper* ut ajunt. Obligat igitur, & quidem per se, in articulo mortis verò, vel præsumptò, & in mortali vitæ periculò, in quo scilicet, plerisque solet mors contingere, ut in prælio, peste, & periculosa navigatione. Huic autem obligationi fit satis per actum attritionis cum Sacramento conjunctum; instat nihilominus in articulo mortis præceptum charitatis. Per accidens autem obligat præceptum contritionis, *primò*, gravi aliquâ urgente tentatione, quam sine contritione superare, quis non valeat. *Secundò* dum quis erroneè existimat, se ad eam teneri. *Tertiò*, in casu publicæ necessitatis, dum creditur à Deo illa infligi ob hominum peccata. *Quartò*, dum urget præceptum annuæ confessionis, & non est copia Confessarii. *Demùm*, quotiès in mortali existens, tenetur celebrare, administrare aliquod Sacramentum, & unum ex 5. vivorum recipere.

DUBIUM III.

*Quid sit Confessio Sacramentalis, quo jure obliget,
& qualis esse oporteat?*

832 **P**rima concl. Confessio Sacramentalis est, *Accusatio legitima propriorum peccatorum, facta coram Sacerdote, ad eorum veniam virtute Clavium impetrandam.* Sic communiter Theologi ex doctrina D. Th. q. 9. supp. a. 1. & Catech. Rom. Dicitur *accusatio*, quia fieri debet animo accusatorio, ut nos reos exhibeamus, non historicos. *Legitima*, id est, cum conditionibus infra recensendis. Dicitur *propriorum, &c.* hæc enim, & sola sunt materia confessionis. *Ly coram Sacerdote*, exprimit proprium hujus Sacramenti Ministrum, solis enim Sacerdotibus dixit Christus, *Quorum remiseritis, &c.* Indicat etiam præsentiam Sacerdotis, Confessio enim Sacerdoti absenti facta per litteras, aut internuntium, est nulla, ut diffinivit Clem. VIII. Reliqua verba significant *finem, & effectum* hujus Sacramenti.

833 Secunda concl. *Confessio omnium peccatorum mortalium post Baptismum commissorum, obligat jure divino.* Est definita in pluribus CC. ut Carthag. III. Laodicensi, Cabil. II. Later. IV. Constanciensi, Florent. & tandem in Trid. sess. 14. can. 7. his verbis: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure divino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, &c. anathema sit.* Constat insuper ex illo Joan. 20. *Quorum remiseritis, &c.* Ex quo universa Ecclesia semper intellexit institutam esse à Domino integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis necessariam, ut ait Trid. ubi sup. cap. 5. *Accedit communis PP. consensus quorum testimonia sole clariora videntur apud Bellarm. lib. 3. de pœnit. c. 5. aliosque Controversistas.* Sufficiat antiquissimum Originem audire hom. 2. in Psal. 117. ubi luculenter agens de confessione auriculari, do-

docet, inter alia, peccatori quærendum diligentius esse medicum cui (inquit) *debeat confiteri peccatum suum, cui debeat causam languoris exponere.* Profectò adeò perennis ac vetusta praxis locupletissimum præbet testimonium divini præcepti; & blasphemæ Hæreticorum obstruit ora, effluentium, præceptam non fuisse confessionem auricularem ante Conc. Later. IV. an. 1415.

834 Tertia concl. *Confessio potissimum debet esse vera, secreta, dolorosa, & integra.* Dixi *potissimum*, quia ultra quatuor has qualitates, 12. continentur vulgatis illis versibus, quos ex Magistris affert, & probat D. Th. hîc q. 9. a. 4. nempè,

*Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lacrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parère parata.*

Notat autem S. D. ex his conditionibus, duas esse *de benè esse* confessiones, nempè, quòd sit *frequens*, & quòd sit *accelerata*, id est, quòd statim fiat: reliquas verò esse de necessitate illius, quasdam quidem, quatenus confessio est actus virtutis, quasdam verò, prout est pars Sacramenti.

835 Circa confessionis integritatem, fide certum est, teneri pœnitentem, per se loquendo, confiteri omnia, & singula mortalia, quæ post diligens examen memoriæ ejus occurrunt, nec adhuc clavibus subjecta fuerunt, seu in prioribus confessionibus declarata. Sic enim difinitum est in CC. Later. Florent. & Trid. sess. 14. cap. 5. & can. 7. Et patet ex natura hujus Sacramenti, quod institutum est per modum judicii, in quo, ad ferendam debitè sententiam, requiritur cognitio totius causæ. Certum præterit, integritatem materialem non semper esse necessariam; excusant enim ab illa, *tum* invincibilis ignorantia, vel oblivio: *tum* impotentia physica, ut si pœnitens amissâ loquelâ, vel in phrenesim versus, nequeat confessionem perficere, tunc enim unò peccatò auditò, absolvendus est: *tum* impotentia moralis, ut si pœnitens ob suum, vel Confessarii, vel alicujus tertii grave damnum, vel ob sigilli fractionem,

non

non possit distinctè omnia peccata confiteri: Lex enim Christi obligat ad integritatem rationi consentaneam, qualis non foret tunc materialis. Si tamen declaratio complicitis necessaria sit ad manifestandam speciem peccati, declarandus est, quando ignotus est Confessario, imò & si notus sit, si non adsit alius, nec aliud, præter infamationem, immineat inde complici grave damnum, ut docet D. Th. communiter receptus.

836 Cont. 2. concl. opponunt Hæretici, Nectarium Patriarcham Constantinop. Chrysofomi immediatum prædecessorem, abrogasse usum confessionis in sua Ecclesia, ut testantur Socrates & Zozomenus, ejusque exemplò, idem fecisse alios Orientales Episcopos, ut refert Nicephorus, lib. 12. c. 28. quod utiquè non fecissent, si jure divinò præceptus fuisset. R. Nectarium neutiquàm abrogasse confessionem *secretam*, & auricularem, sed *publicam*; idque occasione scandali inde orti ex declaratione complicitis. Et de eadem intelligendus est Chrysof. cùm videtur improbare confessionem homini factam. Vel agit de quotidiana, soli Deo per examen conscientiae & actum contritionis factâ, ad quam ut valdè utilem fideles hortatur; non tamen excludit Sacerdoti factam, quam infinitis locis Vir divinus immensùm commendat. Nec illam abrogatam unquàm fuisse in Ecclesia Orientali, liquet ex pervetustis ejusdem Ritualibus, quos Joan. Morinus publici juris fecit. Circa confessionis qualitatem, sequentia dubia examinanda restant.

DUBIUM IV.

An, & qualiter dari possit Sacramentum Pœnitentiae validum, & informe?

837 **C**oncl. quoàd 1. est affirm. expressa D. Th. q. 9. suppl. a. 1. ex 4. d. 17. q. 3. a. 4. qq. 1. & com. Thomist. quibus adhærent celebriores Societ. DD. ut Hen-
ri-

riquez, Toletus, Valentia, Suarez, Lugo, aliique plurimi cont. Adrian. Gabriel. Maj. Veg. Vazquez, Coninch, Amicum, Moya, quibus novissimè subscribunt Platel. Marin, & Hennis. Prob. autem, *tum*, quia cùm effectus sit extra essentiam suæ causæ, potest interdum non causari, ob aliquam subjecti indispositionem, ut patet in igne non semper producente de facto calorem, ob indispositionem subjecti: ergo potest Sacramentum Pœnitentiæ esse validum, seu essentialiter integrum, & non producere gratiam, ob aliquam pœnitentis indispositionem. *Tum*. Quia si idem esset confessio valida, & dans gratiam, quoties tenuerit dumtaxat conjecturam quis haberet de receptione gratiæ, eandem solùm haberet de validitate confessionis; atque adeò repetenda toties foret confessio; ac proinde Sacramentum, quod placandis conscientii institutum est, illas potiùs anxietate turbaret: non secùs ac præceptum jejnandi, v. g. si istud adimpleri non posset nisi ab existente in gratia.

838 Secunda concl. *Nequit Sacramentum Pœnitentiæ esse validum & informe defectu examinis, aut confessionis, aut absolutionis.* Prob. I. p. cont. Ledes. Nunum, aliosque; vel enim pœnitens bonâ fide & inculpabiliter credit se sufficienter examinatum, vel non: Si primum; confessio erit valida simul & formata, cùm nullus obex ponatur effectui Sacramenti, & peccata omissa, siquæ sint, indirectè absolvantur, sicut (juxta Trident. cap. 5.) invincibiliter oblita. Si secundum; non erit valida, cùm non sit formaliter integra, utpotè non ex impotentia physica aut morali, sed ex vincibili & culpabili ignorantia omittit peccata. Et hinc patet 2. p. Si enim omittitur peccatum ex justa causa, confessio est formaliter integra, adeòque sufficiens ad fructum. Si secùs, neutiquam est integra, ac proinde insufficientis ad essentiam Sacramenti. *Tertia* demùm p. constat: Vel enim jurisdictionem habet absolvens cum intentione, vel non: Si habet, nihil obest quominus verè absolvat, adeòque peccata remittat. Si non, nihil efficit, adeòque nec Sacramentum, nec effectum.

839 Tertia concl. *Dari potest Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe ex defectu attritionis perfectæ, efficaciter excludentis omnem affectum peccandi cum spe veniæ.* Sic aperte colligitur ex D. Th. ubi suprâ, & tenent Joann. à S. Th. Illust. Marinis, aliique. Et meritò: Quia attritio supernaturalis disponit ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, *si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ*, ut ait Trident. sess. 14. cap. 4. ergo supponit, dari posse attritionem supernaturalem sine his conditionibus, seu adeò imperfectam, quòd peccandi voluntatem non omninò excludat, aut sine vera spe veniæ; alioquin incongruentissimè illam conditionem apponeret: ergo accedens cum hac attritione imperfecta, verum validumque, sed infructuosum suscipit Sacramentum; infructuosum quidem, ob defectum talium conditionum; validum tamen, quia vera attritio supernaturalis tam ex motivo, quàm ex ordine ad Claves Ecclesiæ, sufficit ad integrandum essentialiter Sacramentum.

840 In quorum conf. valdè notandum est, quòd Concilium loquens cap. 4. de attritione, quatenus est *dispositio* ad impetrandum effectum Sacramenti, expressit memoratas duas illas condiciones, quas non expressit cap. 3. dùm de eadem attritione loqueretur, prout est *pars Sacramenti*. Potest igitur attritio esse pars Sacramenti & illud validum constituere, sine illis conditionibus ad fructum exactis, modò hunc defectum invincibiliter ignoret confitens: si enim ignorantia sit culpabilis, denuò peccaret, adeòque nullum esset Sacramentum, cùm de illo non pœnitèret. Unde admittendum non est Sacramentum Pœnitentiæ validum, si confessio sit sacrilega: Quidquid Mart. de Prado, aliique dicant.

841 Nec etiam admittimus Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe ex defectu attritionis extensivò ad peccata invincibiliter oblita, dum quis dolet de confessis ex speciali horum deformitate: Si enim attritio sit perfecta, seu peccandi voluntatem efficaciter excludat cum spe veniæ; extenditur virtualiter ad peccata invincibiliter oblita,

ta, seu post diligens examen non occurrentia; talis enim attritio, tametsi fortè ex speciali confessi peccati turpitudine excitetur; est nihilominus dolor de peccato prout omnia comprehendit, sicut fert propositum de peccato vitando prout omnia comprehendit, quantumvis excitativum hujusmodi propositi, sit specialis illius peccati turpitudine: Et oppositum asserere, videtur doctrinam Tridentini c. 4. & 5. limitare; atque adeò, qui Sacramentum validum informè ad hunc casum arctant (ut Labat, Gonet, aliique,) illud absolutè negant.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

842 Quamvis ex dictis solum maneat præcipuum fundamentum negantium possibilitatem Sacramenti Pœnitentiæ validi & informis ex defectu attritionis; illud nihilominus sic oppones: Eadem attritio, quæ est pars Sacramenti Pœnitentiæ, est etiam dispositio ad effectum illius: ergo nunquam stat, hoc Sacramentum esse validum, quin sit formatum. Prob. ant. 1. quia Trid. sess. 14. cap. 3. & 4. non distinguit in attritione rationem partis, & rationem dispositionis. *Secundò*, quia ut attritio sit materia hujus Sacramenti, debet esse talis, quòd super illam verificetur forma; sed hæc verificari non potest super attritionem quæ non sit dispositio ad gratiam, quia remotâ dispositione ad gratiam, verificari nequit, quòd pœnitens absolvatur: ergo. *Tandem*, quia ut attritio sit materia Sacramenti, debet esse supernaturalis ex motivo, & ex ordine ad Claves; sed nihil amplius requiritur ut sit dispositio ad gratiam: ergo.

843 R. N. ant. attritio enim quæ est dispositio, & quæ est pars Sacramenti, coincidunt in hoc Sacramento inadæquatè, non adæquatè & mutuò; non secus ac homo & animal: quia si est dispositio sufficiens, etiam est pars Sacramenti; sed non convertitur, potest enim esse pars Sacramenti, & non esse sufficiens dispositio ad gratiam, ex defectu invincibili earum conditionum, quas requirit Concilium ad dispositionem, & non exprimit requiri ad materiam, ut suprâ diximus. *Et per hæc patet ad 1. prob. ant.*

in attritione enim ut disponente ad gratiam, requirit Conc. cap. 4. quòd excludat voluntatem peccandi cum spe veniæ: quas condiciones non explicat dùm ait, illam esse partem, seu materiam Sacramenti. *Ad 2. prob. N. min.* nam juxta D. Th. 3. p. q. 84. a. 3. ad 5. sensus formæ est, *Sacramentum absolutionis impendo*, quod etiam verificatur, dùm effectus impeditur ex parte recipientis, ut patet in forma Baptismi informis, in quo apertè instatur argumentum. *Ad ult. N.* etiam min. quia ulterius desideratur, juxta C. voluntas effi- cax excludendi peccatum cum spe veniæ.

844 *Opp. 2. cont. id quod num. 820. diximus cont. M. Prado, aliosque Thomistas, nimirùm, dari non posse Sacramentum validum & informe, si confessio sit sacrilega.* Nam D. Th. locò laudatò ex suppl. seu in 4. d. 17. q. 3. a. 4. qq. 1. illud videtur admittere, ait enim, quòd qui *non contritus*, seu *fictus* accedit, *tenetur postmodùm fictionem suam confiteri*; sed fictio quæ est materia necessaria Sacramenti postea suscipiendi, est peccatum mortale, ut docet ibidem q. 3. a. 1. qq. 1. ergo. *Argumentum* hoc ab ipsis opponentibus solvendum est: Nam S. D. duo apertè docet, nempe, & quòd ablatâ fictione (utiquè per contritionem, vel per attritionem perfectam) percipiet fictus ille fructum, sicut in aliis Sacramentis: Et quòd tenebitur postmodùm fictionem confiteri. Vel ergo fictio illa sacrilega remittetur ei, ablatâ fictione, vel non: Hoc secundum est impossibile, unum enim peccatum mortale remitti non potest sine alio. Si primum: ad quid ergo obligatio illa fictionem confitendi? peccatum enim semel remissum virtute præteriti Sacramenti, jam esse non potest materia necessaria alterius.

845 *R. ergo, quòd quamvis fictio illa, seu perfectæ attritionis defectus (in se utiquè & materialiter lethalis) non fuerit fictio voluntaria, adeòque neque imputabilis, ob invincibilem ignorantiam; istâ tamen ablatâ, tenetur pœnitens, juxta D. Th. illam confiteri & clavibus subicere saltèm per accidens, nimirùm, vel ut ipsius status plenè Confessario innotescat: vel ut propriæ conscientiæ tran-*
qui-

quilitati consulat: qui enim quidvis graviter legi dissonum cum invincibili ignorantia agit, quantumvis hujusmodi ignorantia si postmodum certus, vix nihilominus pacabitur, nisi illud confiteatur.

846 Ex dictis colliges, quod dum S. D. in 4. d. 25. q. 1. a. 1. qq. 2. ait, *contritionem esse de essentia Sacramenti poenitentia*, loquitur de contritione ut est pars Sacramenti, non ut est dispositio ad ejus effectum: Dum autem dist. 17. nostram firmans conclusionem, dicit, quod potest esse confessio (ut pars Sacramenti) *in eo qui non est contritus*, loquitur de contritione prout est dispositio cum omnibus conditionibus requisitis ad justificationem: unde nulla est contradictio, quidquid Vazquez aliique audent, sed omnia constant, & laudata Trid. Doctrina ex ipso S. D. desumpta videtur. Et hinc ulterius colliges, loqui ibi S. D. de confessione, in qua verum, sed informe recipitur poenitentia Sacramentum: Adeoque opus non esse expositione illa tertia, quam ex Palud. affert S. Antonin. 3. p. tit. 14. §. 5. & quam novissimè mordicè tuetur Nat. Alex. lib. 2. cap. 5. a. 7. Reg. 18. & quam Platel. aliique adhibent, nè sibi ipsi (ut dicunt) contradicere videatur S. D.

847 Appositè autem non *de Sacramento*, sed *de confessione* inquit & resolvit S. D. quia illud, etsi fructu careat, non strictè dicitur *informe*, cum propriè formatum supponatur absolute: Confessio autem propriè dicitur *informis*, dum caret attritione perfectâ, & charitate inde in Sacramento secutâ, & quâ nata est perfici. Propriùs igitur loquutus est D. Th. quàm ejus Discipuli; nec tamen isti impropiè de Sacramento inquirunt, quia istud propriè (etsi non omninò strictè) dici valet *informe*, dum fructu caret; quia tunc caret motione virtuosâ, quâ veluti formâ elevatur Sacramentum Novæ Legis ad causandam physicè instrumentaliter gratiam. Nota in fine, quod si in instanti terminativo extrinseco absolute (in quo, juxta dicta supra, Sacramentum poenitentia causat gratiam) laberetur poenitens in mortale; daretur proculdubio Sacramentum validum & infructuosum, quidquid alii dicant. Sed

casus est moraliter impossibilis; adeòque nihil inde ad legendas conscientias, pro quo à D. Th. & Theologis astruitur Sacramentum validum, & infructuosum.

DUBIUM V.

Utrum ad integritatem Confessionis, necessarium sit, per se loquendo, declarare circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem?

848 **C**oncl. est neg. expressa D. Th. ut videbimus, adeòque ab omnibus Thomistis omninò amplectentia. Illam, præter S.D. apertè propugnant B. Alb. M. D. Bonav. imò Dur. & Scotus aliique Scholæ Proceres, quibus ex Thomistis subscribunt D. Antonin. Turrecrem. Sylvester, Viguerius, Tabiena, Bart. Fumus, Zaanardus, & (præter plures alios nostrates, & extrates) duo illi Sapientissimi, ac Venerabiles Professores Valentini, Familiæ, & domûs nostræ columina, Hieronymus Cucalonius, & Marcellus Marona, in M.S. cont. Alenf. Ricard. Maj. Marfil. Cajet. Victoriæ, Canum, utrumque Sotum, J. à S. Th. pluresque alios Thomistas, & extraneos; quorum aliqui D. Thomam in sui partes trahere frustra nituntur, alii verò fatentur, illum pro nobis stare; quia tamen aliter facturum augurantur, si hucusque in Summa prevenisset; ab illo recedere non dubitant, imò (quod plus mirandum) trepidantes nonnulli ubi non est timor, sententiam nostram practicè improbabilem pronuntiant, si Superis placet.

849 Prob. I. concl. auth. D. Th. qui illam probabiliorem vocat, & prout talem amplectitur in 4. d. 16. q. 3. a. 2. qq. 5. Dicendum (inquit) quòd omnes circumstantias confiteri, est impossibile; quasdam autem confiteri, est necessitatis. Sed in hoc est differentia opinionis: Quidam enim dicunt, quòd omnes circumstantiæ, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri necessitatis est, si memoriæ occurrant: Alii

verò dicunt, quòd non sunt de necessitate confitenda, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud genus peccati trahunt: & hoc PROBABILIVS EST. Sed addendum est, quæ ad aliam speciem mortalis trahunt, cujus ratio est, quòd venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent: Unde circumstantiæ aggravantes, quæ aliam speciem peccato non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, sed non mortalis peccati; non sunt de necessitate confessionis: Tamen easdem confiteri, perfectionis est, sicut & de venialibus dictum est. Quia scilicet, hujusmodi circumstantiæ, quantumvis notabiliter aggravent, venialibus æquivalent, ut ait ad 1.

850 Eadem repetit ibidem ad 3. & in 4. ad Anib. eadem d. 16. q. un. a. 3. dicens: *Circumstantia, quæ novam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, alia autem non.* Et ad 5. ait: *Si talis circumstantia non trahit in aliud genus mortalis, non est confitenda.* Et tandem opusc. 13. ad Lectorem Bisuntivum (quod legitimum Sancti D. fœtum omnes agnoscunt, & planè demonstrat Echard. tom. I. pag. 334.) ibi, inquam, q. seu a. 6. sic ait: *Circumstantiæ verò aggravantes, quæ in aliud genus peccati non trahunt, non tenetur homo confiteri, sicut neque venialia; licet sit laudabile, quòd homo ea confiteatur.* Et infra: *Sic igitur hujusmodi circumstantiæ aggravantes, quæ non trahunt in aliud genus peccati, non credo, quòd aliquis teneatur confiteri.* Quid amplius? quid apertius? quid inculcatius? Profectò si hæc non truncatim, ut par est, à quibusdam allegarentur, nullus tergiversandi remaneret aditus: Luce quippè meridianâ clarius apparet, S. D. & in propria sententia, & de omni omnino circumstantiâ ad aliud mortalis peccati speciem non trahente, locutum esse, quantumvis eas peccatis venialibus æquivalente dixerit quòd necessitatem confitendi. De circumstantiis autem leviter, seu non mortaliter aggravantibus, nullus sanæ mentis dubitavit unquam, an sint necessariò confitendæ. Non ergo de his, sed de illis procedebat quæstio.

851 Prob. deinde concl. ex Trident. sess. 14. cap. 5. ubi postquam definit necessitatem confitendi omnia peccata mor-

mortalia, omnesque circumstantias speciem peccati mutant, nihil de notabiliter aggravantibus exprimit. Imò subdit: *Constat, nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi.* Ratio autem à Conc. adducta pro explicandis circumstantiis speciem mutantibus, neutiquam nobis adversatur: Semel enim confessis mortalibus quoad omnem speciem, & numerum; exponitur omnis ratio specifica, & individualis, ad eorum substantiam spectans: ergo integrè exponuntur, atque Judicibus innotescunt, ut de illorum gravitate rectè judicent, quantumvis accidentale gravitatis augmentum non exprimat: Salvatur igitur optimè ratio Concilii, solùm expressis circumstantiis speciem mortalis mutantibus, non expressis aggravantibus: sicut salvatur (juxta plures ex contrariis) non expressis notabiliter minuentibus. Et hinc habetur ratio fund. Nec enim induci debet obligatio adeò onerosa, & difficilis, sine sufficienti fundamento, quale hîc non habetur, institutionis divinæ, & declarationis Ecclesiæ.

852 Nè autem sententia nostra, quam D. Th. *probabilior*, & D. Bonav. *communior* pronuntiarunt, liberior, aut laxior quibusdam videatur; audiendus est Sapientiss. Syl. verbò *Confessio*, q. 9. sic de opposita Altifiodorensis opinione judicans: *Non est vera regulariter, sed in casu ... scilicet, quando tales sunt (circumstantiæ) quòd eis non scitis, Sacerdos scire non potest, quid sit acturus: vel ratione jurisdictionis ... vel damni dati ... undè in talibus, dico idem de ista circumstantia, sicut de peccatis jam confessis in recidivante: quia tenetur quis eam dicere indirectè, inquantum sine ea aliquando non potest benè sciri debitus satisfactionis modus, &c.* Hæc ille, & quidem conformiter ad ea, quæ tradit D. Th. in 4.d.22. q.1.a.4. circa finem corp. dicens, quòd in confessione est aliquid exponendum dupliciter: *Unò modò directè, & sic exponi dicitur, cujus abolitio per confessionem quaritur ... Aliò modò indirectè, sicut illud sine quo sciri non potest debitus satisfaciendi modus.* Et hinc resolvit, recidivantem non teneri directè confiteri peccata dimissa, sed solùm indirectè. Qualiter nos dicimus, teneri quandoque pœnitentem circumstantias merè aggravantes confiteri, non tamen semper, quid-

quidquid Mag. Pradus dicat : Recidivans autem semper tenetur consuetudinem confiteri, saltèm interrogatus, ut Cōfessarius possit salutarem præservativam satisfactionem injungere, juxta mentem D. Th. Et hinc omnia ferè oppositæ sententiæ argumenta ruunt.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

853 Opp. 1. Pœnitens debet peccatum suum Sacerdoti confiteri, ut ab eo modum satisfactionis accipiat; sed pro graviore peccato major injungitur satisfactio: ergo debet Sacerdoti circumstantias notificare, quibus qualitas peccati consideratur. En præcipuum Adversariorum argumentum, quod sibi in terminis objicit D. Th. locò laudatò ex sent. Cui sic occurrit. Ad 2. dicendum, quòd determinata quantitas peccati (qualis est illa v.g. quæ accrescit ex gradibus intensiōis, quæ valdè aggravare potest intra eandem speciem peccati) non potest Sacerdoti innotescere, quia nec ipse peccator scit: Unde sufficit, quòd agnoscat quantitatem, quæ ex specie peccati consurgit. Hinc videas, Concil. Trid. ubi suprà respexisse, & suspexisse, pro more, D. Th. doctrinam: Quod enim S. D. dixit, sufficit; ampliùs expressit Concilium, dùm dixit: Nihil aliud exigitur: Omninò igitur gratis J. à S. Th. Gonetus, aliique, extendere conantur rationem Concilii, ut comprehendat circumstantias aggravantes, cont. communiorum D. Th. sent. quam si rejicere intendissent PP. unò verbò poterant, nec fecerunt, ut vel oppositè fatentur.

854 Igitur, juxta mentem Tridentini, & D. Th. ad rectum judicium Confessoris, requiritur, & sufficit, quòd ei innotescat numerus, & gravitas specifica, & essentialis peccati, qualis non est, sed merè accidentalis, quam afferunt circumstantiæ non mutantcs peccati speciem, quantumvis aggravantes; quia istæ sunt strictè circumstantiæ, & accidentia peccati, cujus proinde quantitatem nunquàm possunt in infinitum augere; neque ex se, sed ex suppositione præcedentis deformitatis, habere possunt rationem majoris malitiæ: nec enim essent malum, accipere aliquid in magna quantitate, nisi esset alienum, adeòque magna quantitas, non repugnat rationi, nisi ex suppositione acceptionis rei alie-

alienæ, hoc enim est quod dat speciem furto, ut optimè ex D.Th. expendit Sylv. verbô *Circumstantia* N.2.

855 Quamvis igitur non explicatis hujusmodi circumstantiis, nequeat Confessarius judicare de gravitate *accidentali* peccati intra eandem speciem, quantumvis propter illam graviùs ac periculosiùs saucietur animus: noluit tamen Christus (ut ex Concilio colligimus) ad illarum aperitionem nos adstringere: Vel ob moralem hujus impossibilitatem, nam licèt una, vel altera possit explicari; aliæ ferè omnes, difficillimè; lex autem universalis ad id quod frequentius contingit, attendit: Vel ob multò minorem necessitatem notitiæ earum, ad variandum Confessarii judicium circa pœnitentiam, seu *satisfactoriam*, seu *medicalem*, & præservativam, injungendam.

856 Opp. 2. & simul instabis cont. solut. nam Catechismus Rom. (optimus utiquè Tridentini interpres, utpotè concinnatus ejusdem jussu à tribus illis Dominicanis, qui eidem interfuerunt, illustrissimis Ægidiô Fuscarariô, Leonardô Marinô, & Sapientissimô Franciscô Foreriô) cap.5.p.2. n.42. ait: *Neque verò solum peccata gravia explicare oportet, verùm etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valdè augent, vel minuunt.* Et appositiò exemplô de circumstantiis speciem peccati mutantibus, subdit: *Furtum etiam in peccatis numerandum est: verùm si quis aureum nummum furetur, leviùs omninò peccat, quàm is qui centum, vel ducentos, vel ingentem aliquam aurum vim, præsertim verò, qui sacram pecuniam abstulit: ergo. R.* hoc argum. à ferè omnibus ex opposentibus esse solvendum, cum eòdem modò loquatur de *circumstantiis aggravantibus*, ac de *minuentibus*, quas tamen nullus, per se loquendo, tenetur confiteri *secundum omnes Doctores*, ut loquitur Sylv. ubi suprà, nisi totaliter tollant malitiam mortalem. *Dicendum igitur est, quòd cum sæpè per accidens confiteri debeant (si nihil obstet) & valdè laudabile sit, eas confiteri; nihil mirum, ita admoneri à Catechismo, ad Parochos compositò in communem fidelium instructionem, quibus salubriora consulenda sunt.*

859 Opp. 3. quòd ex nostra sent. plura sequi videntur absurda : Primum, quòd incestuosus non teneretur aperire circumstantiam affinitatis, aut consanguinitatis, primi aut secundi gradus ; cum omnes incestus sint ejusdem speciei infimæ juxta Cajet. aliosque. *Secundò*, foventem odium, vindictam, turpe desiderium, per menses aut annos, non teneri hujusmodi durationis circumstantiam declarare. *Tertiò*, occidentem hominem nimis crudeliter, ut lentò igne adurendo, aut eviscerando, satisfacere dicendo, *homicidium commisi*. *Quartò*, unò jactu plures occidentem, aut infamantem, aut pluribus furantem, non teneri id exprimere. *Quintò*, neminem exprimere debere peccatum operis, seu actum externum, cum non variet speciem interioris, seu peccati cordis. *Sextò*, conjugatum cum conjugata congressum, satis peccatum suum exprimere, dicendo, *commisi adulterium*. *Tandem*, ut alia ommittamus, furatum mille aureos satisfacere dicendo, *commisi furtum grave* : Quæ omnia nimis absurda sunt, & communi fidelium praxi contraria : ergo.

860 Miror valdè, hæc & similia objici potuisse contra ferè communem, & apertam D.Th. sententiam, à Viris alioquin doctis, & tanti Doctoris Discipulis; sed ampliùs miror, nonnullos Casuistas hæc omnia deglutire; Cum in ferè omnibus objectis, si ultimum excipias, supponatur, aut assumatur falsum; quippè in illis, aut peccati mutatur species, aut numerus evidentissimè augetur; adeòque nullus catholicorum ambigere potest, quin sint necessariò per se aperienda. *Ad 1.* igitur N. seq. Nec enim opinio illa Cajet. nobis probatur; nec illam insinuat D.Th. 2.2. q. 154. a.9. ad 2. Imò oppositum apertè indicat ibidem ad 3. Omnes igitur incestus, sunt quidem ejusdem speciei *interjectæ* luxuriæ, non tamen *infimæ*, ob diversum oppositionis modum cum virtute pietatis. *Datò* autem oppositò, adhuc necessariò per accidens aperiendus esset gradus, *tum*, ob frequentem reservationem in primo, & secundo gradu; *tum*, ut Confessario innotescat vitanda occasio, quæ oriri solet secundum conjunctionis gradus.

861 Ad 2. N. pariter seq. Cùm enim ferè impossibile fit, eundem numerò actum tantò tempore, imò per diem integrum, durare; multiplicentur numerò necesse est peccata; adeòque & *duratio* necessariò indirectè declaranda est, ut peccatorum numerus (necessariò aperiendus) faciliùs innotescat, cùm difficile valdè sit, sigillatim exprimere interruptiones, quibus multiplicantur peccata. Quòd si certus esset de numero, neutiquàm teneretur durationem actus explicare. Ad 3. N. etiam sequel. illæ quippè circumstantiæ addunt homicidio novam *sevitia*, & *feritatis* speciem. Videatur D.Th. 2.2. q. 159. a. 1. & 2. Ad 4. N. ant. Tunc enim multiplicantur numerò malitiæ in consideratione morali, ob diversos respectus ad plura objecta numerò distincta, adæquata, & completa, licèt non physicè, ut docent Tapia, Salmant. & alii. Datò autem oppositò, adhuc explicandus est numerus personarum. Tum, quia in 1. & 2. casu, possunt esse diversi status & qualitatis, diversitatem specificam derivantis. Tum, quia in omnibus, distinctum remedium, restitutionem, & satisfactionem exigat damnificatio unius, quàm alterius; quod, non pœnitentis, sed Confessarii arbitriò est determinandum; adeòque huic debet necessariò (saltem indirectè) innotescere.

862 Ad 5. N. ant. & prob. licèt enim speciem non variet, illam tamen complet & consummat, juxta dicta t. 2. N. 414. & 852. Ad 6. N. ant. juxta comm. sententiam; cujus oppositum expungi jussum fuit Romæ in Codice Eman. Sâ, teste Dianâ. Et meritò; est enim ibi duplex injustitia numerò moraliter distincta, sicut est duplex sacrilegium, si uterque castitatis votò sit adstrictus. Ad ult. Dist. ant. per se loquendo, C. per accidens, N. tais enim circumstantia sæpè confitenda est, ob reservationem, & censuram, quæ imponi solet furto notabilis quantitatis: & quotiès Confessarius, eâ incognitâ, scire non potest quid sit factururus circa debitum restitutionis modum præscribendum. Quòd si restitutio jam esset facta, & nulla esset reservatio, aut censura; non foret necessariò confitenda.

863 Futile autem est, & mille patiens instantias, quod

de æquivalentia talis furti ad plura minora, objici solet: Quia in his, multiplicatur numerus peccatorum, necessario explicandus ex præcepto Christi, juxta Ecclesiæ definitionem; secùs in illo. Falsum est præterea id, quod sæpè inculcatur, nempe, illud unum furtum gravius esse omnibus quibus æquivalet; quippè in *gravitate culpæ magis attenditur intentio voluntatis perversa, quàm effectus operis*, ut ait D.Th. 2.2. q. 13. a. 3. ad 1. & 1. 2. q. 73. a. 3. & 8. plura igitur illa furta, cùm sint totidem perversæ voluntates, graviora inde sunt, quàm illud magnum, illis æquivalens. Imò graviùs interdum delinquitur in minori furto, modò fit mortale, quàm in magno, ob eandem rationem. Vide t.2. à N.887.

DUBIUM VI.

*Utrum moribundus, sensibus destitutus, possit
Sacramentaliter absolvi?*

864 **C**oncl. est affirmativa, modò per testem constet, illum ante Sacerdotis adventum, dedisse signa pœnitentiæ; secùs, si secùs, nè sub conditione quidem, quantumvis constet, quòd piè vixerit. Prima pars est frequentior inter Thomistas, & extraneos cont. Sotum, Canum, aliosque, ut videre est apud M. Pradum in præfenti dub.2. §.2. colligitur ex Aug. lib. de adulterinis conj. cap. 28. Traditur expressè à S.Leone Mag. ep.91. ubi, non solum loquitur de reconciliatione cæremoniali, sed etiam Sacramentali, ut ostendit ex contextu laudatus Pradus. Docetur etiam in Con. Araus.I. can. 2. ubi dicitur: *Subitò obmutescens . . . baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium, aliorum verbis habeat, &c.* Et eadè habent CC. Cartag.III.can.34.& IV.can.67. Tandè Rituale Rom. Pauli V. loquens de moribundo, ait: *Si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.* Consultò omittimus testimonium adduci solitum ex
opusc.

opusc. 65. vulgato nomine D. Th. quia certum est, non esse S. Doctoris, sed *proculdubio vulgaris cujuspiam Curati fetus*, ut ait Barbavarius apud Echard. t. 2. de Scrip. Ord. Præd. pag. 341. col. 2.

865 Secunda verò pars est com. cont. Tamb. Caram. Theoph. Raynau. aliosque, quibus novissimè adhærent La Croix, Hennis, Viva, & noster Madalena. Prob. autem, *tum* ex decretis CC. & Rituali modò laudatis, expressè requirentibus, ut moribundus possit absolvi, *quòd per se, vel per alios signa pœnitentiæ dederit . . . Non ergo expedit* (concludit rectè inde Lugo) *in re tanti momenti, sub pietatis specie, sapere plusquàm omnes nostri sancti PP. sapuerunt, sed observare terminos, quos apposuerunt nobis. Profectò tam altum apud veteres omnes oppositæ praxis silentium, in re tanti momenti, circa casum frequentissimum, non jam argumentum negativum reputari debet, sed prorsùs invictum, quòd illam improbaverint, nisi velimus, nimis crudeles ipsos fuisse, aut saltèm voluisse nos esse, praxim adèò utilem, & benignam nobis occultando, quòd nefas est suspicari. Tum, quia certum est, & ut tale supponitur, nullam tunc fieri confessionem sacramentalem verbalem, per nuntus, aut testes; sacrilegum autem est proferre formam (adhuc sub conditione) super materiam certò nullam, ut patet in aliis Sacramentis: ergo. Vita autem piè anteacta, nequam est moribundo actualis sui accusatio, ad absolutiorem ordinata, qualis essentialiter requiritur, ut pars hujus Sacramenti, ex Christi institutione.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

866 Opp. I. cont. I. p. concl. Tridentinum sess. 14. cap. 5. exigere distinctam peccatorum confessionem secundùm speciem, & numerum: ergo. *Prat.* Petere confessionem, non est fateri se peccasse: Nec signa pœnitentiæ, sunt signa cõfessionis, sed doloris: Nec aliquid aliud Confessario manifestant, quàm, illa exhibentem, esse peccatorem, quod jam antea noverat Confessarius: ergo. *Tandem:* Clemens VIII. damnavit confessionem factam absenti, qualis ad summum est petitio illa confessionis, vel doloris signum

coram aliis, qui de illis testantur postea Sacerdoti. *Ad 1.* R. Conc. loqui extra casum necessitatis; in hoc autem sufficit imperfecta & confusa confessio, cum obligatione tamen distinctè postea confitendi, si detur facultas. *Ad 2.* N. ant. qui enim dicit, *cupio confiteri*, utique subaudit, peccata commissa. *Ad 3.* N. etiam ant. Cùm enim signum illud nihil conferat ad veram coram Deo contritionem, censetur illud exhibens, aliud velle, adeoque confessionem.

867 *Ad 4.* N. ant. per illa enim scit Confessarius, ipsum peccasse, & quidem notitiã juridicã & sacramentali, seu ortã ex pœnitentis accusatione ordinatã ad absolutionem, quã antea non habebat: Signa enim illa à moribundo edita, censetur ad sacramentalem absolutionem directã. Quòd si dubitet Sacerdos, an oriantur ex pœnitentia seu dolore de peccatis, aut potiùs ex mœrore & angustia morbi, absolvere debet sub conditione. *Nec* audiendi sunt Genettus, aliique, perperã improbantes generatim absolutionem conditionatam. *Ad ult.* R. tali decretò non comprehendi præsentem casum, ut sufficienter declaravit Paulus V. in suo laudato Rituali, imò & ipsemet Clemens VIII. Cardinali Beilarmino, & Archiep. Armachano; cujus declarationis habetur authenticum testimoniũ, ut asserunt Lugo, Coninch. Platelius, & quamplurimi alii.

868 *Opp. 2. cont. 2. p.* Auguf. l. 1. de adult. conjug. c. 28. oppositum non obscurè docere. *Prat.* Ex eo quòd talis homo piè vixerit, præsumitur habere implicitam voluntatem suscipienti Viaticum, & Extremam-Uñtionem: ergo & Pœnitentiam. *Prat.* Subitò morbò oppressos, contingit extrema doloris signa dare, licèt id non fuerit animadversum. *Tandem:* Fertur, Clementem VIII. absolvisse quendam operarium è fabrica S. Petri ruentem: ergo. *Ad 1.* datò Auguf. loqui de reconciliatione sacramentali, R. ipsum non excludere à periclitante signa aliqua externa desiderii obtinendæ absolutionis, sed tantùm verba, quibus illud exprimat. *Ad 2.* R. disp. esse, quòd pœnitentiæ Sacramentum exigit pro materia & parte essentiali, confessionem sensibilem, quæ tunc non datur: secùs est de Eucha-

riffia, & Extrema-Unctione. Ad 3. R. sæpè etiam aliter contingere. Nec si contingat, fufficeret; quia dolor debet aliquò modò Sacerdoti innotescere. Ad ult. R. factum illud esse fabulosum, ut, re benè examinâtâ, testatur Card. Lugo.

DUBIUM ULTIMUM.

De Confessionis sigillo, factisfactione, & effectu Pœnitentiæ.

869 **A**D tractâtis complementum, plura hîc obiter tradenda duximus. Igitur circa sigillum inquires: *Quid sit, quò jure obliget, unde oriatur, quosnam obstringat, & quanam illius materia?* Ad 1. R. esse strictissimam obligationem celandi ea, quæ in confessione sacramentali audita sunt, adeò, ut nunquàm liceat illud, nè indirectissimè quidem, verbò, signò, nutu, aut aliter, sub quolibet imaginabili prætextu violare: adeòque differt à sigillo naturali, quod potest, & debet quandòque revelari ad vitandum majus malum communitatis, aut tertii innocentis. Ad 2. R. obligare jure naturali, divinò positivò, & Canonico: Adeòque illius transgressio, infidelitatis, injustitiæ, & sacrilegii malitiâ fædatur. Ad 3. R. sigilli obligationem oriri ex omni & sola confessione sacramentali, seu factâ animò se accusandi in foro pœnitentiæ, quamvis absolutio non sequatur nec audiens sit Sacerdos. Si autem fiat animò decipiendi, irridendi, aut tentandi confessarium, non teneretur iste sigillò, cùm talis confessio non sit sacramentalis.

870 Ad 4. R. sigilli obligationem extendi ad quoscumque peccata pœnitentis solâ confessionis viâ immediatè aut mediatè agnoscentes; adeòque ligat interpretes, invenièntes confessionem alicujus scriptam, & jam peractam, circumstantes confessionale, si casû, vel studiò peccata audiant: & audientes publicam instante naufragiò confes-
sio-

sionem. *Ad ult. R.* sub sigillo cadere omnia peccata mortalia etiam in genere, & venialia in specie, cum omnibus circumstantiis, ac objectis, & quibuslibet aliis, seu pœnitentis, seu alterius quomodolibet infamativis: Adeoque non licet Confessario uti notitiâ ex sola confessione habitâ, nisi de expressâ pœnitentis licentiâ: nec proinde Prælati ad externam gubernationem, ut districtissimè prohibuit Clemens VIII. decretô editô die 26. Maii an. 1594. & confirmatô ab Urb. VIII. Const. 26. Si tamen notitia aliunde habeatur, possunt illâ uti, cautè tamen, ne fractionis sigilli oriatur suspicio, & confessio odiosa reddatur.

871 Nec laudatum decretum ullatenùs adversatur D. Th. q. II. Suppl. a. I. ad 4. dùm ait, quòd contradicens electioni illius quem ex confessione novit prælatione indignum, *nec suspicionem de crimine facit, nec confessionem revelat*; si nimirum ejus indignitas aliundè innotescat, ob defectum scientiæ, ætatis, & id genus; hæc enim doctrina adeò certa est, ut oppositum sit absurdum: quilibet enim elector potest, imò tenetur contradicere electioni indigni ex defectu notorio scientiæ, ætatis, vel hujusmodi; quantumvis aliàs ipsius indignitatem ob crimina, ex confessione noverit. Quæ utinam advertissent nonnulli Casuistæ: Nunquàm enim D. Th. dixit, posse electorem contradicere electioni illius, quem ex *solâ* confessione novit indignum. *Nota* quòd Sacerdos, qui ex confessione noverit paratas sibi insidias in nemore, aut vinum toxicatum ad Sacrum celebrandum, possit absque fractione sigilli aliò declinare, aut à celebrando abstinere, quidquid quidam hæreant. Quia si confessio fuit sacramentalis, voluit utiquè pœnitens Sacerdotem monere ut evaderet, adeoque facultatem tribuit utendi notitiâ illâ ad sic evadendum.

872 Circa satisfactionem sacramentalem (suppositis suprâ dictis à N. 789.) Inquires, quid sit, an necessariò injungenda, & acceptanda, & quanta, & qualis? *Ad I. R.* esse *actionem, per quam in Sacramento pœnitentiæ retribuimus Deo recompensationem aliquam pro peccato, juxta sententiam Judicis.* Sic enim diffinitur à Trid. sess. 14. cap. 8. Re-
qui-

quirit autem satisfactio (sicut de merito dictum est tom. 3. à N. 543.) ex parte quidem satisfaciens, statum gratiæ, & viæ; ex parte operis, quod sit liberum, bonum, & supernaturale, & insuper (quod non requirit meritorium) quod sit laboriosum, & pœnale: demùm ex parte Dei, acceptationem, seu voluntatem remittendi reatum pœnæ temporalis intuitu talis operis. *Inter* opera autem satisfactoria, tria sunt potissima, nimirùm *oratio*, *jejunium*, & *elemosyna*, quæ tres peccatorum radices maximè extirpant; *Oratio* quidem (quâ nos, nostraque omnia Deo subicimus) comprimit *superbiam*: *Jejunium*, *concupiscentiam carnis*: *Elemosyna* demùm, *oculorum concupiscentiam*, seu avaritiam. Nomine *orationis* comprehenduntur omnia ad Dei cultum spectantia: nomine *jejunii*, cæteræ corporis afflictiones: nomine *elemosynæ*, quælibet misericordiæ opera.

873 Ad 2. R. affirmativè, per se loquendo, & quidem sub mortali; quia tam Confessor, quam pœnitens tenentur Sacramentum integrare: & aliàs Sacerdos deesset graviter officio Judicis, & Medici; illius quippè est, latâ tententiâ pœnam infligere; hujus autem, præscribere medicinam. Dixi *per se loquendo*, quia moribundo sensibus penè destituito imponi nequit, nec acceptare valet. Ad 3. R. cum Trident. sess. 14. cap. 8. quod *debent Sacerdotes, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutare, & convenientes satisfactiones injungere, nè, si fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum peccatoribus agant, levissima quedam opera pro gravissimis delictis injungendo; alienorum peccatorum participes efficiantur.* Ea autem pœnitentia maximè injungenda est, quæ aptior videtur pœnitentis emendationi. *Contrarias peccatis pœnitentias injungat* (inquit Rituale Rom.) *velut avaris elemosynas; libidinosi, jejunia, vel alias carnis afflictiones, superbis, humilitatis officia; Rariùs autem, vel seriùs confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpè, puta, semel in mense, vel certis diebus solemnioribus confiteantur, & si expediat, communicent, Consultò dicitur consulere, non præcipere, nè fortè (ut talibus moris est) præcep-*

ceptum transgrediantur.

874 Curet igitur maximè Sacerdos, ut satisfactio sit commensurata peccatori, peccato, & fini; non secùs ac medicina corporalis proportionari debet infirmo, infirmitati, & intentæ salutis, ut appositè monet Cajet. Perpendat igitur diligenter pœnitentis conditionem, ætatem, sexum, valetudinem, convictum, infirmitatem, &c. Et prudenter interdùm minuatur pœnitentiam, quam *satisfactoriam*, aut *vindictivam* vocant, si nimirùm pœnitens exhibeat intensi doloris signa, aut si indulgentia est lucranda, aut timeat Sacerdos, quòd pœnitens pœnitentiam non adimpleat: Tunc enim locum habet Maxima illa D. Vicentii Ferrerii, Gersonis, D. Caroli Borromei, D. Francisci Salesii, aliorum, scilicèt: *Tutius est animam cum parva pœnitentia impleta mittere ad Purgatorium, quàm cum magna non impleta, mittere in gehennam.* Cui consonat illud Cajet. in Summa, verbò *satisfactio* ex D. Th. quodl. 3. q. 13. a. 1. quòd debilitè disposito pœnitenti danda est satisfactio parvula, ut parvulus contritionis affectus, seu ignis, nuper excitatus, foveatur appositâ paleâ, nec suffocetur appositis desuper lignis gravis satisfactionis.

875 Unde melius est (subdit ibidem D. Th.) quòd Sacerdos pœnitenti indicet, quanta pœnitentia esset sibi pro peccatis injungenda: & injungat sibi nihilominùs aliquid quod pœnitens tolerabiliter ferat ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos injungere non attentasset: & hæc quæ præter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali injunctioe, quâ Sacerdos dicit, quidquid boni feceris, sit tibi in remissionem peccatorum... (licèt non habeant majorem vim ad præbendum remedium contra culpam futuram) & quantum ad hoc talis satisfactio est sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpa commissæ expiatiua. Ex quibus liquet, peccatorum causas, & occasiones esse omninò præscindendas, nec enim de hac satisfactione præservativa intelligendæ sunt laudatæ maximæ.

876 Adde, ad tollendas peccandi consuetudines, nihil fe-

ferè utiliùs videri, quàm præscribere pœnitentibus quotidianam *novissimorum* memoriam, maximè æternæ gehennalis pœnæ: & quòd manè saltèm, & vesperè, curent elicere contritionis actum: ipsis consulere Sacramentorum frequentiam: & quòd quotidie manè cogitent, diem illum fortè esse vitæ suæ postremum; quòd sæpè reflectant super Dei præsentiam, & maximè dùm gravis urget tentatio: & quòd tunc invocatò Jesu nomine, ejus adjutorium implorent. Et ad luxuriam propensis suadeat, quòd pravas familiaritates, & otiositatem omninò fugiant: quòd *diligentissimè servent visum, auditum, & tactum*, ut cuidam juveni carnis illecebris vexato præscripsisse fertur Beatissimam Deiparam sibi apparentem: quòd sæpè recolant illud Hieronymi, *Momentaneum est quod delectat, æternum quod cruciat*: quòd Christum è Cruce pendentem frequenter, etli per instans, contemplantur; ut illud Bernardi repetere possint: *Dominus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo?* Demùm pejerandi, maledicendi, aut quamvis aliam pravam consuetudinem habentibus, adhibendum est medicamen illud totiès à D. Vincentio præscriptum, nimirum, quòd pœnitentes sibimetipsis onus imponant, totiès *Pater noster*, aut *Ave Maria* protinus recitandi, quotiès consuetudine abrepti, illa protulerint.

877 Circa pœnitentiæ effectum (de quo D. Th. à q. 86. ad 89. 3. p.) dicendum est, tres esse præcipuos pœnitentiæ effectus, nimirum, remissionem omnium mortalium, adeòque & reatùs pœnæ æternæ; remissionem venialium, & recuperationem virtutum, ac reviviscentiam meritorum. *Quoad* 1. p. constat ex Scripturis generaliter promittentibus veniam quorumvis peccatorum seriò pœnitentibus, Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ... omnium iniquitatum ejus non recordabor.* Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Unde Catechif. Rom. p. 2. n. 23. ait: *Nullum esse tam grave, & nefarium scelus, quod pœnitentiæ Sacramentò, non quidem semel, sed iterum, & sæpiùs non deleatur.* Reatus autem pœnæ æternæ, impossibilis est cum gratia remissiva peccati, & tribuente jus ad æternam

nam hæreditatem. *Quoad* 2. autem p. constat ex Trid. sess. 14. cap. 5. Et quidem per omnia Sacramenta novæ Legis remittuntur ex opere operato venialia, cùm omnia sint instituta ad sanctificandam animam, & perducendam eam in vitam æternam, adeòque ad removenda impedimenta, qualia sunt venialia. Ut autem de factò remittantur per Sacramentum Pœnitentiæ (ultra virtualementem saltèm displicentiam de illis) oportet, quòd pœnitens illa voluntariè non reticeat; sunt quippè materia propria (etsi non necessaria) hujus Sacramenti, non autem aliorum Sacramentorum: ideòque in his remittuntur sine eorum recensitione.

878 Extra Sacramenta autem, nunquam remittuntur sine pœnitentia formali, aut virtuali, seu quod idem est, sine actu contritionis, aut charitatis: Unde per Sacramentalia mediatè solùm remittuntur; quatenùs scilicèt, excitant præfatos pios voluntatis motus mediò gratiæ auxiliò quod impetrant. *Remittuntur* etiam in Purgatorio, dùm justus cum illis decedit, ut communis tenet sent. cum D. Th. q. 7. de malo a. 11. Et quidem virtute gratiæ, prout ista exit in actum charitatis detestantis illa, ut ibidem docet D. Th. ità quòd culpa venialium remittitur per exercitium gratiæ, reatus autem, per pœnam patienter tolleratam. Et sic intelligendus est S. D. in 4. d. 21. q. 1. a. 3. ut optimè notat M. Prado. Non tamen remittuntur ibi per meritum propriè, & simpliciter dictum, quod locum non habet extra viam, ut passim docet D. Th. Nec oppositum tradit locò mòx laudatò qq. 1. ad 4. quia loquitur apertè de merito impropiè, & latè sumptò, seu secundum quid tali. Vide Bergom. dub. 889. Ex dictis habetur ratio, ob quam unum mortale remitti non possit sine alio, secùs veniale; nimirum, quòd mortalia solà gratiæ sanctificantis infusione remittuntur, secùs venialia.

879 Tertia denique pars traditur à D. Th. q. 89. & quidem quoad reparationem virtutum infusarum, constat, quia sunt proprietates inseparabiles gratiæ habitualis. Quavis autem per pœnitentiam (ut objectioni occurramus) non recuperetur virginitatis materia, recuperatur tamen

virginitatis propositum, quod est formale in virtute, ut docet D. Th. 2. 2. q. 152. a. 3. ad 3. Quòd reviviscentiam autem meritorum per peccatum mortificatorum, est adeò certa, ut oppositum temerarium, & impium pronuntient, qui mitiùs judicant, ut videre est apud M. Pradum q. 89. dub. 1. & quidem meritò, colligitur enim ex illo Ezech. 33. *Impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit.* Noceret autem plurimùm, si veterum meritorum fructum impediret. Ex illo etiam Joël 2. *Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca.* quod de meritorum reviviscentiâ exponunt PP. Demùm ex illo ad Hebr. 6. *Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, &c.* Quod de operibus mortificatis intelligunt Ambr. Ansel. aliique PP. imò, quantum apparet, etiam, Trident. sess. 6. cap. 16. initiò.

880 Qualiter autem merita reviviscant, & juxta quam mensuram? acriter controvertitur. Nos autem, juxta mentem D. Th. 2. 2. q. 24. a. 6. à simili, dicendum judicamus, sublatò per pœnitentiam abstaculò peccati, reviviscere merita omnia moraliter in esse meriti, adeòque cum debito, & jure ad totum gloriæ, gratiæ, & charitatis augmentũ ipsis correspondens; in quocumque gradu gratiæ, & charitatis, in esse habitũs, & qualitatis, homo à peccato resurgat. Confertur quidem gratia, & charitas juxta mensuram, & gradum præsents dispositionis, ut perpetuò docet D. Th. imò & tradere videtur Trident. sess. 6. cap. 7. Augmentum autem gratiæ, & charitatis, præcedentibus meritis reviviscentibus debitum, dabitur pœnitenti, dùm iste per ferventiorum actum, & proportionatum se disposuerit. Unde si in gratia decedat, omnem omninò gratiæ, charitatis, & gloriæ latitudinem prioribus meritis mortificatis debitam, assequetur. Videantur dicta tom. 3. à N. 895. de præmio actibus charitatis remissis debitò. Videfis Illust. Marinis hïc q. 89. a. 6. cap. 5. & 6.

881 Sed opp. D. Th. hïc q. 89. a. 5. ad 3. expressè docere, quòd *ille qui per pœnitentiam resurgit in minori charitate, consequetur quidem præmium essentialia secundum quantitatem*

tem charitatis in qua inveniuntur: ergo. R. cum D. Marinis ubi suprà, laudata verba non esse crudè, & ut primò auditu sonant intelligenda; aliàs flagitiosissimus homo, si à Deo excitatus in ferventiorum prorumperet actum, melioris esset conditionis, quàm ille, qui post anteaquam sanctissimè vitam, in unum mortale fragilitate postea lapsus, ab isto remissè resurgeret. *Ibi igitur insinuat D. Th. eandem doctrinam ab ipso stabilitam 2. 2. q. 24. a. 6. & quidem accuratissimè. Nec dicit, consequentur premium essenziale secundum quantitatem charitatis in qua resurgit, sed in qua invenitur, seu invenietur; scilicèt quandò gloriam consequetur: Tunc autem jam habebit charitatem, & gratiam secundum omnem gradum præcedentibus actibus debitum, & ipsi collatum in via, vel pro priori ad receptionem gloriæ in ipso Patriæ ingressu, ad quod nulla tunc requiritur dispositio, juxta dicta tom. 3. N. 902.*

882 Nota in fine, pœnitentiam esse specialem virtutem, cujus objectum formale, est jus divinum læsum per offensam, ut reparabile per satisfactionem, & compensationem quandam: Materiale verò, ipsum peccatum ut offensa Dei per satisfactionem expiabilis. Et hinc habes, esse virtutem à charitate, & religione distinctam: Charitas enim opponitur peccato ut contrario bono divino; pœnitentia verò averfatur illud, ut juri Divino oppositum: Adeòque contritio non est actus elicitus charitatis, sed pœnitentiæ; Nec enim est simplex displicentia peccati, quæ propria est charitatis; sed intentio illud destruendi, & pro eo satisfaciendi, quod proprium est pœnitentiæ. *Objectum* autem religionis, est jus divinum ortum ex suprema Dei excellentia, & beneficiis ab eo acceptis; pœnitentia verò respicit illud, ut læsum per offensam, & reparabile per satisfactionem: Est igitur pœnitentia pars potentialis justitiæ commutativæ, non quidem ex defectu stricti debiti, sicut liberalitas, & gratitudo; sed ob impotentiam exhibendi Deo æqualem, & condignam satisfactionem. Ac de Pœnitentia hæc nunc.

DISPUTATIO II.

De Extrema-Unctione, & Ordine.

DUBIUM I.

Quanam sint Extremæ Unctionis materia, & forma, quis Minister, quodnam subjectum, & quinam effectus?

883 **S**upp. 1. ex Trid. sess. 14. cap. & can. 1. Extremam Unctionem esse verè, & propriè Sacramentum a Christo Domino institutum, & à Beato Jacobo Apolt. promulgatum, illis verbis: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Quibus docet materiam, formam, proprium Ministrum, & effectus hujus salutaris Sacramenti, ut subdit Trident. ex Apostolica trad. supp. præt. institutum illud fuisse post Resurrectionem unà cum Sacramento Pœnitentiæ, cujus est appendix. Supp. demùm, hoc Sacramentum non esse ad salutem necessarium necessitate medii, sed tantùm præcepti: iterarique posse in diversis morbis, non eodem. His supp. fit*

884 Prima concl. Remota hujus Sacramenti materia est oleum olivarum ab Episcopo benedictum: proxima, quinque sensuum unctio: forma verò, solemnitas illa præcatio: *Per istam sanctam Unctionem, &c.* Constat ex CC. Florent. & Trident. & Rituali Rom. Colligitur ex verbis Jacobi môx laudatis, ac Traditione Ecclesiæ. Et optimis congruentiis prob. quoad singulas pp. à D. Th. q. 29. ferè per totam. *Nota* autem, quòd Presbyteri Græci, non propriâ authoritate benedicunt istud oleum, sed sibi ab Episcopo,
(fal-

(saltem Summo) tacite, vel expresse delegatâ. *Nota* præ-
unctionem organorum 5. sensuum (vel partium vicinarum,
si illa deficient) esse necessariam necessitate Sacramenti; sic
enim constat ex communi Ecclesiæ praxi, & traditione,
Christi voluntatem nobis exponente. *Ubi* autem est con-
suetudo unguendi pedes, & renes in viris, servanda est; nec
aliud vult Florent. septuplicem recensens unctionem. *Hæc*
autem fieri debet sub forma crucis ex Ecclesiæ consuetudi-
ne. *Nota* demùm, de essentia formæ esse, quod sit depre-
cativa; ait enim Jacobus, *orent super eum, & oratio fidei*
salvabit infirmum. Et in hoc sensu accipi possunt formæ Ec-
clesiæ Mediolanensis tempore Ambrosii, & Véneta, ut eas
legenti constabit.

885 Secunda concl. Soli Sacerdotes sunt hujus Sacra-
menti Ministri. Constat ex illis Jacobi verbis, *inducat Pres-*
byteros, quò nomine non intelliguntur ibi ætate Seniores,
aut Primores in Populo, ut volunt hæretici: sed, aut Epif-
copi, aut Sacerdotes, ut diffinit Trident. sess. 14. cap. 3. &
can. 4. *Quamvis* autem omnis Sacerdes possit validè confer-
re hoc Sacramentum, licite tamen, solus Parochus, aut qui
ab eo licentiam accepit, extra necessitatem; hæc enim ur-
gente, quilibet Sacerdos potest. *Parochus* autem tenetur
ex justitia illud suis subditis ministrare, & quandoquè etiam
cum periculo vitæ, ut si infirmus nec pœnitentiæ, nec Eu-
charistiæ susceperit Sacramenta: tunc enim posset esse ad
spiritualem infirmi salutem necessarium, ut si solùm fuerit
atritus de peccatis.

886 Tertia concl. *Omnis, & solus baptizatus, est subjectum*
hujus Sacramenti, modò ratione aliquandò valuerit, & gravi-
ter agrotet. Prima pars constat, quia baptismus necessariò
præsupponitur tanquàm janua ad alia Sacramenta. *Secun-*
da verò patet, quia in parvulis, & perpetuò amentibus
nullæ sunt reliquiæ peccatorum. *Tertia* constat ex illo Ja-
cobi, *Infirmatur quis ex vobis*, quæ de gravi infirmitate ad
mortem, semper intellexit Ecclesia. Unde hoc Sacramen-
tum non est conferendum extremò supplicio afficiendis,
nec prælium, quamlibet periculosum, inituris. Et hinc in-
fe-

feres, unctionem, quam Græci adhibent quandoque sanis, teste Arcudiô, Goariô nostrô, aliisque, non esse Sacramentalem. *Inungendi sunt*, juxta Ecclesiæ praxim, qui piè vixerint, etsi id non petierint, nec jam petere possint. Censentur enim velle christianè mori.

887 Ultima concl. *Principalis effectus hujus Sacramenti, est remissio peccatorum quoad reliquias peccati, & ex consequenti etiam quoad culpam, si eam inveniant.* Sic D. Th. q. 30. a. 1. & colligitur ex laudatis Jacobi verbis, & ex Trident. sess. 29. cap. 2. Nomine autem *reliquiarum peccati* intelligitur hic debilitas, & ineptitudo quædam ad vitæ spiritualis opera, contra quam roboratur homo per hoc Sacramentum, quod est quædam spiritualis sanatio, vel medicatio, sicut Baptismus est quædam spiritualis regeneratio, & pœnitentia quædam spiritualis suscitatio. *Sed quia hoc robur* (subdit D. Th.) *gratia facit, quæ secum non compatitur peccatum; idè ex consequenti, si invenit peccatum aliquod, vel mortale, vel veniale, quoad culpam tollit ipsum, dummodò non ponatur obex ex parte recipientis, sicut etiam de Eucharistia, & Confirmatione suprâ dictum est.* Et idè etiam Jacobus de remissione peccati conditionaliter loquitur, dicens: *Si in peccatis est, dimittentur ei.*

888 Nec obstat, quòd Trident. inter effectus hujus Sacramenti priùs recenseat peccatorum remissionem, quàm confortationem contra præfatam debilitatem. *Nec similiter obstant verba illa formæ: Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti, &c.* Non inquam obstant; quia Concilium priùs voluit referre effectum communem huic, & aliis Sacramentis vivorum (quantumvis per accidens) quàm sibi proprium, & specialem, quamvis iste sit primarius, & per se. In forma autem sumitur *delictum*, non prout est in se, sed in suo vestigio, & effectû, aut reliquiâ, quæ est infirmitas illa memorata: Unde nomine causæ, significatur effectus, sicut Rom. 7. fomes peccati dicitur *peccatum*. Præter hos effectus, est & alius minus principalis, & secundarius, nempe, allevatio quædam ægritudinis corporalis; imò interdum perfecta sanitas, *ubi saluti animæ expedierit*, ut loqui-

tur Trident. Quæ hîc objici solent, facilè ex dictis solves.

DUBIUM II.

Quid, & quotuplex sit Ordo?

889 **C**Um Scripturæ testimoniò, Apostolicâ traditione, & Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quæ verbis, & signis exterioribus perficitur gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem esse verè, & propriè unum ex septem S. Ecclesiæ Sacramentis, inquit Trident. sess. 23. cap. 3. & eadem repetit can. 3. Ex quibus liquet, Concilium sumere Ordinem pro ipsa sacra Ordinatione, seu consecratione, quâ potestas Ordinis confertur, quæ est actio sensibilis, & transiens. Si autem sumatur Ordo pro gradû quòdam, seu statu Ministrorum Ecclesiæ; est quid permanens, & constat, non esse Sacramentum. Dùm autem D. Th. q. 34. supplem. a. 1. in secunda solut. ad 1. ait: *Quòd ipse character interior est essentialiter, & principaliter ipsum Sacramentum Ordinis*, loquitur apertè de Sacramento Ordinis *in facto esse*, sumendo effectum pro causa. *Quamvis* autem Sacra Ordinatio per se primò respiciat aliorum sanctificationem; respicit nihilominùs per se secundò propriam ordinati, ut sit idoneus Minister. His supp. sit

890 Prima concl. Sacramentum Ordinis sic rectè diffinitur à Mag. in 4. dist. 24. *Signaculum quoddam, per quod spiritualis potestas traditur ordinato. Id est: Sacramentum, quò potestas spiritualis significatur, & traditur in ordine ad Sacrosanctum Christi Corpus consecrandum*: Nec enim signaculum accipitur in laudata diffinitione pro characterè Ordinis, sed pro Sacramento, quò character imprimitur, qui est potestas illa spiritualis, ut post D. Th. exponit Mag. Sotus ibidem q. 1. a. 1. Unde non rectè Scotus ait, quòd Sacramentum Ordinis sit *potestas spiritualis*: Nam potius, ut diximus, est *Ordinatio*, per quam eadem potestas acquiritur.

891 Secunda concl. *Septem sunt Ordines, nempe, Sacerdotium, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorcistatus, Lectoratus, & Ostiariatus.* Ratio congruentiæ traditur à D. Th. q. 35. a. 2. sed ratio à priori est voluntas Christi, nobis per traditionem manifestata: Unde Trident. sess. 23. cap. 2. recensitis Sacerdotiô, & Diaconatu, subdit: *Ab ipso Ecclesiæ initio sequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria ministeria... in usu fuisse cognoscuntur.* Tres priores dicuntur *Majores*, quia constituant hominem in altiori potestatis gradu: Dicuntur etiam antonomasticè *Sacri*, tum ratione materiæ circa quam habent actum, quia Sacerdotium, & Diaconatus habent actum circa corpus, & sanguinem Christi consecratum; Subdiaconatus autem, circa vasa consecrata. Tum ratione continentiæ, quæ propterèa eis indicitur, ut mundi sint, qui sancta tractant. Unde Subdiaconatus semper fuit *Sacer* primô titulô, licet non secundô. *Omnes autem sunt Sacri* secundùm se, sunt quippe vera Sacramenta, tum quia Trident. recensitis omnibus cap. 2. laudatô, ait cap. 3. indefinite: *Ordo est verum Sacramentum*, tum quia quilibet habet materiam, & formam propriam, specialem confert potestatem, & imprimi characterem: Unde Ecclesia præcipit, ut ordinati per saltum, omisso (quamlibet *Minores*) suscipiant Ordines.

892 Tertia concl. *Episcopatus non est Ordo distinctus à Sacerdotio, prout Ordo est Sacramentum.* Sic omnes veteres Theologi post Mag. in 4. dist. 24. lit. L. D. Th. Albert. Mag. D. Bonav. Scotus, Richardus, & reliqui. Est etiam com. Thomist. quibus ex Societ. adhærent Henriquez, Reginal. Comitulus, Amicus, & plures alii, cont. Canonistas, Cajet. & Petrum Sotum ex nostris, & plures RR. *Supponit* concl. ex Trid. sess. 23. cap. & can. 7. Episcopatum esse gradum quendam, & Dignitatem in Ecclesiastica Hierarchia, altiozem Sacerdotiô, cui eminentiora officia sunt annexa, & hîc Gradus, & Dignitas respectu inferiorum, significantissimè dicitur *Ordo*, non tamen *Sacramentum*.

893 Prob. autem concl. rat. D. Th. hîc q. 40. a. 5. *Omnis Ordo, ut Sacramentum, ordinatur ad Eucharistiam;*

ted Episcopatus non aliam dicit habitudinem ad Eucharistiam, præter eam quam dicit Sacerdotium, nam ad eam consecrandam quivis Sacerdos æqualem habet potestatem, ac Episcopus: ergo. *Potestas* autem consecrandi Eucharistiæ Ministros (ad quam recurritur) est inferior potestate directâ illam consecrandi, quâ nihil in ordine supernaturali præstantius: adeòque Episcopatus foret Ordo Sacerdotiô inferior. *Præt.* Unus Ordo non dependet ab alio de necessitate Sacramenti; sed Episcopatus dependet à Sacerdotiô, quia nullus potest recipere Episcopatum, nisi priùs habeat Sacerdotium: ergo. *Accedit*, quòd Majores Ordines non conferuntur nisi in Sabbatis; sed Episcopatus confertur in diebus Dominicis: ergo. *Tandem:* In tota Episcopi consecratione nulla apparet forma, & materia Sacramenti, sive unctioes, sive traditionem baculi, speculeris; Unde Episcopatus non est *alius Ordo*, sed *alius Gradus in eodem Ordine:* Ideòque August. in qq. Vet. & Novi Testamenti c. 101. attendens, quòd Apost. promiscuò nomine appellaverit Presbyteros, & Episcopos, ait: *Quid est enim Episcopus, nisi primus Presbyter, hoc est Summus Sacerdos?*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

894 Opp. 1. cont. 2. concl. Quò aliqua virtus est major, eò minùs multiplicatur; sed hoc Sacramentum est dignius aliis, quatenùs constituit suscipientes in altiori gradu: ergo cùm alia non multiplicentur in plura, quæ recipiant prædicationes totius, nec istud multiplicari debet. *Præt.* Regimen Monarchicum, in quo unus principatur, præferretur Aristocratico, in quo diversi gubernant: ergo Regimen Ecclesiæ, cùm sit nobilissimum, non debet diversis Ordinibus constare. *Præt.* Quia aliàs tredecim essent Sacramenta, quod est hæreticum. *Tandem:* Officia Minoribus Ordinibus attributa, sæpè à Laicis exercentur: ergo.

895 Ad 1. R. ex D. Th. q. 37. a. 1. disp. esse, quòd alia Sacramenta dantur ad effectus aliquos percipiendos; hoc verò, ad actus agendos; ideòque distinguantur oportet, juxta actuum diversitatem, non secùs ac potentia. *Ad 2. R.* cum eodem ibidem ad 3. N. conseq. Licet enim in

Regno tota potestatis plenitudo resideat in Rege; non tamen excluduntur Ministrorum potestates, quæ sunt participationes potestatis Regiæ; & similiter est in Ordine: In Aristocratia autem, apud nullum residet plenitudo potestatis, sed apud omnes. *Ad 3. N. sequel.* Hæc enim distinctio, non est totius *integralis*, neque totius *universalis*, sed *potentialis*, quod secundum perfectam rationem est in uno; in aliis autem, aliqua ipsius participatio: nam tota plenitudo est in Sacerdotio, in aliis autem, participatio quædam Ordinis, & ita omnes sunt unum Sacramentum. Sic S. D. ibidem ad 2. *Ad ult. N. conf.* Cùm enim convenientiùs ab ordinatis, quàm à laicis exercentur; oportuit, specialem dari ordinationem ad illa ritè obeunda.

896 Opp. 2. cont. 3. Ordo nihil est aliud, quàm quidam potestatis gradus in spiritualibus dispensandis; sed Episcopi possunt dispensare aliqua Sacramenta, quæ non possunt Sacerdotes, ut Confirmationem, & Ordinem: ergo. *Præt.* Præfata spiritualis potestas, non est jurisdictionis; aliàs posset committi non Episcopo, quod falsum est: ergo est potestas Ordinis: habet ergo Episcopus aliquem Ordinem, quem non habet simplex Sacerdos: ergo. *Ad 1. resp. D. Th. q. 40. a. 5. ad 2.* potestatem Episcopo collatam respectu aliquorum Sacramentorum, non habere rationem characteris, adeòque Episcopatum non esse *Ordinem sacramentalem*, imprimentem characterem, & ordinatum specialiter ad Eucharistiam, in qua Christus continetur, cui per characterem configuramur. *Ad 2. resp. ad 3. Dist. conf.* est potestas *Ordinis Sacramenti*, N. *Ordinis Hierarchici*, seu communiter dicti, respectu corporis mystici, C. & N. 2. conf. Episcopatus ergo est Ordo, seu Gradus, & Dignitas Sacerdotiò altior; non tamen *Sacramentum*. Et distingui potest: *Ordo hierarchicus per potestatem confirmandi, ordinandi, & regendi Fideles.* Et hinc habes contra nonnullos, potestatem Episcopalem, cùm sit jurisdictionis, & ordinis hierarchici, esse debilem, & morte finiri. Et sanè aliàs, si aliquis Summus Pontifex defunctus resurgeret; essent duo Summi Pontifices, quod est absurdum. Ac de his Sacramentis satis.

TRACTATUS ULT.

DE MATRIMONIO.

A dist. 29. ad 42. 4. sent. seu, à q. 41. ad 68. supplem.

897 **P**ræter omnibus notam Matrimonii necessitatem in mortalitatis subsidium, Rerum-publicarum salutem, Civitatem frequentiam, & pacem; sunt & plurima alia commoda ad Christianam societatem proventura, *si fideles illius sanctitatem, & prospectam habeant, & inviolatam servant*, ut Romanus loquitur Catechismus: Quapropter Apostolorum Principes divinò Spiritu afflati, pluribi accuratè tradidère omnia, ad illius seu officia, seu dignitatem pertinentia, & quæ Theologis amplissimam disserendi materiam subministrant. Quorum præcipua sequentibus disput. enucleare tentabimus. Sit igitur

DISPUTATIO I.

De Sponsalibus.

898 **Q**uia Matrimonium mutuum importat contrahentium consensum de præsentì; idèò D. Th. postquam de illo, & ut naturæ officio, & ut Sacramento, peregit q. 41. & 42. absolutam illius considerationem exorditur q. 43. à *Sponsalibus*, quæ illius sunt sponsio, seu promissio, ut opposita juxta se posita clariùs elucescant. Quia tamen sponsalia sunt præliminaria, & quædam veluti matrimonii inchoatio; proptereà solemne

ne est jam Scholasticis, ordinem D. Th. (seu potiùs Magistri) tantisper invertere, & Matrimonii considerationem à *Sponsalibus* auspicari, quibus morem gerere visum est. Sit igitur

DUBIUM UNICUM.

Quid sint Sponsalia, à quibus contrahibilia, & qualiter dirimenda?

899 **S**ponsalia à *spondendo*, seu spontè promittendo dicta, trifariam accipiuntur. Primum improprie pro muneribus sponso, aut sponsæ oblatis, ut cum 1. Reg. 18. dicitur: *Non habet Rex sponsalia necesse.* Secundò pro Matrimonio non consummato, ut Matth. 1. *Cùm esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph.* Tertio proprie pro futuri Matrimonii promissione, prout impresentiarum.

900 Prima concl. Sponsalia sunt: *Promissio mutua futurarum nuptiarum.* Sic diffiniuntur in utroque Jure. Can. *Nostrates* 30. q. 5. & l. 1. ff. de *Sponsalibus*, & ab universis Theolog. cum D. Th. hìc q. 43. a. 1. Dicitur *promissio*, nec enim sufficit propositum, aut simplex voluntas, obligationem non inducens. Additur *mutua*, quia sunt contractus onerosus, parem utrinque obligationem importans, adeòque *claudicare non possunt*, scilicèt dùm fiunt, ut vulgò dicitur: Unde licèt promittens teneatur acceptatam ab alio promissionem implere; non tamen dantur sponsalia, nisi acceptans repromittat, saltèm implicitè, qualiter censetur repromittere puella, si manum, annulum, aut quid simile, à viro porrectum in signum sponsalitiì, ultrò illa suscipiat, nec exprimat, nolle se ex parte sua obligari. Dicitur demùm *futararum nuptiarum*, per quod à Matrimonio, & à quolibet alio contractu essentialiter distinguuntur. *Jure* autem, etsi non necessariò præmittitur Matrimonio, ut interim deprehendi possit, quòd nulla adsint impedimenta.

901 Promissio sponsalitia, ut valida sit, debet esse libe-

bera, exteriùs verbis aut signis expressa, & acceptata; hæc enim ad essentiam veræ promissionis spectant. Hinc, fictè promittens Matrimonium, etsi graviter peccet, ad illud non obligatur; sed ad damnum (si quod inde promissario evenit) compensandum: unde & tenetur removere fictionem per verum consensum, si scandalum, aut grave promissarii damnum aliter vitari non possit. Validè autem fiunt sponsalia, vel *immediatè* per ipsos sponfos, vel *mediatè* per eorum parentes, aut curam habentes, ipsis præsentibus, nec contradicentibus; tunc enim eorum taciturnitas censetur tacitus consensus. Cap. unicò de *Sponsalibus impuberum* in 6. Vel publicè, vel *clandestinè*, cùm nulla detur lex sponsalia clandestina irritans, imò nec prohibens. Illud autem juris, eò ipsò, quòd *Matrimonium sit invalidum, etiam sponsalia, quæ sunt prævia ad ipsum*, intelligitur de impedimento *antecedente* Matrimonium, quale non est clandestinitas, sed *concomitans*, adeòque non irritat sponsalia, ipsum præcedentia. Nec Matrimonium *clandestinum* habet vim sponsalium, juxta Sacræ Congreg. declarationem. Et idem de *ficto* esto judicium.

902 Contrahuntur etiam validè sponsalia, vel *absolutè*, vel *conditionatè*: Et si conditionatè, stante conditione, stat promissio, modò illa bonis Matrimonii non sit contraria, qualis foret ista, *Ducam te, si venena sterilitatis procures*. Quod si conditio (etsi turpis sit) Matrimonii tamen bonis non adversetur, ut si spondens diceret, *Ducam te, si furtis meis consentias*; tunc tollenda quidem foret conditio, sed promissio staret, ut ait D. Th. a. 1. in fine corp. *Sponsalia* autem conditionata non transeunt in absoluta per copulam subsequentem: Hæc quidem Jure antiquò valida erat ad contrahendum Matrimonium, adeòque *licita*, & *conjugalis* censebatur, per quam proinde conditio deponebatur; secus nunc, ob decretum Tridentini.

903 Ex dictis inferes, sponsalia validè inita, obligare sub mortali ad Matrimonium præfixò tempore contrahendum; vel ubi commodè fieri poterit, si nullum sit præfixum: Est enim obligatio justitiæ in re gravi: Unde & Eccl-

clesia excommunicat renuentem adimplere promissum; & Confessarius tenetur illum in absolutum dimittere, quia sciens persistit in peccato mortali. Nec in promittentis potestate est, se obligare sub levi in materia gravi, qualis est hic: sicut de voto docet D. Th. 2. 2. q. 88. a. 3. & 10. ad 2. Et hinc sponsi utriusque sexus, injustitiam committunt, si cum aliis fornicentur, cum lædant jus, quod alter acquisivit ad corpus alterius, sibi, & non alteri tradendum; nam licet non habeat jus *in re*, habet tamen *ad rem*, ut in qualibet alia promissione acceptata, datur ad rem promissam.

904 Hinc etiam infertur, quod licet in sponsalibus apponi non possit obligatio pœnalis justè resiliendi, ut habetur cap. *Gemma*, de *Sponsalibus*, & leg. *Titia*, ff. de *verbis*; potest tamen apponi injustè resiliendi, quia id non lædit Matrimonii libertatem, cum nec ratio, nec jura concedant libertatem ad injustam fidei fractionem, imò tales censuris, & carceribus ad Matrimonium compellant.

905 Ex sponsalibus validis, & certis oritur impedimentum *justitiæ publicæ honestatis*, dirimens Matrimonium cum consanguineis alterius sponsi in primo gradu tantum, ut decernit Trid. sess. 24. cap. 3. ubi etiam hujusmodi impedimentum substulit à sponsalibus quacumque ratione invalidis. Hoc autem impedimentum non tollitur per mortem alterius, ut à variis Pontificibus diffinitum est: Sicut nec aufertur affinitas orta ex Matrimonio, dissolutio istò per alterius conjugis mortem: Nec similiter tollitur per ullam sponsalium dissolutionem, etiam mutuò consensu factam, ut declaravit S. Congreg. Trid. apud Gobat. tract. 9. casu 14. & hanc esse mentem, & praxim Curia Romanæ, testatur Aversa.

906 Secunda concl. *Soli illi possunt validè sponsalia contrahere, qui aliquando possunt Matrimonium validè, & licitè inter se inire.* Ratio est, quia nemo potest se obligare ad impossibile, aut illicitum. Hinc, habens impedimentum dirimens, aut impediens, non potest sponsalia contrahere, cum pmissio Matrimonii invalidi, aut illiciti, sit nulla.

Quia

Quia tamen plura sunt impedimenta dispensabilia ; potest illa habens, sponsalia contrahere sub conditione dispensationis obtinendæ, cùm promissio illa sit de re possibili, licità, & usitatâ inter fideles: Adeòque neutri tunc licet ante negatam dispensationem resilire, & eâ obtentâ, transit promissio in absolutam, inducitque impedimentum *justitiæ publicæ honestatis*. Sic autem promittens, teneretur dispensationem petere, si id promississet. Si tamen ligatus fuerit votô Religionis suscipiendæ, possit, dispensatione obtentâ, resilire ; cùm sit illi liberum post sponsalia absoluta, (imò & bimestri post Matrimonium ratum) Religionem ingredi, & profiteri, juxta inferiùs dicenda.

907 Tertia concl. *Usus rationis non habentes, nequeunt sponsalia contrahere*. Constat ex dictis, quia sine usu rationis nequit dari vera promissio, quæ est essentialiter libera. *Hinc*, pueri, qui ad usum rationis non pervenerint, quamvis septennium transcenderint, sponsalia contrahere non possunt. Quia tamen, ut in plurimum, in fine primi septennii incipit affulgere rationis lumen ; ideo ab utroque Jure determinatur ætas septennii completi, pro sponsalibus contrahendis. *Quòd* si malitia suppleat ætatem, id est, si ante septennium, apertè constet, pueros habere sufficientem rationis usum, validè contraherent, ut docet D. Th. hîc a. 2. ad 7. cùm malitia suppleat ætatem respectu Matrimonii, majoris utique momenti, quàm sponsalia. *Accedit*, quòd L. *in sponsalibus*, dicitur, *satis esse, sponfos quid agant intelligere*.

908 Ultima concl. *Sponsalia puberum multifariàm legitimè dirimuntur: nempe, per mutuum & liberum consensum; per quodcumque superveniens Matrimonii impedimentum dirimens; per supervenientem alterius fornicationem; per discessum in longinquum, insciâ, aut renuente parte; demùm, per notabilem mutationem*. Est com. & prob. i. generaliter, cùm enim per sponsalia neuter tradatur in possessionem alterius, sed promittatur; & Matrimonium sit res ubi tantam oportet circumspectionem adhiberi, ratio fert, ut tot de causis ejusmodi pollicitatio quassetur. *Prob.* deinde sigilla-

latim. Et quidem quoad 1. dissolutionis causam, constat ex cap. *Prætereà de sponsalibus*, ubi Innocent. III. decernit, quòd possint sibi utrinque relaxare fidem, intar eorum, qui societatem interpositione fidei contrahunt, & postea eandem sibi remittunt. *Nec semper est levitatis, retractare quæ priùs firmata sunt* (inquit D.Th.a.3. ad 5.) *quia incertæ sunt providentiæ nostræ, ut dicitur Sap. 9.*

909 Accedit, quòd *res omnis per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur*, ut Regula juris habet; si nimirum, ex natura sua dissolubilis sit, uti sunt sponsalia; sed hæc mutuò consensu fiunt: ergo. *Sponsalia* autem impuberum non possunt ante pubertatem mutuò consensu dissolvi. Cap. *A nobis de despons. impub.* Sed factus pubes, potest statim, (id est, intra triduum) absque alterius consensu relire. *Hinc*, quando alter sponсорum renuit Matrimonium cum altero contrahere, iste manet liber, cum fides fuerit mutuò data; ipse tamen reuens non absolvitur ex parte sua, quamdiu pars altera non contraxerit cum alio. *Et si terminus Matrimonio contrahendo fuerat præfixus; eò transactò, ille per quem non steterat, solutus fuit promissionis vinculo, ut habetur cap. Sicut ex litteris de sponsalibus.*

910 Secunda autem causa habetur in pluribus Juris cap. Et constat, quia executio promissionis sponsalitiæ, redditur tunc impossibilis; adeòque dissolvitur promissio, cum nemo teneatur ad impossibile. *Quòd si impedimentum superveniens, sit dispensabile* (ut affinitas orta ex copula illicita cum consanguineis in 1. aut 2. gradu, & cognatio spiritualis,) dissolvit sponsalia ex parte innocentis, secùs ex parte apponentis impedimentum: Unde iste tenetur (alterò exigente) dispensationem propriis expensis procurare: quòd si nolit, tenetur damnum innocentis (si quod est) reparare. *Si verò impedimentum superveniens, sit professio Religiosa, aut Ordinis Sacri susceptio, certum est, utrinque sponsalia dirimi.* Si autem sit *ligamen*, dissolvit quidem ex parte innocentis, secùs ex parte illud apponentis; unde iste, solutò Matrimonio per mortem sui con-

jugis, tenetur priorum sponsalium fidem servare: sicut qui, post emissum castitatis aut Religionis votum, Matrimonium contraxit, tenetur, isto soluto, illud implere. *Textus* autem in oppositum adduci soliti, loquuntur pro tempore, quò Matrimonium durat, cujus vinculum praevalet sponsalibus, tametsi horum obligationem non extinguat, sed suspendat.

911 Sponsalia tamen supervenientia, quantumvis juramentò, aut copulâ firmata, neutiquàm priora dirimunt: Nec enim juramentum, aut copula fornicaria, firmare ulla tenens possunt contractum invalidum, cujusmodi sunt posteriora sponsalia, utpotè promissio rei illicitæ: Sponsus igitur priora sponsalia servare debet. Quòd si prior sponsa cedere velit juri suo, ob vitandam posterioris corruptæ jacturam; tenebitur spondens cum secunda nubere; non quidem ratione sponsaliti, quod nullum fuit; sed ratione damni refarciendi. Si autem prior nolit cedere juri suo; cum illa debet contrahere, quidquid Salmant. Gonetus, Irribaren, aliique absque ullo fundamento dicant; & sibi imputet corrupta: Nec enim debet lucrum ex culpa sua cum alterius injuria reportare. Et sanè ingens alias ac facilis patèret aditus ad illudendum legitimis sponsalibus.

912 Quamvis etiam profectio religiosa omninò utrinque dirimat præcedens sponsaliti; solus tamen religionis ingressus non dirimit ex parte ingredientis, sed solùm ex parte remanentis in seculo: Ingrediens enim, cum egredi possit, non redditur inhabilis ad matrimonium; censetur tamen cedere juri suo, ipsò religionis ingressu; adeòque alter statim à sponsalibus liberatur, secùs ipse, nisi profiteatur. Quòd si uterque religionem ingrediatur, & deserat, uterque manet liber; non quidem ob notabilem mutationem, ut Vviganus aùtumat, cum sit utrinque æqualis; sed quia utriusque ingressus secum fert mutuum dissolvendi consensum. *Notandum* hìc est, quòd, cum juramentum sequatur conditionem principalis contractùs; qui sponsalia juramentò firmavit, potest, non contractò prius matrimonio, ingredi religionem, etiam invitâ sponsâ; nisi forte

tè urgens necessitas oppositum suadeat, ut consulendi famæ, honori, aut vitæ sponsæ, aut legitimandi prolem ex ea susceptæ: tunc enim tenebitur promissum contrahere Matrimonium, etiam non juratum.

913 Inquires autem: *An sponsalia dirimantur, per superveniens votum simplex perpetuæ castitatis, & suscipiendi Ordines Sacros?* R. affirmativè. *Promissum enim non infringit, qui illud in melius mutat*, ut dicitur cap. *Pervenit* 2. de *jurejurando*. Et quidem votum illud esse validum, vel adversarii fateantur oportet, cùm asserant, quòd illò emissò nubens, non posset petere debitum. *Promissio* autem sponsalitia (ut instantiis occurram) ex natura rei includit conditionem illam, *Nisi meliorem statum elegero*; quippè nemo creditur velle se privare ascensu ad perfectiorem gradum. Et hinc ruunt instantiæ de illicita donatione rei, semel alteri promissæ; & de nullitate voti de alia re, semel alteri datâ: Quia in prima non includitur talis conditio: Votum autem aliud non est de meliori bono: continentia verò perpetua, etiam post sponsalia est melius bonum, & opus consilii. Cap. autem *veniens* imponitur pœna mulieri, castitatem voventi post sponsalia; non quidem, ob emissionem talis voti; sed quia illò obstricta, & priori sponsò jam uxorato, volebat alteri nubere, ut patet ex contextu.

914 Quòd tertiam dissolutionis causam, nempe, *supervenientem alterius fornicationem*, constat ex cap. *Quemadmodum* de *jurejurando*: ubi licèt de fornicatione sponsæ agatur, ad sponsum jurè extenditur, ob rationem ibi allatam, quia scilicèt in sponsalibus includi censetur conditio, *nisi contra legem sponsalium feceris*. Et idem dicendum de osculis, amplexibus, & id genus; nam licèt hæc graviora censeantur in sponsa, æqualia tamen sunt in utroque, quòd suspicionem inducendam de fide in futurum non servandâ, ut docet D. Th. a. 3. ad 6. *Hinc*, si uterque fornicetur, aut alia modò memorata committat, neuter resilire potest, quia paria delicta mutuâ compensatione tolluntur: Gravius quidem dedecus oritur viro: sed, si hoc non obstanti, non licet marito divortium facere in simili casu;

nec licebit à sponsalibus resilire : æquè siquidem frangitur tunc fides sponsalitii à sponso , ac à marito conjugii.

915 Quoàd quartam dissolutionis causam , seu *discessum in longinqua* , &c. habetur cap. *De illis de sponsalibus*. Et ratio est ; quia sic discedens , videtur cedere juri suo ; adeòque potest alter illicò resilire , non obstante Jure Civili , quod in hoc à Canonico correctum est. Et mirum est , id non advertisse Hennum. Quoàd ultimam demùm , constat ex pluribus Juris Cap. & ratio est , quia promittens , censetur promittere juxta communem aliorum intentionem , & rebus in eodem statu moraliter permanentibus. *Notabilis* autem mutatio accidere potest , vel in *bonis animæ* , ut si alter fiat hæreticus , ebriosus , nimis asper , &c. Vel in *bonis corporis* , ut si fiat phreneticus , hydropicus , cæcus , paralyticus , gallicus , aut quâvis aliâ habituali infirmitate corripitur : Vel demùm in *bonis fortuna* , ut si depauperetur. Et idem dicendum , si horum quodlibet ante sponsalia occultum , contractis sponsalibus detegatur. Quòd si alter fiat inopinatè ditior , resilire non potest , quia tunc ipse , non alter mutaretur : Nec homo generosus relinquere debet sponsam , ob hujus supervenientem paupertatem , modò onera Matrimonii possit aliunde utcumquè sustinere.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

916 Omnia , quæ cont. concl. objici solent , ex dictis soluta manent. Opp. nihilominùs 1. cont. 1. Quia aliàs deberent sponsi compelli ad Matrimonium ; sed Ecclesia illos non compellit , ut patet cap. *requisivit de spons.* ergo. *Prat.* Ad valorem Matrimonii sufficit traditio unius , & acceptatio alterius : ergo ad valorem sponsalium , sufficit promissio acceptata : ergo non requiritur repromissio. *Ad 1. R.* cogendos quidem esse per se loquendo , & ita decrevit Alex. III. cap. *ex litteris 2. de spons.* Quandoquè tamen id non expedire , ob graviora damna , frequenter inde evenire solita , ut ex Lucio III. laudatò cap. *Requisivit* , docet D. Th. a. 1. ad 2. *Ad 2. R.* disp. esse , quòd Matrimonium neutiquàm claudicare potest , secùs promissio ; adeòque acceptatio matrimonialis , est simul traditio ; acceptatio au-

tém promissionis , non continuò est repromissio , ob dicta.

917 Opp. 2. cont. 3. concl. Contractus , qui per alios fieri potest , non requirit discretionem in eis ad quos pertinet ; sed sponsalia fieri possunt per Parentes , utròque impuberum ignorante , ut habetur cap. 1. de *sponsal. impub.* ergo in illis non requiritur rationis usus , adeòque fieri possunt ante septennium. *Præt.* Ad Matrimonium non idem assignatur tempus puellæ , & puero : ergo nec utrique assignare debet septennium in sponsalibus , ad Matrimonium ordinatis. *Tandem :* Si aliqui ante septennium contrahant sponsalia , & post illud contrahant per verba de præsentis ante tempus pubertatis ; censentur verè desponsati ; sed non ex secundo contractu , quia tunc non intendunt sponsalia contrahere ; sed Matrimonium : ergo ex primò ; adeòque ante septennium possunt sponsalia contrahi.

918 Ad 1. R. cum D. Th. a. 2. ad 1. sponsalia impuberum à parentibus contracta , dependere à consensu filiorum , postquam usum rationis habuerint , ut habetur in eodem cap. ac proinde alter , vel uterque reclamare potest ; unde nihil tunc actum est : Quapropter septennium requiritur , vel ad contrahendum , vel ad confirmandum sponsalia. *Ad 2. R.* cum eodem ad 3. disp. esse quòd usus rationis , ad sponsalia exactus , simul advenit utrique sexui ; secùs aptitudo generandi , quæ ad matrimonium attenditur. *Ad ult. R.* quòd licet per secundum contractum in casu illo , non faciant Matrimonium ; ostendunt tamen , se ratam habere priorem promissionem , quæ ex secundo contractu accipit firmitatem. Sic S. D. ibidem ad 5.

919 Opp. 3. cont. id quod in 4. concl. diximus de ingressu religionis , nimirum , quòd sponsalia ex parte ingredientis non dirimat. Per professionem dissolvitur Matrimonium ratum : ergo & per ingressum , sponsalia ; hæc enim se habent ad Matrimonium , sicut novitatus ad professionem. N. conf. & prob. Argumentum enim à similitudine , non tenet in his quæ à jure positivo pendent , cujusmodi sunt hæc. Unde cum de ingressu religionis respectu sponsalium nihil

in Jure habeatur, benè verò de professione respectu Matrimonii rati; non licet ab uno ad alterum arguere.

DISPUTATIO II.

De Matrimonio ut Sacramento.

Resumimus hîc Ordinem D.Th. seu Magistri, & omis-
sâ consideratione Matrimonii, quatenus est in na-
turæ officium, quia nihil difficultatis ingerit; de illo ut Sa-
cramento differimus cum S. D. q. 42. ut inde absolutam
illius considerationem cum eodem à q.44. absolvamus.

DUBIUM UNICUM.

*Quæ sit hujus Sacramenti materia, & forma, &
quis Minister.*

920 **S**upp. 1. Matrimonium inter novæ Legis Sa-
cramenta numerandum esse, id enim SS. PP.
nostri, CC. & *universalis Ecclesiæ Traditio*, semper docuerunt,
ut ait Trident. in Procem. sess. 24. *Supp.* 2. institutum
fuisse hoc Sacramentum à Christo, vel in Canà Galileæ,
dùm præsentia suâ Nuptias honoravit Joan. 2. Vel dùm
abrogatâ lege repudii, ad primam ejus indissolubilitatem, &
unitatem Matrimonium revocavit Matth. 19. Vel demùm
post resurrectionem: Secundum tamen frequentius defen-
ditur, & probabilius censemus. *Supp.* 3. sic rectè diffiniri
hoc Sacramentum: *Signum sensibile gratiæ unientis personas
legitimè conjunctas ad individuum vitæ societatem.* Cujus dif-
finitionis bonitas constat ex dictis, & ex dicendis circa
quidditatem Matrimonii secundum se, seu absolutè confide-
rati. *Supp.* tandem, contractum in Matrimonio esse Sa-
cramentum tantùm, gratiam verò Sacramentalem, esse rem

& Sacramentum simul : quia contractus significat , & non significatur ; gratia e converso , significatur , & non significat : vinculum tandem , & significatur per contractum , & significat unionem Christi cum Ecclesia. His supp. fit

921 Prima concl. *Materia proxima hujus Sacramenti , est mutuus contrahentium consensus sensibilibiter expressus , ut traditio ; forma verò , ipse consensus , ut acceptatio.* Est D. Th. ferè com. & supponit , materiam remotam esse contrahentium corpora. *Prob. autem : Quia talis consensus modo explicatò , est materia , & forma contractus matrimonialis : ergo & Sacramenti , cum Christus non immutaverit contractum , sed eundem ad dignitatem Sacramentalem exegerit.* *Prob. ant. Nam consensus unius ut traditio , determinatur per consensum alterius , ut acceptatio est : In quovis autem contractu illud est materia , quod per formam determinatur ; & illud est forma , quod determinat : ergo . Unde utriusque contrahentis consensus est virtualiter duplex , habens sub una virtualitate rationem traditionis , & materiæ , & sub altera , rationem acceptationis , & formæ.*

922 Secunda concl. *Non Parochus , sed contrahentes ipsi sunt hujus Sacramenti Minister.* Est com. cont. Guliel. Paris. Canum , & Sylvium. Et constat , tum ex Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. affirmante , Matrimonia clandestina , quæ fiebant absente Sacerdote , fuisse valida , quandiù Ecclesia non fecit ea irrita. *Tum ex D. Th. non semel asserente , benedictionem Sacerdotalem non esse formam hujus Sacramenti , sed esse quoddam Sacramentale.* *Tum , quia soli contrahentes sunt Ministri Matrimonii in ratione contractus , nam soli ponunt materiam & formam , mutuòque se obligant : ergo & in ratione Sacramenti , ob dicta num. præcedenti.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

923 Opp. 1. cont. 1. concl. Ante Trid. & etiam nunc ubi illud non est receptum , sponsalia transeunt in Matrimonium per copulam carnalem maritali affectu habitam : ergo hæc posset esse materia , & forma Sacramenti , quod videtur absurdum. *Prat. Florent. in Decreto Eug. docet.*

re videtur, materiam, formam, & Ministrum, realiter distingui in quolibet Sacramento: ergo *Tandem*. Quia aliàs causa materialis, & efficiens coinciderent in eandem personam, cùm ipsi conjuges sint hujus Sacramenti Ministri: ergo. *Ad 1.* datò quòd tunc contractus matrimonialis esset Sacramentum, C. conf. Nec enim incòvenit, copulam illam, physicè acceptam, & in ratione signi sensibilis manifestativi consensùs, esse materiam & formam Sacramenti, quod sanè informe foret, si illa in peccato mortali fieret. *Ad 2.* N. ant. Nec enim id docet Concilium, sed solùm, quòd tribus illis constat quodvis novæ Legis Sacramentum. *Et datò ant.* nihil inde; unaquæque enim materia partialis divisim sumpta, realiter secernitur à forma partiali, quâ perficitur; tametsi copulatim & simul acceptæ, non distinguantur. *Ad ult.* N. conf. nam quod adducitur in antecedens non incòvenit, imò illud exigit natura talis contractûs, quò contrahentes mutuò se tradunt, ut patet exemplò se in servum vendentis, qui simul foret causa efficiens, & materialis illius contractûs.

924 *Opp. 2. cont. 2. CC. & PP.* vocant frequenter Parochos *Ministros* hujus Sacramenti. *Afferunt* præter. Matrimonium sanctificari benedictione Sacerdotali. *Præter.* quia alioquin contrahentes in mortali, dupliciter peccarent, nempe, indignè ministrando, & suscipiendo Sacramentum: ergo. *Ad 1.* R. Parochos vocari hujus Sacramenti Ministros, quòd solemnitatem dumtaxat, non quòd substantiam. Dicitur autem Matrimonium sanctificari benedictione Parochi, *negativè*, quatenùs si defuerit, etiam ante Trid. non fuisset Matrimonium sanctum, sed illicitum. Verba autem illa, quæ jussu Trident. profert, hunc habent sensum: *Egò tanquàm Ecclesiæ Minister vos ritè, & solemniter conjunctos declaro.* *Ad ult.* N. sequel. peccarent quidem ut recipientes; non ut Ministri, sicut dicitur de Laico baptizante in casu necessitatis. Sic post Sotum, & Th. Sánchez, respondetur frequenter cont. Basil. Pont.

925 *Inquires 1. An matrimonium inter absentes, per Procuratores, aut litteras contractum, sit verum Sacramentum?*

R. communiter *affirmativè* cont. Dur. Cajet. Canum, aliofque. Et meritò: Est quippè verus contractus, sicut & reliqui: ergo & Sacramentum; nec enim Christus mutavit, sed elevavit naturam contractûs matrimonialis. *Nec* fundamenta opposita urgent, cùm enim hoc Sacramentum sit contractus, solam moralem requirit inter contrahentes præsentiam: Baptismus autem, & pœnitentia, v. g. cùm non sint contractus, requirunt, quòd præsentia (expressa illis verbis, *Ego te baptizo, Ego te absolvo*) sit physica, adeòque conferri non possunt absenti. *Nec* inconvenit, contrahentes, gratiã quandoque recipere dormientes; sicut illam dormiendo reciperet qui baptizari, aut martyriũ subire desiderans, in somno baptizaretur, aut in odiũ fidei occideretur.

926 Inquires 2. *An ratio Sacramenti separabilis sit à matrimonio fidelium?* R. frequentius *affirmativè* cum Cajet. Victoria, & Canò, cont. Th. Sanchez, Texedam, Uvigant, alifque. Et meritò; nec enim datur Jus aliquod irritans contractum matrimonialem fidelium ex defectu intentionis conficiendi Sacramentum: non quidem *Naturale*, aut *Canonicum*, ut omnes fatentur: nec etiam *Divinum*, ratio enim Sacramenti, ad quam Christus evexit talem contractum, hunc substantialiter non immutavit. Potuit quidem Christus pro suo libito, sic contractum elevare ad rationem Sacramenti ut rationes istæ fierent inseparabiles; sed ita elevasse non constat. Imò oppositum suadet praxis judicialis Ecclesiæ, quæ nunquam separari jussit conjuges judæos baptizatos, quantumvis sæpè judicialiter constet, matrimonium contraxisse absque ulla Sacramenti intentione. *Fundamentum* autem Adversar. præfatæ elevationi innixum, probat quidem, separationem Sacramenti à ratione contractûs esse sacrilegam, sed non invalidam.

927 Inquires 3. *utrum Matrimonium possit denuò fieri Sacramentum per baptismi susceptionem, aut renovationem consensûs?* R. *negative*. Nec enim hoc Sacramentum stat in vinculo permanenti, sed in contractu actuali, qui neuti-quàm potest idem numerò per consensûs renovationem reproduci. *Dices*: Legitimum infidelium Matrimonium, sit

ratum per susceptionem baptismi : ergo fit Sacramentum, ratione cujus dicitur *ratum* inter fideles. N. *conf.* Matrimonium autem fidelium dicitur *ratum* in Jure *ratione Sacramenti*, id est , baptismi , quia hóc ipsò , quòd conjuges sint baptizati, habet illorum Matrimonium sacram illam significationem indissolubilis unionis Christi cum Ecclesia, adeòque evadit firmitus, & indissolubilius quàm antea.

DISPUTATIO III.

De Matrimonio , absolutè & secundum se considerato.

DUBIUM I.

Qualis requiratur consensus ad Matrimonii valorem?

928 **A**Nte resol. supp. 1. cum D. Th. q. 44. a. 3. tria in Matrimonio considerari, nempè, *causam* ipsius, seu consensum; *essentiam*, seu conjunctionem; & *effectum*, seu vitam communem in rebus domesticis. *Supp.* 2. matrimonium absolutè sumptum, sic rectè in Catech. Rom. diffiniri: *Viri & mulieris conjunctio inter legitimas personas, individuam vitæ consuetudinem retinens.* Dicitur *conjunctio*, quia Matrimonium in facto esse, essentialiter consistit in vinculo illo permanenti, quò conjuges formaliter sunt uniti, ortò ex mutua traditione; ad differentiam vinculi sponsalicii ex promissione orti, ideòque additur *maritalis*. Reliquæ particulæ indicant conjunctionis *subjectum* ab omni impedimento dirimente liberum, & *indissolubilitatem*. *Supp.* tandem, ad vinculum, seu essentiam Matrimonii, requiri mutuam contrahentium consensum: hunc tamen solus Deus supplere potest, ob supremum & independens dominium in omnium hominum corpora & animos, quò
ulus

usus fuit in Matrimonio Osee, juxta D.Th. 1.2. q.100. a. 8. ad 2. His supp. fit

929 Prima concl. *Consensus ad valorem Matrimonii requisitus, debet esse verus & non fictus, plenè deliberatus, signis exterioribus expressus, & ab omni coactione seu metu gravi liber.* Prima p. constat, quia sine vero consensu non fit verus contractus. Secunda etiam, quia id exigit gravitas obligationis seu vinculi matrimonialis. Tertia autem, quia debet utrique parti innotescere, ut acceptari possit. Quòd si Deus per se, vel per Angelum, mutuum internum consensum contrahentibus manifestaret, esset æquivalenter expressio humana, adeòque sufficeret; quidquid PP. Salman. aliique dicant. Quarta demùm p. constat ex cap. *Veniens de sponsalibus*, & aliis, in quibus irritatur contractus matrimonialis sic iníitus, quantumvis aliàs jure naturæ validus. Vide sis tom.2. à N.206. Et hinc habetur, matrimonia coacta, valida esse inter infideles, si nullum jus Civile ea apud ipsos irritet, cum Canonico non subdantur.

930 Secunda concl. *Ad valorem Matrimonii, sufficit consensus conditionatus, si conditio sit de presenti, vel præterito, eaque subsistat, quantumvis inhonesta sit, modò naturæ aut fini Matrimonii non repugnet.* Sic D.Th. q. 47. a. 5. Conditio autem repugnat naturæ aut fini Matrimonii, si adversetur *proli, fidei, aut Sacramento*, quæ sunt tria Matrimonii bona. Per *prolem* intelligitur legitima prolis generatio, & recta educatio: Per *fidem* verò, fidelitas conjugalis. Per *Sacramentum*, indissolubile Matrimonii vinculum. Porrò hujusmodi conditiones Matrimonio repugnantes, illud semper irritant, licèt sint de futuro, ut habetur ex cap. *finali de conditionibus appositis*, ubi dicitur, Matrimonii contractum effectu carere, si alter dicat alteri, *contraho tecum, si prolis generationem evites; vel donec inveniam aliam, honore vel facultatibus ditiozem: aut si pro questu adulterandam te tradas.* Quia nempe, primum repugnat fini Matrimonii: Secundum, ejus indissolubilitati: Tertium autem, ejus sanctitati, & fidei.

931 Tertia concl. *Si conditio adjuncta sit de futuro, &*

necessaria, non irritat; si impossibilis, censetur non apposita; si contingens, suspenditur valor Matrimonii usque ad conditionis eventum: Et tunc non requiritur novus consensus. Prima p. constat, quia talia futura, ut Solem oriri cràs, sunt præsentia in causis suis, ut ait D. Th. ubi suprà. Secunda verò p. habetur cap. *Si conditiones*, ubi dicitur, quòd tales conditiones debent pro non adjectis haberi, in foro scilicèt externo, secùs in foro conscientiae, si consensus desit, ut si quis illum verè tali conditioni alligare velit. Tertia p. liquet, quia sic contrahens, non habet animum tradendi potestatem sui corporis, donec adimpleatur conditio, adeòque talis contractus ante conditionis purificationem, est quidem matrimonialis, sed quia valor est in suspenso, sortitur de præsenti vim sponsalitiu, ut docet D. Th. Ultima demùm p. est satis frequens cont. Sotum, Suar. Pontium, Gonetum, aliosque. Et constat paritate aliorum contractuum, ut emptionis, & venditionis, sic initorum; & novum consensum non desiderantium ad sui valorem, purificatâ conditione. In ratione autem Sacramenti, erit validus præsatus contractus, dùm verificatio conditionis, sensibiliter notificabitur inter contrahentes: Nec reiteranda est tunc præsentia Parochi & testium, ut S. Pius V. & Clem. VIII. declararunt, teste Prosperò Fagnanò.

932 Quarta concl. *Ad valorem Matrimonii, non requiritur consensus explicitus in copulam conjugalem, sed solum implicitus.* Sic D. Th. hìc q. 48. a. 1. & 3. p. q. 29. a. 2. Et quoad 1. p. est com. cont. Gratianum, & constat, tum quia cùm copula carnalis non sit de essentia Matrimonii, potest esse consensus in istud, sine consensu saltèm explicito in illam. Tum, quia Beatissima Virgo sine tali consensu, imò cum opposito, verum contraxit Matrimonium. Tum, quia contrahens Matrimonium cum explicita intentione ingrediendi Religionem ante illius consummationem, non habet explicitum consensum in copulam, sed contrarium. Quoad 2. verò p. etiam est com. quamvis aliqui solis vocibus dissentiant. Prob. autem rat. D. Th. quia carnalis copula continetur implicite, sicut effectus in causa, in jure seu potestata-

state ad carnalem copulam: ergo consensus implicitus in tale jus, est consensus implicitus in copulam.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

933 Opp. 1. cont. ult. p. concl. Quia aliàs fidelis contrahens ex metu gravi, reus esset mendacii, & sacrilegii: Mendacii quidem, quatenus dicit, *Accipio te in meam*, quod non intendit: Sacrilegii verò, quatenus utitur forma Sacramenti istud non intendens. *Prat.* Matrimonium ex metu gravi (injustè illatò) contractum, attentò naturæ jure, est validum, ob dicta tom. 2. N. 210. ergo nequit per Jus positivum irritari, cùm hoc nihil possit in illud. *Ad 1.* N. ant. Nec enim est mendax, nam verba illa non significant tunc quod sonant; sed more psittacorum proferuntur, ad evasionem mali imminentis. *Nec* est sacrilegus, quia taliter prolata verba illa, non habent rationem formæ. *Ad 2.* dist. conf. nequit irritari jam factum, C. faciendum, N. Potest enim Jus positivum apponere contractui certas conditiones, quibus non stantibus, nec subsistat ipse contractus, ut patet de præsentia Parochi & testium: *Nec* propterea Jus positivum dominatur *Naturali*, cùm istud se habeat quoad hoc permissivè, sicut circa bonorum divisionem, & similia.

934 Opp. 2. cont. 1. p. ultimæ concl. Contractus matrimonialis per se primò versatur erga copulam, cùm ex natura sua ordinetur ad prolis procreationem, ad quam copula est medium necessarium: ergo necessariò requirit expressum in copulam consensum, sicut quilibet contractus, in suum primarium objectum. *Prat.* cont. 2. p. Beatiſſ. Virgo, quæ verum contraxit Matrimonium, nullum habuit consensum implicitum in copulam, aliàs peccasset cont. Virginitatis votum, cui non solum nubere adversatur, sed & velle nubere, juxta Aug. *Prat.* Dominium corporum distinguitur ab usu, potestque ab isto separari: ergo possunt conjuges in tale dominium consentire, quin implicitè consentiant in usum seu copulam. *Ad 1.* N. ant. objectum enim talis contractus, non est copula, sed dominium corporum in ordine ad illam, adeoque non re-
qui-

quiritur expressus consensus in copulam, sed sufficit implicitus.

935 Ad 2. N. ant. Ad prob. N. sequel. *Tum*, quia ut ait D. Th. 3. p. q. 28. a. 4. Mater Dei, antequàm desponsaretur, non absolutè vovit virginitatem, sed sub conditione, si Deo placèret. Ubi autem acceptò sponsò, hoc ei innotuit, simul cum eo absolutè virginitatem vovit antequàm ab Angelo annuntiaretur. *Tum*, quia etiamsi antea absolutè vovisset, certificata tamen erat per revelationem, nullum ex Matrimonio virginitati suæ præjudicium imminere, ut ait S. D. in 4. d. 30. q. 2. a. 1. qq. 2. ad 3. Ad 3. N. conf. quia tale dominium est essentialiter jus ad copulam, quæ in illo tanquàm effectus in causa continetur; adeoque prorsus repugnat, conjuges consentire in tale dominium, quin implicite consentiant in copulam. *Ut alia argum. diluas*, nota ex D. Th. hic q. 48. a. 1. ad 3. quòd si Mulier dicat Viro, *Consentio in te, ut non cognoscas me*, non est consensus matrimonialis, quia illa conditio explicita, non solum actui, sed potestati contrariatur copula carnalis; ideoque est contraria Matrimonio: Votum autem virginitatis, non contrariatur potestati carnalis copulæ, sed actui solum: adeoque cum illo stat contractus matrimonialis, nisi deducatur in pactum.

DUBIUM II.

Utrum Matrimonium, absolutè sumptum, sit jure nature, seu ab intrinseca sua natura, indissolubile?

936 **A**Nte resol. supp. ut certum apud omnes, matrimonium, etiam non consummatum, à prima sui institutione fuisse indissolubile jure divino, ut constat ex illo Gen. 2. *Propter hoc relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Quæ verba nomine Dei ab Adam fuisse prolata, significavit

vit Christus Matth. 19. ubi illa non in Adam, sed in Deum retulit. Et declarat Trid. sess. 24. initiô. Et cùm illa protulerit Adam antequàm cognoverit Hevam; intelligenda etiam sunt de matrimonio non consummato. *Quamvis* autem tempore Legis scriptæ, fuerit dispensatum in hoc præcepto per repudii libellum; in Lege tamen Evangelica, fuit illud in pristinum vigorem restitutû à Christo, dum Matth. 19. subjunxit: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Unde Apost. 1. Cor. 7. *Præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere; quòd si discesserit, manere innuptam, &c.* Hoc supp.

937 Concl. est affirm. expressa D. Th. hìc q. 67. a. 1. & 3. cont. Gen. c. 123. Et ferè com. cont. nonnullos diversimodè illam negantes. *Prob.* autem 1. ex dictis N. præced. nam præceptum illud divinum de indissolubilitate matrimonii, non fuit positivum; nam præter illud de esu pomi, nullum præceptum merè positivum imposuit Deus homini in Paradiso, juxta omnes: ergo fuit naturale, seu Dei ut Authoris naturæ instituentis matrimonium. *Prat.* Cap. finali, de *conditionibus appositis*, dicitur, esse contrà substantiam matrimonii conditiones oppositas illius perpetuitati. *Prat.* Dissolutio matrimonii opponitur rectæ educationi prolis, in qua hujus bonum, à Matrimonio per se primò inspectum, consistit. *Quòd* si oppositum quandòquè eveniat, id erit per accidens, sicut & quòd matrimonium non consummetur. *Profectò:* Matrimonio potiùs adversatur dissolutio, quàm Polygamia, quæ tamen contra illius naturam esse, nullus ambigit. *Tandem:* In essentiali diffinitione matrimonii secundum se, suprà ex Catechis. laudatâ, ponitur indissolubilitas ejus. Et idem videre est in diffinitione Magistri, à nemine non receptâ: ergo.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

938 Opp. 1. In præceptis juris naturæ nequit Deus dispensare, adeòque multò minus Papa; sed matrimonium *ratum* dissolvitur autoritate Dei per professionem religiosam; & *consummatum* inter infideles, per conversionem alterius ad fidem, & olim inter Judæos, per libellum re-
pu-

pudii ex Dei dispensatione: Plures item Papæ dissolverunt matrimonia *rata*: ergo. *Dist. maj. quoad 1. p.* Nequit Deus dispensare propriè, C. impropiè, subdist. in præceptis primæ tabulæ, & in aliquo secundæ, C. in reliquis, N. Solutio constat ex dictis tom. 3. à N. 24. ad 33.

939 Solùm addendum circa libellum repudii, quòd per illud licitè & validè dissolvebatur matrimonium, ut jam communiter defenditur, & expressè docet D. Th. in cap. 19. Matth. quamvis in 4. sent. dubius hæserit, ob reverentiam propugnantium frequentius tunc oppositum. Et ratio favet. *Tum*, qui Judæi nunquàm de illo reprehenduntur in Scrip. *Tum*, quia Deut. 24. concedebatur fœminæ repudiatae facultas alteri nubendi: Imò, hóc defunctò, non licebat, illam à primo viro iterùm recipi; quæ stare non possent, si repudium non fuisset validum & licitum. *Nec* obstat, quòd locò Deut. mulier repudiata dicatur *polluta*, & *abominabilis facta coram Deo*; intelligitur enim de pollutione, & abominatione solùm *legali*, qualis erat tangentis mortuum v. g. *Nec* etiam obstat, quòd Matth. 19. dixerit Christus, repudium fuisse permissum Judæis, *ob duritiam cordis eorum*; solùm enim innuit occasionem permissionis, & quia illa prava erat, hanc revocat, quam nec debebat in nova lege continuari.

940 Ad id quod in minori additur de praxi quorundam Pontificum, qui in matrimonio ratu dispensarunt. R. dispensasse quidem *de facto*, opinantes, se posse dispensare; & probabiliorem judicantes opinionem id asserentem. Sed hoc non obstat, quominus opposita omnium ferè Theologorum sententia, appareat nobis probabilior, & vera: Praxes enim Pontificum, à Successoribus aliquandò revocatas esse, tanquàm minùs rectas, constat ex cap. *Licet de sponsa duorum*, ubi Pontifex statuit, matrimonium ratum non solvi per subsequens consummatum; *quanquàm* (inquit) *aliter à quibusdam Antecessoribus nostris fit aliquandò judicatum.*

941 Objectæ autem praxi opponimus perennem aliorum Pontificum praxim per 14. sæcula ante Martinum V. qui

qui primus omnium dispensasse fertur : Imò & quorundam Martini Successorum , ut Innocentii VIII. Adriani VI. S. Pii V. aliorumque , palàm asserentium , talem facultatem in se non agnoscere : Illud tandem Innocentii III. cap. 1. *de conv. r. s. conjugat.* Ex quo matrimonium inter legitimas personas contrahitur ; in nullo casu , illis viventibus , dissolvi potest ; nisi fortè secùs , fuerit ex revelatione divina. Ubi ly contrahitur evincit , sermonem esse de omni legitimo matrimonio , quantumvis non consummatò. *Ecquis* autem non præferat Pontificiam decisionem quorundam Pontificum factis ? Verbò igitur dicimus , laudatos Pontifices dispensare , quidem *de facto* , non *de jure*. Quod si de jure dispensasse demus ; facta tecta nihilominùs maneret conclusio. Id enim egissent autoritate Dei , dispensare potentis modò supradictò , ut opinio illa (cui non assentimus) docet. Videtis tom. 2. N. 602.

942 Opp. 2. *Omnis res per quascumque causas nascitur , per easdem dissolvitur* , ut habet Regula juris in 6. sed vinculum Matrimonii nascitur ex mutuo contrahentium consensu : ergo. *Prat.* Cæteri humani contractus mutuò contrahentium consensu dissolvi possunt : ergo & matrimonialis. *Ad 1. R.* Regulam illam multas habere exceptiones , ut dicit Glossa , & locum non habere in rebus naturâ suâ indissolubilibus. Et argumentum probat nimis , nimirum , posse Matrimonium consummatum dissolvi mutuò conjugum consensu : Item , votum solò voventis libitò posse dissolvi. Et alia id genus , in quibus instatur. *Ad 2. R.* disp. esse , quòd solus contractus matrimonialis per se ordinatur ad finem ex natura sua exigentem indissolubilitatem , juxta dicta suprâ.

943 Opp. 3. illud Christi cap. 19. Matth. *Quicumque dimiserit uxorem suam , nisi ob fornicationem , & aliam duxerit , mæchatur* : ergo si uxor fornicetur , potest dimitti , & alia duci , adeòque ob fornicationem dissolvitur Matrimonii vinculum , quod proinde non est naturâ suâ indissolubile. N. conf. exceptio enim illa , *nisi ob fornicationem* , non afficit totam sententiam , sed solàm primam ejus partem , scilicet ,

cet, uxoris dimissionem five separationem quoàd thorum, ut docet D.Th. hìc q. 62. a. 5. ad 4. communiter receptus: unde sensus est, *Quicumque dimisserit uxorem suam quoàd thorum (quod facere non potest in perpetuum, nisi ob illius fornicationem)* &c. R. 2. ex Aug. lib. de adulterinis conjugis, *ly nisi* non sumi *exceptivè*, sed *negativè*, ut sensus sit, *Quicumque dimisserit uxorem suam non lapsam in adulterium*, &c. Inde autem malè infertur, quod si illa adulteraverit, liceat marito eam dimittere, & aliam ducere: hoc enim est arguere ab opposito antecedentis, ad oppositum consequentis. *Nota* hìc, quòd error ille de dissolubilitate vinculi matrimonialis, ob alterius fornicationem, licèt vulgò tribuatur Ambrosio; immeritò tamen, quia intrusus fuit scriptis ejus à pravis hominibus, ut ait D. Th. super cap. 7. 1. ad Cor. Id quod multis suadet Natal. Alex. cap. 1. de Matrim. a. 7. In illum inciderunt ex Catholicis, Cajet. & Cathar. Sed ante Tridentini proscriptionem.

944 Inquires: *An Matrimonium inter baptizatos, sit indissolubilius Matrimoniò non baptizatorum?* R. affirmativè: est quippè ulteriùs indissolubile, *quatenùs est signum perpetuæ conjunctionis Christi & Ecclesiæ*, ut ait D. Th. hìc q. 67. a. 1. Quæ quidem sacra supernaturalia significatio, est intrinseca ex Christi institutione omni baptizatorum Matrimonio, etiam non consummato, utpotè illi conveniens ratione Sacramenti Baptismi, quod est Sacramentum fidei: Unde Ephes. 5. de omni fidelium Matrimonio indistinctè & generatim dicit Apost. *Hoc Sacramentum magnum est, ego autem dico, in Christo & Ecclesia*, id est, propter unionem Christi cum Ecclesia, quam significat. Quòd si Matrimonium fuerit consummatum; majorem adhuc sortitur indissolubilitatem, quia tunc ulteriùs significat hypostaticam unionem Verbi cum humanitate.

945 *Ultrà* præfatas sacras significationes, habet & tertiam Matrimonium baptizatorum, nempè unionis Dei cum anima per gratiam; sed hæc separabilis est à tali Matrimonio, utpotè solùm illi conveniens ut Sacramento, & in fieri; significatio autem unionis hypostaticæ, separabilis etiam

etiam est à tali Matrimonio, utpotè soli consummato conveniens: Restat ergo, quòd sola significatio perpetuæ conjunctionis Christi ut sponsi cum Ecclesia per dilectionem & fidem, est omninò inseparabilis à vinculo matrimoniali baptizatorum, adeòque convenit illi, quantumvis per accidens non fuerit Sacramentum in suo fieri, nec enim competit illi ratione Sacramenti *Matrimonialis*, sed *Baptismi*, juxtà dicta N. 905.

DISPUTATIO ULTIMA.

De Impedimentis Matrimonii.

946 **I**mpedimenta Matrimonii, alia sunt *impedientia tantum*, quæ scilicèt Matrimonium reddunt solummodo *illicitum*: alia verò *dirimentia*, quæ insuper reddunt illud *invalidum*. Impedientia tantum, licèt olim plura fuerint, nunc tamen non extant nisi 4. hoc versu comprehensa: *Sacratum tempus, vètitum, sponsalia, votum.* *Sacratum tempus* dicitur, clausum à Dominica 1. Adventûs usque ad Epiphaniam, & à Feria IV. Cinerum usque ad octavam Paschæ inclusivè: quò tempore Tridentinum sess. 24. cap. 10. prohibet *solemnitates Nuptiarum; ut Nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Vètitum* Ecclesiæ, est, prohibitio facta ob justam causam, ab Episcopo, ejus Vicario, vel etiam à Parocho, de non contrahendo cum certa persona. *Sponsalia*, scilicèt, validè contracta, nec legitimè dissoluta. *Votum*, scilicèt, simplex votum castitatis in seculo servandæ, ingrediendi Religionem, non nubendi, aut Sacros Ordines suscipiendi.

947 Impedimenta dirimentia, duodecim olim numerabantur, his versibus expressa,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen;

Cultûs disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,

Si

Si sis affinis, si fortè coire nequibis.

Quibus duo addita sunt à Trident. nimirum, *Clandestinitas, & Raptus.*

Si Parochi & duplicis desit præsentia testis,

Raptave, sit mulier, nec pari reddita tuta.

Duodecim priora optimè declarantur à D.Th. hìc q. 50. a. 1. Matrimonium enim impediri potest nè validè fiat, vel ex parte contractûs, aut ex parte contrahentium. Ex parte contractûs, cum fieri debeat per consensum liberû, qui tollitur per ignorantiam & coactionem, impediunt *error & vis*. Ex parte autem contrahentium, potest quis impediri, vel *simpliciter*, vel *respectu alicujus personæ*: Si simpliciter, id non potest esse nisi quia impeditur à matrimoniali actu; & hoc, vel quia omninò non potest, unde *impotentia coeundi*: vel quia liberè non potest, unde *servitutis conditio*: vel quia licitè non potest, quatenus obligatur ad continentiam, aut ex officio suscepto, unde *Ordo*, aut ex voto emisso, unde *votum*: Si autem impeditur à Matrimonio non *simpliciter*, sed *respectu alicujus personæ*; vel hoc est, quia jam conjugatus est, unde *ligamen*: vel quia deest proportio ad alteram personam; & hoc, aut propter nimiam distantiam, unde *Cultûs disparitas*: aut propter nimiam propinquitatem, unde *cognatio, affinitas, & honestas*: Vel postremò, ob indebitam conjunctionem ad ipsam, unde *crimen adulterii*, prius cum ipsa commissi. *Hæc* in summa D.Th. & quidem præclarissimè. Quæ autem circa hujusmodi impedimenta speciatim discutienda occurrunt, sequentibus dubiis breviter resolvemus. Sit igitur

DUBIUM I.

De singulis Impedimentis dirimentibus summam.

948 **P**rimum impedimentum dirimens Matrimonium, & quidem naturæ jure, est *error* circa personam, ut si putans ducere Cajam, ducat Titiam, seu error sit *antecedens*, seu *concomitans*, uterque enim tollit volun-

luntarium essentialiter exactum ad contractum matrimoniale. *Jacob* autem (ut objectioni occurrat) verè quidem contraxit cum *Lia*, sed non dùm credidit esse *Rachelem*; sed quando, detectò errore, adhuc ipsam voluit. Sic etiam valida quidem fuit (juxta *August.*) benedictio illa *Jacob*, sed tunc, cùm cognitâ fraude, ipsam ex divinò instinctu ratificavit *Isaac*. Error autem solius qualitatis quantumvis *antecedens*, non dirimit jure naturæ Matrimonium, ut si falsò credatur nobilis, dives, virgo: Nec enim tollit voluntarium circa substantiam contractus conjugalis: Nisi fortè contractus fuerit conditionatus circa qualitatem, ut si dicatur, *contraho tecum, si sis nobilis, &c.* aut licèt sit absolutus, directè tamen feratur in ipsam qualitatem; ut si dicatur, *contraho cum filia Regis*, nec fit: Tunc enim nullus est consensus in illam personam; adeoque error qualitatis transit in errorem personæ.

949 Secundum est *Conditio* servilis ignorata, quantumvis vincibiliter, si pars altera sit libera. Sic enim habetur in *Jure Can.* cap. *Si quis ingenuus* 29. q. 2. & cap. *Ad nostram*, de *conjugio servorum*. Non tamen dirimit jure naturæ, cùm sit tantùm error circa qualitatem personæ: nec servitus impedit totaliter usum matrimonii, cùm non sint de se incompatibiles. Tertium est *votum solemne castitatis* in Religione approbata, aut *Sacris Ordinibus* annexum, ut constat ex *Trident. Sess. 24. can. 19.* sic diffiniente: *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse . . . anathema sit.* Eandem vim habet *votum simplex castitatis*, quod in *Societate Jesu*, absolutò tyrociniò, emittitur, ex *Bulla Gregorii XIII.* quæ incipit, *Ascendente Dominò*. Quò autem jure dirimat solemne monachale votum, dub. seq. resolvemus.

950 Quartum est *Cognatio*, quæ triplex est; *naturalis*, *spiritualis*, & *legalis*. *Naturalis* seu *Consanguinitas*, est, *Vinculum personarum ab eodem stipite descendantium, carnali propagatione contractum*. Quæ quidem in linea recta dirimit in quocumque gradu: in transversali seu collaterali, usque ad quar-

quartum inclusivè. Quò autem jure? dub. seq. differemus
In linea recta tot sunt gradus, quot numerantur personæ,
 non numeratò stipite, seu personâ illa à qua initium duci-
 tur: Hinc, pater & filius contingunt se in primo; Avus &
 nepos, in secundo, & sic deinceps. *In linea autem trans-*
versa, personæ æqualiter distantes à communi stipite, tot
 gradibus adinvicem distant, quot à stipite recedunt. Hinc,
 fratres, & sorores, sunt in primo gradu: Consobrini, in
 secundo, & ita deinceps. Quòd si inæqualis sit distantia, in
 illo gradu censentur ab invicem distare, quò remotior re-
 cedit à communi stipite: Unde si unus sit in quinto gradu,
 alter in quarto, non erit opus dispensatione ad contrahen-
 dum Matrimonium.

951 *Cognatio spiritualis*, est, *propinquitatis orta ex Bap-*
tismo, vel Confirmatione: quæ post Trid. sess. 24. de reform.
 Matr. cap. 2. tantùm contrahitur inter baptizantem, aut
 confirmantem, & paternos ex una parte; & inter baptiza-
 tum, aut confirmatum, & illius patrem & matrem, ex altera:
 quod Hispanè sic vulgò exprimitur: *entre los tres de*
afuera (si duo sint patrini) *y los tres de dentro*. *Cognatio*
demùm legalis est propinquitatis orta ex adoptione, & diri-
 mit matrimonium inter adoptantem, hujusque uxorem, &
 filios ac nepotes usque ad quartum gradum; adeoque cen-
 setur, quoad hoc, impedimentum perpetuum: & inter
 adoptatum & proles naturales, ac uxorem adoptantis. Hæc
 tamen cognatio adoptati ad proles adoptantis, cessat per
 mortem adoptantis, aut emancipationem adoptati.

952 Quintum est *crimen*. Duo autem sunt crimina di-
 stincta à raptu, Matrimonium dirimentia. *Primum est ho-*
mucidium, quò ex duorum conspiratione, alterius conjux
 occiditur, ut postmodùm Matrimonium inter se contra-
 hant: cap. *Laudabilem de conversione infidelium*: Vel quò,
 post admissum adulterium, vir aut fœmina, etiam sine præ-
 via alterius conspiratione, conjugem interficit, intentione
 contrahendi Matrimonium cum parte superstite. Quòd si
 aliò sine, quàm contrahendi inter se, mors illata sit; non
 dirimetur Matrimonium. *Alterum crimen est adulterium*
 sic

fic commissum, ut adulteri, quantum in se est, vel Matrimonium ineant, vivente comparte: Vel saltè fidem sibi præstent de Matrimonio inter se, mortuâ comparte, ineundò.

953 Sextum est *disparitas cultûs* seu Religionis: quæ dirimit Matrimonium inter baptizatum & non baptizatum, & econtra; idque jure tantùm Ecclesiasticò, seu scriptò, seu per universalem consuetudinem introductò. *Fatendum* tamen est, tale conjugium esse illicitum, tum jure naturali, si adsit (ut ferè semper adest) periculum subversionis conjugis fidelis, pravæ educationis prolis, & rixosæ cohabitationis domesticæ. Tum jure divinò positivò, cum sit prohibitum propter idem periculum, non modò in Legge Veteri, Exodi 34. Deut. 7. & 3. Reg. 11. sed etiam in Novâ, 1. ad Cor. 7. & 2. ad eosdem 6. juxta Amb. Ansel. D.Th. pluresque alios ibidem. *Nec* obstat exemplum Cæciliæ, Monicæ, Clotildis, aliarumque Sanctiss. Mulierum, quæ cum viris non baptizatis nupserunt: Dicendum enim est, vel respectu illarum non fuisse præfatum periculum, ut credibile est: Vel ignoranter invincibiliter id eas egisse, ob consuetudinem tunc invalentem, quam Cyp. & Aug. testantur.

954 Matrimonium autem fidelis baptizati cum hæretica, & econversò, validum quidem est, cum nullò jure irritetur; illicitum tamen est, tum jure naturæ, si sit periculum subversionis, &c. tum Ecclesiasticò. Licitum nihilominus esse poterit, si, cessante memoratò periculò, adsit Pontificis dispensatio, justa de causa, ut ad pacem inter Principes stabiliendam, aut si spes affulgeat conversionis conjugis hæretici ad fidem, & id genus. *Nec* obstat, quòd fidelis tunc ministraret Sacramentum notoriè indignò: *Cooperaretur* prætereà sacrilegio hæretici indignè illud suscipientis, quod nunquam licet. *Non* inquam, obstat, quia hoc Sacramentum non exigit Ministrum consecratum: Unde sicut proptereà potest conjux illud absque sacrilegio *indignè*, seu in mortali existens, ministrare, quamvis non suscipere: sic & potest ministrare illud *indignò*.

Nec tunc cooperatur sacrilegio hæretici, quia utitur jure suo, & hæreticus potest & tenetur Sacramentum dignè suscipere, ritè se disponendo, suscipiendo fidem, & contemendo de peccatis: quemadmodùm licet, urgente necessitate, petere mutuum ab usurario, quem petens scit, non daturum absque usura.

955 Septimum est *Vis*, coactio, seu metus gravis, injustè incussus in ordine ad extorquendum consensum Matrimonii. *Injustè* autem incutitur à persona privata: quòd si à Judice legitimè incutiat, non dirimit. Vide supra N. 907. *Octavum* est *Ordo Sacer*, ex Ecclesiæ constitutione dirimens; sed aliter apud Latinos, quam apud Græcos, seu Orientales: nam apud istos, dirimit ex sua tantùm vi; apud Latinos verò, etiam ex voto continentiae annexo, quod emittitur ipsâ Ordinis Sacri susceptione, etiamsi verba non intercedant: Quòd si quis dùm initiatur, malitiosè nollet votum emittere, maneret nihilominus inhabilis ad contrahendum Matrimonium, ex vi Ordinis Sacri, sicut apud Græcos; quia Ordo Sacer dirimit præcisivè à voto. *Hinc* apud Græcos, Ordo non impedit usum Matrimonii priùs contracti, secùs apud Latinos, nisi quis, ignorante, aut contradicente uxore, initiaretur; quia non debet ex hoc ei præjudicium generari. Sic D.Th. hìc q. 53. a. 3.

956 Nonum est *Ligamen* seu vinculum prioris conjugii, quantumvis non consummati: & dirimit jure naturali, & divinò positivò; quia permissio illa polygamiae, & repudii, à Deo olim indulta, sublata est à Christo in Lege Evangelica, & Matrimonium redditum est *monogamum*, ac indissolubile, sicut erat ex prima sui in Paradiso institutione, ut non semel dictum est. *Ut* autem conjux superstes possit novas nuptias inire; requiritur, quòd *certum nuntium* accipiat de morte conjugis, ut decernitur cap. *In presentia de Sponsal.* *Decimum* est *Honestas*, seu *Justitia publicæ honestatis*. Quæ oritur, tum ex sponsalibus validis, de qua diximus supra N. 883. Tum ex Matrimonio rato, etiam invalidò, modò non sit invalidum defectu consensùs, quia tunc non oritur hoc impedimentum, ut deciditur cap. unicò de

Sponsal. in 6. ubi nomine *Sponsalium* venit etiam Matrimonium ratum. Hæc autem honestas dirimit usque ad 4. gradum inclusivè, ut constat ex Bulla S. Pii V. incipiente, *Ad Romanum*.

957 Undecimum est *Affinitas*, seu propinquitas personarum orta ex copula carnali, sive licitâ, sive illicitâ. Quæ provenit ex licita seu conjugali, dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum inclusivè; quæ autem provenit ex illicita, jure novô Trid. sess. 2. c. 4. solû dirimit usque ad secundum inclusivè. *Affinitas* non parit affinitatem: unde, & possunt duæ sorores Matrimonium contrahere cum duobus fratribus: Et filia uxoris ex alio Matrimonio, cum filio mariti ex alio pariter conjugio, &c. *Duodecimum* est *Impotentia* ad copulam carnalem. Quæ, si sit perpetua, & conjugium antecedit, undecumque oriatur, Matrimonium dirimit jure naturæ; secùs si superveniat Matrimonio, quia cum istud ex natura sua sit perpetuum, si semel est validum, semper est validum. Si autem dubitetur, an impotentia sit perpetua, vel tantùm temporalis? Matrimonium non dirimit, sed datur à Jure conjugibus triennium ad experientiam bonâ fide faciendam: Quò elapsô, si adhuc duret, censetur perpetua, & Matrimonium dirimit.

658 Tertiumdecimum est *Clandestinitas*: Per quam non intelligitur defectus denuntiationum, sed præsentia Parochi & duorum saltèm testium. Hæc autem præsentia debet esse humana, debent enim advertere, & scire quid agatur, Parochus quidem, ut Minister Ecclesiæ; testes autem, ut de re gesta testimonium ferre valeant: Unde nullus esset contractus, si forent amentes, ebrii, aut dormientes. Si Hispanus v.g. diverteret in Angliam ut ibi clandestinè contraheret, invalidè contraheret, ut post Sacram Congr. declaravit Urb. VIII. 14. Augusti 1627. Nota autem, quòd Ecclesia ex justissimis causis, matrimonia clandestina semper detestata est, atque prohibuit, ut ait Trident. sess. 24. cap. 1.

959 Ultimum est *Raptus* seu *violenta fœminæ remittentis abductio*: Quæ jure novô Tridentini sess. 24. cap. 6. dirimit Matrimonium inter raptorem, & raptam, etiam post rap-

tum consentientem, quandiu in raptoris manet potestate. Quòd si à raptoe separata, & in loco tuto ac libero constituta, consentiat; validum erit Matrimonium. Raptor tamen, & eum auxiliantes, subjacent excommunicationi aliisque pœnis, de quibus Trid. locò cit. Tenetur præterea raptor ut ibidem decernitur, raptam dotare, sive eam ducat in uxorem, sive non. Ex dictis resol. 1. quòd si puella volens, (sed invitis parentibus) abducatur, non est raptus dirimens: quamvis si volens à raptoe cognoscatur, erit raptus species luxuriæ, ob injuriam illatam parentibus. Nec amplius docet D. Th. 2. 2. q. 154. a. 7. quidquid Hennus conetur. Resol. 2. Matrimonium dirimi, quantumvis non hujus, sed libidinis causâ rapiatur fœmina; quia non definit esse verus raptus, adeòque comprehendi videtur decretò Tridentini. Quòd si non vi, sed dolò abducatur; non erit raptus, sed seductio.

DUBIUM II.

An votum solemne castitatis monastica, jure nature dirimat Matrimonium.

660 **C**Oncl. est affirm. frequentior inter Theol. & quasi illorum propria, illam quippè tenent Altifiod. B. Alb. Mag. Alensis, D. Th. D. Bonav. atque alii hujus classis, qui (inquit Sotus) pro constitutissimo semper hoc habuerunt. Quibus, præter ferè omnes Thomistas, subscribunt Maldonatus, Valentia, aliique RR. contra Canonistas, & plures Theol. quibus ex nostris adhærent Cajet. Sylv. Palud. Araujo, & novissimè Ludov. Fliegen. Prob. autem 1. ex cap. Cùm ad Monasterium, ubi Innoc. III. ait: *Abdicatio proprietatis, sicut etiam custodia castitatis, adeò annexa est Regule Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex possit indulgere.* Cui decisioni adeò firmiter adhæsit D. Th. 2. 2. q. 88. a. 11. ut dixerit, oppositum esse ignorantiam quorundam Juristarum, *Licet quidam Jurista* (in-

(inquit) *ignorantè contrarium dicant*: Possent autem Papa dispensare, si ex solo jure Canonico matrimonium dirimeret: ergo.

961 Quantum hæc decretalis Decisio torqueat Adversarios, vel ipsa occurrendi diversitas manifestè indicat Respondet imprimis Dur. Pontificem non loqui de dispensatione cum causa: *Alii* cum Th. Sanchez dicunt, usum fuisse exaggeratione hyperbolicâ: *Alii* cum Ferdin. Mendoza, & Basil. Pont. asserunt, nomine *Summi Pontificis* intelligi quemcumque Episcopum: *Alii* frequentius cum Dur. & Cajet. existimant, Papam loquutum fuisse in sensu composito, id est, quòd non potest dispensare cum Monacho, manente Monachò; non autem in sensu diviso, id est, quòd nec possit dispensare, faciendo de Monacho, non Monachum. Quintò respondet Sayrus, Innocentium tanquam Doctorem privatum, illius fuisse opinionis, cujus contrarium alii Pontifices dispensando docuerunt. *Alii* tandem dicunt, sensum esse, non posse Papam dispensare de potentia ordinaria, secùs de absoluta.

962 Sed nulla ex his solut. subsistit. Non quidem *prima*. Quia sine justa causa, nec in minimo voto potest Papa indulgère, seu licentiam dare. *Nec secunda*, tum quia talis sensus nullum est, vel apparens fundamentum in tota illa Decretali. Tum, quia si talis interpretatio semel admittatur, nihil firmum ex Constitutionibus, & Canonibus Ecclesiæ colligi posset, omnesque Pontificum, & CC. leges nullius redderentur efficacix. *Nec tertia*. Tum quia nullus Episcopus, præter Romanum, *Summus Pontifex* in singulari audivit unquam, licèt alii Episcopi, *Summi Sacerdotes*, & *Summi Pontifices* sæpè antiquitùs appellarentur. Tum, quia in Synodo Rom. sub S. Greg. VII. anno 1073. decretum fuit, ut soli Episcopo Rom. tribueretur titulus *Summi Pontificis*, contra quosdam Schismaticos illum sibi arrogantes: ergo Innocentius III. qui renuntiatus est Romanus Pont. anno 1198. juxta tunc usitatam, & præceptam phrasim, loquutus est.

663 *Nec quarta* stare potest. Tum, quia in sensu com-
po-

posito nulla est difficultas, nec in eo est aliquod discrimen inter votum simplex, & solemne, ut patet; adeoque opus non erat Decretali, cum certum sit, quod in tali sensu non potest Pontifex in aliquo voto, quamlibet simplici, dispensare. *Tum*, quia dicere, quod possit Papa facere de Monacho non Monachum, vocat D. Th. *ignorantiam quorundam Juristarum*. *Tum*, quia Pontifex facere non potest de conjugato conjugio consummatum, non conjugatum. *Tum* demum, quia si continentia non esset essentialiter annexa professioni solemni, sed ex sola Ecclesie constitutione, ut ipsi tenent; posset quamoptime Pontifex facere, quod Religiosus, manendo Religiosus, posset licite uti matrimonio, sicut potest id facere in Clericis secularibus, sacris initiatis, ut patet in Græcis.

964 Quinta etiam ruit, nam licet illa Decretalis non sit decisio fidei, ut est certum; est tamen authentica Juris declaratio; adeoque irrefragabilis authoritatis in suo genere; & sane longè majoris, quam facta Pontificum; Pontifex enim condit Canones, ut Doctor universalis Ecclesie; dispensat autem, ut particularis operans. Quapropter jure S. Th. *Innocentii potius canonem amplexus est, quam Cælestini factum secutus*, inquit Sylvester. Et hinc, cum sententia nostra canonice innitatur sanctioni; probabilior sit necesse est adversa, uni Pontificum facto, nec certo, innixa. *Ultima* demum stare nequit. *Tum* quia distinctio illa potestatis, solius Dei Omnipotentis est propria, ob omnimodam illius independentiam. *Tum*, quia illam gratis Pontifici assertam, falso diceret Innocentius, non posse Papam dispensare, si *absolutè* posset: sicut falso diceretur, non posse Deum id, quod solum de potentia absoluta potest, ut v. g. substantiam panis in Corpus Christi convertere.

965 Prob. 2. concl. rat. D. Th. Solemniter vovens, donat se totaliter Deo, corpusque illi totaliter tradit ad perpetuam continentiam, naturaliter matrimonio contrariam, donatione à Deo realiter per Prælatum acceptata: ergo jure naturæ erit invalida matrimonialis ejusdem corporis traditio. *Prat.* Matrimonialis corporis traditio facta uxori,

ri, jure naturæ ab Ecclesia indispensabili, dirimit aliam, quantumvis hujusmodi polygamia fecundario dumtaxat matrimonii fini advesetur, juxta omnes: ergo potiùs traditio corporis Deo facta, & acceptata, primario matrimonii fini utiquè adversa naturaliter dirimet matrimonialem ejusdem corporis traditionem. Et maximè cum solemnibus professione non utcumque consecret Deo, sed per modum holocausti, juxta PP. adeòque nulli hominum licet, corpus sic Deo consecratum, in alios usus convertere.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

966 Opp. 1. Votum simplex, & solemne castitatis, sunt ejusdem speciei, cum ejusdem virtutis Religionis sint actus; sed simplex non dirimit naturæ jure: ergo nec solemne. *Prat. Voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesia est inventa*, ut ait Bonif. VIII. cap. un. *de Voto* in 6. ergo tantum dirimit jure Ecclesiasticò. *Prat. Vota simplicia Jesuitarum, solò jure Ecclesiasticò dirimunt*, cum tamen ipsos æquè veros constituent Religiosos, ac solemnia aliarum Religionum: ergo. *Prat. Votum solemne clericale, dirimit solò jure canonicò: ergo. Tandem. Matrimonium stare potest simul cum solemnibus professione, ut si alter, vel uterque conjux Religionem profiteatur: ergo ruit ratio conclus. tunc enim dominium corporis in duos esset translaturum, nempe, in conjugem radicaliter, & simul plenè in Deum.*

967 Ad 1. dist. maj. sunt ejusdem speciei formaliter, C. materialiter, N. nam simplex, est mera promissio; solemne verò, est promissio cum actuali sui traditione; illò quippè, & traditur persona, & promittuntur actus ad voti observantiam necessarii. Ad 2. Dist. ant. solemnitas *accidentalis & extrinseca*, C. *substantialis & intrinseca*, subdist. sumpta radicaliter, & intrinsecè, N. quantum ad exercitium & in actu secundo, C. & N. conf. Quamvis enim substantialis & intrinseca voti solemnitas, consistens in perfecta, & absoluta sui traditione in manu superioris, acceptantis vice Dei, pendeat quoad sui valorem in actu secundo, ab Ecclesiæ constitutione, tanquam à conditione necessaria; inde tamen minimè inferitur, quòd non dirimat jure naturæ sub-

subsequens Matrimonium : quemadmodum & vinculum Matrimonii, quamvis in fieri pendeat ex libero contrahentium consensu ; semel tamen legitime contractum , jure naturæ dirimit aliud , saltem si fuerit consummatum.

968 Ad 3. N. conf. quia per illa vota non fit traditio, *simpliciter & absolute* acceptata ; sed quasi *conditionate* ad arbitrium Præpositi Gen. juxta causas in Constitutionibus Societatis expressas : Unde naturâ suâ non dirimunt Matrimonium. Ad 4. R. disp. esse , quod votum solemne *Monachale* fert secum totalem & perfectam sui traditionem, quam non fert *Clericale* ; sed quasi partialem , ad ministeria dumtaxat naturaliter compossibilia cum statu conjugali. Ad ult. N. conf. & prob. Solùm enim infertur, quod sicut tunc fit professio ex privilegio Christi, qui & noluit matrimonium consummatum tunc dissolvi , sed manere omninò firmum , ob sacram unionis hypostaticæ significationem : sic & posset solemniter professus valide nubere , Deò dispensante , quod nemo negat.

966 Opp. 2. pluries ab Ecclesia dispensatum fuisse cum solemniter professis, ut nuberent, ut cum Ramiro Aragonum Rege, Casimirò Polonò, Constantiâ Siculâ, Nicolao Justinianò, aliisque ; sed Ecclesia dispensare non potest in jure naturali : ergo. *En* argumentum, cui maximè fidunt Adversarii, sed immeritò : Nam imprimis, Historiæ talia prodentes, si commenta non sunt, apertis saltèm æquivocationibus nituntur, quamlibet juris declarationem de nullitate voti quacumque ex causa, veram *dispensationem* protinùs existimantes : & quoslibet in Monasteria secedentes, uel inde eductos, *solemniter professos* statim judicantes, quò nihil levius. *Et* quidem Ramirus ad Regnum & Nuptias subitò transit, nullâ expectata dispensatione, cujus nec illam divinantes aliquod proferunt monumentum : Quòd si illam obtinuit ; non quidem ab Innoc. II. sed ab Antipapâ Petro Leonis, seu Anacletò II. nupsit quippè Ramirus Agneti, Aquitanici Ducis filiæ, partibus Anacleti pertinaciter adhærentis, ut observat Eruditissimus amicus meus

meus D. Joannes de Ferreras tom. 5. Annal. Hisp. ad ann. 1134. N.6.

970 Casimirus verò, si professionem emisit, metu à Boleslao coactus emisit; adeoque nullâ ad nubendum dispensatione indiguit, sed nullitatis voti declaratione dumtaxat. *Monachatum* autem Constantiæ, puram esse fabulam, multis ostendunt Baron. Ciaconius, Joan. Nicolai, Carrière, Cabassut. aliique. Secesserat quidem illa in Monasterium, ob Regni perturbationem; vota tamen nunquam emisit, adeoque ut Henrico VI. nuberet, opus non fuit dispensatione; cujus propterea neutiquam meminit Secretarius ipse Imperatoris, qui Nuptias illas accuratè descripsit, cum tamen, Constantiam è Monasterio eductam, referat. Et sanè si quæ fuisset re verâ data dispensatio à Cœlestino, vel ab Alex. III. non latuisset Divum Th. iisdem temporibus vicinum, ut notat laudatus Nicolai 2. 2. q.88. in Scholiis ad art. 3. In factò autem Nicolai Justiniani, nulla interfuit dispensatio, sed juris interpretatio de nullitate voti. *Nota* autem, quòd eruditiss. M. Maluenda in Annal. Ord. nostri ad ann. 1198. optimè vindicat Bernard. Justinianum ab impugnatione Baronii, circa hujus facti narrationem. *Hæc* dicta sint in gratiam historicæ veritatis, tametsi ad solutionem objectionis minimè necessaria.

971 Gratis enim admisis dispensationibus illis, facile R. ex dictis N. 920. illas neutiquam præjudicare maximæ probabilitati sententiæ D. Th. & Theologorum, quæ potissimum innititur irrefragabili authoritate Decretalis Innocentii III. quam nemo non præferat aliorum Pontificum factis, ob dicta N. 945. & quæ utinam perpendisset, ut par erat, noster Ludovicus Fliegen, nè tam leviter trepidasset ubi non erat timor. Argumentum ergo solùm evincit, sententiam oppositam esse probabilem, & re verâ probabiliorem apparuisse Pontificibus illis dispensantibus, juxta dicta tom. 2. N. 602. quod quis nisi temerè neget? sed quid inde contra communem D. Th. & Theol. sententiam?

DUBIUM ULTIMUM.

*Utrum omnis gradus consanguinitatis lineæ rectæ,
& nullus transversæ, dirimant jure natura-
li Matrimonium?*

972 **C**oncl. est affirm. & quoad 1. p. est frequen-
tior cont. Cajet. cui adhærent Th. Sanch.
Basil. Pont. Uvigan, Redink, aliique, docentes, solum
primum gradum sic dirimere, & cont. alios, id extenden-
tes ad quosdam alios determinatè gradus, ut secundum, 4.
aut 7. Ratio autem concl. est illa, quâ omnes Theol. cum
D. Th. probant, primum gradum consanguinitatis jure na-
turæ dirimere, nempe, quòd actus conjugalis adverteatur
magnæ illi reverentiæ, quam filii debent suis parentibus.

973 Talis quippè reverentiâ naturaliter debetur om-
nibus Progenitoribus, quantumvis remotissimis, cum isti
verè sicut causæ per se suorum posterorum, tales enim sunt
respectu filiorum immediatè à se genitorum, sicut isti res-
pectu suorum, & sic deinceps; quòd autem est causa causæ,
est causa causati, in eodem genere & ratione causæ. Et
quidem (ut evasioni occurramus) necesse naturaliter est,
adeòque per se, quòd immediatus pater sit filius alterius;
quamvis aliter divinitùs, seu per accidens evenire posset: si-
cut & quòd filius hujus patris, à solo Deo idem numerò
produceretur: ergo omnes omninò parentes, quamlibet
remotissimi, æquè sunt causa per se posterorum, ac imme-
diati; adeòque pàrili utriusque debetur naturaliter à filiis
reverentiâ, cui contrariatur conjugalis actus: ergo.

974 Secunda verò conclusionis p. est conformior D.
August. & Doctori Ang. ut videbimus. Et defenditur à
Caj. Sylvestro, Candido, Ludov. Legionensi, ejusque Ne-
pote Basil. Pont. PP. Salm. Redink. aliisque Thomistis, &
à pluribus extraneis, ut Dur. Abul. Richar. aliisque, cont.
Sotum, Pet. Ledes. aliosque. *Prob.* autem authorit. D. Th. 2. 2.

q. 154. a. 9. ad 3. apertè docentis, conjunctionem parentum cum filiis, esse secundum se indecentem, & legi naturali repugnantem; secùs conjunctionem fraternam: sed hujus indecentiam taxari *secundum consuetudinem, vel legem humanam, aut divinam*, utiquè positivam, aliàs ineptissimè illam naturali contraponeret. In cujus confirmationem inducit Augustinum 15. de Civit. sic loquentem: *Commixtio sororum & fratrum, quantò fuit antiquior, compellente necessitate; tantò postea facta est damnabilior, religione prohibente.*

954 *Prat. Gen. 20.* docet D. Th. Saram verè fuisse sororem Abrahæ, & immediatam filiam patris sui Tharè, præferens hanc expositionem oppositæ, tanquàm Textui conformiorem. *Sed quia* (inquit) *in Hebræo habetur, verè soror mea est filia patris mei, & non matris meæ, & magis sonat, quòd Habraæ soror fuerit; in ejus excusationem dicimus, necdùm illò tempore tales nuptias lege prohibitas: ergo apertè censet, fraterna connubia non esse lege naturali prohibita, aliàs omni tempore essent talia. Nec interpretari potest de indulgentia in lege naturali factâ, cùm hujus tunc (post tria scilicèt, à diluvio decursa sæcula,) nulla appareat causa, quidquid sit de mundi exordio. Sed nec tunc credibile est, nupuisse primos fratres cum sororibus suis ex divina dispensatione: ecquis enim credat, Deum legem condidisse, in qua opus fuerit statim dispensare? Tandem. Frater & soror non sunt una caro, nec repugnat inter ipsos æqualitas, nec unius ad alterum est naturaliter debita reverentia illa, carnali adversa commercio; cùm nullus eorum sit naturaliter superior respectu alterius: ergo nihil est quod suadeat, talia connubia rationi naturali adversari.*

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

955 *Opp. 1. cont. 1. p. concl.* Nam D. Th. ubi proximè solùm agnoscit repugnantiam ad rationem naturalem in conjunctione Parentum cum filiis, quorum nempè est per se & immediata cognatio, &c. ergo. N. ant. nam talem repugnantiam agnoscit ibi in conjunctione quarumcumque personarum, habentium per se ipsas, immediatè, vel mediatè, cognationem, seu *sanguinis unitatem*, quales uti-
què

quæ sunt omnes lineæ rectæ; tametsi ponat exemplum in primo gradu, seu in parentibus, & filiis, qui non solum per se, sed etiam immediatè, talem habent consanguinitatem; exemplum autem non limitat assertionem. *Subjungit* autem doctrinam, quâ suprâ secundam firmavimus concl. generaliter docens, quòd conjunctio personarum non habentium per se ipsas consanguinitatem, quales sunt omnes lineæ transversæ, non dicit naturalem repugnantiam; cujus etiam apponit exemplum in 1. gradu, seu conjunctioe fraternâ. Utramque igitur lineam amplexus est, ut *incestum* generatim explicaret, qui est, *commixtio sanguine conjunctorum.*

977 Opp. 2. cont. eandem. Per longam generationum seriem sensim minuitur, ac tandèm deperditur sanguinis participatio, cui innititur magna illa reverentia parentibus debita naturaliter dirimens paternam conjunctioem: ergo. *Prat.* Quia aliàs frustra Innoc. III. cap. *Non debet* decerneret, quòd hoc impedimentum, ultrâ quartum gradum non progrediretur: ergo. *Ad 1. R.* illud ab omnibus ferè opponentibus solvendum esse, utpotè docentibus consanguinitatem lineæ rectæ, non dirimere jure naturæ ultra primum gradum. N. igitur ant. cujus falsitatem planè ostendunt traductio peccati originalis, & illud Matth. 1. *Filii David, Filii Abraham.* Si enim verè Christus dicitur, & est illorum filius, plurimum illorum sanguinis participavit, post tam longam generationum seriem. *Ad 2.* quòd immeritò convincitur Redink, N. ant. cùm enim consanguinitas possit dirimere utròque jure, *naturali* scilicèt, & *canonicò*, ut patet in primo gradu rectæ lineæ, juxta omnes: restrinxit Pontifex impedimentum ad quartum gradum, quatenùs jure canonicò ortum, & ad septimum gradum olim extensum; immotò illò manente, quatenùs jure naturæ præscriptò, circa quod nihil potest Papa.

678 Opp. 3. cont. 2. p. ex cap. *Gaudemus*, de *divortiis*, ubi Innoc. III. interrogatus, an separandi essent, qui ante conversionem conjugati fuerant in gradibus jure prohibitis? respondit, eos qui in secundo gradu, vel 3. & deinceps con-

contraxerant, separandos non esse: ergo cum de 1. gradu taceat, oppositum de illo censere videtur. *Prat.* Trident. sess. 24. cap. 5. decernit, quod in secundo gradu potest cum Principibus dispensari: ergo innuit, quod in primo non potest. *Ad 1. N. conf.* noluit enim Pontifex decernere id quod inter Theologos erat sub lite; ideoque, utraque opinione circa 1. gradum, in sua probabilitate relictâ, respondit de aliis gradibus, de quibus non est controversia. Quemadmodum Trident. decernens sess. 14. cap. 5. necessariò confitendas esse circumstantias peccati speciem mutantis; non propterea diffinit, confitendas non esse merè aggravantes; sed id Theologorum disputationi reliquit. *Per quæ patet ad 2.* Cujus consequentia instatur apertè, nam in secundo gradu etiam limitat ad Principes: ergo cum non Principibus non poterit in eo dispensari?

979 *Opp. tandem.* Abraham putavit sufficienter celare Matrimonium suum, dicendo Gentilibus, Saram esse sororem suam: ergo conjugium fraternum est irritum jure naturæ, quod solum poterant Gentiles attendere. *Prat.* D. Th. ubi suprâ in corp. ait: *Naturaliter homo debet quandam honorificentiam parentibus; & per consequens aliis consanguineis, qui ex eisdem parentibus de propinquo originem trahunt:* ergo. *Tandem:* Nunquam Pontifex dispensavit, ut frater forori nuberet: ergo signum est, quod non potest, id quod ferè omnes Theologi à Philippo II. Hisp. Rege consulti, responderunt, dum ille filios suos Philippum, & Elisabetham Claram Eugeniam, Matrimonio copulari averet.

980 *Ad 1. N. conf.* sufficiebat enim, quod Matrimonium fraternum apud omnes gentes fuerit semper jure civili nullum. *Ad 2. R.* ultimis verbis solum tradere ex jure naturæ congruentiam, ob quam Ecclesia moveri potuit ad decernendum hoc impedimentum in quibusdam gradibus lineæ transversæ. Et sanè testimonium ab opponentibus æquè solvendum est; nam illud, *qui ex eisdem parentibus de propinqua, &c.* quosdam alios gradus, præter primum, apertè significat. *Ad ult. N. conf.* aliàs nec in affinitate primi gradûs potuisset dispensari per 14. sæcula, & ampliùs, cum

cùm nullus in ea dispensaverit Pont. ante Mart. V. vel Innoc. VIII. ut vel ipsi opposcentes fatentur. Igitur nullum unquam dispensasse in primo gradu consanguinitatis transversæ, non indicat *impotentiam*, sed *inconvenientiam* dispensandi; cùm enim nulla sit Respublica, quæ fraterna conubia non irritaverit; vix occurrere potest sufficiens dispensandi causa. Nec aliud indicat responsum illud Theologorum ad Regem Philippum.

981 Inquires: Quis dispensare possit in impedimentis Matrimonium dirimentibus? R. Solum Deum dispensare posse in dirimentibus jure divinò, aut naturali, & solum Papam, per se loquendo, in dirimentibus jure canonicò. *Prima* pars constat, quia non apparet, quòd talis potestas sit ulli à Christo concessa; nullus autem inferior potest in lege superioris dispensare, nisi id sibi fuerit concessum. *Secunda* pars etiam constat, quia nullus alius habet jurisdictionem in jus canonicum; dispensatio autem est actus jurisdictionis. *Præscripta* nihilominus consuetudo, Summorumque Pontificum consensus, Episcopis auctoritatem vendicant dispensandi in impedimentis occultis, post Matrimonium bonâ fide (ex parte alterius saltè conjugis) contractum, deprehensis, si periculum sit in mora, & difficilis sit recursus ad Papam, aut ejus Delegatum, ut censet omnis Theologorum, & Canonistarum Natio. Vide dicta circa dispensationem Tomo 3. à N. 96. Atquè ultimus Tractatus, & totus Cursus Theologicus hunc in modum absolutus sit, in laudem D. O. M. Beatissimæ Deiparæ, Patriarchæ Dominici, Angelici Doctoris, SS. Vincentii, & Ludovici, omniumque Beatorum.

*Omnia S. Rom. Ecclesiæ correctioni, & Sapientum
Hominum judicio submissa sunt.*

INDEX.

T RACTATUS I. De Divini Verbi Incarnatione.	Pag. 1.
DISP. I. De convenientia , & necessitate Incarnationis.	ibi.
Dub. I. Utrum conveniens fuerit Deum incarnari?	3
Dub. II. Utrum purus homo possit de condigno satisfacere pro sua , vel aliena lethali offensa?	8
Dub. III. Utrum satisfactio Christi fuerit ex se valoris simpliciter infiniti , condigna , & superabundans?	16
Dub. IV. Utrum Christi satisfactio fuerit ex toto rigore justitiæ?	20
DISP. II. De motivo Incarnationis.	23
Dub. I. Utrum si homo non peccasset , Deus incarnatus fuisset?	ibi.
Dub. II. Utrum solo existente peccato originali , vel solis existentibus actualibus , futura esset Incarnatio ex vi præsentis decreti?	28
DISP. III. De unione Verbi incarnati , seu de quidditate Incarnationis.	30
Dub. I. Utrum Persona , vel Hypostasis Christi post Incarnationem sit verè composita?	31
Dub. II. Quinã sit terminus formalis unionis hypostaticæ?	36
Dub. III. Utrum Christus mereri potuerit de condigno , aut de congruo , suam Incarnationem?	40
Dub. IV. Utrum SS. Patres veteres meruerint de congruo Verbi Incarnationem , ejusque circumstantias?	46
DISP. IV. De modo unionis ex parte Personæ assumentis.	52
Dub. I. Utrum Verbum Divinum per se primò , & immediatè terminaverit humanitatem ratione subsistentiæ absolutæ . & communis , vel potiùs relativæ , & personalis?	ibi.
Inquires: An potuerit humanitas assumi ad subsistentiam absolutam , & communem tribus Personis?	58
Dub.	

Dub. II. Utrum plures Personæ Divinæ eandem possint
assumere humanitatem, & eadem plures? & an unus esset,
& diceretur simpliciter, & absolute homo in utraque hy-
pothesi? 59

Inquires: An convenientius fuerit Personam Filii incarnari,
quàm aliâ? 68

DISP. V. De modo unionis ex parte naturæ assumptæ, vel
assumptibilis. 68 *ibi.*

Dub. I. Utrum repugnet de potentia absoluta assumi natu-
ram propriâ substantiâ terminatam? 69

Dub. II. Utrum sanguis Christi fuerit immediatè unitus
Verbo; & an effusus in passione, in resurrectione resu-
mendus, manserit sic unitus in triduo? 73

Dub. ult. Utrum Verbum priùs assumpserit partes humani-
tatis, quàm totam humanitatem; & animam priùs quàm
corpus? 82

TRACTATUS II. De Gratia Christi à q. 7. & 8. 3. p. 86

DISP. I. De Gratia Christi substantiali, seu unionis. 87

Dub. unic. Utrum gratia unionis sanctificet formaliter
Christi humanitatem ratione divinitatis, aut personali-
tatis Verbi? *ibi.*

DISP. II. De gratia habituali, virtutibus, & donis Chri-
sti. 94

Dub. I. Utrum in anima Christi fuerit gratia habitualis, &
ad quid necessaria? *ibi.*

Dub. II. Utrum à primo conceptionis instanti fuerint in
Christo virtutes omnes, illius dignitati, & beatitudini
non repugnantes, Spiritûs Sancti dona, & gratiæ gratis
datæ? 100

Dub. III. An, & qualiter gratia habitualis Christi fuerit in-
finita? 109

DISP. III. De gratia Christi capitali. 115

Dub. unic. Utrum Christus, quâ homo, ita sit caput Ange-
lorum, quod gratiam, & gloriam essentialem in ipsos
influxat? *ibi.*

TRACTATUS III. De Scientia, & Potentia animæ Chri-
sti à q. 9. ad 13. inclusivè 3.p. 125

- DISP. I. De Scientia beata animæ Christi. 126
- Dub. I. Utrum intellectus humanus Christi à primo conceptionis momento fuerit scientia beata illustratus? 126
- Dub. II. Utrum anima Christi scientiâ beatâ cognoverit omnia præsentia, præterita, & futura? 133
- DISP. II. De Scientia indita, vel per se infusa, animæ Christi. 136
- Dub. I. Utrum Scientiâ per se infusâ, distinctè, & in particulari noverit Christus omnia naturalia, seu naturaliter, seu per revelationem cognoscibilia ab intellectu creato? ibi.
- Dub. II. An & qualiter præfectâ scientiâ cognoverit anima Christi supernaturalia creata, & Beatissimæ Trinitatis Mysterium? 142
- DISP. III. De Scientia acquisita, vel experimentalis animæ Christi. 147
- Dub. unic. Utrum Scientia naturalis fuerit propriis actibus à Christo comparata? ibi.
- Inquires I. An per hanc scientiam cognoverit Christus omnia? 150
- Inquires II. Utrum Christus in hac scientia profecerit? Et an aliquid ab homine, vel ab Angelo didicerit? ibi.
- Inquires tandem: An præter triplicem scientiam hucusque expositam, fuerit in anima Christi scientia naturalis, per se infusa quoad species, qualis agnoscitur in Angelis, & anima separata? 151
- DISP. ult. De Potentia animæ Christi. ibi.
- Dub. unic. Utrum humanitas Christi, non solùm moraliter, sed & physicè instrumentaliter concurrat ad productionem gratiæ, aliorumque effectuum supernaturalium, & miraculorum? 152
- TRACTATUS IV. De defectibus à Christo in humanitate assumptis, & de consequentibus unionem, convenientibus Christo quantum ad esse, & fieri ad q. 14. 15. 16. 157
- DISP. I. De defectibus corporis assumptis à Filio Dei. ibi.
- Dub. unic. An, qualiter, & quosnam corporis defectus

assumpserit Christus?	ibi.
DISP. II. De defectibus animæ à Christo assumptis.	165
Dub. I. Utrum humanitas Christi, ex vi præcisè unionis hypostaticæ, facta fuerit impeccabilis?	ibi.
Dub. II. Utrum in Christo potuerit esse fomes peccati?	175
Dub. III. Utrum in Christo potuerit esse ignorantia?	180
Dub. IV. An, & qualiter fuerint in Christo dolor sensibilis, tristitia, timor, ira, cæteræque passiones?	184
DISP. ult. De consequentibus unionem, quantum ad ea, quæ conveniunt Christo secundum esse, & fieri?	191
Dub. I. Utrum hæc propositio <i>Deus est homo</i> , sit propria, per se, & in materia naturali?	ibi.
Dub. II. Utrum in hoc ineffabili mysterio detur vera, & propria communicatio idiomatum; & quænam sint hujus regulæ?	195
Dub. III. Utrum istæ sint veræ: <i>Deus factus est homo :: homo factus est Deus :: Christus est creatura :: iste homo, demonstratô Christô, incepit esse?</i>	200
Dub. IV. Utrum istæ sint veræ: <i>Christus, secundum quod homo est creatura :: Christus, secundum quod homo, est Deus :: Christus, secundum quod homo, est hypostasis, vel Persona?</i>	206
Appendix. De pertinentibus ad unitatem in Christo.	210
TRACTATUS V. De Merito Christi.	213
DISP. I. De Existentia meriti Christi.	214
Dub. unic. An, & quando Christus meruerit?	ibi.
DISP. II. De actibus, quibus Christus meruit.	219
Dub. I. An & qualiter meruit Christus per actum charitatis?	ibi.
Dub. II. Utrum Christus meruerit per actus præceptos?	222
DISP. III. De his quæ Christus sibi, & aliis meruit.	231
Dub. unic. Quid Christus sibi, nobisque meruerit?	ibi.
DISP. appendix. De adoptione Christi.	237
Dub. unic. Utrum Christus, qua homo, dici possit Filius Dei adoptivus?	238
TRACTATUS VI. De Sacramentis generatim.	241
DISP. I. De necessitate Sacramentorum.	242

- Dub. I. Quid sit Sacramentum? ibi.
- Dub. II. Utrum omnia Sacramenta Novæ Legis constent rebus, & verbis, tanquam materia, & forma, & ut intrinsicis, & essentialibus? 246
- Dub. III. Utrum Christus D. materias, & formas omnium septem Sacramentorum per se ipsum immediatè formaliter determinaverit? 250
- Dub. IV. Quænam mutatio materiæ, aut formæ invalidet Sacramentum? 254
- Dub. ult. Utrum Sacramenta fuerint semper necessaria ad humanam salutem? 259
- DISP. II. De effectibus Sacramentorum. 266
- Dub. I. Utrum Sacramenta Novæ Legis causent instrumentaliter physicè gratiam? ibi.
- Dub. II. Utrum Sacramenta vivorum aliquando conferant primam gratiam. 273
- Inquires: Quid addat gratia sacramentalis supra gratiam habitualem? 278
- Dub. III. Quid sit character sacramentalis, & quodnam immediatum illius subjectum? 279
- DISP. ult. De Institute, Ministro, & numero Sacramentorum. 286
- Dub. I. Utrum Christus D. omnia Sacramenta Novæ Legis immediatè instituerit, & qua potestate? ibi.
- Dub. II. An & qualis requiratur intentio Ministri ad valorem Sacramenti? 291
- Dub. III. Utrum ad valorem Sacramenti requiratur fides, aut probitas Ministri? 301
- Dub. IV. Utrum Ministri consecrati in peccato mortali ministrantes mortaliter peccent? 305
- Dub. ult. De numero, & ordine Sacramentorum Novæ Legis. 308
- TRACTATUS VII. De Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia. 315
- DISP. I. De Baptismo. ibi.
- Dub. I. Quid sit Baptismus, quando institutus, & quænam illius materia, & forma? ibi.

- Dub. II. Quis sit Baptismi Minister, qualis necessitas, quodnam subjectum, & quinam effectus? 323
- Dub. ult. Utrum convenienter describantur tria Baptismata, & quodnam sit potissimum? 332
- DISP. II. De Sacramento Confirmationis. 336
- Dub. I. Quænam sint materia, & forma Confirmationis, & quinam effectus? ibi.
- Dub. II. Quinam sit Confirmationis subjectum, & quis Minister? 343
- DISP. III. De Augustissimo Eucharistiæ Sacramento. 348
- Dub. I. Pro quo supponat in recto Eucharistia, an sit unum tantum Sacramentum, & qualiter necessaria? 349
- Dub. II. Utrum materia remota Eucharistiæ sit panis triticeus, & vinum vitigineum? & an aqua vino mixta transubstantietur in sanguinem, ubi non est prius in vinum conversa? 355
- Dub. III. Utrum in Eucharistia verè, realiter, & substantialiter totus Christus contineatur; fiatque per consecrationem vera transubstantiatio? 362
- Dub. IV. Quænam verba sint de essentia, seu necessitate formæ Eucharistiæ? 368
- Dub. V. Quinam sint effectus Eucharistiæ, quotuplex sumptio, & qualis ad illam dispositio? 377
- Dub. ult. Utrum Sacrosanctum Missæ Sacrificium in sola consecratione essentialiter adæquatè consistat? 387
- TRACTATUS VIII. De Pœnitentia, Extrema-Uncione, & Ordine. 392
- DISP. I. De Pœnitentia. ibi.
- Dub. I. Quid sit Sacramentum Pœnitentiæ, & quænam illius materia, & forma? 393
- Dub. II. Quid, & quotuplex sit contritio, & qualis requiratur, & sufficiat ad justificationem obtinendam in hoc Sacramento? 397
- Inquires: Quando obliget præceptum contritionis? 404
- Dub. III. Quid sit confessio sacramentalis, quo jure obliget, & qualis esse oporteat? 405
- Dub. IV. An, & qualiter dari possit Sacramentum Pœnitent-

- tentiæ validum , & informe? 407
- Dub. V. Utrum ad integritatem confessionis necessarium sit per se loquendo declarare circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem? 413
- Dub. VI. Utrum moribundus , sensibus deltitutus , possit sacramentaliter absolvi? 420
- Dub. ult. De confessionis sigillo , satisfactione , & effectu Pœnitentiæ. 423
- DISP. II. De Extrema-Unctione , & Ordine. 431
- Dub. I. Quænam sint Extremæ-Unctionis materia & forma , quis Minister , quodnam subjectum , & quinam effectus? ibi.
- Dub. II. Quid , & quotuplex sit Ordo? 434
- TRACTATUS ULT. De Matrimonio. 438
- DISP. I. De Sponsalibus. ibi.
- Dub. nnic. Quid sint sponsalia , à quibus contrahibilia , & qualiter dirimenda? 439
- DISP. II. De Matrimonio ut Sacramento. 448
- Dub. unic. Quæ sit hujus Sacramenti materia & forma , & Minister? ibi.
- DISP. III. De Matrimonio absolutè & secundum se consideratô. 452
- Dub. I. Qualis requiratur consensus ad matrimonii validorem? ibi.
- Dub. II. Utrum Matrimonium , absolutè sumptum , sit jure naturæ , seu ab intrinseca sua natura , indissolubile? 456
- DISP. ult. De Impedimentis Matrimonij. 461
- Dub. I. De singulis impedimentis dirimentibus summam. 462
- Dub. II. An votum solemne castitatis Monasticæ jure naturæ dirimat Matrimonium? 468
- Dub. ult. Utrum omnis gradus consanguinitatis lineæ rectæ , & nullus transversæ , dirimant jure naturali Matrimonium? 474
- Inquires : Quis dispensare possit in impedimentis Matrimonium dirimentibus? 478

